

تەنفسىرى رەۋان

بۇ تىگە يىشتى قورئان

بەرگى [۱۴]

نوۋسىناى

مەلا مەجمۇدى گەلآلەيى

جزمى [n]

منتدى اقرأ الثقافي

www.iqra.ahlamontada.com

بە ناوی خواي بەخشندو و مېهرەبان

دیاردە ی سەر رەقی موشریکەکانو نا ئومیدی لێ ئیمان هێنانیان
 * وَلَوْ أَنَّا نَزَّلْنَاهُ إِلَيْهِمُ الْمَلٰٓئِكَةَ وَكَلَّمَهُمُ الْمَوْتٰی وَحَشَرْنَا عَلَيْهِمْ
 كُلَّ شَيْءٍ قُبُلًا مَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوْا اِلَّا اَنْ يَّشَآءَ اللّٰهُ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ
 يَجْهَلُوْنَ ﴿١١١﴾ وَكَذٰلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوًّا شٰیْطٰنِ الْاِنْسِ
 وَالْجِنِّ يُوحِیْ بَعْضُهُمْ اِلَى بَعْضٍ زُخْرُفَ الْقَوْلِ غُرُوْرًا وَلَوْ شَآءَ رَبُّكَ
 مَا فَعَلُوْهُ فَذَرُهُمْ وَمَا يَفْتَرُوْنَ ﴿١١٢﴾ وَلِتَصْغَىٰ اِلَيْهِ اَفِئْدَةُ الَّذِیْنَ
 لَا يُؤْمِنُوْنَ بِالْاٰخِرَةِ وَلِيَرٰضُوْهُ وَلِيَقْتَرِفُوْا مَا هُمْ مُقْتَرِفُوْنَ ﴿١١٣﴾

ئەم نایەتانە ی دوای مانای نایەتی ﴿وَمَا يَشْعُرْكُمْ اَنْهَاۤ اِذَا جَآءَتْ لَا
 يُؤْمِنُوْنَ﴾ ی پێشەوه شی دەکەنەوه، پەرەردگار لەم نایەتانەدا ئەوه روون
 دەکاتەوه کافرەکان ئەگەر هەموو داواکارییه‌کانیان جێ بە جێ بکێژن ئەوان
 هەر ئیمان ناهێنن، ئەگەر فریشتەیان بۆ بنێدرێتە خوارێ، مردووێان بۆ
 زیندوو بکێژێتەوه و قسەیان لەگەڵ بکا، تەنانەت ئەگەر هەموو بوونەوه
 شایەتی لەسەر راستی پێغەمبەر بدا، ئەوان هەر ئیمان ناهێنن چونکە ئەوان
 لە گومراپیدا نوغۆ بوون بە تەواوی سەر گەردان بوون.

لە ئێبنو عەبباسەوه گیردراوە ئەوه کە پێغەمبەر ﷺ کۆمەڵیک لە کافرو
 پیاو ماقولانی مەحکە هاتنە لای و پێیان گوت: فریشتەمان پێشان بده
 شایەدی ئەوه بەدەن کە تۆ پێغەمبەری خودای، یان بپێی لە مردووێانمان بۆ
 زیندوو بکەرەوه، تا پرسباری ئەوه‌یان لێ بکەین دەربارە ی ئەم پەيامە ی تۆ
 نایا حەقە یان بەتالە! یان خودا و فریشتە یێن بەره و روومان بنەوه، راستەوخۆ
 شایەدی لەسەر پێغەمبەرایەتی تۆ بەدەن، ئێتر پەرەردگار ئەم نایەتە ی ناردە

خواری که دەفەرموی: ﴿وَلَوْ أَنَّا نَزَّلْنَا عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةَ وَكَلَّمَهُمُ الْمَوْتَى
وَحَشَرْنَا عَلَيْهِمْ كُلَّ شَيْءٍ قَبْلًا﴾ ئەگەر ئێمە وەلامی ئەو کافرانە بەدەینەوه که
بە سووربوونەوه سۆتەندیان دەخواردو دەیان گوت: ئەگەر ئێمە موعجیزەو
نیشانەیهکی ماددیمان بۆ بێ لەو موعجیزەو نیشانانەیی بۆ پیغەمبەرەکانی
پیشوو هاتوو یە کەسەر ئیمان دەهێنین، کافرهکان زۆر جار ئەم پیشنیارانهیان
دەخستە روو دەیان گوت: ﴿أَوْ تَأْتِي بِاللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ
قَبِيلًا﴾ الاسراء/ ٩٢ یان ﴿قَالُوا لَنْ نُؤْمِنَ لَكَ حَتَّىٰ تَأْتِيَ مَثَلَ مَا
أَوْتِيَ رَسُولُ اللَّهِ﴾ الانعام/ ١٢٤. ئەگەر پیشنیارو داواکاریهکی ئەوان جێ
بە جێ بکهین؛ فریشتە بنێرینه سهریان پێیان بڵێن: ئەم پەیامه له خوداوه یه،
راستی پیغەمبەرایهتی تۆ بچەسپێن و شایه دی له سەر پیغەمبەرایهتی یه که ت
بدهن ئەوانه ئیمان ناهێن و بپروا به پیغەمبەر ناکەن. یان مانای نایه ته که بهم
جۆره یه: ئەگەر ئێمە فریشتە بنێرینه لای ئەو کافرانە ، به چاوی خوێان جار
دوا جار بیان بینن، به گۆچکهی خوێان شایه دی دانی فریشتەیان له سەر
راستی و پیغەمبەرایهتی تۆ ببیستن، ئەگەر مردوو هکان زیندوو بکهینهوه
ههواڵیان پێ بدهن له سەر راستی پیغەمبەرایهتیت! وه کوو بۆ خوێان داویان
کردبوو که قورئان لێیان ده گیرێتهوه که گوتویانه: ﴿فَاتُوا
يَا بَأْتِنَا﴾ الدخان/ ٣٦. ئەنانهت ئەگەر هه موو به لگه و نیشانهی بوونهوه ر
بخهینه بهرچاویان هه موویان شایه دی بدهن له سەر راستی پیغەمبەرایهتیت،
کۆمهله کۆمهله ئەو نیشانهیان پێشان بدرێن ﴿مَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا إِلَّا أَنْ يَشَاءَ
اللَّهُ﴾ لهوانه نین که ئیمان بێنن، ناماده باشییان تێدا نیه بۆ پروا کردن،
چونکه به چاوی وردبینی و تێفکرینهوه سهیری نایه ته کان ناکەن! به لکو به
چاوی گالته چییانه و دژایه تی کردن سهیریان ده کهن، ئیمان ناهێنن مه گەر خودا
مه یلی لێ بێ که ئیمان بێنن، واته: تا له سەر ئەو بیروباوه ر بهن ئیمان ناهێنن
مه گەر خودا هیدایه تیان بداو له مپهری ئیمان نه هێنانیان لابه ری، هیدایه تو
توفیق ده سه لاتی خودایه هه ر ئەو ده توانی رۆلی تێدا بگیری! به لام دیاره
خودا دواي ئەوه ی که عه قل و هۆشی پێ داو نو رێگای نیشان داو نو به نیگا و

لەسەر زوێانی پێغەمبەر بانگەوازی بۆ کردوون رێگای چاکو خراپی بۆ روون کردووە و ئەمجار لێیان گەراوە بە ویستی خۆیان چی دەکەن با بیکەن.

کە دەفەرموی: ﴿مَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا﴾ واتە: نێمانی نێختیاری و نازاد، نەك نێمان هێنانی بە زۆرە ملی. کە دەفەرموی: ﴿إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ﴾ هەر مەبەستی نێمانی نێختیارییە، نەك نێمانی زۆرە ملی، (چونکە موستەثنا دەبێ لە پێڕی موستەثنا مینهو بێ).

﴿وَلَكِنْ أَكْثَرُهُمْ يَجْهَلُونَ﴾ بەلام زۆریی ئەو موشریکانە نەفام و نەزانن، پێیان وایە: هەرکاتێ ویستیان نێمان دەهێنێ و هەر کاتێ ئارەزوویان لێ بوو کافر دەبن!! نەخەیر وانییە گومانەکیان هەڵدە کەسیك نێمە هیدایەتی نەدەین نێمان ناهێنێ، کەسیك نێمە ریسوای نەکەین و رێگای لێ هون نەکەین کافر نابێ. ١.

زومەخشری پێی وایە راناوی (هەم) دەگەرێتەو بۆ موسوڵمانان ئەو کاتە مانای ئەم رستەییە بەم جۆرە دەبێ واتە: بەلکو زۆریی ئەو موسوڵمانانە نازانن کە ئەو کافرانە موسوڵمان نابن، مەگەر خودا ناچارێان بکا بۆ نێمان هێنان، پێیان وایە: کە بە هاتنەدی ئەو پێشنیارانەی کافره کان پێشنیارێان کردوون موسوڵمان دەبن، موسوڵمانەکان نازانن کە ئەو کافرانە تەنانهت دواي هاتنی نیشانهکانیش هەر نێمان ناهێنن، ئەو موسوڵمانانە ناگاداری سوننهت و دابو نەرتی خودا نین دەرەحق بە بەندەکانی بۆیە بێی لە موسوڵمانەکان ناواتەخوازی ئەو بوون کە پێشنیاری کافره کان جێ بە جێ بکەن چونکە پێیان وابوو جێ بە جێ کردنی پێشنیارەکانیان دەبێتە هۆی نێمان هێنانیان، ئەمە لە کاتی کەدا ئەو موەجیزانە نێمان هێنان بەسەر کافره کاندا فەرز ناکەن سروشتی ئادەمیزادەکان ناگۆڕن بەلکو هەر کەسە بە نێختیاری خۆی رێبازی خۆی هەڵدەبژێری! خۆ ئەگەر خودا بیویستایە نێمانو بیرواوەری راستی لە دلو دەرورێدا دەرێسکان بە تۆزی نێمانی پێ دەهێنان. ئەو کاتە چ پێوستی بە پێغەمبەر نەدەبوو! خۆ ئەگەر خودا بیویستایە موەجیزەکانی وای دەکردن کە سروشتی کافره کان بگۆڕێ بە زۆر موسوڵمانیان بکەن، ئەو کاتە نێمانەکیان زۆرە ملی و تۆزی دەبوو، کەسبو نێختیار نەدەبوو! بەلام

په‌رو ردگار ویستی وا نه‌بووه و نه‌ویستوه خه‌لکی به زوره ملیّ موسولمان بکا، به‌لگه له‌سهر تم راستی به نمو نایه‌تیه که ده‌فرموئی: ﴿لَا اِکْرَاهَ فِی الدِّیْنِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ﴾. نایه‌تی پی‌شوو نه‌وهی لی وهرگیرا که نمو موشریکانه‌ی نمو جوړه پی‌شنیارانه‌یان پی‌شکه‌ش کردن دوژمنی پی‌غه‌مبهر بوون، چونکه نمو پی‌شنیارانه‌یان بویه پی‌شکه‌ش کردن پروایان وابوو که ده‌سته‌مهر نابوو نمو کاته ریگای تانمو ته‌شهره‌دانیان له پی‌غه‌مبهرایه‌تی پی‌غه‌مبهر بۆ ناچوغ ده‌بی و به‌لگه‌یان سوار ده‌بی.

په‌رو ردگار ویستی دل‌خو‌شی پی‌غه‌مبهر ﷺ بداتموه له روانگه‌ی روونکردنه‌وهی نمو که نمو دژایه‌تیکردنه دابو نهریتی هه‌موو گه‌لو نمتموه‌کان بووه له‌گه‌ل پی‌غه‌مبهره‌کانیان‌داو فرموئی: ﴿وَكَذَلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوًّا شَيَاطِیْنِ الْاِنْسِ وَالْجِنِّ﴾ وهرکوو چۆن نمو موشریکانه‌مان کردوون به دوژمنی تتوو دژایه‌تیت ده‌کهن، هر به‌مو جوړه بۆ هه‌موو پی‌غه‌مبهریک که له پیش تتوه ره‌وانه کرابی دوژمنمان بۆ داناوه له شعیاتینی ناده‌میزادو شعیاتینی جندۆکه، ده‌تواندری بگوتری مانای وایه: تیمه شعیاتینی ناده‌میو جندۆکه‌مان کردوو به دوژمن بۆ هر پی‌غه‌مبهریک که ره‌وانه کرابی.

موجاهیلو قه‌تاده و هه‌سهن ده‌لین: ناده‌میزادیش شعیاتینی تیدایه، نیبنو جهریر نه‌مه‌ی به لاوه په‌سه‌نده‌و هه‌دیته مه‌رفوعه‌که‌ی نه‌بو‌ذه‌ر که له چه‌ند ریگه‌یه‌که‌وه ریوایت کراوه ده‌کاته به‌لگه‌ی په‌سه‌ند کردنه‌که‌ی! هه‌دیته‌که نه‌وه‌یه: روژیک پی‌غه‌مبهر ﷺ دوا‌ی نوژ فرموئی: يَا اَبَا ذَرٍّ: هَلْ تَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنْ شَرِّ شَیَاطِیْنِ الْاِنْسِ وَالْجِنِّ؟ نه‌بو‌ذه‌ر ده‌لی عمرزم کرد نه‌ی پی‌غه‌مبهری خودا! نایا‌ناده‌میزاد شعیاتینی هه‌یه؟؟ پی‌غه‌مبهر ﷺ فرموئی به‌لی!

نیبنو عه‌بیاس ده‌فرموئی: هه‌موو یا‌خی‌بوو سهره‌قی‌ک ناده‌میزاد بی‌یان جندۆکه نمو شعیاتینی به!

مانای نمو‌هی که خودا نه‌مانه‌ی گیراون به دوژمن؛ نمو‌یه: که سوننه‌تو دابو نهریتی خودا وا هاتوو‌ه که شه‌ره‌نگیزو یا‌خی بوو و سهره‌ق نه‌وانه‌ی

گوئی بۆ حه‌ق شل ناکه‌نو توختی چاکه ناکه‌ون به لوتیهرزی و رکه‌به‌ری هه‌لسو
که‌وت له‌گه‌ل حه‌قو چاکه‌دا ده‌که‌ن، هه‌میشه‌ دژی ته‌وانه ده‌هه‌ستن که
یانگه‌وازی بۆ حه‌قو چاکه ده‌که‌ن! دوژمنایه‌تی پیغه‌مبه‌رانو جینشینو
په‌په‌ه‌وکارانیان ده‌که‌ن! نه‌مه‌ عاده‌تو دابو نه‌ریتی هه‌موو دووشتی دژ به
یه‌کن که یه‌کیکیان بانگه‌وازی بۆ پیچه‌وانه‌ی ته‌وی تریان ده‌کا، جا که ریبازی
یه‌کیکیان سه‌د ده‌ر سه‌د حه‌قو راست بوو ته‌وه دوژمنایه‌تی‌یه‌که پال ته‌وی
تریان ده‌دریو ریبازی ته‌و به به‌تالو پوچ حلیب ده‌کری! چونکه ته‌و هه‌ول ده‌دا
زیان به به‌رامبه‌ره‌که‌ی بگه‌یه‌نی و هه‌موو هه‌ولو ته‌قه‌للایه‌ک ده‌خاته‌گه‌ر بۆ
زیان گه‌یاندن به خاوه‌نی ریبازه حه‌قه‌که! ته‌نانه‌ت نه‌گه‌ر لیشی روون بی که
خاوه‌نی ریبازه حه‌قه‌که به‌رژه‌وه‌ندی ته‌وی ده‌وی.

شایانی باسه که هه‌موو خاوه‌ن رایه‌کی پیچه‌وانه مه‌رج نیه هه‌ولی ته‌وه
بدا که زیان به به‌رامبه‌ره‌که‌ی بگه‌یه‌نی! ته‌وانه‌ی که ته‌و هه‌ولو ته‌قه‌للایه
ده‌ده‌ن یاخی بوو و سه‌ر ره‌قو سه‌رۆکو مشه‌خۆرو دلره‌قه‌کانن؛ ته‌وانه‌ی
ده‌روونیان له‌سه‌ر سته‌مو یاخی بوون و دژایه‌تی کردن رام بووه و دژایه‌تی‌کردنی
حه‌قو راستی‌یان لی بووه‌ته شتیکی سروشتی! ته‌وانه شه‌یاتینو روخینه‌ری
هه‌موو شتیکی حه‌قو به‌سوودن. ته‌وانه به‌رباد که‌ری ژیانو ته‌خلاقو ره‌وشتن،
جا چ له ره‌گه‌زی ئاده‌سی بن یان له‌ره‌گه‌زی جندۆکه بن.

نه‌مجار په‌روه‌ردگار خراپترین جو‌ری دژایه‌تی کردنی ته‌و شه‌یاتینیانه بۆ
پیغه‌مبه‌ره‌کان که به‌ره‌نگاری کردنی بانگه‌وازی‌یه‌که‌یانه، روون ده‌کاته‌وه و
ده‌فه‌رموی: ﴿يُوحِي بَعْضُهُمْ إِلَىٰ بَعْضٍ زُخْرُفَ الْقَوْلِ غُرُورًا﴾ هه‌ندیکیان
بۆ هه‌ندیکیان قسه‌ی رازاوه‌و رووکه‌ش بۆ یه‌کتر ده‌هاوژن، بۆ ته‌وه‌ی هه‌لیان
بخه‌له‌تینن؛ پێیان وایه: به‌و رووکه‌ش کردنه پوچه‌لی و گه‌نده‌لی ناوه‌پۆکی
قسه‌کانیان داده‌پۆشنو که‌س هه‌ست به مه‌به‌ستی پیسیان ناکات ﴿زُخْرُفُ
الْقَوْلِ﴾ ته‌و گوفتارو ناخاوتنه‌یه‌یه که بیسه‌ر له حه‌قیقه‌تی شته‌کان لاده‌دا بۆ
شتی رووکه‌شو بی بناغه. ﴿غُرُورٌ﴾ به مانا بی ناگایی و بی عه‌ق‌لی و بی
ته‌زمونی‌یه، له زمانی عه‌ره‌به‌یدا ده‌گوترێ: (شاب غرور و فتاة غر) واته:

که‌م نه‌زموون، بێ ناگان له کاروباری ژنو می‌ردایه‌تی و ژنو پیاوی.
 بی‌گومان له روژگاری نێمه‌دا هه‌له‌تاندنی خه‌لکی بێ ناگا به‌ قسه‌ی
 لووس و پوس له لای شه‌یتانه‌کانی سه‌رده‌م به‌ تایبه‌تی شه‌یاتینی به‌کانی
 سیاسه‌ت گه‌یشته‌ ناستیکی فره به‌رز! نه‌و سیاسه‌ت مه‌داره‌ قیلبازانه‌ قیل
 له پارتو گه‌لو نه‌ته‌وه‌ش ده‌که‌ن! کۆیلایه‌تی‌یان له به‌رچاو به‌ قسه‌ی رازوه
 ده‌که‌نه‌ نازادی سه‌ربه‌ستی، به‌دبه‌ختی و چه‌رمه‌سه‌رییان به‌ کامه‌رانی و خوش
 به‌ختی ده‌خه‌نه به‌ر چاو! نه‌وانه به‌ چاو و راو، به‌ قسه‌ی بۆشو بێ بناغه سه‌ر
 له خه‌لکی ده‌شیوینن ناوه‌کان ده‌گۆرن، به‌رلایی به‌ نازادی سه‌ربه‌ستی له
 قه‌له‌م ده‌ده‌ن، خێزان ده‌پوختن، له‌شفروشی و به‌رلایی بێ سنوور بۆ ئافره‌ت
 به‌ خو رزگار کردنو گه‌یشتن به‌ مافی ئافره‌ت داده‌نین!

سوبحانه‌للا! ئافره‌تیان له پۆشاکێ ریزو به‌ها رووت کرده‌وه، خستویاننه
 سه‌ر جاده‌و له تیاترۆ خانه‌کاندا وه‌کوو کالا ده‌یفروشن و ده‌یکرن، ده‌ستدریژی
 ده‌که‌نه سه‌ر شه‌ره‌فو نامووسی، هه‌لسوکه‌وتی ناژه‌لانه‌ی له‌گه‌ل ده‌که‌نو به
 قسه‌ش مافی داگیرکراوی بۆ و ده‌گرنه‌وه‌و کۆتو زنجیری نایینی ئیسلام
 کۆنه‌په‌رستی له ده‌ست و قاچ ده‌که‌نه‌وه!! نه‌ی نه‌وه نیه له روژی
 ١٩٩٧/٥/٢٤ و له روژانی دواییشدا چه‌ند سیمیناریکیان له سه‌ر ته‌له‌فزیۆن
 له سلێمانی ساز کرد کۆمه‌لێک به‌ ناو پارێزه‌رو مافی مرۆف گوايه‌ داکوکی
 له ئافره‌تێکی سته‌ملیکراو به‌ ناوی (که‌ژال خه‌ر) وه‌ ده‌که‌ن که به‌ ناوه‌وا
 له سه‌ر تۆمه‌تێکی روون له لایه‌ن چه‌ند که‌سیکی خزمی می‌رده‌که‌یه‌وه لووتی
 به‌ردابوو! نه‌و کۆمه‌له به‌ ناو پارێزه‌رو ماف په‌روه‌رانه له باتی نه‌وه‌ی داکوکی
 لهو ئافره‌ته غه‌در لی کراوه بکه‌ن؛ هاتن ته‌م رووداوه‌یان کرده سه‌نگه‌رو چنی
 تانه‌و ته‌شه‌ر هه‌یه ناراسته‌ی خودا و پیغه‌مه‌به‌رو نایینی ئیسلامیان کرد،
 ته‌نانه‌ت کار گه‌یشته ناستیک عه‌طا ناوێک که ناسنامه‌ی پارێزه‌ری له
 گیرفان نابوو به‌ بێ پێچ و په‌نا نایه‌ته‌کانی قورئانی به‌ غه‌له‌ت حسیب کردنو
 نه‌وه‌ی که تا ئیستا هه‌یج بیدی‌نو خوا نه‌ناسیک به‌ سه‌لمان روشدیشه‌وه
 نه‌یتوانیوه بیدرکینی له سلێمانی له سه‌ر ته‌له‌فزیۆن عه‌تای به‌دبه‌خت به‌رامبه‌ر
 جه‌ماوه‌ری موسوڵمانی سلێمانی بوێرانه شی کرده‌وه زۆربه‌ی نایه‌ته‌کانی

قورنانی بە غەلەت حلیب کردن!! هەلبەتە چەند ئافەرەتییکیش لەو لینگ هەلبەتتاوانە هەمان راو بۆچوونیان دووبارە کردەو. بە راستی ئەم دیاردەیه زۆری دەوی و ئەم هەویرە زۆرئاو دەکیشی بەلام لێرەدا بە پێویستی نازانم زیاتری لەسەر بپۆم!

﴿وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ مَا فَعَلُوهُ﴾ ئەم پێغه مېهر! ئەگەر خودای تۆ مەیلی لی بوايه ئەو ئەگەر بپویستایە ئەهیلێ ئەو خەڵەتاندنە ئەنجام بدەن، دەیتوانی رێگیان لی بگرێ! بەلام سونەتو دابو نەریتی خودا و نەهاتووە سروشتی ئادەمیزادەکان و بگۆرێ، زۆرەملی و توێزیان لی بکا بە پێچەوانە ی هەواو ئارەزووی خۆیان بچولێنەو! بەلکو ویستی پەرورەدگار وایە: کە هەر یەکیک لە ئادەمیزادو جندۆکە ئامادەباشییان تێدابی بۆ وەرگرتنی حەق و ناحەق، خێرو شەر، بۆ خۆیان سەریەستو ئازادین لە هەلبازاردنی هەر رێبازێک لەو دوو رێبازە، پەرورەدگار عەقڵ و هۆشی پێداون رێگای راستو نا راستی بۆ روون کردوونەو هەر کەسە بە ئیختیاری خۆی کام رێبازە هەلدەبژێری با هەلبژێری! وەکوو لە شوێنێکی تردا دەفرموی: ﴿وَهَدَيْنَاهُ النَّجْدَيْنِ﴾ البەد/١٠.

هەندێک لە وەسوەسەو قسە ی نابەجێ ئەو شەیاتینیانە بۆ هەلخەڵەتاندن و قسە رازاندنەو گۆڕینی مانای ئەم نایەتە پیرۆزەیه و ئاراستە کردنیەتی بە شیوەیەک کە مانانی توێزی و زۆرە ملی لی وەرگیری دەلێن: هەموو تاوانبارێک بیانوو (عذری) هەیه، چونکە کە لە خودا یاخی بوو ی یاخی بوونەکە ی بە ویستی خودایەو ناتوانی لە ویستی خودا دەریجێ! وەکوو لەمەو دوا لەم سورەتەدا دی: دەفرموی: ﴿سَيَقُولُ الَّذِينَ أَشْرَكُوا لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَشْرَكْنَا وَلَا آبَاؤُنَا وَلَا حَرَمْنَا مِنْ شَيْءٍ. كَذَلِكَ كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ حَتَّى ذَاقُوا بَأْسَنَا، قُلْ هَلْ عِنْدَكُمْ مِنْ عِلْمٍ فَتُخْرِجُوهُ لَنَا؟ إِنْ تَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَإِنْ أَنْتُمْ إِلَّا تَخْرُصُونَ﴾ الأنعام/١٤٨. ئەخەیر با بزانی هیچ بیانویەکیان بە دەستەو نەیه، پەرورەدگار هەرگیز نەپویستوو هەوێ ئادەمیزاد بە زۆرەملی بی،

په‌ره‌ردگار به‌ ویستی خۆی دروستی کردوون رینگای داوون له‌ ژياندا به‌ ویستی خۆیان چی ده‌کهن بیکهن، رۆژی قیامت هه‌رکسه‌ به‌ پێی کرده‌وه‌کانی سزاو پاداشتی هه‌دریته‌وه‌.

﴿قَلْبَهُمْ وَمَا يَفْقَرُونَ﴾ نه‌ی پیغه‌مبه‌ر! لێیان گه‌ڕی به‌ره‌نگاریان مه‌که، وازیان لی بینه‌ با درۆ بوختان هه‌لبه‌ستن، با خه‌لکی به‌ قسه‌ی رووکه‌شو چاوو راو هه‌لخه‌له‌تینو له‌ رێبازی حه‌ق لایان ده‌ن، گرنگییان پێ مه‌ده‌، تو له‌سه‌ر بانگه‌وازی خۆت به‌رده‌وام به‌، نه‌رکی سه‌رشانی خۆت نه‌نجام ده‌، پشت به‌ خودا ببه‌سته‌، خودا به‌سته‌، یارمه‌تیده‌رته‌ به‌ سه‌ریاندا، نه‌وه‌ی له‌سه‌ر شانی تۆیه‌ راگه‌یاننده‌، حیساب له‌گه‌ل کردنو لیکۆلینه‌وه‌و پاداشو سزادانه‌وه‌یان له‌سه‌ر ئیمه‌یه‌ ﴿وَلِيَصْغِيَ إِلَيْهِ أَفْئِدَةُ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ﴾ واته‌: هه‌ندێ له‌و شه‌یاتیانیانه‌ قسه‌ی رووکه‌ش بو هه‌ندیکێ تریان ده‌هاوێژن، قسه‌ی رازاوه‌ بو یه‌کتی ده‌کهن: بو نه‌وه‌ی شوێن که‌وتووایی پیغه‌مبه‌ره‌کان هه‌لخه‌له‌تین، هه‌روه‌ها بو نه‌وه‌ی دلی کافرو خوا نه‌ناسه‌کان نه‌وانه‌ی بروایان به‌ قیامت نیه‌ به‌و قسه‌ لووسو پوسانه‌ که‌مه‌ند کیش بکه‌ن، چونکه‌ له‌گه‌ل هه‌واو ناره‌زووبازی نه‌واندا ده‌گونجی. به‌لام موسولمانانی خاوه‌ن هه‌ستو بیر: که‌ دوور بینو ورد بینن، به‌و قسه‌ رووکه‌شو پڕو پووجانه‌ هه‌لناخه‌له‌تین.

﴿وَلِيَرْضَوْهُ وَلِيَقْتَرِفُوا مَا هُمْ مُقْتَرِفُونَ﴾ بو نه‌وه‌ی له‌ سه‌ره‌نجامدا به‌ بێ لیکۆلینه‌وه‌و توێژینه‌وه‌، به‌ بێ نه‌وه‌ی بزائن نه‌و قسانه‌ راستن یان نا- ره‌زامه‌ندی خۆیان به‌رامبه‌ر ده‌ر ده‌بێزو بروایان پێ بکه‌ن، رازی ببن به‌ قسه‌کانیانو که‌سبێ نه‌وه‌ بکه‌ن که‌ هه‌زیان لێیه‌تی و دلخوازیانه‌، تا کاتی خۆی دی، نیه‌تر نه‌و کاته‌ حه‌قی نه‌وه‌لو تاخیریان لی ده‌ستینبو تو له‌ی سه‌رپێچی کردنو چه‌واشه‌کاریو له‌ خسته‌ بردنی خه‌لکییان لی ده‌که‌مه‌وه‌.

شه‌یاتیانی ئاده‌می ناشکراو نومایانن، نمونه‌یانو وینه‌ی دوژمنایه‌تیان بو هه‌موو پیغه‌مبه‌رێک و بو هه‌موو حه‌قو راستییه‌کی که‌ هێناویانه‌ به‌لگه‌نه‌ویسته‌، دژایه‌تیان بو موسولمانانو شوێن که‌وتووایی حه‌قو

نایینی پیروزی نیسلام له هه موو کاتو شوئنی کدا بۆ هه موو کهس ناشکراو
عه یانه! به چاوی خۆمان روژانه نمونه یان ده بینینو ههستیان پێ ده کهین!

بهلام شه یاتینی جندۆکه - جندۆکه هه موویان - غه یبیککی خودایین! ئیمه
هیچیان لی نازانین جگه لهو زانیاری یانه ی که قورئانی پیروزو فهرمووده کانی
پێغه مبه ر ﷺ پیمان را ده گه یهن له رووی نه وه وه که ئایا لهم که ونه دا جگه
له ناده میزادو نهو زینده وه رانه ی که ناسراون له زه ویدا هیچ مه خلوقیککی تر
هه ن یان نا؟ له باره ی مه بده نه وه ئیمه بروامان به فهرمووده ی خودا
ده رباره یان هه یه، بروامان به هه وائی قورئان هه یه، ده رباره یان لهو
چوارچێوه ی نهو زانیاری یه ی قورئانو هه دیث ده رناچین!

بهلام نازانین نهوانه ی زانستیان کردوه به مه تالو دیوجامه، بۆ نه وه ی
تینکاری نهو شتانه بکه ن که پهروه ردگار له قورئاندا چه سپاندوونی پشت به
چی ده به ستن؟ به لگه یان چی یه؟! خۆ وا گومان نابری که زانیاری ناده میزاد
په ی به هه موو زینده وه رانی سه ر گۆی زهوی بر دبی و زانستی ده رباره یان
وه ده ست هینابی! ناشکراشه زانیاری یان نه گه یشتۆته نهو نه ندازه ی بزانی چی
له سه ر نه ستیره کانی تر هه یه، نهو زانیاری یه ی تا ئیستا ده رباره ی سه ر
مانگۆ نه ستیره ی مه ریخ ده ست که وتوه چ زانیاری یه کی نهو تو نیه که نهو
لافو گه زافه ی پێوه لی بدری!

هه موو نهو زانیاری یانه ی تا ئیستا به ده ست هاتوه هه ر له چوارچێوه ی
نه وه دایه ئایا جۆری ژیا نی سه ر گۆی زهوی له سه ر هه ندی لهو نه ستیره
ده سه به مر دبی یان نا؟! خۆ ته گه ر نهو بیرو بۆ چوونانه نهو تیوره زانستی یانه به
لایه کیش دا بکه ون بوونی ژیا ن له سه ر هه ندیک ته ستیره به سه لمین و له سه ر
هه ندیک کیشیا ن نه یسه لمین، نابێ ئیمه برپاری نه بوونی جیهانی گیان له به رانی
تر له شوینی تری بوونه وردا به دین، نه فامی یه به ناوی زانسته وه بلێین له
بوونه وردا - جگه له سه ر زهوی - جیهانی زینده وه رانی تر نی یه، له رووی
چۆنیه تی سروش تی ته م جۆره گیان له به مره دروست کراوه ی که پێی ده لێن
جندۆکه و بریکیا ن ده بنه شه یاتینی و ناو ته ی شهرو گومرایی ده بنو ناده میزاد
له خشته ده بن، ئیمه جگه لهو زانیاری یه ی له خودا و پێغه مبه ره وه پیمان

که‌یشته‌وه چی تریان لی نازانین!

له رووانگهی قورئانو حه‌دیثی پێغه‌مبهره‌وه ده‌زانین که جندۆکه له بلیسه‌ی ئاگر دروست کراون، ده‌توانن له‌سهر زه‌وی و ناو زه‌وی و ناو ده‌ریا و ناو هه‌وا و ده‌ره‌وی زه‌ویش ژیان به‌سهر به‌رن! توانای هاتوچۆی خێریان هه‌یه‌و زۆر له ئاده‌میزاد تیزپه‌و ترن، هه‌یانه‌ خاوه‌ن باوه‌پو موسوڵمانه؛ هه‌یانه‌ بێدینو شه‌یتانه، نه‌وان ئاده‌میزاد ده‌بینو ئاده‌میزاد نه‌وان نابینن؛ واته‌ له‌سهر شپۆه‌و شکلی خۆیان، هه‌ر خودا ده‌زانێ چه‌ند مه‌خلوقاتو گیانه‌له‌به‌ر هه‌ن ئاده‌میزاد ده‌بینن و ئاده‌میزاد نه‌وان نابینن. هه‌روه‌ها شه‌یاتینی جندۆکه توانای له‌ خسته‌بردن و گومراکردنی ئاده‌میزادیان هه‌یه‌و به‌ وه‌سه‌سه‌و ختووکه‌دانی «ه‌روونه‌وه ئاده‌میزاد گومرا ده‌که‌نو له‌ خسته‌ی ده‌به‌ن، به‌جۆرێک که نازانین به‌ چ شپۆه‌یه‌ک ئه‌و کاره‌ نه‌جوام ده‌ده‌ن! ئه‌و شه‌یاتینی به‌ جندۆکانه‌ ده‌سه‌لاتیان به‌سهر موسوڵمانو خاوه‌ن به‌روای زویان په‌یوه‌ست به‌ ناوی خودادا نی‌یه، هه‌ر کاتی شه‌یتانو نه‌وه‌کانی له‌ موسوڵمان نزیک بوونه‌وه‌و موسوڵمان ناوی خودای هێنا لی دوور ده‌که‌ونه‌وه‌و هه‌له‌ تیزینن، که موسوڵمان له‌ خودا بێ ئاگا بوو، لی نزیک ده‌بنه‌وه‌و وه‌سه‌سه‌ی ده‌خه‌نه‌ دله‌وه‌! موسوڵمانی ده‌م به‌ وێردو سه‌لاواتو دلپه‌یه‌وه‌ست به‌ خودا له‌ فرتو فێلی شه‌یتانی زه‌عیف به‌هێزتره‌!، جیهانی جندۆکه له‌گه‌ل جیهانی ئاده‌میزاد هه‌شر ده‌کریزو هیسابو لی‌کۆلینه‌ویان له‌گه‌ل ده‌کری، به‌ به‌هه‌شتو دۆزه‌خ پاداش و سزایان ده‌درێته‌وه‌ وه‌کوو ئاده‌میزاد...

هێزو توانای جندۆکه له‌ چاو هێزو توانای فریشته هه‌ر وه‌کوو نه‌بوو وایه‌! له‌م نایه‌ته‌دا نه‌وه‌مان زانی که په‌روه‌ردگار بۆ هه‌موو پێغه‌مبهرێک دوژمنی شه‌یاتینی له‌ ئاده‌میزادو نه‌جنده‌ داناوه‌، بێگومان خودا ده‌یتوانی-نه‌گه‌ر مه‌یلی لی بووایه‌ نه‌یده‌هێشت ئه‌و شه‌یاتینی‌یانه‌ هیچ بکه‌ن، نه‌گه‌ر بیویسته‌یه‌ ئه‌و شه‌یاتینی‌یانه‌ یاخی نه‌ده‌بوونو ئاوتیه‌ی شه‌ر نه‌ده‌بوون، دوژمنایه‌تی پێغه‌مبهرانیان نه‌ده‌کرد، نه‌زیه‌تی موسوڵمانانیان نه‌ده‌دا، رێگیان له‌ ئاده‌میزاد و نه‌ده‌کرد، به‌لکو خودا ده‌یتوانی به‌ زۆره‌ ملی بیانخاته‌ سهر رێگای راستو ره‌وان، یان روویان پێ بکاته‌ هیدایه‌تو راستاو پیاوچاک بن،

دەیتوانی نەهێڵی بەره‌نگاری پێغه‌مبەران و ئایینی حەق و موسوڵمانان بکەن بەلام پەرورەدگار ئەم ئەندازە سەرەستی‌یه‌ی پێ داو، رێگای داوێن کە زیان بە خۆشەویستانی خودا بگەیەنن - بە ئەندازە یەک کە ویستی خۆی لەسەر یەتی - دایناوە کە خۆشەویستانی خۆی تاقی بکاتەو بەو ئەندازە سەرەستی‌یه‌و بەو توانایە‌ی کە پێی داو، ئەو شەیتانی‌یانە دەسەلاتی ئەو هیان نیە کە ئەزەتی خۆشەویستانی خودا بەدەن مەگەر بەو ئەندازە‌یه‌ی کە خودا دیاری کردووە!

قورئان بە‌لگە‌ی راستی پێغه‌مبەرایەتی حەزەرەتی موحەممەد ﷺ
 أَفَغَيْرَ اللَّهِ أَبْتَغِي حَكَمًا وَهُوَ الَّذِي أَنْزَلَ إِلَيْكُمُ الْكِتَابَ مُفَصَّلًا وَالَّذِينَ
 آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَعْلَمُونَ أَنَّهُ مُنْزَلٌ مِّن رَّبِّكَ بِالْحَقِّ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ
 الْمُمْتَرِينَ ﴿١١٤﴾ وَتَمَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ صِدْقًا وَعَدْلًا لَا مُبَدِّلَ لِكَلِمَاتِهِ
 وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿١١٥﴾

دوا‌ی ئەو‌ی پەرورەدگار سەر کۆنە‌ی کافرەکانی کرد؛ ئەو کافرانە‌ی کە بە‌سوور بوونەو سۆیندیان دە‌خوارد کە ئە‌گەر موع‌جیزە‌ی ماددیان نیشان بە‌درێ ئیمان دە‌هێنن! ئەو‌ەشی روون کردەو کە ناردنی ئەو نایە‌تو موع‌جیزانە بپه‌وودە‌و سوودیا نابێ، چونکە ئە‌گەر پەرورەدگار ئەو موع‌جیزەو نیشانانە‌ش لە‌سەر دە‌ستی پێغه‌مبەر ئاشکرا بکا ئەوانە هەر لە‌سەر کوفرو بێ‌دینی دە‌مێننەو، ئە‌م‌جار ئەو ئاشکرا دە‌کا کە بە‌لگە‌ی بە‌هێز لە‌سەر راستی پێغه‌مبەرایەتی پێغه‌مبەر بە دوو شی‌وه دە‌ستە‌بەر بوو:

یە‌کەم پە‌راوێکی بۆ ناردۆ‌تە خوارێ کە زانیاری زۆری لە‌ خۆ‌گرتو‌وه‌و شی‌کەرە‌وه‌و روون کەرە‌وه‌ی هە‌موو شتیکی پێ‌ویستە، ئە‌و‌پە‌ری رە‌وانبێژی لە‌ خۆ‌گرتو‌وه‌، ئادە‌میزادان دە‌ستە‌وه‌سانن لە‌ بە‌رامبەر‌یکردنی و نە‌یان توانی‌وه‌ ناتوانن کتێ‌بێکی لە‌و جۆ‌ره‌ بخە‌نە‌ روو... کە ئە‌م سەرئاسا (مع‌جزة) یە‌ با‌شت‌رین بە‌لگە‌یه‌ لە‌سەر راستی پێغه‌مبەرایەتی پێغه‌مبەر ﷺ.

دووهم: ته‌وراتو ئینجیله «که به روونی ته‌وه‌یان تێدایه، که موحه‌مه‌د ﷺ ره‌وانه کراری خودایه و قورئان کتیبییکی حه‌ق و راسته له خوداوه بۆ ته‌و هاتووه و به‌هێزترین به‌لگه‌یه له‌سه‌ر راستی پیغه‌مبه‌رایه‌تی موحه‌مه‌د، بۆیه په‌روه‌ردگار فەرمان به‌ فروستاده‌ی خۆی ده‌کا که زوویه رووی کافره‌کان بلی: ﴿أَفَغَيْرَ اللَّهِ أَبْتَغِي حُكْمًا﴾ نایا من جگه له په‌روه‌ردگار دادوه‌ریکی تر ده‌ستنیشان بکه‌م؟ واته: ناگونجی بۆ من جگه له خودا که‌سیکی تر په‌یدا بکه‌م، بۆ ته‌وه‌ی له‌ نیوان من و ئێوه‌دا حوکم بدا، چونکه هیچ حوکمیک له حوکمی خودا دادوه‌ری تر نییه، که‌س له خودا راستگۆ تر نیه ﴿وَهُوَ الَّذِي أَنْزَلَ إِلَيْكُمُ الْكِتَابَ مُفَصَّلًا﴾ خودایه‌کی وه‌هایه قورئانی ناردۆته خوارێ بۆ ئێوه «هه‌موو شتیکی تێدا شی کراوه‌ته‌وه، هه‌رچی بیروباوه‌رو شه‌ریعه‌ت و یاسا و زانستی پێوسته تێیدا روون کراوه‌ته‌وه! خۆ من ته‌وه‌ ته‌مه‌نم له چل سال تێپه‌ری، له‌وه‌پێش هیچ باب‌ه‌تیکم له‌و جو‌ره زانیاریانه نه‌زانیه‌وه، هه‌وائی رابردوو و داها‌تووم ناگا لی نه‌بووه، ته‌وه‌ جو‌ره ره‌وانیژی و شیرین گو‌فتاری‌یه‌م پێوه دیار نه‌بووه و ه‌کوو له‌ نایه‌تییکی تر‌دا ده‌فه‌رموی ﴿فَقَدْ لَبِثْتُ فِيكُمْ عُمُرًا مِّنْ قَبْلِهِ﴾ یونس/١٦. واته: نایا بۆ من ره‌وايه جگه له خودا دادوه‌ریکی تر داوا بکه‌م؟ له‌ حالیکه‌دا ته‌وه‌ خودایه‌ ته‌رکی په‌رسیار کردنی له‌سه‌ر لا‌بردوون چونکه کتیبییکی بۆ ره‌وانه‌ کردوون که به‌یانکه‌رو رو‌شنکه‌ره‌وه‌ی هه‌موو شتیکه!

یان مانای وایه: داوا کردنی ئێوه بۆ هینانی به‌لگه‌و مو‌ع‌ج‌ی‌زه له‌سه‌ر راستی پیغه‌مبه‌رایه‌تیم شتیکی بیه‌ووده‌یه، چونکه دوو به‌لگه‌ی روون و ناشکرا هه‌ن، پشت‌گیری پیغه‌مبه‌رایه‌تیه‌که‌م ده‌که‌ن؛ ته‌وه‌ به‌لگانه‌یه‌کیان نیشانه‌یه‌کی هه‌ره‌ گه‌وره‌و گرنگه که قورئانی پیرۆزو سه‌ر ناسایه، قورئانی‌که که وه‌ی په‌روه‌ردگار و شا‌کاری ده‌ستی کرد‌گاره‌و به‌ ناشکرا پیغه‌مبه‌رایه‌تی من ده‌چه‌سپینێ، به‌لگه‌که‌ی ته‌رشیان ته‌وه‌یه: که ته‌ورات و ئینجیل به‌ روونی ته‌وه‌یان تێدایه: که من پیغه‌مبه‌ری خودام و قورئان کتیبییکی حه‌ق و راسته‌و له خوداوه بۆ من هاتووه.

﴿وَالَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَعْلَمُونَ أَنَّهُ مُنْزَلٌ مِنْ رَبِّكَ بِالْحَقِّ﴾ نه‌گهر
 نه‌و موشریکانه ئینکاری حه‌قو راستی قورئان بکه‌نو به درۆی بکه‌نه‌وه؛ نه‌وه
 با بزائن که نه‌هلی کیتاب -جوله‌که‌و نه‌صرانی- ده‌زائن که نه‌و قورئانه له
 خوداوه نێردراوه بۆ تو؛ چونکه نیشانو ره‌وشته‌کانی تو له کتیبی نه‌وان‌دا
 روون کراوه‌ته‌وه، له‌سه‌ر زویانی پیغه‌مبه‌ره‌کانی پێشوو مزگینی به‌هاتنی تو
 دراوه! وه‌کو له ئایه‌تیکی تردا ده‌فرموی: ﴿الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ
 يَعْرِفُونَهُ كَمَا يَعْرِفُونَ آبْنَاءَهُمْ، وَإِنَّ فَرِيقًا مِنْهُمْ لَيَكْتُمُونَ الْحَقَّ
 وَهُمْ يَعْلَمُونَ﴾ البقرة/١٤٦. عه‌بدوللای کوری سه‌لام که مالمیکی جوله‌که
 بوو موسولمان بوویو ده‌رباره‌ی ئهم ئایه‌ته‌ لییان پرسی، وتی: به‌لێ ئیمه
 پیغه‌مبه‌ر له‌ کوری خۆمان باشتەر ده‌ناسین! چونکه له‌ کتیبی ئیمه‌دا
 نیشانه‌کانی زۆر باش روون کراونه‌وه.

﴿فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْخَالِفِينَ﴾ نه‌ی موحه‌مه‌د! تو هه‌رگیز نه‌چیه‌ ریزی
 گروپی نه‌وانه‌ی گومانیان هه‌یه‌و به‌ عه‌زمو جه‌زمه‌وه کاری خۆیان نه‌نجام
 ناده‌ن، چونکه ماتول خودا ئهم نامه‌یه‌ی بۆ ئاردووی حه‌قو راسته‌، خاوه‌ن
 نامه‌کانیش نه‌وه به‌ باشی ده‌زائنو باسی راستی پیغه‌مبه‌رایه‌تی توو قورئان
 له‌ ته‌وراتو ئینجیل‌دا شی کراوه‌ته‌وه! که‌واته‌ تو له‌و که‌سانه‌ مه‌به‌ که‌ دوو دڵن
 و گومانیان له‌ قورئانو پیغه‌مبه‌رایه‌تی‌یه‌ که‌ت‌دا هه‌یه‌! بێگومان ناشکرایه‌ که
 پیغه‌مبه‌ر هه‌چ شکه‌و گوماتیکی له‌ دڵدا نه‌بووه، ئهم نه‌ه‌یه‌ی که‌ ئاراسته
 کراو! بۆ زیده‌ هه‌لئانو سووریو نه‌ له‌سه‌ر په‌یامه‌که‌ی، بۆ جۆشدانی دۆشو
 خروشو په‌روۆشی و سۆزه‌ له‌ دڵو ده‌روونی‌دا ده‌رباره‌ی ئایینه‌که‌ی، ئاماژه‌ی
 نه‌وه‌ی تێدا‌یه‌: که‌ ئهرکی سه‌رشانی قورسو هه‌میشه‌ پیلانی جۆراو جۆرو
 به‌هه‌یز دژی خۆی ئایینه‌که‌ی هاوه‌لانی داده‌پێژێرنو پێویسته‌ زۆر به‌ دڵ
 قایمی و ئیمان پته‌وی‌یه‌وه ئهرکی سه‌رشانی نه‌تجام بدات. وێنه‌ی ئهم ئایه‌ته‌ له‌
 قورئان‌دا زۆرن؛ وه‌کو ده‌فرموی: ﴿فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ
 الْمُشْرِكِينَ﴾ یونس/١٠٥. یان ده‌فرموی: ﴿فَإِنْ كُنْتَ فِي شكٍّ مِمَّا
 أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ فَاسْأَلِ الَّذِينَ يَقْرَأُونَ الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكَ، لَقَدْ جَاءَكَ

الْحَقِّ مِنْ رَبِّكَ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُنْتَرِينَ ﴿۹۴﴾ یونس/۹۴.

وهكو وتمان: نهم جوړه نه هی یانه نهمه ناگیدمن که پیغه مېر ښکړو
گومانیکي هېوویی، چونکه نه مانه شرتو نه گمرن، نه گمرش مخرج نیه
روویدا! هر بویه ش پیغه مېر ښکړو که نهم نایمته دی خوینده وه فرمووی: نه
گومانم هیدو نه پرسیار ده کم!

﴿وَمَنْ كَلِمَةً رَبِّكَ صِدْقًا وَ عَدْلًا لَا مُبَدِّلَ لِكَلِمَاتِهِ﴾ کهلامی
پروردگار که قورنانه توارو بی که مو کوپړیه، پیوست به لی زیاد کردن
ناکا، کتیبیکي گشتو موعجیزو رهوانو بی زیادو بی خوشو لنگی،
چی ده لی راستو چ حوکیک ده دا عدلو رهوایه، راسته له هواله
غیبی به کانیدا، عادل له داواکاری به کانیدا، هرچی هوالی لیداوو باسی
کردوه راستو شکو گومانی تیدا نی، هرچی فرمانی پی کردوه عدلو
دادپرووری، هرچی نهی لی کردوه بېتالو پوچو زیان بمخسه، بویه
پروردگار داکوکی لی کردوه، قورنان شتیک خیرو سودبخش نعت
فرمانی پی ناکا، شتیک فسادو شر نهی نهی لی ناکا وه کوو له
شونیکي تردا دفرمو: ﴿يَأْمُرُهُمْ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَاهُمْ عَنِ
الْمُنْكَرِ﴾ الاعراف/۱۵۷. هرچی له قورناندا هاتوه له فرمانو داکوکی، له
هره شو واده پیدان، له چیروکتو هوال کهلامی خودایو گورانکاری تیدا
نه کراوه ناکری، کس نیه بتوانی حوکی هلبوه شینیتوه نه له دنیاو نه
له قیامتدا.

﴿وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ﴾ پروردگار شنوایه، گوفتاری بښنده کانی
دهیسی ﴿العلیم﴾ زانو ناگاداره به هلسو کوتو جوو جولی بښنده کانی
هر کهسه به گوتهی کردارو گوفتاری خو پاداشی ده دریتوه.

گومرای موسریکه‌کانو نه‌یکردن له خواردنی کوشتیان

وَإِنْ تُطِيعْ أَكْثَرَ مَنْ فِي الْأَرْضِ يُضِلُّوكَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ إِنْ يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَإِنْ هُمْ إِلَّا يَخْرُصُونَ ﴿١١٦﴾ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ مَنْ يَضِلُّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ﴿١١٧﴾ فَكُلُوا مِمَّا ذُكِّرَ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ إِنْ كُنْتُمْ بِعَايَنَتِهِ مُؤْمِنِينَ ﴿١١٨﴾ وَمَا لَكُمْ أَلَّا تَأْكُلُوا مِمَّا ذُكِّرَ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ وَقَدْ فَصَّلَ لَكُمْ مَا حَرَّمَ عَلَيْكُمْ إِلَّا مَا اضْطُرِرْتُمْ إِلَيْهِ وَإِنْ كَثِيرًا لَيُضِلُّونَ بِأَهْوَاءِهِمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِالْمُعْتَدِينَ ﴿١١٩﴾

وَذَرُوا ظَهْرَ الْإِثْمِ وَبَاطِنَهُ إِنَّ الَّذِينَ يَكْسِبُونَ الْإِثْمَ سَيُجْزَوْنَ بِمَا كَانُوا يَقْتَرِفُونَ ﴿١٢٠﴾ وَلَا تَأْكُلُوا مِمَّا لَمْ يَذْكُرِ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ وَإِنَّهُ لَفِسْقٌ وَإِنَّ الشَّيَاطِينَ لَيُوحُونَ إِلَى أَوْلِيَآئِهِمْ لِيُجْدِلُواكُمْ وَإِنْ أَطَعْتُمُوهُمْ إِنَّكُمْ لَمُشْرِكُونَ ﴿١٢١﴾

دوای نه‌وی پ‌روه‌ردگار وه‌لامی شو‌به‌هو چه‌واشه کاری‌به‌کانی کافره‌کانی دایه‌وه راستی پی‌غه‌م‌برایه‌تی حه‌زه‌تی موحه‌مه‌دی چه‌سپاند! نه‌م‌جار باسی نه‌و ده‌کا: که نابیی موسولمانان گوئی بو قسه‌ی گه‌وجو نه‌فامه‌کان بگرن، نابیی هی‌چیان به قسه‌ بکه‌ن، چونکه نه‌وان ر‌ب‌بازی گومرای ده‌گرنه ب‌روه شوین شک‌و گومانی گه‌نده‌لو فاسید ده‌که‌ون، به‌مه‌ش پ‌روه‌ردگار «ه‌یه‌وی که سایه‌تی س‌ربه‌خوئی بو کومه‌لی موسولمانان دابین بکاو وه‌کوو ه‌یزیک حی‌سایان بو بکری؛ نه‌مه له کاتی‌ک‌ندا که ز‌وره‌ی دان‌یشت‌وانی س‌ره‌زه‌ی موسری‌کو گومرا بوون!!

ئەبو داود و ترمیذی لە ئیبنو عەبباسەو دەگێڕنەو: دەلی: کۆمەلیک خەلک هاتنە خزمەت پیغەمبەر ﷺ و تیان: ئەو رهوانه کراوی خودا! نایا نیمه له گوشتی ئەو گیانلەبەرانه بخۆین کە خۆمان دەیان کوژین کەچی لەوانه نهخۆین کە خودا دەیانکوژی؟! نیتەر خودای مەزن ئەم نایەتانهی ناردنه خواری ﴿فَكُلُوا مِمَّا ذُكِّرَ اسْمُ اللَّهِ﴾ تا دەگاتە ﴿إِنَّكُمْ لَمَشْرِكُونَ﴾.

نیمامی واحیدی دەلی: موشریکەکان و تیان: ئەو موحمەد! پیمان بلی: مەرو بزن دەمرن کێ دەیان کوژی؟ پیغەمبەر فرموی: خودا دەیان کوژی، و تیان: دەی باشه تو پیت وایه: ئەوێ کە خۆتو هاوێلانەت دەیکوژن حەلāl، ئەوێ کە خودا دەیکوژی حەرامه!! نیتەر پەرورەدگار ئەم نایەتەیی ناردە خواری ﴿وَلَا تَأْكُلُوا مِمَّا لَمْ يَذْكُرِ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ...﴾ (الآية).

عیکریمە دەلی: کاتیک کە پەرورەدگار نایەتی یاساغ کردنی گوشتی مردارەوەبووی ناردە خواری، فارسه ناگێڕەرستەکان دۆستایەتیان لەگەڵ قورەیشیەکانی مەککەدا هەبوو، نامەیان بۆ نووسین و تیان: موحمەدو هاوێلانی پێیان وایه: شوێن فرمانی خودا دەکەون، کەچی لایان وایه: ئەو ناوێلەو پەلەوهرەیی خۆیان سەری دەبێن حەلāl، ئەوێ کە خودا دەیکوژی حەرامه، ئەمە هەندێ دڵکرمیسی بۆ هەندێ موسولمان پەیدا کرد نیتەر پەرورەدگار نایەتی ﴿وَإِنَّ الشَّيَاطِينَ لَيُوحُونَ إِلَىٰ أَوْلِيَائِهِمْ لِيُجَادِلُوكُمْ﴾ ناردە خواری! طەبەرانی هەمان رێوایەتی بە شیوەیەکی تر گێڕاوەتەو! بەلام لە ناوەرۆکدا چ جیاوازییەکی ئەو تۆیان لە نێواندا نییه!

﴿وَإِنْ تَطِيعُوا أَكْثَرَ مَنْ فِي الْأَرْضِ لَيُضِلَّوكَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ﴾ نابی بە هیچ شیوەیەک لە شەریعەتی حەق و قورئان لابەدەو روو بکەیه رێبازی گومرايانو سەر لی شیواوان، چونکە ئەوانه شوێن گومانو بیرو باوهری فاسید کەوتوون! ئەو موحمەد ئەتۆ ئەوانهی لەگەڵتدان، ئەگەر لە کاروباری نایینیدا شوێن زۆریهی دانیشتوانی سەر زەوی بکەوی کە هەموویان کافرو موشریکن، پێچەوانهی قورئانو شەریعەتی خودا هەلسو کەوت بکە، ئەو لە رێبازی

حەقی خودا لات دە‌دە‌نو گومرات دە‌کە‌نو رێگای عە‌دلو حە‌قو راستیت لی گوم دە‌کە‌ن، چونکە ئە‌وان جگە‌ لە‌ هە‌واو هە‌وە‌سو گومانو بیرو باوە‌ری پێ‌و پوچ شوێ‌ن هیچی تر ناکە‌ون، ئە‌وان هیچ نرخی‌ک بۆ بە‌لگە‌و نیشانه‌کانی هە‌بوونی خودا دانائین. هیچ گرنگی‌نە‌ک بە‌ بە‌لگە‌ی عە‌قڵی نادن ﴿إِنْ يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ﴾ ئە‌وان تە‌نیا شوێ‌ن گومان دە‌کە‌ون ﴿وَأَنْ هُمْ إِلَّا يَخْرُصُونَ﴾ ئە‌وان تە‌نیا مە‌زنە‌ دە‌کە‌نو بە‌ هە‌واتە‌و تە‌خمینو لای‌شت دیاری دە‌کە‌ن، مە‌زنە‌ کردنە‌کە‌شیان بۆ‌ بناغە‌و دوورە‌ لە‌ حە‌قیقە‌تو راستی‌یە‌وه‌، بیرو باوە‌ریان لە‌سەر تە‌خمینو مە‌زنە‌کردنی هە‌له‌ داده‌مە‌زێ‌نین. نە‌ک لە‌سەر بوره‌انو بە‌لگە‌.

ئە‌م نایە‌ته‌ ئاماژە‌یە‌ بۆ‌ئە‌وه‌ کە‌ زۆری‌ی دانیش‌توانی سەر‌ زە‌وی لە‌بارە‌ی بیرە‌باوە‌رپەرە‌ سەر‌لی شێ‌واو گومرا‌بوون، هاو‌ە‌لیان بۆ‌ خودا داده‌نا، نینکاری پی‌غه‌مبەراییە‌تیان دە‌کرد. سەر‌ لی شێ‌واو بوون لە‌ بارە‌ی تە‌شریع و حە‌لالو حە‌رام دانانە‌وه‌، کە‌ مردارە‌وه‌ بوو و خوێ‌ن خواردن و عەر‌ق خواردنە‌وه‌یان بە‌ لاوه‌ حە‌لالو ره‌وا بوو، بە‌ خە‌تو خۆ‌پایی پێ‌ی ناژە‌لیان لە‌ خۆ حە‌رام دە‌کرد، ناوی بە‌حیرە‌و ساتیبە‌و وە‌سیلە‌یان لی دە‌نان، قورئان لە‌ شوێ‌نیکی تردا ئاماژە‌ بۆ‌ ئە‌مه‌ دە‌کا کە‌ زۆری‌ی دانیش‌توانی سەر‌ زە‌وی گومرا‌بوون وە‌کوو دە‌فەر‌موێ‌: ﴿وَلَقَدْ ضَلَّ قَبْلَهُمْ أَكْثَرُ الْأَوَّلِينَ﴾ الصافات/٧١. یان دە‌فەر‌موێ‌: ﴿وَمَا أَكْثَرُ النَّاسِ وَلَوْ حَرَصْتَ بِمُؤْمِنِينَ﴾ یوسف/١٠٣. ئە‌م حوکمە‌ قە‌طعییە‌ کە‌ زۆری‌ی دانیش‌توانی سەر‌ زە‌وی گومرا‌بوون، راستی‌یە‌کە‌ مێ‌ژووی هە‌موو گە‌لانی کۆ‌ن و نوێ‌ پش‌تگیری دە‌کا، چونکە‌ خاوە‌ن نامە‌کان وازیان لە‌ پە‌ی‌رە‌و پڕۆ‌گرامی پی‌غه‌مبەرە‌کانیان هێ‌نا بوو، گە‌له‌ بپەر‌ستە‌کان زۆ‌ر لە‌ رێ‌بازی خودا دوور کە‌وتبوونە‌وه‌، ئە‌مه‌ یە‌کیکە‌ لە‌ بە‌لگە‌ی پی‌غه‌مبەراییە‌تی حە‌زەرە‌تی مو‌حه‌ممە‌د ﷺ چونکە‌ ئە‌و نە‌خوێ‌ندە‌وار بوو، مێ‌ژوو بە‌سەر‌هاتی گە‌لانی نە‌خوێ‌ندبوو، ئە‌دی چۆ‌ن ئە‌م راستی‌یە‌ی دە‌زانی و ناوا بە‌ راشکاوی رای‌گە‌یان‌دو دە‌ق لە‌گە‌ڵ واقعی و رووداوا پێ‌ا و پێ‌ دە‌رچوو؟؟

﴿إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ مَنْ يَضِلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ﴾

بیگومان پهروهر دگاری تو که پیی گه یاندووی و قورشان ی بۆ ناردوی و نهو شتانه که نه تده زانی فیری کردوی له تو زاناره، له هه موو ئاده میزادو مه خلوقاتی تر زاناره بهو که سانه ی ریگای راستی خودایان لی گوم بووه، له هه موو کهس زاناره به هیدایهت دراوانو رپه وانی ریگای راستی یه زدان په سهند؛ نه مه هه پشه کردنو جهخت کردنه وهی مانای پیشووه، که داوای کر به هیچ جوریک په پرهوی ریبازی نه هلی خه لالو گومرپایان نه گرنه بهر.

جا له بهر نه وهی موشریکه کان سهرپرینی گیانله بهری کوشتییان بۆ بتو په سترای خویان - جگه له خودا - به بنه مای بیروباوه پی خویانیان ده زانی، حالو وه زعی زوربهی دانیش توانی سهر زهوی کوفر و گومرپایی بوو، بۆ به پهروهر دگار فرمانی به موسولمانان کر به کرده وه و هه لسو که وتیک که بنه مای پروا به خودایه که نه ویش خواردنی گۆشتی نهو سهر برارانه یه که ناوی خودای له سهر ده یندری و فرمووی: ﴿فَكُلُوا مِمَّا ذُكِّرَ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ﴾ واته: خۆتان بیارین له خواردنی گۆشتی نهو ئاژهلو په له وه رانه ی که له بهر خاتری بتو صه نه م سهر برارنو ناوی غهیری پهروهر دگاریان له سهر یندر او وه (بسم الله) یان له سهر نه کراوه ﴿إِنْ كُنْتُمْ بِآيَاتِهِ مُؤْمِنِينَ﴾ نه گهر ئیوه پرواتان به نیشانو به لگه هیدایهت نامیزه کانی یه زدان هه یه، ده تانه وی عه قیده ی ریکنو پیک له ده روتنان دا بچه سپی و ههر شتیک دژی نهو بیرو باوه ره راسته بی، ئیوه به درۆ پووچی بزائن..!

نه مه ریگا پیدانیکسی روونو ناشکرایه له پهروهره گاره وه بۆ به نده موسولمانه کانی که له گۆشتی نه م سهر برارانه بخۆن که ناوی خودایان له سهر ده بردری، به مه به سستی چه سپاندنی پروا به خوداو ره تده نه وهی عه ره به موشریکه کانو غهیری نه وانیش که سهرپرینی ئاژهلو په له وه ریان به دابو نه ریبتو بنه مای تاییزو بیروباوه پی خویان ده زانی و له ریگه ی سهرپرینی ئاژهلوه خویان له بته کانیان نزیک ده کرده وه.

نه وهی له نایه ته که وه ده گیرئ نه وه یه: ههر سهر برار ویک ناوی خودای له سهر نه بری خواردنی خه لال نی یه، وه کوو کافره کانی قوره یش خواردنی

مردارهوه بوو نهو سهر برپاوانهی که بۆ بتهکانیان سهر ده پیری .

حیکمهتی گرنگی دان بهم مهسهلهیهو هیئانی له تهک مهسهلهی بیروباوه نهوهیه: موشریکه عمره بهکانو غهیری نهوانیش، ناژهل سهرپینیان کردبووه رۆ ره سمیکێ پرستن کاری، بهلکو خستبوویانه پلهی بنهمای عهقیدهو بیروباوهیهوه ناژهل سهرپینیان کردبووه شتیه پرستنی خودا درۆزنهکانیانو له کاتی سهرپینیاندا ناوی بتهکانیان به دهنگی بهرزو قریوه قریو دههینا، نه مهش جوړه شهریک پهیدا کردنیکه بۆ خودا، چونکه عیبادت کردن بوو بۆ غهیری خوداو به رهوا زانینی هاوهل بوو بۆ خودا!

به کورتی مهسهلهی ناژهل سهرپین به شتیکه لهو عیبادهتو پرستشهی که تاده میزاد نه نجامیان دهدا به مهبهستی له خودا نزیک بوونهوه، له سهردهمی گومراییو بتپرستی تاده میزاددا بووه پرستنو ریزلینانی غهیری خودا، واته: ناژهل سهرپین بووه به شتیک له بتپرستیو شهریک دانان بۆ خودا، ههر بۆیه شه مهسهلهی ناژهل سهرپین له چوار چیهوی باسی کوفرو ئیمانو شیرکو په کتاپرستی دا هینرایه کایهوهو لهم نایهتهدا ناوا خراونه پهنا په کتری.

بیگومان تا ئیستاش هه ندی موسولمانی سافیلکه ده کهونه نهو ههلهیهوهو نهو تاوانه دووباره ده کهنده، دههینن حمیوان به ناوی شیخیک، پیارو چاکیک، نارامگایه کهوه سهر ده بپن، کوشتییان بۆ تهرخان ده کهن، نهوه تا ئیستاش له میصر گوێره کهو مهر و بز بۆ سهید نهحمدهی به دهوی غهیری نهویش نهزر ده کهن، لییان دهپارینهوهو هانایان بۆ ده بن نه مهش شیرکیکی ناشکرایه!

﴿وَمَا لَكُمْ اَلَّا تَاْكُلُوْا مِمَّا ذُكِّرَ اَسْمُ اللّٰهِ عَلَيْهِ﴾ چی شتیک نهوه تان لی قه دهغه دهکا که له گۆشتی نهو حمیوانه سهر برپاوانه بهخۆن که له کاتی سهر پیندا ناوی خودایان له سهر هاتوه؟؟

﴿وَقَدْ فَصَّلَ لَكُمْ مَا حَرَّمَ عَلَیْكُمْ﴾ بیگومان بۆ تیهو شی کراوه تهوه نهو شتانهی لیان قه دهغهیه، وکو له نایهتی ﴿قُلْ اَجِدُ فِيْ مَا اُوْحِيَ اِلَیَّ.... الْاٰیة﴾ الانعام/ ١٤٥. دا بۆمان روون کردوونهوه، نهو خواره مهنیو

گۆشتی حیوانه‌ی له‌ویدا ده‌ست نیشان کراوه لیتان قه‌ده‌غیه ﴿إِلَّا مَا اضْطُرِرْتُمْ إِلَيْهِ﴾ مه‌گهر پیتیستی و زه‌روره‌ت پالتان پیوه بنی بۆ خواردنی، واته: نه‌گهر برسیتان بوو خواردنی ترتان ده‌ست نه‌که‌وت، نه‌و کاته له‌بهر نا عیلاجی حهرام حه‌لاله، «چونکه قاعیده‌ی توصولیه که ده‌لی: (الضرورات تبیح المحظورات) به‌لام ده‌بی به نه‌ندازه‌ی پیتیست له‌و حهرامه بخوری و زی‌ده ره‌وی تیدا نه‌کری، چونکه قاعیده‌یه‌کی تری توصول هیه ده‌لی: (الضرورة تقدر بقدرها) که‌وابوو دروسته بۆ ناعیلاج که به‌گۆره‌ی پیتیستی خۆی له حهرام بخوا و خۆی له مردن رزگار بکا! ﴿وَإِنْ كَثِيرًا لِّيُضِلُّوا بِأَهْوَاءِهِمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ﴾ واته: بی‌گومان زوریه‌ی ئاده‌میزاد وه‌کوو بۆ خۆیان گوم‌رابوونو سهریان لی شیواوه رێگه‌ش له خه‌لکی گوم ده‌که‌ن، له رێگه‌ی خواردنی گۆشتی نه‌و حیوانانه‌ی که بۆ غه‌یری خودا سهر «به‌پردین رێگا له خه‌لکی گوم ده‌که‌ن: به‌و» که حه‌لایان لی حهرام ده‌که‌نو حهرامیان لی حه‌لال ده‌که‌ن، نه‌م ری لی گوم بوونو ری لی گوم کردنه به ئاره‌زوو و هه‌واو هه‌وه‌سی خۆیان نه‌نجامی ده‌ده‌ن، نه‌ک له رێگه‌ی زانیاری‌یه‌که‌وه که له وه‌حی ئاسمانی سهرچاوه‌ی گرتبی، یان له به‌ل‌گه‌و ده‌لیلی عه‌ق‌لی‌یه‌وه سهری هه‌لدا بی.

سهرچاوه‌ی نه‌م هه‌واو ئاره‌زوو کارییه نه‌وه‌یه؛ نه‌و گه‌لو نه‌ته‌وه‌یه‌ی هه‌زه‌تی نوح (سه‌لامی خۆی له‌سهر بی) بۆ لایان ره‌وانه کرابوو پیاوی خودا په‌رستو راستایان تیدا بوون، کاتی‌ک که مردن په‌یکه‌ریان بۆ تاشین بۆ یاد کردنه‌وه‌یانو شوین که‌وتنیان، دوا‌یی به درێژایی رۆژگار ریزیان لی گیراو یادیان کرایه‌وه! دوا‌یی ئاده‌میزادی تر هاتن حیکمه‌تی داتانی نه‌و په‌یکه‌رانه‌یان لی شیواو تیر به تپه‌ر بوونی ماوه‌یه‌کی زۆر، نه‌م ریز لی‌گرتنه‌یان لی بوو به تایی‌نو په‌رستشکاری، له‌سهر نه‌م بنه‌مایه بپه‌رستی دامه‌زرا!

﴿إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِالْمُعْتَدِينَ﴾ خودای تو نه‌ی موحه‌مه‌د! که نه‌م هه‌موو رینموونی و هیدایه‌ته‌ی له‌سهر زویانی تو به خه‌لکی راگه‌یاند، له تۆشو باقی خه‌لکی تریش زاناتره به‌وانه‌ی ده‌ست‌دریژی ده‌که‌نو له حه‌لاله‌وه لاده‌ده‌ن

بۆ ئەو شتانه‌ی خودا لێ‌ی حه‌رام کردوون، یان له‌ ئەندازه‌ی پێویست له‌ کاتی زه‌روره‌تو ناعیلاجی‌دا تێ ده‌په‌ڕێتن، خودا باش باش ئاگاداری ته‌جاوه‌زکاری و درۆ ده‌له‌سه‌و خییانه‌تکاریانه‌، سزای په‌راو په‌ریان ده‌داته‌وه‌و تۆله‌یان لێ ده‌ستێنی، وه‌کوو عه‌م‌ری کۆری لوجه‌یی و گه‌له‌که‌ی که‌ به‌حه‌یره‌و سائیبه‌یان داهێنا، خواردنی گۆشتی مرداره‌وه‌بوویان به‌ حه‌لال دانا، هه‌روه‌ها خواردنی گۆشتی ئەو هه‌یوانه‌ سه‌ره‌پاوانه‌ی که‌ ناوی غه‌یری خودایان له‌سه‌ر ده‌برا به‌ حه‌لال و ره‌ویان ده‌زانی.

ئه‌م‌جار په‌روه‌رگار فه‌رمان به‌ موسولمانان ده‌کا که‌ له‌ هه‌موو تاوانێک دوور بکه‌ونه‌وه‌: ﴿وَذَرُوا ظَاهِرَ الْاِثْمِ وَبَاطِنَهُ﴾ واز له‌ هه‌موو تاوانێک بێنن، له‌ هه‌موو حه‌رامێک دوور بکه‌ونه‌وه‌ به‌ ناشکراو نه‌یانی، له‌ که‌م و زۆری، جا ئەو تاوانه‌ تاوانێک بێ به‌ ئەندامی ناشکرا ئه‌نجام بدرێن وه‌کوو ده‌ست و چاو و قاچ و زیانو نامێری داوێن پێسی، یان کرده‌وه‌ی دلو ده‌روون بێ وه‌کوو دلپێسی و هه‌سوودی و لووتبه‌رزی و خۆبه‌زل‌زانین.

﴿إِنَّ الَّذِينَ يَكْسِبُونَ الْاِثْمَ سَيُجْزَوْنَ بِمَا كَانُوا يَقْتُرُونَ﴾ بێگومان ئەوانه‌ی تاوان ده‌که‌ن به‌ ناشکرا، یان به‌ نه‌یانی که‌م بێ یان زۆری سزای خۆیان ده‌درێته‌وه‌، چه‌ندێک زێده‌ ره‌وی بکه‌ن له‌ تاوان کردن‌دا سزایان توند تر ده‌بێ، چه‌ندێک ئەوان سڕوشتی خۆیان تێک به‌ده‌نو سوور بن له‌ دووباره‌ کردنه‌وه‌و سێ‌باره‌ کردنه‌وه‌ی تاوانه‌کانیان تۆله‌و سزایان سه‌خت‌تر ده‌بێ، پێغه‌م‌به‌ر ﷺ له‌ فه‌رمووده‌یه‌که‌دا پێناسه‌ی تاوانی کردووه‌ فه‌رمویه‌تی (الْاِثْمُ

مَا حَاكَ فِي النَّفْسِ وَتَرَدَّدَ فِي الصَّدْرِ) له‌ رێوایه‌تی موسلیم‌دا ده‌فه‌رموی (الْاِثْمُ مَا حَاكَ فِي نَفْسِكَ، وَكَرِهْتَ أَنْ يَطَّلِعَ عَلَيْهِ النَّاسُ) به‌لام که‌سیک تۆبه‌یه‌کی رێکتو پێک بکا، له‌ تاوانه‌کانی پێشوو ژێوان بپێته‌وه‌، ئەوه‌ خودا لێ‌ی خۆش ده‌بێ، مه‌گه‌ر مه‌یلی لێ‌ بێ به‌ مه‌رجێ شه‌ریک بۆ خودا دانه‌نی! شه‌ریک بۆ خودا دانان لێ‌خۆش بوونی نیه‌ ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يُغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ﴾ النساء/١١٦.

ته مجار پهروهه گار فرمان ده کا بهوهی که هر حیوانیک له کاتی
 سه برین دا ناوی خودای له سه نه هیندرا لی نه خون ﴿وَلَا تَأْكُلُوا مِمَّا لَمْ
 يُذْكَرْ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ﴾ تهی کومه لی موسولمانان! گوشتی حیوانیک مه خون
 که مندار بوویته وه سه نه بر دابی، یان سه برابی و ناوی خودای له سه
 نه هیندرا بی! یان بو غیری خودا سه برابی وه کوو نهو حیوانانهی که
 موشریکه کان بو بته کانیاں سه ریاں ده برن، ﴿وَأَنَّهُ لَفَسِقٌ﴾ حیوان سه برین
 بو غیری خودا و خواردنی گوشتی مرداره وه بوو له خودا یاخی بوونو تاوانه...
 نهوهی له م شوینه ده گیری نهویه که مه بهست به ﴿مَا لَمْ يُذْكَرْ اسْمُ
 اللَّهِ﴾ نهو حیوانه بی مردار بوویته وه، یان ناوی غیری خودای له سه
 هاتی.

﴿وَإِنَّ الشَّيَاطِينَ لَيُوحُونَ إِلَىٰ أَوْلِيَائِهِمْ لِيُجَادِلُوكُمْ﴾ ییگومان
 شعیاتی نی ناده میزادو جندو که که ختوکهی دلی هاوه لانو دوستانی خو یاں له
 موشریکه کان ددهن بو نهوهی ده می ده می له گهل پیغه مبهرو هاوه لانی بکه
 ده باره ی خواردنی گوشتی مرداره وه بوو ﴿وَإِنْ أَطَعْتُمُوهُمْ إِنَّكُمْ لَمُشْرِكُونَ﴾
 نه گهر نیو به گوئی نهو موشریکه بکه نهو بیرو بووونی نهوانتان به لاه
 راستی و پیتان و بی مرداره وه بوو حلاله؛ نیوهش وه کوو نهوان موشریکو
 تاوانبارن، چونکه له شریعتی خودا لاتان داوه و بیرو باوه ری پوچی
 موشریکه کانتان و هرگرتوه، نه مهش به شریک دانان حلیب ده کری؛ وه کوو
 له شونیک تر دا ده فرموی: ﴿اتَّخِذُوا أَخْبَارَهُمْ وَزُهَّبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِنْ
 دُونِ اللَّهِ﴾ التوبة/ ٣١. تیر میذی له باره ی تفهیری نه م نایه ته وه له کوپی
 له عده ی حاته مهو ده گیری ته وه که به پیغه مبهری گوتوه تهی ره وانه کراوی
 خودا! کوا خو جوله کهو مه سیحی به کان قه شهو مالمه کانیاں نه پرستوون؟
 پیغه مبهرو فرموی به لی: نهو قه شهو مالمانه حرامیاں بو حلال
 کردوونو حلالیاں لی حرام کردوون، جه ماوه ره کهش گوئی بیستیان بوون،
 دهی نهوه به پرستش حلیب ده کری!

زه جاج ده لی نایه ته که نهو ده گیه نی که هر که سیک شتیک حلال

بکا که خودا حەرامی کردووە، یان شتیێک حەرام بکا که خودا حەلالی کردووە، ئەو بە موشریک حلیب دەکری، چونکە جگە لە خودا یاسادانەریکی تری داناو!

ئەو حوکمانەیی لەم ئایەتانە وەر دەگیرێن ئەمانە:

١- ھەر حیوانێک موسوڵمان سەری بپێو ناوی خودای لەسەر بھێنی حەلالە.

٢- ئایەتەکە فەرمانی کردووە بە ھینانی ناوی خودا لەسەر ناو خواردنەو و حیوان سەربپێو ھەموو خواردنە مەنیەکان.

٣- ھەر حیوانێک ناوی خودای لەسەر نەھاتبی خواردنی گۆشتی حەلال نییە؛ وەکوو مردارەو و ئەو حیوانانەی کە سەر دەبەردان لەسەر بەرد (نصب) ھەکانی دەوری کەعبەو شوینی تریش.

٤- شتی حەرام لە کاتی ناچاریدا حەلالە بە مەرجی ئە ئەندازەی پێویست تێپەر نەکا.

٥- ھەر کەسیێک حەرام حەلال بکا، یان حەلال حەرام بکاو شوین غەیری حوکمی خودا بکەوێ، ئەو کافرو موشریکو جگە لە خودا شرع دانەریکی تری داناو.

ئەو حیوانانەی سەردەبەردێن بە بۆنەی دیدەنی پاشاو سەرۆکوو لیپرسراواندا، یا لە کاتی گەرانمەوی حاجیاندا ئەو بەلای حەنفی یەکان گۆشتەکیان حەرام دەبی، چونکە سەربپێنە کە مەبەستی غەیری خودای تێدا یە. ھەندێ لە شافعیەکان رایان وایە: مەبەست لەو سەربپێنە دەربپینی پێخۆشەحالی یە بە ھاتنی ئەو کەسە. وەکوو سەربپینی ھەیان وایە بۆ عەقیقە؛ کە کەسیێک مەندالی دەبی حیوانی بۆ دەکا بە ھەوتم، پێخۆشەحال بوون بەو شیوێ ناییتە ھۆی حەرامبوونی، بەلام ئەگەر سەربپێنە کە لە ژێر قاچی میوانە کەدا بوو، واتە: لە ژێر پێیدا سەریا، ئەو گۆشتەکی حەرام دەبی، چونکە ناوی غەیری خودای لەسەر دەھیندرێ!

٦- بپێ لە شەرعزانان وا لە ئایەتی ﴿وَلَا تَأْكُلُوا مِمَّا لَمْ يَذْكُرِ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ﴾ تێگەشتوون کە ھەر حیوانێک لە کاتی سەربپێندا ناوی خودای

لهسر نه هیندری با موسولمانیش سهری ببری گوشته که ی حرامه! نه
مهسه لهیه مهسه لهی سهرپرینی بی ناوی خودایه جا ناونه هیئانه که به
سههویی، یان به نه نقهست بی. نه مهش زانایانی نیسلام چند رایه کیان هیه:
أ- داوود ظاهیری ده لی: نه گهر موسولمان حیوانی سهربری له بیری
چو یان به نه نقهست ناوی خودای لهسر نه هیئا گوشته که ی ناخوری چونکه
ظاهیری نایه ته که نهوه ده گه یه نی.

ب- شافعی یه کان ده لی: نه گهر موسولمان حیوانی سهربری ناری
خودای لهسر نه هیئا گوشته که ی حلاله، چونکه نایه تی ژماره (۳) ی
سوره تی مانیده که ده فرموی ﴿حُرِّمَتْ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةُ وَالْدَّمُ﴾ تا
ده گاته ﴿إِلَّا مَا ذَكَّيْتُمْ﴾ نهوه ده گه یه نی که سهرپراو حلاله نایه ته که
باسی هیئانی ناوی خودای نه کرد. ناوه یئانی خوداش به شیک نیه له
سهرپرین، چونکه سهرپرین بریتی یه له پرینو له تکردن... نهوهش هاتوته دی
ههروه ها نهوه فرموده شیان کردوه به به لگه که بوخاری نه بوداودو نیبن
ماجره نه سائی له عایشه وه گپراو یانه ته وه -خوا لیان رازی بی-! ده لی
کومه لیك عمرزی پیغه مبریان کرد ﷺ: وتیان: گروکانی نیمه تازه
موسولمان بوون گوشتان بۆ دینن نازانین نایا ناوی خودای لهسر هیندراوه
یان نا؟ نایا لی بخوین؟ پیغه مبر ﷺ فرموی: (سموا وکلا) ناوی خودای
لهسر یینزو بیخون! نه بو داوود فرموده یه کی مورسلی له (الصلت
السوسی) یه وه گپراوه ته وه ده فرموی: (ذبیحة المسلم حلال ذکر اسم الله
عليه أو لم يذكر) سهرپراوی موسولمان حلاله، ناوی خودای لهسر یینی یان
نا!

به لام نهوه مان له بیر نه چی ناوه یئانی خودا له کاتی خواردنو
خواردنه وه دا شتیکی سوننه ته وه پیره و کردنی پیغه مبره ﷺ.

ج- جه ماوه ری زانایان (نه بو حنیفه، مالیک، نه حمه د) پیان وایه
نه گهر به نه نقهست ناوی خودای لهسر نه هیندرا به مرداره وه بوو حلیبه و
گوشته که ی حرامه، به لام نه گهر له بیری چو حرام نایی! حنه بلی یه کان

دہ لَیْن: نہ گھر بۆ نیچیر ناوہینانی خودای له بیرچرو گوشتہ کہ حرام دہ بی! واتہ له بیرچرونی ناوہینانی خودا بۆ سہرپرینی قہیناکا بہ لام بۆ نیچیر حرامی دہ کا.

نمونہ ی موسولمانی ہیدایہ تدر اوو کافری گومرا

أَوْ مَن كَانَ مِيًّا فَأَحْيَيْنَاهُ وَجَعَلْنَا لَهُ نُورًا يَمْشِي بِهِ فِي النَّاسِ كَمَن مَّثَلُهُ فِي الظُّلُمَاتِ لَيْسَ بِخَارِجٍ مِّنْهَا كَذَلِكَ زُيِّنَ لِلْكَافِرِينَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٢٢﴾ وَكَذَلِكَ جَعَلْنَا فِي كُلِّ قَرْيَةٍ أَكْبَرًا مُّجْرِمِيهَا لِيَمْكُرُوا فِيهَا وَمَا يَمْكُرُونَ إِلَّا بِأَنفُسِهِمْ وَمَا يَشْعُرُونَ ﴿١٢٣﴾

پہرورہ گار له نایہ تہ کانی پشودا تہو ی باس کرہ کہ زوربہ ی دانیش توانی سہرزہ ی گومراو سہرلی شیوان، شوین گومانو خہ یالی پروچ دہ کون بہ خہرساندنو مہزہ ندہ کردن شت دیاری دہ کمن، موشریکہ کان کیشہو دہ مہ دہ میٰ لہ گہل موسولمانہ کان دہ کمن دہ یارہ ی تاییں.

تہ مجار لہم نایہ تہ ی دواپی دا نمونہ ی حالی موسولمانی ہیدایہ تدر اوو کافری گومرا باس دہ کا. تہو روون دہ کاتہو کہ موسولمانی ہیدایہ ت دراو وہ کوو مردوویہ ک وایہ کہ زیندو بوویتہو و روشنایی دراییتی و بہ کاری بیئی لہ بہرژہ و ہندی خوی داو لہ ژاندا سوودی بۆ خوی کو مہل ہہ بی. کافری گومراو سہرلیشیواویش وہ کوو کہ سیک وایہ لہ تاریکی دا سہری لی شیواپی، بہ ہیچ لایہ کدا ری دہ رنہ کاو ہہ میسہ سہرگردان بی!

نیمامی واحیدی لہ نیبنو عہ بیاسہو دہ گیریتہو: دہ لی: فہرمودہ ی پہرورہ دگار ﴿أَوْ مَن كَانَ مِيًّا﴾ مہبہستی پی ہہ مزہ ی کوری عہدولموطہ لیبہ، وہ کوو دہ لَیْن: تہبو جہل ہہندی پیسایی ناو گہ دہ ی ناژہ لیکی ہاویشتہ سہر پستی پیغہ مہر ﴿وَمَا يَمْكُرُونَ﴾ لہ کاتی کدا کہ تہ شریفی لہ

نوێژدا بوو، هه‌والی ئەم رووداوەیان بە هه‌مزه راگه‌یاند، ئەو هه‌شتا نیمانی نه‌هه‌ینابوو، ئەو کاته‌ی ئەم هه‌واله‌یان دایێ تازە له‌ راو گه‌رابوو هه‌، قه‌سه‌که‌ی به‌ ده‌سته‌وه‌ بوو، ئیتر به‌ توورپه‌یی به‌ره‌و ته‌بوجه‌هل رۆیسی عه‌مبازی بوو، دای گرت، ته‌بو جه‌هل هاواری لی هه‌لساو ده‌یگوت: ئەی ته‌بو یه‌علا! ته‌تۆ نازانی مه‌حه‌مه‌د ته‌وه‌ی هه‌یناوه‌تی عه‌قلۆ هۆشی لی شه‌واندوین، جوێن به‌ خودا کانه‌مان ده‌دا، پێچه‌وانه‌ی دابو نه‌ریتی باوکه‌و باپیرانه‌مان؟ هه‌مزه‌ وتی: کێ له‌ ئیوه‌ بێ عه‌قل ته‌ره‌؟ له‌ جیاتی خودا دارو به‌رد ده‌په‌رستن! (أشهد أن لا اله الا الله وحده لا شريك له وأن محمدا عبده ورسوله) ئیتر په‌روه‌ردگار ئەم نایه‌ته‌ی ناره‌ده‌ خواری که‌ ده‌فه‌رموی: ﴿أَوْ مَنْ كَانَ مَيِّتًا فَأَحْيَيْنَاهُ وَجَعَلْنَا لَهُ نُورًا يَمْشِي بِهِ فِي النَّاسِ كُفِّنَ لَهُ فِي الظُّلُمَاتِ لَيْسَ بِخَارِجٍ مِنْهَا﴾ واته‌: نایا ئیوه‌ ئەی موسوڵمانان! وه‌که‌وو ئەو شه‌یاتینی‌یانه‌ وان؟ یان وه‌که‌وو ته‌ولیاکانی ته‌وان وان؟ که‌ به‌ قسه‌ی پڕو پوچو بێ‌ی‌ناغه‌ ده‌یانه‌وی خه‌لکی هه‌لخه‌له‌تین؟ نایا که‌سه‌یک به‌ هۆی کوفرو نه‌زانی‌یه‌وه‌ مردوویی ئیحه‌ به‌ هۆی نیمانو باوه‌ره‌وه‌ زیندووی بکه‌ینه‌وه‌و چرای رۆشنکه‌ره‌وه‌ که‌ قورنانی پیروژه‌ بیده‌ینی بۆ ته‌وه‌ی کاروباری دونیایی و نایینی خۆی پێ نه‌ه‌جام بدا وه‌که‌وو ئەو که‌سه‌ وایه‌: که‌ به‌ ناو تاریکی جو‌راو جو‌ردا ده‌روا؟! -تاریکی شه‌و، تاریکی هه‌ور، تاریکی باران- به‌ هه‌یج جو‌ریک ناتوانی له‌و تاریکیانه‌دا سه‌ر ده‌رگاو رزگاری ببی! سه‌رگه‌ردان ده‌مینیته‌وه‌و رێگای رزگار بوون نازانی، ترسو خۆفو سه‌رگه‌ردانی هه‌میشه‌یی و لاوازی زه‌بوونی له‌ هه‌موو لایه‌که‌وه‌ ده‌وری داوه‌.. که‌سه‌یکیش که‌وتبێته‌ ناو تاریکی نه‌زانی و لاسایی کردنه‌وه‌ی کوێرانه‌و فه‌سادێ سروشتی هه‌رگیز لی ده‌ره‌ناچی، چونکه‌ وه‌که‌وو ده‌گوتری: (ته‌یری گول عاشق به‌ داری ژه‌قنه‌مووته) ته‌وانیش به‌و گوهرپه‌ییه‌ تاشنا بوونو هه‌ولێ ته‌وه‌ ناده‌ن له‌و تاریکی‌یه‌ رزگاریان ببی و بکه‌ونه‌ ناو رووناکی، به‌لکه‌و جاری وا هه‌یه‌: ته‌وانه‌ له‌و رووناکی‌یه‌ هه‌ست به‌ نازارو نا‌ره‌حه‌تی ده‌که‌ن، وه‌که‌وو چۆن شه‌مه‌مه‌کوێره‌ به‌ رووناکی نا‌ره‌حه‌ت ده‌بی! ئەم نایه‌ته‌ به‌راوردکردنو به‌رامبه‌ری کردنه‌ له‌ ئیوان موسوڵمانانو کافراندا، له‌ رووی ئەم به‌راوردکردنه‌دا

زۆر ئایەتی قورئان هەن وە کوو ﴿أَفَمَنْ يَمْشِي مُكِبًّا عَلَىٰ وَجْهِهِ أَهْدَىٰ، أَمَّنْ يَمْشِي سَوِيًّا عَلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ﴾ الملك/٢٢. یان دەفرموی: ﴿مَثَلُ الْفَرِيقَيْنِ كَالْأَعْمَىٰ وَالْأَصْمَىٰ، وَالْبَصِيرِ وَالسَّمِيعِ هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلًا أَفَلَا تَذَكَّرُونَ﴾ مود/٢٢. یان دەفرموی: ﴿وَمَا يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ وَلَا الظُّلُمَاتُ وَلَا النُّورُ وَلَا الظِّلُّ وَلَا الْحَرُورُ وَمَا يَسْتَوِي الْأَحْيَاءُ وَالْأَمْوَاتُ، إِنَّ اللَّهَ يَسْمَعُ مَنْ يَشَاءُ، وَمَا أَنْتَ بِمُسْمِعٍ مَنْ فِي الْقُبُورِ إِنْ أَنْتَ إِلَّا نَذِيرٌ﴾ فاطر/٢٣.

بە کورتی ئەو دوو جیهانی دوو جیهانی لە یەکتەر جیا، جیاوازی ئێوانیان زۆرە، جیهانی موسوڵمانان کە پەرورەدگار بە نووری ئیمان زیندووی کردوونەو، جیهانی کوفرو بیبدینی کە لە گومرایی و تاریکی دانو لێی دەرنانچن.

بەلێ موسوڵمانان پێش هاتنی ئەم ئایینە، پێش ئەو نووری ئەم بیرو باوەر. بچێتە ناو دڵو دەرونیانەو زیندوویان بکاتەو ئەم هیزە بەهیزەیان تێدا بخولقێن، دلیان مردبوو، گیانەکانیان تاریک بوون، کاتیەک نوور خرایە دلیانەو. «گیانەکانیان نوورو روناکی تێکەوت ناو دان بوونەو زیندووبوونەو خەملان و خۆیان سازدا بۆ وەرگرتنی فەرمانی یەزدانی و پەپەرە کردنی بەرنامەی ئاسمانی، جا کە هیدایەت دران بۆ ئیمان و باوەر بە خودا، یان رۆچون و چوێ ناو گومرایی و کوفرو سەرلی شێواوی بە دەست نا» هیزاد خۆی بێ و بە ویستی خۆی لایەکیان هەلبژێری؛ ئەو پەرورەدگار دابو نەرتی خۆی وا داناه کە تەو فێق و یارمەتی زیاد بکا بۆ موسوڵمانان بۆ ئەو زیاتر بەر و خێر بڕۆن و پڕوایان پتەوتر بێ، واز لە کافرو موشریکەکان بێت بۆ خۆیان لە کەندەلانی گومراییدا کوێرانە هەنگاو هەلێن، بۆیە کۆتایی ئایەتە کە بە مە هیئا، کە دەفرموی: ﴿كَذَلِكَ زَيْنٌ لِّلْكَافِرِينَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ وە کوو چۆن بۆ موسوڵمانان ئایینی ئیسلام پڕوا بە خودا لە دلیاندا شیرین کراوە و لە پێش چاریان رازیندراوە ئەو. «هەر بەو جوێ کوفرو تاوانمان بۆ کافره کان رازاندۆتەو، واتە: بۆ هەر کۆمەڵیک کر» وە کانیانمان لە پێش چاو جوان

کردوون، نیمانۆ باوەر به خودا له پیش چاوی موسولمانان شیرین کراوه، کوفرو نهزانی و گومرایی له دلی کافرهکاندا جوان کراوه؛ وه کوو دژایهتی کردنی پیغه مبهەر ﷺ ههروه ها سهبرینی هه یوان به ناوی بستی شیخو نارامگای پیاو چاکانهوه، حهرام کردنی شتی که که خودا حهرامی نه کردوه، هه لال کردنی شتی که که خودا حهرامی کردوه!

نیبنو که شیر له مانای نهم نایه ته دا ده لی: پهروه دگار به ته قدیرو هیکمه تو دانایی خۆی نه و گومرایی کوفرو بی دینی بهی تی بدان له پیش چاریان جوانی کردوه. له دلیاندا شیرینی کردوه... نه مجار بو بهراورد کردن له نهران گروهی موسولمانو گروهی کافراندا فرموده ده کی له موسنه دی نیمام نه حمده وه هیناره که له پیغه مبهره وه ﷺ گیر دراوه ته وه فرموده تی: (إِنَّ اللَّهَ خَلَقَ خَلْقَهُ فِي ظُلْمَةٍ، ثُمَّ رَشَّ عَلَيْهِ مِنْ نُورِهِ، فَمَنْ أَصَابَهُ ذَلِكَ النُّورُ اهْتَدَى وَمَنْ أَخْطَأَ ضَلَّ). پهروه دگار له عاله می نه زه لدا له ناو تاریکی دا بهنده کانی خۆی دروست کردن، نه مجار نوورو رووناکی به سهردا په خش کردن، جا که سی که له عاله می میثالدها نه و نووره ی ری که وتبی هیدایه تدراره، که سیکیش ری نه که وتبی گومر ابو!!

نه مجار پهروه دگار شتی که باس ده کا که سونه تو دابو نه ریتی خۆی تیدا رهنگ ده داته وه ده فرموی: ﴿وَكَذَلِكَ جَعَلْنَا فِي كُلِّ قَرْيَةٍ أَكْبَرًا جُرْمِهَا﴾ واته: وه کوو چۆن دانیش توانی مه که که کرده ده کانیان له پیش چاو جوان کراوه، و پرای نه وهی که فاسقو خوانه ناسن، خودا کردوونی به پیاو ماقو لوو ریش سپی مه که که! هه به به جو ره له هه موو شارو شارو چکه مو نیشته مه نییه که دا خاوهن سه لاتو پیاو ماقو لوو ده ست رویش تو وه کانمان کردوون به گه وهی تاوانبارانو کادرو بانگه وازی که به بو کوفرو گومرایی و له مبهر له بهرده م بانگه وازی که رانی نایینی خوادا ﴿لِيَمْكُرُوا فِيهَا﴾ تا له ناکام دا فرتو قیلو چاوو راو بکه ن له و شوینانه دا بو به ره به ست کردنی نایینی پیروزی خودا، دژی هه قخوازان بوهستن، چونکه نه وانه به هۆی ده سه لاتو ده ست رویش تو وییانه وه زیاتر ده توانن ره و اج به گومرایی و بی دینی به ده نو

خه لکی له خسته بهرنو پیلانی جوړاو جوړ دژی بانگهوازی کهرانی ریگی خودا دابرپژن!

نهمه سوننه تو دابو نهریتی خودایه له کومه لگای ناده میزاددا کیشه ده خاته نیوان حقو به تال، دژایه تی له نیوان کوفرو نیمان دا به هیژ ده کا، بو هر لایه ک له حقو له به تال پهیره وکارو ریپره وی خوی هیه، لپیرسراو کارمهندو کارگیپی کاریگر هیه، پیغه مبرانو شوینکه وتوانیان له ناو نهم ململانی یه دا پهیداد هیزو بانگهوازی حقو راستی به گوچکه ی بونه وهردا ده دن! مسکینو بوړه پیاو ره شه خه لکه که دوویان ه که ون، مله ورو خواو ه ه لاته به ناو پیاو ماقولانیان دژیان ده وهستن، خه لکه مام ناو هندی یه که یارمه تییان ده دنو گه وه تاوانباره کان بهر ه نگارییان ه که نو دژی بزو تنه وه ی چاکسازو پیشکه وتنو بنیادنان ده وهستن ﴿وَمَا يَمْكُرُونَ إِلَّا بِأَنْفُسِهِمْ وَمَا يَشْعُرُونَ﴾ به لام سهره نجام سهرکه وتن هر بو خودا په رستانو پیاو چاکانه، تیشکانو له ناو چوونو ریسوا بوون بو کافرو گیره شیوینو چه واشه کارانه. نهو گه وه تاوانبارانه که فرتو قیل ده که نو دژی پیغه مبرانو شوینکه وتوانیان پیلان داده رپژن، زیانی پیلانو قیله کانیان بو خویان ده که رپته وه خویان زهره رمه ند ده بن! به لام نهوان دوور بین نینو دوا روژیان له بهر چا ونی یو له رابردو په ندیان وهر نه گرتو ه وه ستو شعوریان نی یه، ههستی شاره زاییان نیه بزانت ناکامی کرده وه کانیان چونه و چون نی یه، نازان چون هه لسو کهوت بکه ن!

نهم نایه ته پشتگیری یاسایه کی کومه لایه تی ده کا، که بریتی یه له کیشه ململانی مانوه و مانوه ی شته باشه کان (تفازع البقاء والبقاء للاصلاح) وه کوو له نایه تی کی تر دا ده فرمو ی: ﴿فَأَمَّا الزُّبْدُ فَيَنْزَعُ عَنْ حِفَاءٍ وَأَمَّا مَا يَنْفَعُ النَّاسَ فَيَمْكُثُ فِي الْأَرْضِ﴾ ١٧. بیگومان نهم سوننه تو دابو نهریته خودایه له کونیشدا هر وایوه و هر واش ده بی، سوننه تی خودا گوزانی به سهردا نایه ت. وه کوو ده فرمو ی: ﴿وَمَكْرُوا مَكْرًا، وَمَكْرْنَا مَكْرًا وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ، فَاَنْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ

مَكْرِهِمْ أَنَا دَمَرْنَاهُمْ وَقَوْمَهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿النمل/ ٥١-٥٠﴾. واتە: ئەوانەى
 پیلانیان دارشتن و فرتو قێلیان کردن بۆ مانەوێ پلەو پایەى خۆیان نەیانزانى
 کە سەرەنجامى پیلانو قێلەکانیان بەرەو روى خۆیان دەبێتەو، چونکە
 ناگادارى یاساو سوننەتو دابو نەرتى خودا نەبوون ﴿وَلَا يَحِيقُ الْمَكْرُ
 السَّيِّءُ إِلَّا بِأَهْلِهِ﴾ فاطر/ ٤٣. لە روانگەى ئەم ئایەتەو رافە کەرانى قورئان
 مەسەلەى جەبرو قەدەرەیان هێناو تە کایەو؛ ئەهلى سوننەو جەماعە دەئێنن؛
 ئەو کەسەى کرەو کە -چاک یان خراب- لە پێش چاوان جوان دەکاو لە دڵدا
 شیرینی دەکا خودای مەزنە، چونکە هەموو کردەوێک دەبێ هەڵنەرو
 هاندەریکی هەبێ بیهێنیتەدى بە خەلقى خودا، ئەو هەڵنەرو هاندەرە بریتى بە
 لە زانیبو پڕابوو نو گومان بردن بەوێ کە ئەو کرەوێ سەودو بەرژو وەندى
 تێدايە، ئەم هەڵنەرو هاندەرە خۆى لە خۆى دا عەینى جوانکردنو شیرین
 کردنەکەيە؛ جا کە پەیدا کوننەدى ئەم هەڵنەرو هاندەرە خودابى، دیارە ئەو
 کەسەى کردەوێ کە لە پێش چاوان دەکاو لە دڵدا شیرینی دەکا خودای
 پەرورەدگارە... ئەى ئەو نە پەرورەدگار بۆ خۆى دەفرموى: ﴿زَيْنًا لَهُمْ
 أَعْمَالُهُمْ﴾ النمل/ ٤. موعتەزىلەکان دەئێنن: ئەو جوانکەرو شیرینکەر بۆ
 کردەوێ کان شەیتانە؛ ئەو شەیتانەى سۆتندى خواردو وتى: ﴿لَا غَوْنَهُمْ
 أَجْمَعِينَ﴾ بە هەر حال ئاشکراو نمایانە ئەم رایەى موعتەزىلەکان رایەکی بى
 هێزە و دژ بە ظاهیری قورئانە، چونکە قورئان بە ئاشکراو روونی ئەوێ
 راگەیاندووە: کە ئەو کەسەى کردەوێ کە لە پێش چاوان دەکاو لە دڵدا
 شیرینی دەکا خودا خۆیەتى کەسى تر نییە.

سەر رەقى موشریکەکان داواکردنیان بۆ پیغەمبەراییەتى

وَإِذَا جَاءَتْهُمْ آيَةٌ قَالُوا لَنْ نُؤْمِنَ حَتَّى نُؤْتَىٰ مِثْلَ مَا أُوتِيَ رُسُلُ اللَّهِ ۗ اللَّهُ
 أَعْلَمُ حَيْثُ يَجْعَلُ رِسَالَتَهُ ۗ سَيُصِيبُ الَّذِينَ أَجْرُمُوا صَغَارٌ عِنْدَ اللَّهِ
 وَعَذَابٌ شَدِيدٌ بِمَا كَانُوا يَمْكُرُونَ ﴿١٢٤﴾

پاش ئەوێ یەزدانی مەزن سوننەتی خۆی لە کۆمەڵگای ئادەمیزاددا روون کردووە بەوێی کە لەهەموو کاتو شوێنێکدا لە هەموو شارو نیشتەمەنی یەکنەدا کۆمەڵێک دەست روڤشتوو خاوەن دەسەلاتی تاوانبار هەن بەرەنگاری بانگەوازی پیغەمبەران دەکەن؛ ئەمجار ئەو روون دەکاتەو کە ئەم دیاردە سوننەتی خودایە لە سەرانی قورەیشیشدا هەیە. ئەو تا گەرەکانی مەککە قیل و تەلە کەبازی و حەسوودییان پالی پێوە ناوێ کە هەلۆیستیک وەرێگرن، هەرکاتی موعجیزە یەک بێتەدی و راستی پیغەمبەرایەتی موحەممەد بچەسپێنی پشت هەڵدەکەوێ دەلێن ئیمان ناھێنین تا هەمان پلەو پایە پیغەمبەرایەتی نەدرێ بێ تێمەش. قورطوبی دەلی: ئەم ئایەتە دەربارە وەلیدی کۆری موعیر. هاتۆتە خواری کە گوتی: ئەگەر پیغەمبەرایەتی راست بووایە دەبوا بە بدری بە من چونکە من لە موحەممەد شیاوترم بۆ ئە پلە پایە، من لە ئەو بە تەمەنترم کۆر. کەسو کارو مالو سامانیشم لەو زۆرتەر.^{١٠}

جا دەربارە سەرکێشی و سەررەقی ئەو جۆرە کەسانە پەرورەدگار ئەم ئایەتە ناردۆتە خواری کە دەفرموی: ﴿وَإِذَا جَاءَهُمْ آيَةٌ قَالُوا لَنْ نُؤْمِنَ حَتَّى نُؤْتَىٰ مِثْلَ مَا أُوتِيَ رُسُلُ اللَّهِ، اللَّهُ أَعْلَمُ حَيْثُ يَجْعَلُ رِسَالَتَهُ﴾. ئەگەر بۆ سەر ئەو موشریکانە نیشاندەکی ناشرکاو بەلگەیەکی بەهێزیان لە قورئان دا بۆ بێ راستی پیغەمبەرایەتی موحەممەد ﷺ بچەسپێنی، یەکتاپەرستی و هیدایەتی تێدا بێ، راستگویی پیغەمبەر لە گەیاوندی پەيامە کەیدا دووبات بکاتەو، لە جیاتی ئەوێ یە کەسەر برۆای پێ بکەن، لە رووی حەسوودی سەررەقی و لووتبەرزی و لە خۆبایی بوونەو، هەرۆها لەو روانگەو کە پێیان وایە: پیغەمبەرایەتی پلەو پایەکی دونیایی، دەلێن: تێمە برۆا ناکەیزو ئیمان ناھێنین، هەتا تێمەیش وەکوو موحەممەد پلەو پایە پیغەمبەرایەتی ئیمان نەدریت. موعجیزە و نیشاندە کەونی لەسەر دەستمان دیاری نەدەن؛ واتە: دەبی وەکوو پیغەمبەرائی پیشوو موعجیزەمان لەسەر

^{١٠} تفسیر القرطبي ج ٧/٨٠.

ده‌ست دهر بکه‌وی و هک لی‌ک بوونه‌وی ناوی دهر یا بۆ موسا، چاک کردنه‌وی لالو به‌له‌کئو زیندو کردنه‌وی مردوو بۆ عیسا.

تیبنو که‌ئیر ده‌لی ماناکه به‌م جوهره‌یه: هه‌تا فریشته نه‌یه‌ته لامازو په‌یامی پیغه‌مبه‌رایه‌تیمان بۆ نه‌هینی تیمان ناهینین وه‌کوو له‌ شوینیکی تردا
 «فهرموئ: ﴿وَقَالَ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْنَا الْمَلَائِكَةُ أَوْ نَرَىٰ رَبَّنَا﴾ الفرقان/٢١.

له‌مه‌وه نه‌وه‌مان بۆ دهر ده‌که‌وی که‌ موشرکه‌کانی مه‌که‌ ته‌مای نه‌وه‌یان هه‌بوو، که‌ پله‌ پایه‌ی پیغه‌مبه‌رایه‌تی بدری به‌ هه‌ندیکیان؛ وه‌کوو قورئان ده‌فهرموئ: ﴿وَقَالُوا: لَوْلَا أُنْزِلَ هَذَا الْقُرْآنُ عَلَىٰ رَجُلٍ مِنَ الْقَرْيَتَيْنِ عَظِيمٍ أَهْمُ يَقْسِمُونَ رَحْمَةً رَبِّكَ؟﴾ الزخرف/٣١. مه‌به‌ست به‌ (القريتین) مه‌که‌و طانیفه. له‌ نایه‌تیکی تردا ده‌فهرموئ: ﴿بَلْ يُرِيدُ كُلُّ امْرِئٍ مِنْهُمْ أَنْ يَأْتِيَ صُحُفًا مَّنْشُورَةً﴾ المدثر/٥٢.

به‌کورتی کافره‌کانی مه‌که‌ نه‌وه را ده‌گه‌یه‌نن که‌ نه‌وان بپروا به‌ پیغه‌مبه‌رایه‌تی محمد ناکه‌ن مه‌گهر بۆ خویشان هه‌مان پله‌و پایه‌ی پیغه‌مبه‌رایه‌تیان پێ بدری. ئیتر په‌روه‌ردگار به‌ توندی ره‌دی دانه‌وه‌و بیرو بۆچونی هه‌له‌و بێ بناغه‌یانی ناشکرا کردو فهرموئ: ﴿اللَّهُ أَعْلَمُ حَيْثُ يَجْعَلُ رِسَالَتَهُ﴾ واته‌: خودا باشتر ده‌زانێ پله‌و پایه‌ی پیغه‌مبه‌رایه‌تی به‌ کێ ده‌به‌خشی و کێ شیای نه‌و ریز لی نانه‌یه، پیغه‌مبه‌رایه‌تی پله‌و پایه‌یه‌کی نایینی به‌ مه‌رجو پتووستیاتی تایبه‌تی خوێ هه‌یه، فه‌ضلو به‌خششیکه‌ له‌ خوداوه ده‌دری به‌و به‌ندانیه‌ی که‌ بۆ نه‌و ئه‌رکه‌ هه‌لیان ده‌بژێری، پله‌و پایه‌یه‌ک ئیه به‌ تیکۆشان ماندوو بوون په‌یدا بکری؛ یان به‌هۆی ره‌گه‌زو بنه‌ماله‌وه بدری، یان به‌هۆی شته تایبه‌تمه‌ندی به‌ دونیایی سه‌که‌کانی رواله‌تی وه‌کوو مالداری و هه‌بوونی که‌سو کارو مالو مندالی زۆرو سه‌روکایه‌تی هۆزو نه‌ته‌وه به‌ نینسان بدری، به‌لکو پیغه‌مبه‌رایه‌تی پله‌و پایه‌یه‌که ده‌به‌خشریت به‌ که‌سیک که‌ سروشتی خاوتن بێ، دلۆ ده‌روونی صافو بێ گه‌ردبێ، گیانی پاک بێ، ژياننامه‌و رابردوی بێ عه‌یبو خه‌وش بێ، خیر خوشه‌ویستو

حه‌خوازی، نه‌وانه نه‌قام نه‌زان، نازانن که پیغه‌مبه‌رایه‌تی ئه‌رکیکی گه‌وره و سامناکه، ئه‌مریکی که‌ونی‌یه که ئیراده‌ی ئه‌زله‌و ئه‌به‌د په‌یوه‌ست ده‌بی به‌ جهو جوولی به‌نده‌یه‌ک له‌ به‌نده‌کانی خوداوه، عاله‌می بالای به‌رفراوان په‌یوه‌ست ده‌بی به‌ جیهانی ئاده‌میزادی سنوورداره‌وه، له‌ رێگه‌ی پیغه‌مبه‌رایه‌تی‌یه‌وه ئاسمان به‌ زه‌وی‌یه‌وه په‌یوه‌ندی ده‌کا. دونیای تیدا ده‌لکی به‌ قیامه‌تموه، حه‌قی کوللی‌وره‌ها له‌ دلی ئاده‌میزادیکدا نومایان ده‌بی، له‌ واقعی خه‌لکو له‌ جهو جوولی میژوودا رهنگ ده‌داته‌وه، ئاده‌میزاد له‌ ئاده‌میزادیه‌تی خۆی رووت ده‌بی بۆ ئه‌وه‌ی بۆ خودا بصوّلحی، نه‌ک ته‌نها نیه‌ت پاکیی و کره‌وه‌ی خالصی به‌لکو پیوسته‌ ئه‌و شوینه‌ی که ئه‌م ئه‌رکه گرینگی تی ده‌چی پالقمه‌و خالص بی، چونکه له‌ ئه‌رکی پیغه‌مبه‌رایه‌تی‌دا خودی پیغه‌مبه‌ر خۆی په‌یوه‌ست ده‌بی به‌و زاته حه‌قه پاکه‌وه! هه‌لبه‌ته کاتی‌ک په‌یوه‌ست ده‌بی که زاتی ئه‌و پیغه‌مبه‌ره ئاماده‌باشی تیدا‌بی بۆ وه‌رگرتنی راسته‌وخۆ به‌بی له‌مبه‌رو به‌ریه‌ست، هه‌ر خودا بۆ خۆی ده‌زانی کێ بۆ ئه‌م ئه‌رکه گرینگی زۆر گرینگی دیاری ده‌کا و له‌ ناو هه‌زاران ملیۆن ئاده‌میزادا هه‌لی ده‌بژی‌و نیگای بۆ ده‌کا و ده‌فرمو‌ی تو بۆ ئه‌م ئه‌رکه گرینگی دیاری کراوی!! نه‌وانه‌ی که چاوه‌روانی ئه‌وه‌ن ئه‌م پله‌و پایه‌یان بدریتی یان داوا ده‌که‌ن بیاندریتی؛ وه‌کو پیغه‌مبه‌ران فرشته‌ بیته‌ لایانو نیگیان بۆ بی‌نی نه‌وانه له‌ سروشتی‌کن که ناگونجین بۆ ئه‌م ئه‌رکه^{١١}.

ئه‌مجار په‌روه‌ر دگار هه‌ره‌شه‌ی توند ئاراسته‌ نه‌وانه ده‌کا: که له‌ ئیمان هینان دوا ده‌که‌وزو بپوا به‌ بانگه‌وازی پیغه‌مبه‌ر ناکه‌نو، ده‌فرمو‌ی: ﴿سَيُصِيبُ الَّذِينَ أَجْرُكُمْ أَصْغَارُ عِنْدَ اللَّهِ﴾ له‌وه به‌و لاه سوکایه‌تی و زه‌لیلی تووشی ئه‌و تاوانبارانه ده‌بی، بۆ هه‌تا هه‌تایی له‌ ناو ئه‌و ریسوایی و سوکایه‌تی‌یه‌دا ده‌مینه‌وه ﴿وَعَذَابٌ شَدِيدٌ بِمَا كَانُوا يَمْكُرُونَ﴾ هه‌روه‌ها سزای به‌ ئیشیان ده‌دری له‌ تو‌له‌ی ئه‌و هه‌موو فرته‌و قیلو پیلان دا‌رشته‌و سزای ئه‌وه‌ی که لوتبه‌رزی‌یان کرد له‌ شو‌نکه‌موتنی پیغه‌مبه‌رانو گه‌ردن که‌چ

^{١١} ئه‌مه به‌ ده‌ست لی دانمه‌وه له (في ظلال القرآن ج ٢/٢٧٨) وه‌رگیراوه.

نه بیون بۆ پهیره و کردنی په یامه کهیان، بۆیه له تۆله ی نهو لوت بهرزیو
خۆ به زلزانیه یان زه لیل و ریسوایان ده کهین.

وه کوو له نایه تیکی تر دا ده فرموی: ﴿إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ﴾ غافر/ ٦٠.

جا چونکه فرت و فیل و پیلان دارشتن زۆریه ی کات به په نامه کیو
نهینی و قۆرت و پیچ هینانه بهر شت نه نجام ده درئ، بۆیه سزا کهیان سزایه کی
توندو به نیشه له رۆژی قیامه تدا هه به بۆیه شه فرموی: ﴿وَعَذَابٌ شَدِيدٌ بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ﴾ له تۆله ی نهو مه کرو فیل و ته له که بازیه یاندا سزای
به نیشیان له لایه ن خودا به سهردا ده درئ و پراو پ تۆله یان لی هه سپنر ته وه ..
﴿وَلَا يَخْلِفُ رَبُّكَ أَحَدًا﴾ الکهف/ ٤٩.

مه به ست له سزادانیان له لایه ن خودا نه وه یه: نهو سزایه بریار و داد و هری
خودا وه داخوازیه تی له نه زه لدا چه ندیه تو چۆنیه تی دیاری کراوه .

داب و نه ریته ی خودا ده براره ی نهوانه ی ناماده بایشیان ئیدایه بۆ

برواهیته نانو نهوانه ی ناماده نین موسو له مان بنو پاداشتی ههردوو لایان

فَمَنْ يُرِدِ اللَّهُ أَنْ يَهْدِيَهُ يَشْرَحْ صَدْرَهُ لِلْإِسْلَامِ وَمَنْ يُرِدْ

أَنْ يُضِلَّهُ يَشْجَلْ صَدْرَهُ ضَيِّقًا حَرَجًا كَأَنَّمَا يَصْعَقُ فِي السَّمَاءِ

كَذَلِكَ يَجْعَلُ اللَّهُ الرِّجْسَ عَلَى الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٢٥﴾ وَهَذَا

صِرَاطُ رَبِّكَ مُسْتَقِيمًا قَدْ فَصَّلْنَا الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَذْكُرُونَ ﴿١٢٦﴾ لَهُمْ

دَارُ السَّلَامِ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَهُوَ وَلِيُّهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٢٧﴾

وَيَوْمَ يُحْشَرُهُمْ جَمِيعًا يَوْمَ عَشْرِ الْجِنِّ قَدْ اسْتَكْثَرْتُمْ مِنَ الْإِنْسِ

وَقَالَ أَوْلِيَاؤُهُمْ مِنَ الْإِنْسِ رَبَّنَا اسْتَمْتَعَ بَعْضُنَا بِبَعْضٍ وَبَلَغْنَا أَجَلَنَا الَّذِي أَجَلْتَ لَنَا قَالَ النَّارُ مَثْوَاكُمْ خَالِدِينَ فِيهَا إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ إِنَّ رَبَّكَ حَكِيمٌ

عَلِيمٌ

نهم نایه تانهش پهره پیده رو ته و او که ری مونا قه شه کردنی هه لویستی موشریکه کانه، ره تدانه وه بو ردانیانه، پو چهل کردنه وه به پاشدا بردنه وهی به لگه و ده لیله کانیانه، مه سه له که ده بریتیته وه نه وه دیاری ده کا: که نه وان ئیمان ناهینن و ناماده باشیان تیدا نیه بو وهر گرتنی؛ وه کوو چون له نایه تی پیشودا نه وهی را گه یانده: که نه وان شیای پله ی پیغه مبه رایه تی نین.. لیره شدا راسته وخو پییان ده لی: رپیازی حقو راست بو هه مو که سیکی خاوه ن عه قلو هوش ناشکراو نومیانه، که سیک وهری بگریو په پروهی بکا، به هه شتی ده دریتی، که سیکی ش پشتی تی بکا و پرووی لی وهری گپری به ناگری دوزه خ سزای ده درتی، کاروبار هه مووی به ده ست خودایه، بو خوی له به نده کانی بی منته و بی باکه، به موسولمان بوونی هه مو شاده میزاد خودایه تی نه و زیاد ناکا، نه گهر هه مووشیان پشت له نیسلام هه لکه نو به موشریکی بمیننه وه له خودایه تی کی کم ناکا!

جا ﴿فَمَنْ يُرِدْ اللَّهُ أَنْ يَهْدِيَهُ يَشْرَحْ صَدْرَهُ لِلْإِسْلَامِ﴾ که سیکی خودا بیه وی توفیقی بدا بو ریگای حقو خیرو موسولمان بوون؛ که سیکی به ویستی خودا شیای نه وه بی که بانگه وازی قورئان وهری گری، نه وه خودا دلی به نورو پروناکی خوی ده کاته وه نایینی پیروزی نیسلامی تیدا جیگی ده بی و یارمه تی ده درتی بو وهر گرتن و گه شه سهندنی بیرویا وهر له ده روونیدا، په ره ردگار دلی ده کاته وه ئیمانی له لا خۆشه ویست ده کا و نارامیی پی ده گری، وه کوو له شونیک کی تر دا ■ هه فرموی: ﴿أَفَمَنْ شَرَحَ اللَّهُ صَدْرَهُ لِلْإِسْلَامِ فَهُوَ عَلَى نُورٍ مِنْ رَبِّهِ﴾ الزمر/ ٢٢ یان ده فرموی: ﴿وَلَكِنَّ اللَّهَ حَبَبٌ إِلَيْكُمْ إِلَّا إِيْمَانٌ وَزِينَةٌ فِي قُلُوبِكُمْ﴾ الحجرات/ ٧.

ئیبینو عه‌بباس ده‌فهرموئ: واته: دلی فراوان ده‌کا بۆ یه‌کتاپه‌رستی و تیمان به‌ تاکو ته‌نهایی خودا.

عه‌بدولپه‌زاق له‌ شه‌بو جه‌عفره‌وه‌ فهرمووده‌یه‌ک ده‌گیرپه‌ته‌وه: ده‌لی: ده‌ریاره‌ی مانای ته‌م نایه‌ته‌ پرسیار له‌ پیغه‌مبهر ﷺ کرا، وتیان: نه‌ی پیغه‌مبهری خودا! چۆن په‌روه‌ردگار دلی شه‌و که‌سه‌ گوشاد ده‌کا و فراوانی ده‌کا؟؟ پیغه‌مبهر ﷺ فهرمووی: (نور یقذف فیه‌ فینشرح له‌ وینفسح) وتیان باشه، ته‌م دل فراوان بوونه‌ نیشانه‌یه‌کی هه‌یه‌ مرۆف پی‌ی بزانی؟ پیغه‌مبهر ﷺ فهرمووی نیشانه‌کانی ته‌مانه‌ن: (الْاِنَابَةُ اِلٰی دَارِ الْخُلُوْدِ، وَالتَّجَافِي عَنْ دَارِ الْغُرُوْر، وَالْاِسْتِعْذَادُ لِلْمَوْتِ قَبْلَ نَزْوِلِ الْمَوْتِ).

تیه‌فهریدانی ته‌م نوورو پرووناکی‌یه‌ ده‌بی له‌ شوینی خۆیدا بی، به‌خریته‌ ده‌روونیکه‌وه‌ سروشت پاک بی، ناماده‌باشی تیدا بی بۆ خێرو چاکه‌و تاره‌زووی شوینکه‌وتنی هه‌بی:

﴿وَمَنْ يُرِدْ اَنْ يُضِلَّهُ يَجْعَلْ صَدْرَهُ ضَيِّقًا حَرَجًا كَأَثْمًا يَصْعَدُ فِي السَّمَاءِ﴾ که‌سیکه‌ به‌هۆی شه‌ریک بۆ خودا دانانه‌وه‌ سروشتی پیس بووی به‌تاوان دلۆ ده‌روونی پیس بووی خودا بیه‌وی پێگای لی گوم بکا، وای لی ده‌کا سینگی ته‌نگ ده‌بی، تیمانی تی ناچی، شه‌و ته‌نگییه‌ ناھیلێ خێرو چاکه‌ پرو له‌ دلۆ ده‌روونی بکا. نموونه‌ی شه‌و که‌سه‌ وه‌کوو که‌سیکه‌ وایه‌ که‌ به‌ره‌و هه‌وا به‌رز بیه‌ته‌وه‌ هه‌ست ده‌کا به‌ ته‌نگه‌نه‌فه‌سی و هه‌ناسه‌ سواری؛ ده‌لیی کاریکی له‌تاوانا به‌ده‌ر نه‌نجام ده‌دا، چونکه‌ به‌رز بوونه‌وه‌ به‌ره‌وه‌وه‌ کاریکی له‌تاوانا به‌ده‌ره‌و تاده‌میزاد به‌ وه‌ی خۆی ناتوانی ته‌نجامی بدو به‌ رواله‌ت نموونه‌ی ئیشه‌ محاله‌کانه‌! جا په‌روه‌ردگار چۆن سینگی شه‌وانه‌ی ده‌یه‌وی گومپایان بکا ته‌نگ ده‌کا.

﴿كَذٰلِكَ يَجْعَلُ الرَّجْسَ عَلٰی الَّذِيْنَ لَا يُؤْمِنُوْنَ﴾ هه‌ر به‌و جه‌زه‌ش شه‌یتان ده‌ست رۆیشتوو ده‌کا به‌سه‌رته‌و جه‌ز که‌سانه‌ و هه‌موو که‌سیکی تر که‌ بروای به‌ خودا و پیغه‌مبهر نه‌بی! ئیتر شه‌یتان زه‌فه‌ری پی ده‌باو گومپای

ده‌کاو له ږنگای حق لای دده‌او سهرگمردان ده‌بی!

وشه‌ی (الرّجس) وه‌کوو موجهاید ده‌لی: همر شتیځ که خیری تیدا نه‌بی! زومه‌خشهری ده‌لی: به‌مانا ږسواکردنو توفیق نه‌دان دئ.

(وهذا) نهم نایینی نیسلامه‌ی که خدا دلّی هه‌ندی له به‌نده‌کانی بؤ گوښاد ده‌کا ﴿صِرَاطُ رَبِّكَ مُسْتَقِيمًا﴾ ږبازی خودا په‌سهنده، نمو ږبازیه که خودا بؤ به‌نده‌کانی په‌سهندي کردووه، ږبازیکی راستو دروستو بی قورتو پیچه، چونکه ږبازی خودایه، ږبازی خوداش نابئ خوارو خیچی تیدا بی، ږبازیه‌کانی تر خوارو نارپکنو پیکن. نیمامی نه‌حمه‌دو تیرمیدی فرموده‌یه‌کی پیغه‌مبهریان ږیوایه‌ت کردووه که ه‌رباره‌ی قورئان فرموویه‌تی: ﴿هُوَ الصِّرَاطُ الْمُسْتَقِيمُ، وَحَبْلُ اللَّهِ الْمَتِينُ، وَهُوَ الذِّكْرُ الْحَكِيمُ وَالنُّورُ الْمُتَيْنُ﴾ قورئان که ږوؤگرامی نایینی نیسلامه، ږنگای راستی بی قورتو پیچه، حه‌بلی قایمو پته‌وی پهرودرگاره، که‌سی ده‌ستی پیوه بگری له گیزاوی گومرایي ږزگاری بووه، قورئان یادخه‌روه‌یه‌کی ه‌کیمو دانایه ږووناکی‌یه‌کی ناشکراو نومایانه.

﴿قَدْ فَصَّلْنَا الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَتَذَكَّرُونَ﴾ بیگومان نایه‌ته‌کانی قورئانمان شی کردوونه‌وو ږوونمان کردوونه‌وو بؤ که‌سانیک که بیر له‌و په‌یامه بکهنده که پیمان گه‌شته‌وو، بؤ هه‌موو کاروباریک په‌نای بؤ به‌رنو بیکه‌نه به‌رنامه‌ی ژبیان، به‌مه‌ش زیده‌تر دلّیا ده‌بن، بیرویاوه‌ریان پته‌و تر ده‌بی، هه‌روه‌کو زیاتر په‌ند نامیز ده‌بنو گمردن که‌چیان بؤ پهرودرگار کرده‌وه‌ی چاکیان زیاتر له هه‌لسو که‌وتیاندا ږه‌نگ ه‌داته‌وه.

﴿هُم دَارُ السَّلَامِ عِنْدَ رَبِّهِمْ﴾ هه‌یه بؤ نه‌و که‌سانه‌ی پابه‌ندی ږبازی راستی خودان، مه‌زلگای ناشتیو نارامیو دلّیایی له به‌هه‌شته‌دا لای پهرودرگاری خویان ﴿وَهُوَ وَلِيَهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ خودا بؤ خوی چاودپرو سهرپهرشتیاریانه، له پاداشتی نه‌و کرده‌وه چاکانه‌ی که له دونیادا نه‌نجامیان داوون.

﴿وَيَوْمَ يُخْشَرُهُمْ جَمِيعًا﴾ نه‌ی موجه‌مه‌د یادی نه‌و چیرؤکو ږووداوانه

بکهره وه که بۆتی ده گێڕینه وه، نهو خه لکه ی بترسینه له زۆژیک که پهروه ردگار هه موو ناده میزادو جنۆکه وشه یاتینی له هشتی مه حشه ردا کۆ ده کاته وه، نه مجار خطابیان ئاراسته ده که یزو ده لێین: ﴿يَا مَعْشَرَ الْجِنِّ قَدِ اسْتَكْثَرْتُمْ مِنَ الْإِنْسِ﴾ نه ی گروهي شه یاتینی و جنۆکه! ئیوه زۆرتان له ناده میزاد گو مړا کردو سهرتان لێ تیکدانو سهرگه ردان بوون! ﴿وَقَالَ أَوْلِيَائُهُم مِّنَ الْإِنْسِ﴾ نهو ناده میزادانه ی که به گوێی شه یاتینی هه کانیان کردو وه به قسه ی نهوان هه ل خه له تاون وه لامی پهروه ردگار ده ده نه وه ده لێن: ﴿رَبَّنَا اسْتَمِعْ بَعْضَنَا بَعْضٌ﴾ هه ره یه کێک له ئیمه و جنۆکه کان سوودمان له یه کتر بینیه؛ ناده میزاده کان سوودیان له جنۆکه کان بینیه. له م پوه وه که جنۆکه کان ناده میزاده کانیان شاره زا کردو وه بۆ ریگا گو مړایی و پابواردنو ئاره زووبازی، جنۆکه کانیش سوودیان له ناده میزاده کان وه ره گرتوه له م پوه وه به قسه یان کردو ونو یارمه تییان داو ن بگه ن به مرازی خۆیان که گو مړایی کردنی ناده میزاده کانه ﴿وَبَلَّغْنَا أَجَلَنَا الَّذِي أَجَلْت لَنَا﴾ که یشتینه نهو ماوه یه ی بۆت دیاری کردبووین که مردنه، یان پۆژی زیندوو بوونه وه یه! نه م وه لامه ی ناده میزاد نیع تیرافو دان پیدانانه به وه ی که نهوان گو بیستی شه یاتینی به کان بوون، شوین فرمانو په قتاریان که وتوونو خوداو پیغه مبه رو زیندوو بوونه وه یان به درۆ زانیوه. واته مه به ست له م قسه یه نه وه یه: که ئیمه له م زۆژه سامناکه دا که زۆژی زیندوو بوونه وه و تۆ له پاداشه، دان به تاوانه کانماندا ده نیین، نه ی خودایه! هوکمو برپاری خۆت چی به ده رباره مان نه نجامی ده، چیمان لێ ده که ی لیمان بکه، تۆ له هه موو دادوه ریک دادوه ر تری، ئیمه ئیستا په شیمان بووینه وه، په نه جه ی په شیمانی ده گه زینو هیه چ ده رتازو په نایه کمان نیه!!

نه مجار پهروه ردگار وه لامیان ده داته وه ده فهرموئ: ﴿النَّارُ مَثْوَاكُمْ خَالِدِينَ فِيهَا﴾ ناگری دۆزه خ جیگای ئیوه وه نهوانه شه که گو مړایان کردو ونو ریگیان لێ تیک داو ن بۆ هه تا هه تایێ تیدا ده میننه و لێی ده رناچن مه گه ر خودا هه ز بکاو بیهوئ له شو ئنیکه وه بگو ئیزینه وه بۆ شو ئنیککی تر، بۆ

خواردنه‌وی ناوی کولاتوو، یان گواستنوه‌یان له ئاگری دۆزه‌خه‌وه بۆ سزای زه‌مه‌ریر، له هه‌ردوو حاله‌که‌دا گواستنوه‌یه له سزایه‌که‌وه بۆ سزایه‌کی ترو رزگار بوونیان له سزا نایه‌ته‌دی.

پروایه‌ت کراوه ده‌لێن: ته‌وانه ده‌خیزندینه دۆلێکه‌وه زه‌مه‌هریره‌که‌ی ته‌وه‌نده توندو به‌هیزه که ره‌گه‌وه‌ماریان لێک جوداده‌کاته‌وه، ته‌مه‌جار هاوار ده‌که‌ن که بیان گویزنه‌وه بۆ دۆزه‌خ چونکه سزای ته‌ویان توندتره! ﴿إِنَّ رَبَّكَ حَكِيمٌ عَلِيمٌ﴾ بێگومان خودای تۆ هه‌کیه‌و دانایه له پادا‌شت‌دانه‌وه‌ی به‌نده‌کانیداو ده‌زانێ کێ شیای چیه‌و چ سزایه‌ک هه‌لده‌گرێ!

تێبینی: ته‌هلی سونه‌تو جه‌ماعه‌ت نایه‌تی ﴿فَمَنْ يُرِيدِ اللَّهَ أَنْ يَهْدِيَهُ...﴾ (الایه) یان کردوه به‌ به‌لگه له‌سه‌ر بۆ‌چوونی خۆیان، ده‌لێن: هیدایه‌تو گومرایه له خوداوه‌یه؛ واته: په‌روه‌رگار به‌دیای ده‌هێنێ، به‌م مانایه ئاده‌میزاد ده‌توانێ تیمان به‌هێنێ، ده‌توانێ کافر ببێ، توانای ئاده‌میزاد به‌نێسه‌ت ته‌م دوو لایه‌نه‌وه وه‌کوو یه‌ک وان، به‌لام توانا‌که‌ی پابه‌نده به‌هه‌بوونی هه‌لنهر هانده‌ریک له‌ناخدا، ده‌بێت بانگه‌وازی‌که‌ریک هه‌بێ له دڵدا بانگه‌وازی بکا، یان بۆ پروا هێنان یان بۆ کافر بوون، ته‌وه‌هه‌لنهر هانده‌رو بانگه‌وازی‌که‌ره، په‌یبرده، یان زانینه، یان گومان بردنه، به‌وه‌ی که ته‌وه‌کره وه‌ی ده‌یکا به‌رژه‌وه‌ندی تێدایه یان زیان، جا ته‌گه‌ر له دڵدا ئاره‌زووی به‌رژه‌وه‌ندیو سوود په‌یدا بوو، ته‌وه‌تیشه‌که ده‌کا، ته‌گه‌ر له دڵدا ئاره‌زووی زیانو فساد په‌یدا بسوو، وازی لێ دینێ، ده‌ی په‌یدا‌بوونی ته‌م هه‌زو ئاره‌زووانه، ته‌م هانده‌رو بانگه‌وازی‌که‌رانه، هه‌ر به‌ده‌ست خودایه، تێکه‌رای توانای ئاده‌میزادو هانده‌رو هه‌لنهر خودایه‌که‌کان کره‌وه که ده‌هێننه‌دی.

که‌وابێ ئاده‌میزاد تیماندار نابێ مه‌گه‌ر خودا له دڵی‌دا ته‌وه‌برسکینێ که تیمان سوودبه‌خشه‌و به‌رژه‌وه‌ندی تێدایه، واته: قه‌ناعه‌تی زاتی لا په‌یدا ببێ، که ته‌وه‌کاره سوودی هه‌یه‌ بۆی، هه‌ر کاتیک له دڵدا ته‌م پروایه دروست بوو، نێتر دڵ هه‌زی لێ ده‌کاوه‌ولێ وه‌دییه‌نانه‌ی ده‌دا. ته‌مه‌ش خۆی له خۆیدا گوشاد بوونی دڵو ده‌روونه‌و سینگه‌ فراوان بوونه!

ده سه لاتی سته مکاران به هه ندیکێ ترینداو سه رزه نشت کردنی کافران

﴿ نیمان نه هینانیان ﴾

وَكَذَلِكَ نُؤَلِّي بَعْضَ الظَّالِمِينَ بَعْضًا بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿١٣٩﴾ يَمْعَشَرِ
الْجِنِّ وَالْإِنْسِ أَلَمْ يَأْتِكُمْ رُسُلٌ مِّنْكُمْ يَقُصُّونَ عَلَيْكُمْ آيَاتِي
وَيُنذِرُونَكُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَٰذَا قَالُوا شَٰهِدْنَا عَلَىٰ أَنْفُسِنَا وَغَرَّتْهُمْ
الْحَيَاةُ الدُّنْيَا وَشَٰهَدُوا عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ أَنَّهُمْ كَانُوا كَافِرِينَ ﴿١٤٠﴾ ذَٰلِكَ أَن
لَّمْ يَكُن رَّبُّكَ مُهْلِكَ الْقُرَىٰ بِظُلْمٍ وَأَهْلُهَا غَافِلُونَ ﴿١٤١﴾ وَلِكُلِّ دَرَجَةٍ
مِّمَّا عَمِلُوا وَمَا رَّبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا يَعْمَلُونَ ﴿١٤٢﴾

لهوه پیش پهروه «گار نهوهی روون کردهوه که ناده میزادو جنۆکه
برپکیان دوستو خوشه ویستی یه کترینو سه پرشتیاری یه کتری ده که نه
یه کتر هه لده خه له تیننو ریگا له یه کتری تیک ده ده ن، نه مجار نهوه روون
ده کاتهوه که به هه مان شیوهش بری سته مکارمان کردوه به سه پرشتیاری
یارمه تیدهوهی هه ندی سته مکاری ترو دوستایه تی و په یه وندیان به یه که وه
به ستوه وه کوو ده فهرموی: ﴿وَكَذَٰلِكَ نُؤَلِّي بَعْضَ الظَّالِمِينَ بَعْضًا بِمَا كَانُوا
يَكْسِبُونَ﴾ وه کوو چۆن ناده میزادو جنۆکه هه ندیکیان دوستو سه پرشتیاری
یه کترین بری سته مکاریشمان کردوه به دوستو سه پرشتیاری هه ندی
سته مکاری تر؛ یارمه تی یه کتری ده ده ن، به گویهی نه خشهو سونه تی یه زدانی
له بوونه وهردا سته مکاران هه ندیکیان کۆمه کی به هه ندیکیان ده که ن،
ههروه کو چۆن هه ندی موسولمان پشتگیری یه کتری ده که ن له روانگهی نهوه
کرده وانه یانه وه که نه نجامی ده ده ن... وه کوو له شوینیکی تردا ده فهرموی:
﴿وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ﴾ التوبة/٧١ یان
«هه فهرموی: ﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ﴾ الانفال/٧٣.

قەتادە لە تەفسیری ئەم نایەتەدا دەفەرموئ: بەروەردگار کە ئادەمیزاد دەکاتە دۆستو سەرپەرشتیاری یەکتەری لەپڕگای کردووە کانیانەووە دەیانکاتە وەلیو یارمەتیدەری یەکتەری، کەوابوو موسولمان لە ھەرشوێنیک بی، دۆستو یارمەتیدەری یەکتەرن، کافرو خوانەناس لە ھەر جیگایەک بن سەرپەرشتیارو دۆستی یەکتەرن، ئیمانداریش بە تەمەنناو ھیواخوازی یا بە پێشو جلولو بەرگۆ سەرو سیمایە، ئیمان لە دڵداوە کردووە نیشانەییەتی.

ئەبو شەشیخ کۆری ئەبو حەییان لە مەنصوروی کۆری ئەل ئەسودە دەوێ دەیگێڕیتەووە دەلی: پرسیارم لە ئەعمەش کرد دەربارەی ئەم نایەتە وە: چۆنی لێ دەزانی؟ وە: زانایانی ئیسلام لە تەفسیری ئەم نایەتەدا وتویانە: ھەر کاتێ کۆمەڵ خراب بوو، خرابەکانیان دەبنە گەورەیان، فەرمان پەرواییو پاشایەتی دەدرێ بە خرابەکانیان! ئەمەش دەبێتە ھۆی لەناوچوونی کۆمەڵو نەتەووە وەکوو لە شوێنیکێ تردا دەفەرموئ: ﴿وَإِذَا أَرَدْنَا أَنْ نُهْلِكَ قَرْيَةً أَمَرْنَا مُتْرَفِيهَا، فَفَسَقُوا فِيهَا، فَحَقَّ عَلَيْهَا الْقَوْلُ فَدَمَرْنَاهَا تَدْمِيرًا﴾ الاسراء/١٦.

دۆستایەتیو ھاریکاریو سەرپەرشتیاری ستەمکاران بۆ یەکتەری بەم جۆرە دەبێ کە یەکتەریان خۆش بوو یارمەتی یەکتەری بدەن، یان ھەندیکیان بەسەر ھەندیکیاندا دەبنە کاریبەدەستو فەرمانپەر، ھیچ ستەمکاریک نیە بەبێ ئەوێ زەوالێکی نەبێ، واتە: ھەموو زالمێک زەوالێکی ھەیە، ستەمکاریش ئەوانە دەگریتەووە کە ستەم لەخۆیان دەکەن، ھەرکەسیک دەبێتە فەرمانپەر و کاریبەدەستی کۆمەڵێک لە کردەووە پەشتدا لەوان دەچێ، ئێینو عەبیاس دەفەرموئ: ھەر کاتێک خودا لە گەلو نەتەووەیەک پازی بوو پیاو بەشەکانیان دەکاتە گەورەو لێپرسراویان، لە ھەر گەلو نەتەووەیەکیشت ناپازی بوو خرابەکانیان دەکاتە گەورەو فەرمانپەر و کاریبەدەستیان!

بەراستی ئەمە ھەر شەھەکی توندە لە ھەموو ستەمکاریک کە کاروباری خەلکی دەکەوێتە ژێر دەست.

ئەمجار پەروەردگار درێژ بە ھەر شەھەکانی دەدا کافرو خوانەناسانی ئادەمیزادو جنۆکە دەترسێنێو حالو چۆنیەتی پۆژی قیامەتیان ئاشکرا دەکا،

پرسیاریان لێ دەکاو بۆ خۆشی باشتەر لهوان وه لامی پرسیاره که ده زانی و
 ئاگای لێیه تی؛ «فهرموی: ﴿يَا مَعْشَرَ الْجِنِّ وَالْإِنسِ أَلَمْ يَأْتِكُمْ رُسُلٌ مِنْكُمْ
 يَقُصُّونَ عَلَيْكُمْ آيَاتِي وَيُنذِرُونَكُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَذَا﴾ ئەي گروهي جنۆكه و
 ئاده ميزاد! ئايا پيغه مبه ران له خوتان نه هاتنه ناوتان؟ ئاشكرايه پيغه مبه ران
 هه ر له ره گه زی ئاده ميزاد ده بن، له جنۆكه پيغه مبه ر نابن!

جه ماوه ری سه له فو خه له فی زانایانی ئیسلام له سه ر نه مه کوکن که وایی
 له وشه ی (منکم) دا ته غلیب به رچاو گیراوه.

ده توانی بگوتری مه به ست به پيغه مبه ری ئاده ميزاد نه و پيغه مبه رانه ن
 که ناویان له قورئان و فهرمووده ی پيغه مبه ر ﴿١﴾ دا هاتوه، مه به ست به
 پيغه مبه ری جنۆكه نه و جنۆكانه بن که گویان له پيغه مبه ر ﴿٢﴾ ده گرتو
 دوايی ده چوونه وه بۆ ناو گه لو نه ته وه کانیا ن ده یانترساندن و نامۆزگاریان
 ده کردن و په یامی پيغه مبه ری ئیسلامیان پێ راده گه یاندن!! وه کوو له شویکی
 تر دا ده فهرموی: ﴿وَلَوْ اِی قَوْمِهِمْ مُنْذِرِينَ﴾ الاحقاف/٢٩. یان ده فهرموی:
 ﴿قُلْ اُوْحِی اِلَیَّ اَنَّهُ اسْتَمَعَ نَفَرٌ مِّنَ الْجِنِّ فَقَالُوا اِنَّا سَمِعْنَا قُرْآنًا
 عَجَبًا﴾ الجن/١.

کاری نه و پيغه مبه رانه برییتی به وه ئایاتی ئیمان و نه حکام و نه خلاق و
 په وشت به سه ر گه له کانیا ندا ده خویننه وه و له پرو دا و و حیساب و لیکو لینه وه ی
 پۆژی حه شر ده یانترسی نن و هه لیا ن ده نی ن که پا به ندی فهرمان و
 نامۆزگاریه کانی په روه ردگار بن.

جا له وه لامی نه م پرسیار و سه رزه نشت و لۆمه کردنه دا ﴿قَالُوا شَهِدْنَا
 عَلٰی اَنْفُسِنَا﴾ له پۆژی قیامه تدا له حوزووری په روه ردگادا ده لێن: به لێ
 شایه تی «ده بین که پيغه مبه ران هاتو نه لامان په یامی په روه ردگاریان پێ
 راگه یاندوین، له م پۆژه یان ترساندوین و پیا ن راگه یاندوین که نه م پۆژه مان
 دیته ری، به لام ئیمه به درۆمان خستو نه وه و پروا مان پێ نه کردوون، وه کوو
 له شویکی تر دا ده فهرموی: ﴿قَالُوا بَلٰی قَدْ جَاَءَنَا نَذِيرٌ فَكَذَّبْنَا وَقُلْنَا
 مَا نَزَّلَ اللّٰهُ مِن شَيْءٍ﴾ الملک/٩.

ئه‌وانه به‌ده‌ستی خۆیان سته‌میان له‌خۆیان کردوو. سهریان له‌خۆیان تێك داوه، ﴿وَعَرَّتْهُمْ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا وَشَهِدُوا عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ أَنَّهُمْ كَانُوا كَافِرِينَ﴾ خۆشه‌ویستی ژیانی دونه‌یو جوانی نامیره‌کانی ژیاو شه‌هوه‌تو ئاره‌زووبازیو مالو سامانو مندالو خزمو که‌سوکار ئاره‌زووی پله‌و پایه‌و شانۆ شه‌وکه‌ت؛ ئه‌وانی هه‌لخه‌له‌تاندوهو سه‌رگه‌ردان بوون، زیده‌په‌وییان له‌ هه‌له‌وگه‌یر بوون به‌ ژیاوه‌و کردوه، به‌هۆی به‌درۆخستنه‌وه‌ی پیغه‌مبه‌رانیاو ئینکاری کردنی موعجیزه‌کانیان به‌ فه‌تاره‌ چوونو خه‌ساره‌تمه‌ندی دنیاو قیامه‌ت بوون، به‌ده‌ختو چاره‌په‌ش که‌وتوون، له‌ قیامه‌تدا بۆ خۆیان شایه‌دی له‌ خۆیان ده‌ده‌ن که‌ کافرو خوانه‌ناس بوونو له‌ جیهاندا پایه‌ندی فه‌رمانو نامۆژگاری پیغه‌مبه‌رانیاو نه‌بوون!

﴿ذٰلِكَ﴾ ئهم ناردنی پیغه‌مبه‌رانه‌و هه‌ولده‌نیاو بۆ شاره‌زا کردنی ئاده‌میزادو ناردنه‌ خواره‌وه‌ی نامه‌ی تاسمانی بۆ سه‌ر پیغه‌مبه‌ره‌کان به‌هۆی نه‌وه‌یه‌ ﴿أَنْ لَّمْ يَكُنْ رَبُّكَ مُهْلِكِ الْقُرَىٰ بِظُلْمٍ وَأَهْلُهَا غَافِلُونَ﴾ که‌ سوننه‌تو دابو نه‌رتی خودا وه‌هايه: هیچ که‌سێک سزا ئادا تا بانگه‌وازی هه‌قی پێ پانه‌گه‌یه‌نی، هیچ گه‌لو نه‌ته‌وه‌یه‌ک ریشه‌کیش نا‌کا تا پیغه‌مبه‌ر نه‌تیریتته سه‌ریانو بانگه‌وازیان پێ پانه‌گه‌یه‌نیو سه‌رپێچی نه‌که‌ن! گه‌لو نه‌ته‌وه‌ی بێ ئا‌گاو په‌یام پێ نه‌گه‌یشتوو سزا ئادا، له‌ناویان ئابا، بۆ هه‌موو گه‌لو نه‌ته‌وه‌یه‌ک پیغه‌مبه‌رو ترسینه‌ری ناردوه، وه‌کو له‌ شوێنێکی تردا ده‌فه‌رموی: ﴿وَإِنْ مِنْ قَرْيَةٍ إِلَّا خَلَا فِيهَا نَذِيرٌ﴾ فاطر/٢٤. یان ده‌فه‌رموی: ﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنْ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ﴾ النحل/٢٦. یان ده‌فه‌رموی: ﴿وَمَا كُنَّا مُعَذِّبِينَ حَتَّىٰ نَبْعَثَ رَسُولًا﴾ الاسراء/١٥.

که ده‌فه‌رموی (ظلم) دوو مانا هه‌لده‌گرێ:

- ١- (ظلم) به‌مانا (شرک) بێ واته: خودا که‌س به‌هۆی (شه‌ریک) بۆ خودا دانان نه‌خافل ناهه‌وتیتنی، تا ئا‌گاداریان نه‌کاته‌وه‌به‌ هه‌لاکیان ئابا.
- ٢- به‌ هه‌لاک برده‌که‌ به‌سته‌مکاریو ناهه‌قی نیه‌ به‌بێ ئا‌گادارکردنه‌وه‌و

ناردنی پیغه مبهرو پیراگه یاندن نه نجام ندری!

به کورتی خودا ستم له هیچ کامیک له بنده کانی ناکا، به لام ناده میزاد
بوخویان ستم له خویان ده که نو تاوانه که له خویانه!! به لکو همر به لاو
تهنگانه و ناخوشتی به که تووشتی خه لک بووه یان تووشتیان ده بی له بهر کرداری
خرابی خویانه و سزای وازهینانیان له نایینه، عه یبو نهنگی به که له خویانه،
نه که له یاساو شهر یه تی خودا دایه!

﴿وَلِكُلِّ دَرَجَاتٍ مَّا عَمِلُوا وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا يَعْمَلُونَ﴾ بو هه موو
خاوه ن کرده و هیه که - خودا پهرستی یان سه ریچی کردن- پله و نه ندازه یه که
هیه، خودا «هیکه به نیتته نه و پله و پایه و سزاو تۆله ی له سهر ده داته وه، چاکه
به چاکه و خراپه به خراپه! پهروه ردگار ناگادارو زانایه به هه موو کرداریک،
هیچ کرده و هیه که نیه خودا پیتی نه زانی و ناگاداری نه بی، به لکو هه موو کردارو
گوفتاریک سه رزمیر ده کار دهینووسی و بو یان تو مار ده کا، بو نه وه ی له پرۆژی
خویدا تۆله و پاداشتیان له سهر بداته وه، له کاتی گه رانه وه و تۆله و لیکۆلینه وه دا
پاداشته و سزای خویان وهر بگر نه وه.

هه ره شه له کافران به ریشه کیش کردنیان و ترساندنیان به سزای

دۆزه خ

وَرَبُّكَ الْغَنِيُّ ذُو الرَّحْمَةِ إِنْ يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ وَيَسْتَخْلِفْ مِنْ بَعْدِكُمْ مَّا
يَشَاءُ كَمَا أَنْشَأَكُمْ مِنْ ذُرِّيَّةِ قَوْمٍ آخَرِينَ ﴿١٣٣﴾ إِنْ مَأْتَوْكُمْ لَا تَلَاحُظُوا
أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ ﴿١٣٤﴾ قُلْ يَتَّقُوا اللَّهَ أَتَعْمَلُونَ عَلَى مَكَانَتِكُمْ إِنْ أَمِلْتُمْ
فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ مَنْ تَكُونُ لَهُ عَقِيبَةُ الدَّارِ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ

پاش نه وه پهروه ردگار پاداشتی چاکه کارانو سزای تاوانبارانی راگه یاند،
باسی نه وه شتی کرد، که هه موو که سیپک، هه ر گه لو نه ته وه یه که پله و پایه ی

خۆی ههیه له باره ی تاعه تو له باره ی سه ریچی کرد نه وه . نه مجار نه وه روو ده کاته وه : که پهروه ردگار ■ پتویستی به تاعه تی بهنده کانی نیه ، به به ندایه تی کردنیان بۆ خودا خودایه تی زیاد نابێ ، ههروه کو چۆن تاوانباری تاوانباران له خودایه تی نهو کم ناکاته وه ، چونکه پهروه ردگار به زاتی پاکی خۆی ناتاجی به کس نیه ، به لام خاوه نی په حمه تو به زه یی گشتی به ، ده توانی ئیوه له ناو به ری ، گه لو نه ته وه یه کی تر بیتیته کایه وه ! وه کوو ■ هه رموی : ﴿وَزَبَكَ الْغَنِيُّ ذُو الرَّحْمَةِ﴾ ته ی موحه مه ده ! خودای تو له هه موو دروست کراوانی بی ناتاجه ، له هه موو پرویه که وه ■ به ندایه تی کردنیان بۆی له خودایه تی نهو زیاد ناکا ، کافر بوونو سه ریچی کردنیان له فرمانه کانی زیان به خودایه تی به که ی ناگه یه نی ! بهنده کانی له هه موو حالو وه زعیکا د پتویستی یان به خودا ههیه ، سه رباری نه وه ش په حمه تی خودا بۆ بهنده کانی گشتی و فراوانه وه هه موو کهس ده گرته وه ، وه کوو له شوینیکی تر دا ده هه رموی : ﴿إِنَّ اللَّهَ بِالنَّاسِ لَرُؤُوفٌ رَحِيمٌ﴾ الحج / ٦٥ . ده باره ی بی ناتاجیشی هه رموی به تی : ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ﴾ فاطر / ١٥ . رسته ی ﴿وَزَبَكَ الْغَنِيُّ ذُو الرَّحْمَةِ﴾ کورت هه له ینان ده گه یه نی ، واته : جگه له خودا کهس ده وله مه ند نیه ، به زه یی و په حمه ت هه ره له نه وه وه یه ، جگه له خودا شته کانی تر مومکینن و خاوه ن ناتاجن ، کهوابی نه وه مان بۆ ده چه سپی که جگه له خودا هیچ که سپک و هیچ شتی که بی ناتاج نیه ، په حمه تو به زه یی هه ره له خودا وه یه . هه موو بوونه وه ره بۆ بوونو به رفه رار بوون پتویستی یان به خودا ههیه .

﴿إِنْ يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ وَيَسْتَخْلِفْ مِنْ بَعْدِكُمْ مَا يَشَاءُ كَمَا أَنْشَأَكُمْ مِنْ ذُرِّيَةِ قَوْمٍ آخَرِينَ﴾ ته ی کۆمه لی کافرو خودا نه ناس ! باش بزانی و دنیایان نه گه ره خودا بیهوی له ناوتان ده باو ده تانفه وتینی وه کوو چۆن له وه پیش سه ریچی کارانو دژ به پیغه مبه رانی له ناو به ردوونو فه وتانده وونی ؛ وه کوو نه ته وه ی عا دو نه موود و نه ته وه ی صالح و هۆزی لوط و هۆزی توبه ع .. هتد . نه گه ره خودا بیهوی ئیسه وه ی کافرو خودا نه ناس ، موشریک دانیش تووی

مه ککو ده وروویهری له ناو ده باو په گهزو چینو توژیکی تر دینیته کایه وه، له ټیو ٭ باشترو فرمان بهردار تر! په ورو دگار ده توانی له پاش له ناو بردنی ټیوه هر گه لو هوزیک به شیاری بزانی بیخاته جیگای ټیوه، وه کوو چۆن توانیوه تی ټیوه بخاته شوین گه لو هوزی تر! واته: په ورو دگار له یه ک کاتدا توانای له ناو بردنو هیڅانه دی و دروست کردنی هیه. بېگومان هم هه په شهیه ی په ورو دگار له کافره کانی مه ککه هاته دی، نه وه بوو مله پو سهرانی موشریکو کافری قوره شی له ناو بردنو موسولمانه کوچمرو یاریده ده رانی خسته شوی نی توانو له نه وانه وه ده ولته تی نیسلام دامه زراو پهری سهندو بوونه نمونه ی په حمتو مرؤف دوستی له میژوودا، له شهرو ناشتی دا ناویندی بالانوما بوون بۆ حه قخوازی و دادپهروهری.. ته نانه غوستان لویون - وازانم فهره نیسه - ده لی هرگیز تانیستا میژوو رزگار کمری وه کوو نه وانی نه یینیوه!

دوای نه وه هه په شه تونده ی ناراسته ی کافره کانی کرد، به له ناو بردن له دنیا داو ترساندن؛ نه مجار هه په شهیه کی تریان ناراسته ده کا که بریتی به له سزای روژی قیامه تیانو فهرمووی: ﴿إِنَّ مَا تُوعَدُونَ لَآتٍ﴾ نه ی موحه مه د! بیان ترسینه و پیا یان بلئ: نه وه سزاو چهرمه سهریه ی نان پیدراوه له روژی قیامه تدا دلنیا بن دپته ریتانو تووشتان ده بی هیچ شکو گوماتان نه بی! ﴿وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ﴾ ټیوه ناتوانن نه وه سزاو عه زابه له خوتان دور بخه نه وه، ناتوانن له بهری هه لپین، یان بیگپنه وه له خوتانی لابه دن، نه گمر ټیوه بینه ټیسکه پزیوو خوله میښ په ورو دگار ده توانی سهرله توئ وه کوو خوتان لی بکاته وه، په ورو دگار بالاده سته و ده توانی قار له بهنده کانی بگری.. تیبنو نه بی حاتم فهرمووده یه کی له نه بو سه عیدی خودریسه وه گپراوه ته وه: ده لی: پیغه مبهر ﷺ فهرمووه تی: (يَا بَنِي آدَمَ إِنَّكُمْ تُعَلِّقُونَ، فَعُدُّوا أَنْفُسَكُمْ مِنَ الْمَوْتِ، وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنَّمَا تُوعَدُونَ لَآتٍ، وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ).

نه مجار پهروه دگار هره شهيه كي تري ناراسته كړدو فمر موي: ﴿قُلْ نَهَىٰ مَوْحِدٌ مَّعَدُ! بَعْدَ كَافِرٍ مَّوْشَرِيكَانَ بَلَىٰ﴾: ﴿يَا قَوْمِ اعْمَلُوا عَلَىٰ مَكَانَتِكُمْ إِنِّي عَامِلٌ﴾ نهی گهلو هوزه كم! بمرده وام بن له سر پييازي خوتان ، نهو پييازي خوتان پيوه گرتووه به لاتانه وه پييازي راسته و پيتان وايه له سر حقو هيدايه تن، ده لتي لامه ده نو په پيړوي بكن؛ نه منيش له سر پييازي بيروياوهرې خوم بمرده وام ده بمو لتي لا نادهم، من له سر تاييني تيسلامو بانگه وازي كردن بو نهو تايينه و صه برو نارامگرتن له سر نه زيه تداني تيوه بمرده وام ده بمو سوور ده بم له سر تيكيوشانو هولو دان بو بلاو كړدنه وه ي ﴿فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ مِنْ تَكُونُ لَهُ عَاقِبَةُ الدَّارِ﴾ له وه بمو لاهو ده زانن كي سره نجامي باش وه ده ست ديني و كرداري په سندن ده بي و خانوري پازاوه ي به هشتي چنگ ده كه وي! له وه بمو لاهو ده زانن تيمه يان تيوه به خته وه رو سوو دمنند ده بين؟ وه كو له شونيكې تردا ده فمر موي: ﴿وَقُلْ لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ اعْمَلُوا عَلَىٰ مَكَانَتِكُمْ إِنَّا عَامِلُونَ ، وَانْتَظِرُوا إِنَّا مُنْتَظِرُونَ﴾ مود/ ۱۲۱-۱۲۲.

زومه خشمی ده فرموی: نه مه شیوه یه که له ترساندنو ههږه شه کردن!!
په وانو کورتو پاراوو پوختو وږه ناسایه، پرسته کان تا بلایی جوانو شیرینو
پزاوون، ههږه شه کهش توندو سامناکه، نه وهش ده گه یه نئ که ترسیندر له سهر
حه قهو ترسیندر اوو ههږه شه لیکراو ناحقو بی به لگمو ده ست به تاله، نه م جوړه
ههږه شه یه له قورنندا زوړ جار دووباره بوونه وه کوو ﴿اعْمَلُوا مَا
شِئْتُمْ﴾ فصلت/۴۰، یان که ده فرموی: ﴿وَإِنَّا أَقْرَبُ إِلَيْكُمْ لَعَلَىٰ هُدًى أَوْ
فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ﴾ سبا/۲۴.

نایه ته که به لگیمیه له سمر نهوه که حالو وه زعی گهلو نه ته وه کان به گویره ی کرده وه کانیا ن نه خشه کیش کراوه، سهره نجامی هه موو کردارو گوشتار کیش سزاو پا داشتی خو ی هیه، چاکه به چاکه و خراپه به خراپه. که وایی با دنیا بن که پاشه پر و ژو سهر فرازی سهر که وتن سهره نجام بو بیغه مبهرو هاره لانیته تی نه که بو کافرو موشریکه کان، نه وان به مرار ناگهن،

چونکه ﴿إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ﴾ بیدگومان سته‌مکارانو بئی باوه‌پان ناگه‌نه نامانجی باشو سهره‌نجامیان باش نابئی، ههرگیز په‌روه‌ره‌گار سته‌مکاران سهرناخا و ناهیلئی به‌مراز بگه‌نو سهرکه‌وتن به‌ده‌ست ناهیتن، نه‌وان پشت به‌غهری خودا ده‌به‌ستنو به‌هیوان بته‌کانیان یارمه‌تیا بده‌ن، جگه‌له‌خوداش که‌س هیچی به‌ده‌ست نیه، نه‌و سته‌مکاره‌مله‌وپانه‌ههرچهند له‌جیهاندا بۆ ماوه‌یه‌ک دلشادو ده‌ست رۆیشتوو بنو گوزه‌رانیان خوش بئی و باش رابویرنو خۆ بلیسنه‌وه به‌خته‌وه‌یه‌که‌یان پایه‌دار نیه‌و درێژخایه‌ن نابئی و زۆری پئی ناچئی له‌کیسیان ده‌چی!

به‌لئی ته‌مه‌سوننه‌تو دابو نه‌ریتی خودایه، سهرکه‌وتن بۆ سته‌مکارانو مله‌وپان نیه، سهره‌نجام به‌خته‌وه‌ری به‌ده‌ست ناهیتن، نه‌وانه‌له‌جیاتیی شوکرانه‌ژمیری و سوپاسگوزاری نیعمه‌ته‌کانی خودا، سپله‌یی و کوفرانی نیعمه‌ته‌کانی په‌روه‌ردگار ده‌که‌ن؛ بۆیه‌شیایو نه‌وه‌ن په‌روه‌ردگار له‌ناویان به‌رئو گه‌لو هۆزیکیی تر بخاته‌شوینو جیگایان. ته‌مه‌ش چاوه‌پوان کراوه‌و ها‌کا رووی‌دا! چونکه‌ته‌مه‌دابو نه‌ریتی خودایه‌سته‌مکاران له‌ناو ده‌باو به‌نده‌باشه‌کانی ده‌کاته‌جینشینو میراتگریان؛ وه‌کوو له‌شوینیکیی تردا ده‌فرموی: ﴿فَأَوْحَىٰ إِلَيْهِمْ رَبُّهُمْ لَنُهْلِكَنَّ الظَّالِمِينَ، وَلَنُسَكِّنَنَّكُمْ الْأَرْضَ مِنْ بَعْدِهِمْ﴾ (إبراهیم/١٤).

سوپاسو ستایش بۆ خودا! په‌روه‌ردگار واده‌و به‌لێنی خۆی بۆ پیغه‌مبه‌ری نیس‌لام هینایه‌دی، یارمه‌تی‌دا، له‌ولاتدا جیگیری کرد. به‌سهر موشریکه‌عه‌ره‌به‌کاندا زالی کرد. ههر له‌ژیانی خۆیدا نیمچه‌دوورگه‌ی عه‌ره‌به‌و ولاتی یه‌مه‌نو به‌حه‌ره‌ین له‌کوفرو بئی دینی پاک کرایه‌وه‌و ئالای نیس‌لامی تیدا هه‌لکرا! له‌پاش له‌دو‌نیا ده‌رچوونی خۆیشی له‌سهر ده‌ستی جینشینه‌به‌ریزه‌کانی زۆریه‌ی ولاتو هه‌رێمو شارو کۆمه‌لگا‌کانی نه‌و رۆژگار. که‌وتنه‌ژیر ده‌سه‌لاتی فەرمان‌په‌وایانی موسو‌لمانانه‌وه‌و ئایینی پی‌روزی نیس‌لام له‌خۆره‌ه‌لاتو خۆرئاوا و باشوورو باکووردا بلاو بووه‌وه، چه‌ند ده‌وله‌تو حوکمرانی موسو‌لمان یه‌ک به‌دوای یه‌کدا هاتو نه‌رکی سهرشانی خۆیان نه‌نجام‌دا، تا موسو‌لمانان پابه‌ندی ئایینی نیس‌لام بوونو په‌یره‌وی قورسانی

پيروزيان كردو به شريعتي خودا حوكميان ده كرد ، نالاي بهرزو پيروزي (لا اله الا الله محمد رسول الله) له زوري و لاتو هريمه كاندا ده شه كايوه ! به لام سده مه خابن كاتيگ موسولمانان پرويان له قورنان وه رگيتراو پشتيان له نايين سارد بوره ، گياني فيداكاري و تيكوشانه كهيان تيدا كز بوو ، توشي نسكو هاتزو گلانو سهره نكيئي بوونو تا نيتستاش نه هاتوونه ته وه تايمو وه سهر خو نه هاتوونه وه !

هر كاتيگيش موسولمانان بگيرينه وه بو ژير نالاي نيسلامو قورنان بكنه په پيره و پروگرامي خويان ، هه مان نكينو ده سلاتو فرمانيه واييان ديتسه وه ده ستو بالادست ده بنه وه ، نه مه برياري خودايه واده و به ليني خويه تي ، وه كو له شوينيكي تر دا ده فرموي : ﴿ كَتَبَ اللَّهُ لَأَغْلِبَنَّ أَنَا وَرُسُلِي إِنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ عَزِيزٌ ﴾ المجادلة ٢١ يان ده فرموي : ﴿ إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ يَقُومُ الْأَشْهَادُ ، يَوْمَ لَا يَنْفَعُ الظَّالِمِينَ مَعَذَرَتُهُمْ وَلَهُمُ اللَّعْنَةُ وَلَهُمْ سُوءُ الدَّارِ ﴾ غافر ٥١-٥٢ . دابو نه ريتي سهرده مي نه فامي ده رباري كشتوكالو بهروبومو نازه لو

منال كوشتن

وَجَعَلُوا لِلَّهِ مِمَّا ذَرَأَ مِنَ الْحَرْثِ وَالْأَنْعَامِ نَصِيبًا فَقَالُوا هَذَا لِلَّهِ بِزَعْمِهِمْ وَهَذَا لِشُرَكَائِنَا فَمَا كَانَ لِشُرَكَائِهِمْ فَلَا يَصِلُ إِلَى اللَّهِ وَمَا كَانَ لِلَّهِ فَهُوَ يَصِلُ إِلَى شُرَكَائِهِمْ سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ ﴿ ١٣٦ ﴾ وَكَذَلِكَ زَيَّنَ لِكَثِيرٍ مِّنَ الْمُشْرِكِينَ قَتْلَ أَوْلَادِهِمْ شُرَكَاؤُهُمْ لِيُرْذُوهُمْ وَلِيَلْبِسُوا عَلَيْهِمْ دِينَهُمْ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا فَعَلُوهُ فَذَرْهُمْ وَمَا يَفْتَرُونَ ﴿ ١٣٧ ﴾

وَقَالُوا هَذِهِ أَنْعَمْنَا وَحَرِّثُ حِجْرًا لَا يَطْعَمُهَا إِلَّا مَنْ نَشَاءُ بِزَعْمِهِمْ
وَأَنْعَمْنَا حُرِّمَتْ ظُهُورُهَا وَأَنْعَمْنَا لَا يَذْكُرُونُ أَسْمَ اللَّهِ عَلَيْهَا افْتِرَاءٌ
عَلَيْهِ سَيَجْزِيهِمْ بِمَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿١٣٨﴾ وَقَالُوا مَا فِي بُطُونِ هَذِهِ
الْأَنْعَامِ خَالِصَةٌ لِّذُكُورِنَا وَمُحَرَّمٌ عَلَىٰ أَرْوَاحِنَا وَإِنْ يَكُن مِّتَةً فَهُمْ فِيهِ
شُرَكَاءُ سَيَجْزِيهِمْ وَصْفَهُمْ إِنَّهُ حَكِيمٌ عَلِيمٌ ﴿١٣٩﴾ قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ
قَتَلُوا أَوْلَادَهُمْ سَفَهًا بِغَيْرِ عِلْمٍ وَحَرَّمُوا مَا رَزَقَهُمُ اللَّهُ افْتِرَاءً عَلَى اللَّهِ

قَدْ ضَلُّوا وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ ﴿١٤٠﴾

لہو پیش پمروہ ردگار ناپہ زایی خوی دہرپی ہرامبہر بیروباوہری
موشیکہ کان کہ بہ شیک لہو بیروباوہر پوچو بی بناغہ یہان نینکاری کردنی
روژی قیامتو زیتدوبونہوہو پاداشتو سزای پوژی دواپیہہ
نہ مجار لپڑہا چہند نمونہو شیوہی ہلہسو کہوتو حوکمو یاسای
ہلہبہ ستراوو پروپو وچیان باس دہکا کہ لہ خویانہوہو بہ ہوانتہ بری ہروبووہو
میوہو خوار دہمنی، حرامو حلال دہکن، زیندہ بہ چال کردنی کچ بہ رہوا
دادہ نین، بہ بہانہی گوزہ رانو کہم دہستی یان ہمر ہویہ کی تر مندالی
خویان دہ کوژن! دہ فرموی: ﴿وَجَعَلُوا لِلَّهِ مِمَّا ذَرَأَ مِنَ الْحَرْثِ وَالْأَنْعَامِ
نَصِيبًا﴾ لہو ہروبووہو کشتو کالہی کہوا پیکی دینن لہو نازہ لو زیندہوہوہو
مالیانہی بہ خویان دہکن بہ شیک دیاری دہکن بو خوداو بہ شیک تریشی
دیاری دہکن بو پتو صہنہ مہ کانیان، واتہ: دوو بہش جیا دہکنہوہو
دیاریان دہکن ﴿فَقَالُوا هَذِهِ لِلَّهِ﴾ ہم رہنگہ دہیانگوت: ہم بہشہ بو
خودایہو بو تہو تہرخان کراوہ، کہ تہمہشیان دہگوت: ﴿بِزَعْمِهِمْ﴾ بہ پیی
بیرو بوچوونی پوچی خویان بوو، ہیچ بہ لگہیہ کی زانستی و نایینی راستو

خوداپہ سہندیان نہیو! ﴿وَهَذَا لَشُرٌّ كَانُوا﴾ دہستان بؤ بہ شہ کہی تریشیان
پادہ داشتو دہیانگوت: تہم ش بؤ بتہ کانمانہ، تایبہ تہ بہوانہوہ، لہ پری تہم
بہ خشینہوہ خومان لہ پیرستراوہ کانمان نریک دہ کہینہوہ.

بہم شیوہیہ بتو صہنہ مہ کانیان کردیوون بہ ہاوہ لی خوداو بہ شیک لہ
مالو دارایی خویانیان تہرخان دہ کرد بؤ تہوہی لہ پیناو تہو خودا
دروژنانہ یاندا صہرفی بکہن، بہندیہ تیہ کی کویرانہی تہو بتو صہنہ مانہ یان
دہ کردو حہرام کردنو حہلال کردن: کہ دوو شتی تایبہ تہندی پہروہ ردگارن
وہ پال بتہ کانیان دہ داو پلہو پایہی خودایہ تیہ یان بؤ ۛ چہ سپاندن.

﴿فَمَا كَانَ لَشُرِّكَائِهِمْ فَلَا يَصِلُ إِلَى اللَّهِ، وَمَا كَانَ لِلَّهِ فَهُوَ يَصِلُ إِلَىٰ
شُرِّكَائِهِمْ﴾ تہو بہ شہی بؤ بتہ کانیان دیاری دہ کرد ۛ ہیچیان لی نہ دہ دا بہ
خودا، بہ لام تہو بہ شہی بؤ خودایان دیاری دہ کرد وا دہ بوو بؤ بتہ کانیان
صہرف دہ کرد! دہ ہاتن بہ شی خودایان بؤ میوانو منداو ہہ ژاران خہرج
دہ کرد، بہ شی بتہ کانیشیان بہ سہر پاسہوانو خزمہ تچی و دارو دہ ستہی
بتخانہ کاند اہہ ش دہ کرد، تہ گہر شتی لہ بہ شہ دیاریکراوہ کہی خودا
بکہوتایہ گہل بہ شی بتہ کان، تہو ہہ لیان نہ دہ گرتہوہ نہ یان دہ خستہوہ گہل
بہ شہ کہی خودا، دہیانگوت خودا دہ ولہ مہندہو پتویستی پیتی نیہ، بہ لام
تہ گہر شتی لہ بہ شی بتہ کانیان بکہوتایہ پال بہ شہ کہی خودا دہیانخستہوہ
پال بہ شی بتہ کانیان! ﴿سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ﴾ بہ راستی حوکم و پریارو
ہہ لسوکہ وتیان خرابو ناپہ سہندہ دابہ ش کردنو کردہوہ کانیان نہ گونجاو
نہشیاون! دروستکراویکی مردوی بی دہ سہلات، دارو بہ ردیکی رہقو تہقو
بی گیان دہ کہنہ ہاوہ لی خوداو وہ کوو تہو بہ شی بؤ دیاری دہ کہنو بہ لکو
زیاتریش، بہ راستی تہم دابہ ش کردنہ یان دابہ ش کردنیکی ستہ مکارانہیہ،
بہ شہ خرابو کہ مہ کہ بؤ خودا دیاری دہ کہنو دواپی لیشی ۛ دزنہوہ، وپرای
تہوہی کہ تہوانہ شیایو تہوہ نین بکریں بہ ہاوہ لی خودا دہیانکہن بہ
ہاوبہ شی وہ کوو خودابہ شیان بؤ دیاری دہ کہن، سہریاری تہوہ ش بہ شی خودا
کہم کوپ دادہ نینو تہمجار لیشی دہ دزنہوہ!

وہ کو لہ شو تینیکی تردا دہ فہرموی: ﴿وَيَجْعَلُونَ لِلَّهِ

الْبَنَاتِ، سُبْحَانَهُ وَلَهُمْ مَا يَشْتَهُونَ ﴿٥٧﴾ النحل/٥٧، یان دەفەر موی: ﴿وَجَعَلُوا لَهُ مِنْ عِبَادِهِ جُزْءًا، إِنَّ الْإِنْسَانَ لَكَفُورٌ مُبِينٌ﴾ الزخرف/١٥، یان دەفەر موی: ﴿الْكُمُ الذَّكَرُ وَلَهُ الْأُنْثَى، تِلْكَ إِذَا قَسَمَةٌ ضِيزَى﴾ النجم/٢١-٢٢.

ئەو موشریکانە بەم جۆرە هەلۆستو کرە وائەیان سنوور شکینی و دەستدریژیان کردۆتە سەر مافی خودا لەبۆاری تەشریع و خودایەتی دا. هاتوون هاوێڵو هاوێشیان بۆ خودا داناو، لەتەک ئەو زاتە بەرزو پێڕۆزەدا شتی تر بە خودا دەزانن، بەلکو بتو ھەنەمەکانیان بەسەر خودادا پاساو داوەتەو، بەلایانەو لەخودا لەپێشترو شیوا ترن! لەوەرگرتنی ئەم بریارو بیرو بۆچوونەیاندا پشتیان بە ھیچ بەلگەیەکی راستو بەھیزی عەقڵی و نەقڵی نەبەستوو، بریاریکە بەھەوانتە دەری دەکەن! بیرو بۆچوونیکە کویرانە شوینی کەوتوون!!

ئێبنو عەبباس دەفەر موی: دوژمنانی خودا کە بەروبو میکیان ھەڵدەگرەتەو، یان میوە و داھاتیان کۆ دەکرەو، بەشیکیان لێ جیا دەکرەو بۆ خودا و بەشیکیشیان دادەنا بۆ بتەکانیان ئەو بەشی بۆ بتەکانیان دادەنا ژمارەو کێشانەو پێوانەیان دەکردو پارێزگارییان دەکرد، ئەگەر بەھۆی با، یان بەھۆی ھەر شتیکی تر برێ لێ بەشی بتەکانیان بکەوتایەتە سەر بەشی خودا دەیانگێڕایەو بۆ سەر بەشی بتەکانیان! ئەگەر لێ بەشەکی خودا بکەوتایەتە سەر بەشی بتەکان وازیان لێ دەھێناو لێی دەگەران. ئەگەر قاتو قری پەیدا بوایە بەشی خودایان دەخواردو بەشی بتەکانیان بۆ بتەکان خەرج دەکرد.

ھەر بەو جۆرە برێ لێ مەر و مالاتی خۆیان وەلا دەنا دەیانکردنە (بەحیرە و سائیبەو وەھیلەو حامی) گۆشتو بەرو بوومەکانیان لەخۆیان یان لە بریکیان حەرام دەکردو تەرخانیان دەکردن بۆ بتەکانیان. پێیان وابوو بەو شت لەخۆ حەرام کردنە خۆیان لەخودا نزیک دەکەنەو خودا لەخۆیان پازی دەکەن!

جا وەکوو چۆن ئەو خودا نەناسانە خویشان بەوەر گرتبوو کە بەروبوومو

ناژه‌لو دانه‌ویلّه له‌نیوان خوداو بته‌کانیان دابه‌ش بکه‌ن به‌لایانه‌وه کاریکی باشو خودا په‌سه‌ند بوو! ﴿وَكَذَلِكَ زَيْنَ لِكَثِيرٍ مِنَ الْمُشْرِكِينَ قَتْلَ أَوْلَادِهِمْ شُرَكَاؤُهُمْ﴾ هه‌ر به‌و جوړه ئاده‌میه شه‌یتانه‌کانو کاهینو زوانو پاسه‌وانه‌کانی بته‌خانه‌کانو جنۆکه‌ی شه‌یاتینیه‌کان، کوشتنی منداله‌ بی‌ تاوانه‌کانیان له‌پیش چاری زوربه‌ی بته‌مرسته‌کان جوان کردوه له‌ دلّیاندای شیرینیان کردوه، به‌جوړیک پییان وابوو کاریکی مه‌ردانه نه‌نجام ده‌ده‌ن!

موجاهید ده‌فهرموئ: مه‌به‌ست به‌ (شرکاؤهم) شه‌یتانه‌کانیان به‌ که‌ فهرمانیان پی‌ ده‌که‌ن، له‌ترسی هه‌ژاری نه‌داری منداله‌کانی خو‌یان زینده‌به‌چال بکه‌نو بیانکوژن.

سوددی ده‌فهرموئ: واته: شه‌یاتینیه‌کان فهرمانیان پی‌ کردوون که‌ زارۆکه‌ میینه‌کانیان بکوژن ﴿لیردوهم﴾ بۆ نه‌وه‌ی گو‌م‌رایان بکه‌نو سه‌ریان تیدا بچی‌و سروشتیان تیک بچی‌و بگه‌نه‌ نه‌په‌ری درنده‌یی به‌جوړیک باوک به‌ده‌ستی خو‌ی جهرگی خو‌ی سه‌ربیری، یان کچۆله‌ بچکۆلانه‌ی خو‌ی به‌ زیندوویی ژیرخاک بکا.. ﴿وَلْيَلْبِسُوا عَلَيْهِمْ دِينَهُمْ﴾ یان بۆ نه‌وه‌ی نایینه‌که‌یان لی‌ بشیونن - مه‌به‌ست نایینی حمزه‌تی ئیبراهیمو نیسماعیله‌ - چاکو خراپیان لی‌ تیکه‌ل بی!

هۆی نه‌م جوانکردنو رازاندنه‌وه‌یه نه‌وه‌بوو شه‌یاتینیه‌کان موشریکو بته‌مرسته‌کانیان ده‌ترساند، که‌ ئیستا یان له‌وه‌دوا، تووشی هه‌ژاری ده‌بنو ناتوان مالو مندال به‌خیر بکه‌ن. هه‌روه‌ها هه‌یانترساندن به‌ له‌که‌دار کردنو نه‌نگی به‌سه‌ردا هاتن، بۆیه نه‌وانیش که‌ کچیان ده‌بوو له‌ترسی ریسوایی هه‌ژاری ماره‌کردنیان له‌ناهاوکوف ده‌یانکوشتن، زینده‌به‌چالیان ده‌کردن، بۆیه په‌روه‌ردگار کرده‌وه‌کانیانی به‌لاوه‌ ناپه‌سه‌نده‌و هه‌رشیان ده‌کاته‌ سه‌رو هه‌فهرموئ: ﴿وَإِذَا الْمَوْؤَدَةُ سُئِلَتْ بِأَيِّ ذَنْبٍ قُتِلَتْ﴾ التکویر/٨.

شه‌یاتینیه‌کان وایان ده‌خسته‌ دلّیانه‌وه‌ که‌ مندال کوشتنو کچ زینده‌به‌چال کردن کاریکی په‌سه‌نده‌و له‌خودایان نزیک ده‌کاته‌وه، هه‌ر بۆیه‌ش عبدولمطه‌لبی‌بی باییری پیغه‌مبه‌ر ﷺ، له‌سه‌ر خو‌ی نه‌ذر کرد که‌ عه‌بدو‌ل‌لای

کۆری سه ربیری بیکاته قوربانی، پیغه مبهی ناماژهی بۆ ئەم بریارهی
عبدولمطه لبیبی باپیری کردوو هه فرموویهتی: (أنا ابن الذبیحین) مهبهستی
پیی عه بدوللای باوکی و هه زه تهی ئیسماعیله که هه زه تهی ئیبراهیم و یستی
سه ری بیری.

﴿وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا فَعَلُوهُ﴾ ته گهر خودا بیویستایه نه و جۆره کرداره
ناپه سه ندانه نه که نه، نه یانده کرد! کرده وه کانیان به گویره ی و یستو ئیراده ی
پهروه ردگاره! هیکمه تو دانایی خودا داخوازانه!

نه هلی سوننه تو جه ماعه ت ئەم نایه ته یان کردوو به به لگه له سه ره نه وه ی
که کر وه ی موشریکه کان هه مووی به و یستی خودایه و ئیراده ی نه وه ی
له سه ره!

موعه تزیله ده لێن: ئەم مه شینه تو و یسته مه نییه مه شینه تیکی
(ئیلجانییه)، واته: پهروه ردگار و یستی وایه کهوا نه وانه به ره للا بکا به و یستی
خۆیان کردارو گوشتاری خۆیان هه لێ بێرنو نه نجامی بدهن، به بهی نه وه ی که
هیچ جۆره ملکه چیه کیان له سه ره بی.

نه وه شمان له بهیر نه چی پهروه ردگار ده توانی واکا هه موو که سی
موسولمان بی، بهم جۆره سروشتی ئاده میزاد واکا دروست بکا ئاماده باشی
ته وایان تیدا بی بۆ خودا په رستی؛ له ناخدا هانده رو هه لێ مریان تیدا پرسکینی
هه ره له گه ل بانگه وازی نایینیان بیست خیرا موسولمان ببن، یان هه ره
سروشته که یان واکا بخولقی نی خودا په رست بن، وه کوو فریشته که هه ره به
سروشت خودا به په رستن و هه رگیز له خودا یاخی نه بن!

﴿فَذَرْهُمْ وَمَا يَفْتَرُونَ﴾ نه ی پیغه مبهی! وازیان لی بینه خۆیان و
بیروبا وه ری خۆیان؛ تۆ ته نه ها راگه یان دنت له سه ره و به س! حسابو لی کۆلینه وه و
سزاو تۆ له سه ره ئیتمه یه و چاریان ده که یین..

جۆریکی تر له کاره ناپه سه ندو جاهیلیه ت ئاساکانیان نه وه بوو ئاژه لو
به رو بوو و کشتو کاله کانیان ده کرده سی جۆرو بۆ هه ره جۆریکیان بریاری
تایبه تیان بۆ ده دا، وه کوو ده فه رموی: ﴿وَقَالُوا هَذِهِ أَنْعَامٌ وَحَرْثٌ حِجْرٌ

لَا يَطْعَمُهَا إِلَّا مَنْ نَشَاءُ ﴿١٣٦﴾

١- ده‌یانگوت تهم ناژە‌لو خوارده‌مه‌نیو بژیوه پاوانه‌و تایبه‌ته، بۆ که‌س نیه سوودیان لی وه‌ریگری، به‌لکو تایبه‌تن بۆ بته‌کانمانو له‌پیناو خودا‌کانتاندا خمرج ده‌کرین، نابیی که‌س لییان بخوا، جگه‌ له‌ پاسه‌وانو خزمه‌تچی بتخانه‌کانو پیاوه‌کانمان نابیی به‌هیچ جوړی ئافره‌ت لییان بخوا! تهم برپاو حوکه‌میان ده‌دا ﴿بِزَعْمِهِمْ﴾ به‌ بیرو بۆ‌چوونی خۆیان بوو به‌لگه‌و ده‌لیلیان به‌ده‌سته‌وه نه‌بوو.

٢- ﴿وَأَنْعَامٌ حَرَمَتْ ظُهُورُهَا﴾ جوړیک له‌ ناژە‌له‌کانیان به‌ره‌للا ده‌کره‌ وه‌کوو فیله‌که‌ی خاوه‌ن شکۆ بلمه‌ورینو که‌س له‌ هیچ شتی‌ک نه‌یانگێرێته‌وه، که‌س به‌ریان لی نه‌نیو که‌ سواریان نه‌بی، واته‌: بری له‌ ناژە‌له‌کانیان ده‌کرده (به‌حیره سانیبه‌و حامی) دایان ده‌به‌ستو هه‌یچیان پی نه‌ده‌کردن، هه‌ر ده‌له‌وه‌رانو خۆیان ده‌لسته‌وه، که‌س بۆی نه‌بوو نه‌ باریان لی بنی نه‌ سواریان بیی!

٣- ﴿وَأَنْعَامٌ لَا يَذْكُرُونَ أَسْمَاءَ اللَّهِ عَلَيْهَا﴾ بری له‌ ناژە‌له‌کانیان سه‌رده‌بری ناوی خودایان له‌کاتی سه‌رپێنه‌که‌دا لی نه‌ده‌هه‌تا، به‌لکو ناوی بته‌کانیان له‌سه‌ر ده‌بردو بۆ ریزلێنانی ته‌وان سه‌ریان ده‌پرس که‌ ده‌چوون بۆ حج کردن سواریان نه‌ده‌بوونو له‌سه‌ر پشته‌ی ته‌و ناژە‌لانه (البیکت) هیان نه‌ده‌گوت.

موجاهید ده‌لی: هه‌ندی له‌ وشتره‌کانیان وا دیاری ده‌کرد هه‌رگیز ناوی خودایان له‌سه‌ر نه‌هه‌تن، سواریان نه‌بن، نه‌یان‌دۆشن، شتیان پی کیش نه‌که‌ن، هیچ کاریکیان پی ته‌تجام نه‌ده‌ن!

تهم دیاری‌کردنه‌ی ناژە‌له‌کانیان به‌و جوړه‌ کردبووه‌ بناغه‌ی بیرو باوه‌ریانو به‌تاییبو حوکه‌ی خودایان حلیب ده‌کرد ﴿افْتَرَاءً عَلَيْهِ﴾ به‌ده‌م خوداوه‌ شتیان هه‌له‌به‌سه‌ت، تهم بیروباوه‌رو حوکه‌میان به‌درۆ پال خودا ده‌دا، خودا لییان به‌رییه، شمرعو یاسای وای بۆ ته‌وان دانه‌ناوه، جگه‌ له‌ خوداش که‌س مافی ته‌وه‌ی نیه‌ شت حرامو حه‌لال بکا. ته‌شریع دانان تایبه‌تی خودایه، که‌س نه‌و

مافه‌ی نادریتی و شیای نیه نیه!!!

﴿سَيَجْزِيهِمْ بِمَا كَانُوا يَفْتَرُونَ﴾ پەروەردگار تۆلە‌ی ئەم درۆ بە‌ده‌م هەلبەستەنیان لێ دە‌کاتە‌وه، سزای ئەم سەربە‌جی کردنە‌و دانانی حوکم و یاسا و حەلال کردن و حەرام کردنە‌ی کە لە‌خۆیانە‌و ئە‌نجامی دە‌دە‌ن ناگە‌ری دۆزە‌خە‌و تێیدا دە‌سوتێنرێ‌ن.

ئە‌مجار پەروەردگار جو‌زیکێ تر لە‌ تە‌شریع و یاساکانیان؛ لە‌ حە‌لالکردن و حە‌رام کردنە‌کیان ب‌اس دە‌کا‌و «فەرموی: ﴿وَقَالُوا مَا فِي بُطُونِ هَذِهِ الْأَنْعَامِ خَالِصَةٌ لِّذُكُورِنَا وَمُحَرَّمٌ عَلٰی أَرْوَاجِنَا﴾ دە‌یانگوت ئە‌و بێ‌چو و شیرە‌ی لە‌زکی ئە‌م نا‌ژە‌لە‌ندا هە‌یه کە بە‌حیرە‌و ساتیبه‌ن تاییه‌تن بۆ پیا‌وه‌کانمان و حە‌لال و زو‌لالی ئە‌وانە‌و لە‌ مێ‌پینه‌کانمان قە‌ده‌غە‌یه ئە‌گەر نا‌ژە‌لە‌کە بە‌چکە‌یه‌کی نێ‌ری ببوایه، تە‌رخانیان دە‌کرد بۆ پیا‌وه‌کانیان و نە‌دە‌بوو نا‌فرە‌تە‌کانیان لێ‌ی بخۆ‌ن! ئە‌گەر نا‌ژە‌لە‌کە بە‌چکە‌یه‌کی مێ‌پینه‌ی ببوایه مە‌رە‌خە‌سیان دە‌کرد بۆ زا‌وزێ و سە‌ریان نە‌دە‌پری.

﴿وَإِنْ يَكُنْ مِثْقَلُ ذَرَّةٍ مِنْهُمْ فِيهِ شُرْكَاءُ﴾ ئە‌گەر بێ‌چو‌ه کە بە‌ مندا‌ره‌وه‌بو‌وی لە‌دا‌یک بوایه ئە‌و پیا‌و و نا‌فرە‌ت تێدا ها‌ویه‌ش دە‌بوون، نا‌وا بە‌و جو‌ره ئە‌و پیا‌وانە‌یان دە‌دا، نا‌وا بە‌ده‌م خۆ‌دا‌وه شتیان حە‌لال و حە‌رام دە‌کرد، هێ‌چ بە‌ل‌گە‌و چە‌سپێ‌نە‌رو سە‌لمێ‌نە‌ریان نە‌دە‌بوو، تە‌نها بە‌ هە‌وانتە‌و خە‌یا‌ل پلا‌وی خۆ‌یان ئە‌م حوکمانە‌یان دە‌دا، ﴿سَيَجْزِيهِمْ وَصْفَهُمْ﴾ لە‌وه بە‌م‌لا‌وه پە‌روەردگار تۆلە‌ی ئە‌و درۆ و دە‌له‌سو بوختان و بە‌ده‌م هە‌لبەستەنیان لێ دە‌کاتە‌وه ﴿إِنَّهُ حَكِيمٌ عَلِيمٌ﴾ بێ‌گومان خۆ‌دا دانا و لێ‌زانە‌ لە‌ کارە‌کانیدا، نیشی نا‌به‌جێ نا‌کا، زانا و نا‌گاداره بە‌سەر هە‌موو شتی‌کدا و هێ‌چی لێ‌ گوم نا‌بێ، ئە‌و بوختان‌کەرانه لە‌ده‌ستی‌ پزگاریان نا‌بێ! وێ‌نه‌ی ئە‌م نایه‌ته نایه‌تیکی تره کە دە‌فەرموی: ﴿وَلَا تَقُولُوا لِمَا تَصِفُ أَلْسِنَتُكُم هَذَا حَلَالٌ وَهَذَا حَرَامٌ لِتَفْتَرُوا عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ، إِنَّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ لَا يُفْلِحُونَ﴾ النحل/١١٦.

ئە‌مجار پە‌روەردگار نا‌پە‌زایی خۆ‌ی بە‌رام‌بەر کچ زین‌دە‌به‌چال کردن

دەردەبڕیو سەرزەنشستو لۆمە ی تەنجامدەرائی ئەو کارە درێندانەییە دەکاو
 ھەر شەیان ناراستە دەکاو دەفەرموی: ﴿قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ قَتَلُوا أَوْلَادَهُمْ
 سَفَهًا بِغَيْرِ عِلْمٍ﴾ بێگومان خەسارەت مەندو بەدبەختو چارەڕەش بوون
 ئەو کەسانە ی کە مندالی خۆیان دەکوژن، کچیان زیندەبەچال دەکەن، ئەو
 نیعمەتە ی کە خودا پیتی داو لەخۆیان ی دەبرن، ئاوا بەبێ عەقڵی و ئەقامی و
 درێدەیی جەرگی خۆیان لەناو دەبەن، ھەلسو کەوتی نەزائانە دەنوێنن.. ئەوانە
 بەشیوەیەکی نەزانی و تەحمەقانە مندالەکانی خۆیان دەکوژن، بەخەیاڵ پلاری
 خۆیان لەترسی ھەژاری و عەیبو لەکەدار بوون پرکێشی جەرگی خۆیان دەکەن،
 بەو شیوە درێندانەییە لەناویان دەبەن لەبەر نەزانی و ئەقامییان جیاوازی نیتوان
 قازانچو زبانی خۆیان ناکەن، خراپەو چاکە لیک جیا ناکەنەو! ناشکرایە
 ئەقامی و نەزانی گەورەترین تاوانو خراپەکارییە، ئەوانە بەھۆی ئەقامییەو
 لەزەتو خوشی جیھانیان لەخۆ یاساغ کردو، درۆیان بەدەم خوداوە
 ھەلبەستو، سەریان لی شێواو و گومرا بوون، بەرژەو ەندی دۆنیاو ئایینی
 خۆیان نادۆزنەو!

خەسارە تەندەییەکیان ناشکراو نومایانە، چونکە کوشتنی مندالو
 زیندەبەچال کردنی کچ سەرچاوە ی خەسارە تەندەییەکانیانە، مندال پشستو
 پەنایە، زنجیرە ی ناوو شۆرەتە، مایە ی شانازی و کەیف خوشی، چاکەکاری و
 صیلە ی پەحمە، دە ی بەلەناو بردنی، سۆزو پەرۆشی باوکتو فرزەندی نامینی،
 لەجیگای خوشەو بستو دلتەرمی دلپەقی و توندوتیژی و پەوشت نزمی و ژان
 تالی دیتە کایەو، لە قیامەتیشا شیاری سزای توندو سووتانی ناو دۆزەخ
 دەبن.

تاوانێکی تر یان ئەو یە: ﴿وَحَرِّمُوا مَا رَزَقَهُمُ اللَّهُ افْتِرَاءً عَلَى اللَّهِ﴾
 ھەرەھا لە ھیچ خورایی را ئەو رزقو رۆزییە پاکو خاوەنە ی خودا پیتی
 بەخشیونو بۆی ھەلال کردبوون لەسەر خۆیان حەرام کردبوو، ھیچ بەلگەشیان
 بەدەستەو نەبوو، بەدرۆو دەلەسە تەم ھەلالکردنو حەرام کردنەیان بەدەم
 خوداوە ھەلدەبەستو بە ئایینیان حلیب دەکردو پیتی و ابوو خوداپەرستی

ده کهن!

﴿قَدْ ضَلُّوا وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ﴾ بمراستی ڕیگیان لێ تێک چوووه
گومرا بپوونو سهریان لێ شیواوه و هیدایهتو ڕیبازی حهقیان نه دۆزیهوه و
هرگیز لهو گومراییه ڕزگاریان نه بوو.

تیمامی بوخاری له ئیبنو عهباسهوه ڕیوایه تێک ده گێڕێتهوه: «فهرموی: که ده تهوێ نه زانی و نه قامی عمر به کان بزانی له سووره تی (الانعام) نایه تهکانی دوا ژماره (١٣٠) بخویننهوه...

ئیبنو موندیرو ئیبنو نهبو حاتم له قهتادهوه ده گێڕێنهوه که ده رباره ی
نهم نایه ته فهرموویه تی: «ئه مه بوو هه لئسو که وتی عمر به کان له سهر ده می
نه زانی و نه قامیدا کابرا کچه که ی خۆی زینده به چال» «کر» له ترسی هه ژاری،
یان فراندن، که چی سه گی به نه و پهری تێرو ته سه لی به خپو ده کرد.

قورطوبی له تهفسیره که ی دا سه رگورشته یه ک ده گێڕێتهوه ده لێ: ڕیوایه ت
کراوه یه کێک له هاوه لانی پیغه مبه ر له خزمه ت پیغه مبه ردا
داده نیشتو هه میشه به غه مبارو دل ته نگ ده بینرا ڕۆژیک پیغه مبه ر
پیتی فهرموو: نه وه چیه؟ هه میشه جۆش داماو ی؟ وتی: نه ی په وانه کراوی
خودا! من له سهر ده می نه زانی دا تاوانێکم کردوه، ده ترسم خودا لیم خۆش
نه ی! ته نانه ت که ئیستا موسو لمانیش بووم هه ر ده ترسم! پیغه مبه ر
فهرمووی: داده ی تاوانه که تم بۆ باس بکه بزانه چیه؟ کابرا وتی: نه ی
په وانه کراوی خودا! من یه کێک بووم له وانه ی که کچه کانیا ن زینده به چال
ده کرد، کچێکم بوو دایکی لیم پارایه وه که وازی لێ بینم زینده به چالی نه که م،
منیش وازم لێ هینا تا گه وه بوو و پێگه یشتو جوانترین ئافره تی لێ
ده رجوو، خوازی نییان لێ کردم داواکاری زۆر بوون! ده مارگیری گرتمی و دلم
بروای نه دا به شووی بده م، هه روه ها پێشم ناخۆش بوو له ماله وه به مینێته وه بێ
مێرد، بریام دا زینده به چالی بکه م. به خیزانه که م وت ده مه وێ بچم سه ر دانی
فلان هۆز بکه مو، بچمه دیدنه ی خزمو که سوکارم، با ئه م کچه شم له گه لدا بێ،

دایکه‌کی بهم پیشنیاره‌ی من دلخۆش بوو، خیرا کچه‌کی پزانده‌وه پۆشاکی جوانی له‌بهر کردو خشتی جۆراوجۆری پیدا کرد، په‌یمانی لی وەرگرتم که ناگاداریی بکه‌و خیانه‌تی لی نه‌که‌م، نیتر کچه‌که‌م له‌گه‌ل خۆم برد تا برده‌مه‌ سه‌ر بیریک، که‌زانی خه‌یالم خراپه‌و ده‌مه‌وی بیخه‌مه‌ ناو بیره‌که‌ باوه‌شی پیدا کردم ده‌ستی کرد به‌ گریان، گوته‌ی: بابه‌گیان نه‌وه ده‌مه‌وی چیم لی بکه‌ی؟! منیش به‌زه‌یم پییدا هاته‌وه‌و، دوایی سه‌یری ناو بیره‌که‌م کره‌وه‌و «مارگیری به‌که‌م تروش بووه‌وه‌و، ویستم فرپی بده‌مه‌ ناو بیره‌که‌وه‌و» نیتر باوه‌شی پیدا کردبووم «ه‌گریاو ده‌پارایه‌وه‌و ده‌یگوت: بابه‌گیان! توخودا من سپارده‌ی دایکم که‌ له‌ماله‌وه‌ هاتین دایکم په‌یمانی لی وەرگرتی که‌ پارێزگاریم بکه‌ی نه‌مه‌وتینی، منیش که‌ سه‌یری بیره‌که‌م ده‌کرد ته‌ماعی نه‌وه ده‌یگرتم که‌ فرپی بده‌مه‌ ناو بیره‌که‌وه‌و له‌کۆل خۆمی بکه‌مه‌وه‌، که‌ سه‌یری کچه‌که‌م ده‌کردو ده‌پارایه‌وه‌و ده‌لالایه‌و به‌زه‌یم پییدا ده‌هاته‌و» تا شه‌یتان سواری شانم بوو گرتهم سه‌ره‌و بن فریم دایه‌ ناو بیره‌که‌وه‌، گویم لی بوو ده‌یگوت: بابه‌گیان بۆچی کوشتم؟؟ ته‌مجار مامه‌وه‌ تا نوزه‌ی لی بر او دلیا بووم که‌ گیانی له‌ده‌ست داوه‌، ته‌مجار هاته‌و بۆ مائی: پیغه‌مبه‌ر ﷺ گوته‌ی له‌مه‌ بوو ده‌ستی کرد به‌ گریانو هاوه‌لانیش گریانو ماته‌مینی به‌سه‌ر کۆره‌که‌دا هات.. دوایی پیغه‌مبه‌ر ﷺ فرمووی: ته‌گه‌ر فرمانم پی بکرایه‌ به‌کیک له‌سه‌ر تاوانی سه‌رده‌می نه‌قامی سزا بده‌م، سزای تۆم ده‌دا!!^(۱)

^(۱) ته‌فسیری قورطوبی/ به‌رگی حوته‌م/ل/ ۶۴ طبعه‌ دار الکتب العلمیه / ۱۹۸۸..

بەلگەی ناشکرا لەسەر تواناو دەسەلاتی خودا

﴿ وَهُوَ الَّذِي أَنْشَأَ جَنَّاتٍ مَّعْرُوشَاتٍ وَغَيْرَ مَعْرُوشَاتٍ وَالنَّخْلَ
وَالزَّرْعَ مُخْتَلِفًا أَكْلُهُ وَالزَّيْتُونَ وَالرُّمَّانَ مُتَشَابِهًا وَغَيْرَ
مُتَشَابِهٍ كُلُوا مِنْ ثَمَرِهِ إِذَا أَثْمَرَ وَعَآثُوا حَقَّهُ يَوْمَ حَصَادِهِ
وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ ﴿١٤١﴾ وَمِنَ الْأَنْعَامِ حَمُولَةٌ
وَفَرَشَاتٌ كُلُوا مِنْ رِزْقِكُمْ اللَّهُ لَا تَتَّبِعُوا خُطُواتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ
عَدُوٌّ مُبِينٌ ﴿١٤٢﴾ ثُمَّ بَيَّنَّا أَرْوَاحَ الَّذِينَ أَثْنَيْنِ وَمِنَ الْأَمْعَرِ أَثْنَيْنِ
قُلْ أَلَّذِكْرَيْنِ حَرَّمَ أَمْ الْأُنثَيَيْنِ أَمَّا اشْتَمَلَتْ عَلَيْهِ أَرْحَامُ الْأُنثَيَيْنِ
نَبِيُّنِي يَعْلَمُ إِنَّ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٤٣﴾ وَمِنَ الْأَبِلِ أَثْنَيْنِ وَمِنَ الْبَقَرِ أَثْنَيْنِ
قُلْ أَلَّذِكْرَيْنِ حَرَّمَ أَمْ الْأُنثَيَيْنِ أَمَّا اشْتَمَلَتْ عَلَيْهِ أَرْحَامُ الْأُنثَيَيْنِ أَمْ
كُنْتُمْ شُهَدَاءَ إِذْ وَصَّيْتُكُمْ اللَّهُ بِهَذَا فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا
يُضِلُّ النَّاسَ بِغَيْرِ عِلْمٍ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿١٤٤﴾

وەکو ناشکرایەو زانیمان قورئانی پیروژ جەخت لەسەر چەسپاندنی بنەما
نایینیەکان دەکا کە بریتین لە یەکتایەریستی و پیغەمبەرایەتی و زیندووبوونەو و
قەزاو قەدەر، پەرورەدگار لە قورئاندا چەسپاندونی و جەختی لەسەر
کردوونەتەو و هەرەشەیی لەو کەسانە کردووە کە برۆایان پێ نەبوون و لەپێناو
بلاو بوونەو و گەیانندی نەو جۆرە بیروباوەرە کاریان نەکردووە. جا کە
لەو پێش نەو مەبەستانەیی پێکانو بەلگەی لەسەر هێنانەو، گەراییەو سەر
مەبەستە تەصلیە کە بەلگە هێنانەو یە بۆ سەلماندن و چەسپاندنی تاکو

تەنهایی خودای پەرەردگار، ئەوەتا لەڕێگەی چەسپاندنی خودایەتی و پەرەردگاریەتی (الالهية والربوبية) بۆ زاتی کردگارو بەدیھێنەر، بۆ چەسپاندنی ئەو راستییە کە هەر ئەو شیای پەرستبو بەندایەتی بۆ کردنەو مافی ئەوەی هەیە کە تەشریح دانی، حەلالو حەرام دیاری بکا، جگە لە ئەو کەس شیای خودایەتی و بەندایەتی بۆکردن نیە، کەس سەرپەرشتیارو خواوەنی بوونەوەر نیە، بەدیھێنەر خۆیەتی و بەس! کەس رایەتی ناکەوێ لافی ئەوە لیبداو خۆی بە یاسادانەر و بەدیھێنەر بزانی! بۆیە دەفرموی: ﴿وَهُوَ الَّذِي أَنْشَأَ جَنَّاتٍ مَّعْرُوشَاتٍ وَغَيْرَ مَعْرُوشَاتٍ﴾ پەرەردگار ئەوە روون دەکاتەو کە بۆخۆی بەدیھێنەر و خالیقی هەموو شتێکە لە کشتوکالو بەروبوومو دانەوێڵەو ناژەل.. هتە. خودا بەدیھێنەریانە، کەچی موشریکەکان بەهەواتنەو بە ئارەزووبازی بەش بەشیان دەکەنو هەندیککی تایبەت دەکەن بە فلان شتەو هەندیککی تر قورغ دەکەن بۆ فلان شت، بڕیککی حەلال دەکەنو بڕیککی حەرام، ئەم هەلسو کەوتانیان ئەم بیروباوەر نادرستانەیان پەرە پێ دەدەنو بۆلای دەکەنەو بە تایینی حلیب دەکەن، لەکاتیکیدا کە ئەوە مافی ئەوان نیەو ئەو دەسلەتە تەشریعیەیان نەدراوەتێ. ئەوان هیچیان بە دەست نیە، ئەوە بە دەست خودایە، چونکە هەر خودایە ئەو شتانە بەدی هێناوە، هەر ئەوە باغو دارستانی بەرداری دروستکردووە، داری بەرداری وای بەدی هێناوە لکەکانی دەخرێنە سەر کەپرو بەسەر کەپرە کەدا پەخش دەبێ، میوە و بەروبوومە کە پێیەو دەلاژیتەو، هەر وەکو داری بەرداری وای بەدی هێناوە کە پێیەو بە کەپر بۆکردن ناکاو بۆ خۆی بەسەر زەوی دا پەخش دەبێ، یان قەدو لکەکانی وا دروست کردوون کە دەتوانن بۆ خۆیان قورسایی بەرە کە هەلبەگزنو پێیەو بە کەپر بۆکردن و کۆلە کە بەردان نەکا!

تەنانت دار میو هی وای هەیە کەپری بۆ دەکری و کۆلە کە بەردەدرێ، هی وای هەیە بۆخۆی بەسەر زەوی دا پەخش دەبێ کەپری ناوی، یان کەمیک بەرز دەبیتەو بۆخۆی تەحەمولی بەرە کە خۆی دەکا، ﴿وَالنَّخْلَ وَالزَّرْعَ مُخْتَلِفًا أَكْلُهُ﴾ هەر وەها پەرەردگار دارخورماید دروست کردووە کشتوکالی

جۆراوجۆری هیناوه ته کایه و که شیوه و پوخسارو رهنگو تامو بۆنی هه
یه که یان لهوی تر جیایه، خۆراکو بۆیه بۆ ئاده میزاد، ژبانی ئاده میزاد
په یهسته بهو بهروبوومو دانه و ئلهو خوارد مه نیانه ی که لهو باغو دارستانو
زهوی زاره بهرهم ههیندری.. وشه ی (زرع) هه مو بهرو بوومو دانه و ئلهو
میوه یه که ده گریته وه که له وه ره کانی سالد بهرهم ده هیندرین..

﴿وَالزَّيْتُونَ وَالرَّهْمَانُ مُتَشَابِهًا وَغَيْرُ مُتَشَابِهٍ﴾ ههروه ها پهروه رگار داری
زهیتونو هه نار بهروبوومیانی دروست کردوه هه ندیکیان لیک هه چن
هه ندیکیان له تامو چیژدا جیاوازن، هه ره که له دام دارو دره ختو بهروبوومو
کشتو کالو دانه و ئلهو ناژلهو په له وه ره ئه تایبه ته ندی خۆی ههیه، تامو چیژو
شیوه و پوخسارو بۆن بهرامیان لیک جیاوازه، پرۆتینی تایبه تیان تیدایه و
سروشتی جودایه! له کاتیک هه مو له یه که ئاو ده خۆنه وه یه که ههوا
هه لده مژنو له یه که زهوی دا ده پۆینو پهروه ره ده بن! پهروه ره بوونو
په گه یشتیان گونجاو له باره بۆ پتووستی ئاده میزاد، بریکیان به سه رماو
هه ندیکیان به گه رماو جۆریکیان به هه وای مام ناوه ندی بهروبوومو میوه ی
پیده گا..!

یان ده ئین: پهروه ردگار داری زهیتونو هه ناری دروست کردوه له شیوه و
پوخساردا لیک ده چن، به لام تامو شیوه ی به ره کانیان جیاوازه، هه ندیک
ده ئین: زهیتونو هه نار له شکل و گه لادا یه کن، به لام میوه کانیان جوداوازه،
بریک ده ئین: مه به ست نه وه یه: دار هه نار هه کان له شکل و شیوه دا لیک ده چن،
به لام بهرو میوه کانیان له تامو چیژدا لیک جیان؛ هه ندیکیان شیرینو بریکیان
مزره هه ندیکیان ترشن، په نگه ده که کانیشیان هه ندی سپی و هه ندیکی سورو
هه ندی سوریکی مه یله و په شه و هه ندی په نگیکی تر.

﴿كُلُوا مِنْ ثَمَرِهِ إِذَا أَثْمَرَ﴾ بخۆن له میوه ی نهو دارو دره ختو باغانه ی
که باس کران هه ر کاتی به ده ره که وتو په گه یی، با شیرینو تام گرتو نه بووی
به ته وای! نه و تا تر به بهر سیله یی و به تر ی به میوژی ده خوری، خورما به
مزری و به ته ری و به خورمایی ده خوری، گه نم به فهریکی و به گه نمی و
به شیوه ی تریش ده خوری.

به بوختی مانای ئەم نایه‌ته ئەوه‌یه، پەرەەر گار پاش ئەوه که به
 به‌نده‌کانی خۆی ڕاگه‌یانده که هه‌رچی له زه‌وی‌دا هه‌یه له به‌روبوومی دارو
 دره‌ختو رووه‌کتو ئەوه‌ی بژێوی ناده‌میزادی تێدایه، هه‌ل‌الو به‌یده‌سته بۆ
 ناده‌میزادو ده‌توانن سوودیان لێ وهر‌بگرن، بۆ که‌س نیه جگه له خوا
 شتیکیان لێ هه‌رام بکا، چونکه هه‌لال کردنو هه‌رام کردن مافی خودایه که
 خۆی به‌دییه‌تیه‌ری ناده‌میزادو میوه‌و بژێوه‌کانو دره‌ختو رووه‌که‌کانه، هه‌ر
 که‌سی لافی ئەوه لێیدا که مافی هه‌رام‌کردنی هه‌یه، ئەوه خۆی کردۆته
 هاوبه‌شی خودا، هه‌ر که‌سی‌کیش گه‌ردنکه‌چی هه‌رام‌کردنه‌که بێ ئەوه هاوه‌لی
 بۆ خودا داناوه.

﴿وَأَتُوا حَقَّهُ يَوْمَ حَصَادِهِ﴾ که کاتی دورینه‌وه‌و چینی زه‌راعه‌تو
 میوه‌هات به‌شی دیاری‌کراوی خاوه‌ن مافه‌کانی لێ ده‌رکهن؛ به‌شی خزمو
 هه‌تیوو هه‌ژار نه‌دارای لێ به‌دن، واته: دواي ئەوه‌ی پێده‌گاوه‌و دروێته‌وه‌و
 گیره‌ ده‌کرێو به‌شه‌ن ده‌کرێ، به‌شه‌ زه‌کاتی دیاری‌کراوو پێوستی لێ به‌دن به
 ئاتا‌جان.

به‌لای ئێبنو عه‌بباسه‌وه ئەو به‌شه‌ دیاری‌کراوه (ده‌یه‌که) بۆ زه‌ویو
 زاریک به‌ باراناو ئاو به‌دریت، (نیوه‌ی ده‌یه‌که) بۆ زه‌ویو زاریک به‌ جوگه‌و
 ئاوی بیر ئاو به‌درین.

سه‌عیدی کوری جویه‌رو رایه‌کی ئێبنو عه‌بباسیشه ده‌لێن: مه‌به‌ست به‌م
 (حه‌قه) ئەو خێرو خێراتیه‌یه که به‌هه‌ژاران ده‌درا له‌کاتی دروێنه‌دا،
 نه‌ندازه‌که‌ی دیاری نه‌کراوه، دوايی که ده‌یه‌کتو نیوی ده‌یه‌ک پێوست کرا ئەو
 حه‌قه نه‌سخ کراوه‌ته‌وه، به‌لگه‌ی ئەم رایه‌ ئەوه‌یه: که زه‌کات له مه‌دینه‌و واجب
 کراوه، ئەم نایه‌ته له مه‌که‌که هاتۆته‌ خوارێ.

گوتیه‌ کیش هه‌یه گوايه نایه‌ته‌که مه‌ده‌نیه!

قسه‌ی حه‌قو راست ئەوه‌یه: که مه‌به‌ست به‌ (حه‌قه) لێره‌دا زه‌کاتی فه‌رزه،
 مانای ﴿وَأَتُوا حَقَّهُ يَوْمَ حَصَادِهِ﴾ واته: عه‌زم جه‌زمتان هه‌بێ له‌سه‌ر زه‌کات
 دانو گرنگی پێ به‌دنه‌و پاشگوێی مه‌خه‌زو هه‌ر له‌گه‌ل کاتی زه‌کات دان هات
 ته‌خیری مه‌که‌نو هه‌ل له‌ کیس مه‌ده‌ن!

ئه مجار قورئان باسی هه میشه زیندوویی خۆی راده گه یه نئ، میانه پرهوی
خۆی له هه موو شتی کدا دوو بات ده کاته وه ﴿وَلَا تُسْرِفُوا﴾ بخۆنۆ بخۆنه وه
له رزقو رۆزی حه لالو زیده پرهوی مه کهن، ههروه ها له خیر کردنۆ مال
به خشینیش وا زیده پرهوی مه کهنۆ میانه پرهوین، ﴿إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ﴾
بیگومان خودا زیده پرهوانی خۆش ناوین..

نیبنو جهریری طه بهری له نه بولعالبه وه ده گێرپته وه ده لئ: هۆی
هاتنه خواره وهی ئهم نایه ته ئه وه بوو موسولمانان له پێشدا جگه له زه کات
شتی که شیان ده به خشی پاشان زیده پرهوی یان تیدا کرد، ئیتر ئهم نایه ته ﴿وَلَا
تُسْرِفُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ﴾ هاته خواری.

په وایه تیکی تر هه یه ده لئ: له رۆژی ده روینه دا جگه له زه کات شتی
که شیان ده به خشی دوایی پێشبرکی و زیده پرهوی یان تیدا کرد، ئیتر پهروه ردگار
ئهم نایه تانه ی نارد هه خواری.

نیمامی طه بهری له نیبنو جوهره یجه وه ده گێرپته وه ده لئ: ئهم نایه ته
ده باره ی ثابتی کورپی قه یسی کورپی شه مماس هاته خواری، کاتی که باغه
خورماکانی پنین - که بریتی بوون له پینج سه ده دارخورما - وتی: نه مرۆ هه
که سیک بێته لام به شی ده ده م، ئیتر هه تا نیتواره هه رچی چوو بۆ لایو داوای
لئ کرد به شی دا، هه تا هه یچی بۆ نه مایه وه؛ ئیتر ئهم نایه ته هاته خواری که
ده فهرموی: ﴿وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ﴾.

ویندی ئهم نایه ته ده باره ی میانه پرهوی نایه تیکی تره که ده فهرموی:
﴿وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ﴾ الاعراف/٣١.
یان که ده فهرموی: ﴿وَلَا تَبْسُطْهَا كُلَّ الْبَسْطِ فَتَقْعُدَ مَلُومًا
مَحْسُورًا﴾ الاسراء/٢٩.

نیمامی زوهری ده لئ: مانای (وَلَا تُسْرِفُوا..) واته: له ریگای بیدینی دا
شت مه به خشن، مو جاهدیش مانایه کی له م شتیه لئ په وایه ت کراوه، نه وه تا
له نیبنو نه بی حاته مه وه په وایه تیک دینی ده لئ: نه گه ر کتوی نه بو قوبه ییس
نالتوون بی و په وایه تیک بیه خشی به موسریف حلیب نا کری! نه گه ر دیره مه می که

لەسەرپێچی کردنی خودادا بیهخشی بە موسرێف حلیب دەکری. هەر لەم روانگەوێهە پرێک عاقل مەند گوتووایە: زێدەرەوی لەخێردا نیە، خێریش لە زێدەرەوی دا نیە...

قەسە حەق و راست ئەوێهە: کە زێدەرەوی لە هەموو شتێکدا؛ خێر بێ یان شەڕبێ، کاریکی ناپەسەندە، جا ئەو شتە خواردن و خواردنەو بێ یان خێرکردن و بەخشین بێ! چونکە ئادەمیزاد - مەرۆف - پێویستە بژێوی خۆی مال و مندال و خەزمو کەسو کاری دابین بکا، تەنانەت ئەگەر مندالیشی نەبوو پەزمەندەکردنی هەندێ مال و دارایی لە مۆجەو داھاتی خۆی کاریکی پەسەندە، واباشە ئینسان بۆ پۆژی تەنگانەو لێقەومان بپێ پارەو پول پاشەکەوت بکا، بۆ ئەوێ لەدواوژدا نەبێتە بار بەسەر شانی خەڵکەو، هەر بۆیەشە ئینسانی بێ عەقڵ و کەم فام کە زاندرە مال و دارایی بەفەرۆ دەدا قورمەتینە (حجری) لەسەر دادەنرێ، تەنانەت ئەگەر مال خەرج کردنەکە لەکاری خێریشدا بێ هەر حێجری لەسەر دادەنرێ و دەسەلاتی مال خەرج کردن و کرپنو فرۆشتنی لێ دەسیندریتەو.

﴿وَمِنَ الْأَنْعَامِ﴾ هەر لە ئەواو کردنی نیعمەتی خودایە بەسەر ئێوێ ئادەمیزاددا کە وشتر و گاو مەرۆ بزی بۆ دروست کردوون ﴿حَمُولَةً﴾ هەیانە گەورە و بارەبەر، سەرباری ئەوێ کە گۆشتی دەخوێ و شیرو ماستی هەیه، باریشی پێ هەڵدەگرن و جوتی پێ دەکەن و گالیسکە پێ رادەکێشن ﴿وَفُرْشًا﴾ هەیانە بچکۆلەو بەیدەست پالێ دەخەن بۆ سەرپێن، لە خوری کۆلک مەوێ کەیان راخەرو پۆشاک دروست دەکەن و پشمالو جەوالو هۆری لێ پەیدا ەکەن، خۆتانی پێ لە گەرماو سەرماو باو باران دەپاریزن!

﴿كُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ﴾ بخۆن و بخۆنەو لە گۆشت و شیرو ماستی ئەم ئازەلانی وەکوو چۆن لە بەروبوومی کشتوکال و میوێ دراو درەخت دەخۆن، هەموویان دروست کراوی خودان و بۆ بەرژەوێ ئێوێ دروستی کردوون، بە هەموو شتێهەکی رەوا سوودیان لێ ببینن و بۆ بەرژەوێ ئێوێ خۆتان بەکاریان بینن!

ویندی نهم نایه ته نایه تیکی تره که ده فمرموی: ﴿أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا خَلَقْنَا لَهُمْ مِمَّا عَمِلَتْ أَيْدِينَا أَنْعَامًا فَهُمْ لَهَا مَالِكُونَ. وَذَلَّلْنَاهَا لَهُمْ فَمِنْهَا رَكُوبُهُمْ وَمِنْهَا يَأْكُلُونَ﴾ یس/۷۱-۷۲. یان ده فمرموی: ﴿وَإِنْ لَكُمْ فِي الْأَنْعَامِ لَعِبْرَةٌ نُسْقِيكُمْ مِمَّا فِي بُطُونِهَا مِنْ بَيْنِ فَرْثٍ وَدَمٍ لَبَنًا خَالِصًا سَائِغًا لِلشَّارِبِينَ﴾ النحل/۶۶.

﴿وَلَا تَتَّبِعُوا خُطَوَاتِ الشَّيْطَانِ﴾ به هیج جوریک شوتن ریبازو فمرمانی شهیتان مه کهون، مه چن وه کوو موشریکه کان پزقو رۆزی که که خودا بۆی حه لال کردوون به ههوانته له خوتانی حرام بکن؛ نهوه هه لئه تاندنی شهیتانهو گومراتان ده کا، پمروه دگار نهو شتانهی بۆ نیوه حه لال کردوه، حه لال کردنو حرام کردن به ده ست نهوه، نهو دروستکمره به دیهینهری هه موو بوونه وهره، نهو ده زانی چی بۆ نیوه باشمو چی خرایه، که سی تر رایه ی ناکه وی نهوه حه لال بکا نهوه حرام بکا. ﴿إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ﴾ بیدگومان شهیتان دوژمنی نیوه یه به رژه وندی نیوه ی ناوی، دوژمنایه تیه که ی بۆ نیوه ناشکراو نومایانه، همرگیز فمرمانتان به چاکه پی ناکا، له خرایه به ولاره پیکای تران پیشان نادا. وه کوو له شوتنیکی تردا ده فمرموی: ﴿إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا إِنَّمَا يَدْعُوا حِزْبَهُ لِيَكُونُوا مِنْ أَصْحَابِ السَّعِيرِ﴾ فاطر/۶، یان ده فمرموی: ﴿إِنَّمَا يَأْمُرُكُمْ بِالشُّوْءِ وَالْفَحْشَاءِ، وَأَنْ تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ﴾ البقرة/۱۶۹.

نهو ناژه لانهی که پمروه دگار به ﴿حَمُولَةٌ وَفَرُشَاءُ﴾ ناوی بردن، ههشت جورن، چونکه (حموله) یان وشتره یان ره شه ولاغه (فرش) یش یان مهره یان بزنه، همر جوریکیش لهم چوار به شه یان نیره یان می به! پمروه دگار له جوری خاوهن دوگتو خوری به رانو مهری دروست کردووه، له جوری خاوهن (موو) نیری و بزنی به دیهیناوه، له جوری ره شه ولاغ و گاو مانگا و له جوری حوشر وشتره نیره و وشتره میینهری دروست کردووه.. بۆیه ده فمرموی: ﴿ثُمَّ نَبِئَهُ أَزْوَاجًا﴾ نهو ناژه لانهی که بۆ نیوه پام کراونو گۆشتیان ده خوری ههشت جورن. نه مجار دئ دیارییان ده کاو ده فمرموی: ﴿مِنْ الضَّأْنِ اثْنَيْنِ﴾ له مهردا

دوو جۆر ههیه، بهرانو مهر. ﴿وَمِنَ الْمُعْزِ اثْنَيْنِ﴾ لهبزندا دوو جۆری نیریو بزن. ﴿قُلْ أَلَذَّكْرَئِنَّ حَرَمٌ أَمْ الْأُنثَىٰ﴾ تهی موحه مهه! بهو موشریکه عمره بانه بلێ که بهههواته ناژه لیان دابهش کردوه بو جۆری - به حیره و سانیبه و حامی - و جۆری تریش، بلێ تایا نیره کانیان که بهرانو نیریسه خودا حرامی کردون یان میینه کان که مهر و بزنه؟؟ ﴿أَوْ مَا اشْتَمَلَتْ أَرْحَامُ الْأُنثَىٰ﴾ یان نهو بیچوهی که له مندا لدانی مهر و بزنه کاندایه خودا حرامی کردوه؟؟ واته: مندا لدانی میینهی ناژه ل یان نیری تیدایه یان می؛ دهی بوچی بریکیان بهههواته لهخوتان حرام دهکهنو ههندیکیان حهلال دهکهن، به چ یاساو دابو نهریتیک تهه حهلالو حرامه دیاری دهکهن.. ﴿نَنْتُونِي بِعِلْمٍ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾ بهلگهی بههیزو ههوالی زانستانهه پی بلین، پیم بلین: چۆن پهروهردگار نهو ناژه لانهی که پیتان وایه لیتان حرام کراوه: وه کوو - به حیره و سانیبه و وه صیلهو حامی - لیبی حرام کردوون، بهلگهی بیینه وه حرام کردنه بگهی نهی، بهلگه که دهبی لهنامهی خودادا ههبی، یان پیغه مبهریک ههوالی پی دابی ﴿إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾ تهگهر تیوه راست دهکهنو راستگۆن له تیدیعا که تاندا پهروهردگار نهو جۆره ناژه لانهی لی قهدهغه کردوون، دهبی یان راسته خو تهه حوکمهتان له خودا وه رگرتبی تهمهیان نهبووه و بوخویان لافی نهوه لی نادهن، یان بههوی پیغه مبهره وه پیتان گهیشتی، دیاره بروایان به پیغه مبهر نیه تاکو حوکمی لی وه ریگرن؟! له راستیدا هیچ عاقل مهندی کارامهیی سهک لهه پۆلین کردنهی عمره بهکاندا بهدی ناکرێ دهی به چ عهقلو هوشیک له سهردهمی نهزانی و نه فامیاندا ناوا بهههواته ناژه لیان دابهشو پۆلین کردوه؟ تهوهیان کردوه به (به حیره) و تهمهیان کردوه به (سانیبه) و (وه صیلهو حامی).. به چ عهقلیک تهه جۆرهیان لهخویان حرام کردوه، نهو جۆرهیان به حهلال داناوه؟ تهگهر نیرینه حرام بی دهبی ههموو نیرینه کان حرام بن! تهگهر میینه حرام بی دهبی ههموو میینه کان حرام بن.. تهگهر حرامه که بیچووی ناو مندا لدانی ناژه له میینه کان بی دهبی ههموو بیچویهک به نیره میوه حرام

بن، چونکه هیچ جیاوازی یەك له نێوان ئەم بێچووه و ئەو بێچووه دا نیە، بۆچی ئەم حەرامە و ئەو حەلالە؟!

نەخێر پەروەردگار هیچ جۆری کێسی لەم ناژەلانی حەرام نەکردوون. ئەو موشریکە خودا گرتووانە درۆ دەکەن، بوختان بە دەم خوداوە هەڵدەبەستن! لەدو نیا دا کەس هێندە ی ئەو کەسە سەستەمکار نیە کە بە دەم خوداوە درۆ بوختان هەڵدەبەستێ! ئیدیعیای ئەو دەکا کە خودا شتیکی حەرام کردووە، لەراستی دا حەرامی نەکردووە، حەرامبوونی شتیکی پال خودا بەدا کە حەرامی نەکردووە بۆ ئەو ی پێگا لە ئادەمیزادان گۆم بکا، وەکوو عەمری کوپی لوحەیی کوپی قومە کە یەكەم کەس بوو (بەحیرە و سانیبە و وەصیلە و حام) ی داھینا، ئایینی پیغەمبەرائی گۆپی، بەراستی ئەوانە ی شەریعەتی خودا دەگۆڕن، بە دەم خوداوە درۆ بوختان هەڵدەبەستن سەستەمکارن، خوداش هەرگیز هیدایەتی سەستەمکاران نادا!

نەمجار پەروەردگار ناڕەزامەندی خۆی بەرامبەر هەلوێستی موشریکەکان دەردەبڕێ و بە پیغەمبەر دەفەرموێ: بە شێوەی گالتە پێکردن و توانچو پلار تیگرتن پێیان بلێ: ﴿أَمْ كُنْتُمْ شُهَدَاءَ إِذْ وَصَّيْنَاكُمْ اللَّهُ بِهَذَا؟﴾ نایا ئێوە نە ی گروھی موشریک و سەستەمکار! خودای خۆتان چاوپێکەوت و ئەم حوکمی حەرام و حەلالە ی پێ راگەیاندن؟؟ ئەو فەرمانی پێ کردن کە ئەم جۆرە یاسایانە دا بنێتن؟ ئەو فەرمانی پێ کردن کە بە دەم خوداوە درۆ بوختان هەلبەست و شتیکی کە بۆخۆی حەرامی نەکردووە ئێوە حەرامی بکەن!

دیارە هیچ کامێ لەم جۆرە پرووداوانە نەبوون، ئێوە تەنیا بوختان بە دەم خوداوە هەڵدەبەستن، حوکم یاساکانتان بێ بنچ و بناوان و هیچ بەلگە یەکی ئایینی و زانستیان بە دەستەو نە!

﴿فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا﴾ دە ی کێ لەو کەسە سەستەمکارتر کە بە دەم خوداوە شت هەڵدەبەستێ ﴿لِيُضِلَّ النَّاسَ﴾ بۆ ئەو ی ئادەمیزاد گومرا بکا، کارە گومرا ئامیزە کەشی نەنجام دەدا ﴿بِغَيْرِ عِلْمٍ﴾ بەبێ ئەو ی بەلگە ی بە دەستەو بێ، بەلکوو بە نەزانی و نەقامی ئەم حەرام و

هه لاله دیاری ده کا سته له خودا ده کا، کاریک که تایه ته به خودا و که
 ههرا مکردنو هه لاله کردنه نهوان ده یانه وی لیلی زهوت بکه ن، لافی شه ریعت
 دانان لی ده ده ن! ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ﴾ بیکومان پهروه ردگار
 هه رگیز هیدایه تی گروھی سته مکاران نادا، حقو عه داله تیان پی نیشان نادا،
 ریگای راستو بهرژه وهندی نامیزیان لی گوم ده کا!

تییینی:

١- نایه تی ﴿وَأْتُوا حَقَّهُ يَوْمَ حَصَادِهِ﴾ به لگه یه له سر نهوی که
 زه کاتی بهروبوومی کشتو کالو دارو دره خت واجبو پیویسته، نه ندازه که شی
 ده یه که بو زه وی و زاریک که به ناوی باران ناو بدری، نیوه ی ده یه که نه گهر
 به هوی جوگو و بیروه ناو بدری!

٢- کومه لیک پییان وایه نایه ته که ده رباره ی به خشینیکه غهیری
 زه کات، خودا فرمانی پی کردووو فرمانه که شی بو (نه دبه) نه ک وجوب.
 نه بو حنیفه نه نایه ته و هه دیکه ی پیغه مبر ﷺ - که بوخاری نه بو

داود له عه بدولای کوری عومره وه ریوایه تیان کردووو ده فهرموئ: (فیمما
 سَقَتِ السَّمَاءُ الْعُشْرُ، وَفِيمَا سَقَى بَنَصْخٍ أَوْ دَالِيَةَ نِصْفِ الْعُشْرِ) - کردووو به
 به لگه له سر نهوی که هه رچی زه وی ده پیوینن خواره مهنی بی، یان شتی تر
 جگه له دارو گیاو گزو، لقه دارخورماو قه فه ژاژی هیندی و قه فه ژاژی شه کر
 زه کاتی تیدایه.

جه ماوه ری زانایان پییان وایه که فهرمووده که ی پیغه مبر ﷺ نه وه
 ناگه یه نی به لکو مه به ست دیاری کردنی نه و شتانه یه که ده یه کی تیدایه یان
 نیوه ی ده یه کی تیدایه.

تیبنو عه بدولبر ده فهرموئ: شه رزانان نا کوکی یان له وه دا نیه که
 زه کات له گه نه و جوو میوژو خورمادا پیویسته.

نه مجار له شته کانی تر دا زانایان دوو رایان هیه:

١- رای نه بو حنیفه وایه که هه ر بهروبوومیکن له زه وی دیکه ده ر که م
 بی یان زور بی، جگه له و شتانه ی که له وه پیش چهرتی کردن زه کاتی تیدایه!

٢- رای دووهم رای جه ماوه ری زانایانه؛ به قوتاییه کانی نه بو
 حه نیفه شهو ده لێن: زه کات له بهروبوومی کشتوکالدا واجب نه جگه لهو
 شتانهی که هه لده گیرینو به بژبوی ناده میزاد حلیب ده کرین..
 حه نه لیه کان ده لێن: شهو شته زه کاتی تیدا یه وشک بکریته وهو
 هه لگیریو پتوانه بکری!

شافعی به کان ده لێن: له میوه ی دارو دره خندا جگه له میوژو خورما
 شته کانی تر زه کاتیان لی ناکهوی، چونکه پیغه مبه ر ﷻ ته نها لهو دوو جوژه
 زه کاتی وه رگرتوه!

زه کات له میوه و سه وزه دا نه، تیرمزی له مه عاذه وه هه دیشک
 ده گیریتوه ده فرمووی: له باره ی میوه و سه وزه له پیغه مبه ریان پرسی
 فرمووی: (لیس فیها شیء) هیچ جوژه زه کاتیکی تیدا نه.. مه رجه شهو
 بهروبوومه زه کاتی تیدا واجب ده بی پتویسته بگاته پینج ویسق، واته: (٦٥٣
 کغم).

زه کاتی بهروبوومی زهوی پتویست به وه رچه رخانه وه ی سال ناکا، چونکه
 مه رجه ی واجب بوونی زه کات تییا ندا پیگه یشتن و دروونه وهو چنیزو رنیزو
 مشتاخ نانه وهو هه لگرتنه وهیه تی.. له زه کاتی پاره و ناژه لدا تیپه ر بوونی سال
 مه رجه، چونکه نه مانه مه زنده ی گه شه کردنیان تیدا به دی ده کری!

رای په سه ند رای حه نه فیه کانه که ده لێن: زه کات تییا ندا کاتی
 لی کردنه وهو دروونه وه واجب ده بی، چونکه نایه ته که ده فرمووی ﴿يَوْمَ
 حَصَادِهِ﴾...

مالیکی به کان ده لێن: که گهی زه کاتی تیدا واجب ده بی، چونکه پیش
 گه یشتن به ئالف حلیب ده کری، هه ر کاتی پیگه یی و کاتی خواردنی هات
 زه کاتی تیدا واجب ده بی!

شافعیه کانو حه نه فیه کان ده لێن: میو که له خه م په خسی و زاندره به کار
 دی، زه کاتی تیدا واجب ده بی و ده خه سیندری، شه مجار دوایی زه کاتیان لی
 ده رده کری، دانه وێله که ده نکه که ی په ق بوو زه کاتی تیدا واجب ده بی.

خواردده مه نى حه رام له سه ر موسولمانانو حه رام له سه ر جو له كه
 قُلْ لَا أَجِدُ فِى مَا أُوحِىَ إِلَىٰ مُحَرَّمًا عَلَىٰ طَاعِمٍ يَطْعَمُهُ إِلَّا أَنْ
 يَكُونَ مَيْتَةً أَوْ دَمًا مَّسْفُوحًا أَوْ لَحْمَ خِنْزِيرٍ فَإِنَّهُ رِجْسٌ أَوْ فِسْقًا
 أُهْلًا لِغَيْرِ اللَّهِ بِهِ فَمَنْ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَإِنَّ رَبَّكَ غَفُورٌ
 رَّحِيمٌ ﴿١٤٥﴾ وَعَلَى الَّذِينَ هَادُوا حَرَّمْنَا كُلَّ ذِي ظُفُرٍ وَمِنَ الْبَقَرِ
 وَالْأَنْعَمِ حَرَّمْنَا عَلَيْهِمْ شُحُومَهُمَا إِلَّا مَا حَمَلَتْ ظُهُورُهُمَا أَوِ الْحَوَايَا
 أَوْ مَا اخْتَلَطَ بِعَظْمٍ ذَلِكَ جَزَيْنَهُمْ بِبَغْيِهِمْ وَإِنَّا لَصَادِقُونَ ﴿١٤٦﴾
 فَإِنْ كَذَّبُوكَ فَقُلْ رَبُّكُمْ ذُو رَحْمَةٍ وَاسِعَةٍ وَلَا يُرَدُّ بَأْسُهُ عَنِ الْقَوْمِ
 الْمُجْرِمِينَ ﴿١٤٧﴾

له وه پيش پهروه ردگار ره دى موشريكه كانى دايه وه كه له خويانه وه شتيان
 حه رامو حه لال ده كرد، نه وهى روون كرده وه: كه حه لال كردنو حه رام كردن به
 نيگاي خودايى ده بى و به س! نه مجار ليړه دا نه وه روون ده كاته وه: كه نه وه
 خواردده مه نيانه ي خواردنيان حه رامه ته نيا چوار شتن: مرداره وه بسو، خوينى
 ره وان، گوشتى به راز، هه ر شتيك ناوى غه يري خوداي له سه ر يرابى.

عه بدى كورى حه ميد له طاووسه وه رپوايه ت ده كاو ده لى: ناده ميزادان
 له پيش هاتنى تيسلامدا هه روا له خويانه وه برى شتيان حه رام كردو برى شتيان
 حه لال كرد، نيتر نه م ئايه ته هاته خوارى كه ده فهرموى: ﴿قُلْ لَا أَجِدُ فِيمَا
 أُوحِيَ إِلَيَّ مُحَرَّمًا عَلَىٰ طَاعِمٍ يَطْعَمُهُ﴾ نه ي موحه مه مد يتيان بللى: من له وه
 سروشه ي بوم كراوه: كه قورئانى پيروزه، شتيكى تيدا نايينم كه بى بخور
 حه رام بى ﴿إِلَّا أَنْ يَكُونَ مَيْتَةً﴾ مه گهر مرداره وه بوو بى، -ماسى و كولله

بدرناکه‌ون چونکه نه‌وان به حه‌دیشی پیغه‌مبهر ﷺ پروون کراوه‌ته‌وه که مرداره‌وه‌بووی نه‌و دوو گیانله‌مبهر حه‌لألن - .

﴿أَوْ ذُمًّا مَّسْفُوحًا﴾ یان خوینیکی شلی ره‌وان، نه‌ک خوینی توندی تویه‌ل به‌ستوو؛ وه‌کوو جهرگنو سبل. ﴿أَوْ لَحْمَ خِنْزِيرٍ﴾ یان گوشتی به‌راز ﴿فَإِنَّهُ رَجَسٌ﴾ بیگومان نه‌وه پیسه، ﴿أَوْ فِسْقًا أَهْلٌ لِغَيْرِ اللَّهِ بِهِ﴾ یان سهرپراویک بی ناوی غه‌یری خودای له‌سهر برابی.

نایه‌ته‌که لی‌ره‌دا جه‌ختی له‌سهر نه‌وه کره که چوار جه‌وره گوشت خواردنیان حه‌رامه‌و یه‌که یه‌که دیاری کردن، له سورره‌تی (النحل) یاشدا به‌شیوه‌ی جه‌خت له‌سهر کردن کورت هه‌له‌پتان جاریکی تر نه‌م چوار جه‌وره خوار هه‌منیان دیاری ده‌کاو ده‌فرموی: ﴿إِنَّمَا حُرِّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةُ وَالدَّمُ وَلَحْمُ الْخِنْزِيرِ وَمَا أُهْلَ لِغَيْرِ اللَّهِ بِهِ فَمَنْ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ (النحل/ ۱۱۵). هه‌ردوو نایه‌ته‌که (نایه‌تی ۱۴۵ الانعام) و نایه‌تی (۱۱۵ النحل) که نایه‌تی مه‌که‌یین واته له‌پیش کؤچدا هاتونه خورای به‌شیوه حه‌صرو جه‌خت له‌سهر کردن نه‌وه ده‌گه‌یدن که شته حه‌رامه‌کان له‌م چوار جه‌وره‌دا کورت هه‌له‌پتارون، هه‌روه‌ها نایه‌تیکی مه‌ده‌نیش له سورره‌تی (البقره) دا هه‌مان حوکم جه‌خت ده‌کاته‌وه که ده‌فرموی: ﴿إِنَّمَا حُرِّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةُ وَالدَّمُ وَلَحْمُ الْخِنْزِيرِ وَمَا أُهْلَ بِهِ لِغَيْرِ اللَّهِ﴾ (البقره/ ۱۷۳). نه‌وه‌تا لی‌ره‌شدا وشه‌ی (انما) که حه‌صره‌و کورت هه‌له‌پتان ده‌گه‌یدن به‌کاره‌یناوه.

له‌سهره‌تای سورره‌تی (المائده) شدا ده‌فرموی: ﴿أُحِلَّتْ لَكُم بَهِيمَةُ الْأَنْعَامِ إِلَّا مَا يُتْلَى عَلَيْكُمْ﴾ (المائده/ ۱) رافه‌گه‌رانی قورئان (مفسرون) له‌سهر نه‌وه کؤکن که مه‌به‌ست به (إِلَّا مَا يُتْلَى عَلَيْكُمْ) نه‌و شتانه‌یه که له نایه‌تی سی‌هه‌می نه‌و سورره‌ته‌دا واته (المائده) دا ریزی کردوون که ده‌فرموی: ﴿حُرِّمَتْ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةُ وَالدَّمُ وَلَحْمُ الْخِنْزِيرِ وَمَا أُهْلَ لِغَيْرِ اللَّهِ بِهِ، وَالْمُنْخَنِقَةُ وَالْمَوْقُوذَةُ وَالْمُتَرَدِّيَةُ وَالنَّطِيحَةُ وَمَا أَكَلَ السَّبُعُ إِلَّا مَا ذَكَّيْتُمْ﴾ (المائده/ ۳) هه‌مو نه‌و شتانه به‌مرداره‌وه بوو حلیب

ده‌کرین، پەرورده‌گار بۆیه‌یه‌که‌یه‌که‌ ناوی هێنان چونکه‌ ته‌وان پێیان وابوو: که (المنخنقه و الموقوذة.. هتد) حه‌للان، که‌وابوو ته‌وه‌مان بۆ ده‌رده‌که‌وی که‌ شه‌ریعت له‌بنه‌په‌ته‌وه‌ تا کۆتایی له‌سه‌ر ته‌م حوکه‌م کورت هه‌له‌په‌نانه دامه‌زراوه.

شایانی باسه‌ ته‌م حه‌صروکورت هه‌له‌په‌نانه‌ی له‌ ئایه‌ته‌کان وه‌رده‌گیرێ موطله‌قو ره‌ها نیه، به‌لکو نیه‌سبێ و ئیضا فیه؛ واته‌ به‌نه‌زه‌ر ته‌م حه‌للان حه‌رام کردنه‌ی بپه‌رسه‌که‌نه‌وه‌یه: که‌ به‌هه‌واته‌ به‌ده‌م خوداوه‌ هه‌لیان ده‌به‌ستو بپاریان له‌سه‌ر ده‌دا، له‌ناو شته‌ حه‌رام‌کراوه‌کانی ته‌واندا ته‌نها ته‌م چواره‌ حه‌رامن.

که‌واته: مانای ئایه‌ته‌که‌ به‌م شیوه‌یه‌ ده‌کرێ: پەرورده‌گار به‌ پیغه‌مه‌به‌ر ﷺ ده‌فهرموی: ته‌ی موچه‌مه‌مدا! به‌و که‌سانه‌ بلێ: که‌ پزقو رۆزی حه‌للانی خودا به‌ هه‌واته‌ حه‌رام ده‌که‌ن، بلێ من نابینم له‌و قورئانه‌دا که‌ به‌سرووش بۆم هاتوه‌ خواردنێک له‌سه‌ر به‌خۆر حه‌رام بێ جگه‌ له‌م چوار شته‌.

١- مرده‌وه‌به‌وه‌: ته‌م گیانله‌به‌ره‌ی به‌بێ سه‌رپرینی شه‌رعێ گیانی ده‌رچێ، ئیتر ته‌م جۆره‌ هه‌موو ته‌م ناژه‌لانه‌ ده‌گرته‌وه‌ که‌ به‌هه‌لدیران، یان خنکان، یان به‌هۆی شه‌رو لیكدان وه‌کوو شه‌ره‌قۆچی که‌له‌گاو شه‌ره‌به‌رانو شه‌ره‌ نیری..هتد، یان دپنده‌ کوشته‌بیتێ.. حه‌رامبوونی ته‌م جۆره‌ گوشته‌ له‌به‌ر ته‌وه‌یه‌ خوینه‌که‌ی تیدا ماوه‌ته‌وه‌و گوشته‌که‌ ژه‌هراوی ده‌بێ و تیکده‌چێ؛ که‌سیک بیه‌خوا له‌وانه‌یه‌ ته‌ندروستی پێ تیک بچێ!

٢- خوینی رزاوو روونو ره‌وان: که‌ له‌ په‌گه‌ ده‌ماری سه‌رپراوه‌که‌وه‌ ده‌رده‌چێ. واته‌: خوینی که‌ حه‌رامه‌ که‌ شل و په‌وان بێ له‌کاتی سه‌رپرین له‌لاشه‌که‌ ده‌رچێ.

ئیه‌بو عه‌بباس ده‌فهرموی: مه‌به‌ستی ته‌م خوینه‌یه‌ که‌ له‌ شا په‌گه‌ ده‌ماری ملی ناژه‌له‌ سه‌رپراوه‌که‌ ده‌رده‌چێ و هیشتا گیانی تیدا ماوه‌. که‌وابێ خوینی توند وه‌کوو سپل و جهرگ، یان ته‌م خوینه‌ی که‌ تیکه‌لاو گوشته‌که‌ بووه‌، یان له‌ ده‌ماره‌کانیدا ده‌میتیته‌وه‌ حه‌للاله‌، چونکه‌ خوینی په‌وان نین.

عکریمه‌ له‌سه‌ر رسته‌ی (او دما مسفوحا) ده‌لێ ته‌گه‌ر ته‌م ئایه‌ته‌ نه‌بوايه‌

ده‌بویه خەلک ناو ده‌ماره‌کانی ناژەله سەرپراوه‌کانی پاک بکردایه و ۱۱ لە‌هەر شوینی دۆیه خوینی بمایه ده‌بوا دەری بینن، وه‌کوو جوله‌که ده‌یانکرد، حەدیشکی پیغه‌مبەر ﷺ هه‌یه ۱۲ «فەرموی: (أُحِلَّتْ لَنَا مِيتَانِ وَدَّمَانِ؛ فَأَمَّا الْمِيتَانِ فَالْحَوْتُ وَالْجَرَادُ، وَأَمَّا الدَّمَانِ؛ فَالْكَبْدُ وَالطَّحَالُ)» ۱۳.

هۆی حەرامی خوینی ره‌وان نه‌وه‌یه: که جۆره‌ها می‌کروبو نه‌خۆشی و گه‌رای تیدا بلاو بیته‌وه.

۳- گوشتی به‌راز: هه‌روه‌ها پتوو هه‌موو به‌شه‌کانی لاشه‌ی به‌پێستو گۆشتو نیسقانه‌وه گلاوو پیسه، سه‌گیش حوکمی به‌رازی هه‌یه، هه‌موو ته‌مانه وه‌کوو مرداره‌وه‌بوو پیسو قیزلی‌کراون ته‌بیعه‌تی پاک بپزی لێپانه‌و خۆیان لی به‌دوور ده‌گرێ و توخنیان ناکه‌وی.

۴- هه‌ر سەرپراوی‌ک ناوی خودای له‌سه‌ر نه‌هاتبێ واته: سەرپرنه‌که‌ی بۆ غه‌یری خودایی و ناوی غه‌یری خودای له‌سه‌ر به‌ری، وه‌کوو نه‌و حەیانانه‌ی که موشریکه‌کان له‌سه‌ر به‌رد (نصب) ه‌کانی ده‌وری کابه یان بۆ به‌ته‌کانیان سەریان ده‌پرن، یان قومارو به‌خت گرته‌وه‌یان له‌سه‌ر ده‌کردن!

نه‌مجار په‌روه‌ردگار حاله‌تی نا‌عیلاجی له‌م حوکمه‌ چەرت ده‌کاو «فەرموی: ﴿فَمَنْ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَإِنَّ رَبَّكَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾» که‌سی‌ک که‌وته حاله‌تی ته‌نگانه و بزسیایه‌تی ته‌نگی پێ هه‌لچنی و به‌هیچ شێوه‌یه‌ک خواردنی حەلالی ده‌ست نه‌که‌وت به‌ناچاری و به‌گۆره‌ی پتووست هه‌ندیکی له‌و حەرامه‌ خوارد، نه‌وا خودا لی‌خۆش بوو به‌به‌زه‌یی‌یه‌و به‌تاوان بۆی حلیب نا‌کا، چونکه نه‌وه بۆ پزگار کردنی ژيانه‌و داینه‌کردنی پتووستی زه‌روورییه‌و به‌و حەرام خواردنه‌ خۆی له‌ مردن پزگار ده‌کا!

پوخته‌ی قسه‌ نه‌وه‌یه: مه‌به‌ستی نایه‌ته‌که په‌تدانه‌وه‌ی موشریکه‌کانه که به‌هه‌وانته‌وه‌ خۆیان‌ه‌و (به‌حیره) و (سائیه) و (وه‌صیله) و (حامی) یان له‌خۆیان حەرام کردبوو، ئیتر په‌روه‌ردگار فەرمانی به‌ پیغه‌مبهری خۆی کرد

۱۲ به‌یه‌قی له‌ سونه‌که‌یدا و حاکم له‌ عه‌بدوللای کوری عومره‌وه‌ په‌ویه‌تیان کردوه‌.

كه پتيان بلّى لهو نيگايه بى تى هاتوه تهوى تيدا نيه كه تهو شتانه حرام بن، بهلكو حرام تهنها تهو چوار جورهن: كه مردارويو خونى رهوانو گوشتى بهرازو شتيك ناوى غهبرى خوداى لهسهر ببرى.. چونكه خواردنى تهو جوره شتانه زباني ماددى مهعنهويان تيدايه! تهركى پيغه مبهريش ﷺ به حلال دانانى شتى پاكو حرام كردنى شتى پيسه! وهكوو له نايه تيكي ترده دهرموى: ﴿وَيَجِلُّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتُ وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْخَبَائِثُ، وَيُضَعُ عَنْهُمْ إِصْرُهُمْ وَالْأَغْلَالُ الَّتِي كَانَتْ عَلَيْهِمْ﴾ الاعراف/١٥٧. بهلام وهكوو وتمان: كورت ههلهينانى شته حرامهكان لهو چوار شتانهدا موطلق نيه. بهلكو حصره كه نيسبى به، تهو حوكمى تهو نايه تهو وينهكانى دهگهيدنه به نايه تى ترو فرموده ي پيغه مبهري تهخصيص دهكرى وهكوو تهو نايه تهى كه دهرموى: ﴿وَيَجِلُّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتُ وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْخَبَائِثُ﴾ الاعراف/١٥٧. تهو ته نايه ته كه تهو دهگهيدنى كه هرجى پيس بى خواردنى حرامه، ههروه ها هديته كه ي پيغه مبهري ﷺ كه بوخارىو موسليم له جابيره وه گيپراويانه تهوه: دهلى: (نَهَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَوْمَ خَيْبَرَ عَنْ لَحْمِ الْحُمُرِ الْأَهْلِيَّةِ). ههروه ها بوخارىو موسليم له تهو ته عله بهى خوشه نييه وه فرموده به كه تريان گيپراوه تهوه، دهلى: (إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ نَهَى عَنْ أَكْلِ ذِي نَابٍ مِنَ السَّبَاعِ) له گيرانه وهى نيبنو عهبياس دا هاتوه (واكل كل ذي مخلب من الطير) ههروه ها فرموده به كه تريان له عايشه وه هفصه وه عبدالله لاي كورى عومره وه ريوايه ت كردوه كه پيغه مبهري ﷺ فرموده يه تى: (خَمْسٌ فَوَاسِقٌ مِنَ الدَّوَابِّ كُلُّهُنَّ فَاسِقٌ يَقْتُلْنَ فِي الْحِلِّ وَالْحَرَمِ: الْغُرَابُ وَالْحِدَاةُ وَالْعُرْبُ، وَالْفَارُ وَالْكَلْبُ الْعَقُورُ) جا كه پيغه مبهري ﷺ فرماني به كوشتن له ناويردنيان كردوه بهلگيه لهسهر حرامى خواردنيان، چونكه كوشتن جودايه لهسهربرينى شهرعى، سهبرين پى ناگوترى كوشتن.

شافيى بهكان نايه ته كه يان تهخصيص كردوه بهو فرموده بهى

پێغه‌مبەر که ده‌فرموئ: (وَأَسْخَبْتَ الْعُرْبُ فَهُوَ حَرَامٌ) نه‌وه‌ی عه‌ره‌بی سروشت ساغ به‌ پیسی دابنێن حه‌رامه‌.

پوخته‌ی رایه‌که‌یان نه‌وه‌یه هه‌ر ئازهل و په‌له‌وه‌رێک ده‌قیکی قورناتی یان هه‌رمووده‌ی پێغه‌مبەر هه‌لالی و هه‌رامییان دیاری نه‌کردبێ، هه‌رمایش به‌ کوشتن و له‌ ناوێردنی نه‌کرا بێ نه‌و کاته‌ نه‌گه‌ر عه‌ره‌ب به‌ پاکیان داناو و نه‌وه‌ هه‌لاله‌، نه‌گه‌ر به‌ پیسیان داناو و نه‌وه‌ هه‌رامه‌، به‌لگه‌شیان نه‌م نایه‌ته‌یه که ده‌فرموئ: ﴿وَيُحِلُّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْخَبَائِثَ﴾ الاعراف/١٥٧. یان نه‌و نایه‌ته‌یه که ده‌فرموئ: ﴿يَسْأَلُونَكَ مَاذَا أُحِلَّ لَهُمْ، قُلْ: أُحِلَّ لَكُمْ الطَّيِّبَاتِ﴾ المائدة/٤. ده‌لێن: مه‌به‌ست به‌ ﴿الطَّيِّبَاتِ﴾ لێره‌دا هه‌لال نیه به‌لکو مه‌به‌ست پاک و خاوێنییه مه‌به‌ست نه‌و خواره‌مه‌نی‌یانه‌یه که عه‌ره‌به‌کان به‌ خاوێنیان حلیب کردوه چونکه نه‌گه‌ر وانه‌بێ نه‌و کاته ته‌قدیری نایه‌ته‌که به‌م جو‌ره ده‌بی ﴿وَيُحِلُّ لَهُمُ الْخَالَل﴾ نه‌مه‌ش بێ مانایه!!

هه‌روه‌ها مه‌به‌ست به‌ ﴿الْخَبَائِثَ﴾ نه‌و شتانه‌یه که عه‌ره‌به‌کان به‌ پیسی داده‌نێن! هه‌لبه‌ته له‌ باره‌ی به‌ پاک دانانو به‌ پیس دانانه‌و ته‌ماشای رای زۆرینه ده‌کری رای که‌مینه به‌رچاو ناگیرێ، چونکه نه‌گه‌ر رای که‌مینه و تایبه‌ت به‌ به‌رچاو به‌گرێن نه‌وه سه‌رده‌کێشی بو تیکه‌لاو بوونی هه‌لال به‌ هه‌رام و سه‌رلی شێوانی موسوڵمانان!

زۆریه‌ی زانایانی سه‌له‌ف ظاهیری نایه‌ته‌که‌یان وه‌رگرتوه‌و جیگه‌ له‌و چوار شته‌ی نایه‌ته‌که به‌ هه‌رامی داناون هه‌موو شتیکیان به‌ هه‌لال داناوه‌. نه‌بو داوود ده‌گیرپته‌وه ده‌لسێ: ده‌رباره‌ی گوشتی ژیشک په‌رسیار له‌ عوبدوللای کوری عومەر کرا، نایه‌تی ﴿قُلْ لَا أَجِدُ﴾ هێ خوێنده‌وه واته: به‌ هه‌لالی دانا، نیبوته‌بی حاته‌م و هێ تریش به‌ سه‌نه‌دی سه‌حیح و ریکو پێک ده‌گیرپته‌وه ده‌لێن: خاتوو عاتیشه (هه‌ره‌می پێغه‌مبەر) که ده‌رباره‌ی خواردنی گوشتی درنده‌ی خاوه‌ن که‌لبه‌و بالنده‌ی خاوه‌ن چنگ په‌رسیاری لی ده‌کرا نایه‌تی ﴿قُلْ لَا أَجِدُ﴾ هێ ده‌خوێنده‌وه!

له نینو عه بیاسوه گیردراوه ته وه (خ) هیچ ۱۰ اژده لیک حرام نیه جگه له وهی که خودا له قورئاندا حرامی کرده، که ده فهرموئ: ﴿قُلْ لَا أَجِدُ...﴾. نه مجار له رستهی ﴿عَلَى طَاعِمٍ يَطْعَمُهُ﴾ نه و حوکمه ی ده رهیناوه: که له مرداره وه بوو ته نیا نه و شتانه ی ده خورین حرامه، که وایی پیستو کولکئو موو و خوری بهر ناکه وئ، پیستی مرداره وه بوو که له ده باغ بدری پاک ده بیته وه، پیغه مبریش ﷺ بهم جوړه له ده قه که گه یشتوه نه وه تا نیمامی نه حمده و هی تریش له نینو عه بیاسوه ده گیرنه وه ۱۱ فهرموئ: مهریکی سه وده ی کچی زه مه مردار بو وه له ریوایه ټیکندا ده لئین: مهره که هی مه یمونه بو وه، پیغه مبر ﷺ فهرموئ: ده بویه سوود له پیسته که ی ببینن، فریتان نه دایه! نافرته خاوهن مهره که وتی: پیستی مهری مرداره وه بوو به کار بینن؟ پیغه مبر ﷺ فهرموئ: ۱۲ په روه دگار ده فهرموئ: ﴿قُلْ لَا أَجِدُ فِيمَا أُوحِيَ إِلَيَّ مُحَرَّمًا عَلَى طَاعِمٍ يَطْعَمُهُ إِلَّا أَنْ يَكُونَ مِثْلَهُ﴾ ده ی خو ئیوه نایخون! نه گمر له ده باغتان بدایه سوودتان لی وهر بگرتایه).

نه مجار په روه دگار له بهرورد کردنیک له نینو شریعتی ته وراتو شریعتی قورئاندا هه والی نه و خواردنانه را ده گیه نئ که له نه ته وه ی نیسرائیلی قه ده غه کردوون وه کوو سزادانیک بویان، ده فهرموئ: ﴿وَعَلَى الَّذِينَ هَادُوا حَرَّمْنَا كُلَّ ذِي ظُفْرٍ﴾ به تاییه تی له سهر نه ته وه ی جوله که - نه کن گهلو نه ته وه کانی دیکه - هه موو خاوهن ناخونیک له ناژهلو په له وه رمان حرام کرد ۱۳ واته: نه وانه ی یه کن سمیان هه یه و قاچیان دوو فاسقو سی فاق نیه وه کوو خوشترو مورغو قازو مراوی... هتد به مه به سستی سزادانو توله له سهر جوله که حراممان کردنو خواردنیا نمان لی یاساغ کردن! ۱۴

﴿وَمِنَ الْبَقَرِ وَالْغَنَمِ حَرَّمْنَا عَلَيْهِمْ شُحُوْمَهُمَا﴾ هه روه ها له ناژهلو ره شه ولاغو مهری بزندا بهس نه و بهزو پیوه ی به ناسانی جیا ده کریته وه و که وتوته سهر ورگئو گورچیله یان و ټیکه لاو گوشتو نیسقانیان نه بووه لیمان حرام کردن، ﴿إِلَّا مَا خَلَّتْ ظُهُورُهُمَا﴾ به لام بهزو پیوی پشتیانو کلکیان

۱۳ نینو عه بیاسو موجهیلو قه تاده و سعیدی کوری جوبهیر ناوایان مانا کردوه.

﴿ أَوْ الْحَوَايَا ﴾ یان بهزو پیوی ریخۆله کانیان ﴿ أَوْ مَا اخْتَلَطَ بِعَظْمٍ ﴾ یان نهو بهزو پیوهی که لکاو به نئیسقانهو هه موو نهه جوژه بهزو پیوانه مان بو حه لال کردبوون ﴿ ذَلِكَ جَزَيْنَاهُمْ بِبَغْيِهِمْ ﴾ نهو حهرام کردنو خوارده مهنی یاساغ کردنهی ده باره یان نه نه جامان دا به هوی سنوور شکینی و سه ریچی کردنی خزیانه وه بوو، سزاو تۆله بوو لیتمان ستاندن سزای کوشتنی پیغه مبه ران و بهرگری کردن له بلا بوونه وهی نایینی خوداو ربا وه رگرتنو خواردنی مالی خه لک به ناره او پیشیان حه لال بوو! نه مه ره تدانه وهی جوله که کانه که ده یانگوت: خودا هیچی لی حهرام نه کردوین، نیمه بو خۆمان نهو خوارده مه نی یانهی ئیسرائیل له خۆی حهرام کردبوون نیمه ش له خۆمان حهرام کردن ئیتر پهروه ردار بهم شیو به درۆی خستنه وه ده فهرموئ: ﴿وَإِنَّا لَصَادِقُونَ﴾ نیمه راستگوین له گپ رانه وهی نهه هه والانه داو نیمه به مه بهستی ته مبی کردنیان نهو خوارده مه نی یانه مان لی حهرام کردن نهک وه کوو جوله که کان ده لئین: گوايه ئیسرائیل نهو خواردنانهی له خۆ حهرام کردبوونو نیمه ش له خۆمان حهرام کردن.

ئیبنو که شیر ده لی: مانای ﴿وَإِنَّا لَصَادِقُونَ﴾ واته «وانا لعادلون فیما جازیناهم به» نیمه داد پهروه رین له تۆله ستاندنو سزادان دا. سته میان لی ناکهین!

﴿فَإِنْ كَذَّبُوكَ﴾ نهی موحه مه ده! نه گهر دوژمنه کانت له موشریکو جوله که وه هاو وینه کانیان پروایان پی نه کردی به درۆیان خستیه وه به پیغه مبه ریان نه زانی و هوکو یاسای ئیسلامیان رهت کرده وه ﴿فَقُلْ رَبِّكُمْ ذُو رَحْمَةٍ وَاسِعَةٍ﴾ بلی: خودای ئیوه خودایه کی خاوهن بهزهیی فراوانه، ههر که سیک بیهوی نهو ره حمه تهی بهر که وی و شوین پیغه مبه ره که ی بکه وی له ره حمه تی خودا بی بهش نابی! نه مه ش ته ماع بهرنازو به هیوا کردنیانه، خۆ نه گهر له سه ر یاخی بوونو سه ریچی کردنی خۆیان بهرده وام بن نهوا خودا تۆله یان لی ده ستینی و سزایان ده دا ﴿وَلَا يُرَدُّ بَأْسُهُ عَنِ الْقَوْمِ الْجَافِ﴾ تۆله و سزای خودا که هات بو گهل و نه ته وهی تاوانبارو یاخی بوو

سهر پیچی کار مانگیرد رسته و کسی نیده بتوانی ... نگی ای بکار سدهیتی شه
 سزایه به شه نجام بگه یه نری. شه مشیان تر ساندنو همره شه لی کردنیانه بو
 شه وی که سهر پیچی فدرمانی پیغه مبهر ﷺ نه کن! شه به ته ماع کردنو
 همره شه لی کردنه (الترغیب والترهیب) ه شیوازو توسلو ییکی همره دیاری
 قورنانه، زور جار ناوا ناده میزادان به ته مای به هشت ده کاو به ناگری
 دوزه خیش همره شه بیان لی ده کا وه کوو له کوتایی شه سووره ته شدا
 ده فدرموی: ﴿إِنَّ رَبَّكَ سَرِيعُ الْعِقَابِ وَإِنَّهُ لَغَفُورٌ رَحِيمٌ﴾.

تیلینی:

زوریه ی زانایانی نیسلام له سهر شه رایمن که همر شتیگ پیغه مبهر ﷺ
 حرامی کردبی یان له شوتنی تری قورناندا حرام کرابی شه ده خرته پال
 شه شته حرامانه ی تیره به زیاد کردنی حوکم ده ژمیردرو پمروه گار له
 سهر زوبانی پیغه مبهری خوی به خه لکی راده گه نی. بو نمونه پمروه ردگار
 له سووره تی نیساءدا دوی دیاری کردنو باس کردنی شه نافرته تانه ی که ناشیهن
 پیاو ماره یان بکا فدرموی ﴿وَأَجَلٌ لَّكُمْ مَا وَرَاءَ ذَلِكَ﴾ النساء/ ۲۴.
 ده ی پیغه مبهر ﷺ له فدرموده یه کیدا ماره کردنی نافرته تی به سهر پوریدا
 حرام کردوه، واته: نه گهر پیاو یگ ژنی هدیوو ویستی ژنیکی تر به یینی شه
 نافرته تی که ده دیوی ماره ی بکا نابی خوشکه زاو برازای ژنه که ی بی چونکه
 نابی دوو نافرته تی ناوا لیگ نریکنو خزم بینه هوی یه کتری. شه
 حرام کردنه ده خرته پال حرامه کانی تره وه له مروه نمونه زورو
 زه به ندن، کتیبه کانی توصولو شهر عه تو تهفسیره کان به درژی باسیان لیوه
 کردوه.

نیمامی مالیک ده لی: حرامی روونو ناشکرا جگه له وه ی له م نایه ته دا
 باس کراوه نییه، بویه بری له زانایانی ربیازی نیمام مالیک پییان وایه
 گوشتی درنده و باقی ناژله ی تر جگه له نینسانو بهراز جه لاله بخوری!
 هه لبه ته له کاتی برسیه تی و ناچاری دا هه مو خوارده مهنیه حرامه کان
 جگه له گوشتی ناده میزاد خواردنیان جه لاله به لام نابی زنده ره وییان تیدا

بکری. همر ده بی نه وهنده یان لی بخوا که له مردن رزگاری بیی.
 ئیدیعی موسرکه کان ده رباره ی هاوه ل دانان بو خوداو شت حه رام بوون لییان
 سَیْقُولُ الَّذِينَ أَشْرَكُوا لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَشْرَكْنَا وَلَا آبَاؤُنَا وَلَا حَرَمْنَا مِنْ
 شَيْءٍ كَذَلِكَ كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ حَتَّى ذَاقُوا بَأْسَنَا قُلْ هَلْ عِنْدَكُمْ مِنْ
 عِلْمٍ فَتُخْرِجُوهُ لَنَا إِنْ تَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَإِنْ أَنْتُمْ إِلَّا تَخْرُصُونَ ﴿١٤٨﴾ قُلْ
 فَلِلَّهِ الْحُجَّةُ الْبَلِيغَةُ فَلَوْ شَاءَ لَهَدَيْكُمْ أَجْمَعِينَ ﴿١٤٩﴾ قُلْ هَلُمْ شُهَدَاءُ كُمْ
 الَّذِينَ يَشْهَدُونَ أَنَّ اللَّهَ حَرَّمَ هَذَا فَإِنْ شَهِدُوا فَلَا تَشْهَدُ مَعَهُمْ
 وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَ الَّذِينَ كَذَبُوا بِآيَاتِنَا وَالَّذِينَ لَا
 يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ وَهُمْ بِرَبِّهِمْ يَعْدِلُونَ ﴿١٥٠﴾

پاش نه وهی په روه ردگار باسی نه فامو خوانه ناسه کانی سه رده می
 نه زانی کر. به هه موو شیوه یه ک ده مکو تی کردن، نه مجار باسی بیرو بوچوونی
 پر و پوچی تریان ده کاو له هه موو لایه که وه ته نگیان پی هه لده چنیو بوریان
 ده داو ده فمر موی: ﴿سَیْقُولُ الَّذِينَ أَشْرَكُوا لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَشْرَكْنَا وَلَا
 آبَاؤُنَا﴾ لهو. بهو لاوه نه وانهی موسرکه تو خوانه ناسن ده لێن: نه گهر خودا
 بیویستایه ئیمه موسرکه نه بین نه خۆمانو نه باوکتو باپیرمان موسرکه
 نه ده بووین ﴿وَلَا حَرَمْنَا مِنْ شَيْءٍ﴾ هیچ کامیک لهو شتانه ی خودا هه لالی
 کردوه حه راممان نه ده کرد، واته: نه گهر بیویستایه ئیمه کافر نه بین
 نه یده هیشت کافر ببین، که مه نعی نه کردووین مانای وایه ویستی خودا وایه
 ئیمه کافر ببینو نهو شتانه له خۆمان حه رام بکهین که وایی ئیمه عوزرمان
 هه یه!

له راستی دا ئەمە شوبهیدە کە کردوویانە بە بیانوو بۆ کوفرو
 بیدینی بە کەیان! بپرو بیانوویەکی پڕو سوچو بۆ بناغەیه. خودا بە سەر
 هاو ئەدانا نیان بۆ خودا و حەرام کردنی شتی حەلال لە خوێانو بناغە ی
 بیرو بارو هەلوێستیان دا زاناو ئاگادارە. هەلبەتە ئەم نایەتە هەوائیکی
 غەیبی، پێش بە دیهاتتی، پەرورەدگار هەوائە کە ی فەرمووە، دواییش چۆنی
 فەرمووە ئاوا هاتۆتە دی وە کوو لە سوورەتی النحل / ٣٥ دا دە فەرموێ:
 ﴿وَقَالَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا: لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا عَبْدْنَا مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ
 نَحْنُ وَلَا آبَاؤُنَا، وَلَا حَرَمْنَا مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ كَذَلِكَ فَعَلَ الَّذِينَ مِنْ
 قَبْلِهِمْ﴾. یان لە سەر زویانی کافرە کان دە فەرموێ: ﴿لَوْ شَاءَ الرَّحْمَنُ مَا
 عَبْدْنَا هُمْ، مَا لَهُمْ بِذَلِكَ مِنْ عِلْمٍ إِنْ هُمْ إِلَّا يَخْرُصُونَ﴾ الزخرف / ٢٠.

نەمجار پەرورە گار بیانووە کە یان رەت دە کاتمو و بیرو بۆ چوونە کە یان بە
 پوچ دادەنێ و دە فەرموێ: ﴿كَذَلِكَ كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ﴾ وە کوو ئەو بە
 درۆ خستە نوێ موشریکە عەرەبە کانو دانیشتوانی مە ککو دە ورو بەری کە بە
 بۆی بە لگە بانگەوازی پێغەمبەریان رەت کردە وە، یە کتاپە رستی و
 پەرورەدگاریەتی خودایان نە سەلماندو نە هاتن مافی دانانی شەریعەتی حەرام
 کردن و حەلال کردن هەر بۆ خودا بە رەوا بزانن- هەر بەو شیوە گەلو نەتە وە
 پێشینه کانی ش بە بۆی بە لگە ی عەقڵی و زانستی پێغەمبەرایەتی پێغەمبەرە کانی
 خوێان بە درۆ خستوونە وە. بە درۆ خستە نوێ کە یان بە هەواتمو لە خۆ وە بوو،
 لە نا کامی تیفکریز و ورد بوونە وە نە بوو، خۆ ئە گەر بیرو بۆ چوونە کانیان راست
 بوو نایە، خودا لە سەر ئەو کوفرو بیدینی بە یان سزای نە دە دان، چونکە خودا
 داد پەرورە و هەر گیز کاری سە مکاری ناکا! ئە گەر کردار و گوفتارە
 کوفرنامیزە کانیان بە زۆر و زەخت خودا پێیان بکا ئەوە شیای سزا و تۆلە
 نە دە بوون لە سەر ئەو کوفرو بیدینی بە یان، هەر وە ها لە قورتان دا ئە وە نە جارە
 نایەتی لە جۆری ﴿أَخَذْنَا هُمْ بِذُنُوبِهِمْ﴾ ﴿وَأَهْلَكْنَاهُمْ بِظُلْمِهِمْ﴾ دووبارە و
 سێ بارە نە دە بوونە وە!

﴿حَتَّىٰ ذَاقُوا بَأْسَنَا﴾ ئەو گەلو نەتە وە بە دێ ختانه بەردەوام بوون لە سەر

به درۆ خستنه وهی پیغه مبه ره کانیان هه تا سزای پراوی پری سه ریچی کردنه کانیانمان به سهردا رشتن و تۆ له مان لی ستانندن، نه مه نه وه ده گه یه نی که کافر بوون و حرام کردنی هه لالو هه لال کردنی حرام به ویست و ئیراده ی خویان بووه ده یان توانی وانه کهن! هه رچه نده پهروه ردگار ده یان توانی هه لۆیستیان بگۆرێ بهم جۆره بیروبا وه پری راست و دروستی به خستایه دلیانه وه وه له مبه پری دروست بکرا دایه له نیوان نه وان و کوفردا! به لام نه وه هه لۆیسته شیان هه ر به ویستی خودایه، چونکه هیه شتیگ له بوونه وه ردا به بی ویست و ئیراده ی خودا نایه ته دی.

نه مجار پهروه ردگار فرمان به پیغه مبه ره ده کا که داوای به لگه ی عه قلی و زانستی له سهر بیروبو چونه کانیان به خه نه روو ده فرموی: ﴿قُلْ﴾ نه ی موحه مده دا! به و موشریکانه بلێ: ﴿هَلْ عِنْدَكُمْ مِنْ عِلْمٍ فَتُخْرِجُوهُ لَنَا؟﴾ نایا لای ئیوه زانیاری به لگه یه کی واهیه که بتوانن پستی پی بیه ستن بۆ چه سپاندنی بیرو با وه ره که تان؟ ته گه ر لاتان هه یه ده بیخه نه روو پیشانمان به دن با بزانیان چۆنه!!

نه م پرسیار لی کردنه بۆ گالته پی کردنه وه نه وه ده گه یه نی مه حاله نه و بیرو با وه ره ی نه وان به لگه ی زانستی به شتگیری لی بکا، له هه مان کاتدا سهرزه نشت و لۆمه کردنیانه له سهر نه و جۆره بۆ چوون و گومانه یان، ناشکرایه که هیه به لگه ی زانیاریان به ده سته وه نی به و ناتوانن هیه بنه مایه کی زانستی بۆ بیروبا وه ره که یان بدۆزنه وه، که وایی پتیان بلێ: ﴿إِنْ تَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ، وَإِنْ أَنْتُمْ إِلَّا تَخْرُصُونَ﴾ ئیوه ده رباره ی نه م بیرو با وه ره پووجه ی هه تانه و له سهر نه م هه لۆیسته ناشیری نانه ی ده یاننویتن هیه به لگه یه کی زانستی و ئایینی تان به ده سته وه نییه، جگه له وه ی شوێن گومان که وتوون به ده م قسه فری ده ده نو شوێن خه یال پلاو و بیرو پروای گه نده ل که وتوون به ده م خودا وه درۆ هه لده به ستن و داوا که تان بی بنجو بناوانه و بی به لگه و ده لیله! هیه چتان به ده سته وه نی به.

نه مجار که بهم شیوه ده م کوت کردنو سهرشۆرو ده سه وه سان که وتنو

ھیچ بە لگەیه کیان پێ نەبوو ﴿قُل﴾ ئەو موحەممەد! بەو موشریکە نەفامانە بێ: ﴿فَلِلّٰهِ الْحُجَّةُ الْبَالِغَةُ﴾ بە لگە ی تەواو بە ھێز بێ وێنە لەسەر چەسپاندنی راستی و پووچەل کردنەوی بە تال ھەر بۆ خودایە، ھەرکە ویستی ھەق بچەسپینی و بە تال تێرۆ بکا بنەمای بیروباوەری راست دابمەزرینی، نەحکامی راستو پتەو دابڕێژی بە ئەو پەری رێکئو پێکی نەنجامیان دەدا، ھەموو بیرو بۆچونەکانی ئەوان بە بە لگەو نیشانە ی پتەو و زانست ئامیزەو ھەڵدەو ھەشیینیئەو ﴿فَلَوْ شَاءَ لَهَذَا كُمْ أَتَمِّعِينَ﴾ نەگەر خودا بیروستایەتیو کافر نەبن نە یخستەن سەر رێگای راستو بە زۆر ئیمانی پێ دەھێنانو ناچاری دەکردن کە واز لە شەریک دانان بێنن، لە خۆتانەو شت ھەراو ھەلال نەکەن، ھەمووتانی ھیدایەت دەدا «ئێستا کە وای نەکردوو، دیار» ئێو بە مەیل و ئارەزووی خۆتان ئەو تاوانانە نەنجام دەدەن؛ کەواتە جێگای خۆیەتی خودا داواتان لی بکا واز لەو بیروباوەرە پڕپووچانە بێنن! چونکە ئێو خاوەن ویستو ئیرادە ی خۆتان بە زۆر پێتان ناکرێو ناچار نین بۆ نەنجام دانێ.

ئەم نایەتەو وێنەکانی بناغە ی بیروباوەرێکی ساغ و دروست رادەگەیەنن... ئەو ڕوون دەکەنەو کە ئادەمیزاد ئازادە لەو کردەوانە ی بۆ خۆی ھەلیان دەبژێرێ، ھاو لەنی پێغەمبەر ﷺ لەسەر ئەم بیروباوەرە بوونو، دوا نەوانیش چێن لە دوا ی چێن موسوڵمانان ئەو بیروباوەرە یان پەسەند کردوو «ھەلیان بژاردوو ھەر ئەم بیروباوەرە ش لە گەل ژیری زانستدا گونجاو ژیاو!

ئاشکراشە کە ئێمە ئاگامان لە فەرمانو داواکراوەکانی پەروردگار ھەیە، فەرمانی پێ کردوین بە چاکو جەوگیری لی کردوین لە خراپە، رێگای راستو ناراستی بۆ ڕوون کردوینەو دەشزانین کە ئێمە لە کردەو کانمان ئازادینو ناچار نەکراوین بە زۆرە ملی پێمان ناکرێ! لە ھەمان کاتدا ئاگامان لە مەیل و خواھیشی پەروردگار نییە، نازانین ویستو ئیرادە ی بە چێ، کە وایی دەبێ ھەولێ شتێک بەدین کە ئێمە ئازادین لە کردنیدا نەک خۆمان ھەلەوگیری ویستو ئیرادە ی خودا بکەین کە بە ھیچ جوێک نازانین چۆنەو چۆن نییە!!

بە هەرحال پێویستە لە سەرمان هەمیشە لە خودا بپارێنێوە کە
 هیدایەتمان بدو و بمانخاتە سەر رێگای راستو خوا پەسەند!

ئەمجار فەرمان بە پێغەمبەری خوێ دەکا داوا لە موشریکەکان بکا
 شایەد بێن لەسەر راستی داواکانیان گەواهییان بۆ بدەن لەسەر ئەو
 حەرام کردن و حەلال کردنە بێ بانگەشە بۆ دەکەن و دەفەرموی: ﴿قُلْ نەى
 موحەممەد پێیان بێ: ﴿هَلُمَّ شُهَدَاءُ كُمُ الدِّينِ يَشْهَدُونَ أَنَّ اللّٰهَ حَرَمَ
 هٰذَا﴾ ئەو شایەتە نامادە بکەن کە بە ناشکرا شایەتیتان بۆ دەدەن کە ئەو
 شتانە پێتان وایە حەرامە، خودا لێى حەرام کردوون، دیارە شایەتیان ەست
 ناکە وێستو بێ بەلگەو دەستەوسان دەبن، ﴿فَإِنْ شَهِدُوا فَلَا تَشْهَدُ مَعَهُمْ﴾
 ئەگەر وای دا بنێنێو لە فرزی مەحالا شایەدیان هێنانو شایەتییان بۆ دان؛
 ئەتۆ پێیان بپروا مەکوو شایەتیەکیان لێ وەرەگرەو تەسلیمیان مەبە،
 بەلکو دژیان یوەستەو بمر بەرەکانیان بکوو هەول بدە بۆیان بدە، چونکە
 دنیابە شایەتیدانەکیان درۆو بوختانەو ئەوانە شایەتی درۆن! ﴿وَلَا تَتَّبِعْ
 أَهْوَاءَ الَّذِينَ كَذَبُوا بِآيَاتِنَا﴾ ئەتۆ ئەى موحەممەد! بە هیچ شێوەیەک شۆن
 هەواو ئارەزوو بازی ئەو کەسانە مەکوو کە نیشانەکانی تاکو تەنیایی خودا
 بە درۆ دەخەنەو و بپروایان بە پەرورەدگاریەتی یەزدان نێیەو بە خواوەنى
 بوونەوهری نازانن، پێیان وایە ەسلاتی یاسا دارشتن و حەلال کردن و حەرام
 کردن تایبەت نێ بە خوداوە ﴿وَالَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ﴾ هەروەها شۆن
 بیروباوەری ئەو ئەفامانە مەکوو کە دوا خەیاڵپلاوی خۆیان کەوتوون و بپروایان
 بە هاتنی رۆژی قیامت نێیە، ئەوەندەیان بپروا بە زیندوو بوونەوهری رۆژی
 قیامت نێە کە ئەو بپروایە پالیاڵیان پێوە بنێ کاتێ بەلگەو دەلیلیان بۆ
 هێندرانەو گۆی لێ رابگرن ﴿وَهُمْ بِرَبِّهِمْ يَعْدِلُونَ﴾ ئەوانە شەریک بۆ
 خدای خۆیان دادەنێن، شتی تر دەکەن بە هارتای و هێنانی خێرو لابردنی شەر
 وەپال ئەو شەریکە دەدەن، وەکوو خودا دەسلاتی حیسابو لێکۆلینەوهری
 قیامتەو تۆلە ستاندن و پاداشدانەوهری بۆ دیاری دەکەن!

ده راسپارده (الوصایا العشر)

❖ قُلْ تَعَالَوْا أَتْلُ مَا حَرَّمَ رَبُّكُمْ عَلَيْكُمْ ۖ أَلَّا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ مِمَّنْ إِمْلَقِي ۖ نَحْنُ نَرِزُقُكُمْ وَإِيَّاهُمْ ۖ وَلَا تَقْرَبُوا أَلْفَاوِحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطْنٌ وَلَا تَعْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ ۚ ذَٰلِكُمْ وَصَّيْكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿۱۵۱﴾ وَلَا تَقْرَبُوا مَالَ الْيَتِيمِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ حَتَّىٰ يَبْلُغَ أَشُدَّهُ ۖ وَأَوْفُوا بِالْكَيْلِ وَالْمِيزَانِ بِالْقِسْطِ ۚ لَا نُكَلِّفُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا وَإِذَا قُلْتُمْ فَاعْدِلُوا وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَىٰ ۖ وَبِعَهْدِ اللَّهِ أَوْفُوا ۚ ذَٰلِكُمْ وَصَّيْكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿۱۵۲﴾ وَأَنَّ هَٰذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ ۖ وَلَا تَتَّبِعُوا السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَن سَبِيلِهِ ۚ ذَٰلِكُمْ وَصَّيْكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿۱۵۳﴾

پاش نهوهی پهروه ردگار خوارده مهنی به حرامه کانی روون کرده وه، رهددی نهو موشریکانهی دایه وه: که له خوځانه وه شتی خدا لی حرام نه کردوون له خوځان حرام کردو وه! نه مجار به شوین نهو حوکمو روون کردنه وه یه دا بنه مای شته حرامه کان-ماددی یان مه عنه وی کرداری یان گوftarی- دیازی ده کا!

نیبنو مه سعود ده فمرموئ که سیکه ده یه وی سهیری راسپارده (وه سیه ته) کانی پیغه مبهر ﷺ بکا نهو وه سیه تنامانهی تا له دنیا ده رجوو له سهریان بوو با نهم نایه تانهی قورنان ﴿قُلْ تَعَالَوْا أَتْلُ مَا حَرَّمَ رَبُّكُمْ﴾ تا

دہ گاتہ ﴿تَقْوَنَ﴾ بخوینیتہوہ۔

حاکم لہ عوبادہی کوری صامیتہوہ دہ گیریتہوہ دہ لئی پیغہ مبہر ﴿فَمَرْمُورِ﴾
 فمرموری: ﴿اِنَّكُمْ يٰۤاٰیُّہِی عَلٰی ثَلٰثٍ؟﴾ کئیہ یمانم دہ داتی لہ سمر بہ جیہینانی
 وہ سیہ تنامہ کانی سی نایہت؟ نہ مجار پیغہ مبہر ﴿فَمَرْمُورِ﴾ ﴿قُلْ تَعَالَوْا
 اٰتِلْ مَا حَرَّمَ رَبِّکُمْ عَلَیْکُمْ﴾ ہد تا کوتایی نایہتہ کانی خویندہوہ، نہ مجار
 فمرموری: ہر کہ سی پابند بی پییانہوہ پاداشتی لای خودایہ، کہ سیٹ
 ہم موری جی بہ جی نہ کردنو لئی کد کردنہوہ، خدا لہ دنیا پی رشتو
 سزایا، نہوہ تولمو عیقابہ، نہ گمر بؤ قیامت بؤی ہلگرت نہوہ کاری نہو
 لای پمروہ دگارہ؛ بیہوی سزای دہ داو بیہوی لئی خوش دہ بی۔

﴿قُلْ تَعَالَوْا اٰتِلْ مَا حَرَّمَ عَلَیْکُمْ رَبُّکُمْ﴾ نہی موحمہد! بلئی: بمو
 موشریکانہی عمیری خدا دہ پرستن، رزقو روژیہک خدا بؤی حلال
 کردون بؤ لہ خویانی حرام دہ کمن! لہ ترسی ہڈاریو سمرزہ نشتو لؤمہ
 کردن مندالی خویان دہ کوژن، بہ نارہ زوو بہ ہوانتہو راسپاردہی شہیاتینی
 حلال حرام دہ کمنو حرام حلال دہ کمن پییان بلئی: ورن بؤ لام لیم
 کوہینہوہ، بؤتان دہ خوینمہوہ بؤتان دہ گیرمہوہ، نہو شتانہی خدا بہ راستی
 لئی حرام کردونو فرمانی داوہ بہ حرام بوونیانو نینگای پی ناردوہ -
 نہک وہ کوو نیوہ بہ دہ مبہر گوژرہ کاری - ورن پیتان بلیم بؤتان روون
 بکہمہوہ، چونکہ ہر خدا مافی داریشتنی یاساو شمرعہتی ہدیہ، ہر نہو
 بؤی ہدیہ شت حرام بکاو شت حلال بکا۔ نہمنیش پیغہ مبہر و ہوانہ کراوی
 نہوم چی بؤ ناردوم پیتانی راہہ گہیہنم، ورن با نہم دہ وہ سیہ تنامہ تان پی
 رابگہیہنم پینجیان بہ شیوہی جلموگیریو پینجیان بہ شیوہی فرمان۔

بہ تابیہتی باسی شتہ حرامہ کانی کردہ ہرچہندہ وہ سیہ تہ کان گشتی
 ترن چونکہ دیاری کردنی شتہ حرامہ کان نہوہ دہ گہیہنی کہ جگہ لہوان
 نہوانی تر حلالن۔

۱- سمرہ تا بہ جلموگیری کردن لہ ہاوہ لدانان بؤ خدا دہ ست پی دہ کاو
 ﴿اَلَا تَشْرٰکُوْا بِاللّٰهِ شَیْئًا﴾ ناموژگاریتان دہ کا کہ ہیچ کہ سیٹکو

هیچ شتیك نه كنه هاوہ لی خودا، با نمو شته له باره ی قه باره وه گه وره بی؛ وه كوو مانگو خورو نه ستیره ی كاكه شان بی، یان له باره ی ریزو نرخه وه بهرزوپیرۆز بی وه كوو فریشته و پیغه مبرانو پیاوچاكان، چونكه نه وانه هه موویان دروست كراوی خودانو بهنده ی خودان، وه كنۆو ■ هه فرموی: ﴿إِنَّ كُلَّ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ إِلَّا آتِيَ الرَّحْمَنِ عَبْدًا﴾ هه فرموی: ٩٢. نه ی كۆمه لی ئاده میزاد پیویسته پرستزو بهندایهتی تایبته بكن به پهروه ردگار هه وه بهس! واز له پرستزو بهندایهتی كردنی هه موو شتیك بینن.

٢- چاكه كردن له گهل باوكنو دایكدا ﴿وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا﴾ واته: چاكه له گهل باوكنو دایكتان دا بكن بهدلو به گیان خزمه تیان بكنو گو ی رادیری فرمانه كانیان بن، به مهرچيك فرمانه كانیان دژی تاینن نه بی.

زۆر جار له قورتاندا پهروه ■ گار بهندایهتی كردن بۆ زاتی پاکی خۆی چاكه كردن له گهل دایكنو باوكندا بیه كهوه باس ده كا: چونكه پهروه ردگار بۆ خۆی سه رچاوه ی دروست كردنی ئاده میزادو رزقو رۆژی ده ریه تی، باوكنو دایكیش هۆكاری نمو پیدا بوونو به خێو كردن و پارێزگاری كردنن، نمو تا ده فرموی: ﴿وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا﴾ الاسراء/ ٢٣ یان ده فرموی: ﴿إِنْ أَشْكُرْ لِي لَوَالِدَيْكَ إِلَيَّ الْمَصِيرُ﴾ لقمان/ ١٤. بۆیه نه زه تدانی باكنو دایك له تاوانه گه وره كانه چاكه كردنیش له گهل یاندا له كرده وه چاكه كانه.

بوخاری و موسلیم له عبدلولای كوری مه سعوده وه ده گیر نه وه ده لی: پرسیارم له پیغه مبره ی خودا كرد؛ وتم: ■ كرده وه یهك باشه بیکه م؟ پیغه مبره ■ فرموی نوێژ كردن له كاتی خۆیدا، وتم دوا ی نوێژ كارێك باشه بیکه م؟ فرموی: چاكه كردن له گهل باوكنو دایكدا، گوتم پاشان چی؟ فرموی: جیهادو تیكۆشان له پێناو تاینی خودادا.

چاكه كردن له گهل باوكنو دایكدا نه وه یه: مامه له یان له گهلدا بكه ی مامه له كردنیكی دلسۆزانو هه لقولاو له سۆزو خوشه ویستی به وه بی، نهك به زۆرو له ترسان بی!

نیتر کوږ چۆن له گهل باوکتو دایکیدا هه لسو کهوت بکا، منداله کانی
 نهویش تاوا هه لسو کهوتی له گهل دا ده کهن، ته نانهت با پاش ماوهیه کیش بی.
 طه بهرانی له عه بدوللای کوږی عومهره و ده گپیته و ده پیغه مبهسر ﴿وَلَا تَقْتُلُوا﴾
 فهرمووی: ﴿بِرُّوَا اَبَاءَكُمْ تَبَرُّكُمْ اَبْنَاؤُكُمْ، وَعِصُوا نَهْيَكُمْ﴾ چاکه له گهل
 باوکتو دایکتان بکهن، منداله کانتان چاکه له گهل ئیوه ده کهن، داوین پاکت بن
 له گهل نافرته تانی خه لکتدا، نافرته تانی ئیوه داوین پاکت ده بن.

٣- کچ زینده به چال کردن یاساغه...! لهم رووه وه پهره و دگار ده فهرمووی:
 ﴿وَلَا تَقْتُلُوا اَوْلَادَكُمْ مِنْ اِمْلَاقٍ﴾ له وه پیش یهزدان وه سیهتی بۆ کردین؛ که
 چاکه له گهل باوکتو دایکتو باپیرو نه نکندا بکهین، نه مجار گهراپه و فهرمانی
 کر به باوکتو دایک که چاکه له گهل مندال بکری و فهرمووی: به شیک له وه
 وه سیهتو فهرمانو نامۆزگاریانهی که خودا ناراسته ی ئیوه ی کردوه،
 نه وهیه: که له ترسی هه ژاری یان شتی تر مندالی خۆتان له ناو نه بن، چونکه
 ﴿نَحْنُ نَرْزُقُكُمْ وَاِیَّاهُمْ﴾ نیمه رزقو رۆژی ئیوه وه نهوانیش ده ده یین، رۆژی
 نهوان به هۆی ئیوه وه دابین ده کهین، نه له هه ژاری ئیستاون نه له هه ژاری
 داهاتوو مه ترسن- سهری بی رۆژی له ژیر گله وهیه- پهره و دگار بۆ خۆی بهر
 عۆده ی رزقو رۆژی بهنده کانی بووه، نمونه ی نه نایه ته نایه تیکی تر که
 ده فهرمووی: ﴿وَلَا تَقْتُلُوا اَوْلَادَكُمْ خَشْيَةً اِمْلَاقٍ نَحْنُ نَرْزُقُكُمْ وَاِیَّاهُمْ،
 اِنْ قَتَلْتُمْ كَانَ خَطَاً کَبِیْرًا﴾ الاسراء/ ٣١.

جوداوازی ئیوان نه دوو ته عبیره نه وهیه: ته عبیری سووره تی (نه نعم)
 مه بهستی جله وگیری کردنه له کوشتنی مندال له بهر هه ژاری ده رهالو هه بوو؛
 بۆیه رزقو رۆژی باوکه کانی پیش خست، چونکه نه مان گرنگن، لهم رووه وه که
 هه ژاری به که له گوڤیدا به، به لام له ته عبیری سووره تی (ئیسرا) دا مه بهستی
 نه وهیه: داوا ده کا که باوکه کان منداله کانیان نه کوژن له ترسی هه ژاری به که
 که چاوه پروان ده کری له داهاتوودا بیته گوڤی، بۆیه رزقو رۆژی منداله کانی
 پیش خست له بهر گرنگی پیدان بهوان، واته: له هه ژاری داهاتوو مه ترسن به
 هۆی رزقو رۆژی منداله کانتان! نایه ته که ناماژه بۆ نه وه ده کا که پاریزگاری

ره‌چه‌له‌کی ئاده‌میزاد زه‌روری و پێویسته، لهم رووده‌وه که ئه‌زیه‌تدانی وه‌چه‌ بۆ بنه‌چه‌وه‌ ئه‌زیه‌تدانی بنه‌چه‌ بۆ وه‌چه‌ی یاساغ کردووه، چاودێری کردنی هه‌ریه‌که‌یانی بۆ ته‌وی تریانی به‌ پێویست داناوه، هه‌روه‌کوو چۆن له‌ نامۆزگاری پێتجه‌مدا له‌ ناو بردنی نه‌فسی ئاده‌می حه‌رام کردووه.

٤- نه‌نجامدانی هه‌موو تاوانی حه‌رامه‌و پێویسته‌ خۆی لی بیاریزین وه‌کوو ده‌فرموی: ﴿وَلَا تَقْرُبُوا الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطُنَ﴾ هه‌رگیز نزیک تاوانی فاحیشه‌ مه‌به‌نه‌وه، فاحیشه‌ به‌ تاوانیک ده‌گوتری: گونا‌هه‌که‌ی گه‌وره‌یی؛ جا کرداری یان گو‌فتاری وه‌کوو زینا و بوختانکردن به‌ ئافره‌تی داوین پاک‌ی بی ناگا، جا زیناکردنه‌که‌ به‌ ئاشکرا‌یی یان به‌ نه‌ه‌نی‌یی.

عه‌ره‌به‌کان له‌ سه‌رده‌می نه‌زانیان دا زینا کردنی نه‌ه‌تی‌یان به‌ لاوه‌ ئاسایی بوو، به‌لام زینا کردنی به‌ ئاشکرایان به‌ لاوه‌ کاریکی خراپ بوو، ئیتر په‌روه‌ردگار هه‌ردوو چۆره‌که‌ی یاساغ کردن، وه‌کوو له‌ شو‌نیک‌ی تردا ده‌فرموی: ﴿قَالَ إِنَّمَا حَرَّمَ رَبِّي الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطُنَ، وَالْأَنۡثَىٰ وَالْبَغۡیَ بِغَیۡرِ الْحَقِّ وَأَنۡ تَشۡرِکُوا بِاللّٰهِ...﴾ الاعراف/٣٣.

بریک پێیان وایه: تاوانی ظاهیر نه‌و تاوانه‌یه‌ به‌ نه‌ندامه‌ ظاهیری‌یه‌کانی جه‌سته‌ نه‌نجام بدری، تاوانی (باطن) نه‌و تاوانانه‌یه‌ که‌ په‌یه‌ه‌ندی به‌ ده‌ره‌نه‌وه‌ هه‌یه، وه‌کوو هه‌سوودی خۆبه‌زلزانی.

ئیه‌نو هه‌ییانی ته‌نصاری له‌ عی‌کریمه‌وه‌ ده‌گێڕێته‌وه‌ ده‌لی: مه‌به‌ست به‌ (ما ظه‌ر منها) ستم کردنه‌ له‌ ئاده‌میزادان (وما بطن) مه‌به‌ست زینا کردن و دزی کردنه، چونکه‌ به‌ روا‌له‌ت تاوانکار به‌ دزییه‌وه‌ ته‌م چۆره‌ تاوانانه‌ نه‌نجام ده‌دا!!

٥- له‌ ناو بردنی نه‌فسی ئاده‌میزاد به‌ نا‌ره‌وا!

ده‌فرموی: ﴿وَلَا تَقْتُلُوا النَّفۡسَ الَّتِي حَرَّمَ اللّٰهُ إِلَّا بِالْحَقِّ﴾ به‌ هه‌چ جو‌ریک نه‌و نه‌فسه‌ی خودا کوشتنی حه‌رام کردووه‌ به‌ هۆی ئیسلامه‌تی‌یه‌وه‌ یان به‌ هۆی واده‌و په‌یمان‌ه‌وه‌ وه‌کوو ته‌ه‌لی کیتاب که‌ له‌ ناو ئیمه‌دا نیسته‌ جێنو له‌ زیمه‌ی ئیمه‌دان مه‌یکوژن، مه‌گه‌ر شی‌اوی کوشتن بی، به‌م ره‌نگه‌ بکوژی

به ناره‌وا که سیکی کوشتبی یان موحصنه بی و زینای کردبی، یان له نابین هه‌لگه‌را بیته‌وه.

جا هه‌رچه‌نده تاوانی کوشتن ده‌چیته خانە‌ی فاحیشه‌وه و جله‌وگیری به که نه‌میش ده‌گریته‌وه، به‌لام بویه به‌تایبه‌تی باسی کرد بو زنده‌گرنگی پیدانو جه‌خت کردن له‌سەر نه‌وه که تاوانیکی هه‌نده‌گه‌وره‌یه پیوسته به هیچ جوړی توخنی نه‌که‌ون.

که ده‌فرموی: ﴿إِلَّا بِالْحَقِّ﴾ ناماژیه بو نه‌وه: که کوشتنی ناده‌میزاد جاری وا ده‌بی ره‌وایه، وه‌کوو نه‌وه کابرا تاوانیک بکا شیایو کوشتن بی؛ وه‌کوو پیغه‌مبەر ﷺ له فرموده‌یه‌کی دا ده‌فرموی: (لَا يَحِلُّ دَمُ امْرِئٍ مُّسْلِمٍ إِلَّا بِأَمْرِ ثَلَاثَةٍ: كَثْرَ بَعْدَ إِيْمَانٍ، وَزِنًا بَعْدَ إِحْصَانٍ، وَقَتْلُ نَفْسٍ بَغَيْرِ حَقٍّ) واته: کوشتن و رشتنی خوینی موسولمان هه‌لال نیه مه‌گه‌ر به سی‌شت نه‌بی: کافر بوون هه‌لگه‌رانه‌وه له نابین، زینا کردنی پیاو که ژنی هینابی یان نافرته شوی کردبی، کوشتنی ناده‌میزادیک به ناره‌وا، هه‌رکه‌سیک تاوانیک له‌م سی تاوانه‌ی لی روودرا، کوشتنی ره‌وایه.

به کورتی و پوختی کوشتنی ناده‌میزاد به شیوه‌یه‌کی ره‌وا نه‌وه فرمانی په‌روه‌ردگار به کوشتنه‌وه‌ی بکوژو به‌رده‌باران کردنی زیناکه‌ری موحصنه تا گیانی ده‌رده‌چی!

موسلیم بوخاری له عه‌بدوللای کوپی عومره‌وه (را له پیغه‌مبەر وه ده‌گیریته‌وه که فرمویه‌تی: (أَمَرْتُ أَنْ أَقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَشْهَدُوا أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ، فَإِذَا فَعَلُوا ذَلِكَ عَصَمُوا مِنِّي دِمَاءَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ إِلَّا بِحَقِّ الْإِسْلَامِ وَحِسَابُهُمْ عَلَى اللَّهِ) فرمانم پی کراوه که شهر له‌گه‌ل ناده‌میزادان بکه‌م تا شایه‌تی ده‌دن: که جگه له په‌روه‌ردگار هیچ خودای تر نینو (محمد) پیغه‌مبەر و ره‌وانه کراوی خودایه، نوژه‌کانیان به ریکو پیکی نه‌نجام بدن، زه‌کاتی مالو سامانی خوین ده‌ریکه‌ن، که نه‌وه‌یان کرد، مالو گیانیان له من ده‌پارژن، مه‌گه‌ر حه‌قی نیسلامیان بکه‌وتته سه‌ری، حیسابو

لَیْکَؤْلَیْنَه وَهَشِیَان لَه سهر پهروه ردگاره، واته: ههر که سێ به روالهت ناوای کرد به موسولمان حسیب ده کری.. جا نهو به دل موسولمان بووه یان به نا به دلی و دوورویی نهوه خوا ده زانیو نهو حیسابی له گهل ده کا!

تهم گرنگی پیدانو نهی کردنه له مروف کوشتن، له بهر نهوه یه کوشتن تاوانیکی گهلی گهروه و سامناکه، ده ست درێژی یه کی فره دژوار له مافی مروفایه تی دا، ده ست درێژی کردنه بۆ سهر دروستکراوی خودا که به دهستی قودرهت نه خشو نیگاری کیشاوه و له جوانترین شیوه دا تازو پۆی لیک داوه. ﴿ذَلِکُمْ وَصَاکُمْ بِهٖ لَعَلَّکُمْ تَعْقِلُوْنَ﴾ نهو کاره یاساگر اوانه لیتان لهو کارانهن که خودا نامۆزگاریتان ده کا بهوهی لیی دوور بکهونهوه «فرمانو جله وگیری یه کانی خودا وهریگرن، بهو جوړه نامۆزگاری و هسییهت کردنه بۆتان پهروه ده تان ده کا، بۆ نهوهی راستالو هوشمه ندبن، بهرژه و نه دی خۆتان بزائن، نهوهی فرمانی پی کردوون نه نجامی بدهن نهوهی جله وگیری لی کردوون توخنی نه کهون.

٦- پاریزگاری مالی هه تیو. وهسیهتو نامۆزگاری شه شهم پاراستنی مالی هه تیوه.. ده فرمانی: ﴿وَلَا تَقْرَبُوا مَالَ الْیَتِیْمِ اِلَّا بِآلِیِّ هِیْ اَحْسَنُ﴾ به هیچ جوړیک توخنی مالی هه تیو مه کهونو لی نزیك مه بنهوه، هیچ نه ندازه یه ک له مالو سامانی نهو هه تیوانه ی له ژیر سهر بهرشتیکاری ئیوه دان هه لمه گرن، ده سکاری مالو داراییان مه کهن، مه گهر به شیوه یه ک بی که سوودو قازانجی بۆ نهوان تیدابی، وه کوو نهوه ماله که یان بخه نه بازارگانی یه وه گه شه ی پی بدریو له له ناوچوون پیاریزریو به گویره ی پیویست له قازانجی ماله که یان بۆتویان بۆ دابین بکری. وینه ی تهم نایه ته نایه تیکی تره که ده فرمانی: ﴿اِنَّ الَّذِیْنَ یَاْكُلُوْنَ اَمْوَالَ الْیَتَامٰی ظُلْمًا اِنَّمَا یَاْكُلُوْنَ فِیْ بُطُوْنِهِمْ نَارًا وَ سَیَصْلَوْنَ سَعِیْرًا﴾ النساء/ ١٠.

جله وگیری کردن له نزیك کهوتنه وه له شتیك بهو ئوسلوبه قورنانی به لاغه تیکی زوری تیدایه، چونکه جله وگیری بهو شیوه یه جله وگیری بهو هۆکارو وه سیلانه ی که سهر ده کیشن بۆ خودی شته که، «هکو نهوه له کاتی بازارگانی کردن به مالی هه تیوه که، یان رهام هینانی کشتو کالی هه تیوه که

شتیکی لی بخوا، بیگومان پهروه دگار جله وگیری به کی توکمه ی له خواردنی مالی هه تیو کردوه، مه گهر له بهر نا عیلاجی و پیوستیاتی زور شتیکی لی بخوا، نه مه دروسته به لام به مهرجیک زیده ره وی تیدا نه کا وه کو له نایه تیکی تر دا ده فرموی: ﴿وَلَا تَأْكُلُوهَا إِسْرَافًا وَبِدَارًا أَنْ يَكْبُرُوا، وَمَنْ كَانَ غَنِيًّا فَلْيَسْتَغْفِرْ، وَمَنْ كَانَ فَقِيرًا فَلْيَأْكُلْ بِالْمَعْرُوفِ﴾ النساء/ ٦.

هه لبه ته جله وگیری کردن له نزیك كهوتنه وه له مالی هه تیو بهرده وام ده بی ﴿حتی یبلغ أشده﴾ هه تا نه وه هه تیوه پی ده گاو ره سیده ده بی و له ریزی پیاوان ده ژمی دردی، مه له که ی عقل و هو شی کامل ده بی و ده توانی به ریکو پیکی سه پر رشتی مالو سامانی خوی بکاو گه شه ی پی بکا، بۆ به شه عبی و مالیکو کو مه لیک له زانایانی سه له ف رسته ی ﴿حتی یبلغ أشده﴾ یان به (حتی یحتمل) مانا کردوه، واته: هه تا نیحتیلامی ده بی، کاتی نیحتیلام بوویش به عاده ت له نیوان ته مه نی پانزه سالی و هه ژده سالی دایه، هه رکاتی هه تیو گه یشته نه وه ته مه نه وه دیارده ی پیاوه تی و هو شه مندی زیره کی لی ده رکهوت نه وه کاته مالو سامانه که ی خوی ده در ژته وه وه کوو له شوینیکی تر دا ده فرموی: ﴿فَإِنْ أَنْسَلْتُمْ مِنْهُمْ رُشْدًا فَادْفَعُوا إِلَيْهِمْ أَمْوَالَهُمْ﴾ النساء/ ٦.

٧-٨- ره سیه تی شه شه مو هه وته م کیشانه و پیوانه ی ته واو له کاتی کرپنو فروشتندایه ده فرموی: ﴿وَأَوْفُوا الْكَيْلَ وَالْمِيزَانَ بِالْقِسْطِ﴾ نه گهر شتی پیوانه کراو کیشانه کراوتان فروشت به خه لک به ته واوه تی بۆیان پیوانه و کیشانه بکه ن، که مو کوپی تیدا مه که ن، نه گهر نه و شتانه تان کرپن له کاتی پیوانه و کیشانه کردن دا زیاده ی مه خه نه سه ری به کورتی چ بفروشن چ بکرن له پیوانه و کیشانه دا زیاده و که می تیدا مه که ن! به لکو داد پهروه رانه کار بکه نه ته رازو و بازی و حوقه بازی مه که ن، به گو تره ی توانا وریابن ره و قسناغ و نامیری پیوانه و کیشانه تان که مو کوپی تیدا نه بی به نه نقه ست فرت و قیل و ته له که بازی مه که ن ﴿لَا يَكْلِفُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا﴾ پهروه دگار له هیچ

که‌سیک زیاد له توانای خۆی ئهرکی ناخاته سه‌ری، جا ته‌گهر که‌سیک له کاتی پێوانه‌و کێشانه‌دا هه‌له‌ی کردو که‌می دا، یان زیادێ وهرگرت، نه‌وه تانبار نابێ ههر کاتی هه‌ستی کرد ده‌بێ هه‌له‌که‌ی راست بکاته‌وه!

ناشکرایه تهرزوویازیو فرتو قیل له کێشانه‌و پێوانه‌دا تاوانێکی فره گه‌وره‌یه‌و په‌روه‌ردگار هه‌ره‌شه‌ی سامناکی له نه‌نجامده‌رانی کردوه، سه‌رنج‌امی به‌ده‌ختیو چاره‌ره‌شی ده‌خاته‌وه‌و فه‌سادو نا‌ژاوه له ولاته‌دا به‌ریا ده‌بێ! نه‌وه‌تا: قورئان له شوێنێکی تردا ده‌فرموی: ﴿وَيَلِّ لِلْمُطَفِّفِينَ، الَّذِينَ إِذَا أَكْتَالُوا عَلَى النَّاسِ يَسْتَوْفُونَ وَإِذَا كَالُوهُمْ أَوْ وَزَنُوهُمْ يُخْسِرُونَ﴾ المطففين/١-٣.

له نایه‌تیکی تردا په‌روه‌ردگار له‌سه‌ر زویانی هه‌زه‌تی شوعه‌یب ناوا ناکامی تهرزوویازیو فرتو قیل له کێشانه‌و پێوانه‌دا روون ده‌کاته‌وه‌و ده‌فرموی: ﴿وَيَا قَوْمِ أَوْفُوا الْمِكْيَالَ وَالْمِيزَانَ بِالْقِسْطِ وَلَا تَبْخُسُوا النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ وَلَا تَعْتُوا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ﴾ هود/٨٥. که وابێ بی‌بایه‌خ کردنو شکاندنی کالای خه‌لک ده‌جێته خانه‌ی تهرزوویازیو حوققه بازی‌یه‌وه! به‌شیکه له هۆکاره‌کانی نا‌ژاوه‌نانه‌وه‌و فه‌سادێ کردن له زه‌وی‌دا.

٩- دادپه‌روه‌ری له قسه‌و به‌یارداد. وه‌کسو ده‌فرموی: ﴿وَإِذَا قُلْتُمْ فَاعْدِلُوا وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَى﴾ نه‌ی گروهي موسولمانان! که شایه‌تیتان‌دا یان به‌یارو هوکمتان ده‌رکرد، دادپه‌روه‌رانه نه‌نجامی بده‌ن، با نه‌و که‌سه‌ی شایه‌تی‌یه‌که‌ی له دژ ده‌ه‌ن یان به‌یاری دژ ده‌رده‌که‌ن خه‌زمو خوێشیش بێ، چونکه ههر رێگه‌ی دادپه‌روه‌ری‌یه کاروباری ولات رێک ده‌خه‌یو ناسایش به‌ریا ده‌بێو دانیه‌شتوان مافیان پێشیل ناکرێ، تاکو کو‌مه‌ل تو‌خه‌ی له گیانی خوێان ده‌که‌ن! دادپه‌روه‌ری بناغه‌ی فرمانه‌وه‌ای‌یه‌ که‌له‌که‌ی ناشتیو ناوه‌دانیه‌، ژبان له‌سایه‌ی عه‌داله‌ته‌و دادپه‌روه‌ری‌دا به‌هه‌شتی جاویدانی‌یه، ههر ولاتی‌یک دادپه‌روه‌ری تێدا به‌رقه‌رار نه‌بێ دۆزه‌خیکی پێ خه‌مو زوخاوه! بۆیه په‌روه‌ردگار له چهند نایه‌ته‌دا بانگه‌وازی ناده‌میزاد ده‌کاوه‌لیان ده‌نی که هه‌میشه هه‌ول بده‌ن، عه‌داله‌ت به‌رقه‌رار بکه‌نو هوکمو به‌یاریان له

چواچپوہی دادپہروہری دا تہ نجام بدہن بہ کورتی وہ کوچون پتویستہ لہ
 کیشانہو پتوانہ دا - کہ کردار نامیزہ - بہ عہدالت نیش بکہن لہ شتی گوftar
 نامیزش دا - کہ شایہ تی و برپارہ رکردن بہ شیکن لی - دہ بیست
 دادپہوہری تہ نجام بدہن!! وہ کوو دہ فرموی: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا
 قَوَّامِينَ بِالْقِسْطِ، شُهَدَاءَ لِلَّهِ وَلَوْ عَلَى أَنْفُسِكُمْ أَوِ الْوَالِدَيْنِ
 وَالْأَقْرَبِينَ﴾ النساء/۱۳۵.

۱۰- وہ فا بہ وادہو بہ لیتو پابہند بوون پیانہو! تہ مہ یہ کیکہ لہ
 وسیہ تہ کانی کہ پہروہردگار ناماڑہی تادہ میزادی کردوہو دہ فرموی:
 ﴿وَبِعَهْدِ اللَّهِ أَوفُوا﴾ وہ فا بہ عہدو پہیمانی خودا بکہن، تہو شتانہی
 فرمانی پی کردوون، تہ نجامیان بدہن، تہوہی جلموگیری لی کردوون توخنی
 مہ کہون، بہ گویرہی نامہی خودا کہ قورٹانہ کار بکہن، سوننہتی
 پیغہ مبہرہ پدیرہو بکہن، ہروہا سروشتی پاکو عہدلی ساغ بہ کار بینن،
 تہم رستہ یہ لہ نایہ تہ کدا ہموو وادہو بہ لیتہ کان دہ گرتہوہ: چ تہو عہدو
 پہیمانہی کہ تادہ میزاد لہ گمل پہروہردگار کردوویانہ وہ کوو لہ شونیکی تردا
 دہ فرموی: ﴿وَأَوْفُوا بِعَهْدِ اللَّهِ إِذَا عَاهَدْتُمْ﴾ النحل/۹۱. یان تہو عہدو
 پہیمانہی کہ تادہ میزاد لہ ناوختان دا دہیکن وہ کوو دہ فرموی:
 ﴿وَالْمُوفُونَ بِعَهْدِهِمْ إِذَا عَاهَدُوا﴾ البقرة/۱۷۷.

تہ مجار پیش کوتایی ہینان بہ وہ سیہ تو ناموژگاریہ کان دہ فرموی:
 ﴿ذَلِكُمْ وَصَّاكُم بِهِ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ﴾ تہو شتانہی باس کران؛ تہو شتانہ
 کہ ناموژگاری پی کردوون، بہ لکو پہندیان لی وہریگرن بیریکہ تہوہ تہ مبی
 بین، واز لہو کردارو گوftarہ خراپانہ تان بینن کہ لہوہ پیش تہ نجامتان داون،
 با تپوہ لہ ناوختان دا تہو وہ سیہ تو ناموژگاریانہی کہ خودا ناراستہی
 کردوون بیر یہ کتری بخنہوہ، ناموژگاری یہ کتری پی بکہن وہ کوو لہ
 نایہ تیکی تردا دہ فرموی: ﴿وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا
 بِالصَّبْرِ﴾ العصر/۳. تہ مجار کوتایی وہ سیہ تو ناموژگاریہ کان بہوہ
 دہینن کہ تہم ریبازی نیسلامہ پدیرہوو پروگرامیکی راستو دروستو

پته‌وه‌ن ریبازی خودا په‌سندو به مرازگیشته‌نو ده‌فرمووی: ﴿وَأَنَّ هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ﴾ جا له‌بهر ته‌وه‌ی همر ته‌مه ریبازی خودا په‌سندو راستو دروستو ریگای حق همر ته‌مه‌یه شوین تهو ریبازه بکه‌ونو به موو لی‌ی لامه‌ده‌ن، ﴿وَلَا تَتَّبِعُوا السَّبِيلَ فَتَفْرَقَ بَيْنَكُمْ عَنِ سَبِيلِهِ﴾ نه‌چن شوین ریبازه جیا‌جیا‌کانی ته‌مو تهو بکه‌ون؛ ریبازه گو‌مپایی‌یه‌کانو قورتو پیچ پیچه‌کان، که له تاکام‌دا سهرتان پی ده‌کیشی بۆ پهرته‌وازه‌بوونو دوو‌سهرکی و لادان له ریبازی نایینی نی‌سلامو به‌رنامه‌و پرۆ‌گرامه نمونده‌یی‌یه‌که‌ی!

نی‌بنو عه‌بیاس له رافه‌کردنی ﴿وَلَا تَتَّبِعُوا السَّبِيلَ﴾ دا ده‌فرمووی: په‌روه‌ردگار فرمائی به موسولمانان کردکه له ناو خویان‌دا ته‌بابزو یه‌کیه‌تی ریزه‌کانی خویان بیارتیزنو پهرته‌وازه نه‌بن، دوو به‌ره‌کی و تا‌زاوه نه‌خه‌نه نی‌وان خویانه‌وه، ته‌وه‌شی پی راگه‌یاندن که گهلو نه‌ته‌وه‌کانی پی‌شوو به هوی دوو به‌ره‌کی و کیشه‌و را جیایی له نایین‌دا توشی فه‌لاکته‌و له ناو‌چوون بوون!!

عبداللای کوری مه‌سعوود ده‌گیرته‌وه، ده‌لی: رۆژیک پیغه‌مبه‌ر ﷺ به ده‌ستی موباره‌کی خه‌تییکی راستی کیشا، پاشان فرمووی: ته‌مه ریگای راستی په‌روه‌ردگار، ته‌مجار له لای راستو چپیی هیله‌که‌و خه‌تی کیشان، ته‌مجار فرمووی: ته‌م ریگایانه هه‌موویان ریگای گو‌مپاین؛ ریچه‌کیه‌ک نیه شه‌یتانیکی به‌سهره‌وه نه‌بی و بانگه‌وازی نه‌اده‌میزادی بۆ نه‌کا. ته‌مجار ته‌م نایه‌ته‌ی خوینده‌وه ﴿وَأَنَّ هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ...﴾.

نی‌مامی ته‌حمده‌و تیرمیزی و نه‌سانی له نه‌وواسی کوری سه‌معانه‌وه که له پیغه‌مبه‌ره‌وه ده‌گیرته‌وه که فرموویه‌تی: په‌روه‌ردگار به نمونده‌و مه‌شل باسی ریگای راستی کردوه، فرموویه‌تی: له هه‌ردوو قه‌راخی ریگا که دوو شوره هه‌ن، ده‌رگای کراوه‌یان تیدان، ده‌رگا‌کان په‌رده‌یان پی‌وه‌ن په‌رده‌کانیان دادراره‌ته‌وه. له‌سهرده‌رگای همر ریبازی‌ک لهو ریبازانه بانگه‌واز کهریک هه‌یه؛ بانگ ده‌کا ده‌لی: خه‌ل‌کینه! وهرن بۆ سهر ته‌م ریباز راستو هه‌مووتان پیتیدا برۆنو پهرته‌وازه مه‌بن، بانگه‌وازی‌کهریکی تریش له ژوو ریگا‌که‌وه بانگ ده‌کا: نه‌گهر یه‌کی‌ک بیه‌وی ده‌رگایه‌ک لهو ده‌رگایانه بکاته‌وه پی‌ی ده‌لی:

کۆرە! نەکە! دەخەلت بێ! تۆ ئەو دەرگایە بکەیهووە کێشت نەکا... نەمجار
پێغه مەبەر ﷺ فەرمووی: رێگا راستە کە نیسلا مە، شوورەکان پەرژین و
سنورەکانی خودان، دەرگا کراوەکان شتە حەرامەکان، بانگەوازی کەری سەر
رێگا کە قورئانی خودایە، بانگەوازی کەری ژوور رێگا کە نامۆژگاری کردنی
خودایە کە لە دڵی هەموو موسولمانێکدا هەیە!

بۆچی تەورات و قورئان نێردراون

ثُمَّ ءَاتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ تَمَامًا عَلَى الَّذِي أَحْسَنَ وَتَفْصِيلًا
لِّكُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً لَّعَلَّهُمْ بِلِقَاءِ رَبِّهِمْ يُؤْمِنُونَ ﴿١٥٤﴾ وَهَذَا
كِتَابُ أَنْزَلْنَاهُ مُبَارَكٌ فَاتَّبِعُوهُ وَاتَّقُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿١٥٥﴾
أَنْ تَقُولُوا إِنَّمَا أُنْزِلَ الْكِتَابُ عَلَى طَائِفَتَيْنِ مِنْ قَبْلِنَا وَإِنْ كُنَّا
عَنْ دِرَاسَتِهِمْ لَغَافِلِينَ ﴿١٥٦﴾ أَوْ تَقُولُوا لَوْ أَنَّا أُنْزِلَ عَلَيْنَا الْكِتَابُ
لَكُنَّا أَهْدَى مِنْهُمْ فَقَدْ جَاءَكُمْ بَيِّنَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ
فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ كَذَبَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَصَدَفَ عَنْهَا سَنَجْزِي الَّذِينَ يَصْدِفُونَ
عَنْ آيَاتِنَا سُوءَ الْعَذَابِ بِمَا كَانُوا يَصْدِفُونَ ﴿١٥٧﴾

دواى ئەوەی یەزدانی مەزن لە نایەتەکانی پێشودا (دە) وەسیەت و
هەندى نامۆژگاری راگەیانندو ئادەمیزادانی هەلنان بۆ پابەندبوون پێیانەو
هۆی ئاردنی تەورات بۆ حەزەرەتى (موسا) مان بۆ روون دەکاتەو، چونکە
تەورات لای موشریکەکانی عەرەب ناوبانگی هەبوو، زۆر باسو خواسیان
دەربارەى بیستبوو، نەمجار پلەو پایەى قورئانمان بۆ باسو دەکاو پێمان
دەفەرموى: کە قورئان کتیبى هیدایەت و رەهنومایی کردنە، پێویستە بیکەینە
پەڕەو پڕۆگرامی خۆمانو پابەندی فەرمانو جەلەوگیری و نامۆژگاریەکانی

بین، پروییانوی موشریکه کانی رت کر ھوہ کہ گھردنکه چی فھرمانی
نہ دھوون، ٺوہی چھسپاند کہ پروییانوہ کانیان بہ کہ لکی عوزر خواھی نایہ نو
بۆ ٺوہ ناشیہن بیانکه نہ عوزر بۆ پابه ند نہ بوونیانو ھ فھرموئ: ﴿ثُمَّ آتَيْنَا
مُوسَى الْكِتَابَ﴾.

زانایانی تھفسیر دھ فھرموون لیرہ دا لھ پیش نایہ تھ کھ دا وشہی ﴿قُلْ﴾
مھ زندہ دھ کری، واتھ: ٺہی موخہ مھدا! بھو خھ لکھ بلی: ٺیمہ نامہ ی
تھوراتمان بہ موسا بہ خشیوہ! نایہ تھ کھ ی ٺیرہ بہ وشہی ﴿ثُمَّ﴾ عھ طف
کراوہ تھوہ بۆ سھر سھرہ تای نایہ تی وھ سیہ تنامہ کان، واتھ: پییان بلی:
گھورہ تر لھو (دھ) وھ سیہ تھ ٺوہ یہ: کہ ٺیمہ نامہ ی تھوراتمان بہ موسا
بھ خشیوہ! کہ وایی کۆی ٺوہ قسانہ ی کہ پھرورہ گار فھرمان بہ پیغہ مبھر
دھ کا بہ خھ لکھ کھ ی بلی: بریتین لھ مانہ ﴿قُلْ تَعَالَوْا...﴾ وھرن ٺوہ ی خودا
لی ی یاساغ کردوون بۆ تان بخوئیمہ وھو پیتان بلیم: خودا وھ سیہ تی بۆ کردوون
کہ فلان شتو فلان شت بکھن، فلان شتو فلان شت نہ کھن! تھ مجار پییان
بلی و قیریان بکھ: کہ ٺیمہ کتیبمان بہ موسا بہ خشیوہ! تھوراتمان بۆ
ناردوہ، تھ مجار ھوآلیان بدھری بھو نیگایہ ی بۆ تۆ ھاتوہو بھو نیگایہ ی
بۆ موسامان ناردوہ.

بیگومان زۆرجار باسی تھورات لھ قورئان دا دووبارہ بۆ تھوہ، چونکہ
تھورات-زیاتر لھ نینجیل و زھبوور- لھ قورئان دھ چی، لھم رووہوہ کہ وھ کوو
قورئان ھموو ھوکمیک ی تھ شریعی لھ خو گرتوہو ھیریہ کھ یان لھ تھوراتو
قورئان ھوکم یاساو شریعتیک ی تھوون، بہ پیچھوانہ ی نینجیل کہ بریتی یہ
لھ پھندو نامۆزگاری میژوو، زھبووریش ناوہ پۆکھ کھ ی بریتی یہ لھ لاواندھوہو
پیاه لڈانو تھ نانہ ت زۆریہ ی عاقل مھندان ی عھرب ناواتھ خوازی ٺوہ بوون کہ
نامہ یہ کی وھ کوو تھوراتیان ھبی و دھ یانگوت: تھ گھر ٺیمہ نامہ یہ کی ناوامان
بۆ بی زۆر باشت لھ جولہ کھ کان پابه ند ی ناوہ پۆکی دھ بووینو سوودمان لی
دھ بینی، چونکہ پییان وابوو: تھوان لھ جولہ کھ زیرہ کتر عاقل ترو
تیگہ یشتووترن.

جا که له نایه‌تی پێشودا باسی قورئانی کردو فەرمووی: ﴿وَأَنْ هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ﴾ ئەمجار گەڕایه‌وه بۆ سەر ته‌وراتو مه‌دحی کردو فەرمووی: ﴿ثُمَّ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ﴾. هه‌روه‌کوو زۆرجاری تر که باسی ته‌ورات ده‌کا دوابه‌دوای ته‌و باسی قورئانیش ده‌کا وه‌کوو ده‌فەرمووی: ﴿وَمِنْ قَبْلِهِ كِتَابُ مُوسَى إِمَامًا وَرَحْمَةً، وَهَذَا كِتَابٌ مُصَدِّقٌ لِّسَانًا غَرِيبًا﴾ الاحقاف/١٢. یان له‌سه‌ره‌تای ئەم سووره‌ته‌دا که فەرمووی: ﴿قُلْ مَنْ أَنْزَلَ الْكِتَابَ الَّذِي جَاءَ بِهِ مُوسَى نُورًا وَهُدًى لِّلنَّاسِ لِيَجْعَلُوهُ قُرْآنًا يَّسْرًا يَتَذَكَّرُونَ كَثِيرًا﴾.

ئه‌و (ده‌) نامۆزگارییه‌ی که له‌ سێ نایه‌ته‌کانی پێشودا باسی کردو نموونه‌یان له‌ سووره‌تی (الاسراء) دا دووباره‌ بۆته‌وه‌ یه‌که‌م نایه‌ت بوون که پێش نه‌حکامی عیباداتو موعامه‌لات له‌ مه‌که‌که‌ هاتونه‌ خوارێ، هه‌روه‌ها ئەم نامۆزگارییه‌ یه‌که‌م شت بوون که: بۆ موسا نی‌ردراونو بنه‌مای نایینه‌که‌ی بوون، هه‌روه‌کوو چۆن بنه‌مای هه‌موو نایینه‌ ئاسمانی‌یه‌کانو له‌سەر زوبانی پێغه‌مبه‌ران راگه‌یه‌ندراون، وه‌کوو ده‌فەرمووی: ﴿شَرَعَ لَكُم مِّنَ الدِّينِ مَا وَصَّى بِهِ نُوحًا وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ، وَمَا وَصَّيْنَا بِهِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى وَعِيسَى أَنْ أَقِيمُوا الدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا فِيهِ﴾ الشوری/١٣. ئەو نه‌ندازه‌ هاره‌شه‌ی که په‌روه‌ردگار وه‌سییه‌تی بۆ پێغه‌مبه‌ران کردوه‌ که به‌ گه‌لو نه‌ته‌وه‌کانیانی راگه‌یه‌نن بریتی بووه‌ له‌ یه‌که‌تاپه‌رستیو پابه‌ندبوون به‌ نه‌خلاقو ره‌وشتی جوانو دوور که‌وته‌وه‌ له‌ فاحیشه‌و کاری نابه‌جی!

﴿ثُمَّ آتَىٰ عَلَىٰ الَّذِي أَحْسَنَ﴾ واته‌: ئێمه‌ ته‌وراتمان به‌ موسا به‌خشی بۆ ته‌وه‌ی نیعمه‌تو به‌هه‌ره‌مه‌ندیو رێزو نرخ ته‌واو بکه‌ین بۆ ئەو که‌سه‌ی که به‌باشی پابه‌ندی رێنموونی‌یه‌کانی بۆ په‌یره‌وی فەرماشته‌کانی بکا، به‌ هیدایه‌تو نامۆزگاری‌یه‌کانی به‌خته‌وه‌ری به‌ ده‌ست بێنی، وه‌کوو له‌ شوئیتیکی تردا ده‌فەرمووی: ﴿وَجَعَلْنَاهُمْ أُمَّةً يَّهْدُونَ بِأَمْرِنَا﴾ الانبیاء/٧٣. ده‌شێ مانای ﴿ثُمَّ آتَىٰ عَلَىٰ الَّذِي أَحْسَنَ﴾ له‌ نایه‌ته‌که‌دا به‌م جو‌ره‌بی:

ئیمه کتیبی ته وراتمان به موسا به خشی به ته وایو بی که مو کوپی ههرچی ناده میزادانی نهو رۆزگار له باره ی ته شریعه وه پیوستیان پی بو بی تییدا بو، له جوانترین شیوه ی کتیبدا رهنگی دابو وه! باشتین ریبازو شیوه ی له خو گرتبو، به لام نه وه ی نه م مانایه به نه گونجاو داده نی نه م رسته ی دواوه یه تی که ده فمرموئ: ﴿وَتَقْصِيلاً لِّكُلِّ شَيْءٍ﴾ واته: ئیمه نهو کتیبه مان پی به خشی که بۆمان ناردبوو ته وایو کامل بوو ههرچی خه لک پیوستیان پی بوو ده باره ی شریعت تییدا بو! جا که مانای رسته ی پیشوو بهو جوژه بکهین له گه ل رسته ی دوا ییدا دووباره بو نه وه ی تییدا دیته جی؛ بۆیه نهو مانا دووه مه به نه گونجاو دیته بهرچاو.

﴿وَهٰذٰی وِرَاحَةٌ﴾ نهو کتیبه ی ئیمه دابوومان به موسا کتیبی شاره زایی کردن بوو بۆ رینگای حه قو راستی؛ هۆی ره حه متو کامه رانی بوو بۆ که سیک په پره ی بکر دایمو پابه ندی فمرمانو جلهو گیری به کانی بوایه! ئیمه نهو کتیبه به فمه ره باشه مان دابو به موسا ﴿لَعَلَّهُمْ بِلِقَاءِ رَبِّهِمْ یُؤْمِنُوْنَ﴾ به لکو گه لو نه ته وه که ی پروا بینن به گه رانه وه بۆ لای خوداو وه دی هاتنی نهو واده به لێنانه ی که خودا پیی داو له پاداشو سزا، نه گه ر پروایان به م شتانه کرد، نه وه مانای وایه: پروایان به تاکو ته نهایی خودا هه یه هاوه له بۆ دانانین.

نه مجار پهروه ردگار دیته سه ر باسی پیا هه لدانی قورئانو ده فمرموئ: ﴿وَهٰذَا کِتَابٌ﴾ نه م قورئانه، کتیبیکی به پیزو پایه به رزو سه ر سوپه ی نه ره سودو قازانجی بۆ دینو دنیا زۆرو زه به نه ده یه، بهرنامه یه کی چه سپاوو خودا په سه نه ده، قانونیکی به رده وامه سو ناسپه ته وه کو ن نابو له کار ناکه موئ، زیندوو وه هه سه تو وێژدانی شوین که وتوانی ده جو لێنی و هیزو وزه یان پی به خشی، ﴿اَنزَلْنَاهُ﴾ ئیمه ناردوو مانه ته خواری بۆ ره هه نو مایی کردنی ناده میزاد، ﴿مُبَارَكٌ﴾ کتیبیکی به فمه رو پیرۆزه، هه موو هۆیه کانی شاره زاییو رینموونی له خو گرتوو، هۆی سه رفرازیو سه رکه وتنی هه میشه یی به، که وایی ﴿فَاتَّبِعُوهُ﴾ شوین رینموونی به کانی بکهون، پا به ندی

فهرمانو جله و گيري په کاني بن ﴿وَاتَّقُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ﴾ خو بپاريزن له بیديني و کوفرو نيلحد، خو بپاريزن له ناکامی کوفرو نيلحد که ناگری دوزه خه، هدرچی قورثان نهی لی کردوو. توخنی مه که ون به لکو به مرار بگهنو بکه ونه ژیر ره حمه تی بی پایانی په ورو درگارو له دونیاو قیامت دا به خته و ورو کامهران بن.

به راستی نه مه بانگه وازی په کی بی پمردو و پیچو په نایه، په ورو درگار ناراسته ی ناده میزادی کردوو، که شوین په یامی قورثان بکه ون له مانای نایه ته کانی بفکرنو کاری پی بکه ن!

قورثان کتیبی که نارودرو مانه ته خوارئ ﴿أَنْ تَقُولُوا إِنَّمَا أُنْزِلَ الْكِتَابُ عَلَى طَائِفَتَيْنِ مِنْ قَبْلِنَا﴾ - خطابه که له گهل دانیشتوانی مه که په - واته: بو تهوی نه لئین: ته نیا کتیبی ناسمانی بو سر نه ته و هی جوله که و مه سیحی نیردراوه و نیمه نامه ی ناسمانیمان بو نه هاتوه، واته: بو ته و هی به هانه تان بسپرن، بیان و تان نه مینئ، بو ته و هی نه لئین: نیمه له زانیاری کتیبه پیشینه کان بی ناگا بو وینو چیان لی نازانین، چونکه به زویانی نیمه نه هاتونه خوارئ ﴿وَإِنْ كُنَّا عَنْ دِرَاسَتِهِمْ لَغَافِلِينَ﴾ همدروها بو ته و هی نه لئین: نیمه گهلو نه ته و هی کی نه خوینده وارین ته و هی گهلو نه ته و هی دیکه ده یخوینو ده یزان نیمه نابزانینو لی بی ناگانین.

﴿وَ تَقُولُوا لَوْ أَنَّا أُنْزِلَ عَلَيْنَا الْكِتَابُ لَكُنَّا أَهْدَى مِنْهُمْ﴾ همدروها بو ته و هی نه لئین: نه گمر ته و نیگا و کتیبه ی بو جوله که و مه سیحی په کان نیردراوه ته خوارئ بو نیمه بهاتایه نیمه باشر هیدایه تمان لی و درده گرتو چاکتر فیری ده بو وینو زووتر توی ده گه بیشترین! چونکه نیمه زیره کترو تیگه یشتووترین، به بر و او پشو در ژو ترین، و ه کسو له نایه تی کی تردا ده فمر موی: ﴿وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَئِنْ جَاءَهُمْ لَيَكُونَنَّ أَهْدَى مِنْ إِحْدَى الْأُمَمِ﴾ فاطر ٤٢. جا په ورو درگار به بره رچی دانه و به به شپوه په ک که همدو عوزرو برو بیانووی برینو فمر موی: ﴿فَقَدْ جَاءَكُمْ بَيِّنَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ﴾ نا نا، برو بیانوو مه هیننه و. ته و له سر زویانی پیغه مبری نیمه

که موحه‌مه‌ده قوره‌یشی ره‌گه‌زو زمان عمره‌یه، قورئانان به زمانی خۆتان بۆ نێردرا. هه‌موو جوړه حوکمو یاسایه‌کی تێدا روون کراوه‌ته‌وه، هه‌ل‌ل‌لو حهرامی تێدا ئاشکرا کراوه، ده‌رمانی هه‌رانه، شیفای د‌لو ده‌روونه، ره‌حه‌متی په‌روه‌رد‌گاره بۆ شه‌وه‌نه‌ده‌ی شوین فەرمانو ج‌له‌و‌گیری‌یه‌کانی ده‌که‌ون، پا به‌ندی ده‌بن له‌ نه‌حکامو بیرویاوه‌رو ره‌وشتدا.

نه‌مجار په‌روه‌رد‌گار سه‌ره‌نجامو ئاکامی سه‌رپێچیکارانو سه‌ته‌مکاران دیاری ده‌کاوه به‌ ته‌عبیریکی پرسیار نامێز نا‌ره‌زامه‌ندی خۆی به‌رامبه‌ر نه‌وانه ده‌ر ده‌بێت که قورئان به‌ درۆ ده‌خه‌نه‌وه هه‌فرموئ: ﴿فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ كَذَبَ بَآيَاتِ اللَّهِ﴾ کێ له‌و که‌سه سه‌ته‌مکارتره؟ واته: که‌س له‌و که‌سه سه‌ته‌مکارتر نه‌یه که نایاتی قورئان به‌ درۆ ده‌خاته‌وه، پ‌روای به‌ نیشانه‌کانی هه‌بوونی خودا نه‌یه، پاش شه‌وی راستی بۆ ده‌رکه‌وتو حه‌قیقه‌تی بۆ روون بۆوه، یان هۆکاری فێربوونو تێگه‌یشتنی بۆ به‌یده‌ست بوو که‌چی پشتی لی هه‌ل‌کاوه، نه‌شه‌یلتی که‌سانی تر بیری لی بکه‌نه‌وه و بپێته به‌ربه‌ست له‌ به‌رده‌م تێگه‌یشتنو فێربوونی قورئانو ورد‌بوونه‌وه له‌ نایه‌ته‌کانی وه‌کوو شه‌وی که‌ مله‌وره‌کانی مه‌که‌که ده‌یانکرد، وه‌کوو له‌ نایه‌تیکێ تری نه‌م سووره‌ته‌دا هه‌فرموئ: ﴿وَهُمْ يَنْهَوْنَ عَنْهُ وَيَنْأَوْنَ عَنْهُ وَإِنْ يُهْلِكُونَ إِلَّا أَنْفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ﴾ الانعام/٢٦.

نه‌مجار په‌روه‌رد‌گار پاش دیاریکردنی رۆلی قورئان له‌ شاره‌زایی کرد‌نو هیدایه‌ت‌دانی ئاده‌میزاددا هه‌ره‌شه‌ی توند ئاراسته‌ی هه‌موو نه‌وانه ده‌کا که پ‌رو له‌ قورئان وه‌رده‌گێرنو پا به‌ندی رێنموونی‌یه‌کانی نابو ده‌فرموئ: ﴿سَنَجْزِي الَّذِينَ يَصْدِقُونَ عَنْ آيَاتِنَا سُوءَ الْعَذَابِ بِمَا كَانُوا يَصْدِقُونَ﴾ تێمه له‌وه به‌و لاوه به‌ کوشنده‌ترین سزا سزای نه‌وانه ده‌ده‌ین که روو له‌ نایاتی قورئان وه‌رده‌گێرن، په‌رده به‌سه‌ر چاوو هۆشو بیری خۆیاندا ده‌ده‌ن، له‌ نیشانه‌کانی خودا ورد نابنه‌وه، رێبازی حه‌ق چه‌واشه ده‌که‌نو ده‌بنه له‌مپه‌ر له‌ به‌رده‌م بانگه‌وازی‌که‌رانی نایینی خودادا، خه‌لک له‌ نایین لا ده‌ده‌ن، نه‌وانه تاوانی خۆیانو تاوانی له‌ خسته‌ بردنی خه‌لکی دیکه‌شیان له‌سه‌ره. بۆ خۆیان

له ریبازی خودا لایان داوه و خه لکی تریش لاده دن، بۆیه سزایان دوو چهندانهیه... وه کوو له ئایه تیکی تر دا ■ هفرموی: ﴿الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ زِدْنَاهُمْ عَذَابًا فَوْقَ الْعَذَابِ بِمَا كَانُوا يُفْسِدُونَ﴾ النحل/ ٨٨. ئه وه تا ئایه ته که زۆر به روونی ئه وه ی تیدایه که زیده سزاکه یان به هۆی له خشته بردنی خه لکه وه یه، که وێرای روو وه رگێرانی خوێان خه لکی تریشیان گومرا کردوه.

هه ره شه ی توندو کو تایی بو کافره کانی مه که

هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا أَنْ تَأْتِيَهُمُ الْمَلَائِكَةُ أَوْ يَأْتِيَ رَبُّكَ أَوْ يَأْتِيَ بَعْضُ آيَاتِ رَبِّكَ يَوْمَ يَأْتِي بَعْضُ آيَاتِ رَبِّكَ لَا يَنْفَعُ نَفْسًا إِيْمَانُهَا لَمْ تَكُنْ ءَامِنَتْ مِنْ قَبْلُ أَوْ كَسَبَتْ فِي إِيمَانِهَا خَيْرًا قُلِ انْتَظِرُوا إِنَّا مُنْتَظِرُونَ ﴿١٥٨﴾

ئهم ئایه ته هه ره شه یه له کافره کانی مه که، له وه پێش پهره ردگار ئه وه ی روون کر ه وه که قورئان بۆیه نێردراوه، تا بروییانووی کافره کان بپریو عوزریان نه مینێ، نه مجار لێره دا ئه وه راده گیه نی که ئه وه کافرانه به هه یج شیوه یه که نیمان نا هینزو هه یج هیوایه که له بروا هینانی ئه وان دا نی یه، ئه وه ش شی ده کاته وه که ئه وه ی له پێشیان وه چاوه پروان ده کری بێته ریبان، له م سێ شته ده رناچی که هاتنی فریشته یه بو گیان کێشانیان، یان پهره ردگار واده ی خۆی بێنێته دی و به وه ی پێغه مبه ریان به سه ردا زال بکا و ئه وان تووشی سزای دونیایی بکا، یان بری په لپه و بیانووی تر که کافره کان ده یانگرت، بێنێته دی؛ وه کوو ئه وه ی ده یانگوت با ئاسمان پارچه پارچه ببی و به سه رمان دا بکه وی و ئهم جو ره په لپانه!! ئه وه کاته بروا نه هینزو له ناویان به ری، هه روه ها ئه و ناواته یان: که پێغه مبه ر به ری و به مردنه که ی چرای ئایینی ئیسلام بکوژێته وه هه رگیز ئایه ته دی: به لکو ئایین ئایینی خودایه قورئان به رنامه یه تی و خودا ناردوویه تی و هه ر ئه ویش پارێزگاری ده کا. ده فرموی: ﴿هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا أَنْ تَأْتِيَهُمُ الْمَلَائِكَةُ﴾ جگه له یه کی له م سێ شته چاوه پروان نا که ن! واته: به گوێره ی

سوننه تی خودا نهوهی لییان چاوه پروان ده کری یه کی له م سنی ناکامو
سهره نجامهیه، فریشتهی گیان کییشان تاک تاک بیته سهریانو گیانیان
بکیشی! یان فریشتهی سزا بیته سهریانو به کو مهل له ناویان بهری، ﴿أَوْ
يَأْتِي رَبَّكَ﴾ یان خودای تو وادهو به لینی خوی بینیتهدی، بهوهی
خوشه ویستانی خوی سهر بخاو ههره شه کانی بو دوژمنانی ناپین جی به جی
بکا، بهوهی له دونیادا سزایان بدو وادهو به دبه ختیو چاره رهشی ههتا ههتایی له
خویان بگری! هیچ شتیگ نه بی بیانپاریزی! وه کوو نهوهی که ده باره ی
نهوانه ی پیان وابوو قهلاو شورا کانیان له سزای خودا ده یانپاریزی ده فهرموئ:
﴿فَأَتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ حَيْثُ لَمْ يَحْتَسِبُوا﴾ الحشر/ ٢.

﴿أَوْ يَأْتِي بَعْضُ آيَاتِ رَبِّكَ﴾ یان بری روودای و روویدن که وایان لی
بکا به ناچاری نیان بینن^{١٤} وه کوو نیان هیئانی فیرعهون، ههلبهته نه
جوړه نیان هیئانه چ سوودیکی نیو نایی، چونکه نیان هیئانی ناوا له
حاله تی غهر غهره دا به نیان هیئانی نیختیاریو ناسایی حلپ ناکری، کابرا
زهنده قی ده چیو چ نیعتیاریک به نیمانه کی ناکری!!

بۆیه پهروهردگار ههره شهی کوتایی ناراسته ی کافره کانی مهککه، هه موو
نهوانه ی ههلسو کهوتیان وه کوو نهوانه ده کاو ده فهرموئ: ﴿يَوْمَ يَأْتِي بَعْضُ
آيَاتِ رَبِّكَ لَا يَنْفَعُ نَفْسٌ إِيمَانُهَا لَمْ تَكُنْ آمَنَتْ مِنْ قَبْلُ﴾ نهو روژه ی بری له
نایاتو نیشانه کانی پهروهردگار پهیدا ده بنو کافره کان ناچار ده کا که نیان
بیننو دهره تانیان نامینئ، نا لهو کاته ناچاریه دا نیان هیئان هیچ

^{١٤} بیگومان موشریکه کانی مهککه زور په لپو بیانووی سهیر سهیریان له
پیغه مبهرد ﴿﴾ ده گرت: جاریک ده یانگوت: با فریشته بیته خواری بو سهرمان، یان
ده یانگوت: با خودا بو خوی بی یان با بیبینن وه کوو قورشان لییان ده گیریتهمو
ده فهرموئ: ﴿وَقَالَ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْنَا الْمَلَايِكَةُ أَوْ نَرَى
رَبَّنَا﴾ الفرقان/ ٢١. یان ده فهرموئ: ﴿أَوْ تَأْتِي بَالِ اللَّهِ وَالْمَلَايِكَةُ قِيلاً﴾ الاسراء/ ٩٢. یان
داوای نهوه یان کر که ناسمان به سهریاندا پارچه پارچه بیو بکهوئته خواری وه کوو
ده فهرموئ: ﴿أَوْ تَسْقُطُ السَّمَاءُ كَمَا زَعَمَتْ كُفَّاءُ﴾ الاسراء/ ٩٢.

سوودێکیان پێ ناگەیەنێ چونکە ئیمان هێنانە کە بە ئیختیار خواھیشی
خۆیان نەبێ، ئیمانیش کاتیەک کەلکی هەیە کە بە خواھیشو ئارەزوو و
ئیختیار نەتەجام بدرێ، ئیمانێک کەلکی نیە کە لە پێش نەو حالەتە
ناچارییەدا ئیمانی نەهێنابی ﴿أَوْ كَسَبَتْ فِي إِيمَانِهَا خَيْرًا﴾ یان لەو پێش
ئیمانی هێنابی بەلام چ کرەو هەیکێ چاکێ لە گەڵدا نەکردبێ پاش هاتنی ئەم
نیشانانە ئەگەر کردەوێ چاکیش بکا بێ سوودەو کەلکی لێ وەرناگرێ.

بە کورتی پەلپەو داواکردنی خوا نەناسان بۆ روودانی کاری ئاناسایی
(خارقة) لە بوونەو هەردا ئەگەر برێکیان پەیدا بوون ئیمانێان نەهێنا ئەو
یە کەسەر خودا لە ناویان دەباو دەیانفەوتینی ئەو روژی برێ نیشانە ی هاتنی
روژی قیامت پەیدا دەبێ ئێتر ئیمان هێنانو کاری چاکەکردن دوا پەیدا
بوونی ئەو نیشانانە هیچ سوودی نیە بۆ کەسیک لەو پێش ئیمانی نەهێنابی و
کرەو هەیکێ باشی نەکردبێ لە گەڵ ئیمانە کەیدا، چونکە کردەوێ چاک
هەمیشە هاوشانی ئیمانەو بەلکو کردەوێ تەرازو پێوهری ئیمانە. هەروەها
چونکە دوا پەیدا بوونی نیشانەکانی قیامت ئەوانە ی ئیمان دەهێنن ئیمان
هێنانە کەیان ناچارییەو لە خواھیشو مەیلەو نەبێ، ئەو کاتە سەرەتای
جیهانی قیامتەو تەکلیف نامینی سزاو پاداشیش لە ناکامی تەکلیفەو
دەبێ؛ چونکە تەکلیف داخوای وێستو ئیرادە یە بەوێ کابرا لایەنی ئیمان
هەلبۆزێ یان لایەنی کوفر، کاری چاک بکا یان خراب، سزاو پاداشیش لە
ناکامی ئەم جۆرە تەکلیفەو دەستێشان دەکرێن. هەندێ کەس لە
سەرەمەرگتو حالەتی غەرغەرەدا برێ لەو نیشانانە دەبینن هەندیکیش لەو
نیشانانە تا نزیک رابوونی قیامت نایانبینن.

ئیمامی بوخاری و موسلیم هێ تریش لە راشە کردنی ئەم ئایەتەدا
فەرموودە یەکیان لە ئەبو هورەیرەو گێراوە ئەو دەلی: پێغەمبەر ﷺ
فەرمووی: (لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ مِنْ مَغْرِبِهَا فَإِذَا رَأَاهَا النَّاسُ آمَنَ
مَنْ عَلَيْهَا فَذَلِكَ حِينَ لَا يَنْفَعُ نَفْسٌ إِيمَانُهَا لَمْ تَكُنْ آمَنَتْ مِنْ قَبْلُ). لە

گێڕانەوه یەکی تردا (فَإِذَا طَلَعَتْ وَرَأَاهَا النَّاسُ آمَنُوا أَجْمَعُونَ، وَذَلِكَ حِينَ لَا يَنْفَعُ نَفْسًا إِيْمَانُهَا لَمْ تَكُنْ آمَنَتْ مِنْ قَبْلُ). واتە: قیامت بەدیا نابێ هەتا خۆر لە شوێنی ناوابوونی ئیستاکە یەو. هەڵنەیه تەو، جا که هەلەاتو خەڵک بینییان هەموو دانیشتوانی سەرزهوی بپروا دەهینن، ئەو کاتی که که بپروا هینانی کەس سوودی نییە، ئەگەر لەو پێش موسولمان نەبووبی: ئەمجار پێغه مەبەر. ئەم نایەتی ئێرە ی خوێندەو.

نیامی ئەحمەدو تیرمیذی حەدیثیکی (مرفوع) یان لە ئەبو هورەیرەو گێڕاوە تەو که پێغه مەبەر. فەرمووەتی: (ثَلَاثٌ إِذَا خَرَجْتَ لَا يَنْفَعُ نَفْسًا إِيْمَانُهَا لَمْ تَكُنْ آمَنَتْ مِنْ قَبْلُ: طُلُوعُ الشَّمْسِ مِنْ مَغْرِبِهَا، وَالذَّجَالُ، وَدَابَّةُ الْأَرْضِ) سێ شت که روویان داو پەیدا بوون بپروای هیچ کەسیک که لەو پێش نیامی نەهینابی سوودی نییە، ئەو سێ شتەش: هەلەاتنەو ی خۆرە لە شوێنی ناوابوونی ئیستاکە یەو پەیدا بوونی (دەججالو داببە تولئەرض).

ئەمجار پاش ئەم هەرەشە سەختە، پەرورەدگار فەرمان بە پێغه مەبەر دەکاو. فەرموی: (قُلِ أَنْتَظِرُونَ) ئەو موحەممەد بەو کافرە سەر سەختانە بلی: دە ئێو چاوەروانی ئەو شتانە بن که بە هیوان روو بدەن، هەرەها چاوەروانی ئەو بن که پێتان وایە: نیسلام لە ناو دەچی، پێغه مەبەر دەکوژری ناسەواری نایین نامینی (إِنَّا مُنْتَظِرُونَ) تێمەش چاوەروانی ئەو وادەو بەلێنانەین که خودا پێی داوینو هیچ شکو گومانمان نیە لە راستیان دا، تێمە سەر دەخار بە مراز دەگەینێو دوژمانمان لە ناو دەباو. یانفەوتینی. وەکوو لە نایەتیکێ تردا دەفەرموی: (فَهَلْ يَنْتَظِرُونَ إِلَّا مِثْلَ آيَاتِ الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِهِمْ، قُلْ: فَانْتَظِرُوا إِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُنْتَظَرِينَ) یونس/ ١٠٢.

بێگومان ئەمە هەرەشە یەکی توندە بۆ کافرو خوانەناسەکان، بۆ ئەوانە ی بپروا هینان دوا دەخەن، تۆبەو ژێوان بوونەو لە تاوان هەڵدەگرن بۆ کاتی که تێمان هینانو تۆبە کردن سوودی نابێ وەکوو لە شوێنیکێ تردا دەفەرموی:

﴿فَلَمَّا رَأَوْا بَأْسَنَا قَالُوا آمَنَّا بِاللَّهِ وَكَفَرْنَا بِمَا كُنَّا بِهِ مُشْرِكِينَ، فَلَمْ يَكْ يَنْفَعُهُمْ إِيمَانُهُمْ لَمَّا رَأَوْا بَأْسَنَا﴾ غافر/٨٤-٨٥.

سه‌ره‌نجامی کیشو دوو به‌ره‌کی له نایین دا

إِنَّ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيعًا لَّسْتَ مِنْهُمْ فِي شَيْءٍ إِنَّمَا أَمْرُهُمْ إِلَى اللَّهِ ثُمَّ يُنَبِّئُهُم بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿١٥٩﴾

پاش نه‌وه‌ی په‌روه‌ردگار هه‌ره‌شی له کافره‌کان کردو ترساندن له سزای سه‌ختر نه‌و رووداوه سامناکانه‌ی که پیش رابوونی قیامت روو ده‌ده‌ن، نه‌مجار موسولمانان له دوو به‌ره‌کی کیشه‌نانه‌وه له نایین دا ده‌ترسینی و هه‌لیان ده‌نی بۆ په‌کیه‌تی و ته‌بابی له ناو‌خویان داو ده‌فهرمو: ﴿إِنَّ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيعًا﴾ واته: نه‌وانه‌ی نایینی خویان لیک جیا کردۆته‌وه و نیمانیان به‌ بریکی هه‌یه‌و کاری پی ده‌که‌ن هه‌ندیکیشی پاش گوێ ده‌خه‌نو کاری پی ناکه‌ن، به‌ گوێره‌ی هه‌واو هه‌وه‌سی خویان ده‌قه‌کانی ده‌گۆزنو مانای ناقۆلار نه‌گونجاویان بۆ دیاری ده‌که‌ن، کۆمه‌ل کۆمه‌لو گرو گرو بوون؛ هه‌ر تاقه‌و کۆمه‌لیک رێبازو بیرو بۆچونیکیشی هه‌یه‌و لایه‌نگری مه‌ذه‌به‌یکه‌و کوێرانه‌دا کوکی لی ده‌کات...!

نایه‌ته‌که هه‌موو نه‌وانه ده‌گرێته‌وه که له نایین هه‌لگه‌رپانه‌وه دژی نایین هه‌لسو که‌وت بکه‌ن^{١٥}.

^{١٥} نه‌بو هه‌ره‌یه‌ له پیغه‌مبه‌ر هه‌ر ده‌گێرته‌وه ده‌لی پیغه‌مبه‌ر فهرمویه‌تی نه‌وانه‌ی که نایینی خویان جیا کردۆته‌وه تاقه‌و گروێ بیدعه‌ت خوازو چه‌واشه‌کارن، کۆمه‌لی گومراو سه‌رلێشی‌واوی نه‌م نۆمه‌ته‌ن، موجه‌یدیش هه‌ر نه‌م ته‌فسیره‌ی به‌لاوه په‌سه‌ند بووه. نه‌بو نومه‌ ده‌لی: مه‌به‌ست به‌ ﴿وَكَانُوا شِيعًا﴾ تاقمی خوارسج له کۆمه‌ل ده‌رچوه‌کانن. قه‌تاد هه‌حاکو سوودی ده‌لێن: نه‌م نایه‌ته ده‌راره‌ی جوله‌که‌و نه‌صرانی‌یه‌کان هاتۆته‌ خوارێ که نایینی هه‌زه‌تی ئیبراهیم موساو عیسیان تیک داوه‌و گۆرانکاریان تیدا کردوه کردووایه به‌ چه‌ند نایینیکیشی جیا جیاو رێبازی جۆراو جۆر.

﴿لَسْتَ مِنْهُمْ فِي شَيْءٍ﴾ نه‌ی موحه‌مه‌د! تو له هیچ شتیکدا له‌وان نیت، تو له خرابه‌کاری نه‌وان بهر پرسیار نی و توختیان مه‌که‌وه وازیان لی یینه، شهریان له‌گه‌ل مه‌که، تو بهس راگه‌یاندنی ناینت له‌سهره، کۆمه‌کی به درۆشی نایینی حق بکه که ئیسلامه‌و به ریکتو پیککی به‌و خه‌لکه‌ی رابگه‌یه‌نه، تو له پی‌پی نه‌وان نی له کرده‌وه و گوشتارو ریبازی نه‌وان به‌رپرسیار نیت ﴿إِنَّمَا أَمْرُهُمْ إِلَى اللَّهِ ثُمَّ يُنَبِّئُهُم بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ﴾ نیشی نه‌وان؛ حیسابو لیکولینه‌وه له‌گه‌لیان‌دا په‌یوه‌ندی به خوداوه هیه، پاشان له قیامه‌ت‌دا نیشه خرابه‌کانیان ه‌خاته‌وه به‌رچاوو ه‌والی کرده‌وه کانیان یه‌که یه‌که به‌بی زیادو کم پی ده‌داته‌وه و له‌سهر نه‌و دوو به‌ره‌کی نانه‌وه و کیشه په‌یدا‌کردنه له نایین‌دا سزایان ده‌دا.

نیمامی رازی ده‌فرموئ: نه‌م نایه‌ته موسولمانان هه‌لده‌نی که یه‌کیه‌تی و ته‌بایی ریزه‌کانی خویان بیارتیزو کیشه‌و دوو به‌رکی له نایین‌دا به‌ریا نه‌که‌نو شتی نامۆو بیدعت نه‌هیننه ناو نایینه‌وه^{١٦}. پیغه‌مبه‌ریش ﷺ له ژیر روشنایی نه‌م نایه‌ته پیروزان‌دا و بۆ زیاتر شی‌کردنه‌وه و تیگه‌یاندن هه‌میشه موسولمانانی هه‌لناوه بۆ یه‌کیه‌تی و ته‌بایی و ترساندونی له دووبه‌ره‌کی و په‌رت‌ه‌ازه بوون، نه‌بو داوود له مرعاوییه‌ی نه‌بو سوفیانه‌وه ده‌گیریتنه‌وه ده‌لی: پیغه‌مبه‌ر ﷺ و تباری بۆ خوتندنه‌وه و فرموئ: (أَلَا إِنَّ مِنْ قَبْلِكُمْ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ افْتَرَوْا عَلَى ثَنِينَ وَ سَبْعِينَ مِائَةً (ای فرقه) وَإِنْ هَذِهِ الْأُمَّةُ سَفَتَرُوا عَلَى

خاوه‌نی ته‌فسیری مه‌نار پی‌ی وایه: نایه‌ته‌که گشتی به‌و هه‌موو نه‌وانه ده‌گریته‌وه که له نایین لا ده‌دن، ده‌لی واکه ته‌فسیریک بکه‌ین هه‌ردوو راگان بگریته‌وه چونکه په‌رو‌ردگار له‌م سووره‌ته‌دا له پیش به‌لگه‌ی ئیسلامی هینانه‌وه، شوبه‌و چه‌واشه‌کاری موشریکه‌کانی ر‌ه‌ت کرده‌وه، باسی نه‌هلی کیتابو شم‌ریعه‌ته‌که‌یانی کردن، نه‌مجار فرمانی به‌وانه کرد که به پیر بانگ‌ه‌وازی ئیسلامی به‌وه هاتن که یه‌کیه‌تی و ته‌بایی خویان بیارتیزو دووبه‌ره‌کی نه‌تینه‌وه و گرو گرو نه‌بن.

^{١٦} ته‌فسیری رازی ج ١٤/٨.

ثَلَاثٍ وَسَبْعِينَ، ثِنْتَانِ وَسَبْعُونَ فِي النَّارِ وَوَاحِدَةً فِي الْجَنَّةِ وَهِيَ الْجَمَاعَةُ) ناگدار بن نهوانه‌ی پیش نیه له خاوه‌ن نامه‌کان-جوله‌کهو نه‌صرانی- یوویون به هفتاو دوو کومل، نهم نومته‌ی منیش ده‌بنه هفتاو سی کومه‌لو گرو‌ی جیا جیا، هفتاو دوو تاقمیان ده‌چنه دوزه‌خه‌وو تاقمیکیان له به‌هشتدان نه‌وانیش تاقم‌گرو‌ی شوین کهوتووی ریبازی منن.

هوی دوو به‌ره‌کیو پهرته‌وازه بسون زور زه‌بنده‌ن گرنگترین نهو هۆکارانه، پلهو پایهو کورسی خوشه‌یستی‌یه، «مارگیری ره‌گه‌ز پهرستی‌یه» ناره‌زوبازیو را سه‌پاندنه، گوی راگرتن بۆ پرو پاگه‌نده‌ی دوژمنانو فرتو قیلیانه، نه‌زانی پاشکه‌وتوویو شوینکه‌وتنی کویرانه‌ی خه‌لکانی تره له دابو نه‌ریتو لاسایی کردنه‌وده‌ا. هه‌روه‌ها واز هینانو خو دزینه‌وه‌ی زوری‌یه حکومه‌ته‌کانی سهرزه‌ویه له نایینو بیرویاوه‌رو پروگرامو نیظامو یاسای خودا په‌سهند!!!

پاداشی چاکه‌و خراپه

مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ امِّثَالِهَا وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَى إِلَّا

مِثْلُهَا وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿١٦٠﴾

پاش نه‌وه‌ی په‌روه‌ردگار له‌م سووره‌ته‌دا بنه‌مای باوه‌ری بۆ روون کردینه‌وه، به شوین نه‌وه‌دا ده نامۆزگاریو وه‌سییه‌تنامه‌ی ناراسته‌ کردین، هه‌ره‌شه‌ی له کافرو تاقمی بیدعه‌تخواز کرد، نه‌مجار پاداشتی کرده‌وه‌ی چاکو سزای کرده‌وه‌ی خراپی دیاری کردو فهرمووی: ﴿مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ امِّثَالِهَا وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَى إِلَّا مِثْلُهَا وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ﴾ هه‌ر که‌سیک روژی قیامت بیته ده‌شتی مه‌حشره‌وه تیشووی باشی پی بی، کرده‌وه‌ی چاکی کردبی، تۆماری ژیا‌نی دونه‌ی خودا پهرستیو به‌ندایه‌تیکردنو فهرمانبه‌رداری بووی، نه‌وه پاداشتی ده‌چهندانه‌ی ده‌درتیه‌وه، نه‌مه له رووی دادپه‌روه‌ریو زیده‌ پیدانی سنوور داره‌وه‌یه، نه‌گینا جاری وا هه‌یه چاکه به

دھوت سہد نہوہندہو زیاتریش پاداشت دہدریتہوہ وہکوو لہ شوتینکی تردا
دہفرموی: ﴿مَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ كَمَثَلِ حَبَّةٍ
أَنْبَتَتْ سِنْعَ سَنَابِلٍ فِي كُلِّ سُنبُلَةٍ مِئَةُ حَبَّةٍ، وَاللَّهُ يُضَاعِفُ لِمَنْ
يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ﴾ البقرة/۲۶۱. یان دہفرموی: ﴿مَنْ ذَا الَّذِي
يُقْرِضُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضَاعِفُهُ لَهُ أَضْعَافًا كَثِيرَةً﴾ البقرة/۲۴۵.
یان دہفرموی: ﴿إِنْ تَقْرِضُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا يُضَاعِفْهُ
لَكُمْ﴾ التغابن/۱۷.

نہم جوداوازیو زیادکردنی پاداشتی چاکہیہ بہدہست پەرہ گارہو چونی
بوی چندی بوی زیادو کہمی تیدا دہکا، ہرہوہکوو چوں تیخلاصو نیبہتی
چاکہی کارہ کہ رولی خوی ہدیہ لہ زیاد کردنو کہم کردنی پاداشہ کہ.
کہسیکیش بیتہ دہشتی مہحشر خرابہی کردبی تہوہ بہ تہندازہی تہو
خرابہیہ سزا دہدری ﴿وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ﴾ ہیچ کہس لہچاکہکار خرابہکار
ستہمیان لی ناکری، لہ کردہوہی کہسدا زیادو کہمی ناکری، لہ پاداشی
چاکہکاران کہم ناکریتہوہ دہلی پیغہمبہر لہ سزای خرابہکارانیش زیاد
ناکری!

پیغہمبہر ﷺ لہ فرمودہیہ کیدا تہندازہو جوداوازی تیوان پاداشتی
چاکہو سزای خرابہ دیاری دہکا، تہوہتا نیمامی تہحمہدو بوخاریو موسلیہو
نہسانی لہ تیبنو عہیاسہوہ (خوای لی رازی بی) دہلی پیغہمبہر ﷺ
فرموی: (إِنَّ رَبَّكُمْ عَزَّ وَجَلَّ رَحِيمٌ، مَنْ هَمَّ بِحَسَنَةٍ فَلَمْ يَعْمَلْهَا، كُتِبَتْ لَهُ
حَسَنَةٌ، فَإِنْ عَمِلَهَا كُتِبَتْ لَهُ عَشْرَةٌ إِلَى سَبْعِمِائَةٍ إِلَى أَضْعَافٍ كَثِيرَةٍ، وَمَنْ هَمَّ
بِسَيِّئَةٍ فَلَمْ يَعْمَلْهَا كُتِبَتْ لَهُ حَسَنَةٌ، فَإِنْ عَمِلَهَا كُتِبَتْ لَهُ وَاحِدَةٌ أَوْ يَتَحَوَّهَا اللَّهُ عَزَّ
وَجَلَّ وَلَا يَهْلِكُ عَلَى اللَّهِ إِلَّا هَالِكٌ) پەرہردگاری تیوہ، بہبہزہییو خواون
سوزہ، کہسیک وستی چاکہیہک بکا، بہلام نہیکرہ چاکہیہکی بو دہنوسری،
نہگمر چاکہکہی کرد دہ پاداش تا دھوت سہد پاداشی بو دہنوسری بہلکو
زیاتریش، کہسیک وستی خرابہیہک بکاو نہیکرہ چاکہیہکی بو دہنوسری

نه‌گهر خراپه‌یه‌کی کر. یه‌ک خراپه‌ی بۆ ده‌نوسری.
زانایان ده‌رباره‌ی که‌سیکت که ده‌یه‌وی خراپه بکاو دوایی نایکا ه‌لێن
نه‌مانه سی جۆرن:

- ١- خراپه‌که ناکا له‌بهر خاتری خودا، نه‌مه چاکه‌ی بۆ ه‌نوسری.
- ٢- واز له خراپه‌که بێنی به ه‌وی له بیرچونه‌وه و بێ ناگا بوون لی
نه‌مه نه چاکه نه خراپه. هیهچانی بۆ نانووسری چونکه نه‌تی خیری نه‌هیناوه
کاری خراپه‌شی نه‌کردوه.
- ٣- نه‌گهر وازی له خراپه‌که هینا له بهر نه‌توانین ته‌مه‌لی و رستی
بیكاو بۆی نه‌کرا، نه‌وه وه‌کوو خراپه‌که‌ی کردبی وایه، چونکه له هه‌دی
صه‌حیح‌دا هاتوه ده‌فرموئ: (إِذَا لَقِيَ الْمُسْلِمَانِ سَبَفْتَهُمَا الْقَاتِلُ وَالْمَقْتُولُ
فِي النَّارِ، قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ هَذَا الْقَاتِلُ، فَمَا بَالُ الْمَقْتُولِ؟ قَالَ: إِنَّهُ كَانَ حَرْبًا
عَلَى قَتْلِ صَاحِبِهِ) هه‌رکاتی دوو موسولمان به شمشیر په‌لاماری یه‌کیان دا،
یه‌کیکیان نه‌وی تری کوشت بکوژو کوژاو ده‌چنه دۆزه‌خه‌وه! هاوه‌لان وتیان:
نه‌ی پیغه‌مبه‌ری خودا! نه‌میان بکوژه. هه‌قی خۆبه‌تی بجێته دۆزه‌خه‌وه، نه‌ی
کوژاو بۆ؟ پیغه‌مبه‌ر ﷺ فرموئ: چونکه نه‌میش مه‌به‌ستی بوو ده‌ستی
خۆی پیش بخواو به‌رامبه‌ره‌که‌ی بکوژئ!

شوێن‌که‌وتنی نایینی ئیبراهیم له یه‌که‌تاپه‌رستی و عیباده‌ت‌دا
قُلْ إِنِّي هَدَانِي رَبِّي إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ دِينًا قِيَمًا مِّلَّةَ
إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٢١﴾ قُلْ إِنْ صَلَاتِي وَنُسُكِي
وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٢٢﴾ لَا شَرِيكَ لَهُ وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ
وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ ﴿١٢٣﴾ قُلْ أَعِزَّ اللَّهُ أَبْغَى رَبًّا وَهُوَ رَبُّ كُلِّ
شَيْءٍ وَلَا تَكْسِبُ كُلُّ نَفْسٍ إِلَّا عَلَيْهَا وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَى
ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُم مَّرْجِعُكُمْ فَيُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴿١٢٤﴾

په‌روه‌ردگار له‌م سووره‌ته پیرۆزه‌دا به‌لگه‌ی زۆر زه‌به‌نده‌ی له‌سه‌ر
یه‌کتاپه‌رستی هه‌ینانه‌وه، بیرو بۆ‌چوونی کافره‌کانی رەت کرده‌وه، هه‌رپه‌شه‌ی
له‌وانه کرد که بپروایان به قه‌زار قه‌ده‌ر نه‌یه، نه‌مجار کۆتایی سووره‌ته‌که به‌و
«هه‌ینی که نایینی تۆکه‌مو ریکتو پیک، رینگای راستو دروست نایینی
حه‌زیه‌تی ئیبراهیمه که له‌سه‌ر بنه‌مای یه‌کتاپه‌رستی و خودا په‌رستی بی غه‌لو
غه‌ش دامه‌زراوه، به‌گۆته‌ی نه‌و نایینه هه‌ر که‌سه به‌رپرسیاره له‌کارو
کرده‌وه‌ی خۆی و چاکه‌و خراپه‌ی که‌س بۆ که‌س قازانچو زیانی نه‌یه، هه‌دايه‌تو
گه‌یشتن به‌ناوات هه‌ر به‌ده‌ست په‌روه‌ردگار، پاداشو سزا بۆ ناده‌میزاد لای
خودا له‌سه‌ر نه‌و کر» وانه‌یه که نه‌نجامی ده‌دا، کردارو گوشتار نیشانه‌ی
خۆشه‌ختی و کامه‌رانی یان به‌ده‌بختی و چاره‌ره‌شی هه‌موو ئا»هه‌میزاده.

بۆیه خه‌یاب ئاراسته‌ی پێغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌کا بۆ نه‌وی نه‌م راستییانه به
گه‌له‌که‌ی بلی: ده‌فهرموئ: ﴿قُلْ اِنِّیْ هٰدِیْی رَّبِّیْ اِلٰی صِرَاطٍ مُّسْتَقِیْمٍ﴾ نه‌ی
موحه‌مه‌د! به‌گه‌لو نه‌ته‌وه‌که‌تو هه‌موو ناده‌میزاد را بگه‌یه‌نه‌و پێیان بلی:
خودای خۆم رێنموونی کردووم و ته‌وفیقی داوم بۆ رێبازیکی راستو بی قۆرتو
پێچ، که بریتی به‌له‌ نایینیکی تۆکه‌مو ریکتو پیک، که پابه‌ندبوون پێیه‌وه
خۆشه‌ختی دونیا و قیامت ده‌سته‌به‌ر ده‌کا، نایینیکه له‌سه‌ر حه‌قو راستی
دامه‌زراوه بنه‌ماکانی چه‌سپاوو له‌گه‌ل سروشتی ئاده‌میزادا گونجاون،
﴿فَیْمَا﴾ نایینیکه راستو ره‌وانه، خوارو خێچی تیدا نه‌یه ﴿مِلَّةَ اِبْرَٰهٖمَ
حَنِیْفًا﴾ نه‌ویش نایینی ئیبراهیمی خه‌لیله که له‌هه‌موو نایینیکی به‌تالو
پوچ پشته هه‌لکردو رووی کرده نایینی حه‌قو خودا په‌سه‌ند که نایینی
ئیسلامه، ده‌ئیه نه‌ی ناده‌میزاد! هه‌مووتان پابه‌ند بن به‌و نایینه پاکه بی
خه‌وشه‌وه‌و لی لا‌مه‌ده‌ن؛ چونکه نایینی حه‌قو یه‌کتاپه‌رستی به‌ نایینی
هه‌لبێزار» هی ئیبراهیمه؛ که له‌هه‌موو نایینیکی رووی وه‌رگێراو نه‌م نایینه‌ی
هه‌لبێزار ﴿وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِکِیْنَ﴾ هه‌رگیز ئیبراهیم هاوه‌لی بۆ خودا دا
نه‌ناوه، بروای به‌فره خودایی نه‌بووه، یه‌کتاپه‌رستیکی راستال بووه.
ناشکرایه نایینی خودا» نایینی یه‌کتاپه‌رستی و هه‌میشه‌یی و راستالی به

بۆ خودا، ئەو نایینه‌یه که پەرورەدگار هەموو پیغەمبەرائی پێ ناردوو، لە هەموو نامە ناسمانی‌یه‌کاندا چەسپاندوو، فەرمانی بە هەموو فروستادەکانی خۆی کردوو، که بانگەوازی بۆ بکەن، بۆیه‌ش ئەم نایینه‌ی بە تایبەت بە نایینی ئیبراهیم ناو برد چونکه هەزرەتی ئیبراهیم دروودی خودای لەسەری، پیغەمبەریکه هەموو کەس ددان بە فەضلو ریزی‌دا دەنێن، هەموو کەس پێیان وایه: نایینه‌که‌ی راستو ته‌واوه عەرەبه‌کانو جولەکه‌و مەسیحی‌یه‌کان هەریه‌که‌یان له ناست خۆیه‌وه خۆیان بە شوێن که‌وتووێ ئەو پیغەمبەرە مەزنە دەزانی، قورەیشی‌یه‌کانو لایه‌نگیره‌کانیان خۆیان بە شوێن که‌وتووێ ئەو دەزانیو پێیان وابوو لەسەر نایینی ئیبراهیم، بۆیه پەرورەدگار دواى ە‌صف کردنی ئەو زاتە بە (حەنیف) و پشت هەڵکردو له‌هەموو نایینیکی بە‌تال، وەسفی یه‌کتاپەرستی بۆ دیاری کردو فەرمووی: هەرگیز ئیبراهیم هاو‌ه‌لی بۆ خودا دانەناوه، جووله‌که‌و مەسیحی‌یه‌کانیش ئیدی‌عای شوێنکه‌وتنی ئیبراهیمیان دەکردو پێیان وابوو ر‌پ‌رای شوێنکه‌وتنیان بۆ موساو بۆ عیسا شوێنکه‌وتوو ئیبراهیمیشن! دە‌ی که ئەو نایینی ئیبراهیمەو بریتی‌یه له یه‌کتاپەرستی، ئە‌دی ئە‌ی موشریکه‌کانی عەرەب! ئە‌ی تا‌ق‌می جووله‌که‌و مەسیحی! چۆن ئی‌وه لاف‌ی ئە‌وه لی دە‌ده‌ن که شوێنکه‌وتووێ هەزرەتی ئیبراهیمو نایینی ئەو زاتە پە‌پ‌رەو دە‌که‌ن؟؟ که‌چی هاو‌ه‌ل بۆ خودا دادە‌نێن کو‌رو که‌چو خ‌یزانی بۆ بە‌ر‌ه‌وا دە‌زانن!! بۆ‌چی نایینی ئە‌و؛ که بریتی‌یه له کاک‌له‌و جه‌وه‌ه‌ری نایینی ئیسلام- وەرنا‌گ‌رنو موسو‌لمان نابن؟ خۆ ئیبراهیم پیغەمبەریکی یه‌کتاپەرستو حەنیف بوو، نایینی خودا پە‌سه‌ندی هە‌لب‌ژارد، نه‌ جووله‌که‌ بو‌وه‌و نه‌ مەسیحی، وە‌کو‌و له‌ شوێنیکی تردا دە‌ف‌رمو‌ی: ﴿مَا كَانَ إِبْرَاهِيمُ يَهُودِيًّا وَلَا نَصْرَانِيًّا وَلَكِنْ كَانَ حَنِيفًا مُّسْلِمًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ﴾ ٦٧/عمران.

بۆیه بانگەوازی ئیسلامی بە‌جه‌مسە‌رو ته‌وه‌ره‌ی هەموو نایینی پیغەمبەران دە‌ژ‌م‌ێرد‌ری، چونکه نایینی پە‌سه‌ندو هە‌لب‌ژ‌راوی پەرورەدگارە، بە‌ل‌کو نایینی پە‌سه‌ند لای خودا هەر نایینی ئیسلامەو بە‌س! وە‌کو‌و له‌ شوێنیکی تردا دە‌ف‌رمو‌ی: ﴿وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ

مَنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٨٥﴾

ئه مجار پهروه دگار فەرمان به پیغه مبهرد ده کا که به موشریکه کان رابگه یه نئ، هه لوئستی نه گۆری خۆی بۆ تهوانه دیاری بکا که یه کتاپه رستی ناکه نو جگه له خودا شتی تر ده په رستن، کوشتی به ناوی غهیری خودا سهرده برن، فەرمانی پی ده کا: پیتیان بلئ: نوئژو عیباده تو هه جو عومره به ناوی پهروه دگار هه وو بۆ تهوی ته نجام ده دا، کهس ناکاته هاوه لی خوداو جگه له خودا کهسی تر ناپه رستی!

ئهو کاته موشریکه کان بیتیان ده په رستن، کوشتییان بۆ سهرده برینو له کاتی سهر برینی ناژه لدا ناوی بته کانیان له سهر ده بردن. بۆیه پهروه دگار فەرمانی به پیغه مبهرد ﴿٨٦﴾ کرد که پیچهوانه ی تهوان هه لئسو کهوت بکا، مه به ستو نییه تو عه زمو کرده وی ته نیا بۆ خودابی و کهسی که ی مه به ست نه بی و پی فەرموو: ﴿قُل﴾ نه ی موحه ممه د پیتیان بلئ: ﴿إِنْ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ بیکومان هه مو جوژه خودا په رستییه کم! نوئژو پارانه وه قوریانی و هه جو عومره و هه موو کردارو گوفتاریکم له ژبانه دا ئه و بیرویا وه ی له سهری ده مرم هه مووی بۆ خودای پهروه دگار هه مه به ستم له ته نجامدانیان به ندایه تکردنی زاتی پاکی کردگار هه هه موو کارو مه به ستو نییه تم بۆ رازی کردنی خودای مه زنو بی هاوه له!

بیکومان ته م ثایه ته کوکهره وی هه موو کرداریکی چاکه یه، هه موو کردارو گوفتاریکی باشی له خو گرتوه!

پیویسته موسولمان مه به ستو کرداری، هه رچی له ژبانه دا ته نجامی ده دا، هه ر بهر هه میکی ده یخاته روو بۆ خودا بی و ره زامه ندی تهوی مه به ست بی، به لکو پیویسته نه و کرداره باشانه ی له پاش خۆی به جییان دئلی بۆ خودابی و له بهر خاتری خودابی و بۆ به ندایه تکردن بی بۆ خودا.

جا هه رچه نده و شه ی (نسک) که به زۆری بۆ قوریانی و ته نجامدانی کاروباری هه ج به کار ده هیندری و به شتیه یه کی گشتی به مانا عیباده تو خودا په رستییه نوئژیش ده گرتمه وه، به لام بۆیه به تاییه تی باسی نوئژی هیئا چونکه نوئژ

جهوههرو کاڌهي خوداپه رستييه، به مۆرانهي شيړك زهدهدار ده بي ﴿لَا شَرِيكَ لَهُ﴾ پمروه دگار هاوه لو هاوشاني نيه، نه له زاتو نه له صيقاتدا، كهس نيه له خودايه تي و پمروه دگار به تي دا وه كوو نه و بي، پمريستشو به ندايه تي كردن هر بو نه وه، هر نه و مافي ته شريع و ياسا داناني هديه ﴿وَبِذَلِكَ أَمُوتُ﴾ من به و بيرويا و پره فرمانم پي كراوه و به موو لي لا ناده م، ﴿وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ﴾ من يه كه م موسو لماني گمردنكه چم بو به جيه ينياني فرماني پمروه دگار و بو خويار استن له جله و گيريه گاني، هر شتيك نه و نه ي لي كردي بي هر گيز توخني ناكه وم!

جا که له‌نایه‌تی پېش‌وودا تاکنو ته‌نهایی یه‌زدانی له‌بار هی خودایه‌تی یه‌وه راگه‌یاندو، نه‌مجار تاکنو ته‌نهایی نه‌و زاته له (ربوبیته) دا راده‌گه‌یه‌نی و ده‌فرموی: ﴿قُلْ﴾ نه‌ی موحه‌مه‌دا به‌و موشریکانه بلی: ﴿أَغْنِیَ اللَّهُ أَبْغِی رَبًّا؟﴾ نایا ده‌شی من جگه له خودا پسر وه‌ردگار یکی تر داوا بکهم؟ له‌کاتیک‌دا که نه‌و زاته پاکنو به‌مرزه خاوه‌نی هه‌موو شتیکه، چی له بو‌نوه‌ردا هدییه دروست‌کراوی نه‌وه و نه‌و به‌دی هی‌ناوه و هه‌لی ده‌سورپینی، هه‌ر نه‌و زاته کازو سه‌رچاوه‌ی خیره و بی‌ره و سوود گه‌یه‌نهر زیان دوروخه‌ره و یه‌ه!! ده‌ی چون ده‌گونجی من جگه له نه‌و که‌سیکی تر به‌پسر وه‌ردگار بزانم؟!

﴿وَلَا تَكْسِبُ كُلُّ نَفْسٍ إِلَّا عَلَيْهَا﴾ هر کرده و هیکت ناده میزاد نه نجامی
 بدا، چاک بی یا خراب، پاداش و سزای له سر نهو ناده میزاده خویه تی و
 که سیکی تر لی بی بهر بسیار نیه ﴿وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَى﴾ هیچ
 نه فسیک تاوانبار تاوانی نه فسیکی تر هه لنگری، هر که سه سزاو پاداشی
 له سر کرده وی خوی ده دریتوه، وه کوو له شونیک تر دا ده فرموی: ﴿لَهَا
 مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْ﴾ البقرة/۲۸۶.

هه‌موو ئاده‌میزادیک بمریسیاری کردارو گوفتاری خۆیه‌تی، چاکه به چاکه و خراپه به خراپه. ﴿ثُمَّ إِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَأُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمْ فِيهِ تَخْلِفُونَ﴾ نه‌مجار نه‌ی نمو تاقبو کۆمه‌لانه‌ی خۆتان به حونه‌فوا ئایین په‌سه‌ند ده‌زانن! باش بزانن له کۆتایی‌دا گه‌رانه‌وه‌تان بۆ لای په‌روه‌ردگاری خۆتانه، نه‌ک بۆ لای

کهسانی تر، هه‌ر نه‌و ئاکامی دووبه‌ره‌کی ئانه‌ه‌تان له‌ نایینه‌دا پێ-
 راده‌گه‌یه‌نێ و به‌ گوێره‌ی زانسته‌و وسته‌ی خۆی سزاتان له‌سه‌ر کرده‌وه‌کاتتان
 ده‌داته‌وه‌! وه‌کوو له‌ شوێنێکی تردا ده‌فهرموێ: ﴿ثُمَّ اِلٰی مَرْجِعُكُمْ فَاَحْكُمُ
 بَيْنَكُمْ فِيمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ﴾ (ال عمران/ ٥٥).

نایه‌تی ژماره‌ (١٦٣) لهم‌ سووره‌ته‌دا نه‌وه‌ی لی وهرده‌گیری که‌ حه‌زه‌تی
 موحه‌مه‌د یه‌که‌م موسلمان‌ه‌و که‌سی تر نه‌و پله‌یه‌ی نادرته‌ی!

نه‌وگه‌ر پرسیار بکری و بگوتری نایا حه‌زه‌تی نیبراهیمو پێغه‌مبه‌رانی پێش
 نه‌و له‌خوداناسینو موسولمانیه‌تی‌دا پێش پێغه‌مبه‌ری ئیسلام نه‌که‌وتون؟
 نه‌دی بۆچی حه‌زه‌تی موحه‌مه‌د ﷺ به‌ یه‌که‌م موسلمان‌ حلیب ده‌کری؟

ئیمامی قورطوبی به‌سی به‌لگه‌ وه‌لامی ئهم‌ پرسیاره‌ی داوه‌ته‌وه‌ ده‌فهرموێ:
 ١- حه‌زه‌تی موحه‌مه‌د ﷺ له‌مانادا یه‌که‌م دروستکراوه‌ به‌گه‌شتی، نه‌بو
 هوره‌یره‌ ﷺ فهرمووده‌یه‌کی پێغه‌مبه‌ر ده‌گیرته‌وه‌ که‌ فهرموویه‌تی (نَحْنُ
 الْآخِرُونَ الْأَوَّلُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَنَحْنُ أَوَّلُ مَنْ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ).

له‌ فهرمووده‌یه‌کی تردا که‌ حه‌زه‌یه‌ روایه‌تی ده‌کا، پێغه‌مبه‌ر ﷺ
 فهرموویه‌تی: (نَحْنُ الْآخِرُونَ مِنْ أَهْلِ الدُّنْيَا، الْأَوَّلُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ الْمُقْضَى لَهُمْ قَبْلَ
 الْخَلَاقِ).

٢- حه‌زه‌تی موحه‌مه‌د له‌ دروستبوون‌دا پێشیان که‌وتوه‌ وه‌کوو په‌روه‌ردگار
 لهم‌ باره‌وه‌ ده‌فهرموێ: ﴿وَإِذْ أَخَذْنَا مِنَ النَّبِيِّينَ مِيثَاقَهُمْ وَمِنْكَ وَمِنْ
 نُوحٍ﴾ قه‌تاده‌ ده‌لی: ئیبنوسعد ده‌لی: لهم‌ باره‌وه‌ پێغه‌مبه‌ر فهرموویه‌تی:
 (كُنْتُ أَوَّلُ النَّاسِ فِي الْخَلْقِ وَآخِرُهُمْ فِي الْبَعْثِ) من‌ یه‌که‌م پێغه‌مبه‌رم له‌
 دروستکراوی‌دا، دوا که‌ سیشیانم له‌ناردن‌دا، بۆیه‌ لی‌ده‌دا ناوه‌که‌ی پێش
 حه‌زه‌تی نووح‌و پێغه‌مبه‌رانی تریش خراوه‌.

٣- ده‌توانری بگوتری حه‌زه‌تی موحه‌مه‌د ﷺ یه‌که‌م موسولمانه‌ له‌
 ئومه‌ته‌که‌ی خۆی.

جینشینی ئاده‌میزاد له‌سه‌ر زه‌وی

وَهُوَ الَّذِي جَعَلَكُمْ خَلَائِفَ الْأَرْضِ وَرَفَعَ بَعْضَكُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ لِّيَبْلُوَكُمْ فِي مَا آتَاكُمْ إِنَّ رَبَّكَ سَرِيعُ الْعِقَابِ وَإِنَّهُ لَغَفُورٌ رَّحِيمٌ

(١٦٥)

دوا نه‌وه‌ی په‌روه‌ردگار نه‌وه‌ی پوون کره‌وه که سه‌ره‌نجامی هه‌موو ئاده‌میزاد گه‌رانه‌وه‌یه بۆ لای خودا بۆ هیسابو لیکۆلینه‌وه، به‌ نایه‌تییکی سه‌رنج راکیشو گرنگ، کۆتایی به‌ سووره‌ته‌که هینا نه‌و پاستی‌یه‌ی پراگه‌یاند که ئاده‌میزاد بریکیان ده‌بنه جینشینی بریکیان، وه‌کوو چینی بیستان چینیک ده‌پوا چینیکی تر جیگیان ده‌گرنه‌وه، بۆ نه‌وه‌ی ژبان له‌سه‌ر زه‌وی درێژه‌ی پی بدریو ئاده‌میزاده‌کان پیتشپرکی بکه‌ن بۆ نه‌ه‌جامدانی کاری باشو فهرمووی: ﴿وَهُوَ الَّذِي جَعَلَكُمْ خُلَفَاءَ الْأَرْضِ﴾ په‌روه‌ردگار خودایه‌کی وه‌هایه ئاده‌میزاده‌کانی کردوون به‌ جیگیر جینشینی یه‌کتری، هه‌ندیکیان شوینی هه‌ندیکیان ده‌گرنه‌وه. گه‌له پیتشینه‌کانی له‌ناو بردوون، گه‌لو نه‌نه‌وه‌ی تری خستنه شوینیان بۆ نه‌وه‌ی زه‌وی نه‌وه‌دان بکه‌نه‌وه، پۆلی خۆیانی تیدا بگێرن، پیتشپرکی بکه‌ن بۆ به‌کاره‌ینانو سوود بینین له‌ به‌روبوومه‌کانی.

﴿وَرَفَعَ بَعْضَكُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ﴾ هه‌ندیکیانی خستۆته ژووو هه‌ندیکیانه‌وه، جوداوازی خستۆته نیتوانتانه‌وه | له‌ ده‌وله‌مه‌ندی هه‌ژاری دا | له‌ پله‌و پایه‌و ده‌ست پۆشتوییدا، له‌زانینو نه‌زانی دا، له‌شپه‌وه‌و شکلۆ سه‌رو سیمادا، له‌جوانیو ناشیرینی دا، له‌عه‌قلۆ ژیرییدا، له‌ رزقو رۆزییدا، نه‌م جوداوازیو خوارو ژووورییه‌ له‌به‌ر نه‌توانینو نه‌زانی خودا نیه، به‌لکو ﴿لِيَبْلُوَكُمْ فِي مَا آتَاكُمْ﴾ بۆ نه‌وه‌ی به‌ تاقیتان بکاته‌وه له‌و مالو دارایی‌یه‌ی پیتشپه‌خشیون، یا له‌و که‌مو کوپه‌یه‌ی که تووشی ده‌بن له‌ ژباندا، بۆ تاقیکرته‌وه نه‌ژمونه، تا ده‌ریکه‌وه‌ی چۆن هه‌لسو که‌وت له‌گه‌ل نه‌و به‌شو

بارهدا ده کهن که خودا پیسی داو، واته: پەرو: گار هەرچهنده بۆ خۆی
 پتویستی به تاقیکردنوه نیهو هه موو شتیگ لای نهو نومایانه. به لام وه کوو
 تاقیکهروه هه لسو کهوتتان له گهل ده کا؛ ده ولهمه ند به تاقی ده کاتهوه، مالو
 سامانی ده داتی، تا ده ر بکهوئ تا چ نه ندازه یه ک شوکرانه ژمیری له سهر
 ده کاو به شی فه قیر هه ژارانی لی ده دا! هه ژار به تاقی ده کاتهوه مالو سامانی
 ناداتی ژبانی پر ناستهنگو ده ست کورتی ده داتی؛ تا ده ر بکهوئ چهند شوکرو
 صابیره بهو به شمی خودا بۆی داناوه و چۆن هه لسو کهوت له گهل
 هه ژاری به کهیدا ده کا. نه مجار خودا پاداشته سزا له سهر کرده وه کانیا
 ده داتهوه هه رکه سه به پیی کرده وه هه لسو کهوتی خۆی له دونیادا پاداشته
 سزای پۆژی قیامت وهرده گری!

وادهبی ناده می که مته رخمی ده کا لهو نه رکه می پیی سپهردراوه یان
 بهرپیکو پیکی نه رکی سه رشانی جیبه جی ده کا، نیت پاداشته سزا به گویره ی
 نهو کردارو هه لوسته دیاری ده کری.

وه کو له شوینیکی تردا ده فرموی: ﴿وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ حَتَّىٰ نَعْلَمَ
 الْمُجَاهِدِينَ مِنْكُمْ وَالصَّابِرِينَ، وَنَبْلُوَ أَخْبَارَكُمْ﴾ محمد/ ٣١..

نیامی موسلیم له صه حیجی خۆیدا له ته بو سه عیدی خودریه وه
 فرموده یه ک ده گیریتوه ده لی: پیغه مبه ر ﷺ فرموی: (إِنَّ الدُّنْيَا حُلُوهٌ
 خَضِرَةٌ، وَإِنَّ اللَّهَ مُسْتَخْلِفُكُمْ فِيهَا، فَيَنْظُرُ كَيْفَ تَعْمَلُونَ، فَاتَّقُوا الدُّنْيَا وَاتَّقُوا
 النِّسَاءَ، فَإِنَّ أَوَّلَ فِتْنَةٍ بَنِي إِسْرَائِيلَ كَانَتْ فِي النِّسَاءِ) ژبانی جیهانی شیرین
 جوانه په روه ر دگار ئیوه ی تیدا کردوه به جینشینو سهیر ده کا چۆن کار
 ده کهن هه لسو کهوتتان چۆن ده بی! خۆتان له داوی دنیا بیاریزن، خۆتان
 له داوی ئافه رتان بیاریزن، ئاگادار بن به گویره ی شه ریعتی خودا مامه له یان
 له گهلدا بکهن، چونکه یه کهم فیتنه و ئاشوویک که له ناو نه ته وه ی ئیسرا ئیلدا
 بهرپا بوو هۆکاره که ی ئافه رت بوو!

نیتر دواى نهم تا قیكر نه وهیه له بهر ده م ئاده میزاددا دوو شت ههیه:
 تۆلۆ عیقاب له سهر خراپه یان یاداشتو شهواب له سهر چاکه، ﴿إِنَّ رَبَّكَ
 سَرِيعُ الْعِقَابِ وَإِنَّهُ لَغَفُورٌ رَّحِيمٌ﴾ دلنایه خودای تۆ زوو تۆلۆ ده سینی،
 که سیک سهریچی فرمانه کانی بکا دژی ریبازی پیغه مبه ره که ی بچولیت هه
 زوو سزای ده داو پاشگویی ناخا، ههرچه نده بۆ ماوه یه که مۆلته تی بدا،
 وه صفدار کردنی تۆلۆ سزا به زوو نه نجامدانی لهم پرووه وهیه که هه موو
 داهاتوو یک نزیکه، عه ره ب وته نی (كُلُّ مَا هُوَ آتٍ قَرِيبٌ).. نمو تۆلۆ
 سزایه یا له دونیادا ده بی به زیان لیکه وتن له گیانو مالو ناموسدا، یان له
 هه ندیکیاندا، یان له قیامه تدا ده بی به ناگری دۆزه خ! ده شی به هه موو
 سزاکان سزا بدری.

پهروه ردگار وه کوو زوو تۆلۆ له موشریکو کافران ده سینی و سزای
 تاوانکاران ده داو لیخۆش بوو به به زه یی به بۆ چاکه کارانی موسولمان، نهوانه ی
 شوین په یامی پیغه مبه ره که وتوونو پایه ندی فرمانو جله گیره کانیان بوون،
 چونکه په حمو به زه یی خودا زۆر له قارو غه زه بی زیاتره.. په حمه تی پاساوی
 به سهر قاری دا ههیه، نه وه نده په حمه تی زۆره به شی هه موو شتی که ده کا،
 یاداشتو چاکه به ده چه ندانه ده داته وه، بگر جاری وا ده بی - نه گهر حه ز
 بکا - ده گاته حه وت سه د هینده و زیاتریش.. به لام سزای خراپه ههر
 به نه ندازه ی خۆی تۆلۆ ده سینی، به لکو نه گهر تاوانکار تۆیه بکاو له
 گونا هه که ی ژیان بیته و لهوانه یه لیخی خوش بی، جاری وا ده بی به
 هه ضلو گه وه یی خۆی له دونیادا تاوانی تاوانبار په ره دپۆش ده کاو ناوی
 نازرتی!

زۆر جار پهروه ردگار له قورئاندا نهم دوو صیفه ته ی خۆی ویکرا ده هی نی؛
 صیفه تی لیخۆشبووی و به زه یی له گهل صیفه تی تۆلۆ سه نی و غه زه ب ده خاته
 په نا یه کتره وه، وه کوو ده فرموی: ﴿وَإِنَّ رَبَّكَ لَذُو مَغْفِرَةٍ لِلنَّاسِ عَلَى
 ظُلْمِهِمْ، وَإِنَّ رَبَّكَ لَشَدِيدُ الْعِقَابِ﴾ الرعد/٦ یان ده فرموی: ﴿نَبِئُ

عِبَادِي أَنِّي أَنَا الْغَفُورُ الرَّحِيمُ وَأَنَّ ذَٰبِي هُوَ الْعَذَابُ
 الْأَلِيمُ ﴿٤٩﴾ الحجر/٥٠.. گەلیک ئایاتی تریش لەم جوړه هەن کە موژدە و
 ترسانیان تێدایە بەتەما کردنو هەرەشەیان لەخۆ گرتوو، جاریک بانگەوازی
 ناراستەیی بەندەکانی دەکا بەهەلنانو تەما بەرنانو باسی خوشی بەهەشتو
 شیوەی رازاوێ، دەمیکیش بانگەوازییە کە بەشیوەی هەرەشەو ترساندنو
 باسی سەختی سزای دۆزەخو ئیشو ئازاری ئاگری سوتینەر ئەنجام دەدا،
 جاری واش هەیە بانگەوازییە کە بەهەردوو شیوە کە ئەنجام دەدا.

بە یارمەتی خوا لێڕەدا سورەتەتی (الأنعام) تەواو بوو، دەست دەکەین
 بە سورەتەتی (الاعراف).

سوره تی الاعراف

نهم سووره ته ناو نراوه (الاعراف) چونکه وشه ی (اعراف) ی تیدا هاتوه ..
(اعراف) بهو شووره یه ده گوتری: که له نیوان به هه شتو دۆزه خدایه .

طه بهری ده لی: (اعراف) کۆی (عرف) همر ته پۆلکمو به مرزاییه ک
له زه وی دا پتسی دهوتری (عرف) .. همر بۆیه به کلاوه ی که له شیر دهوتری
(عرف) چونکه به مرز بۆته وه .

ئیبینو جهیری طه بهری له حوذه یفه وه حه دیشک ریوایه ت ده کا، ده لی:
ده باره ی نه عرافیه کان (اصحاب الاعراف) پرسیار له پیغه مبه ر ﴿کرا،
نه ویش فهرمووی: نه وانه که سانیکن چاکمو خراپه یان هاوسهنگی یه کترن،
خراپه کارییه که یان پنگه ی به هه شتی لی بریونه وه ، چاکه کانیشیان ریگای
دۆزه خیان لی گرتوونو ناهیلن بچنه ناو ناگره وه، له سهر شووره ی نه عراف
پاده گیرین تا پهروه ردگار بریاریان ده باره ده رده کا!

سوره تی (الاعراف) به قسه ی قورئان خوینه به صری و شامی یه کان
دووسه دو پینج نایه ته، به قسه ی قورئان خوینه مه دینه یی و کوفیه کان دووسه دو
شه ش نایه ته.

نهم سورت به کۆرا (الاجماع) مه که یی یه، ئیبینو عه بباسو ئیبینو زویه بر
به راشکاو ی کۆرا یان له م باره وه فهرمو وه .

قه تاده ده لی: نایه تی ﴿وَاسْأَلْهُمْ عَنِ الْقَرْيَةِ الَّتِي كَانَتْ حَاضِرًا الْبَحْرِ﴾
مه دینه یی یه . هه ندیک ده لین: هه شت نایه ت له ﴿وَاسْأَلْهُمْ عَنِ الْقَرْيَةِ﴾ ی تا
نایه تی ﴿وَإِذْ نَقَعْنَا الْجَبَلَ فَوْقَهُمْ كَأَنَّهُ ظُلَّةٌ﴾ مه دینه یین . به لام راجی به سه ندو
به هیز، به لکو کۆرا (اجماع) ی له سهر ریوایه ت کراوه که هه موو سووره ته که
مه که یی یه به یه ک جار هاتۆته خواری.

نهم سووره ته بۆ درێژه پیدانو شی کردنه وه ی سهرگورشته و چیرۆکی
به سهرهاتی پیغه مبه رانو روونکردنه وه ی بنه مای باوه ر هاتوه . نه میش وه کوو
سووره تی (الانعام) وایه، به لکو وه کوو شی کردنه وه ی نه وایه، له ته وه ره ی
چه سپاندنی یه کتا په رستی و زیندو بوونه وه و پاداشته سزاو، چه سپاندنی نیگا و

پێغه مەبرایەتی بە تایبەتی چەسپاندنی ئەو کە حەزەرەتی موحەممەد
پێغه مەبری هەموو ئادەمیزادە، دەخولیتەو.

سورەتی ئەعراف لە سورەتی ئەنعام درێژترە، ئەگەر ریزکردنی حەوت
سورەتە درێژەکان بە گۆڕەیی ئەو بێ کامە درێژە ئەو پێش بخری دەبۆیە
ئەعراف پێش ئەنعام بخرایە، بەلام ئاشکرایە ریزکردنی سورەتەکان
لە قورئاندا (توقیفی)یە.

ئەم سورەتەش وەک ئاماژەی بۆکرا، وەک ئو سورەتی ئەنعام بۆ
سەرکێشەکی لە ئەو هەڵبەستێتی چەسپاندنی عەقیدە و بیروباوەڕدا هەخولیتەو..
بەلام -وەک سەید دەفەر مۆی- جوداوازییان زۆرە، هەرچەندە سورەتی
ئەنعام ئەعراف بۆ سەرکێشەکیان لە چوارچێوەی قورئانی مەکی دایە
بۆ عەقیدە و بیروباوەڕ دەکەن، وەڵا جوداوازی گۆڕەپانی هاتووچۆیان بۆ
چارەسەر کردنی ئەم بۆ گەڕانە زۆر لێک جیایە.

ئەمجار مامۆستا سەید دەفەر مۆی: (بێگومان هەموو سورەتێک لە
سورەتەکانی قورئان خواوەنی کەسایەتی سەرەخۆن، هەریەکەیان سەر و سیمای
خۆی هەیە، رێباز و گۆڕەپانی تایبەتی خۆی بۆ چارەسەرکردنی ئەم بۆ
گەڕانە هەیە.

وینە سورەتەکانی قورئان لەم پووەوە وەک ئو ئادەمیزادەکان وەهایە،
کە پەروردگار هەر ئادەمیزادە و کەسایەتی و شیوە و پوختاری تایبەتی خۆی
داوەتی، هەموویان ئادەمیزادە، هەموویان تایبەتمەندی ئادەمیزادیتییان
تێدایە، هەموویان لەدروست بوونی پیکهاتەیی ئەندامەکانیان و نەرمی
ئادەمیزادیتییان وەک وەک وان؛ بەلام هەریەکەیان تا ئەو پەڕی سنوور
نەرمی جیا جیا یان تێدایە، هێچ ئادەمیزادێک سەد دەر سەد
لە ئادەمیزادێکی تر ناچێ، بەلکو زۆر لێک جوداوازی، تەنها لە تایبەتمەندی
ئادەمیزادی دا کۆدەبنەو، ئەگینا لە راستی دا هەر ئادەمیزادە و سەر و سیمای
شیوە و پوختاری پەوشتی جۆراوجۆری خۆی هەیە، تەنانەت چارە قامکی
هێچ کەسێک لە هەڵبەستێکی تر ناچێ، بە ئاشکرا جوداوازییان پێوە دیارە.

هەر بەو شیوەیە سورەتەکانی قورئانم دیتە بەرچاو، ئاوا هەستیان پێ

ده‌کەم، هەر به‌و شیوه‌یه‌ش -پاش ئه‌و هه‌موو ته‌مه‌ن به‌سەر بردنه‌و ژبانم له‌گه‌ڵ قورئاندا- مامه‌ڵه‌ له‌گه‌ڵ سوره‌ته‌کانی دا ده‌کهم...

سوره‌تی ته‌عراف نهم بنه‌ما بیروباوه‌ره نیسلا میانه‌ی له‌خۆ گرتوون:

١- قورئان نامه‌ی خودایه؛ سه‌ره‌تای به‌وه ده‌ست پێ ده‌کا که قورئانی پیروژ موعجیزه‌ی هه‌تا هه‌تایی پیغه‌مبه‌ره‌و، نیعمه‌تی په‌روه‌ردگاره ناردویه‌تی بۆ ئاده‌میزادو پیویسته شونی بکه‌ون.

٢- ئاده‌م باب‌ه‌ گه‌وره‌ی ئاده‌میزاد؛ ئاده‌میزاد هه‌موویان له‌یه‌ک باوک کهوتونه‌وه که ئاده‌مه.. په‌روه‌ردگار فه‌رمانی به‌ فریشته‌کان کره که سوژده‌ی ریزو خۆشه‌ویستی بۆ به‌رن، نه‌ک سوژده‌ی به‌ندایه‌تی کردو پیروژی.

٣- چه‌سپاندنی بیروباوه‌ری یه‌کتا په‌رستیو دان نان به‌تاکنو ته‌نهایی خوداو به‌ندایه‌تی کردن بۆ ئه‌و زاته‌ پیروژه، دان نان به‌وه که هەر خودا مافی دانانی شه‌ریعه‌تی هیه، مافی حه‌رام کردو حه‌لال کردن هەر هی نه‌وه که‌سی تر رایه‌ی ناکه‌وێ لافی نه‌وه لێ بدات!

٤- سه‌روش و پیغه‌مبه‌رایه‌تی؛ نیگای خودا بۆ پیغه‌مبه‌رانی شتیکی چه‌سپاوه‌و لی‌ره‌دا بریسته له‌ ناردنه‌ خواره‌وه‌ی قورئان بۆ سه‌ر دلو ده‌روونی هه‌زه‌تی موحه‌مه‌د ﷺ.

٥- چه‌سپاندنی بیروباوه‌ری زیندو یونه‌وه‌و پاداشته‌ سزا له‌پروژی قیامه‌تدا.

٦- به‌لگه‌ هه‌ینانه‌وه له‌سه‌ر هه‌بوونی خودا؛ لهم سوره‌ته‌دا په‌روه‌ردگار به‌لگه‌ی زۆرو زه‌به‌نده‌ی هه‌ینانه‌وه له‌سه‌ر هه‌بوونی خۆی، بپیک له‌وه به‌لگانه به‌دییه‌نانی ئاسانه‌کانو زه‌ویه‌ له‌ماوه‌ی شه‌ش پوژدا، هه‌روا هاتنی شه‌و پوژ یه‌ک به‌دوای یه‌کدا، هه‌روا هاتوچۆی مانگۆ خۆرو ته‌ستیره‌کان هه‌ریه‌که‌یان له‌ته‌وه‌ری خۆیداو به‌بێ پاشو پێش به‌فه‌رمانی په‌روه‌ردگار، هه‌روه‌ها ده‌ره‌ینانی میوه‌و به‌روبوومو دانه‌وێله له‌ زه‌وی.

٧- هه‌زه‌شه‌کردن به‌له‌ناو بردن؛ په‌روه‌ردگار زۆر گه‌لو نه‌ته‌وه‌ی سه‌ته‌مکارو مله‌په‌ری له‌ناو بردوون که ده‌بوا یه‌ گه‌لو نه‌ته‌وه‌ی دوا ته‌وان په‌ندو نامۆژگاری لێ وه‌ربگرن، خه‌لکانی له‌ هه‌مان شیوه‌ سزاو تو‌له ترساندوو. له‌هه‌مان کاتدا

ئادەمیزادانی ھەلناو ەبۆ ئیمان ھێنانو کردەو ەبۆ باشو خواپەسەند ەبۆ ئەو ەبۆ خێرو بێریان بەسەردا بڕیژی.

۸- چیرۆکئو بەسەرھاتی پێغەمبەرەکان؛ پەرەردگار لەم سوورەتەدا کۆمەڵێک چیرۆکئو سەرگۆرشتە پێغەمبەرەکان (نوح، ھود، صالح، لوط، شوعەیب، موسا) سەلامی خویان لێ بۆ دەگیرێتەو، ەبۆ ئەو ەبۆ ئەندو نامۆزگاریان لێ وەرگیرێو بزانی سەرەنجامی خواپەرستان چۆن بوو.

۹- ھەرەشە کردن لە بێپرستانو لاقرتی کردن بەوانە ەبۆ شتێک دەپرستن کە زیانو قازانجی ھیچیان بەدەست نیە، شتێک دەپرستن نەدەبێستن نە دەبینن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بەناوی خودای بەخشندەر سەھرا بێ

شوێنکەوتنی قورئان و پابەند بوون بە فەرمان و جەلەوگیرەکانی

الْمَصِّ ① كَتَبْنَا إِلَيْكَ فَلَا يَكُنْ فِي صَدْرِكَ

حَرْجٌ مِنْهُ لِتُنذِرَ بِهِ وَذِكْرٍ لِلْمُؤْمِنِينَ ② أَتَّبِعُوا مَا أُنْزِلَ إِلَيْكُمْ

مِنْ رَبِّكُمْ وَلَا تَتَّبِعُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ قَلِيلًا مَّا تَذَكَّرُونَ ③

پەرەردگار ئەم سوورەتە مەککەیی ەبۆ بە (المص) دەست پێ کرد، ەبۆ ەبۆ ەبۆ ەبۆ ەبۆ سوورەتەو نمونەکانی کە ەبۆ جۆرە پێتانه کە مانایەکی ناشکرایان نیە، ناگادار کردنەو ەبۆ بێسەر و خۆنەرە کە ئەو ەبۆ لەدوا ئەم پێتانه دێ شتێکی گرسنگو بەنرخەو پێویستە بەناگاداری گوێیان لێ بگیری.

بەلێ وردبوونەو تێفکرین لە سوورەتەکانی قورئان ئەو مان ەبۆ ەبۆ ەبۆ ەبۆ سوورەتەکانی ەبۆ جۆرە پێتانه یان بە وشە (کتاب) دەست پێ دەکەن، ئەو سوورەتانە کە لە مەککە ەبۆ ەبۆ ەبۆ ەبۆ بانگەوازی کردنی موشریکەکان ەبۆ موسوڵمان بوونو چەسپاندنی

پیغه مبهرایه تی و سروش شهو سووره ته مه ده نیانه ی که بهو جوړه پیتانه ده ست پی ده کهن وه کوو سووره تی به قهره و سووره تی نالی عیمران بانگه وازی کردنه که تیایاندا ناراسته ی نه هلی کیتاب کراوه .. ههروه ها له سووره تی (مه ریه م) و (عه نکه بووت) و (پۆم) و (ص) و (ن) دا بانگه وازی کردنه که تیایاندا بریتی به له چه سپاندنی پیغه مبهرایه تی و ناردنی قورشان له خوداوه و باسی نه وانه ی که له سهر نایین تووشی نازارو نه شکه نجه بوون، ههروه ها گپرا نه وه ی سهرگورشته ی فارس و پۆم سهرکه و تنی موسولمانان به سهر کافراندا، نه مه ناشکرترین موعجیزه ی قورشانه که راستی پیغه مبهرایتی هه زره تی موحه مه ده ده چه سپینتی.

هه ندی له زانایان پییان وایه نه م جوړه پیته پچر پچرا نه ناوون بو سووره ته کانو جوړیکن له عه له می مورته جهل.

بریکی تر له زانایان پییان وایه حیکمه ت له هینانی نه م جوړه پیتانه ده ستیشان کردنی سهرناسایی قورشانه و ناماژه به به نه وه که قورشان له م پیتانه پیکهاتوه، قسه و ناخاتنی عه ره به کانیش له م پیتانه پیک دئ که چی له گهل نه وه شدا عه ره بو ناعه ره ب ناتوانن له و پیتانه نامیه کی ناوا بخه نه پرو، بو نه وه سهرنجیان رابکیشی بو نه وه که قورشان ناخواتنی ئاده میزاد نیه و شاکاری ده ستی بهروه ردگاره!

﴿کِتَابُ أَنْزَلَ إِلَيْكَ﴾ نه م قورشانه کتیبیکی گه وره و به فیهرو به نرخه، نه ی موحه مه ده له لایهن خوداوه بو تو نیردراوه، بو نه وه ی خه لکی پی شاره زا بکه یو ریگای نایینی راست پیشان ئاده میزاد به ده یو له گو مپایی و سهرلیشیواوی رزگاریان بکه ی.

﴿فَلَا يَكُنْ فِي صَدْرِكَ حَرَجٌ مِنْهُ﴾ به سنگیکی فراوانه وه نه مکی سهرشانی خۆت نه نجام به ده، دلت ته نگ نه بی بهراکه یاندنی قورشانو ترساندنی مه ردووم پی و گه یاندنی بهو که سانه ی که فهرمانت پی کراوه پییان بکه یه نی، خۆراگر به بو فهرمانی ئیمه، نه مکی پیغه مبهرایه تی خۆت جیبه جی بکه؛ وه کوو چۆن پیغه مبه ره خاوه ن هه لویتسو عه زیمه ته کان خۆ راگر بوون!

بیگومان هه زره تی موحه مه ده نه مکی په هنومایی کردنی هه موو

ئادەمیزادو هەموو جێو کەمی لەسەر شان بوو، نێردراوێ بۆ سەر هەموویان، کەوابێ شتیکی سروشتی و چاوەڕوان کراوە کە تووشی جۆرەها ناپەرەحتی و ئەزەتی و ناخۆشی ببێ، چاوەڕوان کراوە تووشی بەرێوەکانی و تانوت و روو لی وەرگێران و پشت لی هەڵکردنی زۆر کەس ببێ! کە ئەمانە کاروباریکن دەبنە هۆی دڵنەنگی و ناپەرەحتی، بۆیە پەروردگار ئەو جێو گێریە ی ناراستەکر بۆ ئەوێ زیاتر سووری لەسەر جێبەجێ کردنی ئەوێ سەرشانی و چاوەڕوانی بەدیھانتی وادە ی پەروردگاری بێ و چاوە لە پیغەمبەر خواوەن عەزمەکانی پێش خۆی بکا، وەکوو لە شونیتی تردا دەفرموی: ﴿فَأَصْبِرْ كَمَا صَبَرَ أَلُو الْعَزْمِ مِنَ الرُّسُلِ﴾ (الأحقاف/ ٣٥)، بۆیە دەبێ مەبەست بە جێو گێری نایەتە کەمی نێرە قۆل لی هەڵمالێ و تیکۆشان و شان بەردانو خۆ نامادە کردن بێ بۆ بەرەنگاری کردنی هەموو تەنگو چەلەمەو تیش و نازاریک کە لەپێناو راگەیانندی بەیامە کەیدا تووشی دێ، وێرای چاوەڕوانی کردنی بۆ وەدیھانتی وادە ی پەروردگار.

ئەو موحەممەد! نێمە ئەم کتێبە بەفر و گەورە یەمان بۆ ناردوێ خوارێ ﴿لِتُنْذِرَ بِهِ وَذِكْرِي لِلْمُؤْمِنِينَ﴾ بۆ ئەوێ نەتەوێ کەت و باقی ئادەمیزادی پێ بترسێن، هەر وەها بۆ ئەوێ ببێتە بیر و هەری و یادخەر وە بۆ ئەو کەسانێ لە زانستی خودادا بە موسوڵمان حلیب کراون، یادکردن وە یەکی سوود بەخێو کاریگەر بێ لەدلیاندا.

قورئان نامە یەکی ئاسمانی یە بۆ تو نێردراو، بۆ ئەنجامدانی دوو کاری گرنگ: ترساندنێ موشریکوو خوانەناسان، وەبیرھێنانەوێ موسوڵمان، قورئان کتێبی کە نێردراو بۆ قلیشانەوێ شۆرش، بۆ درکاندن و راگەیانندی حەق و راستی، بۆ رووبەر و یونەوێ ئادەمیزاد بە شتی کە لەڕوای ئەتدا دژی بەرژ وەندیانەو دژی دەوێستن، بۆ بەگژداچوونەوێ بیروباوەر دابو نەریتی نەشاز و پرۆیو و چیانە، بۆ پرۆخانندی قەلای کوفر و ییدینی و بارودۆخی کۆمەلگای خوا لی پەرەنجاو، بۆ هەڵتەکاندنێ هەموو بیرو بۆچوون و یاسا و نظامیک کە لە ئایینی حەقی خوداوە سەرچاوە ی نەگرتبێ، کەوابێ پێڕەوانی قورئان و هەلگراتی مەشخەلی ئەو پۆژ و پوونا کە لە هەموو پۆژگار شونیکدا

له ناو هه موو کۆمه لۆ نه ته وه به کدا تووشی جۆره ها ناسته نگو ته نگو چه له مه ده بن، چونکه نیسلام پروداویکی کاتی میژوویی نیهو سهری هه لدابی و ماوه یه ک رۆلی بینیی و دوايي به سهر چوویی و چووبیته دووتویی لاپه ره کانی میژووه وه، وه کوو چیرا ک بخویندریته وه! به لکو نیسلام بریتیه له یاسایه کی ناسمانی خودایی بۆ روویه پروو بوونه وه ی گوهرایی ئاده میزاد له هه موو چه رخو زه مانیکدا، چونکه قورئان که بهرنامه ی ئهو نایینه یه و یاسای بوونه وه ره، بهرنامه ی هه لبارده یه بۆ ئاده میزاد بۆ هه تا هه تایه، هه رکاتی ئاده میزاد له و پیره وه لایداو گه راپیه وه بۆ سهر رپبازی گوهرایی ده بی قورئان رۆلی خۆی ببینی و فریای ئاده میزاد بکه وئ و له شه وه زهنگی گوهرایی رزگاریان بکا، که وایی له هه موو رۆزگاریکدا هه قخوازو قورئانخوازان ده بی چاره پروانی پرویه پروو بوونه وه و ناسته نگو کیشمه کیشم ببن، ده بی له پیتناو راگه یاندنی نایینی خودادا چاره پروانی تووش بوونی زه ره رو زیان بن، وه به دلپکی فراوانه وه خۆ نامه ده بکه ن بۆ هه موو ناخۆشییه ک، چونکه رپبازی بانگه وازیکارانی نیسلام به گۆل نه چیندراوه و رینگا هه ورارو سهره ولپژه.

جا چونکه ئهم قورئان ئه وه نده گرنگو پیرۆزو به فهره به بۆیه پهروه ردگار خیطابی خۆی ناراسته ی هه موو ئاده میزاد کردو فهرمووی: ﴿اتَّبِعُوا مَا أُنْزِلَ إِلَيْكُم مِّن رَّبِّكُمْ﴾ ئه ی موحه مه ده ا به و خه لکه بلی: هه مووتان تیکرا شوین ئهو قورئانه بکه ون که له خودا وه بۆتان نێردراوه ته خوارئ، له لایه ن پهروه ردگارو به ده یه پنه رو هه لسه رپنه ری کاروبار تانه وه بۆتان نێردراوه. هه ره ئه وه به ته نیا شیاوی ئه وه یه مافی ئه وه ی هه یه که شه رعه ت دابنئو یاساتان بۆ دابریژئو عیباداتو خودا په رستیتان بۆ دیار بکا، شتی به سه وودتان بۆ هه لال بکاو شتی زیانبه خشتان لی یاساغ بکا چونکه هه ره ئه وه کڕۆکئو ماهیه تی شته کان ده زانی، ده زانی چی به سه ووده و چی زیانبه خشه.

﴿وَلَا تَتَّبِعُوا مِّن دُونِهِ أَوْلِيَاءَ﴾ ئیوه جگه له خودا که سی تر مه که ن به وه لی و سه ره رشتیاری خۆتان، نه له ئاده می و نه له شه یاتینی، ئه وانه ختوکه و هه سه وه ده خه نه دلتانه وه، مه یانکه ن به گه وه ره و لپه رسراوی خۆتان، کاروباری خۆتان یان پی مه سپین، پا به ندی فهرمانه کانیان مه بن بۆ

ته نجامدانی کاری زیان نامیزو خه تهرناک، بۆ وه رگرتنى بیرو باوه ری
پروبووچو گومرایى شوتنیان مه که ونو شهرو به دبختى بۆ خۆتان دهسته بهر
مه که نا وا مەزانی نمو بتانه، نمو نارامگای شیخو گۆرو قسنانه - هه رچه نده
بهردو دارو بۆ گیانن- لای پهروه رداکار کاریگهریان هیه! لهو په یامه ی
پیغه مبه ر ﷺ بۆ هیناون لامه دن بۆ بهرنامه و پروگرامى تر نه گه ر وابکه ن
له حق لاتان داوه بۆ گومرایى، له جیاتى حوکمى خودای زاناو دانا، یاسای
شهیتانو هه واه هه وهستان هه لێژاردوه، خۆتان به دبختو چاره په شی ههردوو
دونیا کردوه!

به کورتى ته نها خودا سه روکاری کاروبارى به نده کانی ده کا. نمو
به دیهیتان، هه ر نمو شیایى حه لاکردنو حه رامکردنه، هه ر نمو مافی
ته شریع دانانى هیه، زه ره رو قازانج هه ر به ده ست نمو، که سی تر رایه ی
ناکه وى یاسا بۆ نهاده میزاد دابنئى، نه گه ر بۆشى دابنئى بهرژه وهنه ی
ناهه میزادى تیدا نیه، له به دبختو چاره په شی زیاتر هیچی تری لئ ده ست
ناکه وى!

به لام نیوه ﴿قَلِيلًا مَّا تَذْكُرُونَ﴾ زۆر به که مى نمو شتانه ی نه رکی
سه رشانتانه بهرامبه ر به خودا دپته وه بهر تانو پتی ناشنا ده بن، که متر په ندو
نامۆژگارى له م قورئانه وه رده گرنو واز له لاسایى کردنه وه ی کویرانه و ناره زوو
په رستى ده هیننو ده گه رپه نه و بۆلای خوداو موسولمان ده بن، وه کوو له
نایه تیکى تر دا ده فرموی: ﴿وَمَا أَكْثَرُ النَّاسِ وَلَوْ حَرَصْتَ
بِمُؤْمِنِينَ﴾ یوسف/ ١٠٣.

تیلینى:

١- نایه ته که به شیوه یه کی گشتى فرمان ده کا به هه موو ناده میزاد که
شوین نایینى نه سلامو بهرنامه که ی- که قورئانه- بکه ون، هه ر شتییک نمو
حه لالئى کرد حه لاله، هه ر شتییک نمو حه رامى کره حه راموو پتویسته لیتی دور
بکه وینه وه.

شوینکه وتنى پیغه مبه ریش ده چپته چوارچه وه ی شوینکه وتنى قورئانه وه

چونکه په‌روه‌ردگار فرمانی پی کردوین که پابه‌ندی فرمانه‌کانی بین، وه‌کوو ده‌فرموی: ﴿وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الذِّكْرَ لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ إِلَيْهِمْ﴾ النحل/۴۴. که‌وابی نایه‌ته‌که به‌لگه‌یه له‌سمر پی‌ویست بوونی شوینکه‌وتنی قورنارو فرموده‌کانی پیغه‌مبیر ﷺ.

۲- حرامه له ناییندا شوین همر ناده‌میزادیک بکه‌وین که پابه‌ندی فرمانی خودا نه‌بی، نابی لاسایی نه‌هلی کیتاب بکه‌ینه‌وه: که پابه‌ندی فرمانی ره‌به‌نه‌کانیان بوون، وه‌کوو له شوینیکی بردا ده‌فرموی: ﴿اتَّخِذُوا أَخْبَارَهُمْ وَرُءُوبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ﴾ التوبة/۳۱.

۳- له‌گدل هه‌بوونی ده‌قی شرعی حرامه ناده‌میزاد شوین پراو بوجوونی تایبه‌تی خوی بکه‌وی.

۴- حرامو یاساغه جگه له‌خودای مه‌زن که‌سیکی تر بکری به‌وه‌لی و سهریزشتیارو به‌ندایه‌تیی بو بکری.

سهره‌نجامی به‌در خستنه‌وه‌ی پیغه‌مبهران ﷺ دنیادا

وَكَمْ مِنْ قَرْيَةٍ أَهْلَكْنَاهَا فَجَاءَهَا بَأْسُنَا بَيِّنًا أَوْ هُمْ قَائِلُونَ ﴿٥٥﴾ فَمَا

كَانَ دَعْوَاهُمْ إِذْ جَاءَهُمْ بَأْسُنَا إِلَّا أَنْ قَالُوا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿٥٦﴾

له نایه‌ته‌کانی پیشودا په‌روه‌ردگار فرمانی به پیغه‌مبیر کرد که نمرکی سهرشانی خوی - تر ساندزو را‌گه‌یاندن - نه‌نجام بدا، فرمانیشی به ناده‌میزادان کرد که په‌یامه‌که‌ی وه‌ریگرنو شوینی بکه‌ون، ته‌مجار له‌م نایه‌تانه‌دا باسی ناکامی نه‌وانه ده‌کا که سهرپیچی فرمانو جله‌وگیره‌کانی قورشان ده‌کهن، نه‌مه‌ش له‌پروانگه‌ی «هیره‌ینانه‌وه‌ی هوکارو ناکامی له‌ناویردنی گله‌پیشینه‌کانو فرموی: ﴿وَكَمْ مِنْ قَرْيَةٍ أَهْلَكْنَاهَا﴾ زور له شارو شارو‌چکه‌مان ژیر زه‌بهر کردنو دانیش‌توانیانمان له‌ناویردن، به‌هوی سهرپیچی کردنیان بو پیغه‌مبیره‌کانیانو به‌درو خستنه‌وه‌یان، نه‌و گله‌و نه‌توانه پیغه‌مبیرمان بو ناردنو سهرپیچی‌یان کر. ﴿فَجَاءَهَا بَأْسُنَا يَبَاطًا﴾

نیتر عذابو تۆلمی نیمه یان بۆ هات، له کاتی که تهوان له شه ودا بوونو له شیرینی خودا غافلگیرمان کردن! ﴿أَوْ هُمْ قَائِلُونَ﴾ یان له کاتی قهیلوله پشودانی پیش نیوه پۆدا بوون. همدوو کاته که کاتی بی ناگیو نیستیرا هتو پالدانه ویه. وه کوو له نایه تیکی ترده ده فرموی: ﴿أَفَأَمِنْ أَهْلُ الْقُرَى أَنْ يَأْتِيَهُمْ بَأْسُنَا بَيَاتًا وَهُمْ نَائِمُونَ، أَوْ آمِنْ أَهْلُ الْقُرَى أَنْ يَأْتِيَهُمْ بَأْسُنَا ضُحًى وَهُمْ يُلْعَبُونَ﴾ الاعراف/ ۹۷-۹۸. کهواته با خراپه نه کزو له خویان دلنیا نهبن، به لکوو هه موو کاتی خو له خراپه کاری بیاریزو له عذابی خودا بی ترس نهبن، بزاتن که خودا هه می شه ناگادارو به تواناو به صهیره به لام که تۆلستانده به زهیره!

﴿فَمَا كَانَ دَعْوَاهُمْ إِذْ جَاءَهُمْ بَأْسُنَا إِلَّا أَنْ قَالُوا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ﴾ له کاتی هاتنی تۆلمو سزای نیمه بۆسهر شو گهلو نهتموه سته مکارانه هه نه وهنده یان پی گوترا که دان به تاوانه کانیاندا بنیزو به ده می خویان بلین نیمه شایانی نهو سزایه یو سته مکار بووین، په شیمان ده بنه وه به لام تازه په شیمانی سوودی نابو.

مه به ست له نایه ته که ترساندنو هه ره شه کردنو په مند وهرگرتنه به نهو عذابو سزایه ی که تووشی گهله سه ریچی کاره کان بووه، بۆ نه وه ی بیسه رازو ناده میزادانی سهرده م به خویاندا بچنه وه واز له تاوانی سته مکاریان بهینن، بترسن له وه ی که خودا غه زه ییان لی بگریو به ده هردی گهلو نهتموه کانی پیشوویان به ری، چونکه سوننه تی خودا وایه که ههتا تهوان راستالو خودا په رستو گوپرایمل بن، خودا به کوملو کۆکوژی له ناویان نابا، وه کوو له نایه تیکی ترده ده فرموی: ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّى يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ﴾ الرعد/ ۱۱. چونکه تۆلمو سزای په ره ردگار بۆ بهنده کانی له دونیادا حقو داد په ره ریبه له ناکامی سه ریچیو تاوان کردندا تووشیان ده بی!

سهره نجامی کوفرو بی دینی و لیکن لینه وه له سهر کرده وه له رۆزی

قیامه تدا

فَلَنَسْأَلَنَّ الَّذِينَ أُرْسِلَ إِلَيْهِمْ وَلَنَسْأَلَنَّ الْمُرْسَلِينَ ﴿٦﴾ فَلَنَقْصُنَّ عَلَيْهِمْ

بِعِلْمٍ وَمَا كُنَّا غَائِبِينَ ﴿٧﴾ وَالْوَزْنُ يَوْمَئِذٍ الْحَقُّ فَمَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ

فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٨﴾ وَمَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَئِكَ الَّذِينَ

خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ بِمَا كَانُوا بِتَابِعَاتِنَا يَظْلِمُونَ ﴿٩﴾

پاش نهوی پهروه ره گار هه ره شهی له سه ریچی کاران کره به له ناو بردن
 ریشه کیش کردن، به شوین نمو هه ره شهیده هه ره شهی به سزایه کی تر لی
 کردن، که سزای رۆزی قیامه ته: نهوی روون کرده وه که پرسیار له هه مو
 که س ده کرئو له کرده وه کانی ده کۆلد ریته وه هه حسابی له گهل ده کرئو،
 هه که سه به گویره ی کرده وه کانی سزاو پا داشتی ده دریته وه، چاکه به چاکه
 خراپه به خراپه! جا که له نایه تی پیتشودا نهوی روون کرده وه که بریک له
 حالو چۆنیه تی قیامه ت لیکن لینه وه هه حساب له گهل کردنه، نهو جار نهو
 به یان ده کا که برئ له حالو چۆنیه تی قیامه ت، کیشانی کرده وه ی
 ناده میزاده وه ده فرموی: ﴿فَلَنَسْأَلَنَّ الَّذِينَ أُرْسِلَ إِلَيْهِمْ﴾ دلیا بنو هیچ
 شکو گوماتان نه بی نیمه له رۆزی قیامه تدا پرسیار له گهل ونه ته وه کان
 ده که یان ده رباره ی شیوه ی وه لامدان وه یان بو پیغه مبه ره کانیا، لیان
 ده پر سین چۆن وه لامی پیغه مبه ره کانیا داوه ته وه واته: پهروه ره گار له رۆزی
 قیامه تدا یه که یه که پرسیار له ناده میزاده وه کان ده کا ده رباره ی نهو
 پیغه مبه ره ی که پتویست بووه شوونی بکهوئ! چۆنی بانگهوازی پی
 گه یشتروه و چۆن وه لامی داوه ته وه!

ههروه ها ﴿وَلَنَسْأَلَنَّ الْمُرْسَلِينَ﴾ پرسیار له پیغه مبه ره کانیش ده که یان
 ناخو چۆن چۆنی په یامی نیمه یان به خه لکه که گه یاندروه و چۆنیان وه لام

داوہ تہوہ؟ پروایان پی کردوون یان لہ سمر کوفرو بیڈینی خویان بمرده وام یوون؟
 لیرہدا پرسیاریک دیتہ پیشموہ، پرسیارہ کەش نموہ یہ: قورئان لہ
 نایہ تیکي تردا دہ فرموی: ﴿فَيَوْمَئِذٍ لَا يُسْأَلُ عَنْ ذَنْبِهِ إِنْسٌ وَلَا
 جَانٌ﴾ الرحمن/۷۸.. یان دہ فرموی: ﴿لَا يُسْأَلُ عَنْ ذُنُوبِهِمُ
 الْمُجْرِمُونَ﴾ القصص/۲۹. دہی چۆن مہ فہوموی نەم دوو نایہ تہ لہ گمل
 مہ فہوموی نایہ تہ کە ی نیرہدا یە ک دہ گرنموہ؟؟ لہوہ لامدا دہ گوتری: روژی
 قیامت قوناغ قوناغ و یستگہ و یستگہ! حال تہ کانی جیا جیاو ہمہ جۆرن
 لہ بری و یستگہو حال تہدا پرسیار کردن نیہ لہ ہنڈیکاندا بمرودی پرسیارو
 لیکوئینموہ نە نجام دہ درئ، جاری وا دہ بی پرسیار کردنہ کە بۆ سوود
 پیگیانندنو رینومایی کردنہ، واش دہ بی پرسیار کردنہ کە بۆ سمرزہ نشتو
 پرسوا کردنہ!

نیمایی رزای دہ فرموی نەوانہ پرسیاریان دہ ربارہ ی کردہ وە کانیان لی
 ناکری، چونکہ نامہ ی نە عمالیان نموہ ی تیدا چہ سپاوہ، بە لکو پرسیاریان لہوہ
 لی دہ کری کە بۆچی نمو کردہ وانہ یان نہ کردوونو چ لہ مپیری ک ہببوہ
 نہ یہ یشتوہ پابہ ندی فرمانو جلموگیرہ کانی پیغہ مبرہ کانیان ببن، چ
 شتیک بووہ لہ مپرو بمرہ ست لہ نیتوان نیتوہ و بہ جیہینانی حوکی شرعی.
 ہنڈیہ تہ نەم پرسیار لیکردنو بمرہ سییہ، بمرہ سییہ کی (تضامنی)
 گشتی یہ، بمرہ سییہ کی کۆمہ لایہ تی و نایینی و مرؤقایہ تی یہ، نموہ
 دہ چہ سپینی کە ہمرکسہ لہ ناست خویموہ بمرہ سیارہ، گلو نە تہوہ کان
 بمرہ سیارن، پیغہ مبرہ کانیش بمرہ سیارن، پیغہ مبرہ ﷺ لہ فرمودہ یہ کدا
 کە عہدوئلای کوری عومرہ ریوایہ تی دہ کا بہ شپوہ یہ کی تہ فضیلی نەم
 بمرہ سیارہ تہ دہ ستنیشان دہ کاو دہ فرموی: (ہمہ مووتان بمرہ سیارنو
 لی پیچینہ وە تان لہ گمل دہ کری، سمرؤکو پیشموہ بمرہ سیارہ دہ ربارہ ی
 ژبردہ ستہ کانی پرسیار ی لی دہ کری، تۆکمر و خزمہ تچی کاریہ دہ ستہ لہ مالی
 گمرہ کەیداو دہ ربارہ ی ہنڈسورانی کاروباری نمو مالہ پرسیار ی لی دہ کری،
 پیاو کاریہ دہ ستہ لہ ناو مالو خیزانیدا، بمرہ سیارہ لہ بمرپوہ بردنی کوپو کچی
 دا، نافرہت لیپرسراوہ لہ مالی میردہ کە ی داو پرسیار ی لی دہ کری، کوپ
 تہ قصیری دہوان (۴۱۷)

لہ مالی باوکیدا بہر پرسیارہو لیکوئینہوہی لی دہ کری، بہ کورتی ہہ مووتان کار بہ دستو لیپر سراونو لیپر سینہوہ تان لہ گہل دہ کری۔

قورثانی پیروز لہ بارہی تہم لیپر سینہوہیہی پژوی قیامت زور نایہتی تیدان، وہ کوو ■ فہرموی: ﴿وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُولُ مَا أَجَبْتُمُ الْمُرْسَلِينَ﴾ القصص/۶۵، یان ﴿وَيَوْمَ يَجْمَعُ اللَّهُ الرُّسُلَ فَيَقُولُ مَاذَا أَجَبْتُمْ؟ قَالُوا لَا عِلْمَ لَنَا، إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلَامُ الْغُيُوبُ﴾ السائدہ/۱۰۹، یان دہ فہرموی: ﴿يَا مَعْشَرَ الْجِنِّ وَالْإِنسِ أَلَمْ يَأْتِكُمْ رُسُلٌ مِنْكُمْ يَقُصُّونَ عَلَيْكُمْ آيَاتِي وَيُنذِرُونَكُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَذَا﴾ الانعام/۱۳۰۔

بہ لام ناشکرایہ تہم پرسیار لیکردنو لیپیچانہوہیہ بؤ زانینو ناشکرا کردنی شتیکی نہ زانندراو نیہ کہ لہوہ پیش خودا نہیزانیبی، بہ لکو بؤ پی راگہ یاندنو ہہ وال پیدانی خودایہ بہوان کہ ناگاداری کردہوہ کانیان بووہ دہ زانی چیان کردوہ بؤ سرکونہ کردنو سرزہ نشت کردنیانہ لہ سر خرابہ کاری! پرسیارو لیکوئینہوہیہ کی وردو چرو پرہ، ہہمہ لایہنو گشتیہ، رہوانہ کراوہ بؤسر رہوانہ کراوہ دہ گرتہوہ، تہم لیکوئینہوہو پرسیارو وہ لامہ بہ نہینو بہ نامہ کی نیہ، بہ لکو لہ پیش چاوی تہہلی مہ حشرہو لہ شاشہو فلمی خودایہوہ رادہ نوینری بہروونو ناشکرایہ دہینری، پرسیار لہو خدکہ دہ کری کہ پیغہ مہریان بؤسر رہوانہ کراوہ تہوانیش بہ وردی بی پیچو بہنا پروداو و ہہ لویت چو بڑوہ دانی پیا دہنن، نیعتیراف بہ تاوانباری خوین دہ کھن! پرسیار لہ پیغہ مہرہ کان دہ کری وہ لام دہ دہنہوہ، بہ لام کار بہوہندہوہ ناوہستی بہ لکو وی دہ چی تہوان شتیکیان لہبیر چوویتہوہ بہ لام خودا نووسیوہتی و ہیچ شتیکی نہ بواردوہ، وہ کوو لہ شوینتیکی تردا دہ فہرموی: ﴿أَخْصَاءُ اللَّهِ وَنُسُوءُ﴾ المجادلہ/۶۔ بڑیہ دہ فہرموی: ﴿فَلَنَقْصَنَّ عَنْهُمْ بَعْلَمَ﴾ دنیابہ تیمہ زور بہ وردی لیزانی پروداو ہہ لویتو کارو کردہوہ کانیان بہ سر پیغہ مہرو تہوہ کانیاندا دہ خوینہوہ خویندہوہیہ کی زانستیانہ، تا تہوہری زانستی! بہ بی تہوہی تہنانت بہ تہندازہی گہر دیلہیہ کتو بچو کتریشمان لی ہون نابی، چونکہ زانستی تیمہ

همو شتیکی وردو ههراش ده گریتموه و ناگاداری هموو ههلوستو کردارو گرفتاریکیان بووین ﴿وَمَا كُنَّا غَائِبِينَ﴾ هیچ کاتو ساتیک له هیچ په ناگه و کونو که له بهر یکدا نیمه له نهوان بی ناگا نه بووین، به لکو له گه لیان بووینو نهوه ی گوتوو یانه بیستو ومانه، نهوه ی کردوو یانه بینو ومانه. ناگاداری ههستو مه بهستو خدیالی ناو دلشیان بووین، خیانه تنی چاویشیانمان ناگا لی بووه، له پرژی قیامتدا ههوال به ناده میزاده کان ده دین به کرده و کانیا، ههرجی کردوو یانه کهم بی یان زور، گرنگ بی یان پروپوچ ده بیخه نیمه بهر چاریان، چونکه نیمه ناگاداری هموو شتیکی، گه لایه ک که له درخت ده که وسته خواری، دهنکه دانو لیمه ک که ده که وسته درزی زهوی بهوه خودا ناگای لیمه پی ده زانی، وه کوو له شونیک ترده ده فرموی: ﴿وَمَا تَسْقُطُ مِنْ وَرَقَةٍ إِلَّا يَعْلَمُهَا، وَلَا حَبَّةٌ فِي ظُلُمَاتِ الْأَرْضِ وَلَا زَرْعٌ وَلَا يَبْسُ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ﴾ الانعام/ ۹۵.

نه مجار بهر و دگار یاسای تولهو حیسابو لی کو لیمه دیاری ده کاو ده فرموی: ﴿وَالْوَزْنُ مِثْلُ الْحَقِّ﴾ کیشانو نندازه دار کردنی کرده و کان بو پیغه مبهرا نو گهلو نهتمه کانو سهنگو سووکیانو باشو خرابییان نهو پرژه له سر بنه مای حقو داد بهر و هری نه انجام ده دری، کهس سته می لی ناکری، ماوه ی به ههله بردنو تهرزو و یازی و دزینم وه ده مه ده می نه، وه کوو له شونیک ترده ده فرموی: ﴿وَنَضَعُ الْمَوَازِينَ الْقِسْطَ لِيَوْمِ الْقِيَامَةِ فَلَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْئًا، وَإِنْ كَانَ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ أَتَيْنَا بِهَا وَكَفَى بِنَا حَاسِبِينَ﴾ الانبیاء/ ۴۷. جا که تهرزووی خیرو شهر دانرا، کرده و کان کیشانه کران، سهر ده کری ﴿فَمَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾ که سیک تای تهرزووی کرده و به شه کانی قورس بوو به سهر تای تهرزووی کرده و خراپه کانیدا زال بوو، نهوه نهوان به مرز گه یشتوونو ده چنه ناو به ههشتموه له سزای ناگری دوزه رخ رزگاریان ده بی! چ رزگاریوونو به مرز گه یشتنیک لهوه خوشتره ناده میزاد له ناگری دوزه رخ رزگاری بیو و بگریتموه بو به ههشت؟ بو نهو به ههشته ی که له سهره تای په یدابوونی

ناده میزاددا ژبانی تیدا به سمر بردو؟ زیدو نیشته مهنی خوی بووه، دوی نهو داپرانه دوورو دریژه گهرانهوه بو نهو به ههشته، گهره ترین به مزار گه یشتنه. به لام ﴿وَمَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ بِمَا كَانُوا بِآيَاتِنَا يَظْلِمُونَ﴾ که سیک تای تهرزوی کرده وه باشه کانی سوک بی. چاکه کی کهم بنو کوفرو خرابه کاری زور بن، نهوانه خودی خویان خهساره تمه ند بوون، خودی خویان له ده ست داوه، خوشبه ختی و به مرز گه یشتنی هتا هه تایان له کیس خویان داوه و به ره و دوزه خو به دبه ختی و چاره پرسی هه می شه بی بردو یانه! نهوانه دردیان گرانه، خودی خویان له ده ست داوه، که سیکیش خوی له ده ست دا خوی له کیس بجی تیتر چی بو ده می نیتمه؟!

که وایی تهرزوی خیر شهر ناده میزاده کان ده کاته دوو به ش؛ به شیکیان موسولمانن، نهوانه هه رچه نده پله و کرده و تئای تهرزوی کرده وه کانیان جوداوازی تیدایه به لام زوویان درهنگ هچنه به ههشته وه به مزار گه یشتون. به شی دوو تا قمی کافرو بی دینه کانن، نهوانه ش له گه جوداوازی پله و پایده دوزه خیان خهساره تمه ندی چاره ره شو به دبه ختن.

نم مانایه له چهند شونیتی قورناندا دووباره و سی باره بوته وه که و ده فرموی: ﴿فَأَمَّا مَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ، وَأَمَّا مَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ فَأَمَّهُ هَٰوِيَةٌ، وَمَا أَدْرَاكَ مَا هِيَ نَارٌ حَامِيَةٌ﴾ القارعة/ ۶-۱۱.

ماوه ته وه بلتین: که نهو شتانه ی رژی قیامت ده کیشترین کرده وه کانن، هه رچه نده که وه عرضی مه عنه وین، به لام چه ره ردگار ده توانی نهو عرضانه بکاته قه باره و له ناما دیسه و بیان کاته ماده وه بیان کیشی!

فرموده ی پیغه مبر زورن دهر باره ی نهو که کرده وه کان ده کرین به قه باره، وه که و نهو فرموده یه ی دهر باره ی پرسیار کردن له گوردا که ده فرموی: ﴿فَيَأْتِي الْمُؤْمِنُ شَابٌ حَسَنُ اللَّوْنِ طَلَبُ الرِّيحِ، فَيَقُولُ: مَنْ أَنْتَ؟ فَيَقُولُ أَنَا عَمَلُكَ الصَّالِحِ﴾ یان وه که و نهو فرموده ی که دهر باره ی سزای

زهکات نه دهر که ټیبنو ماجمو نه سائی و ټیبنو خوزه یمه له ټیبنو مه سعو دوه که ده فرموی: نو مالو سامانه ی زه کاتی لی نه دری ده بیته ماریکی که چلو سزای خاوه ن ماله که ی پی ده دری، وه کوو ده فرموی: (مَا مِنْ أَحَدٍ لَا يُؤَدِّي زَكَاةَ مَالِهِ إِلَّا مِثْلَ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ شُجَاعًا أَقْرَعَ حَتَّى يَطُوقَ بِهِ عُنُقَهُ) نه مجار پیغه مبر ﷺ نایهتی ﴿وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ يَبْخُلُونَ بِمَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ﴾ ال عمران/ ۱۸۰ ی خوینده وه، به لکه له سر نه وه که کرده وه کان ده کیشرین نو فرمووه به یه که نه بود او دو تیر میزی به (مرفوعی) له جابیره وه ده یگیر نه وه ده فرموی: ترازوی خیرو شرپ داده نری که سیک به نه ندازه ی دنکه گه نمیک چاکه کانی قورستر بن له خرابه کانی ده چپته به هه شته وه، که سیکیش خرابه کانی به نه ندازه ی دنکه دانه و یلکه یک قورس تر بن ده چپته دوزه خموه) گوترا نه ی نه گمر ها و ترازو بوون؟ فرموی نه وانه ی که چاکو خرابه یان به نه ندازه ی یه که نه وانه له نه عرفا دهن.

قورطوبی له ټیبنو عومره وه ریوایت ده کا، ده فرموی: نه وه ی که کیشانه ده کری نامه ی کرده وه کائن، نه مجار ده لی هر تم رایه راستو فرمووده ی پیغه مبر به م شیوه به هاتوه؛ نه وه تا پیغه مبر ﷺ فرمووه تی: (إِنَّ مِيزَانَ بَعْضِ بَنِي آدَمَ كَادَ يَخْفُ بِالْحَسَنَاتِ فَيُوضَعُ فِيهِ رِقْ مَكُوبٌ فِيهِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ فَيَقْلُ) وا ده بی تای ترازوی چاکه کان سوک ده بیو سلوا ناداته وه پیره کاغزیکی ده خنه ناوی (لا اله الا الله) ی تیدا نوو سراوه نیتر تای ترازوه که گران ده بی!

ده ی تم هه دیته نه وه ده گیه نه ی که کیشانه که بو نو نامانیه که کرده وه کانی تیدا نوو سراون نه ک خودی کرده وه کان، هروه ها نه وه ش ده گیه نه ی که پهره و دگار نه گمر بیوی تای ترازوه که سوک ده کا، نه گمر بیشیه وی قورسی ده کا، به وه ی که پیره کاغزی تری بکاته ناو.

ماوه نه وه تایا ناخو تم ترازوه ترازوی حقیقی به یان ره مزو

ته مثیله ؟ زانایان لهم باره یه وه را جیایی یان تیدا پیدایا بووه .

موجا هیدو ضه حاک و نعه مش ده لئین: تهراروو کیشانه که به مانا عه داله تو برپار دازو یه کالاکردنه وه ی کرده وه کاته . باسکردنی تهراروو بو میثال هیندرا وه ته وه ، وه کوو نه وه ده گوتری نه وه کتیبه هاو تهرارووی فلانه شته ، واته: بهرام بهرو هاوشانی نه وه ، به نه ندازه ی پاره دینیی مه به ست به تهراروو له پوژی دوا ییدا داد پهره وه یی ته هاوو عه داله تکاری به ، له نه ندازه دارکردنی کرده وه یی ناده میزادانو سزاو پاداشت دانوه یانه !

جه ماوه ری زانایان پییان وایه: که کیشانه تهراروو حه قیقه تنو کرده وه یی ناده میزادانیان پی کیشانه ده کری . بو نه وه یی زانیاری خودا دهر باره ی کرده وه یی به نده کانی پی ناشکرا بکری و خه لکی بزائن که خودا ناگادارو زانا بووه به کردارو گوفتاریانو پاداشتو سزایان له سر بدریته وه .

زه جاج ده لئ: نه هلی سوننه تو جه ماعت له سر نه وه کزکن که پیوسته پروامان به تهراروو و کیشانه ی پوژی قیامت هه بی، کرده وه یی ناده میزادان بوو تهراروو کیشانه ده کری .

قسه ی هه قو راست نه وه یه: که بلئین: تهراروو و کیشانه ی پوژی قیامت شتیکی غه بیین، قورنانو حه دیت چو نیان باسکره وون ناوا پروایان پی بکه یین، وازینین له لیکو لینه وه دهر باره ی شیوه و چو نیه تییان، نه وه حه واله یی زانیاری خودایه .

به خشش نیعه ته زوره کانی پهره ردگار بو به نده کانی

وَلَقَدْ مَكَّنَّاكُمْ فِي الْأَرْضِ وَجَعَلْنَا لَكُمْ فِيهَا مَعِيشَ قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ

پاش راگه یاندنی نه وه: که دانهری نیاین پهره ردگارو پیوسته شوین فرمانو جله و گیریه کانی بکه وین، پاشان باسی تو له ساندنو سزای دونیای کرد له سر پیچیکاران، ناده میزادانی ترساند له سزاو تو له یی پوژی قیامتو ناماره ی به هه بوونی تهرارووی خپرو شهر کرد، نه مجار ناده میزادان هه لده نی

بۆ پابه ندیوونو قه بول کردنی بانگهوازی پیغه مبهرا،، ته مهش له پرێگه ی
 «بیر هینانه وه ی به خشش و نیعمه ته زۆرو هه مه جۆره کانی پهروه دگار به سه ر
 بهنده کانی داو فەر مووی: ﴿وَلَقَدْ مَكَنَّاكُمْ فِي الْأَرْضِ﴾ سۆیند بێ ئیمه ئیوه ی
 ئاده میزادمان له سه ر زهوی جیگیر کردوه، ئهو هه ساره یه مان گونجاندوه بۆ
 تیدا ژبانی ئیوه، زه ویمان کردوه به شوێنی حهوانه وه تیدا ژبان،
 تایبه تمهندی و امان تیدا داناوه که له گه ل ژبانی ئاده میزاد و ئاژه لو
 په له و «خَشْرُکْدا بگونجی، ﴿وَجَعَلْنَا فِيكُمْ مَعَاشٍ﴾ رزقو رۆزی زۆرو
 هه مه جۆرمان بۆ ئیوه تیدا به دیهیناوه «سوود بینین و که لک وهر گرتن
 له زه ویمان بۆ حه لال کردوون، ده ریا و هه ورو بارانمان بۆ رام کردوون،
 به گوێره ی پیوێست زهوی ئاودیر بکه نو رزقو رۆزی هه مه جۆری لێ به دی
 بین! کێوانمان تیدا کردوون به له نگهرو شیوو دۆلو چۆم و ژیمان تیدا
 به دیهیناونو ئاوو هه وای سازگارمان بۆ دابین کردوون...!

به لێ ئاشکرایه گومانی تیدا نیه که به دیهینه ری ئاده میزاد و زهوی به
 قوده رتو حیکمه تی خۆی ئاده میزادی جیگیر کردوه له زه ویدا «هر ئه وه که
 تایبه تمهندی وای له زه ویدا داناوه: که له گه ل ژبانی ئاده میزاد بگونجی نه
 ئه وهنده گه رم بێ شت بسوێنی یان ئه وهنده سارد بێ به سه ته له کت دروست بکا،
 پهروه «گار ئه م زه ویه ی کردوه به لانه ی ئاده میزاد و شوێنگه ی حهوانه وه،
 بژێوو و به رو بوومی پیوێست و هۆکاری ژبانی تیدا ده سه ته بهر کردوه، هه ر
 زاتی پهروه دگار ه زهوی و به دیهیناوه که بیته مه له بندی تیدا ژبان،
 پیکهاته قه باره و ئاوو هه واو دوورو نزیکه ی له مانگه و خۆرو هه لسه وانی
 به ده وری خۆرداو خێرایه هه لسه وانه که ی... هتد هه موو ئه و تایبه تمه ندیانه ی
 و به دیهیناون که گونجاو بن بۆ ژبانی ئاده میزاد و تیدا حهوانه وه ی، نه گه ر
 جیگیر کردو دانه زانندی پهروه دگار نه بوایه بۆ ئاده میزاد له زه ویدا له کوێ
 ئه م ئینسانه زه بوونو بێ ده سه لاته ده یوانی سروشت بۆ به رژه و هندی خۆی رام
 بکا؟! ئاو ده سه لات به سه ر ئاوو هه واو ده ریا و شیوو دۆلو ده شتو چیادا
 پمیدا بکا?!

بێگو مان ئیستا له روانگه ی گه شته ئاسمانیه کانی فه ضاو فرینی فرۆکه

له‌به‌رزایی ئاساییداو به‌رز بوونه‌وه‌ی ئاده‌میزاد بۆ سه‌ر هه‌سه‌ره‌ی مانگۆ مه‌ریخ ۱۱ هه‌رکه‌وتوه‌ ئاده‌میزاد چه‌ند په‌یه‌ه‌ندی به‌ زه‌وی‌یه‌و ۱۲ هه‌یه‌! چه‌ند په‌یه‌ه‌ندی به‌ ئاوو هه‌وای ئهم هه‌سه‌ره‌وه‌ هه‌یه‌، که‌ لێتی دوور که‌وته‌و ۱۳ چه‌نده‌ به‌په‌رۆشه‌وه‌یه‌ بێته‌وه‌ باوه‌شی و ئارامی تێدا بگرێ.

په‌روه‌ردگار پزقو رۆزی له‌ زه‌وی‌دا به‌ دوو جۆر بۆ دا‌بین کردوون: یه‌که‌م به‌ دروستکردنی پزقو رۆزی له‌ سه‌ره‌تادا، دوهم له‌پێگه‌ی کارو کاسبی و بازرگانی و ره‌دامه‌ینانی ئاده‌میزاد خۆیه‌وه‌، هه‌روه‌و شێوه‌که‌ش له‌ پاستی‌دا به‌ ویستر ئیراده‌و فه‌ضلو گه‌وره‌یی خودا دینه‌ جێ، هه‌موویان نێمه‌تی خودان بۆ به‌نده‌کانی، زۆری و هه‌مه‌جۆری نێمه‌تیش بپه‌گومان خوازیاری گه‌ردنکه‌چی ۱۴ به‌ندایه‌تی و سوپاسگوزاریه‌، به‌لام له‌گه‌ڵ نه‌وه‌شدا ئێوه‌ نه‌ی ئاده‌میزادینه‌! ﴿قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ﴾ زۆر به‌ که‌می سوپاسگوزای نه‌و نێمه‌تانه‌ی من ده‌که‌ن که‌ به‌سه‌ر ئێوه‌مدا رشتوه‌، وه‌کوو پێویست نه‌رکی سه‌رشانی خۆتان نه‌ه‌جام نه‌ده‌نو کوفری نێمه‌ته‌کانم ده‌که‌ن، وه‌کوو له‌ شوینیکی تر دا ده‌فرموی: ﴿وَإِنْ تَعُدُّوا نِعْمَةَ اللَّهِ لَا تُحْصُوهَا، إِنَّ الْإِنْسَانَ لَظَلُومٌ كَفَّارٌ﴾ ابراهیم/ ۳۴، یان ده‌فرموی: ﴿وَقَلِيلٌ مِّنْ عِبَادِيَ الشَّكُورِ﴾ سبأ/ ۱۲.

سوپاسگوزاری نێمه‌ت به‌وه‌ ده‌بێ خاوه‌ن نێمه‌ت به‌چاکی بناسی، به‌جۆریک سوپاسی بکه‌ی که‌ شیاوی بێ، هه‌موو نه‌ندامو جه‌سته‌ له‌ شتێکدا به‌کاربه‌ینی که‌ بۆی دروستکراوه‌، له‌کاری خێرو خواناسی‌دا به‌کاریان بێنین، بۆ نه‌وه‌ی په‌روه‌ردگار له‌خۆمان رازی بکه‌ینو نێمه‌ته‌کانی بۆ ئاده‌میزاد به‌رده‌وام بن، چونکه‌ به‌ سوپاسگوزاری، نێمه‌تو به‌خششی خودایی به‌رده‌وام ده‌بنو ئاده‌میزاد خۆشبه‌ختو کامه‌ران ده‌بێ!

ریزان له ناده میزاد به هوی سوژده بردنی فریشته بو ناده مو گومر ابوونی
شهیتان و ده رکردنی له به هشت

وَلَقَدْ خَلَقْنَاكُمْ ثُمَّ صَوَّرْنَاكُمْ ثُمَّ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا
إِلَّا إِبْلِيسَ لَمْ يَكُنْ مِنَ السَّاجِدِينَ ﴿١١﴾ قَالَ مَا مَنَعَكَ أَلَّا تَسْجُدَ إِذْ
أَمَرْتُكَ قَالَ أَنَا خَيْرٌ مِّنْهُ خَلَقْتَنِي مِن نَّارٍ وَخَلَقْتَهُ مِن طِينٍ ﴿١٢﴾ قَالَ
فَاهْبِطْ مِنْهَا فَمَا يَكُونُ لَكَ أَنْ تَتَكَبَّرَ فِيهَا فَاخْرُجْ إِنَّكَ مِنَ الصَّاغِرِينَ
﴿١٣﴾ قَالَ أَنْظِرْنِي إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿١٤﴾ قَالَ إِنَّكَ مِنَ الْمُنظَرِينَ
﴿١٥﴾ قَالَ فَبِمَا أَغْوَيْتَنِي لَأَقْعُدَنَّ لَهُمْ صِرَاطَكَ الْمُسْتَقِيمَ ﴿١٦﴾

ثُمَّ لَآتِيَنَّهُمْ مِّنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ وَعَنْ أَيْمَانِهِمْ وَعَنْ شَمَائِلِهِمْ
وَلَا تَجِدُ أَكْثَرَهُمْ شَاكِرِينَ ﴿١٧﴾ قَالَ آخِرُ جُ مِنْهَا مَذْعُومًا مُّذْخُورًا لِّمَنْ
تَبِعَكَ مِنْهُمْ لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنْكُمْ أَجْمَعِينَ ﴿١٨﴾

له نایهتدکانی پیشوودا پمروردگار ناده میزاده کانی هه لنان بو
گوپراگرتن و ده رگرتنی بانگه وازی پیغه مبران جاریک به ترساندن و جاریک به
تدماع بهرنازو پانواندنی نیعمته زورو چه شنه کانی؛ نه مجار به شوین
نه ودها باسی دروست کردنی ناده مو ریز لی گرتنی ده کا، به هوی که فرمانی
کرد به فریشته، که سوژده ی ریزی بو بهرن؛ دیاره ریزگرتن له باوک، ریزگرتنه
له کوپو کچه کانی، کهوایی وپرای تم ریز لی گرتنه نه گمر ناده میزاد تروشی
«سه سه و ختوکه دانی شهیتان هات حق وایه زوو پهنا بو خودا بهرن و
په شیمان بینمو و واز له سرپیچی کردن بهینن».

شایانی باسه قورنان له خدمت شویندا چیرۆکی ناده مو چیرۆکی شهیتان

باس ده کا: له سووره قی (البقرة) و سووره قی (الاعراف) و سووره قی (الحجر) و سووره قی (الاسراء) و سووره قی (الکھف) و سووره قی (طه) و سووره قی (ص).

پوخته ی چیرۆکه که لیژده دا هۆشیار کرد نه وه ی ئاده میزاده بۆ پزلینیانی ئاده مه پروونکرد نه وه ی دوژمنایه قی کردنی شهیتانه بۆ نه وه کانی و بانگه وازی کردنیانه بۆ نه وه ی شوینی نه که ونو سوپاسگوزاری نیعمه ته زۆرو هه مه جوړه کانی پهروه ردگار بزو ده فرموی: ﴿وَلَقَدْ خَلَقْنَاكُمْ﴾ نه ی ئاده میزادینه! ئیمه باوکی ئیوه که ئاده مه له قور دروستمان کردو نیگارمان کیشا ﴿ثُمَّ صَوَّرْنَاكُمْ﴾ پاشان وینه مان کیشناو کردمانه ئاده میزادیکی پیکنو پیکنو له گیانو رۆحی خۆمان فوومان پیدا کردو گیانی به بهردا کراو، زانیاری ته وومان فیکرد، ناوی شته کانه مان پێ گوتو فیربان بوو، ریزو عیلمو زانستی به ده سه پنهان ﴿ثُمَّ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ﴾ دوا ی نه وه جهسته یمان پیکه خستو گیانمان به بهردا کردو وای لیها ت به که لکی نه وه بۆ بییته جهنشینه ئاوه دانکه ره وه ی زه و ی ئاماده باشی نه وه نه رکه ی تیدا به دیکراو قیری ناوی هه موو شته کانه مان کردو رهوشتی زانایی به ده ست هینا، نه مه جار فرمانمان به فریشته کان کرد که سوژده ی پزلینیان بۆ ئاده مه بهرن ﴿فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ لَمْ يَكُنْ مِنَ السَّاجِدِينَ﴾ هه موو فریشته کان جگه له شهیتانی نه فرین لیکراو، سوژده یان بۆ ئاده مه بردو فرمانی خودایان به جی هینا، شهیتان لووتبه رزی نواندو ملی نه دا بۆ سوژده بردن خۆی بهزل زانیو فرمانی خودای شکاندو خۆی له پێری سوژده بهران هه لهاردو له خوا یاخی بوو، نه وه له به ناغه دا له په گهزی جنۆکه بوو، نه ک له په گهزی فریشته.

نهم سوژده به رنه سوژده ی ریزو به گهوره زانین بووه نه ک سوژده ی په رستنه ته قدیس، چونکه به لگه ی حاشا هه لنه گر همن له سه ر نه وه ی که هیهچ په رستراو خودای به حق نین شیاو سوژده بردن بن جگه له پهروه ردگار.. جا که شهیتان فرمانی خودای شکاندو سوژده ی نه برد ﴿قَالَ مَا مَنَعَكَ أَلَّا

تَسْجُدْ إِذْ أَمَرْتُكَ؟^{١٧}، پهروه ردگار پیتی فرموو چی ریگهی له تۆ گرتو
 بووه له مپهر له بهر همتا که سوژده بۆ ئادهم نه بهیت؟؟ که فرمانم پی کردی
 به سوژده بردن بۆ فرمانه که مت شانکو له گهل سوژده بهراند! سوژده ت نه برد؟
 ﴿قَالَ أَنَا خَيْرٌ مِنْهُ﴾ شهیتان لهوه لامدا وتی: ئهوهی که پالی پیوه نام نهم
 هه لۆیسته هه لگرمو سوژده نه بهم ئهوهیه: من له ئادهم بهر پزترم! په گزی من
 له په گزی ئهوه چاکتره، چونکه ﴿خَلَقْتَنِي مِنْ نَارٍ وَخُلِقْتَ مِنْ طِينٍ﴾ تۆ منت
 له ناگر دروست کردوه، ئادهم له قور به دیه پناوه، ناگر که تایبه تمهندی
 پروناکیو بهرزیو نهوهی تیدایه زۆر بهر پزتره له قور که تایبه تمهندی بی
 خوستو پهستی تیدایه.. که سیگ بهرزو بهر پزتریت سوژده بۆ خوار خۆی نابا
 با فرمانی خوداش بی، نه مه قیاسو بهرام بهر کردنی ئیبلیس بوو، به لام
 قیاسیکی هه لوه بی بناغیه، چونکه چاک سروشتی ماددی نا کریت به لگه
 له سهر چاکی ماده که! به لکو چاکهستی به تایبه تمهندی سوود به خشو
 مهعانی سامیه ده بی! ده خۆ پهروه ردگار ریزو پلهو پایهو تایبه تمهندی
 زانستو زانیاریه کی زۆری به ئادهم به خشیبوو که شهیتان بۆ خوشی ده یزانیو
 لییان بی ناگا نه بوو! جگه له وهش فرمانه که فرمانی خودا بوو له بهرام بهر
 فرمانی خودا دا هیچ قیاسو به لگهی تر ده وریان نه!

به لگه هینانه وهشی به چاک سروشتی ماددی ناگر له جیتی خزیدا نه بوو،
 چونکه چاکیو خراپی ماده نه مری ئیعتیبارینو به گۆیره ی راو بۆ چوون
 ده گۆرین، جگه له وهش زۆریه ی ماده ی بهها گرانو به نرخ له کاریۆن پهیدا
 ده بی نهویش له خه لۆز وهدی ده!

^{١٧} له وشه ی (الا تسجد) هدا (لا) به زیده حسیب ده کرتی چونکه له سووره تی (ص) دا
 نایه تی ژماره (٧٥) به بی (لا) هاتوه ﴿مَا مَنَعَكَ أَنْ تَسْجُدَ﴾ ص/ ٧٥. ده شی (لا)
 زیده نه بی ئهوه کاته (منع) به مانا (حمل) بی وه تعدیله که ی بهم شیوه به بی (ما
 حملک الا تسجد).

زیاد له‌وه‌ش خۆ فریشته له نوورو رووناکی دروست کراون شه‌یتان له ناگر
خۆ نوورو رووناکی له ناگر باشتر ده‌ی خۆ فریشته‌کان له‌گه‌ل نه‌وه‌شدا که له
نوورو دروستکراوون! سوژده‌یان بۆ ئاده‌م برد!

ئه‌مه‌ی گوترا هه‌مووی له‌سه‌ر نه‌وه بنیات ده‌نری که فەرمانکردنی
په‌روه‌دگار به شه‌یتان بۆ سوژده‌بردن فەرمانیکی ته‌کلیدی بووه و ئه‌م جو‌ره
گفتوگۆیه و پرسیارو وه‌لامه له‌نیوان په‌روه‌دگارو شه‌یتاندا پوویداوه.

به‌لام به‌پێی ئه‌و رایه‌ی که ده‌لی: فەرمانه‌که بۆ ته‌کلیف نیه و فەرمانیکی
(ته‌کوینی)یه و چیرۆکه‌که بۆ پوون کردنه‌وه و دیاریکردنی سروشتی ئاده‌میزادو
فریشته‌و شه‌یتانه، ئه‌وکاته ئه‌و مانایه‌ی لی وه‌رده‌گیرئ که په‌روه‌دگار
فریشته‌کانی سه‌ر زه‌وی و ئاراسته‌ کردوون که به‌فەرمانی خودا کاروباری
زه‌وی هه‌لسۆپنن به‌ گۆره‌ی ئه‌و یاسایه‌ی که گونجاوه بۆ سوود لی بینینو
درۆژه‌دان به ژیان تا ئه‌و کاته‌ی په‌روه‌دگار دیاری کردوه، وه‌کو له شوێنیکی
تردا ده‌فهرموی: ﴿فَالْمَدْبَرَاتِ اَمْرًا﴾ ئه‌م فریشتانه هه‌لسۆپنهری
کاروباری زه‌وین، به‌ وێستو ره‌زامه‌ندی خودا پابه‌ندن بۆ وه‌دیه‌پێنانی
به‌رژه‌وه‌ندی ئاده‌م نه‌وه‌کانی، سروشتی ئاده‌میزادی و به‌دیه‌پێناوه که
ئاماده‌باشی تێدایه بۆ سوودوهرگرتن له زه‌وی به‌گۆره‌ی یاسای خودایی،
سوودوهرگرتن له ئاوو هه‌واو کانه‌و گۆگیاو ناژه‌لو رووناکی و تاریکی - هتد.
به‌مه‌ش هه‌یکمه‌تو دانایی و نیشانه‌ی خودایه‌تی خودا له زه‌ویدا
ده‌ره‌وشیته‌وه، هه‌روه‌کو چۆن هه‌ندئ له‌و ئاده‌میزادانه ئاماده‌باشی ئه‌وه‌یان
تێدایه: که بینه هه‌لبۆڕراوی خوداو بکرنه پیغه‌مبه‌ر نیگای یتزدا نیان بۆ
بی و بینه پێنیشاندهری گه‌لو نه‌ته‌وه‌کانی خۆیانو ئایینی په‌سه‌ندکراوی
خودایان پێ پابه‌گه‌یه‌نن و خه‌لکی له گومرایی و به‌ده‌ختی رزگار بکه‌ن.

له‌هه‌مان کاتدا سروشتی شه‌یتانو شه‌یتانه‌کانی و دارشته‌وه که
که‌مه‌ندکێشی ئاده‌میزاد نه‌بن به‌لکو دوژمنو ناحه‌زیشه‌تی. سروشتو
ده‌روونی ئاده‌میزادی و دارشته‌وه که پله‌ی مام ناوه‌ندی هه‌بن، له‌نیوان
نه‌فسی فریشته‌یی فریشته‌کان که له‌سه‌ر طاعه‌تو گه‌ردنکه‌چی سروشتی
دارپۆراوه، له‌نیوان گیانی ئه‌و جندۆکانه‌ی که سروشی شه‌ر تێیاندا زاله به

شه‌یاتینی ده‌ناسرین په‌روه‌ردگار ئیراده‌و ئیختیاری داوه به‌ئاده‌میزاد دتوانی
به‌رز بیته‌وه به‌ئاسووی فریشته، نه‌گهر ویستیشی نزم بیته‌وه به‌ئاسووی
جندۆکه‌و شه‌یاتینی.

ئیتەر دواي ئهم گفتوگۆو پرسیارو وه‌لامه ﴿قَالَ فَاهْبِطْ مِنْهَا﴾
په‌روه‌ردگار فه‌رمانی به‌شه‌یتان کردو فه‌رمووی: دابه‌زه‌ خواری. له‌م
به‌هه‌شته‌ی که‌ خودا تۆی تیدا دروست کردوه به‌ئو خواره‌وه، به‌هه‌شته‌که
به‌سهر ته‌پۆلکه‌یه‌کی به‌زه‌وه به‌وو؛ یان مه‌به‌ست ئهو به‌هه‌شته‌یه‌ که‌ دواي
دروستکردنی ئاده‌م له‌زه‌وی خراوه‌ته ئهو به‌هه‌شته‌وه تیدا نیشته‌جی
کراوه ئه‌ویش به‌هه‌شتی یاداشتدانه‌وه^{۱۸}. په‌روه‌ردگار فه‌رمانی به‌شه‌یتان

^{۱۸} زانایانی ئیسلام له‌باره‌ی ئهو به‌هه‌شته‌ی ئاده‌م حوا تیدا به‌وه کیشه‌یه‌کی دورو
دریژیان تیدا په‌یدا به‌وه، هه‌ندیک ده‌لێن: ئهو به‌هه‌شته به‌هه‌شتیکی تایبه‌تی بو خودا
به‌ئاده‌میزادی دروست کردوه تا ئهو تاقیکردنه‌وی تیدا نه‌جوام بدا! ئهو به‌هه‌شته
بریتی بو له‌ باغو دارستانیک له‌نیوان فارسو کرماندا، هه‌ندیک ده‌لێن له‌ فه‌له‌ستین
به‌وه. ئیمام نه‌بو حه‌نیفه‌ش هه‌ر رای وایه که‌ ئهم به‌هه‌شته به‌هه‌شتیکی تایبه‌تی به‌وه
له‌ باغیک ئاده‌م حواي تیدا به‌خۆشی ژانیان به‌سهر بردوه.

خاوه‌نی (تفسیر المنار) له‌ ج ۱/ ۲۷۷دا رای ئه‌بو مه‌نصورى ماتویدی دینیو ده‌لێ: ئیمه
پیمان وایه: ئهم به‌هه‌شته بریتی به‌وه له‌ باغو دارستانیک یان دورگه‌یه‌کی رازاوه،
ئاده‌م حوا تیدا ده‌ژیانو رایان ده‌بارد، پتویست ناکا شوینه‌که‌ی دیاری بکه‌یزو لێی
بکۆلینه‌وه، ئهمه رای زانا پیشینه‌کانی ئیسلامه ئه‌وانه‌ی هه‌ولیان داوه شوینه‌که‌ی
ده‌سنیشان بکه‌ن هیچ به‌لگه‌یه‌کیان به‌ده‌سته‌وه نه‌یه.

نه‌مجار ده‌لێ: به‌م شیوه ته‌فسیره ژۆر گر گرکه ده‌کړینه‌وه. خاوه‌نی ته‌فسیری (روح
المعانی): مامۆستا ئالووسی ده‌لێ: ئه‌وه‌ی که‌ پالېشتی ئهم رایه ده‌کات ئه‌مانه‌ن:

۱- په‌روه‌ردگار په‌که‌م جار ئاده‌می له‌سهر زه‌وی دروست کردوه به‌ئوه‌ی خۆی نه‌وه
وه‌چه‌کانی تیدا نیشته‌جی بن! که‌وابوو جینشین کردنی ئه‌وان له‌ زه‌وی دا مه‌به‌ستیکی
تایبه‌تی‌یه، ناگونجی بلیین: له‌تۆله‌ی تاواندا قزێ دراونه‌ سهر زه‌وی.

۲- په‌روه‌ردگار له‌دواي دروستکردنی ئاده‌م حوا له‌سهر زه‌وی ناهه‌رموو به‌رزمان
کردنه‌وه به‌ئاسمان، نه‌گهر شتی وا به‌یوايه باسی ده‌کرد چونکه‌ ئهمه په‌وداویکه‌ گرنگه.

کرد که لهو بههشته پرواته خوارئ، چونکه بههشت شوینی بنده
موخلیص و راستالہکانی پمروہدگارہ نہک شویتی یاخی بووانو سہریچی
کاران ﴿فَمَا يَكُونُ لَكَ أَنْ تَتَكَبَّرَ فِيهَا﴾ نہی شہیتانی نہفرین لیکراو! بو
نیو ریگات پی نادرئ کہ لووتبہرزی بنوینیت لم شونہدا کہ بو ریزو نرخ
پیدان نامادہ براوہ ﴿فَاخْرُجْ إِنَّكَ مِنَ الصَّاغِرِينَ﴾ لم شونہہ برو دہروہ
تو لهوانہیت سوکایہتیت پی دہکریو بہچاوی بی نرخو ریزوہ سہیرت دہکری،
بہپیچہوانہی بیرو بوچوونی خوت کہ لهخوت رازی خوت پی گہورہو بہریزو
نرخدارہ تو ہیچو بوچو کہم بایہخی، له تاقیکردنہوہ سہرکہوتوو نہبوویتو
نہزمونہ کہ حقیقتی توی دہرختو ہیچ ریزو پلمو پایہیہکت بو دانانری،
نہفرین لیکراویو له رہہمتی پمروہدگار بی ہری!

۳- نه گمر شاده و حموا له زهوی یموه بېرانیایه یو بهه شت -واته: بهه شتی پاداشته انموه- پمرو دردگار له جیاتی رسته ی (اسکن انت و زوجک الجنه) دیفرموو (ادخل انت و زوجک الجنه).

۴- به ههشتی راده پیلراو جگه له خوا پەرستانى ته فراکار کهسی تری تى ناسچى، نه دی شهیتانى نه فرین لیکراو چون چوو له ناوی بۆ هه لێهه تاندى نه ده و ههوا؟.

۵- به هشت شوینی جلموگیری کردن نیه له هیچ شتیگ واته شوینی ندرکتو ته کلیف نیه، دهی چون نادهو حموا جلموگیری یان لی کرا که له داری گهم نه خزن.

۶- لڊه هه شتدا گوناھ ناکړئ، نه دی چوڼ ناده و. همدوا شو هډه لږه یان کړدو تاوانبار کړان؟!

۷- به هشت شیرینی پاداشته نموانی له جیهاندا چاکه کارن خودا بمو به هشته پاداشتیان دده داتموه. دهی چون په کم جارو لمړیوه ناده وو هموا خړانه ناوی؟!

۸- به هشتی پاداشدانوه به (دلر الآخرة) مالی دواپی ناوزه کراوه، نه گمر نمو به هشتی نادم به هشتی (دلر الآخرة) بی شوکاته ناوردنی جیهان به مالی یه که جو ناوردنی به هشت به مالی دواپی هله دهرده جو.

۹- به هشتی پا اشتد انموه قورئان بموه وه صفی کرد همرک سئی چووه ناوی هدا
هدتایه تییدا ده مینیتموه دهی کماوبی بۆچی ئادام حموا تییدا نه مانموه؟!

تہفسیری رہوان

شهیتان خیرا مهوقیفه کهی قۆستهوه داوای مۆلته تو ته من درژی کردو
 ﴿قَالَ أَنْظِرْنِي إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ﴾ وتی: خودایه! مه ممریندو مۆلته تم بده تا نهو
 رۆژی ناده مه نهو کانی زیندو ده کرینهوه، مه نهو کانه زیندو بین، ناگامان
 له ژیانو مردن زیندو بوونه یان بی. پهروهر دگاره وهلامی دایهوه وه فرموی:
 ﴿إِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِينَ﴾ تو لهوانه تا رۆژی دونیا ویران بوونو فوو کردن به
 کهرهنای سوورو داچله کاندنی ناده میزاد باقی گیاندارانو خپ کردنیانو
 مراندنی هه موو زینده وریککو تیکچوونی جیهان، مۆلته تدراون وه کوو له
 نایه تیکو تردا ■ هه فرموی: ﴿وَيَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ فَمَنْ فِي
 السَّمَوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ إِلَّا مَنْ شَاءَ اللَّهُ﴾ النمل/ ٨٧.

واته: شهیتان تا رۆژی دونیا ویران بوون ده مینتی ■ ظاهری نایه ته کهی
 نیره نهو ■ ده گهینه تی که شهیتان مۆلته درابی تا رۆژی زیندو بوونهوه!!
 چونکه شهیتان داواده کاو ده لی مۆلته تم بده تا رۆژی زیندو بوونهوه پهروهر دگاره
 ده فرموی: تو مۆلته دراوی، بهلام تهه داوا کردنه له سووره تی (الحجر) دا
 وهلامه کهی به شپوهیه کی تره ﴿قَالَ رَبِّ فَأَنْظِرْنِي إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ، قَالَ
 فَإِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِينَ، إِلَى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ﴾ الحجر/ ٣٦-٣٨. نه مه
 نهو ده گهینه تی مۆلته تده کهی تا دونیا ویران بوونه، نه ک تا رۆژی
 زیندو بوونهوه - که نیوان دونیا ویران بوونو رۆژی زیندو بوونهوه چل ساله -.

نیبنو نهبی حاته مه نیبنو مهرد وهیهی له نیبنو عهباسهوه (خوا لی
 رازی بی) گیراویه تیهوه: که له تهفسیری تهه نایه تانه دا فرمویه تی: شهیتان
 ویستویه تی مردن نه چیژی، بویه وتی: تا رۆژی زیندو بوونهوه مۆلته تم بده،
 بهلام پیتی گو ترا: تا رۆژی دیاریکراو - که رۆژی دونیا ویران بوونه - مۆلته
 دراوی، ماوهی نیوان دونیا ویران بوونو رۆژی زیندو بوونهوه چل ساله.

هه نیبنو نهبی حاته مه له (السدی) یهوه ده گیریتیهوه ده لی: پهروهر دگاره
 شهیتانی تا رۆژی زیندو بوونهوه مۆلته نه دا به لکو تا رۆژی دیاریکراو که
 رۆژی دونیا ویران بوونهوه نهو رۆژهیه: که هه موو گیانله برانی سه زهوی
 ده مرزو که سی تیدا زیندو نامینتی.

ئەمجار کە شەیتان دُنیا بوو تا پۆژی دُنیا ویران بون نامری ﴿قَالَ فِيمَا أُغْوِيْتِي لِأَقْعُدَنَّ لَهُمْ صِرَاطَكَ الْمُسْتَقِيمَ﴾ وتی بەهۆی ئەو هەوێ کە منست لەبەر خاتری نادەم گومرا کردو نەفرینت لێ کردم، سویند بێ لەسەر ڕیگای راستی تو دابنیشمو نەهێلم نادەمیزادەکان پێیدا پۆژنو لەو ڕیگایە لایان بەدەم، ڕیگای تری خوارو خێچیان لەپیش چاو شیرین بکەو سەریان لێ تێک بەدەم، گومرایان بکەم. ئەمجار شیوەی گومرا کردنە کە دیاری دەکاو دەلی: ﴿ثُمَّ لَا يَنْتَهُمُ مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ وَعَنْ أَيْمَانِهِمْ وَعَنْ شَمَائِلِهِمْ﴾ پاشان لە هەموو لایە کەو هێرشیان بو دینم لە هەر چوار لای دیمە وێزەیان، لە پیشیانەو لە دوایانەو لە لای راستیانەو، لە لای چەپیانەو، بە هەموو جۆریک تێدە کوژم بو لە خستە بردن و هەڵخەڵەتان دنیانو گومرا کردنیان، لێیان لەبارێزدا دەبوو هەر هەلەم بوو هەڵبکەوئ بە قورتاریان نادەم! ﴿وَلَا تَجِدُ أَكْثَرَهُمْ شَاكِرِينَ﴾ زۆریەیان وا لێدە کەم سۆیاسی تو نە کەن، دەبینی زۆریەیان کوفرانی نیعمەتی تۆ دە کەن، سۆیاسگوزایی ئەو نابن کە تۆ عەقل و هۆشت پێ بە خشیون، پزق و پۆزی هەمە جۆرت بو دابین کردوون، لەش ساغی و تەندروستیت داوئ. بە لکو کە میکیان شوین نایینی پەسەند کراوی تۆ دە کەون. شەیتان کە ئەمە ی گوت لە یەقینەو نەبوو بە لکو بە گومانەو وتی: پێی وابوو وا دەبێ، کەچی گومانە کە ی هاتە جێ و وادەر چوو، راستی پێکا! ئە ی ئەو نیه لە شوینیکی تردا پەرورە دگار فەرمووی: ﴿وَقَدْ صَدَّقَ عَلَيْهِمْ إِبْلِيسُ ظَنَّهُ فَاتَّبَعُوهُ إِلَّا فَرِيقًا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَمَا كَانَ لَهُ عَلَيْهِمْ مِنْ سُلْطَانٍ إِلَّا لِنَعْلَمَ مَنْ يَأْتِيهِمْ بِالْآخِرَةِ مِمَّنْ هُوَ مِنْهَا فِي شَكٍّ وَرَبُّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ حَفِيظٌ﴾ سبأ/ ٢٠-٢١.

ئەمجار پەرورە دگار جەختی لەسەر نەفرین لێ کردنەو کە ی کردەو وەو ﴿قَالَ أَخْرَجْ مِنْهَا مَذْمُومًا مَذْحُورًا﴾ فەرمووی لەو بە هەشتە دەرچۆ دەرەو وەو تێو ببە؛ پۆ دەرەو بە سەرزەنش کراوی و پێسواکراوی نەفرین لێ کراوی، نەفرینی پەرورە دگار و فریشتە کانت لێ بێ، تو بێ بەری لە پەحمەتی نیمە! ئەمجار پەرورە دگار سویندی خواردو فەرمووی: ﴿لَنْ تَبْعَكَ مِنْهُمْ

لَا مَلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنْكُمْ أَجْمَعِينَ ﴿١٩﴾ مەرج بێ هەركەسێك لە ئا هەمیزاد شوین تۆ بکەوێ و بەو فرتو فیلانە تۆ هەلبخە لەتێ ڕیگای راست هون بکاو ڕیگای گومرایی بگریته بەرو گومانی تۆی تیدا بەجێ بێ، من دۆزەخ پێ دەکەم لە تۆو لە هەندێ لەو ئادەمیزادانە کە شوین تۆ دەکەون، وەکوو لە شوینیکی تردا دەفرموی: ﴿لَا مَلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنْكَ وَمِمَّنْ تَتَّبِعُكَ مِنْهُمْ أَجْمَعِينَ﴾ ص/ ٨٥. بەلام پەرورەدگار بەندە راستالەکانی لەم گومرایی کردو دۆزەخ لێ پێکردنە چەرت (استثناء) دەکاو لەو پێرپارە دەریان دەهاوێ، وەکوو لە شوینیکی تردا دەفرموی: ﴿إِنَّ عِبَادِي لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَانٌ إِلَّا مَنْ اتَّبَعَكَ مِنَ الْغَاوِينَ﴾ الحجر/ ٤٢، یان دەفرموی: ﴿قَالَ فَبِعِزَّتِكَ لَا غَوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ إِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُخْلَصِينَ﴾ ص/ ٨٢-٨٣.

سەرگورشتە ی ئادەم لە بەهەشتداو دەرجوونی لێی

وَيَتَنَادِمُ أَسْكُنْ أَنْتَ وَزَوْجُكَ الْجَنَّةَ فَكُلَا مِنْ حَيْثُ شِئْتُمَا وَلَا تَقْرَبَا هَذِهِ الشَّجَرَةَ فَتَكُونَا مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٢٠﴾ فَوَسْوَسَ لَهُمَا الشَّيْطَانُ لِيُبْدِيَ لَهُمَا مَا وُورِيَ عَنْهُمَا مِنْ سَوْءَاتِهِمَا وَقَالَ مَا نَهَاكُمَا رَبُّكُمَا عَنْ هَذِهِ الشَّجَرَةِ إِلَّا أَن تَكُونَا مَلَكَيْنِ أَوْ تَكُونَا مِنَ الْخَالِدِينَ ﴿٢١﴾ وَقَاسَمَهُمَا إِنِّي لَكُمَا لَمِنَ النَّاصِحِينَ ﴿٢٢﴾ فَدَلَّاهُمَا بِغُرُورٍ فَلَمَّا ذَاقَا الشَّجَرَةَ بَدَتْ لَهُمَا سَوْءَاتُهُمَا وَطَفِقَا يَخْصِفَانِ عَلَيْهِمَا مِنْ وَرَقِ الْجَنَّةِ ط

وَنَادَاهُمَا رَبُّهُمَا أَلَمْ أَنهَكُمَا عَنْ تِلْكَمَا الشَّجَرَةِ وَأَقُل لَّكُمَا إِنَّ الشَّيْطَانَ
 لَكُمَا عَدُوٌّ مُّبِينٌ ﴿٢٢﴾ قَالَا رَبَّنَا ظَلَمْنَا أَنْفُسَنَا وَإِنْ لَّمْ تَغْفِرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا
 لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٢٣﴾ قَالَ أَهْبِطُوا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ
 وَلَكُمْ فِي الْأَرْضِ مُسْتَقَرٌّ وَمَتَاعٌ إِلَىٰ حِينٍ ﴿٢٤﴾ قَالَ فِيهَا تَحْيَوْنَ
 وَفِيهَا تَمُوتُونَ وَمِنْهَا تُخْرَجُونَ ﴿٢٥﴾

نایه‌ته‌کانی تیره در یه‌پیدانی باسی چۆنیه‌تی دروست بوونو سهره‌لدانی
 ناده‌میزادو پۆلی شه‌یاتینی جندۆکه له گومرایی کردنی ناده‌میزاده، مه‌به‌ست
 لهم چیرۆکه رینومایی کردنی ناده‌میزاده بۆ نه‌وی رینگای هیدایه‌ت بگرنه
 بهر، ترساندنیه‌انه له ختۆکه‌و وه‌سو‌سه‌ی شه‌یتان، چونکه شه‌یتان به‌هۆی
 هه‌سودی بردنی به‌ ناده‌م حه‌وا هه‌ولێ دا نه‌وان له‌و نيعمه‌تو خوشی‌یه
 وه‌ده‌رنی، نازو نيعمه‌تو پۆشاکي جوانو رازاوه‌یان لی دارنێ! نه‌و ناواته‌شی
 هاته‌ دی.

له‌وساوه‌ تا ئیستاشو له‌مه‌و دوا تا دنیا وه‌نیا به‌ شه‌یتان له‌ هه‌ولۆ
 تیکۆشاندا به‌ بۆ له‌خشته‌ بردنی ناده‌میزادو گومرکردنیان... ده‌فه‌رموی: ﴿وَيَا
 آدَمُ اسْكُنْ أَنْتَ وَزَوْجُكَ الْجَنَّةَ﴾ نه‌ی ناده‌م تو خۆتو خیزانت له‌و
 به‌هه‌شته‌دا نیشته‌جی ببو تیدا رابوین، نه‌و به‌هه‌شته‌ به‌رای زویریه‌ی زانایان
 به‌هه‌شتی هه‌تا هه‌تاییو پاداشته‌دانه‌وه‌یه، هه‌ندیک پێیان وایه به‌هه‌شتیکه له
 به‌هه‌شته‌کانی ئاسمان، یان باغیکه له‌ باغه‌کانی زه‌وی. بێگومان نهم چیرۆکه
 حه‌وت جار له‌ قورئاندا دووباره‌ بۆتموه، له‌ هه‌یج شوێنیکدا ناماژ به‌ نه‌وه
 نه‌کراوه‌ که ناده‌م دواي نه‌وه‌ی له‌ زه‌وی دروستکرا، به‌رز کرا بۆته‌وه‌ بۆ
 به‌هه‌شتی پاداشته‌دانه‌وه‌، که‌وابو رای نه‌وانه‌ی که ده‌لێن: به‌هه‌شته‌که
 به‌هه‌شتی پاداشته‌دانه‌وه‌یه - هه‌رچنده‌ زۆرینه‌ی زانایانیشن- ره‌ت ده‌کریتموه
 چونکه ناده‌م حه‌وا داوایان لی کرا که له‌ داری گه‌نم نه‌خۆزو لێی نزیک

نه‌به‌نه‌وه.. ده‌ی خۆ له‌به‌هه‌هه‌شتدا ته‌کلێف نیه، هه‌روه‌ها ئاده‌م له‌و به‌هه‌هه‌شته‌دا نووست! دوا‌یی لێ‌ی ده‌رکرا، شه‌یتان چوه‌ وێ‌زه‌ی هه‌لێ خه‌له‌تاندا! ده‌ی خۆ له‌به‌هه‌هه‌شتی پادا‌شته‌دانه‌وه‌دا نه‌ نووستن هه‌یه نه‌ ده‌رکردن هه‌یه، نه‌ شه‌یتانی‌ش دوا‌ی نه‌فرین لێ‌کردنی ده‌توانێ بچێته ناوی. به‌هه‌ر حال زانی‌نی شوینی نه‌و به‌هه‌هه‌شته واجب نیهو پێ‌ویست نا‌کا خۆمانی پێ‌وه هه‌له‌وه‌گیر بکه‌ین!!

په‌روه‌ردگار که ئاده‌م وه‌و هه‌وای له‌ به‌هه‌هه‌شتدا نی‌شته‌جێ کردن بۆ‌ی حه‌لال کردن که تییدا به‌ینه‌وه، فره‌مانی تری ئاراسته‌ کرد‌و فره‌مووی: ﴿فَكُلَا مِنْ حَيْثُ شِئْتُمَا﴾ له‌ هه‌ر شوێ‌نێک هه‌رچه‌که‌تان حه‌ز لێ‌یه به‌خۆ‌نو به‌خۆ‌نه‌وه، به‌ ئاره‌زووی خۆتان، به‌روبو‌وه‌و میوه‌ی به‌خۆ‌ن! به‌لام ﴿وَلَا تَقْرَبَا هَذِهِ الشَّجَرَةَ فَتَكُونَا مِنَ الظَّالِمِينَ﴾ به‌هیچ جو‌زێک نزیک نه‌و داوه تایبه‌تیه مه‌که‌ونه‌وه، له‌به‌روبو‌ومی مه‌خۆ‌ن.. -قورئان جو‌زی داوه‌که‌ی دیاری نه‌کردوه- نه‌مجار هۆ‌ی جله‌وه‌گیری له‌ نزیک بو‌ونه‌وه له‌ داوه‌که‌ی دیاری ده‌کاوه‌ فره‌مووی: نه‌گه‌ر لێ‌ی نزیک بکه‌ونه‌وه‌و لێ‌ی به‌خۆ‌ن ده‌چنه‌ ریزی سه‌ته‌مکارانه‌وه‌و، شی‌اوای نه‌وه ده‌بن سزا به‌درین.

﴿فَوَسْوَسَ لَهُمَا الشَّيْطَانُ﴾ شه‌یتان وه‌سه‌سه‌ی خسته‌ دلێانه‌وه‌و تاوان‌و سه‌رپێ‌چی کردنی له‌پێ‌ش چاو جوان کردن، ته‌فه‌ری دان بۆ‌ نه‌وه‌ی به‌روبو‌ومی دره‌ختی لێ‌ قه‌ده‌غه‌کراوه‌ به‌خۆ‌ن، ﴿لِيُذَيِّعَهُمَا مَا وُورِيَ عَنْهُمَا سَوَاءَهُمَا﴾ هه‌تا له‌ ئاکاما به‌هۆ‌ی خواردنه‌که‌وه‌ پێ‌ویستیان به‌سه‌ر ئاو بی‌ی، شه‌رمگایان -که‌ له‌وه‌پێ‌ش به‌ په‌رده‌ی سه‌پۆشی یه‌زدانی داپۆ‌شرا‌بوو- به‌ده‌ر بکه‌وێ، چونکه‌ سو‌ننه‌تی خودا وایه: که‌ نیعه‌مه‌تیکی به‌خشی به‌که‌سیک؛ به‌گه‌له‌و هۆ‌زیک هه‌تا نه‌و نیعه‌مه‌ت پێ‌داوه‌ له‌خۆ‌ی تیک نه‌داوه‌ نه‌یه‌ته هۆ‌ی لا‌بردنی، خودا نیعه‌مه‌ته‌که‌ی خۆ‌ی هه‌له‌نا‌گرێ!

(لا‌ی) (لێ‌یدی) هه‌ پێ‌ی ده‌گوت‌ری: (لام‌ العاقبه‌) واته‌: بۆ‌ نه‌وه‌ی له‌ ئاکاما شه‌رمگایان ده‌ریکه‌وێ.

حه‌سه‌نی به‌هه‌ری ده‌لێ: وه‌سه‌سه‌که‌ی شه‌یتان به‌هۆ‌ی هه‌یزکی تایبه‌تی که‌ خودا به‌ شه‌یتانی به‌خشیوه‌ له‌ زه‌وه‌یه‌وه‌ بۆ‌ ئاسمان ئاراسته‌کراوه‌، نه‌م

قسه‌یدی حه‌سه‌نی به‌صری له‌وه‌وه سه‌رچاوه ده‌گری که تاده‌م له‌به‌ه‌شتی
پادا‌شتدانه‌وه‌دا بووبی و شه‌یتان له‌و به‌ه‌شته‌ ده‌رکرای نه‌ک ته‌و رایه‌ که ده‌لی
به‌ه‌شته‌که بریتی بووه له‌ باغی‌ک له‌سه‌ر زه‌وی.

به ههشته که برسی بووه که باغیخت نه سهر زهوی.
 نه مجار شهیتان که وته چاوو راو و ﴿وَقَالَ مَا نَهَاكُمَا رَبُّكُمَا عَنْ هَذِهِ
 الشَّجَرَةِ إِلَّا أَنْ تَكُونَا مَلَكَتَيْنِ أَوْ تَكُونَا مِنَ الْخَالِدِينَ﴾ و تی بویه خواردنی
 بمریوومی نهو داره تان لی قه دهغه کراوه بۆ نهو هی نه بنه فریشته یان بۆ
 نهو هی هتا هتایه لهم به ههشته دا نه میننه وه؛ نه گمر لهم دره خته بخۆن نهو
 نه م مراده تان دیته جی، یان ده بنه فریشته و تاییه تمه ندی فریشته تان پی
 ده دری، یان وه کوو نه وان هیزو ترانو و ته مهن درژی تان ده ست ده که و یو واتان
 لی دی هیچ دیار ده یه کی کمون کارتان لی ناکا، یان ده چنه ریزی نه وان نهو؛ که
 هتا هتایه له به ههشته دا ده میننه وه و مردنتان به سهر دا نایه بهم جوړه له
 نهو هی ههستیانی دا بهم حدزو ناره زویانه ی که له سروشتی ناده میزادا
 شیردر اونه وه سهرنجی راکیشان، ناده میزاد پی خۆشه نه مر بی، یان ته مهنی
 درژ بی، پی خۆشه به ته مهنی کورتیش مالو سامانی زۆرو زه به نده و بی
 سنووری هه بی، لهو قیرانه ته دا که (لام ای) (ملکین ای) تیدا به مه کسپووری
 ده خویندریته وه به تیروانین له تایه تیکی تر که ده فرموی: ﴿هَلْ أَدُلُّكُمَا
 عَلَى شَجَرَةِ الْخُلْدِ وَمُلْكٍ لَّا يَبْلَى﴾ طه/۱۲۰. نهو مان بۆ دره ده که و ی که
 فرمانه وای هه می شه یی و ته مهنی هتا هتایی به هیژترین حدزو ناره زوی
 ناده میزادن! ته نانه ت حدزو ناره زوی (جینسی) یش خوی له خوی دا هوکار که
 بۆ ده سته بمریوونی نه م نه مر ییه که به هو ی وه چو نه وه و جین له وای جین
 دیته جی.

لهو قيرائنه‌دا که (لام‌ی) (ملکین) به مه‌فتو‌هی تیدا ده‌خویندریتسه‌وه
فریودانه‌که به‌وه ده‌بی که له‌کو‌تو زنجیری تایبه‌تمه‌ندیی ناده‌میزادیی
رزگاریان بی‌و بچنه‌پی‌ری فریشته‌وه و مردنیان به‌سمردا نه‌یه، جا همرچه‌نده
نهم قیرائنه‌مه‌شهورتره به‌لام قیرائنه‌تی پيشوو؛ که (لام‌ی) (ملکین‌ی) تیدا
مه‌کسورره له‌گه‌ل ده‌قی نایه‌ته‌که‌ی سووره‌تی (طه) دا گونجاوتره.

جا چونکہ تھو نہ فرین لیؕ کراوہ دہیزانی خودا نزیک کہوتنہ وہی تھو

تلفظی روی روان

داره ی لی قه ده غه کردوونو ده شیرانی نمو قه ده غ. کردنه چهند له سهر شانیان
 قورسو گرانه، ویستی لهم ریگه وه له خشته یان بهرئ، ویستی فرمان
 شکانده که ی پهره ردگاریان له سهر شان سووک بکاو له هه مان کاتیش دا
 هه زو ناره زوی نه مری و ژیان خوشه ویستی تیدا وروژاندن. چهن دیک تاده مو
 هه و باسی سزاو تۆله ی خودایان بکر دایه نمو باسی لیبور دووی و لیخوشبوونی
 خودای بۆ ده کردن، بهیتا بهیتا جهختی له سهر نموه ده کرده وه: که نمو بۆیان
 دلسۆزه و دلی پییان ده سووتئ ﴿وَقَاتِلْهُمْ﴾ سۆیندی بۆ خواردنو پیی
 گوئن: ﴿إِنِّي لَكُمْ لِنَ النَّاصِحِينَ﴾ دلیا بن من نامۆژگاری که ریکی متمانه
 پیکراوم بۆ ئیوه و دلم پیتان ده سووتئ و بۆتان به پهرۆشم، مه به ستم سوودو
 قازانجی ئیوه یه ده مه وی به خته وهریتان ههتا ههتایه بهرده وام بی و نهم ژیا نه
 کامهرانی بهتان لی نه شیوی..

به م جوړه شهیتان، تاده مو خیزانی- له ژیر کاریگهری وروژانی هه زو
 ناره زوی تایبهتی خۆیانداو بهو سۆینده به درۆیا نه به تهواری بهنج کردنو له
 خشته ی بردن؛ نهوه یان له بیرچووه وه که شهیتان دوژمنی سهر سهختی نهوانه و
 ههرگیز ریگای به سوودیان پی نالی و بهرژه وهندی نهوانی ناوی! نهوه شیان له
 بیرچووه وه: که پهره ردگار فرمانی پی کردوونو خواردنی نمو داره ی لی
 یاساغ کردوونو نابئ سهر پیچی فرمانه که ی بکه ن! جا هۆکاری هۆکه که
 بزائن یان نهیزائن! ههروه ها نهوه شیان له یاد چوو که هه موو شتی که به
 ویستی خودایه و خودا چۆن تهقدیر نه ندازه کیشی کردووه ههر ده بی وابی!
 نه گهر خودا ژیا نی ههتا ههتایی بۆ تهقدیر نه کردبن ههرگیز پیی ناگهن! نهم
 شتانه یان هه موو له یاد چوو، شهیتان هه لی خه له تاندنو دلیان نهرم یوو بۆ
 پهیره وکردنی نامۆژگاری به کانی شهیتان ﴿فَدَلَا هُمَا بِغُرُورٍ﴾ بهره بهره به
 فرتو قیل له ناستی بهرزی خودا په رستی و فرمان بهرداری بۆ خودا هینانی به
 خواره وه و لهو پله و پایه دایه زاندنو بهره و نه نجام دانی تاوان په لکیشی
 کردنو له ناکاما تاوانیان قه وماندو له دره خته که میان خوارد!! ﴿فَلَمَّا ذَاقَا
 الشَّجَرَةَ بَدَتْ لَهُمَا سُوءَاتُهُمَا﴾ که له داره کهیان خوارد، شهرمگای یه کتریان

چار پی کهوت ههریه کهیان چاری به هینی نهوی تریان کهوت که له وه پێش دا پۆشرا بوون! نیتر به هۆی نهو خواردنه وه ناره زۆی زاووزی و هه زی مندال بوونو نه وه لی کهوتنه و هیان تیدا وروژا، وپرای نه وه ش ئاده م به بینینی هینه که ی خۆی و بیلامانه که ی حه و شهرمی به خودا هاته وه، حه و اش به هه مان شیوه به بینینی بیلامانه که ی خۆی و هینه که ی ئاده م تهریق بووه وه، ههستیان به پتویست بوونی پۆشاک کرد، ﴿وَلَطْفًا يَخْصِفَانِ عَلَيْهِمَا مِنْ وَرَقِ الْجَنَّةِ﴾ نیتر ههریه کهیان په لاماری په لکه گه لای پانی دره خته کانی به هه شتیان دا به جهسته ی خۆیا نه وه ده نو سانو شهرمگای خۆیا نیان پی داد به پۆشی!!

نه وه ناماژه یه کی روونو ناشکرایه: که ئاده میزاد به سروشت له به ده رکهوتنی شهرمگای دا شهرمی به خۆی دا دیته وه، هه تا نهو سروشته تیک نه چی ریکا نادا ئاده میزاد ناماده بی شهرمگای خۆی به ده ر بخواو شانازیش به و رووتو قوتی به بکا که ده ست کردو دیاری کۆمه لگای نه زانی به بو شیواندنێ شیرازه ی کۆمه لو خیزانی موسولمان!!

﴿وَنَادَاهُمَا رَبُّهُمَا أَلَمْ أَنْهَكُمَا عَنْ تِلْكَ الشَّجَرَةِ وَأَقُلْ لَكُمَا إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمَا عَدُوٌّ مُبِينٌ﴾ له کاتی تهنگو چه له مه یه ی که ئاده مو حه و تسی که و تیبوون په ره و رد گاریان بانگی لی کردنو سه رزه نشتی کردن به شیوه یه کی گله بی نامیز پی فهرموون: نه ری من له خواردنی نه و دره خته جله و گیریم لی نه کردن؟؟ پی م نه گوتن توخنی نه و دره خته مه که و نو لی نزیک نه بنه وه؟؟ بوچی فهرمانه که ی منتان شکاند؟ به قسه ی شهیتان له و داره تان خوارد؟! نه ری من پی م نه گوتن: شهیتان دوژمنی راسته قینه ی ئیوه یه و نه خه له تابن به قسه ی بکه ن؟! من پی م نه گوتن ته گهر ئیوه به قسه ی شهیتان بکه ن له به هه شت وه ده رتان ده نی و له خۆشی له ززه تو رابواردنی به هه شت ده رتان ده کاو ده تان خاته تهنگو چه له مه ی ژیا نی کولله مه رگی و ناره حه تی دونیا، نه ری من پی م نه گوتن! وریا بسو له شهیتان حه زه ر بکه نو نه که وه نه داوی گلاری؟! وه کوو له شوینیکی تردا ده فهرمو ی: ﴿فَقُلْنَا: يَا

أَدُمُ إِنَّ هَذَا عَدُوٌّ لَكَ وَلِزَوْجِكَ، فَلَا يَخْرِجُكُمَا مِنَ الْجَنَّةِ
فَتَشْقَى ﴿طه/۱۱۷﴾. تیر ناده مو حوا به هوش خو هاتنه وه په شیمن
بوونه وه ورویان له باره گای پروه ردگار کردو دهستی نزاو پارانه وه یان
بهرز کرده وه ﴿قَالَ: رَبَّنَا ظَلَمْنَا أَنْفُسَنَا﴾ و تیان پروه ردگارا! نیمه سته ممان
له خودی خو مان کردو هه لخد له تاینو پیمان هه لخلیسکا به وهی که به قسه ی
شهیتان فرمانی تومان شکاند، سدریاری ناگادار کردنه وه مان که به قسه ی
شهیتان نه کهین، که چی نیمه به فرتو قیلی شهیتان تیکه موتینو تاوانمان
نه نجام دا ﴿وَإِنْ لَمْ تَغْفِرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾ نه گهر به
لوطفو ره حمه تی خو ت لیمان خوش نه بی و بهزه بیت پیمان دا نه یه ته وه
تهو فیکمان نه ده ی بؤ په پره و کردنی ریگای راستو خودا پرستی و از هینان له
سته مکاری و تویه مان لی ورنه گری و په شیمانیمان لات قبول نه بی و
ره زامه ندیت نه بی بهرام بهرمان نه وه نیمه له پیرو تا قمی خساره تمه ندان
ده بین خو مان له دست دا وه تازه له به دبه ختی و چاره ره شی رزگارمان
نابی!

به کورتی به مراد گه یشتن و خوش به ختی لی خوشبوونو ره حمه تی بؤ
که سیک ده سته بهر ده بی که بگهر پته وه بؤ لای تۆو ری بازی پیرو زت بگری؛
که سیک سوور بی له سمر تاوان نه نجام دانو بهر بهر هکانی پروه ردگار بکاو
سهر پیچی فرمانه کانی بکاو لوت بهرزی بنوینی و خو بهزل بزانی؛ نه وه
خه ساره تمه ندی هه می شه بی و مالویرانی دنیا و قیام ته، ﴿قَالَ اهْبِطُوا
بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ﴾ پروه ردگار خیطابی ناراسته ی ناده مو حوا و شهیتان
کردو فرمووی: هه مووتان پرؤنه خواری و له به هه شته در چن هه ندیکتان
دوژمنی هه ندیکتان بن (شهیتان دوژمنی تا هه میزاده و به پیچه وانه شه وه)
بؤیه پیوسته ناده میزا هیه کاتی له دوژمنایه تی شهیتان بی خدم نه بی، له
وه سوه سو گو مپایی کردنی نه مین نه بی، هه می شه به دوژمنی خو ی بزانی و
دلنیا بی که نهو کافره نفرین لی کرا وه هه می شه بؤی له که لین دایه! وه کوو
له نایه تیکی تر دا ده فرمووی: ﴿إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا،

إِنَّمَا يَدْعُو حِزْبَهُ لِيَكُونُوا مِنْ أَصْحَابِ السَّعِيرِ ﴿۶﴾ فاطر/۶. وده‌رنانی
 ناده‌مو حه‌وا له‌و به‌هسته له‌تۆله‌ی نه‌و تاوانده‌ا بوو که کردیان، به‌لام تۆله‌ی
 قیامه‌تیا نیه. چونکه خودا به‌تویه کردنه‌کیان عه‌فوی کردن له‌گونا‌هیان
 خوش بوو وه‌کوو له‌شوتنیکی تردا ده‌فرموی: ﴿وَعَصَى آدَمُ رَبَّهُ فَغَوَى﴾
 ثُمَّ اجْتَبَاهُ رَبُّهُ فَتَابَ عَلَيْهِ وَهَدَى ﴿طه/۱۲۱-۱۲۲﴾ نه‌مجار روه‌ی
 خیطاب ده‌کاته ناده‌مو حه‌وا وه‌کانیان، ده‌فرموی: ﴿وَلَكُمْ فِي الْأَرْضِ
 مُسْتَقَرٌّ وَمَتَاعٌ إِلَىٰ حِينٍ﴾ بۆ تیوه هه‌یه نه‌ی ناده‌میزادینه! له‌زه‌وی‌دا
 مانه‌وه ته‌مه‌نی دیاری کراو که ماوه‌ی ژیا‌نتان ته‌وا‌بوو نه‌ج‌لی مرد‌نتان
 دی، هه‌موو نه‌مانه له‌له‌و حوله‌حفوظ‌دا ده‌ست نیشان کراونو نوسراون ﴿قَالَ
 فِيهَا تَحْيَوْنَ وَفِيهَا تَمُوتُونَ وَمِنْهَا تُخْرَجُونَ﴾ په‌رو‌ردگار فرموی: نه‌ی
 ناده‌میزادینه! تیوه له‌سهر زه‌وی ژیا‌ن به‌سهر ده‌بن، هه‌ر له‌سهر (زه‌وی)‌یش
 ده‌مرزو ده‌خرینه باخ‌لی خاک‌وه، هه‌ر له‌زه‌وی ده‌ر هه‌یندرینه‌وه‌و زیندو
 ده‌کرینه‌وه‌و راپیچی ده‌شتی مه‌حشر ده‌کرینو کۆ ده‌کرینه‌وه‌و بۆ لی‌کۆلینه‌وه‌و
 پاداشدانه‌وه‌و تۆله‌ لی‌ستاندن.

تییبیلی: نایه‌تی ﴿إِلَّا أَنْ تَكُونَا مَلَكَيْنِ...﴾ نه‌وه‌ی لی‌وه‌رده‌گیری
 که فریشته له‌ناده‌میزاد به‌پر‌یزترن وه‌کوو له‌نایه‌تی تریش‌دا ناما‌ژه به‌م
 زیده‌ری‌زیه کراوه وه‌کوو ده‌فرموی: ﴿وَلَا أَقُولُ لَكُمْ إِنِّي
 مَلَكٌ﴾ الانعام/۵۰. یا‌ن نایه‌تی ﴿وَلَا الْمَلَائِكَةُ الْمُقَرَّبُونَ﴾ النساء/۱۷۲.
 به‌لام که‌لبی ده‌لی: موسولمانان زیده‌ری‌زیان به‌سهر هه‌موو دروست
 کراوان‌دا -جگه له‌کۆمه‌لیک فریشته‌ی وه‌کوو جو‌برائیل- میکائیل-
 نیسرافیلو فریشته‌ی گیان‌کی‌شان- هه‌یه، چونکه نه‌مانه له‌پیغه‌مبه‌رانی
 خودان.

تیبنو عه‌بباسو زه‌ج‌ج‌او زۆرینه‌ی زانا‌یانی نی‌سلام پی‌یا‌ن وایه
 موسولمانان له‌فریشته‌ ری‌زدار ترن.

نایەتی ﴿لِيُنذِرَ هُمَا مَا وَرَىٰ مِنْ سَوَاءِهِمَا﴾ ناماژە بۆ ئەوە دەکا که بەدەر خستنی شەرمگا کاریکی ناشیرینەو دیاردەبەکی قیزیەونە، هەر لە کۆنەمە سەروشتی پاک بیزی لی دەکاتەمەو و عەقڵ و ھۆش بە ناشیرینی دادەنێن، پەرورەدگار داپۆشینی شەرمگای بە واجب داناو، بۆیە نادەم و ھەوا که شەرمگایان بەدەرکەوت خێرا ھەولیاندا بە گەلای درەختەکان بێشارنەو هەر کەسێک بانگەوازی بکا بۆ دەر خستنی شەرمگا ئەوە مانای وایە: پەردە ی ھەیاو ناموسی درپو، نادەمیزاد بۆ سەردەمی نەزانی و بەرەللائی دەگیرێتەو، نافرەت دەکاتە نامیری رابوادی نابەجێ و کالای فرۆشتن، ھێچ پارێزگاری ئەو ناموس و شەرفە ناکەن که تاییین فەرمانی بە پاراستنی کردووە و سەروشتی سەلیم داخواری پاکو خاوتن راگرتنیەتی!

پوختە ی چیرا کہ کہ بۆ ئەوەیە: ئیمە رێنموونی بکا بۆ پابەند بوون بەو سەروشتە پاکە ی لەسەری دروست بووین، ھەر وەھا بۆ سوپاسگوزاری خوداو جێبەجێ کردنی فەرمانەکانی و خۆپاراستن لە جێ و گیری یەکانی و ھەزەر کردن لە وەسوەسەو ختۆکە ی شەیتان. جا کہ ئیمە ی نادەمیزاد ھەزو ئارەزوکانی خۆمان زانیو ھەستمان بە خەتەرناکی دوژمنی سەر سەختی خۆمان؛ شەیتانی نەفرین لی کراو کردو دلو دەروونی خۆمان لەسەر یادی خوداو ئەدەبو ئەخلاقی جوان پەرورەدە کردو پابەندی فەرمانو جێ و گیری یەکانی پەرورەدگار بووین، ئەوە لە دونیاو لە قیامەتدا خۆشەختو کامەرانین. شەرکی خۆمان لە ژباندا بەجێ ھێناوەو بە مراز گەیشتوو و سەرکەوتووین.

دابینکردنی پیوستی ناده‌میزاد له دونیاو ترساندن له فیتنه‌ی شهیتان
 یَدْبِیْنِ عَادَمَ قَدْ أَنْزَلْنَا عَلَیْكُمْ لِبَاسًا یُؤَارِی سَوْءَ تَکُمُ وَرِیْشًا وَلِبَاسُ
 التَّقْوٰی ذٰلِکَ خَیْرٌ ذٰلِکَ مِنْ ءَایَتِ اللّٰهِ لَعَلَّهٖمْ یَذْکُرُوْنَ ﴿۲۶﴾ یَدْبِیْنِ
 عَادَمَ لَا یَفْقِیْنٰکُمْ الشَّیْطٰنُ کَمَا اَخْرَجَ اَبَیْوٰیْکُمْ مِنَ الْجَنَّةِ یَنْزِعُ
 عَنْهُمَا لِبَاسَهُمَا لِیُرِیْهُمَا سَوْءَ اَتِیْهِمَا اِنَّهُ یَرٰنَکُمْ هُوَ وَقَبِیْلُهُ
 مِنْ حَیْثُ لَا تَرَوْنَهُمْ اِنَّا جَعَلْنَا الشَّیْطٰنِ اَوْلِیَآءَ لِلَّذِیْنَ لَا یُؤْمِنُوْنَ

له نایه‌ته‌کانی پیشوودا نه‌وه‌مان زانی: که پمروه‌ردگار فرمانی به
 ناده‌مو حه‌وا کرد: که دابه‌زنه‌سر زه‌وی و زه‌وی بو‌کردن به‌شوینی تیدا
 حه‌وانه‌وه‌و ژیان به‌سمر بردن، نه‌مجار لی‌ده‌دا پمروه‌ردگار نه‌وه‌مان بو‌روون
 «کاته‌وه‌ که هه‌موو پیوستیاتیکی دینو دونیای بو‌ناده‌میزاد له‌زه‌وی‌دا
 دابین کردوه‌ بری‌له‌و پیوستیانه‌پوشاکه‌ که پیوستی‌یه‌کی گرنگه‌ بو‌دینو
 دونیا نه‌مه‌ش داخوازی سوپاسگوزاری ناده‌میزاده‌له‌سمر نه‌و نیعمه‌ته‌زۆرو
 زه‌به‌ندانه‌ی خودا بو‌به‌نده‌کانی و فرمووی: ﴿يَا بَنِي آدَمَ قَدْ أَنْزَلْنَا عَلَیْكُمْ
 لِبَاسًا یُؤَارِی سَوْءَ تَکُمُ وَرِیْشًا﴾ نه‌ی نه‌وه‌ی ناده‌م یادی نازو نیعمه‌تی
 خودا بکه‌نمه‌وه‌ که به‌خشیونی به‌نیوه‌ نیستاو به‌ساوه‌ ناده‌مو به‌دایه‌ حه‌وا
 له‌وه‌ پیش، به‌و جو‌ره‌ که پیوستیاتی نایی‌نو ژیانی دونیای بو‌دابین کردوون،
 وه‌کوو نه‌و پوشاکه‌ی شهرمگای پی‌داده‌پوشنو نه‌و به‌رگنو نامیره‌ جوانانه‌ی
 خو‌تانی پی‌ده‌رازی‌ننه‌وه‌، له‌ سمرماو گمرما خو‌تانی پی‌ده‌پاریزن، مانای
 (أَنْزَلْنَا) -ناردنه‌ خواره‌وه‌ی پوشاک- نه‌وه‌یه: که خودا بو‌ی کردوون به‌یاساو
 شهریمه‌تو فرمانی پی‌کردوون که له‌به‌ری بکه‌ن، ماده‌ده‌ خامه‌که‌یشی بو‌

دروست کردوون^{١٩}، مادده خامەکی که لۆکو خوری کولکئو موو و ناوریشمو پەری بالەندەیه...هتد، بە گۆرەیی پێویست بۆی بەدیھێنان، ئەمجار قیری رستەو جۆلایی کردن و چنێن و دروونی کردوون و شیوەی لەبەر کردن و بەکارھێنانی ئەو پۆشاکو ھۆکارە رازیتەرەوانەیی خستۆتە دلتانەزەو بۆ بەرژەو ەندی خۆتان بە کاریان دەھێنن! ئەم مەنت نانی پەرەردگار بە نیعمەتی پۆشاک بەلگەیه لەسەر ئەو. که رەوايه ناده میزاد پۆشاکي جوان لە بەر بکاو خۆ پرازییتەو، ئەمەش لەگەڵ سروشتی ناده میزادا گونجاو. که ناره زۆی خۆپازاندنەو و خۆ قۆز کردن و نارایشتدانی ھەیه!

نیعمەتی پۆشاک نیعمەتێکی گەورە و بە نرخە، ھەر کەسیک ھەست بە گرنگی ئەم نیعمەتە نەکات سروشتی تێک چوو، پۆشاک وەکوو شەرمگا دادەپۆشیو زێدە جوانی بە ناده میزاد دەبەخشی لە ھەمان کاتدا لە سەرماو گەرماش دەپارێزی!

قورئانی پیرۆز که لێرەدا باسی پۆشاکو گرنگی بەکەمی دەکاو بە یەکی لە نیعمەتە گەورەکانی خودا بۆ ناده میزادی حسیب دەکا؛ ھەروا بە ئاسانی بەسەریدا رامەبوورە! لێی وردبەرەو و تەیی بفرە! چونکە قورئان رێنموونی بەک رانانویستی که پێویست نەبێو بۆ دەرمانی دەردێک نەبێت، بۆ بەرامبەری کردن و قەلاچۆکردنی ھالەتێکو دیاردەیهکی ناشیرین نەبێ! چیرۆکیەک ناگیرپتەو که کاریگەری روۆی خۆی نەبێ لە بزوتنەوێ نیسلامی دا، چیرۆکی قورئان بۆ تەنھا لایەنی فەنز و داھێنان نی، که ھەقیقەتێک رادەنویستی تەنھا بۆ راناندنی لایەنی نەظەرییەکی نی، بەلکو بۆ پەرەردەو پێگەیانندی کەسایەتی موسولمانە.

قورئانی پیرۆز پرۆگرامی خودایە بۆ ناده میزاد بۆ ئەوێ پەیرەوی بکا، رێنموونی و بپارەکانی بۆ رووبەر و بوونەوێ ھالەت و رووداوی روودراوەکانی بزوتنەوێ نیسلامی، بۆ چارەسەرکردنی کێش و تەنگو چەلەمەیه که: که رووبەر و کۆمەلگای موسولمانان بوەتەو، یان دەبییتەو، ھەر لەم روانگەو

^{١٩} سەبید دەفرموئی (انزلنا) لێرەدا بە مانا(شرعنا لکم فی التفریل).

که سهیری نهم نایه تهی ئیتر ده کهین ده بینین تیماری برینیکی کۆمه لایه تی
قوولی سهرده می نه زانی ده کا، قه لاجزی دیارده یه کی قتیژ لی کراری کۆمه لگای
عهره بو هه مو کۆمه لگایه کی نه قامی- که نهو جوړه دیار دانه ی تیدابی-
ده کا.

بێگومان قورەیشی به کان پێش هاتنی نیسلام چه ند یاسا و دابو
نهریتیکیان بۆ بهرژوه ندی خۆیان دا هینابوو، بۆ نهوه ی خۆیان به سهر نهو
عهره به موشریکانه دا به سه پینن که سالانه بۆ نه نجام دانی هه ج رویان
ده کرده مه که ره کاره کانی هه جو پێداویستی به کانیان نه نجام ده داو ته وافی
که عبه یان ده کرد؛ نهو که عبه یه ی کردبو یان به خانه ی بستو سه نه مو شوینی
خزمه تچی به کانیان، نهم یاسا و دابو نهریتیه یان له سهر بیرو بۆ چوونیک گه لاله
کردبوو: که پێیان وابوو: نایینی خوادیه، نه مانه یان دا هینا بوو بۆ نهوه ی
که سانی دیکه ی پێ گهردنکه چ بکه نو بیان چه وسیننه وه! وه کوو هه مو خاوه ن
دیرو کاهینو مله وره کانی نهو رۆژگاره ده یان کردوو په یڕه وییان ده کرد،
قورەیشی به کان ناوێکیان له خۆیان نابوو به خۆسان ده گوت (الحمس) کۆی
(احمس) واته نایین په روه ر، برێ مافو زیده ریزیان به خۆیان دابوو
عهره به کانی تر نهو مافانه یان به خۆیان نه دابوو!

به شێک لهو مافانه ی که تایبه ت بوو به قورەیشی به کانه وه که سی تر
نهو مافه ی نه بوو برێ دابو نهریتو چۆنیه تی نه نجامدانی ته وافی که عبه
بوو! ههر بۆ قورەیشی به کان ره وا بوو به بهرگی خۆیان وه ته واف بکه ن؛ به لام
جگه له قورەیشی به کان عهره به کانی تر بۆیان نه بوو به پۆشاکێک که
له و پێش له بهریان کردوو ته واف بکه ن، ده بوایه پۆشاک لهو قورەیشی به
وه ربه گرن که ناوی (الحمس) یان له خۆ نابوو، یان ده بوایه هه ول به دن پۆشاک
تازه پهیدا بکه ن بۆ نهوه ی ته وافی پێوه بکه ن، نه گهر له م دوو حاله هیه یان
بۆ هه لته سوڕایه نهوه ده بوو به رووتو قووتی ته واف بکه نو ئافره تیشیان
له گه لدا ده بوون!

نیببو که ئیتر ده لێ: عهره به کان- جگه له قورەیش- به پۆشاکێک که
له و پێش له بهریان به کردایه ته وافیان نه ده کرد. پێیان وابوو: نابێ به پۆشاکێک

تھواف بکھن کھ تاوانیان پی کردووه؛ تھنھا قورھیشی بھکان کھ ناوی (الحمس) یان لھ خویان نابوو بویان ھبوو بھبرگی کۆننھوو. تھواف بکھن، بھلام عھر بھکانی تر تھگھر کابرایھ کی قورھیشی (احمس) ی پۆشاکیکی بدایھ تھوھ تھوافی پیوھ دھکر. یان تھگھر پۆشاکیکی تازھ ی دھست بکھوتایھ تھوھ دھیتوانی تھوافی پیوھ بکا دوا ی تھوافھ کھ دھبوا یھ فری بکھوتایھ کھس بوی نھبوو ھلی بگرتھوھ؛ خۆ تھگھر کابرای قورھیشی پۆشاک ی پی نھدایھو ھی تازھشی چنگ نھکھوتایھ تھوھ بھ رووتو قووتی تھوافی کھعبھ ی دھکرد. تھگھر تافرھتیش بووا یھ ھر ئاوا بھرووتی تھوافی دھکر. تھگھر شتیک ی دھست بکھوتایھ - وائی کھ کھ ی - خۆ ی پی دادھ پۆشی!! بھلام بھ زۆری تافرھتھکان تھگھر رووت بوونایھ بھشھو تھوافیان دھکر. یۆ خاتری شوینی نا لھبار ی نھببندری.

کھوابی ۱۱ رووبھروو بوونھو ی تھم واقعیھ تالھ، بۆ قھلاچۆ کردنی تھم گومراییو سھر لی شتوانھ، بۆ پووجل کردنھو ی تھو شھر یعتھ دھسکر دھ قیزھونھ ی کھ پال خودایان دھدا دھربارھ ی چۆنیھتی تھنجامدانی تھوافو پۆشاکو ... ھتھ، تھم دھقھ قورئانی یانھ ئیردرانھ خوار ی، بۆ تھو ی ئادھ میزاد بگرتھوھ بۆ سھر جادھ رییھ کھو لھو دابو نھریتھ نھزانی یانھ رزگاریان بکا!

گومان لھو دھ نیھ کھ مھت نانی خودا بھسھر تیھ ی ئادھ میزاددا بھ نیعمھتی پۆشاکو ئامیری خوجوان کردن، بھلگھ ی بھھیزھ لھسھر ئیباحو ھلالی یھتیو ھلئانی موسولمانان بۆ پۆشین ی، چونکھ ئایینی ئیسلام ئایینی کھ لھگھل سروشٹ گونجاوھ ئایینی فیترھتھ، لھ ئایینی ئیسلامدا شتیک نیھ سروشٹو فیترھتی ئادھ میزاد داخوازی بی تھو قھدھغھ ی بکاو؛ ھر شتیک پیویست بی بۆ ژانی ئادھ میزاد ئیسلام ھرگیز قھدھغھ ی ناکا، بھلکو سنووری بۆ دادھنیو لھ چوارچێوھ ی شھر یعتھ پیسھندی خودایی دا بھکاری دھھینیو بھ رھوای دھزانی.

ھر کاتی مرۆف پۆشاکیک ی تازھ ی لھبرکرد سوننھتھ سوپاسی خودای لھسھر بکا. نیمام تھمھد لھ عھلی کوپی تھبو طالیبھو دھگیرتھوھ کھ فھر موبھتی لھ پیغھ مبھرم ژنھوت لھ کاتی لھبرکردنی پۆشاکدا دھفھر موو:

(الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي رَزَقَنِي مِنَ الرِّيشِ مَا أَجْمَلُ بِهِ فِي النَّاسِ وَأُوَارِي بِهِ عَوْرَتِي).

ئەمجار پەرورە گار پۆشاکی مەعنەوی یاساو دا یەو بە سەر پۆشاکی ماددی دا فەرمووی: ﴿وَلِبَاسُ التَّقْوَىٰ ذَٰلِكَ خَيْرٌ﴾ بە گوتەی کۆمەڵی تایبەین، پۆشاکی تەقوا پۆشاکی مەعنەوی یە ئەک حیسسی! ئیبنو عەبباس دە فەرموێ پۆشاکی تەقوا بریتی یە لە ئیمان و کردەوی باش لە پۆشاکی رۆالەتی چاکترە.

عەبدورپەرەمانی کورێ ئەسەم دەلی: موسوڵمان لە ترسی خودا شەرمگای خۆی دادەپۆشی ئەو یە پۆشاکی تەقوا. کەوابێ لە نێوان تەشریع دانانی بۆ پۆشاکو خۆرازاننەو لە نێوان تەقوودا پەییوەندی بە هێز هەیە، تەقواو پۆشاک هەردووکیان دا پۆشەری شەرمگان، تەقوا عەیبو عاری دێو دەروون دادەپۆشی دە پرازی نیتەو، پۆشاکیش شەرمگای جەستە دادەپۆشی و جوانی دەکا.

﴿ذَٰلِكَ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ لَعَلَّهُمْ يَذَّكَّرُونَ﴾ ئەو یە یاس کرا لە دروست کردنو بە دیهێنانی ماددە خامەکانی پۆشاک، لە دانانی یاساو شەریعەتی پۆشینی پۆشاک نیشانە ی بە دەسلاتی خودایەو فەضلو گەورەیی زاتی پەرورەگار دەچەسپێتی، نیشانە ی رەحمو بەزەیی یەزدانە بۆ بەندەکانی، پەرورەگار ئەم نیعمەتانە ی پێ بەخشیون بۆ ئەو ی بیانماڵینی و رامیان بکا بۆ سوپاسگوزاری شوکرانە ژمیری زاتی پەرورەگارو ناسینی نیعمەتە گەورەکانی بە سەر بەندەکانی داو دوور کەوتنەو لە فیتنە ی شەیتانو بە دەرخستنی شەرمگا و خۆ رووتکردنەو ی نا شەری.

ئەمجار پەرورەگار ئادەمیزادانی لە فرتو قیلێ شەیتانو تاقەمەکی ترساندو ئەو ی بۆ روون کردنەو کە شەیتانو شەییاتینی یەکان دوژمنی سەر سەختی ئادەمیزادو ئەم دژایەتی یە شەیتان دژایەتی یەکی کۆنو دێرینە یەو لە سەردەمو کاتو ساتی دروستبوونی ئادەمەو دەستی پێ کردووە! ئەو بوو فەرمانی خودای شکاندو سوژدە ی بۆ ئادەم نەبرد، دوا یی هەولێ دا بۆ وەدەرنانی ئادەمو حەوا لە بەهەشتو تووشبوونیان بە زۆر

مه‌ینه‌تی و ته‌نگو چه‌له‌مه.

بۆیه جازیکی تر په‌روه‌ردگار خیطابی خۆی ئاراسته‌ی نه‌وه‌ی ئاده‌م
 کرده‌وه‌و فرمووی: ﴿يَا بَنِي آدَمَ لَا يَفْتِنَنَّكُمُ الشَّيْطَانُ كَمَا أَخْرَجَ أَبَوَيْكُمُ
 مِنَ الْجَنَّةِ﴾ ئە‌ی نه‌وه‌ی ئاده‌م بئ ناگا مه‌بن له‌ نه‌فسی خۆتانو هه‌میشه
 ناگاداری بکه‌نو مه‌هیلن شه‌یتان فرسه‌تتان لی بێنی و به‌ وه‌سه‌سه‌و فرتو
 قیل تووشی نه‌نجامدانی تاواتان بکا وه‌کوو له‌وه‌پیش باوکه‌ ئاده‌مو دایکه
 حدواتانی به‌ هه‌مان فرتو قیل هه‌لخلیسکاندنو تاوانی پی نه‌نجام دانو له
 به‌هه‌شت ده‌رکرانو تووشی جۆره‌ها نا‌ره‌حه‌تی و ماندوو‌بوون هاتن، هه‌ر شه‌یتان
 بوو: که‌ بوو به‌هۆی ده‌رکه‌وتنی شه‌رمگایان!! که‌ له‌وه‌پیش لیان شاراوه‌ بوو
 ﴿يَنْزَعُ عَنْهُمَا لِبَاسَهُمَا لِيُرِيَهُمَا سَوْآتِهِمَا﴾ له‌ به‌هه‌شت وه‌ده‌ری نازو بوو به
 هۆکاری دارینی پۆشاکیان؛ نه‌و پۆشاکه‌ی که‌ له‌ په‌لکه‌ گه‌لای به‌هه‌شت
 پێکیان هینا بوو، پۆشاکیان لی دارندرا بۆ نه‌وه‌ی شه‌رمگای یه‌کتری ببینن!!
 (لام) له‌ وشه‌ی (لیریها) دا (لام) ی عاقیبه‌تی پی ده‌گوتری واته‌: بۆ
 نه‌وه‌ی له‌ ناکاما شه‌رمگای یه‌کتری ببینن: نه‌مه‌ش ناماژه‌یه‌ بۆ نه‌وه‌ی که
 ئاده‌مو حدوا له‌سه‌ر زه‌وی به‌ رووتو قووتی ژیاون چونکه‌ نه‌و کاته‌ له‌سه‌ر
 زه‌وی پۆشاک نه‌بووه!!

خۆتان بیاریزن له‌ شه‌یتانو جه‌نمه‌کانی ﴿إِنَّهُ يَرَاكُمْ هُوَ وَقِيلُهُ مِنْ
 حَيْثُ لَا تَرَوْنَهُمْ﴾ شه‌یتانو سه‌ریازانی، ئیوه‌ ده‌بینن به‌لام ئیوه‌ نه‌وان
 نابینن، زیان پی گه‌یشتن له‌ دوژمنیکه‌وه‌ که‌ نه‌یبینی زۆرترو کوشنده‌تره‌ له
 دوژمنیک که‌ ببینی.

خۆپاراستن له‌ شه‌یتان به‌ په‌ناگرتن به‌ خودا ده‌سته‌به‌ر ده‌بی به‌ به‌هیز
 کردنی نیمان به‌ خوداو په‌یوه‌ندی کردن پیوه‌ی به‌ جه‌نگان له‌گه‌ل نه‌فسو گوێ
 رانه‌گرتن بۆ وه‌سه‌سه‌و ده‌نده‌نه‌ی شه‌یتانو هه‌ول دان بۆ پاک کردنه‌وه‌ی
 نه‌فسو مشتو مال کردنی دلو ده‌روون دێته‌ کایه‌وه‌!

نه‌مجار ترسانده‌که‌مانی له‌ شه‌یتان دووباره‌ کرده‌وه‌و فرمووی: ﴿إِنَّا
 جَعَلْنَا الشَّيَاطِينَ أَوْلِيَاءَ لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ﴾ تێمه‌ شه‌یاتی‌نمان کردوون به‌

یارمه‌تیده‌رو پشتگیری‌که‌ری کافرو بی پرواکان، به‌م جو‌ره ناماده‌باشییان
تیدایه بۆ قبو لکردنی وه‌سوه‌سی شه‌یتان وه‌کوو چۆن جه‌سته‌ی لاواز
ناماده‌باشی تیدایه بۆ نه‌خۆش کهوتزو وه‌رگرتنی می‌کرو‌ب.

تییینی: نایه‌تی ﴿يَا بَنِي آدَمَ قَدْ أَنْزَلْنَا عَلَيْكُمْ لِبَاسًا يُؤَارِي
سُوءَاتِكُمْ﴾ نه‌و ده‌گه‌یه‌نی که داپۆشینی شهرمگا راجبه‌و ده‌رخستنی
یاسا‌غه. چونکه نایه‌ته‌که ده‌فرمو‌ی: ﴿يُؤَارِي سُوءَاتِكُمْ﴾ واته: په‌روه‌ردگار
پۆشاک‌ی داهیناوه بۆ نه‌وه‌ی ئاده‌م بۆ نه‌وه‌ی شهرمگای خۆیانی پی داپۆشن،
زانایانی نیسلا‌میش به‌یه‌ک ده‌نگ داپۆشینی شهرمگایان به‌لاوه‌ پتۆسته!
که‌س نیه‌ بل‌ی: دروسته ئاده‌میزاد شهرمگای خۆی بۆ خه‌لکی نامۆ ده‌ربخا.

نه‌مجا با بزانی‌ن شهرمگا چیه‌و کو‌ی ده‌گرته‌وه: زانایانی ظاهیری
نیامی طه‌به‌ری پتییان وایه شهرمگای پی‌او ته‌نها پاشو پتیشه‌تی واته:
(هینو بیلاماناکه‌ی) جگه له‌م دووانه شوینه‌کانی تری جه‌سته شهرمگا نین
چونکه قورئان ده‌فرمو‌ی: ﴿لِبَاسًا يُؤَارِي سُوءَاتِكُمْ﴾، یان ده‌فرمو‌ی:
﴿بَدَتْ لَهُمَا سُوءَاتُهُمَا﴾. یان ده‌فرمو‌ی: ﴿لِيُرِيَهُمَا سُوءَاتَهُمَا﴾. له‌هه‌موو
ده‌قه‌کاندا هه‌ر با‌سی (پاشو پتیشی) کردووه. هه‌ر هه‌ر نیامی بوخاری له
نه‌نه‌سه‌وه فرمووده‌یه‌ک ریوایه‌ت ده‌کا ده‌لی: پیغه‌مبه‌ر ﷺ له‌ کۆلانه‌کانی
خه‌بیردا را‌کردنی نه‌نجام دا. له‌و ده‌قه‌دا هاتووه ده‌فرمو‌ی ﴿ثُمَّ حَسِرَ الْإِزَارَ
عَنْ فَخْذِهِ، حَتَّىٰ إِنِّي أَنْظُرُ إِلَىٰ بَيَاضٍ فَخِذٍ النَّبِيِّ ﷺ﴾. واته نیزاره‌که‌ی له‌سه‌ر
سمتی کۆکرده‌وه به‌ جو‌ریک من به‌ ئاشکرا سپیایی رانی پی‌و‌زیم بینی.

نیامی مالی‌ک ده‌فرمو‌ی: ناووک شهرمگایه، به‌ لامه‌وه جوان نیه
پی‌او رانی خۆی به‌ ئا‌گاداری ختیزی ده‌ربخا! به‌لگه‌ی مالی‌ک فرمووده‌که‌ی
پیغه‌مبه‌ره که به (جهره‌دی کوری خوه‌یلیدی) فرموو رانت داپۆشه چونکه
ران شهرمگایه. (بوخاری نه‌م فرمووده‌یه‌ی به‌شیوه‌ی ته‌علیق ریوایه‌ت
کردووه) نه‌مجار بوخاری گوتوویه‌تی حه‌دیثی نه‌نه‌س راست تره حه‌دیثی
جهره‌د نیحیتاتی پتره. مه‌به‌ستی نه‌وه‌بوو له‌ خیلافه‌که خۆی رزگار بکا.

که وایی به‌لای مالیکی به‌کانه‌وه ران شهرمگا نیه، چونکه رۆژی خه‌بهر پیغه‌مبهر ﷺ به‌ده‌ری خست، به‌لام به‌لایانه‌وه مه‌کرووه له‌بهر هه‌دیه‌که‌ی جهره‌د. نه‌بوو هه‌نیفه پێ‌ی وایه که ران شهرمگایه.

شافیعی پێ‌ی وایه نه‌ژنۆو ناووک شهرمگا نین به‌لام داپۆشینیان واجبه لهم روه‌وه هه‌ر شتی‌ک واجبی پێ‌ی ته‌واو بی‌ی واجبه. به‌لای زوربه‌ی زانایانه‌وه ئافره‌تی سه‌ربه‌ستو نازاد جگه له‌ دوو ده‌ستیو ده‌مو چاوی هه‌موو جه‌سته‌ی شهرمگایه، چونکه زوربه‌ی فوکه‌ها ده‌فرموون: که‌سی‌ک بیه‌وی ژن بخوازیو ماره‌ی بکا با له‌ پیش‌دا ته‌ماشای ده‌مو چاوو هه‌ردوو ده‌ستی بکا. هه‌روه‌ها چونکه له‌ کاتی ئی‌حرام‌دا پێ‌ویسته ته‌م دوو ته‌ندامه‌ی به‌ده‌ره‌وه‌بن.

فرموده‌ی قورئان که ده‌فرموی: ﴿مَنْ حَيْثُ لَا تَرَوْنَهُمْ﴾ نه‌وه ده‌گه‌یه‌نی که ئاده‌میزاد جندۆکه‌و شه‌یاتی‌نی نایینن تیمامی ته‌حه‌دیش هه‌دی‌کی ریا‌یه‌ت کردوه مانای نایه‌ته‌که جه‌خت ده‌کاته‌وه ده‌فرموی: (إِنَّ الشَّيْطَانَ يَجْرِي مِنْ أَثَرِ آدَمَ مَجْرَى الدَّمِ) له‌ ئیبنو عه‌بباسه‌وه ریا‌یه‌ت کراوه که پیغه‌مبهریش ﷺ ته‌و جندۆکانه‌ی نه‌بینیون که گۆیان له‌ قورئان خۆندنه‌که‌ی گرت. به‌لگه‌ش نایه‌تی ﴿قُلْ أَوْحَى إِلَيَّ أَنَّهُ اسْتَمَعَ نَفَرٌ مِنَ الْجِنِّ﴾ به‌لام له‌ ئیبنو مه‌سه‌ووده‌وه ریا‌یه‌ت کراوه: که پیغه‌مبهر ﷺ بینوونی، فرموده‌ی تریش هه‌ن نه‌وه ده‌چه‌سپێتن که دیتوونی، شافعی‌ش پێ‌ی وایه: که بینیان تاییه‌ته به‌ پیغه‌مبهرانه‌وه.. به‌یه‌قی له‌ مه‌ناقیه‌که‌ی له‌ هاوه‌لی خۆی تیمامی ره‌یعه‌وه ده‌گیرێته‌وه که گوتویه‌تی هه‌ر که‌سی بلی جندۆکه‌م بینوون شه‌هاده‌تی لی وه‌رناگرین مه‌گه‌ر پیغه‌مبهری، دیتیان ته‌نها بۆ پیغه‌مبهران ده‌سته‌بهر ده‌بی^{٢٠}.

شهریعه‌تی موشریکه‌کان لاسایی کردنه‌وه‌ی باوکو باپیرانیانه،

شهریعه‌تی خودا نیگا ناردنه بو پیغه‌مبه‌ره‌کانی

وَإِذَا فَعَلُوا فَحِشَةً قَالُوا وَجَدْنَا عَلَيْهَا آبَاءَنَا وَاللَّهُ أَمَرَنَا بِهَا قُلْ إِنَّ اللَّهَ

لَا يَأْمُرُ بِالْفَحِشَةِ أَتَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٢٨﴾ قُلْ أَمَرَ رَبِّي

بِالْقِسْطِ وَأَقِيمُوا وُجُوهَكُمْ عِندَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَادْعُوهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ

كَمَا بَدَأَكُمْ تَعُودُونَ ﴿٢٩﴾ فَرِيقًا هَدَىٰ وَفَرِيقًا حَقَّ عَلَيْهِمُ الضَّلَالَةُ إِنَّهُمْ

اتَّخَذُوا الشَّيَاطِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ مُهْتَدُونَ ﴿٣٠﴾

له نایه‌ته‌کانی پیش‌شودا په‌روه‌ردگار نه‌وه‌ی باس کرد که شه‌یاتینی
کردونه هاو‌نشینی کافره‌کانو بالاده‌ستی کردون به‌سهریاندا، نه‌مجار لی‌ره‌دا
باسی جو‌ریکه له کاریگری بالاده‌ستی شه‌یاتینی‌یه‌کان ده‌کا به‌سهر نا
موسولمانان‌دا که گهردن‌که‌چیو فرمانبردار‌ی‌یانه بو وه‌سوه‌سو سهرلی
تیکدان‌یانو ده‌فرمودی: ﴿وَإِذَا فَعَلُوا فَحِشَةً﴾ نه‌و موشریک‌نو گوم‌پرایانه که
تاوانیکی گه‌وره‌و ناشیرین نه‌نجام ده‌دن، تاوانیکی وا ده‌کمن که شرعو
عه‌قلو سروشتی ساغو سهرلیم به‌هیچ شیوه‌یه‌ک وه‌ری نه‌گری وه‌کو: ته‌واف
کردنی ژنو پیاو به‌روتو قووتی وه‌موو تاوانیکی تری گه‌وره‌و فاحیشه
ناسا، پییان بگوتری بوچیو به‌چ یاسایه‌ک نیوه نه‌و تاوانانه ده‌کمنو به
ره‌وایان ده‌زانن؟ نه‌گمر له‌سهر کرده‌وه‌کانیان خه‌لکی سهر زه‌نشتیان بکمن،
﴿قَالُوا وَجَدْنَا آبَاءَنَا وَاللَّهُ أَمَرَنَا بِهَا﴾ ده‌لین: نیمه لاسایی باوک‌نو باپیری
خومان ده‌که‌ینه‌وه‌و شو‌ین دابو نه‌رتی نه‌وان ده‌که‌وین، چار له ر‌ت‌بازی
ده‌که‌وین، جگه له‌وه‌ش خودا فرمانی پی کردوینو نیمه فرمانی خودا جی به
جی ده‌که‌وین!!

سهره نه‌وان به‌لگه له‌سهر کار دروستی خو‌یان ده‌هیننه‌وه‌و پاساوی

کرده وه فاحیشه‌کانی خۆیان ده‌ده‌نمویه به دوو به‌لگه، پێیان وایه: کرداره‌کانیان ره‌وانو به خرابیان نازانن! یه‌که‌م ده‌لێن: تێمه باوکتو باپیری خۆمان وا بینیه وه نه‌مه دابو نهرێتیان بووه. دووهم ده‌لێن: خودا فرمائی پێ کردووسن ئهم کارانه نه‌نجام بده‌ین!

ئیتیر خودای مه‌زن فرمان به پێغه‌مبهر ده‌کا که به‌رپرچیان بداتمه‌وه به‌لگه‌ی دووه‌میان پوچهل بکاتمه‌وه ده‌فرموئ: ﴿قُلْ إِنْ اَللّٰهُ لَا یَأْمُرُ بِالْفَحْشَآءِ﴾ ئه‌ی پێغه‌مبهر پێیان بلێ ئێوه راست ناکهن، ئهم پاساو دانمه‌ویه‌تان درۆیه، چونکه خودا فرمان به کرده‌وه‌ی فاحیشه‌نامیز ناکا، ئهم کارانه‌ی ئێوه وێ نه‌چوو و نه‌گونجاوو قه‌یزه‌ونن، هه‌موو پێغه‌مبهران به خرابو نه‌شیایان حلیب کردوون، خودای مه‌زنو بالا ده‌ست هه‌رگیز فرمان به کردنی کاری ناوه‌ها ناشیرین ناکا!

له حه‌قیقه‌تیشدا شه‌یتان فرمان به کرده‌وه‌ی فاحیشه‌نامیز ده‌کا وه‌کوو قورئان نامازه‌ی بۆ ده‌کاوه‌فرموئ: ﴿الشَّیْطَانُ یَعِدُّکُمْ اَلْفَقْرَ وَیَأْمُرُ بِالْفَحْشَآءِ﴾ البقرة/٢٦٨.

ئمه‌وه‌ی تێبینی ده‌کری پهره‌ردگار ده‌ریاره‌ی به‌لگه‌ی یه‌که‌میان هه‌چ ره‌تدانمه‌ویه‌کی نه‌بوو!! هۆیه‌که‌ی ئمه‌ویه: که لاسایی کردنه‌وه‌ی کوێرانه هه‌ینده هه‌له‌یه‌کی ناشکرایه پێویست به ره‌تدانمه‌و ناکا. هه‌موو که‌س به لایه‌و کارێکی ناپه‌سه‌نده!!

ئه‌مجار پهره‌ردگار به پرسیار کردتیکی ناره‌زامه‌ندی ئامه‌زه‌وه پێیان ده‌فرموئ: ﴿اَتَقُولُوْنَ عَلٰی اَللّٰهِ مَا لَا تَعْلَمُوْنَ﴾ ئه‌ری ئێوه به چ روویه‌که‌وه شتی ئاوا پال خودا ده‌ده‌ن؟ شه‌رحو حه‌یا ناتانگرتی بوختانی ئاوا به‌ده‌م خوداوه هه‌لده‌به‌ستن؟ شتی‌ک که حه‌قیقه‌تو راستی‌یه‌که‌ی نازانن بۆ ده‌لێن: خودا فرمانی پێ کردووسن؟ خو شه‌ریعه‌تو فرمانی خودا به نیگا کردن بۆ پێغه‌مبهران نه‌بی نازاندی، له رێگه‌ی نیگای خوداوه بۆ پێغه‌مبهرانی نه‌بی ئاده‌میزاد له شه‌ریعه‌تی یه‌زدان تی ناکهن! ده‌ی خو ئێوه به‌هه‌توکه‌وه هه‌نده‌نه‌ی شه‌یتان ره‌فتار ده‌کهن درۆ له‌سه‌ر خودا هه‌لده‌به‌ستن!

ئایەتە کە دەربڕینی ناپەزایی بە بەرامبەر ئەوانە ی فەرمانکردن بە کردنی فاحیشتە پال پەرورەدگار دە دەن، گوێپایەلێ بۆ شەیتان دە کە نو بە نامۆزگاری ئەو تارانێ گەورە ئە نجام دە دەن کە چی بێ شەرمانەو ئەزانانە دە ئێتن: خودا فەرمانی بێ کردوین!!

لە هەمان کاتیشدا شایەتی دانە لە لایەن پەرورەدگارەو دە کە بناغە ی قسەکانیان گێلێ و ئە فامی بە، هۆی کەودەنی و بێ عەقڵییانە کە ئەو کردارە ناشیرینانە پال خودا دە دەن! ئە مجار پەرورەدگار ئەو ی رەت کردەو دە کە فەرمان بە فاحیشتەو خراپە کاری بکا. رۆی خیطاب دە کاتە پیغە مەبرو دە فەرموێ: ﴿قُلْ أَمَرَ رَبِّي بِالْقِسْطِ﴾ ئە ی (محمەد!) بەو موشریکانە بلێ: پەرورەدگاری من فەرمان بە فاحیشتەو خراپە کاری ناکا، بە لکو فەرمان بە دادپەرورە یو کاری چاکو سوود مەند دە کا، داوا دە کا ناده میزادان کاری چاک ئە نجام بە دە نو سیانە رەو بەردەوام بن لە سەر کاری چاکو زێدەرەو ی نە کەن. فەرمانتان بێ دە کا کە: ئە خۆتان رۆتو قووت بکەنەو، ئە بەرگۆ پۆشاکی حەراو زێدە درێژو زێدە پانو زێدە گرانبە ها لە بەر بکەن.

﴿وَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ﴾ هەرە ها ئە ی (محمەد!) پێیان بلێ: لە ناو هەموو مزگەوتێک کە خودا پەرستی تێدا دە کەن مافی رۆتێکردتان بۆ لای خودا بە دەن، بە ئەوای رۆتێکردنە کە ئە نجام بە دەن؛ نییەتی ساغو دلناگایی و لیبران بۆ رۆتێکردن لە پەرورەدگارتان هەبێ، چ ئەو عیباده ئە ی کە لە مزگەوتە کە یان لای مزگەوتە کە ئە نجامی دە دەن نوێژ بێ یان ئەواف بێ یان زیکرۆ خودا پەرستی بە کی تر بێ، دە بی ساغ بۆ خودایی!

﴿وَادْعُوهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ﴾ هاوارو پارانەو دە عیباده تان تەنها بۆ خودا بێ، هەر ئەو پەرستێزو روو لە بارە گای زاتی ئەو بکەن، روومە کە نە غەیری خودا و کەسی تر جگە لە پەرورەدگار بە شایستە ی پەرستش مەزانن، هاوارو پارانەو مە کە نە فریشتەو پیاو چاکو پیغە مەبران و پێتان وابێ پارانەو لەوانو گۆرەکانیان لە خواتان نزیک دە کاتەو وامەزانن پارانەو لە شێخو پیاو چاکو گۆرەکانیان بە شێکە لە نایینو سوود بە خشه!!

پاش ئەو ی بنەمای ئایینی دیاری کردو فەرمانو جله و گیری ئاراستە ی

پێغه‌مبهر و موسولمانان کردو ناره‌زایی خۆی ده‌رباره‌ی هه‌لۆیستو کردوه‌ی
 موشریکه‌کان ده‌ربهری، باسی زیندوو یونوه‌و حیسابو لیکۆلینه‌وه‌و پاداشو
 سزا ده‌کاوه‌فرموئ: ﴿كَمَا بَدَأَكُمْ تَعُودُونَ، فَرِيقًا هَدَىٰ وَ فَرِيقًا حَقَّ
 عَلَيْهِمُ الضَّلَالَةُ﴾ وه‌کوو چۆن له‌ سه‌ره‌تاوه‌ خودا ئیوه‌ی دروست کردوه‌و
 ناواش بۆ لای خودا هه‌گه‌رپننه‌وه‌، واته‌: ههر به‌و ده‌سه‌لاته‌ زیندووتان ده‌کاته‌وه‌
 که سه‌ره‌تا کاروانی ژیاقتانی ده‌ست پێکرد...

دوو پێرو تاقم بوون؛ ئاده‌مو خێزانی، شه‌یتانو جه‌ندرمه‌کانی، که
 ده‌شگه‌رپننه‌وه‌ بۆ لای خودا کۆمه‌لیکتان له‌گه‌ل ئاده‌مو دایکه‌ سه‌واو
 موسولمانانو راستاو خاوه‌ن باوه‌رو شوینکه‌وتوو پێغه‌مبهرانو گه‌ردنکه‌ج
 بۆ فه‌رمانو جله‌وگیریه‌کانی په‌روه‌ر دگا، کۆمه‌لیکیشتان سه‌رپێچیکارو
 تاوانبار له‌گه‌ل شه‌یتانو جه‌ندرمه‌کانی ده‌گه‌رپننه‌وه‌ بۆ لای خودا ریسواو
 شه‌رمزار! کۆمه‌لیکتان خودا هیدایه‌تی داوونو رێبازی خوداتان گرتوه‌، یا
 به‌ندی فه‌رمانو جله‌وگیریه‌کانی بوون.

کۆمه‌لیکیشتان گومرایان به‌سه‌ردا هه‌سه‌پی و جه‌سه‌پیوه‌، نه‌وانه
 شه‌یتانیان کردوه‌ به‌ پێشه‌واو شوینی که‌وتوون، ته‌ویش به‌ره‌و دۆزه‌خ
 راپێچیان ده‌کا، به‌ راستی شه‌یتان رابه‌رو پێشه‌وایه‌کی خراپو گومراکه‌ره‌.

خاوه‌نی مه‌نار ده‌فرموئ: ته‌م رسته‌یه‌ی نایه‌ته‌که‌ به‌لیغترینو
 کورته‌ترینو سه‌رتاساترینی قورئانه‌، چونکه‌ ده‌عوایه‌که‌ به‌لگه‌ی لیکچواندنی
 زیندوو یونوه‌ی قیامه‌تی به‌ دروستکردنی سه‌ره‌تای ئاده‌میزادی له‌خۆگرتوه‌.
 واته‌: په‌روه‌ر دگا چۆن سه‌ره‌تا به‌ ده‌سه‌لاتو توانای خۆی دروستی کردوونو
 به‌دییه‌یان ناواش دواي مردن زیندووتان ده‌کاته‌وه‌و روژی قیامه‌ت
 ده‌گه‌رپننه‌وه‌ بۆ لای، به‌لام له‌م حاڵه‌تاندا دوو تاقمو کۆمه‌لن:

١- کۆمه‌لیکتان خودا له‌ جیهاندا به‌ هۆی ناردنی پێغه‌مبهران هیدایه‌تی
 داوونو بریایان هیناوه‌ شوین په‌یامی پێغه‌مبهران که‌وتوونو به‌ راستی رویان
 له‌ خودا کردوه‌ راستالانه‌ خودایان په‌رستوه‌و که‌سیان نه‌کردوه‌ به‌ هاوه‌لو
 هاوشانی.

٢- کۆمه‌لیکیشیان گومرایی له‌سه‌ر جه‌سه‌پیوه‌و شوین شه‌یتان که‌وتوونو

گومرپی کردوونو له ریگای خودا لای داو، هه موو تاقوو کۆمه ئیکیش له سهر
چ نایینیک ژباوه له سهر نهوه ده مرئو له سهر چی ده مرئو له سهر نهوه زیندوو
ده کرتوو. مانای ﴿حَقَّتْ عَلَيْهِمُ الضَّلَالَةُ﴾ واته: گومراییان چه سپیوه
به هۆی چه سپینی هۆکاره کردار نامیزه کانیان، به ویستی خۆیان هۆکاری
گومرپابوونیان په پیره و کردوو، وه کوو ده فرموی: ﴿إِنَّهُمْ اتَّخَذُوا الشَّيَاطِينَ
أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ مُهْتَدُونَ﴾ واته: نهوانه که گوپرایه لی
نامۆزگاری شهیتان بوونو نهو تاوانو خراپه کارییهی له پیش چاوان جوان
کردو له دلپان شیرین بوو مانای وایه کارویاری خۆیان داوه ته ده ست شهیتانو
نهویان کردوو به فرمانده و گهوهی خۆیان وازیان له پهروه ردگاری زاناو
داناو بهرهم و به خشنده هیناوه؛ روویان له نهو خودایه وهرگپراوه که فرمان
به دادپهروهیو چاکه کاری ده کا جله وگیری له خراپه و فاحیشه ده کا!

که چی وپرای نهه به ههله چوونو تاوانکارییهیان پییان وایه نهوان
زینموونی کرارنو هیدایهت دراوونو واده زانن نهوهی که شهیتان به گوپیاندا
دهدا راسته و پیویسته په پیرهوی بکه!

نهوانه رووکردنه غهیری خوداو نوزانهوه و پاپانهوه له قسنو گوپی
پیغه مبهران و پیاوچاکان به ئومیدی نهوه له خودایان نزیک بکه نهوه. به تاییو
خودا په رستی ده زانو، پییان وایه که ناده میزاد تاوانیکی کرد پیویسته هانا
بو گوپی پیاو چاکیک بهرئو نهو ئیسکه رزیوانه بکاته تکاکار بو نهوهی
خودا لی خوش بی، واته: نهوانه واده زانن: خودا وه کوو پاشایه کی
سته مکار وایه تا یه کییک له پیاوه نزیکو دارو ده سته کان نه بیته تکاکارو
داوای لیبوردن بو تاوانیاریک نه کا لی خوش نابو. سهیره! خودا بو خوی
«هفرموی: ﴿ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ﴾ بانگم لی بکه ولامتان ده ده مهوه،
یان ده فرموی: ﴿وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ﴾ نیمه بو هه
ناده میزادیک له رهگی لامل لی نزیکترین، یان ده فرموی: ﴿وَهُوَ مَعَكُمْ
أَيْنَمَا كُنْتُمْ﴾ خودا له کهل ئیوهیه له هه شوئیک بن، ده هاو سه ده ها نایه تی
لهه جوړه هه که چی نهو خه لکه گیلو نه فامه ده چن له ده وری گوپیک

دهست ده کهن به پارانهوه و نوزانهوه به هیوای شهوه شهو ئیسکه رزیوانه
هاواریان بگهیهنته خوداو شهفاعه تیان بو بکهن!! -خودایه هاوار: به
هانامانهوه وهره وه سهر ریبازی راستو دروستی خۆت دلمان بچه سپینه -
نه مانخه یته ریزی نهوانه ی گومرانو پێیان وایه: هیدایهت دراون!

سهره زوربه ی تاقبو گرۆهه گومراکانی دونیا له کۆزو نوێ دا پێیان وایه:
له سهر حه قن، نهوانه یان له رووی لوتبه رزیو سهره قه یهوه کافرو بۆ پروان
بهرامبهر به حه ق، وه کوو نهوانه ی دژایه تی پیغه مبه ریان کردوو له سهرده می
خۆیان دا نهوه تا فیرعه ونو تاقمه که ی که نو موعجیزه ی هه زه رته ی موسایان
بینی، وتیان: سیه رو جادوئکی ناشکرایه.. سوور ده یانزانی که شهو
موعجیزانه له خوداوه ن به لام له بهر لوتبه رزیو خۆیه زلزان ی پشتیان لی
هه لکردو برویان پی نه کرد! وه کوو ده قه رموی: ﴿وَجَحَدُوا بِهَا
وَاسْتَيْقَنَتْهَا أَنْفُسُهُمْ ظُلْمًا وَعُلُوًّا فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ
الْمُفْسِدِينَ﴾ النمل/۱۴. ههروه ها وه کوو مله ورو سهرانی قوره یش -شهو
جهل- وه لیدی کوری موعیره - نه لنه ضری کوری نه لحاریت- و زۆری تریش
که خودا ده رباره یان ده قه رموی نهی (محمد!) ﴿فَانْهَمَّ لَا يُكْذِبُونَكَ وَلَكِنْ
الظَّالِمِينَ بآيَاتِ اللَّهِ يَجْحَدُونَ﴾ الانعام/۳۳.

نهم تاقبو گرۆ کافرا نه ی که له بهر لوتبه رزی ئیمانیان نه هیناوه و کۆمه لو
تاقمئکی که من له چاو نهوانه ی که له ریگای لاسایی کردنه وه ی کویرانه و
شوین کهوتنی وه سووه سه ی شهیتانه وه کافر بوون.. نهوانه ی که خودا
ده رباره یان ده قه رموی: ﴿قُلْ هَلْ نُنَبِّئُكُمْ بِالْأَخْسَرِينَ أَعْمَالًا الَّذِينَ
ضَلَّ سَعِيَهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ
صُنْعًا﴾ الكهف/۱۰۴. زوربه ی زانایان پێیان وایه: که سیئکه هه ولو کۆشش بدا
بو دۆزینه وه ی ریبازی حه ق، دوا یی شتیکی به حه ق زانی و شوینی کهوت نهم
ریبازه ی که نهم به حه قی ده زانی جیاوازی له گه ل په یامی پیغه مبه ر ﷺ بهر
مانای نهم نایمه ناکه موی، لای خودا به هانه ی هیهو مه عذوره، چونکه
نهوه وه ولی خۆی داوه و وه ی خۆی به خه رج داوه و خوداش ده قه رموی: ﴿لَا

يُكَفِّرُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا ﴿البقرة/٢٨٦﴾.

هه ندی له زانایان رستهی ﴿كَمَا بَدَأَكُمْ تَعُودُونَ﴾ نیان بهم شیوه مانا کردووه چۆن له سه ره تاوه دروستمان کردوون؛ کۆمه لیکتان هیدایهت دراوو کۆمه لیکتان گوهر، ههر بهو شیوه دروست ده کرینهوه!!

تیبنو عه بیاس ده فرموی: پهروه ردگار ئاده میزادی دروست کردووه. هه یانه به موسولمانو خاوهن بره، هه یانه به کافری دروستی کردوون، پهروه ردگار ده فرموی: ﴿هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ فَمِنْكُمْ كَافِرٌ وَمِنْكُمْ مُؤْمِنٌ﴾ التغابن/٢. پاشان زیندوویان ده کاتهوه هه یانه موسولمانه هه یانه کافر.

نهم رایه له گهل نمو فرموده ی که بوخاری له تیبنو مه سه وه ده ریوایهتی ده کا یه ک ده گریتوه که ده فرموی: ﴿قَالَ الَّذِي لَا إِلَهَ غَيْرُهُ، إِنَّ أَحَدَكُمْ لَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ الْجَنَّةِ حَتَّى مَا يَكُونُ بَيْنَهُ وَبَيْنَهَا إِلَّا ذِرَاعٌ فَيَسْبِقُ عَلَيْهِ الْكِتَابُ فَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ النَّارِ فَيَدْخُلُهَا، وَإِنْ أَحَدَكُمْ لَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ النَّارِ حَتَّى مَا يَكُونُ بَيْنَهُ وَبَيْنَهَا إِلَّا ذِرَاعٌ فَيَسْبِقُ عَلَيْهِ الْكِتَابُ فَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ الْجَنَّةِ فَيَدْخُلُهَا﴾.

به گوهری نهم ته فسیره دژایهتی یه ک له نیوان نایه قی ﴿كَمَا بَدَأَكُمْ تَعُودُونَ﴾ و نایه قی ﴿فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا فِطْرَةَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا﴾ الروم/٣٠. دیته کایه وه، فرموده یه کیش نه بو هوره یه ریوایهتی ده کا وه سه حیهین دا هه یه، پشتگیری نایه ته که ی سووره قی (الروم) ده کا ده فرموی: پیغه مبه ر ﴿كُلُّ مَوْلُودٍ يُولَدُ عَلَى الْفِطْرَةِ، فَأَبَاؤُهُ يَهُودَانِهِ وَيُنَصْرَانِهِ وَنَجْرَانِهِ﴾. بیکه وه گونجاندنی نهم دوو نایه ته ﴿هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ...﴾ و نایه قی ﴿فَطَرَهُ اللَّهُ...﴾ به تیبنی نه وه ش که ههر نایه تی که له دووانه هه دیشیک پشتگیری ده کا. بهم جوهر ده بی بلیین: پهروه ردگار سروشتی ئاده میزادانی له سه ره خودا ناسینو یه کتا په رستی و ته فسیری ره وان (٤٥٦)

دارشتوه و عه هه پهیمانی بهوه لی وه رگرتوون.

نه مجار که بهم شیوه سروشتی دارشتوونو دروستی کردوون، وای نه ندازه کیش کردوونو له عیلمی نهزه لی خوی دا زانیویهتی که کۆمه لیکیان خاوه ن باوه ر ده بزو کۆمه لیکیان کافر، تاقمیکیان کامه رانو خوشبه ختو هسته یه کیان به دبه ختو چاره رهش، پهروه رگه گار زانیویهتی که گۆرانکاری به سهر نه و فیطره ت و سروشته نه صلی به یان دا دی که له سهری دروستکراون، هه ندیکیان له حالی دووه میان دا له سهر نه و سروشته نامینو دوا ی تیمان هینان کافری هه لده بژیرن!

نایه ته کان راسته وخۆ نهوه ده گه یه نن که:

١- لاسایی کردنه وه ی کویرانه ی باوکتو باییران په سهند نیه عه قلو سروشت رهتی ده کاتمه، چونکه پهروه رگه گار هینزکی تایبهتی به ناده میزاد داوه ده توانی به هوی عه قلو جیاوازی نیوان حقو به تال بکا، پروانی و تیبفکری نه گهر باوکتو باییرانی له سهر ریگا راست بوون با شوینیان بکهوی، نه گهر گومرا بوون پتویهسته له ریبازیان دوور بکهویته وه واز له لاسایی کردنه و یان بین نه گینا نه قام نه زانو له سهر هه لن.

٢- پهروه رگه گار فرمان به دادوه ری و به رده وام بوون له سهر چاکه کردن ده کا هه رگیز خودا فرمان به خراپه کاری ناکا!

٣- پتویهسته موسولمان له کاتی خودا په رستی دا دوو خال به رچاو بگری:

أ- ده بی کرده وه خودا په رستی به که ی به گویره ی شریعت بی.

ب- ده بی خودا په رستی به که ی له دیارده ی هاوه ل دانان بۆ خودا دوور بی،

خودا په رستی به که ی ته نها بۆ خودایی خالصانه راستا لانه بی!

٤- پهروه رگه گار زیاد له تیمانو باوه ره سروشتی به که بۆ موسولمانان

هیدایه تو ته و فیک زیاد ده کا، سه رباری به کتایه رستی و ناسینه

فیطره تی به که ی، موسولمان به هوی کرده وه ی چاک تیمانو باوه ری زیاد ده کا!

ههروه کو چۆن به هوی هه سه وه سه وه نه ده نه ی شهیتان کۆمه لیک له ناده میزاد

گومرا ده بن.

له بهر دکردنی پۆشاکى جوان و خواردنو و خواردنه وهى خوڤ هه لاله
 *يَنْبَغِي عَادَمَ خُذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَكُلُوا
 وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ ﴿٣١﴾ قُلْ
 مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللَّهِ الَّتِي أَخْرَجَ لِعِبَادِهِ وَالطَّيِّبَاتِ مِنَ الرِّزْقِ قُلْ
 هِيَ لِلَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا خَالِصَةً يَوْمَ الْقِيَمَةِ ۗ كَذَلِكَ
 نَفُصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٣٢﴾

پاش نه وهى پهروه دگار فهرمانى به بهنده كانى كرد به دادپهروهى
 عه داله تخوازی و بهرده وام بوون له سهر چاكه له هه موو نیشیكندا داوامان لى
 ده كا كه له لای هه موو مزگه و تیکو بو هه موو خودا په رستى به ك پۆشاكى
 پاكو خاوین بپوشین.. ههروه ها خواردنو و خواردنه وهى بو هه لاله كردوین به
 مهرجیك زیده رهوى تیدا نه كهین.

نیبنو عه بباس ده فهرموى: عه به به كانى سهرده مى نه قامى به رووتى
 ته وافی كه عه به یان ده كرد؛ پیاوان به روژو ژنان به شهو، جا كه ده گه یشتنه لای
 مزگه و تى مینا پۆشاكه كانیان فریى ده داو به رووتى ده چونه ژوورى
 مزگه و ته وهو ده یان گوت نیمه له پۆشاكیكندا ته واف ناكهین تاوانمان پیوه
 كردبى!

نیمامى موسلیم له نیبنو عه بباسه وه ده گیریتسه وه ده فهرموى: ناهه تی
 سهر ده مى نه زانی ته وافی كه عه به ده كرد به رووتو قووتى ته نها پارچه
 په رویه كى ده خسته سهر (بیلامانه كهى) له كاتى ته وافتا به رووتى نه م
 شیعه به یان ده خوینده وه:

الْيَوْمَ يَبْدُو بَعْضُهُ أَوْ كُلُّهُ وَمَا بَدَا مِنْهُ فَلَا أَجْلُ

نیتر نه م نایه تانه هاتنه خوارى نه م دیاردانه ی یاساغ كردن!
 هه نیمامى موسلیم له سه حیه كهى دا له عوره وه رىوایت ده كا كه

ده فرموی: عمره به کان له سمرده می نه زانی دا جگه له قوره یشی به کان ته وافی که عبه یان به رووتی نه نجام ده دا. قوره یشی به کان که نازناوی (الحمس) یان بو خویان دانابوو^{۲۱} تهوان به پۆشاکه وه ته وافیان ده کرد، خێله عمره به کانی تر به رووتی ته وافیان ده کرد مه گهر قوره یشی به کان پۆشاکیان پی بدانیه! پیاو پۆشاکي بدایه به پیاو نافرته به نافرته.

له لایه کی تره وه قوره یشی (حمس) یه کان له موزده لیفه ده مانه وه خه لکانی تر ده چونه عمره فات. له سهرچاوه ی تردا هاتوه ده لی: قوره یشی به کان ده یانگوت: ئیمه خاوه نی که عبه ین هر عمره بیک هات بو حج ده بیت له پۆشاکي ئیمه دا نه واف بکا که هاته ناوچه ی ئیمه ده بی له خۆراکی ئیمه بخوا! که سیك بهاتایه بو حج و دوستیکی قوره یشی نه بوايه پۆشاکي بداتی و پاره شی نه بوايه پۆشاک به کری بگری ده بوايه یان به رووتی ته واف بکا یان پۆشاک بکری، که له ته وافه کهش ده بو وه ده بوايه پۆشاکه که فری بداو کهس دهستی نه کاتی! بهم جوړه پۆشاکه ده گوترا فری دراو.

نیتر عمره به کان له سمر ته م نه فامی و نه زانی به مانه وه ههتا به مروهر دگار چه زه رته ی موحه مده دی کرده پیغه مبهرو بانگه وازی نیسلامی ده ست پیکرد ته م نایه تانه ی ناردنه خواری بانگدهری پیغه مبهرو ﷺ بانگی راهیشتو رایگه یاند که نابی له مهودوا هیچ کهس به رووتی ته وافی که عبه بکا.

ده فرموی: ﴿يَا بَنِي آدَمَ خُذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ﴾ نه ی کۆمه لی ئاده میزاد! جوانی و شوخو شهنگی خۆتان له کاتی نه نجام دانی هه موو تاعه تیك بنوینن له کاتی نوێژ یان ته وافدا پۆشاکي خۆتان له بهر بکهن. مبهست به (زینة) پۆشاکي جوانه، که مترین پۆشاک نه وه به شهرمگا داپۆشی، داپۆشینی شهرمگا له نوێژو ته وافدا واجبو پیویسته! جگه له داپۆشینی شهرمگا داپۆشینی شوینه کانی تری جهسته سوننه ته، شهرمگای

^{۲۱} الحمس: کۆی (احمس) ه واته: ته ند رهو نازاو به غیرته. چونکه زنده رهویان له نایین دا کردبوو ته م نازناویان هه بوو.

پیاو - وه کو له پیشه وه گوترا: نیوان ناوکتو نه ژتویه. جهسته ی ئافره ت هه مووی شهرمگایه جگه له دوو ده ستو ده مو چاو.

پۆشاک دیار ده یه کی بهرزو پیروزی شارستانییه، فرمان به داپۆشینی شهرمگا له یاسا جوانه کانی ئیسلامه، هه ر ئیسلام بوو هۆزه عه ره بو نا عه ره بی له دوا کهوتووی هه لسو کهوتی ناژه لئی رزگار کرد، هه دیتیکیش هه یه پشتگیری مانای نایه ته که ده کا ده باره ی پتویستی داپۆشینی شهرمگا، طه بهرانی و به یه قی له ئیبنو عومره وه ده گێر نه وه که پیغه مبه ر ﷺ فرموویه تی: (إِذَا صَلَّى أَحَدُكُمْ فَلْيُبَسِّ ثَوْبَهُ، فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ أَحَقُّ مِنْ تَزَيَّنَ لَهُ فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ ثَوْبَانِ، فَلْيَأْتِزْ إِذَا صَلَّى وَلَا يَشْمَلْ أَحَدُكُمْ فِي صَلَاتِهِ اشْمَالَ الْيَهُودِ). هه رکاتی یه کی له ئیوه ویستی نوێژ بکا با ده ریۆ کراسی له بهر بکا، چونکه پهروه ر دگار له هه موو کهس شیاوتر که له کاتی خۆرا ناندنو راوه ستان له خزمه تیا پۆشاک ی پاکتو خاوینو جوانی بو له بهر بکری، که سیک دوو پۆشاک ی نه بوو با به لایه نی که مه وه ده ریۆی له پی بکا.....

نه مجار پهروه ر دگار فرمانی ئاراسته ی ئاده میزادان کردو پیی راگه یاندن که خواردنو خوارد نه وه ی پاکتو خاوینیان بو ره وایه به مه رجیک زیده ره وه ی تیدا نه که نو فرمووی: ﴿وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ﴾، نه ی کۆمه لی ئاده میزاد! بو هه ر یه کییک له ئیوه ره وایه خواردنو خوارد نه وه ی پاکتو خاوین بخاوا بخواته وه، ده ی ئیو له خواردنو خوارد نه وه ی پاکتو به تاوه له ززه ت بخۆنو بخۆنه وه و زیده ره وه ی مه که ن، به لکو به شیوه یه کی مام ئاوه ندیو میان په وه ی که لکیان لی وه ریگرن، نه نه وه نده که م بخۆن که پیدایستی جهسته تان دابین نه کا، نه نه وه نده ش زۆر بخۆن که زیان به جهسته و بیرو هۆشتان یگه یه نی، رژدو به خیل مه بن دلتان نه یه به گوێره ی پتویست له مالی خۆتان بخۆن، نه وه نده ش ده ست بلاوو موسریف مه بن زیاد له پتویست مالو دارایی خۆتان خه رج بکه ن! دلنیا بن خودا نه وانه ی خۆش ناوین که زیاده ره وه ی ده که ن له خواردنو خوارد نه وه دا واته:

سزایان ده داو تۆله یان لی ده ستینی!

نیمامی نه حمه ده له عه بدو لای کوری عه مر ریوایه ده کا که پیغه مبهرم ﷺ فرموویه تی: (کلوا واشربوا والبسوا وتصدقوا من غیر خیلة و لاسرف، فان الله يحب ان یری اثر نعمته علی عبده). بخۆنۆو بخۆنه وه، پۆشاک بیۆشن به شیوه یه کی میانه رهوی نه رۆدی تیدا بکه نه هه ست بلاوی، چونکه پهروه ردگار پیتی خوشه دیار ده ی نیعمه تی به سه ره به نده ی خۆیه وه ببینری..

نیمام نه حمه ده نه ساتی و تیر میذی له مه عدی که ریه وه ده لی: له پیغه مبهرم ژنه وت ده یفرموو: (مَا مَلَآ ابْنُ آدَمَ وَعَاءٌ شَرًّا مِنْ بَطْنِهِ، حَسَبَ ابْنِ آدَمَ أَكْلَاتٍ يَقْمَنَ صَلْبُهُ، فَإِنْ كَانَ فَاعِلًا لَا حَالَةَ، فَنُلْتُ إِطْعَامِهِ وَنُلْتُ لِشَرَابِهِ وَنُلْتُ لِنَفْسِهِ) ناده میزاد هیچ کیسه یه ک پر ناکات خراپه تریی له گه ده ی! به سه یۆ ناده میزاد سی یارو پشتی قایم بیۆ هیۆو توانای به نه ی ته گهر هه ره ده بوو بخوا با گه ده ی بکاته سی به ش به شیک یۆ خواردن به شیک یۆ خواردنه وه به شی سییه میش یۆ هه ناسه و ئیسرا حه ت، بری له زانیانی سه له ف و توویانه: پهروه ردگار هه موو زانیاری ته نه دروستی له ئیو نایه تدا کۆ کردۆ ته وه ﴿كُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا...﴾ ئیسراف: واته: زیده په وه ی سنوور شکینی له هه موو شتیکدا پهروه ردگار پیتی خوشه نه وه ی به حه لالی داناه به حه لالی بزانی، نه وه ی به حهرامی داناه به حهرامی بزانی، نه وه فرمانی پی کردوین به میانه په وه ی، کهوابی نابی سنوور به زینی بکه ین جا سنوور به زینی به که سه روشتی بیۆ وه کوو خۆتینوو کردنۆ خۆ برسی کردن، یان زیده په وه ی له ناو خواردنه وه وۆر خۆریدا، یان سنوور به زینی به که له رووی ماده دی به وه بیّت. به م جوړه زیاد له ده ست که وت خه رج بکات، یان سنوور به زینی شه رع ی بیّت به م جوړه په نا به رته به ره خواردنی مر داره وه بوو و خۆینۆ گوشتی به رازو نه و کوشتی یانه ی یۆ غه یری خودا سه ره ده برینۆ له کاتی سه ره بریندا ناوی غه یری خودایان له سه ره ده بری...هتد...هه ره وه ها خواردنۆ خواردنه وه له ناو

نامیزی زێڤو زبۆدا به زێده‌ره‌وی حسیب ده‌کریۆ حه‌رامه‌، هه‌روه‌ها له‌به‌ر کردنی پۆشاکێ ناوڕیشم بۆ پیاو به‌ زێده‌ره‌وی حلیبه‌. هه‌روه‌ها نه‌گه‌ر پیاو له‌ پۆشاکو هه‌لسرو که‌وت‌دا لاسایی ئافه‌رت به‌کاته‌وه‌و یان به‌ پێچه‌وانه‌وه‌ به‌ر جله‌و‌گیری نایه‌ته‌که‌ ده‌که‌ویۆ کاره‌که‌ی زێده‌ره‌وییه‌...

به‌ کورتی خواردن و خواردنه‌وه‌ پێویستیاتی ژبانی ئاده‌میزادن، به‌لام دوو تا‌قم ده‌ریاره‌ی خواردن و خواردنه‌وه‌ سه‌ر‌لێشی‌اون:

١- تا‌قمی به‌خیل و رژدو نه‌وانه‌ی خۆیان کردووه‌ به‌ ره‌به‌ن و خه‌لوه‌کێش نه‌مانه‌ وازیان له‌ خواردن و خواردنه‌وه‌ی به‌تا‌م و له‌زه‌ت هێناوه‌، به‌ بێ به‌ل‌گه‌ به‌ ناوی نایینه‌وه‌ شه‌م شتانه‌یان له‌ خۆ قه‌ده‌غه‌کردووه‌، یان دلیان نایه‌و ده‌ستیان ناچێته‌ مالی خۆیان.

ب- تا‌قمی ده‌ست به‌لا و موس‌ریفه‌کان نه‌وانه‌ی زێده‌ ره‌وی له‌ خواردن و خواردنه‌وه‌دا ده‌که‌ن و هه‌موو هی‌وا و ئاوتیان خۆش رابواردن و خواردن و خواردنه‌وه‌ی شتی خۆشه‌، وه‌کو ئاژهل ده‌له‌وه‌پێن و کۆ له‌ هه‌چ ناکه‌ن هه‌چ سنوورێک بۆ خۆیان دانانین.

ئه‌م‌جار په‌روه‌رگار سه‌ره‌زه‌نشتی نه‌وانه‌ ده‌کا که‌ به‌بێ به‌ل‌گه‌و به‌بێ هۆ شتی حه‌لال له‌ خۆیان یاساغ ده‌که‌ن و فه‌رمان به‌ پێغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌کا: که‌ به‌ شیوه‌ی په‌رسیاری ئه‌نکار نامێزو نا‌په‌زایی ده‌رپه‌ین به‌و مه‌شریکانه‌ بلێ: که‌ له‌ خۆیانده‌وه‌ به‌ بێ به‌ل‌گه‌ شتی پاکو خا‌وین له‌ خۆیان قه‌ده‌غه‌ ده‌که‌ن ده‌فه‌رموی: ﴿قُلْ مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللَّهِ الَّتِي أَخْرَجَ لِعِبَادِهِ وَالطَّيِّبَاتِ مِنَ الرِّزْقِ﴾ پێیان بلێ: کێ نه‌و که‌لو په‌لو نامێرو کالایانه‌ی ده‌بنه‌ هۆی جوانی ئێوه‌ یان نه‌و رزق و رۆژی‌یه‌ی خودا بۆ به‌رژه‌وه‌ندی ئێوه‌ی دروست کردووه‌، به‌ حه‌رام داناه‌وه‌؟؟ کێ پۆشاکو نامێری رابواردن و خۆش گوزه‌رانی قه‌ده‌غه‌ کردووه‌؟! کێ ماده‌ده‌ خامه‌کانی نه‌و هۆکار و نامێرانه‌ی به‌دی هێناون که‌ ده‌بنه‌ مایه‌ی خۆش گوزه‌رانی ئێوه‌؟ کێ عه‌ق‌لو زانیاری شیوه‌ی به‌کاره‌ینانو سود بیه‌نین له‌و ماده‌دانه‌ی قیری ئێوه‌ کردووه‌؟ واته‌: خواردن و خواردنه‌وه‌ی حه‌لال و پاکو خا‌وین، هه‌روا له‌به‌رکردنی پۆشاکو خۆپازاندنه‌وه‌و رێک‌و‌پێکی حه‌لال و ره‌وایه‌و خودا بۆ به‌رژه‌وه‌ندی ئێوه‌ ماده‌ده‌ خامه‌که‌یانی به‌ده‌یه‌یناوه‌و

عه قلو زانیاری به کارهێنانو سوود لی بینینیانی قیزکردونو خیطایی ناراسته کردون که به میانه رهوی به کاریان بیننو سوودیان لی وهریگرن!! جا نه گهر کافره کان وه لامیان نه بوو، یان وه لامه که یان وه کوو پیویست نه بوو ﴿قُلْ هِيَ لِلَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا خَالِصَةٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ﴾ بلئی نهو خواردنو خواردنه وه به تامو خوشانه، پۆشاکێ جوانو نامییری خۆرازاندهو. تایبه ته بو پرواداران، له راستی دا خودا بو نهوانی دروستکردونو ناموسولمان به هوی نهوانه وه سوودیان لی ده بینن، جا نه گهر له ژیانی دنیادا کافره کان هاویه شی خاوهن پرواکان ده کهن لهو خۆشی و رابواردنو خواردنو خواردنه وه یه دا نه وه با یزانن له رۆژی قیامهت دا نهو رابواردنو خۆرازاندهو یه تایبه ته به پرواداران وه، کهس له کافره کان هاویه شییان ناکا، چونکه به ههشت له بی پروایان قه ده غه یه ﴿كَذَلِكَ نُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ﴾ بهم جوړه شیکردنه وه روونکردنه وه یه که ده باره ی رزقو رۆژی و پۆشاکو نامییری خۆرازاندهو ته نجامان دا ههر تاواش نیشانهو به لگه کانی راستی ئایینو تهواوتهی شەرعو راستگویی پیغه مبهرو ریکو پیکی یاساو شریعت شی ه کهینه وه بو که سانییک زانستی کۆمه لناسی و ده روونناسی و ته ندرستی و.... هتد یزانن، بهرژه وه ندی ئاده میزاد ده ست نیشان بکه نو هه ول بدهن بو دهسته بهرکردنی مافه کاریان، له بوونه وه وره بیننه وه و په ندی لی وهریگرن، گوئی بو قسه و تاخوتن را بگرن چاکو خرابی لیک جیا بکه نه وه شوین قسه باشو به سووده کان بکهون، نهک بو که سانییک که نه فامو نه زانن ناگاداری نه زانیاری و زانستانه نینو نازانن بو بهرژه وه ندی خه لکی به کاریان بینن، گوئی به زانستو زانیاری پیویست بو پیشکهوتنو شارستانیته نادهن، نه گهر قیزیشیان بین بو سوودی کۆمه ل به کاریان ناهین!

به راستی ته م ئایه ته به لگه یه له سهر نه وه که ئایینی ئیسلام ئایینیکی تهواوو بی عه یبو له که یه، ئایینیکی قاییمو پتهوو توکمه یه، لاشه و گیان به شیوه یه کی هاوتهرازوو پهروه ده ده کا، وزه ده دا به جهسته و وره ده دا به گیان، بو نه وه ی ئاده میزاد به سهر ته نگو چه له مه ی ژبان دا زال بیو سهر که وتوو بی، بتوانی تهرکی سهرشانی خۆی جی به جی بکا، رۆلی خۆی که

جینشینی به له سهر زهوی - وه کوو پتویست نه نجامی بدا!

نهوهی لهم نایه تانه تیپینی ده کری نهوهیه: که نایینی نیسلام بهرنامهی ژبانه، له هه موو بواریکدا بو هه موو شوینو کاتیکی یاساو نیظامی بو ناده میزاد داناره، هیچ کونو که له بهرکی ژبانی به بۆشی نه هیشتهوه، بو هه موو گیروگرفتیک حهلی ههیه، بو هه موو رووداویک بریارو هوکمی رهسای بی عهیبی ههیه. بریاریک لهو یاساو نیظامی نیسلام نهوهیه که پۆشینی پۆشاککی به پتویست داناره، داپۆشینی شهرمگای له سهر هه موو کهس واجب کردوه، چونکه له بهرکردنی پۆشاککی پاکو خاوینو داپۆشینی شهرمگا دیارهیهکی شارستانی و نیشانهی ههستی بهرزو سروشتی خاوینه، ههروهه به رهوا دانانی خواردنو خواردنهوهی پاکو خاوینو به لهزهت به شیوهی مامناوهندی میانهرهوی بهلگهیه له سهر نهوهی که نایینی نیسلام نایینتیکی میانهرهوو گونجاوه بو هه موو کاتو شوینیک.

داپۆشینی شهرمگا هه موو کاتیکی پتویسته بهلام له کاتی نوێژداو له کاتی تهوafدا یان له کاتی کۆبوونهوهی ناده میزاداندا پتویست تر نایه تی ﴿خُذُوا زِينَتَكُمْ...﴾ به روونی نهوه دهگهیهنی که داپۆشینی شهرمگا پتویسته. زوربهی زانایانی نیسلام پێیان وایه داپۆشینی شهرمگا فرزیکه له فرزهکانی نوێژ، بهلکو نیمامی نه بههری دهفرموئ: داپۆشینی شهرمگا بۆخۆی فرزیککی سهر بهخۆیهو پتویسته له کاتی نوێژو غهیری نوێژدا شهرمگای خۆمان داپۆشین، ئهم رایه راستره چونکه پیغه مبهرو که میسوهری کوری مهخره مهی به رووتی بینی پی فرموو بو کراسه کهت له بهر بکهو به رووتی مهسوپیرهوه.

نایه تی ﴿كُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا...﴾ بهلگهیه له سهر نهوه که خواردنو خواردنهوهی پاک هه لالو ره وایه به مهرجیک زیده ره و پێیان تیدا نه کری.

جه صصاص دهلی: ظاهیری نایه ته که نهوه دهگهیهنی که خواردنو خواردنهو واجب بی به مهرجیک به شیوهیهکی میانهرهوی به کار بهیندرین، جا له هه ندی کاتو شویندا نیباجه دهگهیهنی له هه ندی شویندا بو وجوبه،

لە هەركاتیك نەخواردنۆ نە خواردنەوه ترسی ئەوهیان لی نەدەكرا كە زیان بە
جەستە بگەیەنن ئەوه نەمرەكە بۆ ئیباحەیه ئەگەر ترسی زیان لی
كەوتنەوهیان لی دەكرا فەرمانی نایەتەكە بۆ جووبە. واتە: هەركاتی بە
خۆگرتنەوه لە خواردنۆ خواردنەوه ترسی زیان گەشتن بە جەستەیتیدا بوو
یان بێ هیزی تیدا دروست دەبوو بە جۆریك كە نەیدەتوانی ئەرکەکانی
سەرشارنی ئەنجام بدا ئەوه ئەو كاتە خواردنۆ خواردنەوه واجیه.... كەسیك
شتیكی حەلال حەرام بكاو بەبێ بەلگە خواردنۆ خواردنەوهی پاكو خاوین یان
لەبەر كردنی پۆشاكی جوانو رازاوه خاوین لە خەلكی قەدەغە بكا دەچیتە
پێپری زیدەرەوییهوه. هەر وەكوو چۆن لەبەر كردنی پۆشاكی زیسر ناییتە
خوداپەرستیو ئەو جۆرە پۆشاكە پۆشاكی تەقواكاران نیە. بەلكو پیاوێ زاناو
خودا پەرستەكانی ئیسلام دابو نەرتیان وابوو كە لە روژانی هەینیو جەژنۆ
موناسەباتی تایبەتی دا جوانترینو پاكو خاوینترین و چاكترین پۆشاكیان
دەپۆشی! هیچ كاتی هەلبژاردنی قوماشی باشو جوانیان بە لاوه ناشیرین
نەبووه!

دەگێرنەوه تەمیمی داری پۆشاكیكی كۆری بە هەزار دیرەمی زیو و
نوژیشی پێوه دەكرد. مالیكی كۆری دینار پۆشاكی باشی عەدەنی دەپۆشی.
بە كورتی نایینی ئیسلام نایینی واقعیو ژیا نە ماددەو گیان پێكەوه
دەگونجینی. ئامانجی ئەوهیه: بە هۆی بیروباوهرو ئەخلاقو رەوشتەوه
ئادەمیزاد بگەیەنیتە كەمالی مەعنەوی، لە هەمان كاتدا هەولێ ئەوه دەدا:
كە ئادەمیزاد بگاتە كەمالی ماددی جەستەیی رێكئۆ پێكئۆ ساغو بێ دەرد
پەرور دە بكا، بۆ ئەوهی بتوانی ئەرکەکانی خوداپەرستی ئەنجام بدا، جیهادو
تێكۆشان لە رێگەی خودادا جێبەجێ بكا، وازەینان لە خواردنۆ خواردنەوه
جەستە زەبوون دەكاو هیزو توانای كەم دەكاوسەرەنجام ناتوانی ئەرکەکانی
سەرشارنی ئەنجام بدا. ئادەمیزاد لەسەر زەوی جێنشینی پەرورەدگارە،
ئەمەیندارو فەرمانڕەوایە بەسەر خێرو خێراتی زەوی دا، بەر پرسیارە لە
پێشكەوتنی ولاتو لە ئەنجام دانی ئەرکەکانی سەرشارنی لەبارەیی پێشكەوتنی
ولاتو پێشپێكی لە دابین كردنی پێوستی بە كانی ژیا نو گەشە كردنی كشتو

کالو پیشه سازی و نابوری و زانیاری و ژشنبیری و کۆمه لئاسی....هتد.

بنه مای شته یاساغ کراوه کان ۞ ناده میزاد

قُلْ إِنَّمَا حَرَّمَ رَبِّيَ الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ وَالْإِثْمَ وَالْبَغْيَ بِغَيْرِ
الْحَقِّ وَأَنْ تُشْرِكُوا بِاللَّهِ مَا لَمْ يُنْزَلْ بِهِ سُلْطَانًا وَأَنْ تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ مَا

لَا تَعْلَمُونَ ﴿٣٣﴾

له وه پیشه پمروه ردگار ناره زایی خۆی ده بپی بهرامبهر موشریکه کان که له
خۆیان هه هه لال هه رام ده کهن، پۆشاکێ ریکو پیکو خواردنو خواردنه وهی به
تاو له زهت به بی به لگه له خۆیان یاساغ ده کهن! ته مجار لی هه دا باسی
جۆره کانی هه رام یاساغ کراوه کان ده کاو بنه ماکانیان ده ست نیشان ده کا.

که له بی ده لی: کاتی که موسو لمانه کان پۆشاکیان پۆشی و ته وافی
که عبه یان کرد موشریکه کان ره خنه یان لی گرتو لاقرتییان پی کردن، نیتر
ته م ئایه ته هاته خوارێ فمرووی: ﴿قُلْ إِنَّمَا حَرَّمَ رَبِّيَ الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ
مِنْهَا وَمَا بَطَنَ، وَالْإِثْمَ وَالْبَغْيَ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَأَنْ تُشْرِكُوا بِاللَّهِ مَا لَمْ يُنْزَلْ بِهِ
سُلْطَانًا وَأَنْ تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ﴾ ته ی موحه مه ده! به و
موشریکه نه و خه لکی تریش بلی! که نه و شتانه ی خودا هه لالی کردوون ته وان
به بی هۆ به لگه هه رامیان کردوون، پیان بلی: پمروه ردگاری من ته نه ها ته م
پینج شتانه ی هه رام کردوون که بنه مای هه مو شته هه رامه کانه،
هه رامییه که یان به شیوه یه کی به رده واه هه مه کاتی به له سه ر هه مو میلله ت
پیویسته که بزانه: ته مانه به هه یج جۆری که له هه یج شوئی که دا هه لال نیتر
نابن. ته و شته هه رامانه ش ته مانه:

١- فاحیشه ج به ناشکرا بی یان به نه ینی. فاحیشه: بریتی به له کردار و
گوفتاری که له خراپی دا تیان په راندی واته تاوانی گه وره ی و ه کوو زیناو
دزی و یاخی بوون له فرمان په وای موسو لمان....هتد.

٢- تاوانی بچووک (اثم) بریتی به هه ر شتی که به تاوان حلیب بکری ت

نه‌گاته پله‌ی تاوانی گه‌وره وه‌کوو ته‌ماشاگردنی نافره‌تی نامه‌هره‌م به‌چاوی خیانه‌تکاریه‌وه. هه‌ندی‌ک پێیان وایه (اثم) به‌مانا تاوانه به‌گشتی چ تاوانی گه‌وره بێت چ تاوانی به‌چوک بێ نه‌و کاته عه‌طفی (عام) به‌یو سه‌ر (خاص).

٣- سه‌مه‌کاریو سنوور به‌زێنی له‌ خراپه‌ کاریو پێشیل گردنی مافی که‌سانی تر، له‌ نایه‌ته‌که‌دا سنوور به‌زێنی په‌یوه‌ست کرد به‌ وشه‌ی ﴿بَغِیْرَ الْحَقِّ﴾ وه‌ واته‌: سنوور به‌زێنی به‌که‌ی به‌ ناحق بێ نه‌گه‌ر له‌ به‌ر به‌رژه‌وه‌ندی گشتی بوو به‌ ره‌زامه‌ندی ناحقی لی‌کرا‌بو نه‌وه به‌سنوور به‌زێنی حلیب نا‌کریو ناحقی نه‌یه.

٤- شه‌ری‌ک دانان بو‌ خودا نه‌مه‌ گه‌وره‌ترین تاوانه‌و لی‌خو‌شبوونی نه‌یه هاوه‌لدانان بو‌ خودا نه‌وه‌یه: وێپای په‌رستنی خودا به‌تێک یان که‌سی‌کی تر به‌پرستی، به‌بێ به‌ل‌گه‌و نیشانه‌ی راستو دروست، به‌ بێ نه‌وه‌ی له‌ رێگای نی‌گاوه به‌ل‌گه‌ی خودایه‌تی نه‌و شته‌ی پێ گه‌یشته‌ی، وه‌کوو له‌ نایه‌تی‌کی تر‌دا ده‌فرمو‌ی: ﴿وَمَنْ يَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ لَا بُرْهَانَ لَهُ بِهِ فَإِنَّمَا حِسَابُهُ عِنْدَ رَبِّهِ، إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الْكَافِرُونَ﴾ المؤمنون/١٣. نه‌مه‌ نه‌وه ده‌گه‌یه‌نی که‌ به‌ل‌گه‌و ده‌لیل بنا‌غه‌ی راستی بی‌روباوه‌رن، هه‌یچ نی‌مانو بی‌روباوه‌رنیک په‌سه‌ند نه‌یه‌و قبو‌ل نا‌کری به‌ بێ نی‌گای خودایه‌ی، بی‌روباوه‌رن کاتی‌ک په‌سه‌نده که‌ نی‌گای نا‌سمانی گه‌یا‌ندیه‌تیو به‌ل‌گه‌و ده‌لیل په‌شتگیری بکا.

٥- قسه‌ هه‌له‌به‌ستن به‌ده‌م خوداوه، به‌ بێ نه‌وه‌ی به‌ل‌گه‌و زانیاری‌یه‌کی هه‌بێ، بوختان به‌ ده‌م خوداوه هه‌له‌به‌ستی نی‌دی‌عای نه‌وه بکا خودا من‌دالی هه‌یه یان خێزان و هاوه‌لی هه‌یه، یان به‌ بێ به‌ل‌گه‌ شتی‌ک که‌ خودا حه‌لالی کردوه حه‌رامی بکا، یان به‌ پێچه‌وانه‌وه، فتوا به‌رای خۆی بداو ته‌شریع دا‌بنی، نه‌وه حه‌رام بکاو نه‌مه‌ حه‌رام بکا، هه‌یچ به‌ل‌گه‌و ده‌لیلی شه‌رع‌ی به‌ ده‌سته‌وه نه‌بێ جگه‌ له‌ هه‌واو ئاره‌زووبازی خۆیو تا‌کپه‌وی نی‌دی‌عای نو‌بخوازیو نی‌جته‌یه‌اد کردنو خو‌گون‌جان‌دن له‌گه‌ل رۆژ‌گا‌ردا. رێگه‌ی نی‌جته‌یه‌اد نه‌به‌ستراوه له‌ هه‌موو کاتو شو‌نی‌ک‌دا ده‌توانی نی‌جته‌یه‌اد بکری به‌لام ده‌بێ مه‌رجه‌کانی به‌ ته‌واوی ده‌سته‌به‌ربن هه‌ر که‌سی‌ک مه‌رجی نی‌جته‌یه‌ادو

تیکۆشانو لیکۆلینه‌وه‌ی تیدا هه‌بوو ده‌توانی: نیجته‌یه‌دا بکاو رای خۆی
«ربرپۆ ئه‌و کاته: قسه‌و فتواکانی ده‌بنه‌ شەڕ پەڕه‌و بیان ده‌کریۆ به‌شیکن
له‌ شەڕه‌تی ئیسلام.

لێره‌دا پرسیارێک سه‌ری هه‌لداوه‌و ده‌گوتری له‌ نایه‌ته‌که‌دا وشه‌ی (انما)
که‌ کورت هه‌له‌ینان ده‌گه‌یه‌نی. که‌وابی نایه‌ته‌که‌ی ئیر « که‌ له‌ پێشیه‌وه‌ وشه‌ی
(انما) هه‌یه‌و ئینجا پینج شتی حه‌رام ریز ده‌کا ئه‌وه‌ ده‌گه‌یه‌نی که‌ شته‌
حه‌رامه‌کان له‌و پینج شتانه‌دا کورت هه‌له‌یندراون. ده‌ی خۆ جوړه‌کانی حه‌رام
زۆرنو له‌و پینج شتانه‌ تێپه‌ڕ ده‌کهن؟!

له‌ وه‌لام‌دا ده‌لێین: جینایاتو ده‌ستدریژی کردن پینج جوړن:
یه‌که‌م: ده‌ست درژی کردنه‌ بۆ سه‌ر نه‌سه‌بو رسته‌ی خیزان که‌ بریتی‌یه‌
له‌ داوێن پیسیو به‌شیکه‌ له‌ فاحیشه‌.

دووه‌م: ده‌ستدریژی کردنه‌ بۆ سه‌ر عه‌قل که‌ به‌ هۆی عه‌ره‌ق‌خواردنه‌وه‌
په‌یدا ده‌بیۆ به‌ (اثم) حلیبه‌.

سێهه‌م: چواره‌م: ده‌ست درژی کردنه‌ بۆ سه‌ر نامووسو گیانو مالو
سامان ته‌مه‌ش به‌ رسته‌ی ﴿وَالْبَغْيِ بِغَيْرِ الْحَقِّ﴾ ناماژه‌ی بۆ کراوه‌.

پینجه‌م: ده‌ست درژی کردنه‌ بۆ سه‌ر تاییه‌ن ته‌میشه‌ به‌ دوو جوړ ده‌بیۆ:
یه‌که‌میان تانه‌و ته‌شه‌ر دان له‌ یه‌که‌تاپه‌رستی به‌م جوړه‌ هاوه‌ل بۆ خودا
دابهری، به‌ر رسته‌ی ﴿وَأَنْ تَشْرِكُوا بِاللَّهِ﴾ ناماژه‌ بۆ ئه‌م جوړه‌ ده‌ست
درژی‌یه‌ کراوه‌.

دووه‌میان ده‌م کوتان له‌ تاییه‌نی خوداو قسه‌ تیداکردنی به‌ ته‌زانی و بی
به‌لگه‌، ئه‌م جوړه‌ش به‌ رسته‌ی ﴿وَأَنْ تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ﴾
ناماژه‌ی بۆ کراوه‌.

که‌واته‌ بنه‌ماو شته‌ سه‌ره‌کی‌یه‌که‌ی حه‌رامو یاساغ کراوه‌کان ته‌م پینج
جوړه‌ن حه‌رامه‌کانی تر وه‌کوو لقو پۆی ته‌م پینجانه‌ وان، باسکردنی ئه‌و
پینجانه‌ به‌ واتا باسکردنی هه‌موو جوړه‌کانی حه‌رامه‌. ئیتر به‌ کاره‌ینانی
وشه‌ی (انما) که‌ نامیری هه‌سه‌رو کورت هه‌له‌ینانه‌ له‌ جی خۆیدا‌یه‌.

تەمەنی ژیانو دەسه‌لاتی هه‌موو گهل و تاکیک
 وَلِكُلِّ أُمَّةٍ أَجَلٌ فَإِذَا جَاءَ أَجَلُهُمْ لَا يَسْتَأْخِرُونَ
 سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ ﴿٣٤﴾

پاش ئەوێ پەرۆردگار هه‌لالو هه‌رامی روون کرده‌وه، پۆشاکێ ره‌واو
 رزقو روژی هه‌لالی ده‌ستنیشان کرد، پاشان باسی بنه‌مای شته‌ هه‌رامه‌کانی
 کرد؛ نه‌مجار لێره‌دا باسی ئەوه‌ ده‌کا که هه‌موو گهل و نه‌ته‌وه‌یه‌ک، هه‌موو
 کۆمه‌لو تاکیک تەمه‌نیکی دیاریکراوی هه‌یه‌و پاشو پیش ناکا! له‌ماوه‌ی
 ژیانیان دا رێه‌ی شوێنکه‌وتنیا بۆ په‌یره‌وو پرۆگرامی خودا له‌باره‌ی هه‌لالو
 هه‌رامه‌وه‌ ده‌رده‌که‌وی و نمایان ده‌بی، مه‌به‌ستیش ترسی دواپۆزو له‌دوونیا
 ده‌رچوونی هه‌بی و به‌لێپرا نه‌وه‌ ئه‌رکی سه‌رشانی نه‌نجام بدا.

فه‌رمووی: ﴿وَلِكُلِّ أُمَّةٍ أَجَلٌ﴾ بۆ هه‌موو گهل و نه‌ته‌وه‌یه‌ک، بۆ هه‌موو
 چینه‌و توێژیک، بۆ هه‌موو هۆزه‌ بنه‌ماله‌و به‌ره‌بابو ئاده‌میزادیک، به‌لکو بۆ
 هه‌موو شتیک له‌ بوونه‌وه‌دا نه‌جه‌لیکی دیاریکراو هه‌یه، کاتیکی هه‌یه‌ دینه
 سه‌ر شاتۆی ژیانو ماوه‌ی ته‌واوبوونی تەمەنی هه‌یه‌کیکی ده‌ستنیشان کراوه،
 که ماوه‌که ته‌واو بوو ساتیک دواناخرت!

جا ئەم ماوه‌یه‌ چ ماوه‌ی ژیان بی یان ماوه‌ی ده‌سه‌لاتداری به‌ختو
 ئیقبال بی! یان ماوه‌ی ژێرده‌سته‌یی و چه‌وساندنه‌وه‌ بی!
 جا ﴿فَإِذَا جَاءَ أَجَلُهُمْ﴾ نه‌گه‌ر کاتی دیاریکراو هاتو ماوه‌ی ده‌ستنیشان
 کراو بۆیان کۆتایی هات، ﴿لَا يَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةً﴾ ساته‌وه‌ختیک دواناخرتین؛
 بگه‌ر که‌مه‌ترین کات دواناخرتین، ﴿وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ﴾ هه‌روه‌کو چۆن پیش
 ناخرتین.

ده‌ریاره‌ی مه‌به‌ست به‌ نه‌جه‌ل دوو را هه‌ن:-

١- ئیبنه‌وعه‌بیاس و هه‌سه‌نی به‌صری و قاتیل ده‌لین: مه‌به‌ست ئەوه‌یه
 پەرۆردگار مۆلته‌ی هه‌موو گهل و نه‌ته‌وه‌یه‌کی سه‌ریچێ که‌رو به‌درۆخه‌ره‌وه‌ی
 پیغه‌مبه‌ره‌که‌یانی داوه‌ بۆ ماوه‌یه‌کی دیاریکراو که نه‌هاتنه‌ سه‌ر رێبازی

راستو ئیمانیان نەھیناوکاتی لەناوچوونو ریشەکیش کردنیان ھات! ئیتەر ئەو سزاو تۆلیە دێو هیچ دواناکەوێ. ۱- ەکوو ئەو عەزابو لەناو بردنە ی تووشی نەتەوێ نووجو عادو ئەموودو فیرعەو نو ئیخوانی لووطو ھی تریش ھات.

نەم قەلاچۆ کردنو لەناو بردنو بنپێ کردنە تاییبەت بوو ۲- بە گەلو نەتەوێ ئەو پیغە مەبرانەو ۳- کە بانگەواز ییە کەیان تاییبەت بوو ۴- بە گەلی خۆیانەو، نەم دیاردەو شیو ۵- بنپێ کردنە بە ھاتنی پیغە مەبری ئیسلام کۆتایی ھات. ھەر بۆیە شە کە موشریکەکانی عەرەب بە ئینیان لە پیغە مەبر ۶- گرت کە خودا ببینن، فریشتە بیتە خوارێو بە چاری خۆیان ببینن قورئانیان پێی بێ لە کاغەزدا نووسرا بیتەو... ھەند پەروردگار نەم جۆرە داخواریاتە ی بۆ پیغە مەبر ۷- نەھینانە دی چونکە ئەگەر پەلپە کەیان وەدی بەتایم وە کەسەر ئیمانیان نەھینایە ریشەکیش دەکرانو بە کۆمەل لەناو دەبران!

۲- رای دوو ھەم ئەو یە کە مەبەست بە ئەجەل تەمەنی ئادەمیزاد بێ، ھەرکاتی ئەو تەمەنە تەواو بوو ئیتەر پاشو پیشی تیدا ناکری!

نیمامی رازی دەلی: رای یە کەم پەسەندە، چونکە خودا دەفەرموی: ﴿لِكُلِّ أُمَّةٍ﴾ نافەرموی: ﴿وَلِكُلِّ أَحَدٍ أَجَلٌ﴾ بە گۆڕە ی رای دوو ھەم کە دەفەرموی: ﴿لِكُلِّ أُمَّةٍ﴾ نالی: ﴿لِكُلِّ أَحَدٍ﴾ لەم روو ھەو یە: کە نەتەو ۱- بریتی یە لە کۆمەلو لە تاکەکان پێک ھاتو ۲-، ئەوانیش ھاوتە مەن یان لە یە کەو ۳- نزیکن، ناوھینانی کەلو نەتەو ۴- لە جیاتی تاکو ئاراستە کردنی ھەر شە بۆ سەر جەم نەتەو ۵- کە کاریگەر ترەو زیاتر ھەست دەھەژنی! بۆیە لە شوێنی تاک، نەتەو ی بە کار ھیناوە، جا بە گۆڕە ی نەم رایە دەبی ھەریە کێک لە ئادەمیزاد تەمەنی دیار ی کراوی خۆی ھەبێو پاشو پیش تیدا روونەدا! بەم جۆرە کوژراو کە دەکوژری بە ئەجەلی خۆی تەمەن پری تیدا نیە!!

نایەتە کە ئاماژە ی ئەو ی تیدا یە کە جاری وا دەبی نەتەو دەتوانی سزای لەناوچوون دوا بھا، واتە: پیش ئەو ی ھۆکارەکانی لەناوچوون پەرە بستی ن ئەو گەلو نەتەو یە واز لە ستەمکاری و سنوور بەژنی بێنی. ۱- ھەموویان پەشیمان ببینەو ۲- خۆیان راستال بکەنو واز لە بێ ڕەوشتی و شتە حەرەم یاسا گەکان

بیین، له‌خۆیانموه شه‌ریعتو یاسا دانه‌تینو حه‌رام حه‌لال نه‌که‌زو حه‌لال به‌حه‌رام له‌قه‌لهم نه‌ده‌ن، کۆمه‌لێک موصلیحو دو‌عا‌گۆو دڵسۆز هه‌ولێ چاک‌بوونه‌وی کۆمه‌ل به‌ده‌زو نه‌خۆشی‌یه‌کان تیمار بکه‌ن، له‌وانیه‌ له‌ناو‌برد‌زو به‌هیلاک‌چوونه‌که‌ دوا‌بکه‌وێ، یان هه‌ر روو نه‌دا، چونکه‌ ناشکرایه کاریگه‌ریی بی‌ره‌وشتیو بلا‌وی‌وونه‌وی سته‌مو خراپه‌کاریی له‌ناو گه‌لو نه‌تموه‌دا ده‌ق ده‌شوبه‌یتته نه‌خۆشی ناو جه‌سته!

واته وه‌کو چۆن پزیشکه‌کان کۆپایان هه‌یه له‌سه‌ر نه‌مو که نه‌خۆشی شه‌کر نه‌خۆشییه‌کی جه‌سته‌ییو عه‌قلی‌یه‌و سه‌ره‌نجام سه‌رده‌کێشی بۆ مرده‌نی نه‌خۆشه‌که هه‌ر به‌مو جو‌ره‌ش زانایانی کۆمه‌لناسی کۆپایان هه‌یه له‌سه‌ر نه‌مو که زی‌ده‌په‌وی له‌فیسقو سته‌مو خراپه‌کایی‌دا گه‌لو نه‌تموه قه‌لاجۆ ده‌کا، سنوور شکاندنو زی‌ده‌په‌وی له‌ته‌ماع‌کارییو به‌خیلییو هه‌سوودییو داوێ، پیسی‌دا ده‌بنه‌ هۆکاری به‌هیلاک‌چوونو فه‌وتانی گه‌لو نه‌تموه.

می‌ژووش شایه‌ده که هه‌ر گه‌لو نه‌تموه‌یه‌ک رووی له‌ خراپه‌کارییو فیسقو سته‌م‌کاری کردبێ خودا له‌ناوی به‌ردوو به‌کۆمه‌ل ریشه‌کێشو بنه‌بری کردوونو ناسه‌واری نه‌هێشتوونه‌وه!

ته‌مه‌نی دیاری‌کراو ته‌ندازه‌کێشراو نه‌مو ته‌مه‌نیه‌ که زانایان پێی ده‌لێن ته‌مه‌نی سروشتی! بۆ نموونه‌ پزیشک ته‌گه‌ر جه‌سته‌ی که‌سیکی پشکنیو نه‌ندامه سه‌ره‌کی‌یه‌کانی نه‌مو جه‌سته‌یه‌ی وایینی که ته‌گه‌ر به‌ئاسایی کار بکه‌ن له‌وانیه به‌ ماویه‌کی دیاری‌کراو درێژه به‌ ژیان به‌ده‌ن، جا ته‌گه‌ر نه‌مو کاریا پشکینه‌راوه پێش نه‌مو ماویه‌ خنکا یان کوژرا ده‌لێن پێش هاتنی ته‌جه‌لی سورشتی مرد! وه‌لی به‌ته‌جه‌لی خۆیو دیاری‌کراو لای خودا مردوو.

نه‌مو هه‌دیثو فه‌رموودانه‌ی که نه‌مو ده‌گه‌یه‌نن نزاو پارانه‌وه، صیله‌ی ره‌حمو دڵخۆشی، ته‌مه‌ن درێژ ده‌که‌نن نه‌مو به‌نیسه‌به‌ت ته‌مه‌نی مه‌زنده‌ییو سروشتی‌یه، نه‌ک ته‌مه‌نی حه‌قیقی. بێگومان نزاو پارانه‌وه که له‌پروای به‌هێز به‌خوداو هی‌وای زۆر به‌یارمه‌تیدانی بۆ موسوڵمانان سه‌رچاوه ده‌گرێ هۆکاریکی گرنگه به‌ ته‌مه‌ن درێژی، هه‌روه‌کوو چۆن به‌جیه‌نانی ته‌مرکی صیله‌ی ره‌حم گرنگ‌ترین هۆکاری خۆشه‌ختیو کامه‌رانییه، کامه‌رانی

گرنگترین هۆکاره بۆ ته مه ن درێژی. ههروه کوو چۆن غه مو خه فته به تابه تی دور که وتنه وه ی خۆشه و یستو نائو می دبون له ره حمه تی خوادو هیوا بران له یارمه تیدانو کۆمه کیی کردنی پهروه ردگار هیزو وره ی ناده میزاد لاواز ده کار پیش وه خت جهسته داده وه شیئنی، ههروه ها کهم بژوویی دابین نه کردنی پیوستی جهسته، یان زیده پۆیی له خواردنو خواردنه وه دا ههروه ها نیشته جی بون له شوئینیک که نه وه نده هه تاروی تی نه که وی میک پۆیه کانی بکوژی. هه نه هۆکاری ته مه ن کورتییو زوو مردن!

بانگه وازی پیغه مبه ران بۆ نه ته وه کانیان

يٰۤاَيُّهَا اٰدَمُ اِمَّا يٰۤاَتَيْنٰكَمۡ رُسُلٌ مِّنْكُمْ يَقْضُوْنَ عَلَيْكُمْ
اٰيٰتِنَاۤیۡ فَمَنْ اَتٰنَاۤیۡ وَاصْلَحۡ فَلَا خَوْفٌ عَلَیْهِمْ وَلَا هُمْ یَحْزَنُوْنَ
﴿٣٥﴾ وَالَّذِیۡنَ كَذَّبُوْا بِۤاٰیٰتِنَاۤیۡ وَاسْتَكْبَرُوْا عَنْهَاۤ اُولٰٓئِکَ اَصْحٰبُ النَّارِ

هُمۡ فِیْهَا خٰلِدُوْنَ ﴿٣٦﴾

پاش نه وه ی پهروه ردگار نه وه ی روون کرده وه که هه موو گه لو نه ته وه یه ک ته مه تیکی دیار یکراوی هه یه، که نه وه ته مه نه ته واو بوو نه جه لیان ساته وه ختیك پاشو پیش ناخرین، نه مجار حالو چۆنیه تی ناده میزاد پاش مردنیان دیاری ده کا. نه وه ده گه ینی: هه که سیك له ژیا نی دویای دا فرمان به ردارو گوپراه لی په یامی پیغه مبه ران بووی نه وه ترسی داها توویان نیه، په رۆشی رابوردوویان نیه، نه گه ر سه رپیچی که ریش بووین ده خرینه ناو دۆزه خو ده فهرموئ: ﴿يٰۤاَبٰیۤ اٰدَمُ اِمَّا يٰۤاَتَيْنٰكَمۡ رُسُلٌ يَّقْضُوْنَ عَلَيْكُمْ اٰیٰتِنَاۤیۡ﴾ لیره دا پهروه ردگار ناده میزاد ده ترسینی به وه ی که خودا پیغه مبه ران ده نیرو ئایه ته کانی به وه ی بۆ ده خویننه وه نه حکامو نه که کانی خودایان فیر ده که نه ده فهرموئ: نه ی نه وه ی ناده میزاد! نه گه ر پیغه مبه ریک له ره گه زی خۆتانو نه ته وه ی خۆتان هاته ناوتانو هه والی نه وه نه که نه فرمانانه ی ئیمه یان پی راگه یاندن، شه ریه ته یاسای ئیمه یان بۆ روون کردنه وه، ده رباره ی

خودا پهرستی و جوړه کانی مامه له و بازرگانی، ته خلاق، ریو شونیان پی
 گوتن، فرمانو جلمو گیري به کانی نیمه یان پی راگه یانندن تهو ۱۱ تیره له بهر دهم
 دوو هه لوړیستانو له یه کی له دوو حالته دا ده بن، حاله تیکیان مژده به خشو
 تهوی تریان ترسینهره. جا ﴿فَمَنْ تَبَعَ هَذَايَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ﴾ که سیك
 له خودا بترسیو خو له و کردارانه پیاریزی که ده بنه هو ی سزای دوزه خو
 په یوه ندی خوی به خوداوه به هیز کرد وازی له خراپه کاری هیناو له ماوه ی
 ژبانی دا سهرگرمی تاعه تکرردنو خودا پهرستی بوو له سهر تهو حاله گیانی
 سپارد، نهوه هیچ ترسو بیمیکی داهاتووی نیو دلنیا به له ناکامی خوی
 هیچ ترسیکی له سزای دوزه خ نیه ﴿وَلَا هُمْ يَخْزُونَ﴾ همدروها پهرشی ژبانی
 دونیا یان نیه، له کر ۱۱ هوه ی رابوردوویان په شیمان نین.

که ده فرمانوی: ﴿مِنْكُمْ﴾ ناماژیه بو تهوه که ته گهر پیغه مبر
 لمره گزی تهو گهلو نه تهوه بی که بو سهریان ره وانه کراوه باشتر بیانویان
 ده بریو به لگه ی ناشکراتره و سوارتره، چونکه ناگاداری تهو گله به حالو
 چونیته ژبانی رابردووی پیغه مبره که ده بیته هاندهرو رنمونیی کمره که
 موعجیزه ی تهو پیغه مبر ۱۱ له خوداوه به پشیتیوانی تهو دینه دی!

مده بست به وشه ی ﴿آیاتی﴾ قورنانو به لگه ی تاکو ته نهایی خوداوه
 خودایه تی و ته حکامه کانی شرح فرمانو جلمو گیري به کانی پهره رد گاره،
 وشه ی ﴿آیات﴾ وشه یه کی گشتی یو هه موو ته مانه ده گرتنهوه، چونکه
 هه موو نهو شتانه نایاتی خودانو پیوسته پیغه مبران به خه لکیان رابگه بن.
 ﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِنَا وَاسْتَكْبَرُوا عَنْهَا﴾ نهوانه ی نیشانو نایاتی خوداوه
 وهرناگرنو به دل بره یان پی نیو لووتبهرزی ده نوینو پابه ندی
 نامورژگاری و فرمانو جلمو گیري به کانی قورنان نابن، به نه نقه ستو
 سهره قی بانگوازی پیغه مبر ﴿رَهْتَ دَهْ كَهْ نَهْ﴾ ﴿أُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ
 هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ﴾ نهوانه گروو تا قمی دوزه خن، جیگای نیشته مهنیان ناگری
 دوزه خو بو هه تاهه تایی تییدا ده میننموه و لی دهرناچن!

سهره نجامی دروؤ پانؤرامای چوونه ناو دؤزهج له لایهن کافره کانه وه
 فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ بِعَآيَاتِهِ ؕ أُولَٰئِكَ
 يَتَالَهَمُ نَصِيبُهُمْ مِّنَ الْكِتَابِ حَتَّىٰ إِذَا جَاءَتْهُمْ رُسُلُنَا يَتَوَفَّوْنَهُمْ
 قَالُوا أَإِنَّا لَمِنَ الْمُكذِبِينَ ؕ أَوْ كُنْتُمْ تَدْعُونَنَا إِلَىٰ دُونِ اللَّهِ قَالُوا ضَلُّوا عَنَّا وَشَهِدُوا
 عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ أَنَّهُمْ كَانُوا كَافِرِينَ ﴿٣٧﴾ قَالَ أَذْخُلُوا فِي أُمَمٍ قَدْ خَلَتْ
 مِن قَبْلِكُم مِّنَ الْجِنِّ وَالْإِنسِ فِي النَّارِ كُلَّمَا دَخَلَتْ أُمَّةٌ لِّعَنَتِ أُخْتَهَا
 حَتَّىٰ إِذَا آذَرُكُوا فِيهَا جَمِيعًا قَالَتْ أُخْرِنَهُمْ لَأُولَهُنَّمْ رَبَّنَا
 هَٰؤُلَاءِ أَضَلُّونَا فَتَاتِهِمْ عَذَابًا صِغْعًا مِّنَ النَّارِ قَالَ لِكُلِّ ضِعْفٌ وَلَٰكِن لَّا
 تَعْلَمُونَ ﴿٣٨﴾ وَقَالَتْ أُولَهُنَّمْ لَأُخْرِنَهُمْ فَمَا كَانَ لَكُمْ عَلَيْنَا مِن فَضْلٍ
 فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْسِبُونَ ﴿٣٩﴾

دوای نه وهی پهروه دگار سهره نجامی به دروؤ خه وه کانی باس کرد . حالو
 چو نیه تی نه وانیهی لووت بهرزی ده کهن له بهرام بهر پیغه مبهرو نایه ته کانی
 پهروه دگار روون کرده وه ، لیره دا باسی نهو « ده فهرموئ : که سته مکارترین
 کارو گه وه ترین تاوان نه وه یه که به ده دم خودا وه شتی که هه لیه سترئ که
 نه یه فهرموئی یان نهو شتانهی فهرمویه تی به دروؤ بزانی و پروای بی نه که ی،
 یان پیغه مبهرا به تی هه زه تی موحه مه ده رت بکه یه وه ! ده فهرموئ : ﴿فَمَنْ
 أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا﴾ کی له نهو که سه سته مکارتره ، تاوان بهر تره ؟
 واته : کهس له نهو که سه سته مکارتر نه یه که به ده دم خودا وه دروؤ هه لیه سترئ بهم
 جوړه شتی که به واجب بزانی که خودا واجب نه کرد وه ، شتی که حرام بکا که

خودا به‌حه‌رامی دانه‌ناوه! یان حوکمیک پال په‌روه‌ردگار بدا که نه‌یناردبی،
یان هاوه‌له‌و مندالو خیزان پال خودا بدا!

﴿أَوْ كَذَّبَ بِآيَاتِهِ﴾ یان ناردنه‌خواره‌وی نامه تاسمانیه‌کان به‌درو بزانی،
ئینکاری نه‌وه بکا که قورشان که لامی خودا نیه‌وه له‌خوداوه نه‌نیردراوه‌ته
خواری، وه‌کوو نه‌وه‌ی که کافره‌کانی عه‌رب نه‌یاند ه‌له‌ماند که قورشان
نیگای خودایه! ده‌ی ده‌یانگوت جندۆ که نه‌مه‌ فی‌ری موحه‌مه‌د ده‌که‌ن،
وه‌ختیکیش ده‌یانگوت: مامۆستای ناده‌میزادی ه‌یه‌وه‌ نه‌وه‌ نه‌م قورشان به
موحه‌مه‌د قیر ده‌کا! یان پروای به‌پیغه‌مبه‌رایه‌تی موحه‌مه‌د نه‌بی، گالت‌وه
لاقرتی به‌ نایه‌ته‌کانی خودا بکا، یان به‌پیوستی نه‌زانی خو‌یان پی‌وه خه‌ریک
بکا ﴿أَوَلَيْكَ يَنَالُهُمُ نَصِيبُهُمْ مِنَ الْكِتَابِ﴾ نه‌وانه ه‌ه‌مو‌یان به‌شی خو‌یان له
رزقو رۆژی که له‌کتی‌بی مه‌زه‌نده‌کراوان (کتاب قدیر) دا چه‌سپاوه
به‌ره‌ه‌کوو، نه‌وه‌ی بۆیان ته‌رخان کراوه له رزقو رۆژی ته‌مه‌نو خوشی و
ناخوشی ژیان پی‌یان ده‌دری، نه‌وانه و‌پرای سته‌مکاری و سپله‌ییان، و‌پرای نه‌وه
ه‌ه‌موو درۆ بوختانه‌ی به‌ده‌م خوداوه ه‌ه‌لی «به‌ستن بی‌یه‌ش نا‌کرین له‌و نازو
نیعه‌ته‌ی که له‌تۆمارگه‌ی بوونه‌وه‌ردا بۆیان دیاری کراوه، ه‌ه‌تا ته‌مه‌نیان
ته‌واو ده‌بی‌و له‌دو‌نیا ده‌رده‌چن به‌شی خو‌یان ده‌دریتی و لی‌ی به‌ه‌ره‌مه‌ند ده‌بن!
﴿حَتَّىٰ إِذَا جَاءَهُمْ رُسُلُنَا يَتَوَفَّوْنَهُمْ﴾ ه‌ه‌تا ره‌وانه‌کراوی ئیمه‌ که
فریشته‌ی گیان‌کیشانه ده‌چی بۆ لایانو گیانیان ده‌کیشی و تالای مردنیان پی‌ی
ده‌چیژن ﴿قَالُوا أَيْنَ مَا كُنْتُمْ مِّن دُونِ اللَّهِ﴾ فریشته‌ی گیان‌کیشان به‌مه‌به‌ستی
سه‌ره‌نشت‌کردن و لی‌تو‌وره‌بوون پی‌یان ده‌لین: کوان نه‌وانه‌ی کردبووتان به
هاوشانی خودا و له‌ژیانی دونیاتان دا له‌جیاتی خودا به‌ندایه‌تیتان بۆ ده‌کردن؟
داوای ده‌سته‌به‌رکردنی سوودو دو‌ورخسته‌نه‌وه‌ی سزاتان لی‌ ده‌کردن، ه‌اناتان بۆ
ده‌بردن و لی‌یان ده‌پارانه‌وه؟

ده بانگیان بکه‌ن با له‌م حاله ناخوش و تاله‌ رزگارتان بکه‌ن! نه‌م سزاو
ئیش و نازاره‌تان لی‌ دو‌رو بخه‌نه‌وه! ﴿قَالُوا ضَلُّوا عَنَّا﴾ وه‌لام ده‌ده‌نه‌وه
ده‌لین: لی‌مان هوون بوونو شوینه‌کانیان نازانین، هیوامان پی‌یان نیه، ئومیدی
نه‌وه‌یان لی‌ ناکه‌ین سوودیان بۆمان ه‌ه‌بی‌و زیانمان لی‌ دو‌رو بخه‌نه‌وه!

﴿وَشَهِدُوا عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ أَنَّهُمْ كَانُوا كَافِرِينَ﴾ شایه تیایان دا له سهر
خویانو دانیان پیدانا که نهوان به پارانه وه و هانا بردن بو نه و بتو صه نه مو
خودا دروژنانه و به ندایه تیکردن بویان کافرو گومر ابوون، چونکه نهوان وایان
ده زانی نه و شتانه ی نهوان ده یان به رستن لای خودا ده وریان هه یه و شه فاعه تیایان
بو ده کهن! وایان ده زانی نه مانه یار مه تیده و قسه رویش توونو لای خودا روئی
گرنگیان هه یه! هه روه کوو چون پاشان فرمان به وایه کانی جیهان ■ هه ستو
پیوه نده کانیان کاریان تی ده کهنو روئی گرنگ له هوکوو به یاره کانیان دا
ده گیرن!

به روه ردگار بی ناتاجه و پیو یستی به یار مه تیده ر نیه، چونکه زاتی بیچوون
زانیاری ره هاو ده سه لاتو توانای بی سنووری هه یه و هیچ له مبه ریک نیه
بتوانی بییته به ریه ست له به رده م ویستی خودا دا!

نه مجار به روه ردگار هه والی نه وه مان ده داتی که فریشته کان چی به نه و
کافرو موشریکانه ده لێن: چی به نه و بوختان که رو به درو خه وه وانه ده بیژن.
﴿قَالَ ادْخُلُوا فِي أُمَمٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِكُمْ مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ فِي النَّارِ﴾ روژی
قیامت فریشته به فرمانی به روه ردگار بییایان ده لی ده برژنه پیپی نه و گه لو
گرو هانه ی وه کوو خوتانن، وه کوو خوتان بوون له هه لو یستو ره وشت دا،
نه وانه ی پیش ئیوه کافریوون له جندو که و ناده میزاد، روژگاریان پیش روژگاری
ئیوه بوو، بیژره که یان مالیکی دۆزه خه، یان به روه ردگار نه م نایه ته
ناماژه ی نه وه ی تیدایه که به روه ردگار به یه ک وه جبه کافره کان ناخاته
دۆزه خه ■ به لکوو کو مه ل کو مه ل و تا قم تا قم ده یان ناخاته ناو دۆزه خه ■،
هه یانه ماوه یی که خراوه ته دۆزه خه وه و سزا ده درئی هه یانه هیشتا نه خراوه ته
ناو ناگروه وه به ره و نه وی به لکیشی ده کهنو له م حاله ته دا پیشکه و توانی پیش
خوی ده بیینی له ناو دۆزه خ دا سزا ده درین!! ﴿كُلَّمَا دَخَلَتْ أُمَّةٌ لَعَنَتْ آخْتَهَا﴾
هه رکاتی تا قم کو مه لیک ده چنه ناو دۆزه خه وه ده بیینی چی به سهر هاتو وه
به سهری دی! نه فرین له هاوه لانی خویان ده کهن چونکه به هوی شوینکه و تنی
نه وانه وه تووشی نه و چاره به شیبیه هاتوونو به سوئنگی نه وانه نه م نا کا مو
سهره نجامانه ی تووش هاتوون وه کوو له شوینیکی تردا ده فرمانی: ﴿ثُمَّ

يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكْفُرُ بَعْضُهُمْ بِبَعْضٍ، وَيَلْعَنُ بَعْضُهُمْ بَعْضًا ﴿العنكبوت/ ۲۵﴾.
 ناوا بهو جوړه هندیك له كافر ده كان نه فرین له هندیكي تریان ده كهن، بریكيان
 خوځیان له بریكيان بی بهری ده كهن وه كوو له شونینيكي تردا هه فرموی: ﴿إِذْ
 تَبَرَأَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا مِنَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا وَرَأَوْا الْعَذَابَ وَتَقَطَّعَتْ بِهِمُ
 الْأَسْبَابُ، وَقَالَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا: لَوْ أَنَّ لَنَا كَرَّةٌ فَنَتَّبَرَأَ مِنْهُمْ كَمَا تَبَرَّأُوا
 مِنَّا، كَذَلِكَ يُرِيهِمُ اللَّهُ أَعْمَالَهُمْ حَسَرَاتٍ عَلَيْهِمْ وَمَا هُمْ بِخَارِجِينَ مِنَ
 النَّارِ﴾ البقرة/ ۱۶۶-۱۶۷.

به كورتی مدهستی نایه ته كه نهو یه : موشریكه كان نه فرین له
 مشوریكه كان ده كهن، جوړله كه نه فرین له جوړله كمو مدهسیحي له مدهسیحي
 ناگر پهرست له ناگر پهرست ده كهن، ﴿حتى إذا الذَّارِكُوا فِيهَا جَمِيعًا﴾
 هه تاهه موویان خزیندرانه دۆزه خهوه له ویدا یه كتریان گرتهموه و كۆبونهموه
 یه كتریان ناسییدهموه ﴿قَالَتْ أَخْرَاهُمْ لِأَوْلَاهُمْ﴾ پاشه تایان كه له چوونه ناو
 دۆزه خ دواكه و تیبون یان پلهو مه قامیان پایینمو بۆره پیاوو كاسه لیسو
 خزمه تچی بوون به نهوانه ده لاین كه له پیشیانهموه چوونه ناو دۆزه خهوه، یان
 كه پیشهواو كاریه ده ستو ده مړاست بوونو به هوی تاوانی گومرا بوونی خوځیانو
 گومرا كړدنې خه لكانی دیکهوه پیشتر خراونه دۆزه خهوه، ده لاین: ﴿رَبَّنَا هَؤُلَاءِ
 أَضَلُّونَا فَآتِهِمْ عَذَابًا ضِعْفًا مِنَ النَّارِ﴾ پهره ردگار! نمو ملهورو قیل بازو
 زمانلو و سو له خسته بهرانه بوون نیمه یان گومرا كړدو سهریان لی تیک دایزو
 نه یانه یشت شونین په یامی پیغه مبهره كانت بكهوینو به خته وهری به ده ست
 بینین! نهوانه سمر كرده و پیشه و امان بوون له ربازی بی دینی دا، نیمه چاومان
 له نهوان كړدوه! كه وایی خودایه! سزای دوو چندانهمو دوو قاتیان له ناگر
 به سهردا بده، تۆله ی گومرایسی خوځیانو گومرا كړدنې نیمه شیان لی بستینه،
 له نایه تیکي هه مان واتا دهرده بریو دهرموی: ﴿يَوْمَ تَقَلَّبَ وُجُوهُهُمْ فِي
 النَّارِ يَقُولُونَ: يَا لَيْتَنَّا أَطَعْنَا اللَّهَ وَأَطَعْنَا الرَّسُولَ، وَقَالُوا رَبَّنَا إِنَّا
 أَطَعْنَا سَادَاتِنَا وَكِبَرَاءَنَا فَأَضَلُّونَا السَّبِيلَ، رَبَّنَا آتِهِمْ ضِعْفَيْنِ مِنَ
 الْعَذَابِ وَالْعَنَتْهُمْ لَعْنًا كَبِيرًا﴾ الاحزاب/ ۶۶-۶۸.

پهره ردگار وهلامی دانهموه ﴿قال لكل ضعف﴾ فرموی: بۆ هر یه كی

له‌ئێوه‌و ئه‌وان سزای دوو چه‌ندانه‌ هه‌یه‌، ئه‌وه‌مان بڕیارداوه‌و نه‌نجامان داوه‌، هه‌ریه‌که‌ سزای شیاوی خۆیمان داوه‌تی، سزای گومراکردن له‌خشته‌بردن، یان سزای شوێنکه‌وتن له‌سایه‌کردنه‌وه‌، چونکه‌ هه‌ریه‌ک له‌ فرمانپه‌واو کاربه‌ده‌ستو شریکه‌وتوانیان گومراو گومراکه‌رن، ﴿وَلَكِنْ لَا تَعْلَمُونَ﴾ به‌لام ئێوه‌ چۆنیه‌تی و حه‌قیقه‌تی سزاکان نازانن، وه‌کوو چۆن له‌جیهان دا له‌ به‌ندێخانه‌دا به‌ندکراوی را هه‌یه‌ سه‌رسه‌ری و شه‌قاوه‌و رۆچوو له‌ تاوانباری دا هی واشیان هه‌یه‌ سه‌رکرده‌و کاربه‌ده‌ست بووه‌، هه‌لبه‌ته‌ ئه‌و سزا ده‌روونییه‌ی کۆمه‌لی دووه‌م هه‌ستی پێ هه‌کا، کۆمه‌لی یه‌که‌م هه‌ستی پێ ناکه‌ن هه‌رچه‌نده‌ به‌رواڵه‌ت واده‌بیه‌ری که‌ سزا که‌ بۆ هه‌موویان چوون یه‌که‌، نمونه‌ی ته‌م نایه‌ته‌ له‌ قورئان دا زۆرن که‌ ئه‌وه‌ ده‌گه‌یه‌نن گومراکه‌ران زنده‌ سزایان ده‌دری وه‌کوو ده‌فرموی: ﴿الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ زِدْنَاهُمْ عَذَابًا فَوْقَ الْعَذَابِ بِمَا كَانُوا يُفْسِدُونَ﴾ النحل/ ٨٨. یان ده‌فرموی: ﴿وَلِيَحْمِلْنَ أَثْقَالَهُمْ وَأَثْقَالًا مَعَ أَثْقَالِهِمْ﴾ العنکبوت/ ١٣. یان ده‌فرموی: ﴿لِيَحْمِلُوا أَوْزَارَهُمْ كَامِلَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَمِنْ أَوْزَارِ الَّذِينَ يُضِلُّونَهُمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ﴾ النحل/ ٢٥.

ته‌مجار با بزانی هه‌لوێستو وه‌لامی پێشه‌واو پێشه‌تاکان چیه‌و ده‌ئێن چی؟ ﴿وَقَالَتْ أُولَاهُمْ لِأُخْرَاهُمْ﴾ پێشه‌تاو کۆمه‌له‌ زوو چوه‌کان بۆ ناو ناگر یان پێشه‌واو ماله‌وو گومراکه‌ره‌کان به‌شوێنکه‌وتوانی خۆیان ده‌ئێن: ﴿فَمَا كَانَ لِي عَلَيْكُمْ مِنْ فَضْلٍ﴾ ته‌گه‌ر ئێمه‌ ئێوه‌مان گومراکردی، ئه‌وه‌ له‌م باره‌وه‌ ئێوه‌ هه‌یج حه‌قیه‌کتان به‌سه‌ر ئێمه‌وه‌ نه‌ه‌ تا داوای زنده‌ سزا بۆ ئێمه‌ بکه‌ن، بێگومان ئێوه‌ش وه‌کوو ئێمه‌ گومرابوون! بۆ خۆتان دانتان پێدا نا، ئێمه‌و ئێوه‌ له‌وه‌دا که‌ شیاوی ئه‌وه‌یه‌ن سزا به‌دریڤ چوون یه‌کین، ئێوه‌ش وه‌کوو ئێمه‌ کافریوونو خراپه‌کاریتان کردوه‌، نه‌ ئێوه‌ شیاوی ئه‌وه‌ن سزاتان له‌سه‌ر سووک بکری، نه‌ ئێمه‌ شیاوی ئه‌وه‌یه‌ن سزیمان له‌سه‌ر دووچه‌ندانه‌ بکری؛ جاکه‌وابی ﴿فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْسِبُونَ﴾ به‌چێژن سزای دۆزه‌خ به‌هۆی ئه‌و هه‌لوێستو کرده‌وانه‌تان که‌ بووه‌ته‌ هۆی ته‌م سزایه‌، ته‌مه‌ وه‌لامی پێشه‌واو فرمانپه‌واو سه‌رۆکه‌کانه‌، یان فه‌رموده‌ی په‌روه‌ردگاره‌ ناراسته‌ی هه‌ردوو

تاقبو کۆمه‌له‌کان ده‌کری! وه‌کۆو له‌ شوینیکی تردا ده‌فه‌رموی: ﴿وَاقْبَلْ
بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ، قَالُوا إِنَّكُمْ كُنْتُمْ تَأْتُونَنَا عَنِ الْيَمِينِ،
قَالُوا بَلْ لَمْ تَكُونُوا مُؤْمِنِينَ، وَمَا كَانَ لَنَا عَلَيْكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ بَلْ كُنْتُمْ
قَوْمًا طَاغِينَ، فَحَقَّ عَلَيْنَا قَوْلُ رَبِّنَا إِنَّا لَذَائِقُونَ، فَأَعْوَيْنَاكُمْ إِنَّا كُنَّا
غَاوِينَ، فَإِنَّهُمْ يَوْمَئِذٍ فِي الْعَذَابِ مُشْتَرِكُونَ﴾ الصافات/ ٢٧-٣٣.

﴿فذوقوا العذاب﴾ له‌ نایه‌ته‌که‌دا ترساندنو سه‌ره‌ه‌نشست کردنه، چونکه
په‌روه‌ردگار که هه‌وایی نه‌وه‌ی دا که پێشه‌واو شوینیکه‌وتوو ده‌کان له‌ناو دۆزه‌خ‌دا
کیشه‌یان تیده‌که‌وی هه‌ندیکیان له‌هه‌ندیکیان خۆ به‌ری ده‌که‌زو بریکیان
نه‌فرین له‌ بریکیان ده‌که‌زو هه‌رکه‌سه‌ په‌نجه‌ی تاوان بۆ نه‌وی دی راده‌کیشی!
تا نهم مه‌وقیفو مه‌شه‌ده‌ ترسیکی زۆر ده‌خاته‌ دلۆ ده‌روونه‌وه!
خودایه! له‌ته‌نگتو چه‌له‌مه‌ی ناوه‌هاو مه‌وقیفی ناوا سامناکتو ته‌نگانه‌ی
بی ده‌ره‌تان به‌ناپاریزیو سه‌ره‌ره‌زی دوتیاو قیامه‌تمان به‌کی...

سزای بی‌بروایان

إِنَّ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَاسْتَكْبَرُوا عَنْهَا لَا تُفَتَّحُ لَهُمْ أَبْوَابُ السَّمَاءِ
وَلَا يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ حَتَّى يَلِجَ الْجَمَلُ فِي سَمِّ الْخِيَاطِ وَكَذَلِكَ نَجْزِي
الْمُجْرِمِينَ ﴿٤٠﴾ لَهُمْ مِّنْ جَهَنَّمَ مِهَادٌ وَمِنْ فَوْقِهِمْ غَوَاشٍ وَكَذَلِكَ
نَجْزِي الظَّالِمِينَ ﴿٤١﴾

په‌یه‌ندی نهم نایه‌تانه‌ به‌نایه‌ته‌کانی پێشه‌وه‌ نه‌وه‌یه‌ که نهم نایه‌تانه‌
ته‌واوکهری هه‌ره‌شه‌کانی په‌روه‌ردگارن بۆ کافره‌کان، چونکه‌ په‌روه‌ردگار
له‌نایه‌تی پێشوردا نه‌وه‌ی راگه‌یاند که نه‌وانه‌ی یروا به‌ قورتان ناکه‌ن یروا به‌
خودا ناکه‌نو لووتبه‌ره‌زی ده‌نوینن له‌ناست نیمان به‌خوداو به‌پێغه‌مبه‌رو به‌
روژی قیامت بۆ هه‌تا هه‌تایه‌ له‌ دۆزه‌خ‌ دا ده‌میننه‌وه‌، ته‌مجار هه‌وایی
نه‌وه‌مان ده‌داتی که نه‌و گروه‌هانه‌ به‌هیچ شێوه‌یه‌ک ناچنه‌ ناو به‌هه‌شته‌وه‌
مه‌حاله‌ بۆنی به‌هه‌شت یکه‌زو به‌هیچ جوړیک کرده‌وه‌ی چاکیان لی

وه رناگیرۆ بۆیان به خودا په رستی حلیب ناکرۆ سوودی قیامه تی لی
 وهرناگرن! بۆیه بهم نوسلوویه جهخت له سهر کراوه فەرمووی: ﴿إِنَّ الَّذِينَ
 كَذَبُوا بِآيَاتِنَا وَاسْتَكْبَرُوا عَنْهَا لَا تَفْتَحُ لَهُمْ أَبْوَابُ السَّمَاءِ﴾ نهو گرۆهو که سانهی
 نیشانهی راستیی تاکو ته نهایی نیمهو نایاتی قورئانو راستیی
 پیغه مبرایه تی. هه بوونی روژی دواپی به درۆ ده خه نه وه ده رگای ناسمانیان بۆ
 ناکرته وه؛ واته: کرده وهی چاکو نزاو پارانه وایان به مرزناکرته وه بۆ ناسمان
 لییان وهرناگیرۆ، ههروه ها گیانه کانیان به مرزناکرته وه به ههشت نابینن. چی
 کرده وهی چاک بکه نو بیاریته وه، بیهوده یه، چونکه پهروه ره گار کرده وه و
 پارانه وه له بهنده ته قواکاره کانی خۆی وهرده گری، کرده وه صالح و قسه و
 پارانه وهی به سوز په سه ند ده کاو لای خۆی له نامدی راستان دا تۆماری ده کا
 وه کوو له شوینیکی تر دا ده فەرمووی: ﴿إِلَيْهِ يَصْعَدُ الْكَلِمُ الطَّيِّبُ وَالْعَمَلُ
 الصَّالِحُ يَرْفَعُهُ﴾ فاطر/ ١٠، یان ده فەرمووی: ﴿كَلَّا إِنَّ كِتَابَ الْأَنْبَرِ لَفِي
 عِلِّيِّينَ﴾ المطفلین/ ١٨، ههروه ها ﴿وَلَا يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ حَتَّى يَلِجَ الْجَمَلُ فِي سَمِّ
 الْجِيَاطِ﴾ نهوانه ناچه به هه شته وه، نهوانه له ره حمه تو به زه یی پهروه ردگار
 بی به شن، چوونه ناو به هه شت بۆ نهوان مه حاله و هه رگیز نایه ته جی؛ چونکه
 پهروه ردگار چوونه ناو به هه شتی بۆ نهوان به ستۆته وه به شتیکی مه حاله و که
 ناودیو بوونی و شتره له کونی ده رزی یه وه، دیاره ناودیو بوونی و شتر له کونی
 ده رزی یه وه شتیکی مه حاله و بهرواله ت نایه ته دی، کهوا بوو چوونه ناو به هه شت
 بۆ نهو کافرا نه شتیکی مه حاله و نایه ته دی!!

نهم شیوه نوسلوویه، واته: په یوه ست کردنی شت به شتی مه حاله وه بۆ
 چه سپاندنی مه حالیه تی شته که، نوسلوویکی به رلاوو به کارهاتوه، نه وه تا
 عمره ب ده لئین: ﴿لَا أَفْعَلُ كَذَا حَتَّى يُشِيبَ الْغُرَابُ﴾ یان ﴿حَتَّى يَبْيُضَّ الْقَارُ﴾
 به کوردیش ده لئین: نهو نیشه ناکه تا قیر سپی نه بی!

نیبنوعه بیاسو سه عیدی کوپی جوبه یر ده لئین: مه به ست به (الجمَل)
 گوریسو حه بلی نه ستوره، چونکه گوریسو حه بل له گه ل کونی ده رزی دا
 مونا سیه نه ک و شتر!

زومه خه هری ده لئ: وشه که (الجمَل) ه، قیراته تی زۆرینه ی خه لک وایان

خوێندۆتەو، بەم شیوە خوێندنەوێش ماناکە کاریگەرترو بەلیغ ترە، چونکە کونی دەرزێ نموونەی بچووکێ و تەنگییە، وشتیش نموونەی قەبارە گەورەیی و زەبەلاحییە، ئەمەش زیاتر مەحالییەتەکە دەچەسپینی!

﴿وَكَذَلِكَ نَجْزِي الْمُجْرِمِينَ﴾ وەکوو ئەو سزا کوشندەیه سامناکە، سزای هەموو کەسیکی تاوانبار دەدەین، هەرکەسێک دەرحەق بە خودا تاوان بکاو گەردنکەچی فرمانو نەهییەکانی نەبی، ستم لە خودی خۆی کاو بەرامبەر برا موسولمانەکانی ستمەکار بی؛ بەو شیوە سزای کوشندەیی دەدەین، هەرکەسێک تاوانو ستمەکاری لی بوویتە خوو پیشەیی هەمیشەیی، ئیمە بە ناگری دۆزەخ سزای دەدەینو هەرگیز لەو سزایە قوتاری نابێ و چاوی بەبەهشت ناکەوێ و بۆنی ناکا، ئەم نایەتە نامازەیه بۆ ئەو کە تاوانو ستم هۆکاری سەرەکی بۆ سزادان بە ناگری دۆزەخ هەرکەسێک تاوان بکا سزا دەدرێ! بۆیه لە کۆتایی نایەتەکەدا ئەوێ دووبارە کردەو و فەرمووی: ﴿وَكَذَلِكَ نَجْزِي الظَّالِمِينَ﴾ واتە: هەر بەو شیوەیەش ئیمە سزای ستمکاران دەدەین، چونکە هەموو تاوانکاریک ستمکارەو ستم لە خودی خۆی دەکا. ﴿لَهُمْ مِنْ جَهَنَّمَ مِهَادٌ وَمِنْ فَوْقِهِمْ غَوَاشٌ﴾ ئەو تاوانبارانە فەرشو راخەریان لەناگر بۆ تەرخان دەکری، لەلای سەریشیانەو بەناگر دادەپۆشری. مەبەست ئەوێ کە ناگری دۆزەخ لەهەموو لایەکەو دەورەیی داوانو لەخۆی گرتوون! وەکو لە شۆنێکی تردا دەفەرموی: ﴿إِنَّهَا عَلَيْهِمْ مُّوَصَّدَةٌ﴾ الهمزە/٨. یان دەفەرموی: ﴿وَإِنَّ جَهَنَّمَ لَمُحِيطَةٌ بِالْكَافِرِينَ﴾ التوبة/٤٩، یان دەفەرموی: ﴿لَهُمْ مِنْ فَوْقِهِمْ ظُلَلٌ مِنَ النَّارِ وَمِنْ تَحْتِهِمْ﴾ الزمر/١٦.

پاداشی موسولمان و خوداپه‌رستان

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَا نُكَلِّفُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٤٧﴾ وَنَزَعْنَا مَا فِي صُدُورِهِمْ مِنْ غَلٍّ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهِمُ الْأَنْهَارُ وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانَا لِهَٰذَا وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلَا أَنْ هَدَانَا اللَّهُ لَقَدْ جَاءَتْ رَسُولٌ رَبِّنَا بِالْحَقِّ وَتُودُّوا أَنْ تُلَكِّمُ الْجَنَّةَ أَوْ رِثْتُمُوهَا بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٤٨﴾

له‌وه‌پیش په‌روه‌ردگار هه‌ره‌شه‌ی له‌ کافرو خودانه‌ناسان کرد، نه‌مجار دوابه‌دوای نه‌وه‌ به‌لێزو مژده‌ ده‌دا به‌ خوداپه‌رستان، عاده‌تو تو سلووی قورنانش وایه‌ زوربه‌ی کات که باسی دۆزه‌خو سزای کافرو خودانه‌ناسانی کرد، باسی به‌هه‌شتو پاداشی موسولمانانیش ده‌کا. بۆیه‌ لێره‌دا دوابه‌دوای باسی تاوانبارو سته‌مکارانو هه‌ره‌شه‌ لی‌کردنیان باسی موسولمانانو مژده‌پێدانیان ده‌کاوه‌ فەرموئ: ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا﴾ نه‌وانه‌ی نیمانیان هیناوه‌، برپایان به‌ تاکو ته‌نهایی خوداو به‌پیغه‌مبه‌رایه‌تی پیغه‌مبه‌ر زیندوبونه‌وه‌ی رۆژی قیامت هیناوه‌ ﴿وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ کرده‌وه‌ی چاکیان کردوه‌و ده‌که‌ن، پابه‌ندی فەرمانو جلّه‌وگیریه‌کانی په‌روه‌ردگارنو به‌گوێره‌ی شریعه‌تی نه‌وره‌فتار ده‌که‌ن، هه‌ر نه‌وانه‌ ده‌سته‌و تاقمی به‌هه‌شتینو ده‌چنه‌ ناوی لی‌ ده‌رناچنو بۆ هه‌تاهه‌تایه‌ تێیدا ده‌میننه‌وه‌و به‌ نعیمه‌ته‌کانی به‌خته‌وه‌ر ده‌بن.. جا وه‌نبی گه‌یشتن به‌ نه‌م به‌هه‌شته‌ جوانو قه‌شه‌نگه‌ زۆر گرانو له‌تاقه‌ت به‌ده‌ربی، به‌لکو هه‌موو ناده‌میزادی‌ک ده‌توانی به‌ده‌ستی بێنی، هه‌رکه‌سی نیمانی هه‌بی په‌یره‌وی قورنان بکا بی‌ ده‌کا ﴿لَا نُكَلِّفُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا﴾ نیمه‌ هه‌رگیز هه‌چ که‌سی‌ک زیاد له‌ توانای خۆی نه‌رکی ناخه‌ینه‌ سه‌ر،

به ههشت وێرایی نهو هه موو گه وره یی و خوشی و له زه ته ی تێیدا به به کرده وه ی
 ئاسانو له چوارچێوه ی توانای ئاده میزادا ده توانری پێی بگهی نهو
 کرده وانه ی ده بیه هۆی چوونه ناو به ههشت کرداری ئاسانو له توانادان، نهو
 کرداران به هه هه ته له تاقهت به ده ر نین، به لکوو هه موو ئاده میزادیك
 بیروباوه ری ته وای هه بی ده توانی نه نجامیان بداو پێیان ههستی ﴿أُولَٰئِكَ
 أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ﴾ هه نه وانه گرۆو تاقمی به ههشتین و بو
 هه ته هه تیه تێیدا ده میننه وه له زه ته خوشی تیدا ده چێژنو ژبانی
 به خته وه ری تیدا به سه ر ده بن، نازارو مهینه تی تیدا نابیننو ناخوشی روویان
 تی ناكا، دلخۆشو ته ر ده ماخو له شساغو به نیشاطن ﴿وَنَزَعْنَا مَا فِي
 صُدُورِهِمْ مِنْ غَلٍ فَجَرَوْا مِنَهَا الْآنْهَارُ﴾ برێك له نیعمه تی په ره دگار
 به سه ر به ههشتیان دا نه وه یه كه رژدی به خیلی و هه سوودی له دلیان دا
 نه هیلێ: دل و ده روویان سافو بی گهرد ده كا، لیلی و خه مو نا په هه تی و ته نگو
 چه له مه یان ته وش نابێ، شه رو هه راو دژایه تی و کێشه و دووبه ره کی و
 دوژمنایه تیان له نێودا نامیستی، چونكه په ره دگار هه سوودی و رقو کینه ی
 له دل ده رهاویشه و نوو، له هه موو نه خوشی جهسته یی و ده روونی ساخله می
 کردوونو هه موویان به چاوی برایه تی و دل سوژی ته ماشای به کتری ده کهن،
 نهوان له حالیک دان جوگه و جوباری جوانو سه رنج راکیش به ژیر باله خانه و
 دارو دره ختی باغه کانیاان دا ده کشینو نهوان له ژورو شوینی هه سانه وه
 رابواردنه وه چاویان له دیمه نی ته م جوگه و رووبارانیه به یینی نی ته م دیمه نانه
 وه نه دی تر دل خوشو که یف خوشو ته ر ده ماخ ده بن.

ته مه فه ضل و نیعمه تی خودایه، له کاتیک دا دۆزه خیه کان راخه ریان
 ناگری سووتینه ره و له ژووریشیان هه ناگر دایه وشیون، به ههشتیه کان له ژیر
 خانو و باله خانه و باغه کانیاان هه جوگه و جوباری دلپێن ده کشینو هه وای
 عه تراوی فینکی نه سیم نامیز هه لده مژنو به دیمه نی رازاو و سه رنج راکیش
 چاو و دلیان روشن ده بیته وه!.

له کاتیک دا دۆزه خیه کان کێشه و نیزاعیان هه نهو نهو تاوانبار ده کاو

ئهویان نه فرین له شه میان ده کا، له تازارو سزادا ده تلینه وه، موسولمانان به هه شته ییه کان سه رگرمی سوپاسو ستایشی پهروه ردگارن؛ تمنانه تهم چه مدو سوپاسه شیان هه ره له زه ته خوشی به له کوو تهو بهری له زه ته خوشی تیدا هه ست پی ده کهن ﴿وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانَا لِهَذَا وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلَا أَنْ هَدَانَا اللَّهُ﴾ به زویانی سوپاسو بو ده برپرسی که یف خوشی و ره زامه ندییان ده لێن: هه موو سوپاسو شه نایه ک بو تهو پهروه ردگاره یه که رینموونی ئیمه ی کرد بو به مرازگه ییشتنمانو وه ده سه تهنانی تهم پلهو مه قامه! نه گهر رینموونی پهروه رگار نه بوایه و ره حه ته و فاضلی تهو نه بوایه هه رگیز ئیمه نه مه مان ده ست نه ده که ته و ریبازی به ره و به هه شتمان نه ده زانی! نه گهر فاضل ده گهره یی خودا نه بوایه هه رگیز ئیمه به عه قلو بیروبو چوونی خو مان په ییمان به م ریباز نه ده برد!

ئیمامی برخاری له سه حیحی خو ی دا له ته بو سه عیدی خود ریه وه ده گیریته وه: ده لێ: پیغه مبه ر ﴿فَرْمَوَى: إِذَا خَلَصَ الْمُؤْمِنُونَ مِنَ النَّارِ حَبَسُوا عَلَىٰ فِطْرَةِ بَيْنِ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ فَأَقْتَصَّ هُمْ مَظَالِمَ كَانَتْ يَتَنَّهُمْ فِي الدُّنْيَا، حَتَّىٰ إِذَا هُذِبُوا وَنُقُوا، أُذِنَ لَهُمْ فِي دُخُولِ الْجَنَّةِ، فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، إِنْ أَحَدُهُمْ يَمْنُرُ لَهُ فِي الْجَنَّةِ أَدْلَ مِنْهُ بِمَسْكَنِهِ الَّذِي كَانَ فِي الدُّنْيَا﴾. واته: که موسولمانان له ناگر رزگاریان ده بی له نیوان به هه شته و زه ره راده گیرین، زولم سه مبه ک که له نیوانیان دا هه بووه له دونیادا لییان و هه ده گیریته وه تا هه موویان له گوناوه تاوان پاک ده بنه وه، نه مجار رگه یان پی ده درێ بو چوونه ناو به هه شت، سویند به و که سه ی گیانی منی به ده سه ته هه ره که یان بو شوینو نشینگه ی خو یان شاره زاترن له چوونه وه بو مالی خو یان له جیهان دا!

نیبنو ته بی حاته م له حه سه نی به صرییه وه ده گیریته وه ده لێ: پیغه مبه ر ﴿فَرْمَوِيه تى: (يُحْبَسُ أَهْلُ الْجَنَّةِ بَعْدَ مَا يَجُوزُونَ الصِّرَاطَ، حَتَّىٰ يُؤْخَذَ لِبَعْضِ ظَلَامَاتِهِمْ فِي الدُّنْيَا، فَيَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ، وَلَيْسَ فِي قُلُوبِ بَعْضِهِمْ عَلَىٰ بَعْضٍ غِلٌ)).

نه مجار که ده بینن هه رچی پیغه مبه ران پییان راگه یاندوون هه مووی

راسته و راست ده‌رده چی ده‌لین: ﴿لَقَدْ جَاءَتْ رُسُلٌ رَبِّنَا بِالْحَقِّ﴾ بی‌گومان پیغه‌مبهرانی په‌روه‌دگارمان به راستو ره‌وانی هاتوونه سهرمانو ریگی راستییان پی‌نیشان داوینو چۆنیان به‌لین پی‌داوینو چۆنیان بو‌باس کردوین ناوا ده‌رجووا نه‌مه ده‌ق نه‌و واده‌و به‌لینانه‌یه که په‌روه‌دگار له‌سهر زمانی پیغه‌مبهران پی‌ی راگه‌یان‌دوین! پراو پر هاتوونه دی.

﴿وَنُودُوا أَنْ تِلْكُمْ الْجَنَّةُ أُورِثْتُمُوهَا بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ﴾ بانگیان لی ده‌کرئ، واته: فریشته بانگیان ده‌که‌ن: ده‌لین: سلاوتان لی بی، باشتان کردووه، پرۆنه ناو نه‌و به‌هه‌شته‌وه، نه‌م به‌هه‌شته‌وه‌یه که په‌روه‌دگار به میرات داویه‌تی به‌ئیه له‌پاداشی کرده‌وی باشتان!

نه‌بو سه‌عیدی کوری مه‌نصووو به‌یه‌قی له‌نه‌بو هوپه‌یه‌روه ده‌گپه‌نه‌وه ده‌لی: پیغه‌مبهر ﴿فَرَمَوْهُ بِتِلْكَ الْجَنَّةِ﴾ (وَمَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ إِلَّا وَلَهُ مَنَزَلٌ: ﴿مَنْزِلٌ فِي الْجَنَّةِ، وَمَنْزِلٌ فِي النَّارِ، فَإِذَا مَاتَ فَدَخَلَ النَّارَ، وَرِثَ أَهْلُ الْجَنَّةِ مَنَزِلَهُ، فَذَلِكَ قَوْلُهُ: ﴿أُولَئِكَ هُمُ الْوَارِثُونَ﴾.

نایه‌ته‌که ناماژه‌ی نه‌وی تیدا‌یه که به میرات‌گرتنی به‌هه‌شته‌و چوونه ناو به‌هه‌شت له پاداشی کرداری چاکه‌یه! نایه‌ته‌که ده‌فرموی: ﴿أُورِثْتُمُوهَا بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ﴾ به‌لگه‌یه له‌سهر نه‌وه که ناده‌میزاد به‌هۆی کرده‌وی چاکی خۆیه‌وه ده‌چیت به‌هه‌شته‌وه، به‌لام له‌راستی‌دا چوونه ناو به‌هه‌شت به‌هۆی ره‌حه‌تو فه‌ضلی خودایه! چونکه له‌شوئینیکی تردا ده‌فرموی: ﴿ذَلِكَ الْفَضْلُ مِنَ اللَّهِ﴾ النساء/٧٠. یان ده‌فرموی: ﴿فَسَيَدْخُلُهُمْ فِي رَحْمَةٍ مِنْهُ وَفَضْلٍ﴾ النساء/١٧٥.

له‌مه‌حیی موسلم‌دا هاتووه که پیغه‌مبهر ﴿رَوَّيْهِمْ رُوحِي﴾ هاوه‌لان فرمویه‌تی: ﴿لَنْ يَدْخُلَ أَحَدًا مِنْكُمْ عَمَلُهُ الْجَنَّةَ، قَالُوا: وَلَا أَنْتَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ وَلَا أَنَا إِلَّا أَنْ يَتَغَمَّدَنِي اللَّهُ بِرَحْمَةٍ مِنْهُ وَفَضْلٍ﴾. هیچ که‌سی له‌ئیه‌وه کره‌وه‌ی نایبانه به‌هه‌شته‌وه، هاوه‌لان وتیان: نه‌توش نه‌ی پیغه‌مبهری خودا؟ فرموی: نه‌نانه‌ت منیش، مه‌گمر خودا به‌ره‌حه‌تو فه‌ضلی هۆی به‌مخاته

به‌هه‌شته‌وه .

له‌مه‌وه . بۆمان ده‌رکه‌وت که به‌میراتگرتنی به‌هه‌شت به‌هۆی
 کرده‌وه‌وه‌یه، چوونه ناویشی به‌رهمه‌تو فضلی خوداییه، واته: کرده‌وه‌ی
 ناده‌میزاد چهنه‌یک گه‌وره‌و زۆرین خۆی نه‌و کرده‌وانه نابنه پارسه‌نگی چوونه
 ناو به‌هه‌شت! نه‌گهر ره‌همه‌تو فضلی خودای له‌گه‌ل نه‌بی، چونکه
 په‌روه‌ردگار نه‌و پاداشه‌ گه‌وره‌یه‌ی له‌پاسای نه‌و کرده‌وه که‌مه‌دا داناوه،
 که‌وابو چوونه ناو به‌هه‌شت به‌فضلو ره‌همه‌تی خودایه!

به‌کورتی کرده‌وه‌ی چاک به‌گۆره‌ی رای نه‌هلی سونه‌تو جه‌ماعه‌ت
 ده‌بیته‌ هۆکاری چوونه ناو به‌هه‌شتو له‌تەرازوی عه‌داله‌تدا ده‌بی پاداشی
 کرده‌وه‌ی چاک چاکه‌ بی که به‌خشینی به‌هه‌شته، به‌لام پتویسته نه‌و کرده‌وه
 چاکه‌یه ره‌همه‌تو فضلی خودای له‌گه‌ل دا بی، چونکه په‌روه‌ردگار به‌هه‌شتی
 کردووه به‌پاداشی چاکه به‌فضلو گه‌وره‌یی خۆی، له‌جیاتی نه‌و کرده‌وه
 که‌مانه نه‌و به‌هه‌شته رازاوه ده‌دا . نه‌مه‌ش فضلو ره‌همه‌تی خودایه!

نه‌ک مانای نه‌وه‌یه له‌پاداشی کرده‌وه‌ی چاکدا پتویسته په‌روه‌ردگار
 بیانخاته به‌هه‌شته‌وه . وه‌کوو موخته‌زیله بۆی چوون، چونکه به‌گۆره‌ی عه‌قل
 مه‌حاله‌و ناگونجی په‌روه‌ردگار شتی له‌سه‌ر واجب بی! خودا بۆ خۆی فاعیلی
 موختاره‌و هیچی له‌سه‌ر پتویست نه‌یه، هه‌رکاریک بکا یان نه‌یکا نه‌وه
 به‌ویستی خۆیه‌تی!

وتو ویزی نیوان بهه شتی و دۆزه خێ و نه عرافیه کان

وَنَادَىٰ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ أَصْحَابُ النَّارِ أَنْ قَدْ وَجَدْنَا مَا وَعَدَنَا

رَبُّنَا حَقًّا فَهَلْ وَجَدْتُمْ مَا وَعَدَ رَبُّكُمْ حَقًّا قَالُوا نَعَمْ فَأَذَّنَ مُؤَذِّنٌ

بَيْنَهُمْ أَنْ لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الظَّالِمِينَ ﴿٤٤﴾ الَّذِينَ يَصُدُّونَ عَنِ سَبِيلِ

اللَّهِ وَيَبْغُونَهَا عِوَجًا وَهُمْ بِالْآخِرَةِ كَافِرُونَ ﴿٤٥﴾ وَبَيْنَهُمَا

حِجَابٌ وَعَلَى الْأَعْرَافِ رِجَالٌ يَعْرِفُونَ كُلًّا بِسِيمَتِهِمْ وَنَادَوْا

أَصْحَابَ الْجَنَّةِ أَنْ سَلِّمُوا عَلَيَّكُمْ لَمْ يَدْخُلُوهَا وَهُمْ يَطْمَعُونَ ﴿٤٦﴾

❖ وَإِذَا صُرِفَتْ أَبْصَارُهُمْ تِلْقَاءَ أَصْحَابِ النَّارِ قَالُوا رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا مَعَ

الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٤٧﴾

پاش نهوهی پهروه ردگار هه ره شهی له کافره کان کردو پاداشو
سه ره نجامی خودا په رستانی روون کرده وه، به شوین نهوه دا باسی گوفتو گۆی
نیوان کافرو موسولمانه کان ده کا، واته: ئیمه ئیستا له بهرده م مه شهه دیک
تری روژی قیامه تین، مه شهه دیک که په یوه ندی به مه شهه دی پیشووه وه
هیه. نهوه تا پاش نهوهی بهه شتییه کان به مراد ده گهنو جیگهو مه کانی
خویان شاد ده بن دۆزه خیییه کان له سه ره نجامی خویان دلنیا ده بنو سزای
سه خت له خویان ده گریو هیوا برپاو ده که ون! بهه شتییه کان بانگ له
دۆزه خیییه کان ده که ون، په سیاریان لی ده که ون، نایا نهوهی خودا له دونیادا واده ی
پی دابوون هاته دی؟؟

له لایه کی تروه بهه شتییه کان له ناو خویان دا په سیار له یه کتر ده که ون،
هه ره ها دۆزه خیییه کان له ناو خویان دا له یه کتر ده پرسن، بو نهوهی

به هه شتییه کان زیاتر هه ست به نیعمه ته کانی به هه شت بکه نو دۆزه خییه کان
پتر شهر مه زاری و ریسوایی و په شیمانی نازاریان بدا

جا هه رچه نده به هه شت له بهرزترین ئاسمانه و دۆزه خ له خوارترین
زه و بیه و نیوان به هه شت و دۆزه خ زۆر دوورو درێژه، به لام له گه له ئهم دووری
مه سافه زۆرییه ش دا ئهم گوشت و گوژی و ده چی بێته کایه وه، چونکه جیهانی
قیامت جیهانیکی تره و زۆر جیاوازی ههیه له گه له جیهانی دنیایی دا، حالو
چۆنیه تی وای ههیه ئاده میزاد ده توانی له زۆر دووره وه بپینیی و بیسی!
دووری و نزکی له نه ندازه به ده ر نابنه له مه پری پینین و بیستن!!

ده ی با ئیستا به تیفکری و وردپینی یه وه گوئی بو گوشت و گوئی نیوان
به هه شتی و دۆزه خییه کان بگری و دیمه نه کان پینینه پیش چاوی خۆمان که
ده فمرمی: ﴿وَنَادَىٰ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ أَصْحَابُ النَّارِ أَن قَدْ وَجَدْنَا مَا وَعَدَنَا
رَبُّنَا حَقًّا فَهَلْ وَجَدْتُمْ مَا وَعَدَكُمْ رَبُّكُمْ حَقًّا﴾ واته: به هه شتییه کان دوا
جیگیر بوونیان له به هه شت داو جیگیر بوونی دۆزه خییه کان له دۆزه خ دا، روو
ده که نه لای دۆزه خییه کانو شانازیان به سه ره وه ده که نو بو تانه و ته شر لیان
بانگیان لی ده که نو تاوانو سه ریچی کردنی دنیایان وه بیر ده هیننه وه و پیان
ده لێن: ئه وه ی په ره ردگارمان واده ی پیدابوین بو هیناوینه دیو راستو
حق بو، ئیمه به مرز گه شتووین و به به هه شت شاد بوین! ئایا ئیوه ش
ئه وه ی خودا واده ی پی دابوون له ریسواکردن و سزادان و تۆله لی ستاندن راستو
حق ده رچوو هاته دی؟

پرسیاره که ئه وه ی له خو گرتوو که به هه شتییه کان دان به راستی په یامی
پیغه مبه ران دا ■ هئین و نیعتیراف به هاتنه دی واده ی خودای خۆیان ده که نه،
له هه مان کات دا سه رزه نشتو لومه کردنی دۆزه خییه کانی تیدایه له سه ر کارو
کرده وه خراپو تاوان کردن له خودی خۆیان که پیغه مبه رانیان به درۆ
خستو نه وه و پروایان پی نه کردوون!!

﴿قَالُوا نَعَمْ﴾ ده لێن: به لی، ئه وه ی خودا هه ره شه ی پی لی کردبوین و
پیغه مبه ران چۆنیان پی راگه یان دبوین هاته دیو راستو حق ده رچوو! ئه وه تا
له ناو ئاگری دۆزه خ دا ده سوو تیندرتین! ئه مه به لگه یه له سه ر ئه وه که

کافره کان روژی قیامت تیعتیراف بهوه ده کهن که وادهو هه شه کانی خودا
حه قو راستن.

﴿فَإِنَّ مَوْزِنَ يَنْهَمُ أَنْ لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الظَّالِمِينَ﴾ نیترا تا کام
سه ره نجامی نمو گفتو گو یه نیوان بهه شتی و دوزه خیه کان هاوتای نهو
پرسیارو وه لامه و بۆردانی کافره کانو ریسوا کردنیان بهوه تهواو ده بی که
بانگده ریک بانگ ده کاو ده لی: نه فرینی خودا له سته مکاران بی، هه میشه
له ره حه متی خودا به دوورینو نه حه سیینه وه چونکه نهوانه سته میان له خودی
خویان کردوه بهوه که تیمانیان نه هیناوه و ملکه چی فرمازو
جله و گیریی به کانی نه بوون.

نمو بانگ کهره یان مالیکی دوزه خه یان فریشته یه کی تره خودا فرمانی
بی ده کا نمو کاره نه نجام بدا!

نه مجار پیناسه ی سته مکارانمان بۆ ده کاو ده فرموی: ﴿الَّذِينَ يَصُدُّونَ
عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَيَعْتُونَهَا عَوَجًا﴾ سته مکار نهوانن تاده میزاد له ریگی خودا
لاد هه خه لکی له ریگی راستی خودا په سندن دورو ده خه نه وه، ده یانه وی نمو
ریگایه خوارو ختیج بی، پر له قورتو پیج بی بۆ نه وهی کهس بییدا نه پروا
نیکاته ریبازی خوی! وستی سته مکاران و هوالدانان بۆ خوار کردنی ریگا
به چندن جو ریک ده بی و له چندن شیوه یه کدا ره نگ ده داته وه:

١- رام کردنی نه قسی خویان به نه نجامدانی تاوانی گهروه که شریک
دانانه بۆ خودا و شیواندنی به کتا پرستی به تیکه لاو کردنی دیارده ی
بتپرستی و عیباده تکردن بۆ غهیری خودا و هاوه لدانان بۆی له خودا یه تی و
پهروه دگاریه تی دا، به هیوا ی نه وه که نمو بته لای خودا شهفاعه تی بۆ بکا!

٢- سته مکردن بهوه که مو زیادیی له نایین دا بکهن، شتی وا داهینن که
نه له قورنانو نه له حه دیتدا نه بی! دابو نه ریستی جو را و جو ره به ناوی نایینه وه
پیننه کایه وه و به نایینی حسیب کهن.

٣- سته مکردن بهوه که زندیقو بی پروا بن، بیرویا وه ری زهنده قهیی و
دوو پرویی بلا ویکه نه وه، شکو گومان به خه نه سه ر بیرویا وه ری موسولمانان بۆ
نه وهی خه لکی لهو ریبازه خودایی به لا به دن.

٤- سته مکردن بهو|| که زیده پهوی له تاین دا بکهن، کار|| ناسانه کانی گران بکهن، حوکه فراوانه کانی تهنگ بکه نهوه. زیاده که می له حوکمو عیباده تو حه لاله حه رامه کان دا بکهن.

﴿وَهُمْ بِالْآخِرَةِ كَافِرُونَ﴾ نهوانه وێرای نه وه موو گومپایی و گومپا کردنه بروایان به رۆژی قیامت نیه، بی پروایی و کافروبوونیان به رۆژی قیامت له ناخیان دا رهگی دا کو تاره که تاوانیک ده کهن ترسی تۆ له لی ستاندنی رۆژی قیامتیان نیه، که ئینکاری رۆژی قیامت ده کهن ترسی سه رزه نشتو تانهی رۆژی قیامتیان نیه!

به کورتی نهوان بوونه له مپهر له بهردهم ریگی خواداو پرواشیان به رۆژی زیندوو بوونهوه نیه! بروایان به رو به پروو بوونهوهی پهروهردگار نیه. به درۆی ده زانن، بۆیه هیچ به لایانهوه گرنگ نیه که کره وهی خراب ده که نه قسهی نابه جی ده لێن: چونکه ترسی حیسابو لیکۆ لینهوه سزادانیان نیه، نهوان له روی کردارو گوفتارهوه خراپترین تاده میزادن.

﴿وَيُنْهَمَا حِجَابٌ﴾ له نیوان به ههشتیه کان و دۆزه خیه کان شووره و له مپهریک هیه، ناهیلی دۆزه خیه کان بگه نه به ههشت، نه شوورایه نه وهیه؛ که پهروهردگار له نایه تیکی تر دا ده باره ی ده فهرموی: ﴿فَضْرَبَ بَيْنَهُمْ بِسُورٍ لَهُ بَابٌ بَاطِنُهُ فِيهِ الرَّحْمَةُ وَظَاهِرُهُ مِنْ قَبْلِهِ الْعَذَابُ﴾ الحديد/ ١٣. تۆ به لاکو سه رانه سهری نه شوورایه بریتیه له نه عراف، ده باره ی چۆنیه قی ته عراف زۆر رای جیا جیا هه ن، رای په سه ندو راست نه وهیه؛ که نه عراف نه شووره و په رده یهیه که له نیوان به ههشتو دۆزه خو دانیشه کانیان دایه، یان تۆ به لاکو لوتکه ی نه شووره یهیه که کۆمه لیککی تاده میزاد له سه رن، له وێوه چاویان له به ههشتیه کانو دۆزه خیه کانه وه کوو ده فهرموی: ﴿وَعَلَى الْأَعْرَافِ رِجَالٌ يَعْرِفُونَ كُلًّا بِسِيمَاهُمْ﴾ له سه ر نه شوورایه ی نیوان به ههشتو دۆزه خ کۆمه لیک هه ن چاویان له به ههشتو دۆزه خه دانیشه توانی به ههشتو دۆزه خیه کان ده بینن، به شیه وه رو خسارو سه رو سیما به ههشتی و دۆزه خیه کان ده ناسن، نیشه کانیان ده زانن، نیشه کانیان

له نیشانهی به هه شتییه کان رووناکی و درهوشانهوه و سپیهی دهو چاویانه، هی دۆزه خیه کانیس ته لخی و رهشی دهو چاویانه! وه کوو له شوینیکی که قورنن نیشانه کانیان دیاری ده کاو ده فرموی: ﴿وَجُودٌ يَوْمَئِذٍ مُّسْفِرَةٌ، ضَاكَّةٌ مُّسْتَبْشِرَةٌ، وَجُودٌ يَوْمَئِذٍ عَلَيْهَا غَبَرَةٌ تَرْهَقُهَا قَتَرَةٌ أُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُ الْفَجَرُ﴾ عبس/ ٣٨-٤٢.

دهرباره ی نه هلی ئه عراف کێز چ که سن؛ چهند راوو بۆچوون هیه، رای سه حیح و راست نهو رایهیه که ده لێ: نهوانه کۆمه لێکن چاکه و خراپه یان هاوتهر ازوونو بهرامبهرن، ههستهیه کی یه کتا به رستن، تاوانو خراپه کانیان رێگای به هه شتیان لێ گرتوون، چاکه و هه سه ناتیان رێگای دۆزه خیسان لێ قه ده غه کردوون، له سه ر نهو شوورایه رایان ده گرن هه تا به روه ردگار دهرباره یان به ریار ده داو سه ره نه جامیان دیاری ده کا.

نه بو به کری کوپی مه رده وه به یی له جابیری کوپی عه بدو لاو. هه گێرته وه که فرموویه تی: به رسیار له پیغه مبه ر ﷺ کرا دهرباره ی نهو که سانه ی چاکه و خراپه یان به رامبهرن ئایا چیان لێ ده کری؟؟ پیغه مبه ر ﷺ فرموی: (أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْأَعْرَافِ، لَمْ يَدْخُلُوهَا وَهُمْ يَطْمَعُونَ).

ئیه بنو له عیانی ئه لئه نصاری و به یه قی و هی تریش له حوزه یفه وه ده گێرته وه گوته ویه تی: خه لکی سه ر ئه عراف که سانیکن چاکه و کره وه ی باشیان له دۆزه خ رزگاری کردوونو خراپه کانیان به هه شتیان لێ قه ده غه کردوون، له سه ر ئه عراف هیلدراونه وه هه تا به ریار ی خودایان بۆ ده رده چی، جا له کاتی که دا نهوان له م چاوه پروانییه دان، به روه ردگار خویان ینشان ده داو پێیان ده فرموی: به رۆن به چنه ناو به هه شته وه، بێگومان من لێتان خوش بووم!

له گێرانه وه یه کی ته ردا هه ر له حوزه یفه وه هه فرموی: به روه ردگار ئاده میزاد کۆده کاته وه، پاشان به تاقمی سه ر ئه عراف ده فرموی: ئیه چاوه پروانی چین؟ ده لێسن: چاوه پروانی فرمانی توین، ده گوته ری بێگومان چاکه کانتان رێگای چوونه ناو دۆزه خی لێ گرتوون، خراپه کانیستان رێگای چوونه ناو به هه شتی لێ گرتوون وه به هۆی لێخو شبوونو رهحمو به زه یی منه وه

بچنه ناو به هه شته وه!

﴿وَنَادُوا أَصْحَابَ الْجَنَّةِ أَنْ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ﴾ تاقمی سهر ئه عراف بانگی به هه شتییه کان ده که نو پتیان ده لێن: سه لامی خوداتان له سهر، نه م سه لامکردنه یان بریتییه له دو عاو پارانه وه له خودا بۆیان، یان هه وال پیدانیانه که له ناخۆشی رزگاریان بووه، نه مه نه گهر پێش چوونه ناو به هه شتیان بۆ، نه گهر دوا چوونه ناو به هه شت بۆ ته وه ههر سه لامکردنه و بهس! چونکه له شوێنێکی تردا ده فهرموێ: ﴿لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا وَلَا كَذَابًا إِلَّا قِيلًا: سَلَامًا سَلَامًا﴾ الواقعة/ ٢٥-٢٦.

ئه عرافیییه کان بانگی به هه شتییه کان ده که ن حالو وه زعیان وه هایه ﴿لَمْ يَدْخُلُوهَا وَهُمْ يَطْمَعُونَ﴾ هیشتا نه چوونه ناو به هه شته و به لام به ته مای چوونه ناو به هه شتن چونکه هیسابو لیکۆلینه وه یان به ناسانی له گه ل کراوه، له هه مان کات دا برۆیان به فراوانیی رهحمه تی خودا زۆره. حه سه نی به صری که نه م نایه ته ی خوێنده وه وتی: سوێند به خودا نه م هیوا و به ته مابو نه ی بۆیه خستۆته دلپانه وه تا ریزیان لی بنی و هیه وی ته کری میان بکا، خه لکی له و روژه دا له نێوان ترسو هیوا دا ده ژین.

ئه بو نه عیم له عومه ری کورێ خه تابه وه ریا یه ت ده کا که فهرمو یه تی: نه گهر بانگه رێک بانگ بکا بلی نه ی خه لکینه! هه مووتان بچنه ناو ئاگره وه جگه له پیاوێکتان من هیوا ی نه وه م ده بی که من نه و پیاوه لادراوه بم! نه گهر بانگ بکری بلی: هه مووتان بچنه ناو به هه شته و جگه له پیاوێکتان، ترسم هه یه من نه و پیاوه لادراوه بم.

﴿وَإِذَا صُرِفَتْ أَبْصَارُهُمْ تِلْقَاءَ أَصْحَابِ النَّارِ قَالُوا رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ﴾ ئه عرافیییه کان که چاویان سه ره و لای دۆزه خییه کان وهرده گیردرێو نه و حالو وه زعییه ته ی نه وان ده بینن چاویان لی هه لده نگوی، ده ست ده که ن به پارانه وه و لانه و له پهروه ردگارو ده لێن: پهروه ردگارا! هاوار! نه مانخه یه ریزی سه ته مکارو کافرا نه وه، خودایه! ده خیل هانات بۆ دینین مه مانخه ره پیڕی نه وانه ی سه ته میان له خودی خۆیان کردوه،

گوێزایه ئێ فەرمانو جلهوگیریه کانی تو نه بیون، پروایان به ده کتاپه رستی و راستی پیغه مبه رانو زیندوو بیونده نه بووه.

ئایه ته که ته عبیری به (مبني للمجهول) لیداوه تهوه. بۆ نه وهی ئاماژه ی نه وهی تیدابی که رووکردنه لای دۆزه خیان به مه به ستو حه زی خۆیان نه به لکوو پتیا ن ناخۆشه نه دیمه نه ببینن، به بی مه به ست چاریان له دۆزه خیه کان هه لده نگوی و ده یان بینن.

گوفتو گوئی نیوان نه عرافیه کانو دۆزه خیه کان

وَنَادَىٰ أَصْحَابُ الْأَعْرَافِ رِجَالًا يَعْرِفُونَهُمْ بِسِيمَتِهِمْ قَالُوا مَا آغَىٰ عَنْكُمُ جَمْعُكُمْ وَمَا كُنْتُمْ تَسْتَكْبِرُونَ ﴿٤٨﴾ أَهْتَؤُلَاءِ الَّذِينَ أَقْسَمْتُمْ لَا يَنَالُهُمُ اللَّهُ بِرَحْمَةٍ أَدْخُلُوا الْجَنَّةَ لَا خَوْفٌ عَلَيْكُمْ وَلَا أَنْتُمْ تَحْزَنُونَ

له ئایه تی پیشوودا باسی نه وهی کرد که نه عرافیه کان چاریان له دۆزه خیه کان هه لده نگوی و نه دیمه نه سامناکه ی نه وان ده بینن، له خودا هه پارینه وه که له پتیری نه وان حلیبیا ن نه کا، نه مجار به شوێن نه وه دا باسی نه وه ده کا که نه عرافیه کان بانگی چه ند که سیکی ناو دۆزه خ ده که نه ناخاوتنیا ن له گه ل ده که نه تانه و ته شه ریا ن لی ده دن، ده فەرمو ی: ﴿وَنَادَىٰ أَصْحَابُ الْأَعْرَافِ رِجَالًا يَعْرِفُونَهُمْ بِسِيمَاتِهِمْ﴾ نه مه بانگه وازییه کی تره نه عرافیه کان ئاراسته ی بری لووتی به رزو مله وره کانی دونیایان ده که ن که له ناو ناگری دۆزه خ دا سزایان ده درێ نه و مله ورانه ی که له دونیادا پشتیا ن به هتزو توانای خۆیا ن ده به ست، موسو لمانه کانیان به هیچ نه ده زانی و به چاوی سووکایه تی سه یری موسو لمانه هه ژارو بی نه واکانیان ده کرد. نه م بانگکردنه ی نه عرافیه کان به مه به ستی سه رکو نه کردزو دل ناخۆشکردنی مله وره موشریکه کانو سه رانی کوفرو ئیلحاده، که به شیوه و روخسارو نیشانه ی

تایبەتییان دەیانناسنەوه .

واتە: بری ئێه ئه عرافیه کان بانگی چەند کەسیکی موشریکئو ملهوپ ده کەن کەلەناو دۆزهخ سزا ده درێن، ئه عرافیه کان ئه ملهوپرانه ده ناسنەوه به شیوه روخساری ره شو خه لوزاوی ته پو تۆزاوی چاو شینو شیوه شیواو! له خه لکانی تر جیا یان ده کەنەوه، ﴿قَالُوا مَا أَغْنَىٰ عَنْكُم جَعَلَكُم مَّا كُنْتُمْ تُسْتَكْبِرُونَ﴾ پێیان ده لێن: مالو سامان کو کردنه وه تان چ سوودیکی پی نه گه یاندن یان کو مه لو کوړو زۆری ده سه لاتی رواله تی دنیا تان چ قازانجیکی بو تان نه بووه، ههروه ها لووتبه رزیو پشت هه لکردن تان لهو ئیمانیه نان به په یامی پیغه مبه ری نیسلام هیچ سوودی بو ئیو نه بو! واته: کو مه لو زۆری لووتبه رزی تان له ئیمانیه نان له سزای دۆزهخ رزگاری نه کردن، به لکو نه وه تا که وتونه ناو ئه و سزاو ته نگو چه له مه یه و که ناتوانن خۆ تانی لی قوتار بکەن! ههروه ها لووتبه رزیو به زلزانیتان به سه ر موسو لمانه هه ژارو بی نه وایه کان دا چ سوودیکی پی نه گه یاندن!

ئه مجار ئه و قسانه یان وه بیردیننه و که ده رباره ی موسو لمان له دنیا دا ده یان کردن بو زیده تانه لێدانو سه رکۆنه کردن به ناگاداری ئه و موسو لمانه هه ژارانە ی که له دنیا دا ئه وان ده یان چه وساندنه وه به هۆی پروا هی تانیان به په یامی موحه ممه د ﷺ وه کوو صوه ی بی رۆمی و خوه ی بو بیلالی چه به شی و بنه ماله ی یاسر، ئیشاره یان بو ده کەنو ده لێن: ﴿أَهَؤْلَاءِ الَّذِينَ أَقْسَمْتُمْ لَا يَنَالُهُمُ بَرْحَةُ رَبِّهِمْ﴾ نایا ئه مانه بوون ئه وانه ی که له دنیا دا سویند تان ده خواردو جه خه تان له سه ر ده کرده وه و ده تانگوت: ئه مانه هه رگیز خودا ره حمیان پی نا کاو سه رکه و توویان نا کا، چونکه هه ژارو بی نه وایه بی که سو کارن! ده ی خۆ بو چوونه کانتان وا ده رنه چوونو ئه وه تا ئه و موسو لمانه هه ژارو بی نه وایانه له ناو خۆشی و له زه ته تی به هه شت دا راده بو ئرنو له به رو بوومو میوه ی به هه شت ده خۆنو ده خۆنه وه، دل خۆ شو له شساغو به مرا زگه یشتوو ته ر ده ماغو دم به پیکه نینو شادمانن! ئیوه ی کافرو ملهوپو لووتبه رزی ش له ناو ناگری بی نامانی دۆزهخ دا ده تلینەوه!!

نه مجار پاش تهو هی پمروه ۱۰ گار ماوهیه ک تهو بره ئاده میزادانه له سه ر
شوروه ی نه عراف ده هیلیته وه، به چاوی خویان سزای دۆزه خیه کانو له زه ته و
خۆشی به هه شتییه کان ده بینو ماوهیه ک ده روانه به هه شتو زیاتر هه زیان لی
ده بی، جار جاره ش چاویان له دۆزه خو سزای مله و ۱۰ سته مکاران هه لده نگو یو
ته وه نده ی تر تامه زرۆی به هه شت ده بن، پهروه دگار پییان ده فسه رموی:
﴿ادْخُلُوا الْجَنَّةَ لَا خَوْفٌ عَلَيْكُمْ وَلَا أَنْتُمْ تَحْزَنُونَ﴾ برۆنه ناو به هه شته وه،
له نیعمه ته و خۆشییه کانی له زه ته و هه ر یگرن، هیج ترسی داهاتو تان نه بی،
مه ترسن له وه به ولاره هیج ناسته نگو ناخۆشییه ک نایه ته ریگاتان، تووشی
ته نگو چه له مه نابن، ههروه ها غه و په ژاره بو رابوردو تان ناخۆن، په رووشی
شتی به جیماوی دونیاتان نیه و هیج شتی ک نیه ژیا نی کامه رانی و رابواردنی
به هه شتتان لی تال بکا.

سوودو مەبەستی ئەم گۆفتو گۆیە ئیوان ئەرافییەکان لەگەڵ
دۆزەخییەکانو بەهەشتییەکان ئەویە کە ئادەمیزاد بزانی پاداش بەئەندازە
کەردەویە، ھەروەھا بۆ ھەلئانی موسوڵمانانە کە پیشبەرکی بکەن لە کردنی
کەردەوی چاکو بەسوودا، چونکە بۆ قیامەت ئەوی پستی پی بێستری
-دوای رەحمەتی خودا- کەردەوی چاکە نەک مالو دارایی و خزمو کەسو
کارو ھۆزو عەشیرەت، بۆ ئەوی بیسەرانی قورئان ھەلئنی بۆ کردنی کەرداری
چاکو خودا پەسەند، ھەروەھا بۆ ئەوی بزانی کە لەو رۆژەدا ھەموو کەس
بەشیو ھەرنگۆ روخساری تایبەتی خۆی دەناسرێتو ھە، خوداپەرستان دەو
چاو نورانیو سپی رەنگۆ پرشنگدارن، تاوانباران بە تەپو تۆزایو رەنگ
رەش داگیرسایو چاوشینیو شیو شتاوی دەناسرێتو ھە!

ئیی نو عه‌بیاس ده‌فرموئ: که نه‌هلی نه‌عرف ده‌برینه ناو به‌هه‌شته‌وه نه‌هلی ناو دۆزه‌خ ته‌ماعیان به‌رده‌که‌وئ هه‌ندی ناو می‌دییان ده‌په‌وته‌وه! ده‌لین: خودایه! تيمه خزمو ناسیاومان له‌ناو به‌هه‌شتدا هه‌ن، رینگه‌مان بده با چاومان پتییان بکه‌وئو ناخاوتنیان له‌گه‌لدا بکه‌ین، په‌روه‌ر گار فرمان ده‌کا به‌به‌هه‌شت که په‌رده له‌سه‌ر خۆی لاداو خۆنیشان دۆزه‌خیه‌کان بدا، نه‌مجار نه‌هلی جه‌هه‌ننهم خزمو ناسیاوه‌کانی خۆیان له‌ناو نازو نيعمه‌تی به‌هه‌شتدا ده‌بینزو ده‌یانناسنه‌وه، نه‌هلی به‌هه‌شت سه‌یری خزمو ناسیاوه‌کانی خۆیان ده‌که‌ن له‌ناو دۆزه‌خدا به‌لام نایانناسنه‌وه، چونکه ده‌مو چاویسان ره‌ش هه‌لگه‌راوه‌و شتیه‌یان گۆراوه، نه‌هلی دۆزه‌خ بانگی نه‌هلی به‌هه‌شت ده‌که‌ن، به‌ناوی خۆیان بانگیان لی ده‌که‌ن! به‌تایبه‌تی داوی ناویان لی ده‌که‌ن، چونکه به‌هۆی گهرمی دۆزه‌خ ناوسکیان له‌گه‌رمانا ده‌جۆش.

سه‌عیدی کۆری جوبه‌یر له‌ته‌فسیری نهم نایه‌ته‌دا ده‌فرموئ پیاو هه‌یه بانگی باوکی یان برای خۆی ده‌کا، پی‌ی ده‌لئ: وا سووتام، له‌گه‌رمان دا مردم، برئ ناوم به‌سه‌ردا برێژه، پتییان ده‌گوترئ وه‌لامیان بده‌نه‌وه، نه‌وانیش ﴿قَالُوا إِنَّ اللَّهَ حَرَمَهُمَا عَلَى الْكَافِرِينَ﴾ ده‌لین بی‌گومان په‌روه‌ردگار خواردنو خواردنه‌وه‌ی به‌هه‌شتی له‌سه‌ر کافران حه‌رام کردوه!

﴿الَّذِينَ اتَّخَذُوا دِينَهُمْ حُرُومًا﴾ نمو کافرا نه‌ی که بو‌خۆیان هۆکاری سه‌ره‌کی بوون له‌وه‌ی که خواردنو خواردنه‌وه‌ی به‌هه‌شتیان لی قه‌ده‌غه‌ بکری، چونکه تایینی خۆیان کردبووه گالته‌و گه‌ب، یان گالته‌و کاری پرپو‌و‌چیان کردبووه تایین، به‌ژێانی دونه‌یاو جوانی و زه‌رقو به‌رقی ژیان له‌خۆیان بایی بو‌بون، وازیان له‌کارو کرده‌وه‌ی به‌سوود هێنا‌بوو.

واته: نمو کافرا نه‌گالته‌یان به‌تایین ده‌هاتو به‌گه‌نگییان نه‌ده‌زانی، یان گالته‌و گالته‌جارییان کردبوو به‌تایین بو‌خۆیان، هه‌میشه‌ خه‌ریکی نه‌نجامدانی کاری پرپو‌و‌چ بوون، کارکیان نه‌کردوه که مشته‌و مائی دل‌و ده‌روونیان بکاو سوودبه‌خش بی، به‌لکوو کرده‌وه‌کانیان بریتی بوو له‌و کارانه‌ی که نه‌اده‌میزاد له‌کاری گه‌نگ بی‌تا‌گا ده‌کا، یان کاره‌کانیان بی‌مه‌به‌ستو ناکامی باشه، وه‌کوو کاری مندا‌لانه که هه‌ر بریتی‌یه له‌خۆخا‌فلان‌دن!

﴿وَعَرَّتَهُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا﴾ لەژیانی دنیادا لەخۆیان بایی بویوون، بەجوانی و لەزەت و خوشییەکانی گێڕۆد. بویوون! بەتەمای تەمەنی درێژ و خوشگوزەرانی و زۆرکردنی مال و سامان و دەستپێنانی پلە و پایە، ناگیان لە قیامت و نیش بۆ کردنی نەبوو! بەپێچەوانەی ئەهلی بەهەشت کە لەژیانی دنیایان دا ھەولو تێکۆشانیان بۆ و دەستپێنانی پلە و پایە قیامت بوو، دُنیا بوون لەوێ کە دُنیا کێلگەی قیامتە، ھەموو ھەولتیکیان بۆ بەختەویری قیامت تەرخان کردبوو، تەنانت کە پێیان خوش بوو نەعمەتی دنیایان بەسەردا بپۆڕی بۆ ئەو مەبەستە بوو کە یارمەتیدەریان بۆ ئەنجامدانی ئەو کارانەی کە دەبنە ھۆی رەزامەندی پەروردگار و خۆنامادەکردن بۆ ژانیکی بەختەوێر و کامەرائی ھەتاهەتایی!! بۆیە پاداشی ئەو خوداپەرستانە بەھەشتی رازاو و کامەرائییە.

سزای ئەوانەی گالتەیان بە تایی دەھات و گرنگیان پێ نەدەدا و بەژیانی دُنیا لەخۆبایی بویوون ناگری دۆزەخە... ئەو ھەتا ﴿فَالْيَوْمَ نُنْصَاهُمْ كَمَا نَسُوا لِقَاءَ يَوْمِهِمْ هَذَا﴾ نەمرۆ مامەلەیان لەگەڵ دەکەین بەشیوەی مامەلەکردنی کەسێک کە شت لەبیرخۆی بەرتەو، واتە: لێیان دەگەڕێن بۆ ئەنا و دۆزەخدا. بسوتێن؛ ھەرلێیان ناپرسینەو، مامەلە شتی لەبیرچوووەیان لەگەڵ دەوێن، ئەگینا پەروردگار ھیچ شتیکی لەبیر ناچێ و ھیچ شتێک نیە لە زانیاریی خودا و ن بۆ، وەکوو لە شوێنیکی تردا دەفرموی: ﴿فِي كِتَابٍ لَا يَخْلُ رَّبِّي وَلَا يَخْشَى﴾ طە/ ۵۲.

کەوابوو ئەم لەبیرچوونەو پەروردگار ئوسلوویکی بەلاغییە و بۆ موقابەلە و بەرامبەری کردن وەکوو لە شوێنیکی تردا دەفرموی: ﴿نَسُوا اللَّهَ فَنَسِيَهُمْ﴾ التوبة: ۶۷. یان دەفرموی: ﴿كَذَلِكَ أَتَتْكَ آيَاتُنَا فَنَسِيَتْهَا وَكَذَلِكَ الْيَوْمَ تُنْسَى﴾ طە/ ۱۲۶.

بەکورتی مانای ﴿فَالْيَوْمَ نُنْصَاهُمْ﴾ نەمرۆ مامەلە شتی لەبیرچوووە. یان لەگەڵ دەکەین دوکار و نزاو پارانەوێان لێ وەرناگیرن، بەخێرو چاکە باسیان ناکەین، ئەنا و ناگەردا دەیانھێڵینەو و لێیان دەگەڕێن ﴿كَمَا نَسُوا

لِقَاءَ يَوْمِهِمْ هَذَا ﴿۵۲﴾ وه‌کوو چۆن ئه‌وان له‌دو‌نیادا ئه‌م رۆژه‌یان له‌بیر خۆ
برد‌بووه‌وه هه‌رگیز وه‌بیرخۆیان نه‌ده‌هێنايه‌وه و گرنگییان پێ نه‌ده‌دا، ﴿وَمَا
كَانُوا بِآيَاتِنَا يَجْحَدُونَ﴾ هه‌روه‌کو چۆن ئینکاری ئایاتی خودایان ده‌کردو،
بروایان به‌ پیغه‌م‌به‌ران نه‌ده‌کردو به‌درۆیان ده‌خستنه‌وه به‌رده‌وام دژی
په‌یامه‌که‌یان ده‌وه‌ستان!

باسی فه‌ضل و گه‌وره‌یی قورئان به‌سه‌ر ئاده‌میزادداو حال و چۆنیه‌تی

کافران رۆژی قیامه‌ت

وَلَقَدْ جِئْتَهُمْ بِكِتَابٍ فَضَّلْتَهُ عَلَىٰ عِلْمٍ هُدًى وَرَحْمَةً
لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿۵۳﴾ هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا تَأْوِيلَهُ يَوْمَ يَأْتِي
تَأْوِيلُهُ يَقُولُ الَّذِينَ نَسُوهُ مِنْ قَبْلُ قَدْ جَاءَتْ رُسُلُ رَبِّنَا بِالْحَقِّ فَهَلْ
لَنَا مِنْ شُفَعَاءَ فَيَشْفَعُوا لَنَا أَوْ نُرَدُّ فَنَعْمَلَ غَيْرَ الَّذِي كُنَّا نَعْمَلُ
قَدْ خَسِرْنَا أَنفُسَهُمْ وَصَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿۵۴﴾

دوای ئه‌وه‌ی په‌روه‌ردگار حال و چۆنیه‌تی به‌هه‌شتیه‌کان و دۆزه‌خیه‌کان و
ئه‌عرافیه‌کانی به‌یان کرد، گو‌فتو گۆی ئیوانی ئه‌م سێ تا‌قه‌ی راناند؛ که
هه‌موویان نمایش و مه‌شه‌دی سه‌رنج راکیش بوون و ئاده‌میزاد هه‌له‌ده‌تێن بۆ
ورد‌بوونه‌وه و تیف‌کرین له‌ ئاکام و سه‌ره‌نج، ئه‌مجار به‌شوێن ئه‌وه‌دا باسی
شه‌ره‌فو گرنگیی قورئانی پیرۆز ده‌کا، سوود و قازانجی بۆ ئاده‌میزاد روون
ده‌کاته‌وه، ئه‌وه راده‌گه‌یه‌نی که قورئان به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌ر ئاده‌میزاد، هه‌مو
برواییانوی کافره‌کانی پووج کرده‌وه، ئه‌مجار حال و چۆنیه‌تی
به‌درۆخه‌ره‌وه‌کان و ئه‌و ته‌نگ‌و چه‌له‌مانه‌ی تووشیان دێن راده‌نوێنی،
په‌شیمانی و نا‌هو چه‌سه‌ره‌ت و نا‌واته‌خوازییان بۆ ئه‌وه‌ی سه‌رله‌نوێ بگه‌ڕێنه‌وه بۆ
دو‌نیا بۆ چاک کردن و گۆڕینی هه‌لو‌سته‌و کرداریان یان نا‌واته‌خوازییان بۆ

ئەوێ که شه‌فاعه‌تکارێک تکیان بۆ بکاو لەو سزا سامناکه‌ رزگاریان بێی
 ده‌خاته‌ روو ده‌فهرموێ: ﴿وَلَقَدْ جِئْنَاهُمْ بِكِتَابٍ فَصَّلْنَاهُ عَلَىٰ عِلْمٍ﴾
 بێگومان په‌راویکمان بۆ ئەو موشریکو بته‌پرستانه‌ی عه‌ره‌بو خه‌لکانی
 تریش هه‌یناوه‌ که‌ ئەحکامو ده‌قه‌کانی روونو ناشکرانو چه‌واشه‌کاریی تیدا نیه‌،
 نایاته‌ کانیمان به‌ وته‌ی پر ماناو په‌ند نامیزو نامۆزگاریو چیرۆکۆ دیرۆکۆ
 نه‌حکامو به‌لێنو هه‌ره‌شه‌، شی کردۆته‌وه‌، به‌ زانیاریو مه‌عریفه‌تیکێ ته‌واوه‌
 راگه‌یه‌ندراون؛ بۆ ئەوێ ئاده‌میزاده‌کانی سه‌رده‌می پێغه‌مبه‌رو دواپه‌ش
 بیروباوه‌ری خۆیان راست بکه‌نه‌وه‌، دلو ده‌روونی خۆیان پاک بکه‌نه‌وه‌، وه‌کوو
 له‌ شوێنیکێ تردا ده‌فهرموێ: ﴿أَنْزَلْنَاهُ بِعِلْمِهِ﴾ النساء/۱۶۶. بۆ ئەوێ
 له‌ژێر ۆرشنایی نایه‌ته‌کانی دا بیروباوه‌ری خۆیان راست بکه‌نه‌وه‌. خۆشه‌ختیو
 کامه‌رانیی به‌ده‌ست بێنن، ﴿هُدًى وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ﴾ بۆ ئەوێ بیه‌ته‌
 ره‌هنوماو مایه‌ی ره‌حمه‌ت بۆ ئەوانه‌ی بروای بۆ ده‌که‌نو ده‌یکه‌نه‌ په‌مپه‌رو
 پرۆگرامی خۆیان له‌ژیان‌داو پابه‌ندی هوکمه‌کانی ده‌بن!

خۆینه‌ری موسوڵمانی هه‌ژا! پروانه‌ قورئان چۆن بناغه‌ی نایینی روون
 کردۆته‌وه‌، هه‌ره‌شه‌ی توندی له‌ بته‌پرستیو هاوه‌ل دانان بۆ خه‌دا کردوه‌،
 یاساو نیظامی ره‌ساو له‌باری بۆ مرۆفایه‌تی داناوه‌، ئاده‌میزادانی هه‌لئاون بۆ
 بیناکردنو پیشکه‌وتنو شاره‌ستانیه‌تو گه‌شه‌کردنی هه‌ردوو لایه‌نی ماددیو
 گیانی، ئەویش له‌په‌رگه‌ی تیفکریزو وردبوونه‌وه‌و هه‌لئانی ئاده‌میزاد بۆ
 لێکۆلینه‌وه‌و توێژینه‌وه‌. له‌ زۆر نایه‌ت دا ره‌خنه‌ی له‌ لاسایی که‌ره‌وه‌و
 شوێنکه‌وتنی کوێرانه‌ گرتوه‌، مه‌دحی عه‌قلو عه‌قلکاریی کردوه‌، وه‌کوو له‌
 شوێنیکێ تردا ده‌فهرموێ: ﴿إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ﴾ الرعد/۴،
 یان ده‌فهرموێ: ﴿قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾ البقرة/۱۱۱.
 له‌مه‌وه‌ بۆمان ده‌رده‌که‌وێ که‌ نایینی ئیسلام نایینی عه‌قلو تیفکریزو
 سروشته‌، سه‌رچاوه‌ی هه‌دايه‌تو حیکمه‌تو ره‌حمه‌ته‌، مایه‌ی خۆشه‌ختی
 ئاده‌میزاده‌ له‌ دونیاو قیامه‌ت دا ﴿هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا تَأْوِيلَهُ﴾ ئەو کافرو
 خودانه‌ناسانه‌ چاوه‌روانی ناکه‌ن له‌م کتێبه‌ جگه‌ له‌ سه‌ره‌نجامی ئەوێ که‌

له‌سه‌ر زویانی پیغه‌مبه‌ران پێیان راگه‌یه‌ندراوه له‌سزاو پاداش! واته: جگه له‌وه‌دی‌هاتنی ئه‌وه‌ه‌والو واده‌و به‌لێنو هه‌ره‌شانه‌ی که‌تێیدا راگه‌یه‌ندراون هه‌یچی تر له‌پێشیان نه‌وه‌ چاوه‌روانی ناکه‌ن! جگه له‌وه‌سزاو پاداشه‌ی له‌پێشیان، جگه له‌دۆزه‌خو به‌هه‌شت هه‌یچی تر چاوه‌روان ناکه‌ن.

له‌ره‌یعی کوری ئه‌نه‌سه‌وه‌ ریه‌وایه‌ت کراوه‌ که‌ وتویه‌تی: به‌رده‌وامو په‌یتا په‌یتا ئه‌وه‌ش‌تانه‌ی قورئان هه‌والی پێداوه‌و ئاماژه‌ی پێ‌کردوه‌و دێنه‌جی‌و روو ده‌ده‌ن تا رۆژی قیامه‌ت ته‌واو ده‌بی‌و هه‌یسابو لی‌کۆلینه‌وه‌ کۆتایی دی‌و ته‌ه‌لی به‌هه‌شت هه‌یه‌ به‌هه‌شته‌وه‌و ته‌ه‌لی دۆزه‌خ ده‌خزێندری‌نه‌ ناو ئاگره‌وه‌ ئه‌وه‌کاته هه‌واله‌کانی قورئان (تاویل) هه‌کانی کۆتاییان پێ دی‌! ﴿يَوْمَ يَأْتِي تَأْوِيلُهُ يَقُولُ الَّذِينَ نَسُوهُ مِنْ قَبْلُ قَدْ جَاءَتْ رُسُلُ رَبِّنَا بِالْحَقِّ﴾ ئه‌وه‌ رۆژه‌ی هه‌واله‌کانی قورئان کۆتاییان پێ دی‌ واده‌و به‌لێنو هه‌ره‌شه‌کانی دێنه‌جی، راستی ئه‌وه‌ش‌تانه‌ی خه‌به‌ری پێ‌داوه‌ ئاشکرا ده‌بن، هه‌موو ش‌کنو گومانیک ده‌ره‌وتیه‌وه‌، ئه‌وانه‌ی په‌یره‌وی ئه‌وه‌ قورئانه‌یان نه‌کردوه‌و له‌دو‌نیا له‌بهر خۆیان بردیه‌وه‌و روویان لی‌وه‌رگێرا‌بوو ده‌لێن: بێ‌گومان ئه‌وه‌ی پیغه‌مبه‌رانی په‌روه‌ردگارمان پێیان ده‌وتین هه‌مووی راست بوو، ئه‌وان به‌حه‌ق هاتبوونو په‌یامه‌که‌یان هه‌قو راست بوو، ئاشکرا بوو ئه‌وان له‌سه‌ر حه‌ق بوونو ئێمه به‌نه‌فامیی پشتمان له‌وه‌ په‌یامه‌ راسته‌ کردو روومان لی‌وه‌رگێرا، بۆیه به‌م شێوه‌ سزیمان درایه‌وه‌! خه‌تای خۆمانه‌و خۆمان به‌خۆمان کرد!

ئه‌مه‌جار ده‌که‌ونه‌ مقۆمقۆی ئه‌وه‌ ئایا رێگای رزگاربوونیان ده‌سه‌ت ده‌که‌وی، ئاواته‌خوای ئه‌وه‌ ده‌بن به‌هه‌ر شێوه‌یه‌ک بێ رزگاریان بی‌و ده‌لێن: ﴿فَهَلْ لَنَا مِنْ شُفَعَاءَ فَيَشْفَعُوا لَنَا﴾ ئایا ئێمه‌ تکاکاری‌ک، شه‌فاعه‌ت‌خوای د‌ل‌سۆزیکمان هه‌یه‌ شه‌فاعه‌تمان بۆ ب‌کا‌و له‌م به‌ده‌خته‌ی چاره‌ره‌شیه‌ رزگارمان بێی ﴿أَوْ نُرَدُّ فَنَعْمَلْ غَيْرَ الَّذِي كُنَّا نَعْمَلُ﴾ یان ده‌کری ب‌گ‌یر‌د‌ر‌یه‌نه‌وه‌ بۆ دو‌ن‌یاو ژیا‌ن ده‌سه‌ت پێ ب‌که‌ینه‌وه‌ جا له‌وی هه‌ل‌و‌ستی خۆمان ب‌گ‌ۆ‌ر‌ین‌و کرده‌وه‌ی چاک ب‌که‌ین‌و په‌یره‌وی ئایین‌و رێبازیک ب‌که‌ین که‌خودا پێی رازی بی‌و شیاوی چوونه‌ ناو به‌هه‌شت بێن؟؟

هۆی شهوهی که نهوان لهسه ره تادا ناواته خوازی شه فاعه تکارن دواپی
ئاواتی گه پانه وه بۆ دنیا ده خوازن شه وهیه که به پروای شه موشریکانه
رزگار بوون له دادگای پهره دگارا به هۆی شه فاعه تکارانه وه ده بی، جا که
مایه پوچ بوونو بۆیان ده رکهوت که رزگار بوون به هۆی بیروباوه ری راستو
کرده وهی چاکه وه وه دی دێ شه مجار ناواته خوازی گه پانه وهی دنیا یان
ده که وسته سهرو شه ناواته ده خوازن، به لام تازه کار له کار ترازاو وه شه
ئاواته هیچ ناواتی تریان نایه نه دی، وه کوو له نایه تیکی تر دا له م باره وه
ده فهرموی: ﴿وَلَوْ تَرَىٰٓ اِذْ وَقَفَوا عَلَی النَّارِ فَقَالُوا: یَٰ لَیَّتَنَا نُرَدُّ وَلَا
نُکَذَّبُ بِآیَاتِ رَبِّنَا وَنَکُوْنُ مِنَ الْمُؤْمِنِیْنَ، بَلْ بَدَا لَهُمْ مَآکَانُهُمْ یُخْفُوْنَ
مِنْ قَبْلِ، وَلَوْ رُدُّوْا لَعَادُوْا لِمَا نُهُوْا عَنْهُ وَانْتَهُمْ
لَکَاذِبُوْنَ﴾ الانعام/ ۲۷-۲۸.

په‌روه‌دگار بۆ خۆی ده‌زانئى كه نه‌وانه ته‌گه‌ر بشگيرپ‌درينه‌وه بۆ جيهان، ده‌گه‌رپ‌ينه‌وه سهر هه‌لوئىستى ناله‌بارو بى‌روياوه‌رى پووجى خۆيانو په‌ند ناميز نابن! نه‌مه جگه له‌وه‌ى كه تازه كار له‌كار ترازاو ده‌ **﴿قَدْ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ﴾** وُضِّلَ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ **﴿﴾** نه‌وانه خودى خۆيان له‌كيس داوه به‌وه كه خراونه ناو دۆزه‌خه‌وه بۆ هه‌تاهه‌تايى تى‌يدا ده‌مى‌ننه‌وه و لى‌ى قوتار نابن، نه‌و خودا درۆزنو په‌رستراوانه‌يان كه پىيان وابوو لای خودا تكيان بۆ ده‌كه‌ن هيج رۆلكيان نيه‌و ناتوانن هيجيان بۆ بكه‌نو ناسه‌واريان ديار نيه‌، نه‌ شه‌فاعه‌تيان بۆ ده‌كه‌ن نه‌ يارمه‌تییان ده‌ده‌ن، نه‌ له‌و سزايه‌ بۆ ساته‌وه‌ختى‌كش رزگاريان ده‌كه‌ن!

به کورتی قورنان گه‌وره‌ترین نیعمه‌تی خودایه به‌سمر ناده‌میزاددا، چونکه روون‌کهره‌وه‌و ری‌پیش‌اندهری راستو دروسته بۆ ئیمانی سه‌حیح و حقو خوداپه‌سهند، بۆ خوداپه‌رستی راستو و ده‌سته‌ئینانی به‌خته‌وه‌ری هه‌ردوو جیهان.

چه سپاندنی خودایه تی و پهروه ردگاریه تی بۆ زاتی (الله)
 إِنَّ رَبَّكُمْ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى
 الْعَرْشِ يُغْشَى اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ وَالنُّجُومُ
 مُسَخَّرَاتٌ بِأَمْرِهِ ۗ أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ ۗ تَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٥٤﴾

په یوه نډی نهم نایه ته به پيش خوږه ده نه وه یه: که قورنانی پیروژ جهخت
 له سهر چوار بنه مای سهره کی ده کاو له م چوار ته وه ده دا ده خو لیته وه. نه وانه ش
 بریتین له یه که تا په رستی، هه بوونی خوداو راستیی پیغه مبه رايه تی،
 زیندو بوونه وه و هاتنی روژی قیامه ت، بپوا به قه زاو قه ده ر، چه سپاندنی
 زیندو بوونه وه پابه ند. به سه لماندنی تا کو ته نهایی خوداو تواناو ده سه لاتی
 ره هاو زانستی به رفراوان.

جا که له وه پيش پهروه ردگار راستی هاتنی روژی قیامه تی چه سپاند،
 باسی گو فتو گو ی نیا ن دۆزه خه و به هه شتی و نه عرافیه کانی کرد. لای
 کرده وه به لای هی نانه وه ی به لگه ی ته نهایی پهروه ردگارو تواناو ده سه لاتی
 ره هاو به رفراوانی، زانستی زۆرو بی سنوری، تا بینه به لگه له سهر
 پهروه ردگاریه تی و خودایه تی هه قو ره سا بۆ زاتی پهروه ردگارو چه سپاندنی
 هاتنی روژی قیامه ت و فرمو ی: ﴿إِنَّ رَبَّكُمْ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ
 وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ﴾ بیگومان پهروه ردگاری ئی وه
 نه ی ناده میزادینه! که ناوی (الله) یه خودایه کی نه وتی وه که ناسمانه کازو
 زه وی له شه ش روژدا به دیه یتان و، نه مجار کۆن تر و لای عه رشی کردو کاروباری
 بوونه وه ری ئی وه هه لده سو وړ پنی، که و ابو پتو یستی سهر شانی ئی وه یه
 که به ته نه ها هر نه و به رستن، چونکه جگه له زاتی پاکی نه و هیچ خودای تر
 نین شیاوی به رستن بن.

له م نایه ته پیروژ ده پهروه ردگار هه والی نه وه مان ده داتی که هه مو و
 ناسمانه کازو زه وی نه وه ی تی یان دایه له ما وه ی شه ش روژدا به دیه یتان و.

كه باسى شەش رۆژ دەكا يەكسەر زەين بۆ ئەو دەچی كه ئەندازەى ئەم رۆژانە هێندەى رۆژى ئاسایى دونیا بن، چونكه ئەو دەمە خۆرو مانگنو ئەستێرە نەبون! بەلكوو دواى دروستکردنى زەوى ئەمانە بەدى هێنارون.

ماموستا سەید دەفەرموی: ئەو شەش رۆژەى ئاسمانو زەویان تێدا دروست کراوە نەینی یەکی خۆدایى یە جگە لە خدا کەسى تر نایزانى، چونكه خدا بۆ خۆى فەرموی: ﴿مَا أَشْهَدْتُهُمْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَا خَلَقَ أَنْفُسِهِمْ﴾ وى دەچی ئەو شەش رۆژە بریتى بن لە شەش قوناغ، یان شەش گۆرانو طەورین، یان شەش رۆژ بن لە رۆژانى خدا كه بەپێوەرى رۆژگارى ئێمە ناپیورین، چونكه ئەو کاتە مانگنو رۆژو هەلسۆرانی قەبارەکان نەبوو.

هەر رۆژێك لەو رۆژانە هێندەى هەزار سالى دونیا دەبى، وەكوو لە نایەتێكى تردا دەفەرموی: ﴿وَإِنَّ يَوْمًا عِنْدَ رَبِّكَ كَأَلْفِ سَنَةٍ مِّمَّا تَعُدُّونَ﴾ الحج/٤٧. رۆژى قیامەتیش پەروەردگار لە نایەتێكى تردا درێژییەكەى بەپەنجا هەزار سال ئەندازە دەكا وەكوو دەفەرموی: ﴿فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ﴾ المعارج/٤.

بە کورتى: خۆدای ئیو ئەى خەلکینه! خۆدایەکی تاکو تەنیاو بى هاوێو بى وێنەیه. هەر ئەو ئاسمانو زەوى بەدى هێنارون، نەخشەى کێشان، کاروباریانى رێک خستوو، لە شەش رۆژدا یاساو نێظامى دامەزراندوون، جا ئەو رۆژانە یان بەگۆڕەى رۆژانى دونیا مەزەندە دەکرین، یان پەروەردگار بۆ خۆى لە هەموو کەس زاناتر بە ئەندازەو سنووریانو ئێمە ئەندازەیان نازانین، خۆ ئەگەر پەروەردگار ئارەزووى هەبوا یە دەیتوانى لە کەمترین ماوەدا دروستیان بکا، بەلام بۆیە بەشێنەبى بەدى هێنارون تا بەندەکانى لە کارەکانیاندا لەسەرەخۆو بەشێنەبى بن، بەوردی کارامەبى تەنجامیان بدەن، ئەگینا پەروەردگار دەتوانى لە کورت ترین کات دا گەورەترین کار ئەنجام بدا؛ ئەوەتا لە شونێتێكى تردا دەفەرموی: ﴿إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ﴾ یس/٨٢.

جا وەكوو لە نایەتێكى تردا دەفەرموی: ﴿قُلْ أَنْتُمْ لَتَكْفُرُونَ﴾

بِالَّذِي خَلَقَ الْأَرْضَ فِي يَوْمَيْنِ، وَتَجْعَلُونَ لَهُ أَنْدَادًا، ذَلِكَ رَبُّ الْعَالَمِينَ، وَجَعَلَ فِيهَا رَوَاسِيَ مِنْ فَوْقِهَا، وَبَارَكَ فِيهَا، وَقَدَّرَ فِيهَا أَقْوَاتَهَا فِي أَرْبَعَةِ أَيَّامٍ سَوَاءً لِلنَّاسِ لَيْنٌ ﴿فصلت: ٩-١٠﴾.

دروستکردنی زه‌وی دوو روژی و بستوه « دروستکردنی کی‌وو چۆن و گژوگیاو کازو کازاکانی دوو روژی تری و بستوه، ئەمجار ئاسمانه‌کانو مه‌جهره‌و ئەستیره‌کانی به‌ دوو روژی تر دروستکردوون! وه‌کوو له‌ شوئینیکی تردا ده‌فرموی: ﴿فَقَضَاهُنَّ سَبْعَ سَمَوَاتٍ فِي يَوْمَيْنِ، وَأَوْحَىٰ فِي كُلِّ سَمَاءٍ أَمْرَهَا، وَزَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِمَصَابِيحَ وَحِفْظًا، ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ﴾ فصلت.

ئەمجار په‌روه‌ردگار دوا‌ی دروستکردنو به‌دیھێنانی زه‌وی و ئاسمانه‌کانو نه‌وه‌ی تییان دایه، کۆنترۆلی عهرشی کردو له‌ویوه‌ کاروباری بوونه‌وره‌ هه‌لده‌سوورپێنی، یاساکانی رێک ده‌خا، هه‌یج کارو به‌دیھێنانیکی له‌هی ئاده‌میزاد ناچی، کارو کره‌ وه‌و زاتو صیقاتی له‌هی هه‌یج که‌س ناچی، بێ‌ژینه‌و بێ‌هاوتایه‌و بێ‌هاوه‌له‌!!

خۆنهری هه‌ژا! پێویسته‌ ئیمه‌ بیروباوه‌رمان لهم‌ باره‌وه‌ وه‌کوو ئیمانی هاوه‌لانی پێغه‌مبهر ﷺ وابێ، واته‌ ده‌بێ‌ پروامان وابێ که‌ په‌روه‌ردگار کۆنترۆلی عهرشی کردوه‌ به‌شیوه‌یه‌ک که‌ شیاوی زاتی پیروزی بێ، به‌بێ‌ دیاریکردنی چۆنیه‌تی نه‌و کۆنترۆل کردنه‌و زانینی حه‌قیقه‌تی کۆنترۆل کردنه‌که‌ خودا خۆی ده‌یزانی و ئیمه‌ لی‌ی بێ‌ئاگیان!

ئهمه‌ رای ئیمام مالیکتو ره‌بیعه‌ی مامۆستایه‌تی که‌ فهرموویانه‌: کۆنترۆل‌کردنه‌که‌ ئاشکراو نوما‌یانه‌ به‌لام چۆنیه‌ته‌که‌ی نه‌زانراو په‌نه‌انه‌، پرسیارکردنیش لهم‌ باره‌وه‌ بیدعه‌تو نا‌ره‌وايه‌.

ئیبنو که‌ثیر ده‌فرموی: مه‌زه‌بی سه‌له‌فی صالح: له‌وانه‌ ئیمام مالیکتو نه‌وزاعی و ته‌وری له‌یثی کوری سه‌عدو شافعی و ته‌حمه‌دو ئیسه‌حاقی کوری راه‌ویه‌و هی تریش له‌ پێشه‌وا‌یانی موسولمانان له‌ کۆزو نوێ‌دا ئهم‌ جۆره‌ ده‌قه‌ ئاینییانه‌یان وه‌کوو خۆیان مانا‌کردوونو هه‌یج جۆره‌ ته‌ئویل و ته‌شبییه‌یان تیدا

به کار نه هیتاوه، ده قه که چ مانایه کی ساکارو ئاسایی هه لڭگرتی ئاوا هه لئسو که وتیان له گه ل کردووه، خودا روخساری بۆ خۆی باس کردووه، دهستی بۆ خۆی داناوه ئیمهش ده بی پروایان پی بکهین، به لام نهم دهسته چۆنه و چۆن نیه نه وه خودا بۆ خۆی دهیزانی... هتد.

نه عیمی کوری حه مهاد که مامۆستای ئیمامی بوخارییه فرموده تی: که سیک پهروه ر ګار به دروستکراویک بشو بهی نی، کافر ده بی، که سیکیش ئینکاری نه و شته یکا که خودا بۆ خۆی وه صفی خۆی پی کردووه کافر ده بی، نه و شتانه ی خودا خۆی پی وه صفدار کردووه پیغه مبه ر ﷺ وه پالی داوه ناچیتته خانهدی ته شبیهو لیک چووی خودا به دروستکراوه کانی.. که سیک نه و شتانه ی خودا بۆ خۆی وه پال خۆی داو نو فرموده ی صه حیح و راست له باره یانه وه هاتووه، بۆ خودایان به په وا بزانی و دانیان پیدا بنی به و شیوه یه ی که شیای پهروه رد گاره ر ه وشتی ناله بارو پله نزمی له خودا دوور بخاته وه نه وه ریگای هیدایه تی گرتووه.^١

به لام زانیانی خه لف نهم جو ره نایه تو فرمودانه ته ئویل ده که نو ه لئین: ﴿ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ﴾ یانی کاروباری بوونه وه هه لده سوو پنی و به گویره ی نه ندازه و نه خشه کیشانی خۆی دانیی و زانیی ره ها و بی سنووری خۆی گزرا نکاری له بوونه وه ردا نه نجام ده دا وه کوو له نایه تیکی تر دا ده فرموی: ﴿إِنَّ رَبَّكُمُ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ، يُدَبِّرُ الْأَمْرَ﴾ یونس/ ٢.

نه مجار پهروه رد گار بری له دیار ده ی هه ل سو پانی بوونه وه دیاری ده کاو ده فرموی: ﴿يَغْشَى اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِثًا﴾ پهروه رد گار به تاریکی شه و رووناکی خۆر دا ده پۆشی، واته: تاریکی ده که وه یته شوینی رووناکی و به سه ریا ده کشی و دایده پۆشی، هه ر شوینی ک تاریکی شه وی گه یشتی تی رووناکی خۆری لی نامینی، به پیچه وانه شه وه هه ر شوینی ک رووناکی خۆری گه یشتی

^١ تفسیر ابن کثیر ج ٢/ ٢٢٠، تفسیر المراغی ج ٣/ ١٧٣، تفسیر المنیر ج ٨/ ٢٣٣، تفسیر المنار ج ٨/ ٤٥٣.

تاریکی شهوی لی نامینی! هه ریه که یان به شوین شهوی تر یانه وه یسهو راوی ده نیو ره دووی که وتوه! به بست بواری نادا، ته مپۆ که زانستی تازه له باره مادییه کان دا پیشکه وتنی به ده ست هیناوه و زانست هیلکه یی زهوی زیاتر چه سپاندو بووه ته شتیکی به لگه نه ویست، نهم راوانو شوینکه وتنه خیرایی یه ی شهو روژ بۆ یه کتریی زیاتر روون ده بیته وه. چونکه هه موو کاتی نیوه ی زهوی روونا کهو نیوه که ی تری تاریکه، هه موو کاتی له نه نجامی هه لخوا لانی زهوی له ته وه ره ی خۆی دا به ده وری خۆردا تاریکایی له شوینیک ده پواو رووناکی دیته شوینی، له شوینیکی تریش رووناکایی ده پواو تاریکایی دیته شوینی، نه گهر له خۆر هه لاتنی ناوه راست روژ بیو دنیا رووناک بی، شهو له نه مریکای باشوورو یابانو ده وریه ریان دنیا شهو تاریکایی هه یه، زوریه ی زانایانی ئیسلام وه کو. غه زالی و رازی و ئیبنو ته یمییه و ئیبنو لقه ییم جه زوییه ناماژیه یان بۆ نهم راستییبه کردوو. له نووسینه کانیاں دا وه کوو حقیقه تیکی زانستی چه سپاندو یانه.

رسته ی (يَغْشَى اللَّيْلَ النَّهَارَ....) وه کوو به لگه وایه بۆ پیشه وه ی؛ چونکه پهروه ردگار که له پیشدا یاسی کۆنترۆل کردنی عمرشی کردو یاسی هه لسوپاندنی بوونه وه ری کرد. نه مجار نموونه ی نهم کۆنترۆل کردنه و هه لسوپاندنی به ناشکرا پیشان ئاده میزادان دا، بۆ شهوی به چاری خۆیان دیارده ی نهم هه لسوپاندنه بیبنزو بزائن پهروه ردگار چۆن گۆرانکاری له بونه وه ردا ده کا، چۆن شهو روژ به شوین یه کتردا ده هینیو چۆن نهم هه موو خۆرو مانگۆ نه ستیره وه هه ساره وه کاکه شان هه لده سورتینی هه ریه که یان کاروباری خۆی بۆ سوودی ئاده میزاد پی ته نجام ده دا، به گۆرانی شهو روژ هۆکاری ژیان بۆ ئاده میزادان به تاییه تی و بۆ گیانه به ران به گشتی ده سته بهر ده بیو سوودو قازانجی ئاده میزاد دیته جی و به بهر ژه وه ندیی نه وان ته واو ده بی. هه ر له دیارده ی ریکخستنه و نه خشه کیشانی خودا بۆ بوونه وه ره، که ﴿وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ وَالتَّجُومُ مُسَخَّرَاتٌ بِأَمْرِهِ﴾ خۆرو مانگۆ نه ستیره وه هه ساره وه کاکه شه زه به للاحه کانی به دیه یناونو هه موویان به گۆره ی ویستو ئیراده ی نه و دینو ده چن، هه موویان ملکه چو پابه ندی فرمانی زاتی پاکی

کردگارن، چۆنی بویّ وا هه‌لده‌سوړپښ، ملیونه‌ها ساله‌م گم‌دوونه له‌ها تو‌چۆدایه، م‌م قه‌باره گه‌وره و زه‌به‌للا حانه به‌بې وچان هه‌لده‌سوړپښ، نه له‌کار ده‌که‌ونو نه به‌نزیو گازیان پ‌یوسته‌و نه ل‌ییان ده‌بړی، نه بور‌غویان سلام ده‌بزو ده‌سوړپښ هه‌ریه‌که‌یان له ته‌وره‌ی خ‌وی به‌خ‌یرایی به‌کی دیاری‌کراوو تایبه‌ت هه‌لده‌سوړپښو ه‌یچیان له‌ه‌یچیان ناخ‌ش‌ت‌ن‌و ر‌نگه له‌یه‌کتر ناگرنو پ‌یکه‌وه ده‌عم ناکه‌ن. ﴿أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ﴾ هوشیار بب‌نه‌وه! هه‌ر ب‌و په‌روه‌رد‌گاره به‌دی‌ه‌نانو در‌وست‌کردن، کار‌گی‌ری‌و هه‌ل‌سو‌پ‌اندن هه‌ر به‌ده‌ست نه‌وه، هه‌ر خودا خاوه‌نی بو‌ونه‌وره، هه‌ر نه‌و کار‌گی‌رو هه‌ل‌سو‌پ‌اند‌ه ﴿تَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ﴾ خودای بو‌ونه‌ور پاک‌و ب‌ی‌گه‌رده، به‌رزو ب‌ی و‌تنه‌و هاوتایه، هه‌ر نه‌و خوداو په‌روه‌رد‌گاره، هه‌رچی خ‌یرو ب‌یری بو‌ونه‌ور هه‌یه، هه‌مووی له خوداوه‌یه، پ‌یوسته به‌نده‌کانی سو‌پ‌اسی خودا ب‌که‌ن له‌سر نه‌و هه‌موو نیعه‌تو خ‌یرو خوش‌یه‌ی ب‌و ئاده‌میزادانی داب‌ین کرد‌وه، ج‌گه له خودا که‌سی تر شایانی خودایه‌تی و په‌روه‌رد‌گاریه‌تی نیه، که‌سی تر خودایه‌تی پ‌ی ناکری، که‌س رایه‌ی ناکه‌وی خودایه‌تی لی بدا:

قی‌ی‌نی: په‌روه‌رد‌گار له‌نایه‌ته‌که‌دا جوداوازیی خ‌سته ن‌یوان وشه‌ی (الخلق) و وشه‌ی (الأمر) م‌م ن‌یوان کرد‌نه‌ی به (اوی عه‌طف) نه‌نجام دا، جوداوازیی ن‌یوان خه‌لقو نه‌مر به‌ل‌گیه له‌سر نه‌و که رای ته‌وانه‌ی ده‌ل‌ین: قور‌تان مه‌خلوقه هه‌له‌یه چون‌که نه‌گره قور‌تان - که بریتی به له نه‌مری یه‌زدانی - مه‌خلوق بوایه، ده‌بوو ده‌قه‌که‌ی ئیره ناوای لی به‌اتایه‌وه ﴿أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ﴾ نه‌مه‌ش نا‌په‌وانی قسه نه‌زان‌یه‌که له‌خودا دو‌وره!

هه‌روه‌ها نه‌گه‌ر (نه‌مر) مه‌خلوق بوایه پ‌یوستی به نه‌مرکی تر ده‌بوو پ‌یه‌وه بو‌ه‌ستی نه‌و نه‌مه‌ش پ‌یوستی نه‌مرکی تر ده‌بوو، هه‌روا ب‌روا نه‌مه‌ش نه‌گون‌جاو مه‌حاله، که‌وابی نه‌مر که که‌لامی قه‌دیمی خودایه نه‌زه‌لی به‌و مه‌خلوق نیه، به‌ل‌کوو هه‌موو مه‌خلوقات پ‌یه‌وه په‌یوه‌ستن وه‌کوو له شو‌ن‌یکی تر‌دا ده‌فر‌م‌وی: ﴿وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ تَقُومَ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ بِأَمْرِهِ﴾ الروم/ ٢٥.

ماوه‌تهوه تهوه بگوتری: که ته‌مرو ئیراده لی‌ک جیاوازن، چونکه
په‌روه‌ردگار جاری وا هه‌یه ته‌مرد ده‌کا به‌شتیک ده‌یه‌وی ته‌نجام بدری! نه‌ی
تهوه نه‌یه فه‌رمانی کرد به ئیبراهیم که کوپه‌که‌ی سه‌ربهری! ئیراده‌ی
سه‌ربهرینه‌که‌شی نه‌کردبوو، فه‌رمانی به پیغه‌مبه‌ر کرد که په‌نجا نوێژ بکاو
هه‌ر ئیراده‌ی پینج نوێژی کردبوو، ئیراده‌ی شه‌هید بوونی هه‌مه‌یه‌ی کردبوو
نه‌هی له‌ کافره‌کانیش کردبوو که بیکوژن، ته‌مه‌تا له‌ سووره‌تی
(ال عمران / ۱۴۰) دا ده‌فه‌رموی: ﴿وَيَتَّخِذُ مِنْكُمْ شُهَدَاءَ﴾ که یه‌کی له‌و
شه‌هیدانه‌ هه‌مه‌زه‌ بووه، که‌چی نه‌هی له‌ کافره‌کان کردوو له‌کوشتنی.

په‌سه‌ندی نزاو پارانه‌وه له‌ خوداو خرابی ناشووب‌گیریی

أَدْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ ﴿۵۵﴾ وَلَا تُفْسِدُوا
فِي الْأَرْضِ بَعْدَ إِصْلَاحِهَا وَادْعُوهُ خَوْفًا وَطَمَعًا إِنَّ رَحْمَتَ اللَّهِ قَرِيبٌ

مِّنَ الْمُحْسِنِينَ ﴿۵۶﴾

دوا‌ی ته‌وه‌ی په‌روه‌ردگار به‌لگه‌ی له‌سه‌ر تاقه‌ خودایی خۆی هێنايه‌وه،
تواناو ده‌سه‌لاتی ره‌هاو هه‌لس‌پاراندنی بوونه‌وه‌ری به‌ته‌وه‌په‌ری دانایی و لی‌زانی بۆ
خۆی چه‌سه‌پاند، فه‌رمانی به‌ ناده‌میزاد کر که یه‌که‌تا په‌رستی ته‌نجام به‌ده‌زو
به‌ندایه‌تی هه‌ر بۆ خودا بکه‌نو هه‌میشه‌ نزاو پارانه‌وه له‌ باره‌گای ته‌وه
کردگاره‌ بکه‌ن، چونکه‌ پارانه‌وه کاکله‌ی خودا په‌رستی یه‌وه فه‌رموی: ﴿أَدْعُوا
رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً﴾ په‌روه‌ردگار به‌نده‌کانی شاره‌زا ده‌کا بۆ ته‌وه‌ی لی‌ی
بی‌پارینه‌وه. چونکه‌ نزاو پارانه‌وه له‌خودا مایه‌ی خۆشه‌ختی دویا‌و قیامه‌ته‌وه
ده‌فه‌رموی: نه‌ی به‌نده‌کان! دوعاو پارانه‌وه ئاراسته‌ی په‌روه‌ردگارتان بکه‌ن،
به‌شێوه‌یه‌کی ملکه‌چی به‌سۆزو په‌روێشه‌وه له‌خودا بی‌پارینه‌وه، با پارانه‌وه‌که‌تان
وێ‌رای ته‌وه‌ی که به‌زه‌لیلی و ملکه‌چی ده‌بی با به‌ ده‌نگی نزو له‌سه‌ره‌خۆ بی،
پارانه‌وه مۆخی خودا په‌رستییه، به‌تایبه‌تی له‌کاتی ته‌نگانه‌دا، یان به‌ زه‌لیلی و
ملکه‌چی نزاو پارانه‌وه ته‌نجام به‌ده‌زو هاوار بکه‌نه په‌روه‌ردگارتان، جارێک

به ده‌هنگی به‌رزی مام ناوه‌ندی جارێك به ته‌سپایی و ده‌هنگی نزم، بۆ ههر جوړێك لهم دو‌عایانه کاتی تایبه‌تی هه‌یه، جاری وا هه‌یه نزاو پارانه‌وه به‌ده‌هنگی مه‌یله‌و به‌رزو مام ناوه‌ندی باشه، جاری واش هه‌یه به‌ده‌هنگی نزمو ته‌سپایی باشه نه‌گهر له‌شوێنێکی چۆلو له‌ژوورێك دا بووی و دلنیا‌بووی که‌س پیت نازانی و که‌س گوێی له‌ده‌هنگت نه‌وه ته‌شویش ناخه‌یه سه‌ریانو دیارده‌ی ریا‌بازی و خۆده‌رخستن مه‌به‌ست نه‌بوو، نه‌وه به‌ده‌هنگی به‌رزی مام ناوه‌ندی نزاو پارانه‌وه که‌ بکری باشه، نه‌گهر له‌کاتی کۆبوونه‌وه‌ی خه‌لک له‌مزگه‌وت دا یان شوێنی تر نه‌وه به‌ده‌هنگی نزم بپا‌ڕێه‌وه باشه، جگه‌ له‌و دو‌عاو پارانه‌وانه‌ی که‌ شمع ده‌هنگ به‌رزی تیدا په‌سه‌ند کردوون وه‌کوو (الله اکبر) کردنی ۆرژانی جه‌ژنو (لیک اللهم لیك) گوتنی حاجیان، هه‌روه‌ها خوێندنێ سوره‌تی فاتحه‌و بری قورئانو خوێندنێ قنوت له‌نوێژه جه‌هریه‌کان دا.^۲

به هر حال نایب‌تره که ناماڑی شه‌وی تیدا به که پاراندوه به نه‌ینی و به ده‌نگی نزم باشتره، چونکه له ریابازی دوره، همره‌ها چونکه به‌ره‌ر گار له شونییکی ترده ده‌فرموی: ﴿وَاذْكُرْ رَبَّكَ فِي نَفْسِكَ تَضَرُّعًا وَخِيفَةً﴾ الاعراف/۲۰.

که مه دخی زه که ریپاش ده کا بهوه مه دخی ده کا که به ده نگی نرم
له و خودا پارا وه ته وه، ده فمر موی: ﴿إِنْ نَادَى رَبُّهُ نِدَاءً خَفِيًّا﴾ مریم/۳.
له صه حیحه دین دا فمر موده یه که له نه بو موسای نه لئه شعر یی وه
گیپر درا وه ته وه ده فمر موی: له سه فمر یکه دا ها وه لان به ده نگی بهرز له خودا
ده پارا نه وه، پیغه مبه ر ﷺ فمر موی: (ئه ی خه لکینه! توزیک له سه ره خو
که می که پشوو به نه فسی خو تان به دن، دل نیابن ئی وه بانگی که سی که ناکه ن
که رو بی گوئی بی؛ یان دوورو بی ناگابی؛ بیگو مان ئی وه له خودا یه که
ده پارا نه وه بی سه ره و لی تان نزیکه، له هر شو ئی که بن له که لتان دابه.

تفسير المنار ج ٨/ ٤٥٦-٤٥٧ به برتی دہسکاریدوہ.

نیبنو جورہ یج دہ لئی: دہنگ بہرز کردنہ و ہاوار کردن لہ خدا بہ دہنگی بہرز مہ کرووہ، فہرمانمان پی کراوہ بہ دہنگی نزم و نہیٹی و ملکہ چی لہ خدا پیار پیسنہ وہ.^۲

حہ سہنی بہ صری دہ فہرموی: موسولمانانی پیشوو زور بہ نزمی و بہ نہیٹی دوعایان دہ کردن، بہ دہ گمہن لہ کاتی پارانہ و ہاوار کردن دا دہنگیان دہ بیسترا، دوعاو پارانہ و ہاوار کردن بریتی بوو لہ سرتہ سرتی نیوان خویانو پدروہ ردگار، مہ گمر لہ دوعاو پارانہ و ہاوار کردن دہنگ بہرز کردنہ وہ تییان دا پدہ سہندہ وہ کوو (البیک) گوٹنی کاتی حہ جو (اللہ اکبر) کردنی رورانی جہ ژن.

﴿إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ﴾ بیگومان پدروہ ردگار نمو کہ سہانی خوشناوین کہ لہ دوعا کردن و پارانہ و ہاوار کردن لہ خوداو لہ شتی تریش زیدہ و ہاوار کردن، زیدہ و ہاوار کردن لہ دوعا دا نمویہ کہ بہ شیوہی ملکہ چی و زہ لیلی و دہنگ نزمی نہ نجام نہ درئی خوشہ و ہستی خودای تیدا نہ بی، واتہ: دوعاو پارانہ و ہاوار کردن بہ شیوہی (تضرع) و پدنامہ کی نہ بوو، خدا وہ لامی ناداتہ و ہاوار کردن دوعا کہ گیرا نابی، کہ و ابو فہرمودہی خودا کہ دہ فہرموی: ﴿إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ﴾ وہ کوو ہر پدہ وایہ بو نمو کہ سہانی کہ لہ نزاو پارانہ و ہاوار کردن (تضرع) و پدنامہ کی رہ چا و ناکہن!

نیمامی تہ حمہ و نہ بو داوود لہ سہ عدی کوری نہ بوو وہ ققاصہ وہ دہ گیر نہ وہ: دہ لئی گویم لی بوو پیغہ مبہر دہ فہرموو: ﴿إِنَّهُ سَيَكُونُ قَوْمٌ يَعْتَدُونَ فِي الدُّعَاءِ، وَقُرْأْ هَذِهِ الْآيَةَ...﴾ دلنیابن لہ مہودوا گلو گروہیک پدیدا ہن لہ دوعا کردن و پارانہ و ہاوار کردن زیدہ و ہاوار کردن دہ گمہن، تہ مجار تہم نایہ تہی خویندہ وہ ﴿ادْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً﴾، تہ وہ بہ سہ کہ بہ شیوہی کہی ملکہ چی و پدنامہ کی بلئی خودایہ! من داوای بہ ہشتو رہ زامہ ندیبت لی دہ کم دارات لی دہ کم ہیدایہ تہ بہی بو تہ نجامدانی ہر گوفتارو

کرداریک لهو به خته وه ریه نزیك بكاته وه، په نا ده گرم به تۆ له دۆزه خو هه
شیتیک لهو چاره ره شیهه نزیك بكاته وه!

جا وه کوو په روه ردگار فره مانى کردو وه به دوعا کردنو نزاو پارانه وه
هانابردن بۆ خدا، نه هی له ناشوویگیری خراپه کاریش کردو وه فره مووی:
﴿وَلَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ بَعْدَ إِصْلَاحِهَا﴾ نه هی نه وه ی ئاده میزاد!
خراپه کاری و ناشوویگیری له سه ر زوی به ریا مه کن، دوا نه وه ی پیغه مبه رانو
شوینکه وتوانیان کاروباری سه رزه ویان ریک خستوه، عاقل مه ندانو
دلسوزان له باره ی مادی و معنویه وه هۆکاری ژانی به خته وه ریه و
کامه رانیان ده سته به ر کردو وه، له بواری بنه ماکانی ژیاندا - کشتو کال،
پیشه سازی، بازرگانی، بلاو کردنه وه ته خلاقی به رزو دادپه روه ریه و یاسای
مه شۆره تو هاریکاری.... هتد - کاریان کردو وه.

خراپه کاری و ناشوویگیری له ناییندا وه کوو کوفرو بیدعه ت. هه روه ها
خراپه کاری و نیفساد له گه لو کۆمه ل دا وه کوو کوشتن و برین و نانه وه ی شه ر و
ناژاوه، هه روه ها نیفساد له مالو ساماندا به داگیر کردنو دزین و قیل کردن
له مامه له دا، نیفسادی عه قل به خواردنه وه کیشانی نه و شتانه ی عه قل
ده شیوین، نیفسادی ره گه ز ره چه له ک به هۆی داوین پیسی و بوختان کردن
به ده کتری.

نه مجار پاش نه وه ی په روه ردگار مه رجی وه رگرتن و گیرابوونی دوعای
به یان کرد، که ته ضه روح په نامه کییه، نه وه شمان تی ده گه یه نی که ده بی
پیداویستی دوعا به شیوه ی خۆف و ره جا بی، هه رکه سیك دوعا کردنو
پارانه وه ی به م شیوه یه نه بی بی سووده و وه لامی نادریته وه به لکوو له فه سادو
ناشوویه وه نزیکتره، بۆیه په روه ردگار فره مانى به ئاده میزاد کردو فره مووی:
﴿وَادْعُوهُ خَوْفًا وَطَمَعًا﴾ وا له خودا بیارینه وه ترسی سزاو تۆله ی خوداتان
هه بی، به ته مای پاداش و به خششی نه براوه ی بن، بیگومان دوعا و پارانه وه ی
شه رعی مۆخی خودا په رستین و کاکله ی به ندایه تی کردنه بۆ خودا، هه رکاتی
دوعا و پارانه وه مه رج و پیداویستیه کانی هاتنه جی گیرابوونی چاوه پروان
کراوه، بۆیه فره مووی: ﴿إِنَّ رَحْمَةَ اللَّهِ قَرِيبٌ مِّنَ الْمُحْسِنِينَ﴾ ره حمه تو

به خششی پهروه ردگار نریکو بهیده سته بۆ نهوانه ی کرده وه کانیان به ریکنو
پیکی نه نجام دده نو شوین فهرانو نه هی به کانی خودا ده که ون وه کوو له
شونیکه تردا ده فهرانو: ﴿وَرَحْمَتِي وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ فَسَاكْتُهَا
لِلَّذِينَ يَتَّقُونَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَالَّذِينَ هُمْ بِآيَاتِنَا
يُؤْمِنُونَ﴾ الاعراف/ ۱۵۶.

پتو سته له دو عاو پارانه وه دا زنده په وی نه کری؛ به م جوړه دهنګ زور
به رزیکاته وه، یان داوا بکا خودا پله و پایه پیغه مبره بداتی، یان داوا ی
نه نجامدانی کاری نارپه واکا، یان وشه ی قهله و شه جمع ناسا به کارینی،
هه موو نه مانه ده بن به ووی نه وه ی که دو عاو پارانه وه که گیرا نه بن!

به کورتی دو عاو پارانه وه ریو ره می خوی هیه؛ پتو سته په په وه
بکریت، به م رهنګه ده سته به ده ستونیز بی، روی له قیبله بی، دلو دهر وونی
به شتی تروه خریک نه بی، به سه لاهه تدان له سه ر پیغه مبره ده ست پی
بکاو به سه لاهه تدان کوتایی به پارانه وه که بهینی، هه ردو ده سته به وه
ناسمان به رزیکاته وه، دو عاو بۆ خوی موسولمانان بکا، هه ول بدا دو عاو
پارانه وه که ی له کاتی دو عا گیرا بوون دا نه نجام بدا وه کوو سییه کی کوتایی
شو، کاتی روژوو شکاندن، روژی هینی، له کاتی چوون بۆ سه فهرانو کاتیګ که
سته می لی ده کری، هه روه ها هه موو نه و کاتانه ی که له کتیبی فهرانو وه
شهر عدا دیاری کراونو به کاتی دو عا گیرا بوون ده زاندرین.

ده رباره ی ده ست به رزکردنه وه ی کاتی نزاو پارانه وه دوو را هیه:

۱- کومه لیک له زانایانی نیسلام: له وانه عطاء و طاوس و موجهیدو
جوبهیری کوپی مو طعیم و سه عیدی کوپی موسه ییه بو سه عیدی کوپی
جوبهیر، پتیا وایه: ده ست به رزکردنه وه له دو عادا باش نیو مه کرووه؛
به لگه یان نه و هدیته یه که نه نس ریوایه تی کردوه و فهرانو یه تی: پیغه مبر
﴿جگه له دو عای نوژه بارانه له هیچ دو عایه کی تردا ده سته
به رزنده کرده وه، به لام له نوژه بارانه دا ده سته نه ونده به رزده کرده و بن
هنگلی پیروزی ده بیندرا.

۲- کۆمه‌لیکی تر له هاوه‌لانو چینی دوا هاوه‌لان (تابعین) پێیان وایه ده‌ست به‌رزکردنه‌وه له‌کاتی دوعاو پارانه‌وه‌دا دروسته. نیمامی بوخاری له‌ته‌بو موسای شه‌عمری ریوایه‌ت ده‌کا؛ که ده‌لی: پیغه‌مبهر ﷺ پارانه‌وه ده‌ستی به‌رزکردبووه. بن هه‌نگلی پیروژیم بینی، هه‌روا فەرمووده‌یه‌کی له‌م شیوه له‌ته‌نه‌سه‌و. ریوایه‌ت کراوه. ئیبنو عومەر ده‌فه‌رموی: پیغه‌مبهر ﷺ هه‌ردوو ده‌ستی به‌رزکره‌وه‌و فەرمووی: (اللَّهُمَّ إِنِّي أَبْرَأُ إِلَيْكَ مِمَّا صَنَعَ خَالِدٌ).

له‌ سه‌حیحی موسلیم‌دا له‌ عومهری کورپی خه‌ت‌تابه‌وه ریوایه‌ت ده‌کا؛

• فەرمووی رۆژی به‌در پیغه‌مبهر ﷺ سه‌یری له‌شکری کافره‌کانی کرد که ژماره‌یان هه‌زا ربه‌و، هاوه‌لانیشی سی سه‌دو سه‌ده‌هه‌ بوون، ئیتر پیغه‌مبهر ﷺ روه‌ی کره‌ه قیبه‌له‌و ده‌ستی بۆ لای ئاسمان به‌رزکره‌وه‌و ده‌ستی کره‌ه به‌ نزاو پارانه‌وه. تیرمذی له‌ عومهره‌وه ریوایه‌ت ده‌کا ده‌فه‌رموی: پیغه‌مبهر ﷺ که ده‌ستی به‌رزکره‌وه‌و بۆ دوعاو پارانه‌وه تا دوو ده‌ستی به‌سه‌ر ده‌هه‌و چاوی‌دا نه‌هێنایه‌و ده‌هه‌و چاوی مه‌سح نه‌کردنایه‌ ده‌ستی شوپنه‌ده‌کره‌وه.

نیمامی قورطوبی ده‌فه‌رموی: نه‌م سه‌ده‌یشتو فەرموودانه زنجیره‌ی گێرانه‌وه‌که‌یان راست تهره‌و له‌سه‌ده‌یشتی ته‌نه‌س به‌هێزترن.. نه‌مجار ده‌فه‌رموی: پارانه‌وه‌و دوعا له‌خودا کارێکی باشه‌، چوونی بۆ گونجا با نه‌نجامی بدا نه‌گه‌ر یستی با روو بکاته قیبه‌له‌و ده‌ستی به‌رزبکاته‌وه ته‌وه‌ باشه‌، نه‌گه‌ر یستی با ده‌ست به‌رز نه‌کاته‌وه چونکه‌ وه‌کوو له‌ سه‌ده‌یشتا هاتوه‌و پیغه‌مبهر ﷺ له‌کاتی دوعاو پارانه‌وه‌دا وابوو ده‌ستی به‌رز نه‌کردۆته‌وه‌!

باراندنی بارانو رواندنی گیاو گز به لگهن له سه ره به توانایی

خوداو زیندو بوونه وه ده چه سپین!

وَهُوَ الَّذِي يُرْسِلُ الرِّيحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ ۖ حَتَّىٰ إِذَا

أَقْلَّتْ سَحَابًا ثِقَالًا سُقْنَاهُ لِبَلَدٍ مَّيِّتٍ فَأَنْزَلْنَا بِهِ الْمَاءَ فَأَخْرَجْنَا بِهِ مِنْ

كُلِّ الثَّمَرَاتِ ۚ كَذَٰلِكَ نُخْرِجُ الْمَوْتَىٰ لَعَلَّكُمْ تَذْكُرُونَ ﴿٥٧﴾

وَالْبَلَدُ الطَّيِّبُ يَخْرُجُ نَبَاتُهُ بِإِذْنِ رَبِّهِ ۖ وَالَّذِي خَبِثَ لَا يَخْرُجُ

إِلَّا نَكِذًا ۚ كَذَٰلِكَ نُصَرِّفُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَشْكُرُونَ ﴿٥٨﴾

دوای نه وهی پهروه ردگار نه وهی راگه یاند که خوی به دیهینهری
ناسمانه کانو زه وییه، ههر خوی هه لسهو پنهیری بوونه وه ره و چی له بوونه وه رد
ههیه بۆ بهرزه وهندیی ناده میزاده، فیهی چۆنیه تی دو عاکردنو پارانه وه له
خودای کردن، نه هی له ناشو بیگیرو تاژوه نانه وه کرد، نه وه شی راگه یاند که
ره حمه تو به زهیی خوی نزیکه له چاکه کاران! ناده میزادان هوشیار ده کاته وه
که ههر خوی رزقو زۆزیده ره، وه گرنگترین سه رچا وهی رزقو روژیی بارانه که
ده بیته هوی روانو ده رهاتنی گژو گیاو بهروبووم، ههر نه ویش ده توانی روژی
قیامهت مردوان زیندوویکاته وه، وه کوو چۆن زه وی وشکو برینگو مردوو
به هوی بارانه وه زیندوو ده کاته وه وه فرمووی: ﴿وَهُوَ الَّذِي يُرْسِلُ الرِّيحَ
بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ﴾ پهروه ردگار خودایه کی وه ههیه له پیش باران بارین دا با
هه لده کا، نهو بایه ده نیروی وه کوو مزگینی به هاتنی ره حمه تی خوی که بارانه
وه کوو له نایه تیکی تر دا ده فرمووی: ﴿وَهُوَ الَّذِي يُنْزِلُ الْغَيْثَ مِنْ بَعْدِ
مَا قَنَطُوا، وَيَنْشُرُ رَحْمَتَهُ وَهُوَ الْوَلِيُّ الْحَمِيدُ﴾ الشوری/ ٢٨.
پهروه ردگار که ویستی باران بیارینی با هه لده کا ﴿حَتَّىٰ إِذَا أَقْلَتْ سَحَابًا
ثِقَالًا﴾ جا که بایه که هه ره بارانایه که ی هه لگرت ﴿سُقْنَاهُ إِلَىٰ بَلَدٍ مَّيِّتٍ﴾

ئهو هه ور باراناوییه به هۆی بایه که وه راده فرینین بۆ ولاتیکی پیوستی به باران بی، ﴿فَأَنْزَلْنَا بِهِ الْمَاءَ﴾ به هۆی هه وره که وه له وی بارانه که دهبارینینو زهویه که زیندو ده کهینه وه.

چونکه به گۆره ی زانستی که شو ههوا ناسیی ئه وه هه وایه ی له رووبهری ده ریاوه نزیکه به هۆی کاریگهریی گهرمایی یه وه هه لم پهیدا ده کا، نه مجار به ره وه بهرزایی بهرزده بیته وه، به هۆی هه وای سارد وه ئه وه هه لمه کۆده بیته وه و ته کا شوف پهیدا ده کا وه هه وری لی پیک دی، نه مجار به هۆی هیزی با وه ئه وه هه وره ده پۆیه ندریو به ویستو ئیراده ی خودا باران دهبارینی.

ئهم مانایه له زۆر نایه تی قورتان دا دووباره بووه ته وه وه کوو ده فرموی: ﴿وَاللّٰهُ الَّذِي ارْسَلَ الرِّيَّاحَ فَتَثِيرُ سَحَابًا فُسْقَنَاهُ اِلٰى بَلَدٍ مِّمَّتٍ فَاَحْيَيْنَا بِهِ الْاَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا كَذٰلِكَ النُّشُوْرُ﴾ ناظر/٩.

یان ده فرموی: ﴿اَلَمْ تَرَ اَنَّ اللّٰهَ يُزْجِي سَحَابًا ثُمَّ يُؤَلِّفُ بَيْنَهُ ثُمَّ يَجْعَلُهُ رُكَّامًا فَتَرَى الْوَدْقَ يَخْرُجُ مِنْ خِلَالِهٖ، وَيُنَزَّلُ مِنَ السَّمَاءِ مِنْ جِبَالٍ فِيْهَا مِنْ بَرَدٍ فَيُصِيبُ بِهٖ مَنْ يَّشَاءُ وَيُضْرِفُهٗ عَنْ مَنْ يَّشَاءُ، يَكَادُ سَنَا بَرْقِهٖ يُخَطِّفُ بِالْاَبْصَارِ﴾ النور/٤٣.

یان ده فرموی: ﴿اللّٰهُ الَّذِي يُرْسِلُ الرِّيَّاحَ فَتَثِيرُ سَحَابًا فَيَبْسُطُهٗ فِي السَّمَاءِ كَيْفَ يَشَاءُ وَيَجْعَلُهٗ كِسْفًا فَتَرَى الْوَدْقَ يَخْرُجُ مِنْ خِلَالِهٖ، فَاِذَا اَصَابَ بِهٖ مَنْ يَّشَاءُ مِنْ عِبَادِهٖ اِذَا هُمْ يَسْتَبْشِرُوْنَ﴾ الروم/٤٨.

ئه مجار ﴿فَأَنْزَلْنَا بِهِ الْمَاءَ فَأَخْرَجْنَا بِهِ مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ﴾ به هۆی ئه و بارانه وه جوړه ها گژوگیاو به رووبوم له زه وی ده پۆینین، که هه ریه که یان رهنگو قه باره و شتیه و روخسارو تاهو بۆزو بهرامی تایبه تی خۆی هه یه وه هیچیان له هیچیان ناچن، ئه مه به لگه یه له سه ره به توانایی خودا ره حه ته به خششی بی پایانی، وه کوو له نایه تیکی تر دا ده فرموی: ﴿وَفِي الْاَرْضِ قِطْعٌ مُّتَجَاوِرَاتٌ، وَجَنَّاتٍ مِنْ اَعْنَابٍ وَزَرْعٍ وَنَخِيلٍ صِنْوَانٍ وَغَيْرِ صِنْوَانٍ يُسْقٰی بِمَآءٍ وَّاحِدٍ وَنُفِضِلُ بَعْضَهَا عَلٰی بَعْضٍ فِي الْاَكْلِ

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٤﴾ الرعد/ ۴.

جا وه کوو پهن دی پشینان ده لی: قسه قسه دینی، شت به شت ده که ویتمه و یاد، بویه له کوتایی ئایه ته که دا ده فمر موی: ﴿كَذَلِكَ نُخْرِجُ الْمَوْتَى﴾ وه کوو چون نمو زه ویه مردوو به بارانه زیندوو ده کهینه وه وه موو سالی سهرله نوی نمو هه موو گژو گیاو دارو دره خته زیندوو ده کهینه وه، ههر بهو جوړه ناوا به ئاسانی و بی ماندوو یون ئاده میزاده مردوو کان له کاتی خویدا زیندوو ده کهینه وه و گیانیان به بهردا ده کهینه وه، نهم لیکچواندنو ته شبیه مان بو ئیوه روون کرده وه ﴿لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ﴾ به لکوو ئیوه به خوتان دا بچنه وه و بیریک له خوتان بکه نه وه و پهن نامیز ببنو برپا به روژی قیامه تو زیندوو یونه وه بکه نو بزائن نمو خودایه ی له سهره تاوه ئیوه ی له نه بو وه دروست کردوو، ده توانی پاش مردن سهرله نوی دروستان بکاته وه، وه کوو له شوئینیکی تر دا ده فمر موی: ﴿كَمَا بَدَأْنَا أَوَّلَ خَلْقٍ نُّعِيدُهُ﴾ الانبیاء/ ۱۰۴. یان ده فمر موی: ﴿كَمَا بَدَأْنَاكُمْ تَعْوَدُونَ﴾ الاعراف/ ۲۹.

جا چونکه ناماده باشی ئاده میزادان بو برپا کردن به روژی قیامه تو زیندوو یونه وه، به گویره ی سروشتو دلو ده روونیان جوداوازی تیدایه، ئاده میزادی وا هیه ده روون پاکو سروشت خاوتنه، به پیر بانگهوازی ئیسلامیه وه دیو ملکه چی فمرمانو جله وگیریه کانی ده بی! هی وایش هیه ده روون ناپاکو سروشت شیواوه، پشت هه لده کاو روو وهرده گیرئو گوچکه ی خوی ده هاخنی، بویه پهروهر دگار نهم لیکچواندنه ی ئاراسته کردو فمر موی: ﴿وَالْبَلَدُ الطَّيِّبُ يَخْرِجُ نَبَاتَهُ يَذْنُ رَبِّهِ﴾ واته: زهوی پاکو خاوتنو گونجاو بو کشتو کال به فمرمانو ویستی خودا گژو گیاو رووه کئو کشتو کال به باشی و به ریکو پیکو ده روئو شین ده بی و زوو پی ده گاو دیته بهرهم، ﴿وَالَّذِي خَبَثَ لَا يُخْرِجُ إِلَّا نَجَسًا﴾ نمو زه ویه ی گلو خوله که ی پیس بی و نه گونجاو بی بو کشتو کال، بارانیشی لی بیاری گژو گیای لی شین نابی، نه گمر لیشی شین بی به که مو کوو پی و به ناخوشی: بی بهرهمو بی خیرو بیره!

ئیننو عه بیاس فرموویه تی: نه مه په ندو مه سه له په روه ردگار
هیناویه ته وه بو ده ستینشان کردنی موسولمانو کافر، واته: خودای مه زن
موسولمانی شوبه اندوه به زه وی پر پیته به ره که تو گونجاو بو کشتو کال،
کافرو خوانه ناسیشی شوبه اندوه به زه وی چه قه نو بی خیرو نه گونجاو بو
کشتو کال!

هر له مانای نه نایه ته دا فرموو: هیکه پیغه مبر هیه نیمامی
نه حمه دو بوخاریو موسلیمو نه سائی له نه بو موسای نه شعری یوه
هیکه پرنه وه ده لی: پیغه مبر ﷺ فرمووی: نمونه ی نهو په یامه ی که خودا
منی پی ره وانه کردو که بریتیه له هیدایه تو زانیاری؛ وه کوو بارانیکی
خیرنامیزی زور وایه که ده بارته سر زه وی به ک هندی لهو زه ویه نه زمانو
پاکو بی خه وشه، گونجاو بو کشتو کالو بارانه که ورده گریو هلی
ده مژی، گیاو گزی زوری لی شین ده بیو به رو بو می پی دیته به هم،
هه ندیکشی ده بیته عه مباراوو ناوه که په زمه نده ده کاو خه لکی سوودی لی
ده بینن، لی ده خونه وه، کشتو کالی خویانی پی ناو دیر ده که نا!

هه ندیک تر لهو بارانه ده بارته سر زه وی به ک که ده شتیکی کاکي
به کاکیه، یان چه قه نو ره قه نه، ناوه که ورناگریو هلی نامژی گزو گیای پی
لی ناروی، نه مه په ندو نمونه یه بو که ساتیک که له نایینی خودا شاره زا بزو
سوودی له په یامی من وه رگرتبی، بو خوی قیری نایین بو بیو خه لکی تریش
قیر بکا، شوبه اندنی نهو خودا پیداوانیه به زه وی به نه زمانو گونجاو ده که.
هر وه ها په ندو نمونه یه بو که ساتیک که به بانگه وازیه که ی من سهری
به رزنه کرد پیته وه نهو هیدایه ته خودایی به ی منی پی نیردراوم وه ری نه گریو
کاری تی نه کاو پی پی پند نامیز نه بی! نه مه ش شوبه اندنی نهو به دبه ختو
چاره په شانیه بهو زه وی به خراپو بی پیته رووته نو چه قه نانه.

هینانه وی په ندو به راورد کردنو لیکچواندنی نهو شتانه به یه کتری بو
نیقناع کردنی ناده میزادو هه لنانیانه بو نیمان هینانو بیرکرنه وه و
ورد بوونه وه له حه قاتیقی شته کان؛ بزه په روه ردگار فرمووی: ﴿كَذٰلِكَ
نُصَرِّفُ الْآيٰتِ لِقَوْمٍ يَّشْكُرُوْنَ﴾ واته: وه کوو نهو روونکرنه وه و

گورپانکاری بهی که له بوونه و هردا نه نجامی ده دهین، ناواش نایه ته کان دووباره ده کهینه و نهو نایه تانهی که ده سه لاتو توانای نیمه دیاری ده که نو به لگه نه له سر هه بوونی توانای ره هاو بی ستورومان، نه نایه تانه دووباره ده کهینه و نه بو نهوانه ی سوپا سگوزاری نیعمه ته کانی نیمه نو نیعمه ته کانی نیمه که پیمان به خشیون له شرتنی خویان دا به کاریان دینن، بویه نهوانه شیای شه وهن نیمه زیاتر نیعمه ته کانمانیان بو زیاد بکهینه و پاداشی باشیان بدهینه وه.

چیرۆکی حه زره تی نوح (دروودی خوا ی له سه ر بی)

لَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ فَقَالَ يَنْقُومُ عَبْدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ ۖ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿٥٩﴾ قَالَ الْمَلَأُ مِنْ قَوْمِهِ إِنَّا لَنَرُّكَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٦٠﴾ قَالَ يَنْقُومُ لَيْسَ بِي ضَلَالَةٌ وَلَكِنِّي رَسُولٌ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٦١﴾ أُبَلِّغُكُمْ رِسَالَاتِ رَبِّي وَأَنْصَحُ لَكُمْ وَأَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٦٢﴾ أَوْعَجِبْتُمْ أَنْ جَاءَكُمْ ذِكْرٌ مِنْ رَبِّكُمْ عَلَىٰ رَجُلٍ مِنْكُمْ لِيُنذِرَكُمْ وَلِتَتَّقُوا وَلَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٦٣﴾ فَكَذَّبُوهُ فَأَنْجَيْنَاهُ وَالَّذِينَ مَعَهُ فِي الْفُلْكِ وَأَغْرَقْنَا الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا عَمِينَ ﴿٦٤﴾

له سه ره تاي سووره ته که دا چیرۆکی ناده می گیرایه وه، نه مجار لی ره به ولاره یه که یه که چیرۆکی پیغه مبه ران (دروودی خویان لی بی) ده گیریته وه، سه ره تا به گیرانه وه ی چیرۆکی حه زره تی نوح (علیه السلام) ده ست بی ده کا. چونکه نوح دو وه م باوکی ناده میزاده و یه که م پیغه مبه ره که په ره ردگار دوا ی ناده م (علیه السلام) ناردووه تی بو سه ر دانیش توانی سه ر

زه‌وی ..

مه‌به‌ست له گێرانه‌وه‌ی چیرۆکی پیغه‌مبه‌ران هۆشیارکردنه‌وه‌یه بۆ پیغه‌مبه‌رو شوێنکه‌وتوانی: که روو وهرگێرانی ئاده‌میزادان له بانگه‌وازی پیغه‌مبه‌ران تایبەت نییه به نه‌ته‌وه‌ی قورەیشه‌وه که له ره‌گه‌زی پیغه‌مبه‌رن ﷺ به‌لکوو ئهم روو وهرگێرانه دیارد‌ه‌و هه‌لوێستی هه‌موو نه‌ته‌وه پێشینه‌کان بووه‌و شتیکی گشتی‌یه، مو‌صیبه‌تو به‌لا که گشتیی بوو قورساییه‌که‌ی سووک ده‌بی، کورد وته‌نی مردنی له‌گه‌ل هاوه‌لان جه‌ژنه‌ پیرۆزه‌یه!

به‌مه‌ش پیغه‌مبه‌ر ﷺ نه‌زه‌تدانی کافره‌کانی له‌سه‌رشان سووک ده‌بی و ته‌سه‌لای دلی دێو به‌ شتیکی ناسایی ده‌زانی و زیاتر له‌سه‌ر هه‌لوێستی خۆی سوور ده‌بی و وه‌ی پتر به‌رزده‌بی! نه‌وه‌تا له شوێنیکی تردا ده‌فرموی: ﴿وَكُلًّا نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ أَنْبَاءِ الرُّسُلِ مَا نُثَبِّتُ بِهِ فُؤَادَكَ...﴾ مود/١٢٠.

له گێرانه‌وه‌ی ئهم چیرۆکانه‌دا ده‌ستیشانکردنی سه‌ره‌نجامی تێدايه، سه‌ره‌نجامی نه‌وانه‌ی پشتیان هه‌لکردوه روویان وهرگێراوه، که نه‌فرین لێکردنو خه‌ساره‌تمه‌ندیی دویاو قیامه‌تیانه، له‌دونیادا سه‌رشۆرو ریسوا، له قیامه‌تیشدا سزای ناگری دۆزه‌خ.

سه‌ره‌نجامو ناکامی موسوڵمانانیش سه‌ره‌به‌رزیی دویاو خوشبه‌ختی و کامه‌رانی روژی دوايي!

هه‌روه‌ها له گێرانه‌وه‌ی ئهم چیرۆکانه‌دا ناماژه‌ی نه‌وه‌ی تێدايه که په‌روه‌ردگار -هه‌رچه‌نده نه‌و تاوانکارانه بۆ ماوه‌یه‌ک مۆله‌ت ده‌دا، به‌لام هه‌رگیز له‌بیریان ناکاو وازیان لی ناهێنی، به‌لکوو تۆله‌یان لی ده‌ستینی! نه‌مه‌ش په‌ندو نامۆژگاری تێدايه بۆ چینه‌کانی ئاده‌میزادو پێویسته ده‌رسی لی وهربگرن، وه‌کوو له شوێنیکی تردا ده‌فرموی: ﴿لَقَدْ كَانَ فِي قَصَصِهِمْ عِبْرَةً لِأُولِي الْأَلْبَابِ﴾ یوسف/١١١.

هه‌روه‌ها گێرانه‌وه‌ی چیرۆکه‌کان به‌ ریکتو راستی بی گۆرانه‌کاریی و هه‌له به‌لگه‌یه له‌سه‌ر پیغه‌مبه‌رایه‌تیی جه‌زه‌تی موحه‌مه‌د ﷺ چونکه نه‌و

نه‌خوێنده‌وار بووه‌و نووسینو خوێندنه‌وه‌ی نه‌زانیه‌ « که‌وابوو نه‌وه‌مان بو
ده‌چه‌سپی که‌ پیغه‌مبهر ﷺ نه‌و چیرۆکانه‌ی به‌ نیگا بو هاتوونو له‌خوداوه
پیی‌ی راگه‌یاندراده‌، نه‌مه‌ش به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌ر راستی پیغه‌مبهرایه‌تیه‌که‌ی.

حه‌زه‌تی نوح دروودی خوی لی بی کوری لامک کوری متوشلخ کوری
نه‌خنوخ که‌ هه‌زه‌تی ئیدریسی کوری یارد کوری موه‌لئیل کوری قینان
کوری نه‌نوش کوری شیت کوری ئاده‌م باب‌ه‌ گه‌وره‌ی ئاده‌میزاده‌.

حه‌زه‌تی نوح یه‌که‌م پیغه‌مبهره‌که‌ ئیدراوه‌ بو سه‌ر نه‌ته‌وه‌یه‌کی
موشریکو هاوه‌ل په‌یدا که‌ر، له‌ سه‌حیحی موسلیم دا فەرمووده‌یه‌ک له
نه‌بوهوره‌یره‌وه‌ ده‌رباره‌ی شه‌فاعه‌ت ریاوایه‌ت ده‌کا ده‌فه‌رموی: (يَا نُوحُ اَنْتَ
اَوَّلُ الرُّسُلِ اِلَى الْاَرْضِ) به‌ ئاشکرا نه‌وه‌ ده‌گه‌یه‌نی که‌ هه‌زه‌تی نوح
سه‌رقافله‌ی پیغه‌مبهرانه‌، هه‌روه‌ها یه‌که‌م پیغه‌مبهر که‌ یاسای یاساگر دنی
ماره‌کردنی که‌چو خوشکۆ پووری راگه‌یاندوه‌، له‌وه‌پیش پیاو بو‌ی هه‌لال بووه
نه‌وانه‌ ماره‌ بکا.

موحه‌مه‌دی کوری نیسحاق ده‌لی: هیچ پیغه‌مبهریک به‌نه‌ندازه‌ی
حه‌زه‌تی نوح له‌لایه‌ن نه‌ته‌وه‌که‌یه‌وه‌ تووشی نه‌زیه‌تو نا‌ره‌ه‌تی نه‌بووه
مه‌گه‌ر پیغه‌مبهریک که‌به‌ده‌ستی گه‌له‌که‌ی شه‌هید کرابی، په‌روه‌رگار کردی
به‌ پیغه‌مبهر ره‌وانه‌ی کرد بو سه‌ر گه‌له‌که‌ی، نه‌و کاته‌ ته‌مه‌نی په‌نجا سال
بوو، دارتاشی باشی زانیوه‌.

ئیب‌نو عبباس ده‌فه‌رموی: که‌ کراوه‌ به‌ پیغه‌مبهر ته‌مه‌نی چل سال
بووه‌، پاش زریانو تۆفانیش شه‌صت سال ژیاوه‌.

یه‌زیدی ره‌ققاشی ده‌لی: بۆیه‌ پی‌ی ده‌گوتری: نوح چونکه‌ زۆر بو‌ حالی
خۆی گریاوه‌و ناخو تۆفی کردوه‌و به‌زه‌یی به‌خۆی دا هاتوه‌. بیگومان له‌نیوان
روژگاری هه‌زه‌تی ئاده‌مو روژگاری هه‌زه‌تی نوح دا ده‌ سه‌ده‌ تێپه‌ریوه
هه‌موو ئاده‌میزادان موسولمانو خودا په‌رست بوون.

■ سه‌رچاوه‌ی نه‌م زنجیره‌و نه‌ژاده‌ سه‌رچاوه‌ی متمانه‌ پی‌ی کراو نین، زانیرو نه‌زانینیان چ
گرنگی‌یه‌کی نه‌وتوی نیه‌.

ئیمامی تیرمیزی و هی تیش ده‌فرموون: هه‌موو ناده‌میزادانی ئیستا وه‌چه‌و نه‌وه‌ی حه‌زرتی (نوح)ن.

ئیمامی زوه‌ری ده‌لی: عه‌ره‌بو فارسو رۆمو دانیش‌توانی شامو یه‌مه‌ن له نه‌وه‌ی (سام)ی کورپی نوح که‌وتونه‌وه. سندی و هیندی و زنجو حه‌به‌شی‌یه‌کانو زوطه‌کانو هه‌موو ره‌ش پیسته‌کان له نه‌وه‌ی (حام)ی کورپی (نوح)ن. تورک‌نو به‌ره‌رو چینی‌یه‌کانو یه‌نجوجو مه‌نجوجو سه‌قالیبه‌کان هه‌موویان له نه‌وه‌ی (یافث)ی کورپی (نوح)ن.

سه‌ره‌تا که‌ه‌بت‌په‌رستی په‌یدا بوو به‌م جو‌ره‌ بووه؛ کۆمه‌لێک ناده‌میزادی خودا‌په‌رستی راستال مردن گه‌لو نه‌ته‌وه‌کانیان له‌سه‌ر گو‌ره‌کانیان مزگه‌وتو په‌رستگایان دروست کردو په‌یکه‌ریان بۆ تاشینو وێنه‌یان بۆ دروستکردن تا له‌یادیان نه‌چنه‌وه‌و شیوه‌و روخسار چۆنه‌تی خودا‌په‌رستییان له‌به‌ره‌چاریان بۆ نه‌مانیش چاو له‌ نه‌وان بکه‌ن، جا که‌ رۆژگاریان کۆن بوو ماوه‌یان زۆر به‌سه‌ردا تێپه‌ری نه‌و په‌یکه‌رانه‌یان به‌ناوی پیاو «صالح‌که‌انه‌و» ناوناو ده‌ستیان کرد به‌ په‌رستیان، ناوی هه‌ندێک له‌و په‌یکه‌رانه‌ی به‌ناوی پیاو‌که‌که‌نه‌وه‌ ئیو‌دێر کرابوون (ود، سواع، یه‌غو٥، یه‌عوق، نه‌سر) بوون، جا که‌ دیارده‌ی بته‌په‌رستی بلاو‌سووه‌وه‌و په‌ره‌ی سه‌ند په‌روه‌ردگار حه‌زرتی (نوح)ی ناره‌ سه‌ریانو فه‌رمانی پێ کردن که‌ هاوه‌ل بۆ خودا دانه‌نێو به‌ته‌نیا خودا به‌ه‌ستن.

قورئانی پیرۆز له‌ چله‌و سی شویندا باسی حه‌زرتی نووحی کردوه، له‌ سووره‌ته‌کانی: الأعراف، هود، المؤمنون، الشعراء، القمر، نوح-دا- چیرۆکی نهم پیغه‌مبه‌ر «پایه‌به‌رزه‌ به‌دریژی باس کراوه، پوخته‌ی چیرۆکه‌که‌ی نه‌وه‌یه: بانگی نه‌ته‌وه‌که‌ی کردوه بۆ یه‌کتا‌په‌رستی و ازه‌ینان له‌ بته‌په‌رستی، به‌لام گه‌له‌که‌ی به‌ره‌ره‌کانییان کردو به‌ره‌ره‌چییان دایه‌وه‌و نه‌زیه‌تیان داو- له‌جیاتی نه‌وه‌ی شوین په‌یمامی نووح بکه‌مون شوین دابو نه‌پێتی سه‌پێ له‌ مله‌وپه‌ه‌کانی خۆیان که‌وتن، فرته‌و قێلی گه‌وره‌و سامناکیان ته‌نجام دان، به‌یاری نه‌وه‌یان دا که‌به‌ هیچ شیوه‌یه‌ک واز له‌ بته‌په‌رستی نه‌هێنن، سووربوون له‌سه‌ر نه‌وه‌ی که‌ ود، سواع، یه‌غو٥، یه‌عوق، نه‌سر، شیایو په‌رستنه‌و به‌خودایان ده‌زانین، سه‌ریاری نه‌وه‌ش به‌ لووتبه‌رزیه‌و سه‌ره‌قه‌یه‌وه‌ به‌ حه‌زرتی (نوح)یان گوت:

تۆ زۆرت له‌گه‌ل گوتینۆ سنوورت به‌زاند، زیاد له‌ئه‌ندازه پیکیشیت لی کردینو
سهرت ئیشاندین، وازمان لی بینه، دلنیا به ئیمه واز لهو بپهرستییهی خۆمان
ناهینین، ئه‌و سزایه‌ی هه‌ره‌شه‌مان پی لی ده‌که‌ی بۆمان بینه‌و بی منته به!
حه‌زه‌تی نوح ﷺ وه‌لامی دانه‌وه‌و فهرمووی: سزادانی ئیوه‌و هاتنی
عه‌زاب به‌ده‌ست من نیه‌و به‌ده‌ست په‌روه‌ره‌گاره، خۆی چۆنی بویو که‌ی
ئیراده بکا عه‌زابتان بۆ ده‌نیری!

جا که هه‌زه‌تی نوح له ئیمان هیئانی گه‌له‌که‌ی ناو می‌د بوو، سه‌رباری
ئه‌وه‌ی تۆ سه‌دو په‌نجا سال بانگه‌وازی بۆ کردنۆ چ کاری تی نه‌کردن، نزای
له‌ناوچوونی له‌قه‌ومه‌که‌ی کره، په‌روه‌ردگار فهرمانی پی کره که که‌شتی
رزگار بوون دروست بکا، ئه‌ویش که‌ره‌سته‌ی پیوستی ناماده‌کردو ده‌ستی به
دروستکردنی که‌شتیه‌که‌ کره، هه‌ر که‌گه‌له‌که‌ی تاقم تاقو پۆل پۆل به‌لای دا
تیده‌په‌رین، گالته‌یان به‌هه‌زه‌تی نوحو کرده‌وه‌که‌ی ده‌کرد، که که‌شتیه‌که
ته‌واو بوو په‌روه‌ردگار فهرمانی به‌نوح کرد -که‌جگه‌ له‌ژنه‌که‌ی- هه‌موو
خاووخیزانی بخاته‌ناو که‌شتیه‌که‌وه، هه‌روه‌ها هه‌موو نه‌وانه‌ی ئیمانیان پی
هیئانه‌ له‌ته‌ک خۆی دا هه‌لیان بگری، هه‌ندیک ده‌لێن: ژماره‌یان شه‌ش که‌س
بوون، هه‌ندیک ده‌بیژن ژماره‌یان چل که‌س بووه، هه‌روه‌ها فهرمانی پی کرا
که‌ له‌ره‌گه‌زی هه‌موو گیانه‌به‌ریک ئیرو مییه‌ک بخاته‌ناو که‌شتیه‌که‌وه،
ئه‌مجار تۆفان هه‌لساو ته‌ندووری مائی نوح ئاوی لی هه‌لقولاو له‌هه‌موو
شوێنیک ئاو هه‌لده‌قولاو لافاو هه‌لده‌ستا، هه‌تا تۆفان هه‌لساو هه‌موو کونو
قوژینیکی سه‌ره‌زه‌وی گرته‌وه، جگه‌ له‌وانه‌ی له‌ناو که‌شتیه‌که‌دا بوون هه‌موو
ناده‌میزادو گیانه‌به‌رانی تر خنکانو له‌ناو چوون!

ئه‌مجار په‌روه‌ردگار فهرمانی به‌زه‌وی کره که ئاوی خۆی هه‌لقوڕینیو
فهرمانی به‌ناسمان کرد واز له‌باران باراندن به‌ینی، کار سه‌ری گرتو تۆفان
وه‌ستاو که‌شتیه‌که‌ له‌سه‌ر کتوی جودی -که‌که‌وتۆته‌ هه‌ریمی کوردستانو
ناوچه‌ی دیاره‌که‌- وه‌ستاو له‌نگه‌ری گرت، ئه‌وانه‌ی له‌ناو که‌شتیه‌که‌دا بوونو
رزگاریان بوویو دابه‌زیو سه‌رله‌نوێ ژیانی ناساییان ده‌ست پی کرده‌وه.
زانایانی ئیسلام میژوو زانان ده‌ریاره‌ی تۆفانه‌که‌ دوو رایان هه‌یه:

تاقمیکیان ده‌لین: تۆفانه‌که هه‌موو زه‌وی گرتۆته‌وه، چونکه زانیاریی شوینه‌وارناسی ده‌ری خستوه که له‌سه‌ر به‌رزایی‌یه‌کانو سه‌رانسه‌ری کیو که‌ژه‌کان پاشماوه‌ی نا‌ژه‌لو شوینه‌واری تۆفانه‌که هه‌ستی پی‌ده‌کری.

کۆمه‌لێکی تریان ده‌بیژن که تۆفانه‌که ته‌نیا نه‌و ناوچه‌یه‌ی گرتۆته‌وه که هه‌زره‌تی نوح گه‌له‌که‌ی تی‌یدا بوون، نه‌ویش ولاتی رۆژه‌لاتی ناوه‌راست بووه.

پتویسته نه‌وه بزانیی که به‌لاو موصیبه‌تو سزا جاری وا هه‌یه گشتیو سه‌رتاسه‌ر ده‌بی، سزاو عه‌زایی خودا که هات تایبه‌ت نابێ به‌سته‌مکارو تاوانبارانه‌وه، به‌لکوو مندا‌لو بی‌تاوانو به‌سته‌زمانو هه‌موو گیانه‌به‌رو نا‌ژه‌لو بالنده‌و خشوکتو پی‌رو ده‌گرتۆته‌وه! نه‌ی نه‌وه نیه به‌رو ده‌رگه‌ر ده‌فرمو‌ی: ﴿وَاتَّقُوا فِتْنَةً لَا تُصِيبُنَّ الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْكُمْ خَاصَّةً﴾ الانفال/٢٥.

هه‌زره‌تی نوح دوو دوعاو پارانه‌وه‌ی کردن دوعایه‌کیان بو موسو‌لمانانو دوعایه‌کیان له‌ کافره‌کان. دوعای یه‌که‌می که بو موس‌لمانه‌کانی کرد نه‌وه‌بوو فرمو‌ی: ﴿رَبِّ اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِمَنْ دَخَلَ بَيْتِي مُؤْمِنًا وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ﴾ نوح/٢٨.

دوعای دووه‌می که له‌کافره‌کانی کرد نه‌وه‌بوو فرمو‌ی: ﴿رَبِّ لَا تَذَرْنِي عَلَى الْأَرْضِ مِنَ الْكَافِرِينَ دَيَّارًا إِنَّكَ إِن تَذَرْنَهُمْ يُضِلُّوا عِبَادَكَ وَلَا يَلِدُوا إِلَّا فَاجِرًا كَفَّارًا﴾ نوح/٢٧.

تۆفانه‌که جیاکه‌روه‌ی خودا به‌رستو کافره‌کان بسو؛ هه‌رچی ئیمانی به هه‌زره‌تی نوح هه‌نا له‌ خنکان رزگاری بوو، هه‌رچی به‌روای نه‌که سه‌ری تی‌یدا چوو، ته‌نانه‌ت کوپه‌که‌ی نوح له‌پی‌ری خنکاوان بوو، چونکه سه‌مه‌کارو بی‌به‌روا بسو، کۆمه‌لێک له‌ زانیانی ئیسلام پی‌یان وایه نه‌و کوپه‌ کورپی راستی هه‌زره‌تی نوح بووه، هه‌ندیکیش ده‌لین: کۆله‌به‌سه‌ی بووه؛ واته: کورپی ژنه‌که‌ی بووه له‌ می‌ردیکی تری نه‌که کورپی خۆی!

قورثانی پی‌رو ز ناما‌ژه‌ی بو قه‌باره‌و پانتایی که‌شتی‌یه‌که نه‌کردوه، له‌ سووره‌تی (یس/٤١) دا به (الفلک المشحون) ده‌ست‌نیشانی کرد، له‌

سوره تی (البقرة) يشدا به (ذات ألواح و دسر) وه صفی کردوه.

نه مجار با بزانی قورسانی پیرۆز چۆن چیرۆکی پر کاره ساتی تۆفانو
سەرگورشتهی هه زه تی نوح ده گپێتهوه!

پهروه ردگار لێره دا سویند بۆ نه هلی مه ککه وهی تریش ده خواو
ده فهرموئ: ﴿لَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ﴾ نهی دانیشه توانی مه ککه! نهی
هه موو ئاده میزاد! سویند بۆ، ئیمه (نوح) مان بۆ سهر گه له که ی ره وانده کرد،
بۆ نه وهی گه لو هۆزه که ی له سزای خودا بترسینی به ته مای به هه شتو
به خشی پهره ردگاریان بکا، بۆ نه وهی بانگه وازیان ئاراسته بکا واز له
بتپهرستی بهینن، خودای تاکو ته نه بی هاوتا پهرستن، یه کتا پهرستی
ره چاو بکه ن، جگه له پهره ردگار که سی تر به خودا نه زانو به ندایه تی زاتی
پاکی نهو بکه نو به س.

نه ویش په یامی خۆی راگه یاندو ﴿فَقَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ
إِلٰهِ غَيْرُهُ﴾ پی گوتن: نهی گه لو هۆزه که م! خودا پهرستن واز له پهرستی
نهو بتانه بهینن! به ندایه تی و خودا پهرستی هه ر بۆ خودا بکه ن، هه موو
عیباده تی کتان بۆ زاتی پاکی نهو ته نجام بده ن، چونکه جگه له خودای
پهروه ردگارو کردگارو زاناو دانا، ئیوه خودای تر تان نین، که سی تر شیای
پهرستشو به ندایه تی بۆکردن نه، نزاو پارانه وه، داوای خیر و خوشی هه ر
ئاراسته ی خودا ده کری، هه ر پهروه ردگار به دیهیننه رو هه لسه و پهره مکه نو
ده سه لاتی بوونه وه به ده ست خۆیه تی چۆنی بوی ناوا هه لیده سوپینی و وه گه پری
ده خا، هه ر نهو خودای حقو خاوه ن ده سه لاتو توانایه به سه ر بوونه وه ردا،
هه ر نهو شیای پهرستو به پیرۆز زانیو ریز لی گرتنه.

نه مجار هۆی فهرمان کردنی به خودا پهرستی پێیانو جله وگیری لی کردنیان
له بتپهرستی روون ده کاته وهو ده فهرموئ: نه گه ر به گوتم نه که نهو به پیر
بانگه وازی به که مه وه نه یه ن نه وه ﴿إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ﴾
من ده ترسم تووشی سزای سه ختی رۆژی قیامه ت ببین، نه گه ر ئیوه له سه ر
بتپهرستی خۆتان به رده وام بن رۆژی قیامه ت که ده چنه وه به ر قایی خودا

سزای سہختان بداو تۆلہی نهم سہریتچی کردنو پشت هہل کردنہ تان لی بستینی.

نہو رۆژہی کہ پەرہ ردگار بہ (ایوم عظیم) ناوی بردوہ، دہ گونجی رۆژی قیامت بی، یان رۆژی ہاتنی عہ زابہ کہو ہہلسانی تۆفانہ کیہ.

جا گہلو ہۆژہ کی نوح لہ جیاتی نہوہی بہ پیر بانگہ وازی بہ کیہوہ بیزو واز لہ بتہرستی بینن، نہوہندہی تر شیتگیر بوونو یاخی بوون: نہوہتا قورٹان دہ فرموی: ﴿قَالَ الْمَلَأُ مِنْ قَوْمِهِ إِنَّا لَنَرَاكَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ﴾ پیاماقۆلو قسہ رۆشتوو سہرۆکنو کاربہ دہستہ کانی گہلہ کی بہ حہزہ تی (نوح) یان گوت: نیمہ تۆ بہ گومراو سہرلی تیکچوو دہ زانین، پیمان سہیرہ تۆ نہوہندہ گومراو سہر لی شیاو بی بہ نیمہ بلی واز لہ بتہرستی نہو بتانہ بہینن! تۆ چۆن بہ خۆت رادہ پەرہ موی نہو داوایہ مان لی بکھی؟! نہوانہ خوداو پەرستراوی نیمہن، -ود و سواعو یہ غوثو یہ عوقو نہسر- تکا کارو شہ فیعو واسیتہو وہ سیلہی نیمہن لای خودا؛ لہ سایہی نہوانہو بہ بہرہ کہتو خیری نہوان کرداری باشمان گیرا دہ بی و داواکانمان جی بہ جی دہ کری، نیمہ بہ بی نہوان ناتوانین لہ خودا بیارینہوہ، پوختہی قسہی نہوان نہوہیہ، دہلین: تۆ وا لہ گومرایی دا نوغرۆ بووی ہمرگیز ریگای راستو باشو ہیدایہت نامیز نابینہوہ!

﴿قَالَ يَا قَوْمِ لَيْسَ بِي ضَلَالَةٌ وَلَكِنِّي رَسُولٌ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ حہزہ تی نوح فرموی: نہی گہلو نہتہوہ کہم! من گومراو سہرلی شیاو نیم، من کہ فرمائتان پی دہ کہم بہیہ کتا پەرستی وازہینان لہ بتہرستی بہ سہرلی شیاو حلیب ناکریم، بہلکوو من رہوانہ کراوی پەرہ ردگارو پیغہ مہری فرمان پیکراوم کہ نامۆژگاری تہوہ بکہم، ریگای راستو سہر فزایتان نشان بدهم، بتانخہمہ سہر ریباز تیک بہختہوہری دونیاو قیامتہی تہوہی تیدا بی، لہ فوتانزو چارہ رہشی ہہمیشہیی بتانپاریم.

پەرہ ردگار منی رہوانہ کردوہ بۆ سہر تہوہ کردوومی بہ پیغہ مہر، منیش نہرکی سہر شانی خۆم نہ نجام دہدہم ﴿أَبْلِغْكُمْ رِسَالَاتِ رَبِّي﴾ بہیامی پەرہ ردگاری خۆم خۆتان پی رادہ گہیہنم، نہوہی پیم گوتراوہ

بیگه‌یه‌نم به ئیوه، بۆیه ره‌وانه‌کراوم یه‌کتاپه‌رستی و خودا ناسیتان فیر بکه‌م،
 پروا به رۆژی قیامه‌تو راستی پیغه‌مبه‌رایه‌تی و هه‌بوونی فریشته‌و به‌هه‌شته‌و
 جه‌هه‌ننهم بکه‌ن. قیری نادابو خودا په‌رستی و هه‌لسو که‌وتی جوانتان بکه‌م.
 رینگای ژبانی به‌خته‌وه‌ری دونیاو قیامه‌تتان نیشان بده‌م ﴿وَأَنْصَحُ لَكُمْ﴾
 نامۆزگارییه‌کی دلسۆزانه‌و خالصتان ده‌که‌م، نامۆزگارییه‌کی بی قیل و دوور
 له به‌رژه‌وه‌ندی تایبه‌تی خۆمتان ده‌که‌م، ده‌تانترسینم له سزاو تۆله‌ی خودا،
 نه‌گه‌ر له‌سه‌ر کوفرو بی‌دینی خۆتان بمیننه‌وه‌و په‌یامی من به‌درۆ بزانیو
 نامۆزگاریه‌کانم ره‌ت بکه‌نه‌وه، په‌روه‌ردگار تووشی سزای به‌نیشتان ده‌کا.

ته‌میمی داری ده‌لتی: پیغه‌مبه‌ر ﷺ فهرمووی: (الَّذِينَ النَّصِيحَةُ، قُلْنَا لِمَنْ
 يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: لِلَّهِ وَلِرَسُولِهِ وَلِكِتَابِهِ وَلِأَيِّمَةِ الْمُسْلِمِينَ وَعَامَتِهِمْ).

دلنیا بن من که نهم بانگه‌وازیو نامۆزگاریانه‌تان ده‌کم ﴿أَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ
 مَا لَا تَعْلَمُونَ﴾ شتی‌ک ده‌زانم زانستو زانیاریه‌کم له‌خوداوه بۆ هاتوه
 ده‌رباره‌ی ئاکامو سه‌ره‌نجامی نهم بوونه‌وه‌ره ئیوه هیچی لی نازانن.

من ده‌زانم سه‌ره‌نجامی کوفرو بی‌دینی چۆن ده‌بی، نامۆزگارییه‌کانم بۆ
 ئیوه له‌زانستو سه‌رچاوه‌یه‌کی یه‌قینه‌وه سه‌رچاوه‌ی به‌ستوه ئیوه بی‌ئاگانو
 هیچی لی نازانن!

به‌لتی: نهمه ئه‌رکئو کاری پیغه‌مبه‌رانه، ده‌بی راگه‌یه‌نری، زمان ره‌وانو
 نامۆزگاریه‌که‌ر بی، ده‌بی زانیاری ته‌واوو یه‌قینی ده‌رباره‌ی یه‌کتاپه‌رستی و
 ده‌سه‌لاتو صیفاته‌کانی تری خودا هه‌بی، ده‌بی بزانی ئاکامی کوفرو بی‌دینی و
 پاخی‌بوون له خودا سزای سه‌ختو به‌نیشی خودایه.

له سه‌حیحی موسلیم دا هاتوه که له رۆژی عه‌ره‌فه‌دا که زۆرتینی
 موسولمانانی لی کۆبوو بوونه‌وه پیغه‌مبه‌ر ﷺ رووی کرده هاوه‌لانیو
 فهرمووی: خه‌لکینه! ئیوه ده‌رباره‌ی من پرسیارتان لی ده‌کری، ئیوه چی
 ده‌لین؟ وتیان: شایه‌تی ده‌هه‌ین که په‌یامی خۆت گه‌یانئو ئه‌رکی سه‌رشانی
 خۆت جی‌یه‌جی کرد، بانگه‌وازیو نامۆزگاری خۆت نه‌نجام دا، نیتر پیغه‌مبه‌ر

نیمامی موسلیم و ئه‌بو داوودو نه‌سائی ریاویه‌تیان کردوه.

پہ نجہی پیروزی بہرہ و ناسمان بہر ز کردہ و ہ و فہرموی: (اللہم اشہد، اللہم اشہد).

نہ مجار بہرہ و ردگار نہ و ہ مان بؤ دہ گپرتہ و ہ کہ ہزرتی نوح بہ گہ لہ کہی فہرمو: ﴿أَوْعَجِبْتُمْ أَنْ جَاءَكُمْ ذِكْرٌ مِنْ رَبِّكُمْ عَلَى رَجُلٍ مِنْكُمْ لِيُنذِرَكُمْ﴾ نوری نئوہ من بہ درؤ دہ خنہ و ہ و ہروام پی ناکہ نو بہ لاتانہ و ہ سہرو عہ جایہ بہ کہ لہ خودا و ہ پیغہ مہر تان بؤ سہر نیر درا و ہ ہدیامی بؤ ہینان؛ پیتان سہیر ہدیامی یاد خہرہ و ہ تان لہ سہر زویانی مزیہ کی لہ خوتان بؤ نارد و ون؟! بؤ نہ و ہ ی بتانتر سیئی لہ ناکام و سہرہ نجامی سہر کی شی و کوفرو بییدنی ﴿وَلْيَتَّقُوا﴾ بؤ نہ و ہ ی نامادہ ہاشیتان تیدا بخولقیئی بؤ تہ قواکاری و ہ بابہ ندب و ون بہ جی بہ جی کردنی فہرمان و جلہ و گیریدہ کانی ﴿وَلَعَلَّكُمْ تَرْحَمُونَ﴾ بؤ نہ و ہ ی شیای رہ حمہ تی خودا بز و ہزہ یی پیتاندا بیستہ و ہ نہ و رہ حمہ تی بؤ تہ قواکاران و خودا ہرستانی داناوہ نئوہ ش بگریتہ و ہ.

نہ و ہ جیگای سہر سورمان نیہ کہ بہرہ و ردگار نیگا بؤ پیایک لہ رہ گہزی خوتان بکا، رہ حمتان پی بکا، چاگہ تان لہ گہل دا بکا، بؤ نہ و ہ ی بتانتر سیئی، بؤ نہ و ہ ی نئوہ خوتان لہ سزا و تۆلہ ی بہ ہیز و ترسناکی ہپارتزن، ہاوہ لی بؤ دانہ نین بہ لکو و ہزہ یی پیتان دا بیستہ و ہ ہوہی بہ ندایہ تیکردن بؤ ذاتی پاک و نیمان ہینان بہ پیغہ مہرانی، بہ لام گہ لی نوح گوئیستی بانگہ وازی حق نہ بوون، درؤہ یان بہ رہ وشتی ناپہ سہندی خویان دا، زیاتر سوربوون لہ سہر بہ درؤ خستہ و ہ ی ہزرتی نوح و رہ تکرندہ و ہ ی ہدیامہ کہی ﴿فکذبوہ﴾ بہ درؤ یان خستہ و ہ ی رویان لی و ہرگیرا، کہ میکیان نہ بی ہروایان پی نہ کرد، و ہ کوو لہ شوئیکی تردا دہ فہرموی: ﴿وَمَا آمَنَ مَعَهُ إِلَّا قَلِيلٌ﴾ مود/۴۰.

ہندیک دہ لئین: نہ وانہ ی ہروایان پی کرد ژمارہ یان سیژدہ کہس بوون؛ ہزرتی نوح و کورہ کانی: سام، حام، یافث و خیزانہ کانیا و شہش کہسی تریش کہ نیمانیان ہینابو.

ہندیک دہ لئین: چل، یان ہشتا کہس بوون، چل پیانو چل ژن. توفان

به‌ریابوو کاره‌سات ده‌ستی پی کرد ﴿فَأَنجَيْنَاهُ وَالَّذِينَ مَعَهُ فِي الْفُلِّ﴾ نوحو
 نه‌وانه‌ی بر‌وایان پی‌کردبوو له‌که‌شتی‌یه‌که‌دا رزگارمان کردن، ﴿وَأَعْرَفْنَا الَّذِينَ
 كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا﴾ نه‌وانه‌ی نایاتی ئیمه‌یان به‌در‌خسته‌وه‌و ئینکاری توفانیان
 کرد، به‌توفان خنکاندمانن، چونکه کافریوونو در‌یژه‌یان به‌گومرای‌یو
 هاوه‌لدانان بو‌خودا دا ﴿إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا عَمِينَ﴾ بی‌گومان نه‌وانه‌گه‌لو
 نه‌توه‌یه‌کی حق نه‌بین بوون؛ له‌ناستی بینینی حق دا کو‌یر بوون، به‌چاوی
 دلیان حقو راستی‌یان نه‌بینیو شاره‌زای نه‌بوون.

ناوا به‌و شیوه‌ له‌م چیرۆکه‌دا په‌روه‌ردگار نه‌وه‌ی روونکره‌وه‌ که تۆله‌ی
 خوشه‌ریستانی له‌ دوژمنانیان ده‌ستینی، پی‌غه‌مبه‌ره‌که‌ی موسولمانانی رزگار
 کردن.

چیرۆکی هوود دروودی خوا‌ی له‌سه‌ر بی

﴿وَإِلَىٰ عَادٍ أَخَاهُمْ هُودًا قَالَ يَبْقَوْمُ اعْبُدُوا اللَّهَ
 مَا لَكُمْ مِّنْ إِلَٰهٍ غَيْرُهُ ۖ أَفَلَا تَتَّقُونَ ۝١٥﴾ قَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا
 مِنْ قَوْمِهِ ۖ إِنَّا لَنَرُّكَ فِي سَفَاهَةٍ ۖ وَإِنَّا لَنَنْظُرُكَ مِنَ الْكَذِبِينَ ۝١٦﴾
 قَالَ يَبْقَوْمُ لَيْسَ بِي سَفَاهَةٌ وَلَكِنِّي رَسُولٌ مِّنْ رَبِّ
 الْعَالَمِينَ ۝١٧﴾ أُبَلِّغُكُمْ رِسَالَاتِ رَبِّي وَأَنَا لَكُمْ نَاصِحٌ أَمِينٌ ۝١٨﴾
 أَوْعَجِبْتُمْ أَن جَاءَكُمْ ذِكْرٌ مِّنْ رَبِّكُمْ عَلَىٰ رَجُلٍ مِّنْكُمْ لِيُنذِرَكُمْ

وَأَذْكُرُوا إِذْ جَعَلَكُمْ خُلَفَاءَ مِنْ بَعْدِ قَوْمِ نُوحٍ وَزَادَكُمْ فِي
 الْخَلْقِ بَصْطَةً فَأَذْكُرُوا آلَاءَ اللَّهِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٦٦﴾ قَالُوا أَجِئْتَنَا
 لِنَعْبُدَ اللَّهَ وَحْدَهُ وَنَذَرَ مَا كَانَ يَعْبُدُ آبَاؤُنَا فَأْتِنَا بِمَا تَعِدُنَا إِنْ
 كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٦٧﴾ قَالَ قَدْ وَقَعَ عَلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ
 رِجْسٌ وَغَضَبٌ أَتُجَادِلُونَنِي فِي أَسْمَاءِ سَمَّيْتُمُوهَا أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ
 مَا نَزَّلَ اللَّهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ فَانْتَظِرُوا إِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُنْتَظِرِينَ ﴿٦٨﴾
 فَأَنْجَيْنَاهُ وَالَّذِينَ مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا وَقَطَعْنَا دَابِرَ الَّذِينَ كَذَبُوا بِآيَاتِنَا
 وَمَا كَانُوا مُؤْمِنِينَ ﴿٦٩﴾

هۆزی عاد گه‌لی حه‌زه‌تی (ه‌ودان) (درودی خ‌وای لی بی) نه‌م
 نه‌مه‌ویه کۆنترین نه‌مه‌ویه‌کن که شوینه‌وارو پاشماوه‌ی کۆنینه‌یان ماب‌ی، وا
 پی‌ده‌چی رۆژگاری نه‌مان پ‌یش رۆژگاری حه‌زه‌تی ئیبراهیم بی، بۆیه له‌ بارو
 گونجاوه که دوا به‌دوا چیرۆکی حه‌زه‌تی نوح و گه‌له‌که‌ی باسی چیرۆکی
 ه‌ودو گه‌له‌که‌ی بکری، چونکه نه‌م نه‌مه‌ویه دوا به‌دوای گه‌لی نوح هاتون
 بوونه میراتگری نه‌وان، ﴿وَأَذْكُرُوا إِذْ جَعَلَكُمْ خُلَفَاءَ مِنْ بَعْدِ قَوْمِ نُوحٍ﴾
 دیاره خه‌لک ناگاداری روودای توفانی نوح بوونو نه‌م رووداوه میژوو بی
 وینه‌یان له‌یاد بووه، که‌وابوو حه‌زه‌تی ه‌ود که به‌گه‌له‌که‌ی ده‌فرموی:
 ﴿أَفَلَا تَتَّقُونَ؟﴾ ناماژه به‌ ترساندنیان به‌ سزایه‌کی له‌و جۆره سزایه‌ی که
 دووچاری گه‌لی نوح بوو!

ئیب‌نو ئیسحاق له‌ که‌لبی به‌وه ده‌گیریت به‌وه ده‌لی: گه‌لی عاد بت‌پرست
 بوون، بتیان له‌سه‌ر شتیه‌و روخساری و‌دو س‌واج یه‌غوشتو یه‌عوقو نه‌سر
 دروست کردبوو، سه‌نه‌میکی تریان دروست کردبوو ناویان نابوو سه‌مود

یه‌کیکی تریان هه‌بوو پێیان ده‌گوت: هه‌تتار. په‌روه‌ردگار هوودی کرده پیغه‌مبه‌رو ناردی بۆ سه‌ریان هه‌زه‌رتی هوود له‌ هۆزیک بوو پێیان ده‌گوت (خلوود).

هه‌زه‌رتی هوود له‌ بنه‌ماله‌یه‌کی مام ناوه‌ندیی بوو، پیاوکی شوخو شه‌نگ بوو، بانگه‌وازیی گه‌له‌که‌ی کرد بۆ خوداپه‌رستی و فه‌رمانی پێ کردن که واز له‌ بته‌پرستی بهێنێ و په‌که‌ن، واز له‌ سه‌تمکاریی بهێنێ و خه‌لکی نه‌چه‌وسێنه‌وه. نه‌وانیش به‌گوێیان نه‌کردو سه‌رپێچیان کرد، زێدو ولاتو نیشه‌مه‌نیان له‌نه‌حقانی یه‌مه‌ن بوون، واته‌: له‌ کێوه‌کانی (الرحل) له‌نیوان عومانو هه‌زه‌ره‌مه‌وتی یه‌مه‌ن نیشه‌جێ بوون، ناشووبو نا‌وا‌ه‌یان له‌هه‌موو دونیادا بلا‌و‌کرد‌بو‌وه‌وه، سه‌مه‌یان له‌ خه‌لک ده‌کرد، به‌هۆی هێزو توانای تایبه‌تی خۆیان‌وه‌ ناده‌میزادیان ده‌چه‌وساند‌نه‌وه.

گه‌لی عاد هۆزیکێ عه‌ره‌ب بوون له‌یه‌مه‌ن، له‌ باکووری هه‌زه‌ره‌مه‌وت له‌ناوچه‌ی نه‌حقا‌فا نیشه‌جێ بوون، چه‌ند به‌تو سه‌نه‌میکیان هه‌بوو ده‌یان‌په‌رستن، ناوی سه‌نه‌مه‌کانیان: (سه‌دا، سه‌موود، هه‌تار) بوو. نه‌مانه عادی یه‌که‌من. عادی دووهم دانیشه‌توانی یه‌مه‌ن له‌ قه‌حطانو سه‌به‌ء. جگه له‌ قورئانی پیرۆز هیچ له‌ نامه‌ ئاسمانیه‌کانی تر باسی عادیان نه‌کردوه په‌روه‌ردگار هوودی کرد به‌ پیغه‌مبه‌رو ناردی بۆ سه‌ریان.

هه‌زه‌رتی هوود کوپی شالخ کوپی شه‌رفه‌خه‌شو کوپی سام کوپی نووحه، که هه‌زه‌رتی هوود چوو سه‌ریانو بانگه‌وازیی کردن بۆ ئیمان هێنان، به‌پیر بانگه‌وازیی‌یه‌که‌یه‌وه نه‌هاتن، به‌درویان خسته‌وه‌و سه‌ره‌قیو سه‌رکێشیان کرد، په‌روه‌ردگار سی‌سال بارانی لی‌گرتنه‌وه، هه‌تا گرانی و بێ‌بارانی ته‌واو تینی بۆ هێنان، خه‌لکی که تووشی په‌لاو ته‌نگانه ده‌بوون له‌خودا ده‌پارانده‌وه، په‌روه‌ردگار سی‌جۆر هه‌وری له‌ئاسمان دا نیشان دان، -هه‌وری سپی، سوور، ره‌ش- بانگیان لی‌کرا چ هه‌وریکیان ده‌وی بارانتان بۆ ببارینی و تیان هه‌وره ره‌شه‌که هه‌لده‌بۆترین، پێیان وابوو ته‌و زیاتر بارانی پێ‌یه، به‌ته‌مای ته‌وه‌بوون خێریان لی‌ده‌ست بکه‌وی، و تیان: ﴿هَٰذَا عَارِضٌ مُّطَرٌ نَّآ﴾ نهم هه‌وره بارانمان بۆ ده‌بارینی، به‌لام ره‌شه‌بایه‌کی سه‌ختی پێ بوو بایه‌که‌یان ری

که‌وت، هه‌موویان له‌ناوچوون جگه له‌حه‌زهره‌تی هوودو ته‌وانه‌ی ئیمانیان پی
هینابوو!! هه‌زهره‌تی هوود ﷺ دوا‌ی به‌هیلاکچوونی عاد له‌ولاتی
حه‌ضره‌مه‌وت‌دا نیشته‌جی بوو هه‌تا له‌دو‌یا ده‌رچوو، له‌روژه‌لاتی زی‌دی
عاد دوو قوناغه ری له‌شاری (تریم) نزیک دۆلی به‌ره‌ووت نیژراوه.

ده‌ی با بزانی‌ن قورسانی پی‌روژ چۆن نه‌م چیرۆکه‌مان بو ده‌گیر‌تسه‌وه؟
ده‌فرموی: ﴿وَالِیْ عَادٍ اِخَاهُمْ هُودًا﴾ واته: هوودمان بوو سهر هۆزی عاد که
له‌ره‌گه‌زدا یه‌کیک بوو له‌هۆزه -نه‌ک برای نایینی‌یان بوو- واته: له
ره‌گه‌زی خۆیان بوو له‌ره‌گه‌زی فریشته نه‌بوو، بوو نه‌وه‌ی له‌ناخاوتنی تی‌بگه‌نو
هه‌لسوکه‌وتی کاریان تی بکا، نه‌خلاقو ره‌وشتی جوانی بی‌تسه پالپیه‌نهر بوو
ئیمان هینانی نه‌وان پی‌ی.

حه‌زهره‌تی هوود که ره‌وانه کرا بوو سهریانو ده‌ستی به‌بانگه‌وازی کرد
﴿قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ اِلٰهِ غَيْرُهُ﴾ وتی: نه‌ی گه‌لو هۆزه‌که‌م!
ته‌نها خودا بپهرستن، ههر پهره‌ردگار به‌شیاوی به‌ندایه‌تی بوکردن بزانی، هیچ
شتیکی تر مه‌که‌ن به‌خوداو به‌هاوشانی پهره‌ردگار، جگه له‌خودای تاکو
ته‌نیاو بی‌وینه ئیوه خودای ترتان نیه، له‌خۆپایی نه‌و بتو سه‌نه‌مانه به‌خودا
مه‌زانی ﴿اَفَلَا تَتَّقُوْنَ؟﴾ نه‌ری ئیوه بوو له‌خودا ناترسی‌ن؟ بوو به‌ندایه‌تی‌و
ملکه‌چی بوو نه‌و ناکه‌ن؟ بوو راز له‌پهرستنی نه‌و بتو سه‌نه‌مانه ناهینن؟ بوو
خۆتان له‌سزای دۆزه‌خ ناپار‌یزن؟

وا دیاره نه‌م قسانه‌ی هه‌زهره‌تی هوود له‌سهر شانی گه‌له‌که‌ی گه‌لیک
قورس بوو، پێیان ناخۆش بوو یه‌کیک له‌خۆیان بانگه‌وازییان بکا بوو
هیدایه‌تو خودا پهرستی! له‌سهر شانیان گران بوو یه‌کیک له‌خۆیان نار‌ه‌زایی
به‌رامبه‌ریان ده‌ربهری‌و به‌بی‌دینو ته‌قوانه‌که‌ریان دابنی! ئیتر چاویان لی
په‌رییه‌ پشتی سه‌رو پێیان وابوو هه‌زهره‌تی هوود نه‌فامو گێله، بوو به‌بی
شه‌رمانه پی‌غه‌مبه‌ری خۆیان تۆمه‌تبار کرد به‌بی عه‌قلو درۆزنو گێلو نه‌فام
﴿قَالَ الْمَلَأُ الَّذِیْنَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ﴾ پیاو ما‌قولو سه‌رو‌کنو قسه
رو‌یش‌تووه‌کانیان ته‌وانه‌ی ئیمانیان پی نه‌هینا له‌گه‌له‌که‌ی وتیان: ﴿اِنَّا لَنَرَاكَ

فِي سَفَاهَةٍ ﴿بەرستی نێمە تۆ بە گێلو نەقام دەزانین کە واز لە نایینی خۆت دەهێنی و نایینیکی تر وەرده گری!

﴿وَإِنَّا لَنَظُنُّكَ مِنَ الْكَافِرِينَ﴾ نێمە پێمان وایە تۆ لەم ناخاوتزو بانگەوازیهتدا، لە ئیدیعیای ئەوەدا کە دەلی من پێغه مبهیرو له خوداوه بۆ سەر تێوه نێردراوم یه کێکی لهو درۆزنانهی که به درۆ لافێ پێغه مبهیرایهتی لی ددهن، درۆ به دەم خوداوه ههڵده بهستن.

به لی ههروا به ههواتمهو بۆ شەڕه و حەیا، به بی تیفکریزو ورد بوونهوه و هه بوونی به لگه ناوا حەزره تی هوودیان تۆمهتبار کرد!

حەزره تی هوود زۆر به نه ده بهو حیشه تهمه به چاوپۆشی و لیووردی بهوه ﴿قَالَ يَا قَوْمِ لَيْسَ بِي سَفَاهَةٌ﴾ نه مێش وه کسو حەزره تی نوح پاکانهی بۆ خۆی کردو وتی: نهی گه لو هۆزه کهم! من هه یچ دیارده یه کی گێلی و نه قامیم پێوه نه، هه رگیز گو مپا و نه حه ق نیهو سهر لی شیوا و نه بووم، ﴿وَلَكِنِّي رَسُولٌ مِّن رَّبِّ الْعَالَمِينَ﴾ به لکوو من پێغه مبهیرو له لایه ن پهروه رد گاری بوونه وه وه ره وان ه کراوم، خودا منی بۆ سەر تێوه ناردوه بۆ ئەوهی نهر که کانی سهر شاتان بهرام بهر پهروه ر گار بۆتان روون بکه موه، په یامی پهروه رد گارتان بۆ رابگه یهنم و رێبازی ژبانی به ختمه وه ی هه ردوو دونیاتان نیشان به ده!

کاری سهر کی من ﴿أَبْلَغُكُمْ رَسُولَاتٍ رَبِّي﴾ په یام و نامۆز گاری به کانی خوداتان بۆ راده گه یهنم، نایینی په سهندو خودا و یستتان قیره کهم ﴿وَإِنَّا لَكُمْ نَاصِحٌ أَمِينٌ﴾ من له را گه یاندنی په یامی پهروه ر گار و نامۆز گار کردم بۆ نامۆز گاری که رێکی دڵستۆزه و فرتو قیلتان لی ناکه م، درۆ هه لبه ستو خیا نه تکار نیم!

دیار گه له که ی هوود پێیان سهیر بووه - وه کوو چۆن پێش تهوان گه لی نوح سه رسام بوون - که له خویانو له ره گهزو هۆزی خویان خودا پیاوێک هه لێو تێو بیکاته پێغه مبهیرو ره وان ه ی بکا بۆ سه ر یانو په یامی پهروه رد گاریان بۆ رابگه یهنی!! بۆیه حەزره تی (هوود) یش هه مان ناخاوتزو

هه لوئستی حه زه تی نوح دووباره ه کاته وه، ده لئی همدووکیان گیانیکن له
دوو جهسته دا!!

ده فهرموئ: ئایا ئیوه من به درۆ ده خه نه وه بروام بئ ناکهن ﴿أَوْعَجِبْتُمْ
أَنْ جَاءَكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ عَلَى رَجُلٍ مِنْكُمْ لِيُنذِرَكُمْ﴾ نه وه پیتان
عه جایه به که له خودای خۆتانه وه په یامتان بۆ نێردراوه به هۆی پیاویک له
هۆزی خۆتان بۆ نه وهی بتانترسینی له سزای سهختی خودا!

پێویسته ئیوه سهیری واقعی حالی خۆتان بکهن ﴿وَأَذْكُرُوا إِذْ جَعَلَكُمْ
مِنْ بَعْدِ قَوْمِ نُوحٍ﴾ بیری به خششو نیعمه تی خودا بکه نه وه که ئیوهی
کردوه به جینشینئ گه لی نوح نه وان له م زیدو نیشتمانهی ئیوه دا ده ژبان
به هۆی بته پرستی و یاخی بوونیان له خوداو گوئ نه دان به نامۆژگاری حه زه تی
نوح و په یامه که ی، پهر دگه ر به توفان له ناوی بردنو فه وتاندنی، ئیوهی له
شوئنی نه وان هینا وه ته وجود و کردوونی به میراتگری نه وان، وێرای نه وه
﴿وَزَادَكُمْ فِي الْخَلْقِ بَصْطَةً﴾ هیزو توانای زۆری بئ به خشیون، جهسته و
نه ندامی ریکو پیکو به شان و شهوکه تو که له گه تو چوار شان و تیکسمر او
دروستی کردوون، ﴿فَأَذْكُرُوا آلَاءَ اللَّهِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾ یادی نیعمه ته
جوړاو جوړه کانی خودا بکه نه وه، شوکو و سواسی په ره دگه ر بکهن له سه ر
نیعمه ته کانی به ئیخلاصه وه خودا په رستی بکهن، خودا به یه ک بناسنو
یه که تا په رست بن و واز له بته پرستی و شه ریک دانن بۆ خودا به یینن، بۆ نه وهی
به مرز بگه نو سه رفراز بن و به هه شتی رازا وه تان به نسیب بئ، ژبانی خۆشی و
کامه رانی تیدا به سه ر به رن!

به لام که سه ر وشت تیکچوو ئاده مه یزاد سه ری لی شیوا نه بیرده کاته وه و
نه ورد ده بیته وه، بۆیه گه لی هوود نامۆژگاری سه کانی هوودیان ره تکرده وه و
پشتیان هه لکردو له خۆیان بایی بوونو په له ی هاتنی سزای خودایان کردو زوو
کو تاییان به وتو وێژه که هینا، چونکه نامۆژگاری سه کانی حه زه تی هوودیان
له سه ر شان گران بوو، گالته یان به هه ره شه که ی حه زه تی هوود هاتو ﴿قَالُوا
أَجِئْنَا لِنُعْبَدَ اللَّهَ وَحْدَهُ وَنَذَرَ مَا كَانَ يَعْبُدُ آبَاؤُنَا؟﴾ به نه وسلو بیکی لا قرتی

پێ‌کردنوه و تیان: ئه‌وه تۆ بۆ ئه‌وه هاتووی ته‌نیا خودا بپهرستین و واز له پهرستنی ئه‌و شتانه به‌ئێین که باوک‌و باپیرمان ده‌یانپهرستن؟؟ داوای ئه‌وه‌مان لی ده‌که‌ی ئێمه واز له خوداکانی باوک‌و باپیرانمان به‌ئێین و ته‌نیا یه‌ک خودا بپهرستین؟!

به‌لکوو زیاتر پێیان لی هه‌لپێوی پتر سه‌ره‌قی خۆیان ئاشکرا کردو نه‌حه‌قو که‌له‌شه‌قی خۆیان گه‌یانده ئه‌وپه‌ری سنوورو سووربوونی خۆیان له‌سه‌ر ئیمان نه‌هێنان به‌ په‌یامی حه‌زه‌تی هوو راگه‌یانده و تیان: ﴿فَأَتَيْنَا بِمَا كُنْتُمْ مِنْ الصَّادِقِينَ﴾ ده‌بی منه‌ت به‌! ئه‌وه‌ی هه‌ره‌شه‌مان پێ لی ده‌که‌ی بۆمان بێنه، ته‌گه‌ر راست ده‌که‌ی ئێمه بپروامان به‌ په‌یامه‌که‌ت نه‌که‌ین عه‌زابمان بۆ ده‌هێنی ده‌ بۆمان بێنه!

به‌م جوړه گه‌له‌که‌ی ئاماده‌باشی ئه‌وه‌یان تیدا نه‌بوو رووبه‌رووی حه‌قو راستی بینه‌وه. به‌لکوو داوای هاتنی عه‌زاییان کردو په‌له‌یان له هاتنه‌که‌ی کرد، مه‌به‌ستیان خۆدزینه‌وه بوو له تێفکرینی حه‌قو راستی و رووبه‌رووبونه‌وه‌ی! نه‌یانده‌ویست وردبوونه‌وه له که‌م بایه‌خی به‌تا‌لدا نه‌نجام بده‌نو پۆخلاواتی بیرویاوه‌ریان ده‌ریک‌ه‌وی! بۆیه هیچ به‌لگه‌یان به‌ده‌سته‌وه نه‌ما و تیان: ده‌ ته‌گه‌ر راست ده‌که‌ی عه‌زابه‌که‌مان بۆ بێنه!

وه‌لامی حه‌زه‌تی هوو بۆیان وه‌لامیکی گورچک بپرو ده‌ست له‌عاستو پراوپر بوو!

﴿قَالَ قَدْ وَقَعَ عَلَيْكُم مِّن رَّحْمَتِنَا وَغَضَبٌ﴾ حه‌زه‌تی هوو فهرمووی: دلتیابن که سزاو نا‌ره‌زامه‌ندیی خوداو دوور له ره‌حه‌مت و به‌زه‌یی په‌روه‌رگار تان که‌وته سه‌را! ئه‌و عه‌زابه‌ی ئێوه پێ ترسانده ئێوه‌ش په‌له‌تانه بێته سه‌رتان، دێته سه‌رتان.

عه‌زابه‌که بریتی بوو له ره‌شه‌بایه‌کی توندی به‌گرمه‌گرمی سامناکی ریشه‌کێش که‌ر! ئه‌و زه‌لامه به‌هێزو چوارشانو زه‌به‌للاحانه‌ی لالو پال خستن، شپۆه‌ی ئه‌و زه‌لامه لالو پال که‌وتوانه ده‌تگوت: کۆتسه‌ دارخورم‌ای هه‌لکه‌ندراون تارومار کراون!

نه‌مجار حه‌زه‌تی هوو دوا‌ی ئه‌م په‌له‌کردنه‌یان له هاتنی عه‌زاب،

پروبووچی بیروباوەریان روون ھەکاتەو و بیروبووچوونی نالەبارو بێ جی و رێیان دەستنیشان دەکا، ﴿اتَّجَادِلُونِي فِي أَسْمَاءَ سَمَّيْتُمُوهَا أَنْتُمْ وَآبَائُكُمْ﴾ نایا ئێوە چۆن کێشەم لەگەڵ دەکەن دەربارە ی ئەم بتو ھەنەمانە ی ئێوە و باوکو باپیرانتان ناوتان ناوێ خۆداو بەخودایان دەزانن، کە لەراستی دا هیچیان پێ ناکرێ، نە زیان دەگەیەنێ و نە سوودیان ھەیە، بەلکو تەنھا چەند ناو نیشانێکە ئێوە و بابو باپیرانتان بەسەر ئەو دارو بەردە پروبووچانە تاندا داوہ ﴿مَا نَزَّلَ اللَّهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ﴾ دەربارە ی خودایەتی ئەو بتو ھەنەمانە پەروەردگار هیچ بەلگە و دەلیلیکی نەئاردۆتە خواری پالێشتی بووچوونی بێ بناغەتان بکا، ھەرگیز خۆدا رازی نابێ و نەبوو کە ئەو دارو بەردە بەخۆدا دانراوانەتان ببێ ناوەند لە ئێوان ئێوە و پەروەردگارا، ھەروەھا رازی نیەو نابێ کە ئێوە ئەو دارو بەردە بێ گیانانە بەخۆدا بزانی و پەن پەرسن.

بە کورتی و پوختی تەنھا خۆدا عیبادەتی بو دەکرێ و رووی تێ دەکرێ و ھانای بو ھەبێ! کەسی تر نابێ بەخۆدا بزاندێ و پەرسێ یان بکری بە ھاوێلیو بە شەریکی خۆدا دابندێ!

ھەر شتێک پەیوەندی بە عیبادەتی خۆداو ھەبێ دەبێ لە پێگەی نیگای خۆداو بو پیغەمبەرەکانی بزاندێ!

ئەمجار ھەزەرەتی ھوود بە دلنایایی و لەخۆرا دیو پەو، بەرەنگاری گەلە کە ی بوو و پێی فەرموون: ﴿فَانْتَظِرُوا إِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُنْتَظَرِينَ﴾ ئێوە چاوەروانی ھاتنی عەزەبە کە بن کە بو خۆتان پەلە ی ھاتنی دەکەن دەلێن: دە بو مان بێنە، منیش لەگەڵتان چاوەروانی دەکەم ئەمەن دلنایام لە ھاتنی و ئێوە گومانتان دەربارە ی ھەیە.

بەلێ عەزەبە کە لەکاتی خۆیدا ھاتە سەریانو ﴿فَأَنجَيْنَاهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا﴾ ھوود و ئەوانە ی ئیمانیا ن پێ ھینابو بە رەحمەت و بەزەیی خۆمان رزگارمان کردو عەزەبە کە نەگرتنەوہ. ﴿وَقَطَعْنَا دَابِرَ الَّذِينَ كَذَبُوا بآيَاتِنَا، وَمَا كَانُوا مُؤْمِنِينَ﴾ ناسەواری ئەوانە ی نایەتی ئیمەیان بە درۆخستەوہ بریەو لە ناومان بردو لە بیخمان دەرھینانو تا قمان لی برین! چونکە ئەوانە

نیمانیان به خودا نه هیئناو نایاتی پهروه ردگاریان به دروختستنه وه به هوی نه دو ره وشته ناپه سنده یان شیایو عه زایی سهختی پهروه ردگار بوون که بریتی بوو له ره شه بایه کی سهختی ویرانکمری خاوهن گرمو هووړ زه لاسی زه به لاهی هله ده گرت له زه وی به رزده کرده وه و پاشان سهره و بن فری دی ده دایه سهر زه وی سهریان له جهسته یان جیاده بووه وه، وه کوو له شوینیک کی تردا ده نمر موی: ﴿تُدْمِرُ كُلَّ شَيْءٍ بِأَمْرِ رَبِّهَا فَأَصْبَحُوا لَا يُرَى إِلَّا مَسَاجِدُهُمْ﴾ (الأحقاف/ ۲۵).

ناواو بهو جوړه لاپره یه کی تر له لاپره کانی به سهرهاتی سهر ره قو مله وړو به دروخته وه کان پیچرایدوه هره شه که هاته دیو عه زابه که ده وری دانو لولی کردنو بهره و توونی نه مان رای فراندن، که ناموژگاریو یادخستنه وه بانگه وازی کاری تی نه کردن هره شه و له ناوچوونو عه زایی سهخت یه خدی پی گرتنو له ناوی بردنو بوونه په ندی زه مانه و به دبه ختی همدوو دنیا بوون!

چیروکی هه زره قی صالح (دروودی خوی له سهر بی)

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَآخَاهُمُ صَالِحًا قَالَ يَتَقَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ قَدْ جَاءَتْكُمْ بَيِّنَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ هَذِهِ نَاقَةُ اللَّهِ لَكُمْ آيَةٌ فَذَرُوهَا تَأْكُلْ فِي أَرْضِ اللَّهِ وَلَا تَمَسُّوهَا بِسَوْءٍ فَيَأْخُذَكُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿۷۲﴾ وَأَذْكُرُوا إِذْ جَعَلَكُمْ خُلَفَاءَ مِنْ بَعْدِ عَادٍ وَبَوَّأَكُمْ فِي الْأَرْضِ تَتَّخِذُونَ مِنْ سُهُولِهَا قُصُورًا وَتَنْجَثُونَ الْجِبَالَ بَيْوتًا فَادْكُرُوا آلَاءَ اللَّهِ وَلَا تَعْتَوْا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿۷۳﴾

قَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا مِنْ قَوْمِهِ لِلَّذِينَ اسْتَضَعُّوا لِمَنْ ءَامَنَ مِنْهُمْ
 أَفَعَلُمُونَ أَنَّ صَلَاحًا مَرْسَلٌ مِّن رَّبِّهِ قَالُوا إِنَّا بِمَا أُرْسِلَ بِهِ مُؤْمِنُونَ
 (۷۵) قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا إِنَّا بِالَّذِي ءَامَنْتُمْ بِهِ كَافِرُونَ (۷۶) فَعَقَرُوا
 النَّاقَةَ وَغَتَوْا عَنْ أَمْرِ رَبِّهِمْ وَقَالُوا يُصَالِحُ أَتَيْنَا بِمَا تَعِدُنَا إِنْ كُنْتَ مِنَ
 الْمُرْسَلِينَ (۷۷) فَأَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ فَأَصْبَحُوا فِي دَارِهِمْ جَنَاحِمِينَ (۷۸)
 فَتَوَلَّى عَنْهُمْ وَقَالَ يَنقُومِ لَقَدْ أَبْلَغْتُكُمْ رِسَالَةَ رَبِّي وَنَصَحْتُ لَكُمْ
 وَلَكِنْ لَا تُحِبُّونَ النَّصِيحِينَ (۷۹)

پەرەردگار لە سەرەتای سوورەتە کەدا چیرۆکی نادەم - کە بەلگەیەکی
 بەهێزە لە سەر بە توانایی و تەنایی پەرەردگاریەتی خودای مەزن - گێڕایەوه،
 پاشان بەلگەی بەهێزی هێنایەوه لە سەر زیندووبوونەوهی دوامردن و هاتنی
 روژی قیامت، نەمجار هاتە سەر گێڕانەوهی چیرۆکی پیغەمبەرەکان و
 هەلوێستی گەل و نەتەوانیان بەرامبەرین.

چیرۆکی حەزەرەتی نووحی باس کرد، پاشان چیرۆکی حەزەرەتی هود
 لە گەل گەلە کەیدا، نەمجار هاتە سەر باسی نەتەوهی ئەموود و هەلوێستی
 بەرامبەر پیغەمبەرە کەیان حەزەرەتی صالح ﷺ.

قەومی ئەموود دوا بە دوای قەومی عاد هاتوونە کایەوه، وەکوو قورئان
 لە سەر زوێانی صالح دەفرموی: ﴿وَأَذْكُرُوا إِذْ جَعَلَكُمْ خُلَفَاءَ مِن بَعْدِ
 عَادٍ﴾ ئەموود کۆری عاثر کۆری ئیرەم کۆری نووح، برای (جەدیس)ی کۆری
 عاتیزە. ئەمانە و هۆزی (طسم) هەموویان لە عەرەبی عاریبەزو ئیستا
 ناسەواریان نەماوە و پێش حەزەرەتی ئیبراھیم بوون ﷺ.

هۆزی ئەموود-کە قەومی حەزرەتی صالِح پێغەمبەر- لەدوای هۆزی عەد ھاتوونە کایەو، لە نیشتمان و شوێن و جێگای عەد دا نیشتەجێ بوون، شوێن و نیشتەمەنیان لە حەجر بوو؛ لەنیوان حەجاز و شام دا تە دەورووبەری مەککە. مەدائینی صالِح تا ئیستاش شوێنەواری ماوە بە (فج الناقة) ناودەبرێ، حەجری ئەموود کەوتۆتە باکووری رۆژھەلاتی خاکی مەدینە.

پێغەمبەر ﷺ سالی نۆیەمی کۆچی کە تەشریفی دەچوو بۆ تەبوک بەسەر شوێنەواری ئەمان دا تێپەری! تیمامی ئەحمەد لەتیب نوعمەرەو دەگێڕێتەو دەفرموێ: کە پێغەمبەر ﷺ لەگەڵ ھاوھەڵاندیدا دەچوو بۆ تەبوک لەحەجر لای خانووە کۆنەکانی ئەموود خستیان و قوناغیان گرت، خەڵکە کە وستیایان ناو لەو بیرانە ھەڵنەجن کە هۆزی ئەموود ناویان لی دەخواردەو، ھەوێریان شێلاو مەنەجەلیان سەر ئاگر خستن، پێغەمبەر ﷺ فەرمانی پێ کردن کە مەنەجەلەکانیان بڕێزن و ھەویرە کەش بکەن بە ئالف بۆ حوشتەرەکانیان و لەو شوێنە جێگا و قوناغی پێگواستنەو چوونە سەر ئەو بیرە کە کاتی خۆی حوشتەرە کە صالِح پێغەمبەر ناوی لی دەخواردەو، جەلەوگیری ئەو لی کردن کە بچنە ئەو شوێنە کە جێگای قەومە سەزادراوە کەجە. فەرمووی دەترسم ئەو عەزابە توشی ئەوان بوو توشی ئێوەش بێ، مەچنە ئەو شوێن و جێگایە ئەوان!

ھەر تیمام ئەحمەد لە تیب نوعمەرەو^١ دەگێڕێتەو دەلی: پێغەمبەر ﷺ لە حەجرا بەخەڵکە کە فەرموو: مەچنە سەر شوێنەواری ئەو عەزابەرەوانە مەگەر بەگریانەو بچن، ئەگەر بەگریان و فیغانەو نەچن مەچن، چونکە دەترسم ئەو توشی ئەوان بوو توشی ئێوەش بێ!

هۆزی ئەموود وەکوو هۆزی نووح و هۆزی عەد شەریکیان بۆ خودا دادەنا، پەرورەدگار ناز و نەعمەتیکی زۆری پێ بەخشیبوون! خودای مەزن حەزرەتی (صالِح) ی بە پێغەمبەری بۆ سەر ناردن، نامۆزگاری کردن، نەعمەتە جوړاوجۆرەکانی خودای و ھەبیرھێنانەو، نیشانەو بەلگە تاکو تەنھایی

^١ بناغەتی ئەم حەدیثە لە صەحیحەین دا بەچەند شێوەیەکت دەرھێنراوە.

خودای بۆ هینانه‌و! بئی‌هاوه‌لیی و بئی‌وتنه‌یی خودای بۆ باسکردن، نه‌وه‌ی پئی
راگه‌یانندن که پئی‌یسته طاعت و به‌ندایه‌تی هه‌ر بۆ خودا بکری و بۆ که‌سی تر
نه‌کری!

مسکین و بۆره‌ پیاو و هه‌ژار و ره‌شه‌ خه‌لکه‌که‌ی گه‌له‌که‌ی نیمانیا ن پئی
هینا. ده‌وله‌مه‌ند و پیاو ماقوڵ و سه‌رۆکه‌کانیا ن بپوایا ن پئی نه‌کرد و روویا ن لی
وه‌رگێرا و لووتبه‌رزیا ن نواند و له‌سه‌ر کوفرو مله‌پوړی خویا ن به‌رده‌وام بوون و
نینکاری پیغه‌مه‌برایه‌تی هه‌زهره‌تی (صالح) یا ن کرد و گالته‌یا ن پئی کرد.
ده‌ی با بزانی ن قورثانی پیرو ز چۆن نه‌م داستانه‌ی تو مار کرد و وه‌و چۆن مان
بۆ ده‌گێرته‌وه‌؟!

به‌لئ: نه‌مه‌ش لاپه‌ره‌یه‌کی تره‌ له‌لاپه‌ره‌کانی میژووی ناده‌میزاد!
چیرۆکی که به‌لکو و رووداویکی واقیعی و حه‌قیقی به‌ له‌ قوولایی میژووه‌وه
بۆمان ده‌گێرته‌وه‌، چیرۆکی تیشکانی ناده‌میزاده به‌ره‌و نه‌فامی و نه‌زانی،
دیمه‌نیکه‌ له‌ دیمه‌نی زۆرانبازی نیتوان حه‌ق و به‌تال، گۆره‌پانیکی تره‌ له
گۆره‌پانه‌کانی لال و پالکه‌وتنی سه‌ریپه‌چیکار و به‌درۆخه‌وه‌کان! چیرۆکی تره‌
له‌ چیرۆکی زالبوونی حه‌ق به‌سه‌ر به‌تالدا، تیشکان و له‌ناوچوونی سه‌مه‌کار و
مله‌پوره‌کانی میژووی کۆنینه‌ی ناده‌میزاده، چیرۆکی سه‌رکه‌وتن و سه‌رفرازی و
به‌مه‌رادگه‌یشتنی خودا په‌رستانه‌ فه‌رموون گوئی رابگرن له‌ قورثانی پیرو ز چۆن
نه‌م چیرۆکه‌ دێرینه‌ ده‌گێرته‌وه‌.

﴿وَإِلَىٰ مُؤَدِّ أَخَاهُمْ صَالِحًا﴾ ییگومان بۆ سه‌ر هۆزی شه‌موود (صالح) ی
هاوزمان و هاوجینسو هاوعه‌شه‌رتمان بۆ ناردن به‌ پیغه‌مه‌بری چووه‌ ناویانو
به‌فه‌رمانی نيمه‌ بانگه‌وازی ده‌ست پئی کرد، ﴿قَالَ: يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُم مِّنْ إِلَٰهٍ غَيْرُهُ﴾ وتی: نه‌ی گه‌له‌که‌م! خودا په‌رستی بکه‌ن، به‌ته‌نیا نه‌و
په‌رستن و که‌س مه‌که‌ن به‌ هاوه‌لی و ه‌کوو له‌ نایه‌تیکی تردا ده‌فه‌رموی:
﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَٰهَ إِلَّا
أَنَا فَاعْبُدُونِ﴾ الانبیاء/٢٥. یا ن ده‌فه‌رموی: ﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ
رَّسُولًا أَنْ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ﴾ النحل/٣٦.

واز له بته‌رستی به‌یئنو شوئن پهیامی من بکه‌ون ﴿هَذِهِ نَاقَةُ اللَّهِ لَكُمْ آيَةٌ﴾ ته‌و حوشره به‌لگه‌و نیشانیه له‌سه‌ر راستی ته‌و پهیامه‌ی من هیناومه‌و پی‌ی نیردراوم، ته‌و بوو قه‌ومه‌که داوایان له‌ه‌زه‌تی صالح کره‌ که به‌لگه‌و نیشانه‌ی راستی پیغه‌مبه‌رایه‌تی خو‌ی نیشان بدا، به‌ردیکی ره‌قو ته‌قیان ده‌ستنیشان کرد، وتیان: له‌و به‌رده حوشریکمان بو ده‌ریینه ئیمه پروات پی ده‌که‌ین، ته‌و به‌رده‌ی دیارییان کردبوو به‌ردیکی به‌تاقه‌وه بوو بوو که‌وتبووه لای حیجر، ه‌زه‌تی صالح واده‌و به‌لئینی لی‌وه‌رگرتن که نه‌گه‌ر خودا پئشنیاره‌که‌یان بئنیته دی ته‌وه یه‌کسه‌ر نیعمانی پی ده‌هینن، که واده‌و به‌لئینی جه‌خت له‌سه‌ر کراویان پئدا، ه‌زه‌تی صالح نو‌ژیکی کردو له‌خودا پارایه‌وه داوای جی‌یه‌جی‌کردنی داواکه‌یانی کرد؛ تیه‌ر به‌رده‌که جوول‌ه‌ی پی‌که‌وتو ش‌ه‌ق بوو حوشریکی لی‌هاته ده‌ری بیچوه‌که‌ی له‌سکی‌دا ده‌جوولایه‌وه، ه‌ه‌ندیکیان نیمانیان پی هینا، ه‌ه‌ندیکیان له‌سه‌ر کوفری خو‌یان مانه‌وه. وش‌ته‌که پاش ته‌وه‌ی بیچوه‌که‌ی لی‌بووه‌وه، روژیک س‌ه‌رتاپا ه‌ه‌موو ناوی بیره‌که‌یانی ده‌خواره‌وه، روژیکیش بو ته‌وانی ته‌رخان ده‌کرد، ته‌و وژژه‌ی که وش‌ته‌که ناوی بیره‌که‌ی ده‌خواره‌وه ته‌وان شیره‌که‌یان ده‌دو‌شی، ه‌ه‌موو مه‌نجه‌لو قابو ش‌تومه‌کیان لی‌پر ده‌کرد له‌شیرو شیره‌که‌یان ده‌خواره‌وه، وه‌کوو له‌نایه‌تیکی تر‌دا ده‌ف‌رمو‌ی: ﴿وَنَبِّئُهُمُ أَنَّ الْمَاءَ قِسْمَةٌ بَيْنَهُمْ كُلُّ شَرْبٍ مُّخْتَضِرٌ﴾ القمر/٢٨. یان له‌نایه‌تیکی تر‌دا ده‌ف‌رمو‌ی: ﴿هَذِهِ نَاقَةُ لَهَا شَرْبٌ وَلَكُمْ شَرْبٌ يَوْمَ مَعْلُومٍ﴾ الشعراء/١٥٥.

ئیب‌نو ع‌دیب‌اس ده‌ف‌رمو‌ی: ته‌و وژژه‌ی وش‌ته‌که ناوه‌که‌ی ده‌خواره‌وه ته‌وان له‌جیاتی ناو شیریان ده‌خواره‌وه.

که ده‌ف‌رمو‌ی: ﴿هَذِهِ نَاقَةُ اللَّهِ لَكُمْ آيَةٌ﴾ واته: به‌لگه‌یه‌کی حاشاه‌لنه‌گه له‌سه‌ر راستی پیغه‌مبه‌رایه‌تی من! که ده‌ف‌رمو‌ی ته‌مه حوشری خودایه، واته: حوشره‌که‌وه پال خودا دراوه، ته‌وه بو ریزو قه‌درزانیو گرنگی پئدانه، چونکه ته‌و حوشره به‌شیوه‌یه‌کی موع‌جیزه ناسا

و ده دی هاتوه، به بی باو کتو دایک له بهر دیکو ره ق پیدا بووه.

نه مجار نهوه روون ده کاتهوه که مادام نهه حوشره مو عجیزیه پیوسته
 ده سکاری نه که نو وازی لی بهینن، ده فمر مو: ﴿فَلَدَّرُوهَا تَاكُلُ فِي اَرْضِ اللّٰهِ
 وَلَا تَحْسَبُوهَا بَسُوًّا فَيَاْخُذْكُمْ عَذَابٌ اَلِيْمٌ﴾ واته: حوشر حوشری خودایه،
 زهوی زهوی خودایه، لی بگه پین با بۆ خوی له زهوی خودا چی ده خوا
 بیخوا، ئیوه بۆتان نیه دهستی بهر دهستی بهینن و شتی لی قده غه بکهن!
 به هیچ جوړیک دهستی بۆ دریژ مه که نو خراپه له گهل خوی و خوراک مه کهن!
 وازی لی بهینن چی ده خواو ده خواتهوه با بیخواو بیخواتهوه. چونکه نه گهر
 وازی لی نه هینن نهوه سزایه کی به ئیشو سدهخت ده تانگریتهوه و تووشتان دی.
 نه مجار نیعمه ته کانی خودایان و بهیر دینیتهوه، که پیوسته له پای نهو
 نازو نیعمه تانه سوپاسی بکه نو بیهرستن، فمر مو: ﴿وَاذْكُرُوا اِذْ جَعَلْكُمْ
 خُلَفَاءَ مِنْۢ بَعْدِ عَادٍ وَبَوَّأَكُمْ فِي الْاَرْضِ تَتَّخِذُوْنَ مِنْۢ سُهُوْهَا قُصُوْرًا
 وَتَنْجَحُوْنَ مِنَ الْجِبَالِ يُّوْتًا﴾ یادی نازو نیعمه ته کانی خودا بکه نهوه که پی
 به خشیون، سهیری چاکو بهر ده چی خودا بکهن به سهر تانهوه. نهوه تا کرد وونی
 به جینشینو میراتگری قومو عاده زیارو شاره ستانیه تو تاوه دانی و هیزو
 توانادا. زهوی ولاتی نهوانی به ئیو. به خشیوه. ئیوهی له شوینی نهوان
 نیشته چی کرد ووه. له ده شتایی و پینه ختی دا باله خانه ی بهرزو رازوه دروست
 ده کهن، سرود له گل و دارو بهر دی ده بینن بۆ دروستکردنی خانو
 باله خانه کانتان، له کیوه کان بهر ده تاشن شور و قه لای قایم و قولی پی
 ده کهن، له زستان دا تی دا ده حوینهوه، زیانو باو بۆرانو ره شه با باران
 کاری تینا کهن، له سهر ماو زریانی زستان پارسیز او ده بن، باقی وهرزه کانی
 سالیش له ده شتایی و سهر دیهره کانتان دا به سهر ده به نو خمریکی کشتو کالو
 پیشه ی خوتان ده بن.

﴿فَاذْكُرُوا اِلَآءَ اللّٰهِ وَلَا تَعْتَوْا فِي الْاَرْضِ مُفْسِدِيْنَ﴾ واته: نهه هم مو
 نیعمه تانه ی خودا یاد بکه نهوه، سوپاسو ستایشی ذاتی پاکی خودا بکهن،
 عیبادهت همر بۆ نهو بکهن به تاک و ته نه های بناسن، له بهرام بهر

نیعمه ته کانی خودادا هه لسو کهوتی ناجوامیرانه مه نوینن، ئازاوه و ئاشووب له زهوی دا بهریا مه کهن، شتی که مه کهن خودا له خوتان بره نجینن و خودا پیی رازی نه بی!

﴿فَقَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا مِنْ قَوْمِهِ﴾ پیاوماقوولو سهروکتو ده ست رویشتووه کانیان نهوانه ی خویان به زل زانی و له ناو قهومه که ی دا لووتبهرزیان نواندو روویان له بانگه وازی حه زه تی صالح وهرگیا وپرای نیمان نه هیئانی خویان وتیان: ﴿لِلَّذِينَ اسْتَضَعِفُوا لِمَنْ آمَنَ مِنْهُمْ﴾ بهوانه ی بۆره پیاوو مسکین و هه ژارو نه دارا بوون - که بهرواله ت نه توتیه ی کۆمه له هه موو چهرخو روژگاریک دا زوو به پیر بانگه وازی پیغه مبه رانه وه هاتوونو موسولمان بوون - که نیمانیان به حه زه تی صالح هیئابوو ﴿أَتَعْلَمُونَ أَنَّ صَالِحًا مُرْسَلٌ مِنْ رَبِّهِ؟﴾ نه وه ئیه پیتان وایه صالح پیغه مبه ره و له خوداوه نیردراوه؟

هه لبه ته به نه م پرسیاره مبه ستیان گالتیه پیکردن و لاقرتی پی کردن بوو، بۆره پیاوو مسکینه کان که نیمانیان هیئابوو ﴿قَالُوا إِنَّا بِمَا أُرْسِلَ بِهِ مُؤْمِنُونَ﴾ وه لامی مله ورو خواوه ده سه لاته کافره کانیان دایه وه؛ وتیان: ئیمه بروامان وایه و دنیایین که حه زه تی صالح له خوداوه نیردراوه، هیچ شکو گومانان له پیغه مبه رایه تی نه ودا نیه، ئیمه نیمانان به و په یامه هیئاوه که حه زه تی صالح هیئاویه تی؛ کافره کان پرسیاری نه و دیان لی کردن نایا راسته صالح بووه ته پیغه مبه ر؟ به لام موسولمانه کان پیغه مبه رایه تیه که دیان به شتیکی به لگه نه ویست زانی و وه کوو نه وه بلی: نه وه شتی که نیه جیگه ی پرسیار کردن بی، نه وه ئیمه گومانان له وه دا نیه، ماوه ته وه نایا پیویسته نیمانی پی بهیندری یان نا؟! نه وه ئیمه پیتان راده گه یه نین که ئیمه بروامان پی کردووه موسولمان بووین.

نه مجار کافره کان له بهرامبه ر نه م هه لوسته ی موسولمانه کان دا سووربوونی خویان له سه ر کوفرو بی دینی راگه یاندو سه رله نو ی گو مرای ی خویان دوویاره کرده وه، وه کوو ده فهرمو ی: ﴿قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا إِنَّا بِالَّذِي آمَنْتُمْ بِهِ كَافِرُونَ﴾ نهوانه ی کافرو لووتبهرز بوون وتیان: ده سا ئیمه هه رگیز بر و

بهو که سهو بهو په یامه ناکهین که نیوه نیمانتان پی هیناوه، نیمه کافرو بی پرواین به پیغه مبرایه تی صالح و هرگیز پروای پی ناکهین.

ناوا بهو جوړه و بی پیچ و پدنا هه لوستی خوین راگه یانده و سووربوونی خوین له سر کوفرو مله وری دوو باره کرده و به مهنده شوه نه وستان به لکو به کرداریش نه و یان جهخت کرده و ﴿فَعَقَرُوا النَّاقَةَ﴾ نه و حوشتره ی که خودا به موعجیزه له بهر دیکي رهق بو راستی پیغه مبرایه تی صالح به شپوه یه کی نااسایی دروستی کردبو و سهریان بری، هیچ گوینان به ناموژگاری جهزده تی صالح نه دا که پی گوئن: نهم حوشتره موعجیزه ی خودایه، وازی لی بهیننو ده ست درژی می مکه نه سر ﴿وَعَتَوْا عَنْ أَمْرِ رَبِّهِمْ﴾ پشتیان له فرمانی خودا هه لکرد، که له سر زمانی صالح پینان راگه یاندرابو هه باره ی حوشتره که، یان پشتیان له نایینی خودا هه لکرد و یاخی بوون: به مهنده ش وازیان نه هینا به لکو به ته حده داوه ﴿وَقَالُوا: يَا صَالِحُ ائْتِنَا بِمَا تَعِدُنَا إِنْ كُنْتَ مِنَ الْمُرْسَلِينَ﴾ و تیان: نه ی صالح! دلنیا به نیمه پروات پی ناکهین و نایهینه سر ریازی تو، ده بی منعت به! نه و عذایه ی تو هه ره شهمان پی لی ده کی بو مان بین، نه گمر راست ده کی تو له پی پی پیغه مبرانی و نه گمر نیمه نیمانت پی نه هینین عذابان بو دیو خودا تو له مان لی ده ستینی! ده خیرا که بو مان بین! نیتر ﴿فَأَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ فَأَصْبَحُوا فِي دَارِهِمْ جَاثِمِينَ﴾ بوومه لمرزه کی به هیز لی دانو رای ته کاندنو زنده قی بردن، بوومه لمرزه ی زهوی و گرمه ی زنده قهری ناسمان تیکه لاو بوونو لی دان، هه ریه که یان له عاست خو ی بهر و ده م قونگه و تلور که و تو خپ بوو گیانی تیدا نه ماو مرد!

دهه باره ی له ناو وچوونی قهومی صالح لیړه دا فمرمووی: ﴿فَأَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ﴾ له سوورده تی (فصلت) دا فمرمووی: ﴿فَأَخَذَتْهُمُ الصَّاعِقَةُ وَهُمْ يَنْظُرُونَ﴾ له هه موویان دا مبهسته که بهیدا بوونی ده نگیک کی گه و ره و گرمه و ناله یه کی سامناکی و هها که بوومه لمرزه ی له زهوی دا بهر یا کردو زنده قی بردنو هه ناو برینو خپی کردن!

زانایان ده‌لێن: هۆی په‌یدا بوونی ئەم بوومه‌له‌رزو و گرمه‌و ناله‌یه‌ لێک
که‌وتنی کاره‌بایی زه‌وی به‌ کاره‌بایی هه‌وا بووه‌ که‌ له‌ناو هه‌وردا هه‌یه‌و هه‌وره
برووسکه‌ی لی په‌یدا ده‌بی.

ده‌شگونجی په‌روه‌ردگار کاتی له‌ناو بردنه‌که‌ی ئەوان هه‌وری پر له
کاره‌بای له‌و ولاته‌ کۆکردیته‌وه‌و به‌ گوێره‌ی سوننه‌تی خۆی له‌ که‌وندا نه‌و
بوومه‌ له‌رزو و هه‌وره‌ تریشقه‌ هاته‌بێته‌ دی.

ده‌شگونجی خودای خاوه‌ن ده‌سه‌لات ئەو بوومه‌ له‌رزو و هه‌وره‌ تریشقه‌ی
به‌وشیوه‌ی موعجیزه‌ ئاسا هه‌ینابێته‌ کایه‌وه‌.. هه‌رچی‌یان بووی؛ گرنگ نه‌وه‌یه
هه‌ره‌شه‌ی پێغه‌مبه‌ری خودا هاته‌وته‌ دیو ئەو قه‌ومه‌ سته‌مکاره‌ مله‌وره‌ به‌و
شیوه‌ سامناکه‌ له‌ناو چوون!

وا پێ ده‌چی هه‌زه‌تی صالح ناگاداری له‌ناوچوونه‌که‌یان بووه‌و دیمه‌نی
سامناکی دوا له‌ناوچوونیانی بینیه‌، بۆیه‌ ده‌فه‌رموی: ﴿فَتَوَلَّى عَنْهُمْ﴾ پاشان
پشتی تێکردن خه‌فه‌تی ئیمان نه‌هه‌ینانی ئەوانی خواردو پێی ناخۆشبوو که
ئاوا خۆیان به‌ فه‌تاره‌ داو به‌دبه‌خته‌ چاره‌په‌شی هه‌ردوو دونیا بوون!
به‌غه‌مباریه‌وه‌ خیطابی خۆی ئاراسته‌ی ئەو که‌لاکه‌ که‌وتوانه‌ کردو ﴿وَقَالَ:
يَا قَوْمِ﴾ وتی: ئەی گهلۆ هۆزه‌که‌م! بۆچی واتان له‌خۆتان کردو ئەم ده‌رده‌تان
به‌سه‌ر خۆتان هه‌ینا!؟

﴿لَقَدْ أَرْسَلْنَاكُمْ رَسُولًا مِّن بَيْنِكُمْ﴾ بێگومان من په‌یامی په‌روه‌ردگاری خۆم
پێ راگه‌یاندن، ته‌وه‌په‌ری هه‌ولو تیکۆشانم نه‌نجام دا ئێوه‌ ئیمانم پێ بینن،
﴿وَنَصَحْتُ لَكُمْ﴾ زۆرم نامۆزگاریی کردن، ته‌ماعم به‌ر نان، هه‌ره‌شه‌م لی
کردن، به‌هه‌موو جوێرێک نه‌صیحه‌تم کردن ﴿وَلَكِنْ لَا تَحِبُّونَ النَّاصِحِينَ﴾
به‌لام به‌داخه‌وه‌ ئێوه‌ نامۆزگاریکه‌رتان خۆش ناوێنو به‌قه‌سه‌یان ناکه‌ن! هه‌تا
ئاوا چاره‌په‌شیو به‌دبه‌خته‌ بۆ خۆتان ده‌سته‌به‌ر ده‌که‌ن! به‌لێ به‌و شیوه‌
لایه‌ره‌یه‌کی تر له‌ میژووی مله‌ورو سه‌ری‌په‌چیکاران پێچرایه‌وه‌.

بانگکردنی هه‌زه‌تی صالح بۆ قه‌ومه‌که‌ی دوا له‌ناوچوونیان وه‌کوو
بانگ کردنی پێغه‌مبه‌ری ئیسلام وایه‌ که‌ بانگی کوژراوه‌کانی به‌دری کرد

دواى نه‌وه‌ی که خرابونه بیریکه‌وه ده‌یفه‌رموو: (يَا أَبَا جَهْلُ بَنَ هِشَامَ، يَا عَقْبَةَ بَنَ رَبِيعَةَ، يَا شَيْبَةَ بَنَ رَبِيعَةَ، يَا فَلَانَ يَا فَلَانَ! أَيْسَرَ كُمْ أَنْكُمْ أَطْعَمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ، فَإِنَّا قَدْ وَجَدْنَا مَا وَعَدْنَا رَبَّنَا حَقًّا، فَهَلْ وَجَدْتُمْ مَا وَعَدَ رَبُّكُمْ حَقًّا؟)

ئه‌بو طه‌لحه‌ی نه‌نصاری که راوی حه‌دیشه‌که‌یه ده‌لی: حه‌زره‌تی عومه‌ر وتی: نه‌ی پیغه‌مبه‌ری خودا! قسه‌کردن له‌گه‌ل لاشه‌ی بی‌گیان ■ سوودی هه‌یه؟! پیغه‌مبه‌ر ﷺ فه‌رموی: (وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ مَا أَنْتُمْ بِأَسْمَعُ لِمَا أَقُولُ مِنْهُمْ، وَلَكِنْ لَا يُجِيبُونَ).^۷

ئه‌وانه‌ی له‌لای ئارامگاری پیاوچاکان ده‌پارینه‌وه‌و پێیان وایه که له‌خاوه‌ن گۆره‌که ده‌پارینه‌وه‌ خاوه‌ن گۆر گۆی لێیان‌ه‌و داخا‌زیه‌کانیان جی‌به‌جی ده‌کا. ئه‌وانه‌ ئه‌م حه‌دیشه‌و حه‌دیشه‌ی تری له‌م جو‌ره‌ ده‌که‌ن به‌به‌لگه‌ له‌سه‌ر نه‌وه‌ی نه‌گه‌ر که‌سه‌یک داوا‌ی نه‌نجامدانی کاریک له‌ مردووه‌کی ضالحو پیاوچاک بکا مردووه‌که داواکه‌ی ده‌بیستی و کاره‌که‌ی بو‌جی‌به‌جی ده‌کا! واته‌: قیاسی ئه‌م حاله‌تانه‌ ده‌که‌نه‌ سه‌ر نه‌و حاله‌ته‌ی که پیغه‌مبه‌ر بانگی له‌ کوژراوه‌کان کردو فه‌رمووشی: ئه‌وان له‌نیوه‌ باشتر گۆیان له‌م بانگ کردنه‌ هه‌یه.

به‌لام له‌راستی‌دا ئه‌وانه‌ پێوسته‌ نه‌وه‌ بزانه‌ن که نه‌و حاله‌ته‌ی پیغه‌مبه‌ر ﷺ بانگی له‌ کوژراوه‌کان کرد کاریک‌ی غه‌یبی و په‌نامه‌کییه‌و مو‌ع‌ج‌یزه‌ی پیغه‌مبه‌ری بو‌وه‌، قیاس له‌کاری ئاوا غه‌یبی‌دا ناکرێ و ناگۆنجی!^۸

^۷ بوخاری و هی تریش له‌پێگه‌ی قه‌تاده‌وه‌ ئه‌م حه‌دیشه‌یان له‌ نه‌بو‌طه‌لحه‌ی نه‌نصاری‌یه‌وه‌ گیراوه‌ته‌وه‌.

^۸ بو‌ درێژه‌ی ئه‌م باسه‌ سه‌یری ته‌فسیری مه‌نار ج ۸/ ۸۰ ■ بکه‌.

چیرۆکی هه زه تی لوط

وَلُوطًا إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ أَتَأْتُونَ الْفَحِشَةَ مَا سَبَقَكُمْ بِهَا مِنْ أَحَدٍ
 مِنَ الْعَالَمِينَ ﴿٨٠﴾ إِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ الرِّجَالَ شَهْوَةً مِنْ دُونِ الْنِسَاءِ بَلْ أَنْتُمْ
 قَوْمٌ مُّسْرِفُونَ ﴿٨١﴾ وَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا أَخْرِجُوهُمْ
 مِنْ قَرْيَتِكُمْ إِنَّهُمْ أَنْاسٌ يَتَطَهَّرُونَ ﴿٨٢﴾ فَانْجَيْنَاهُ وَأَهْلَهُ
 إِلَّا أَمْرَأَتَهُ كَانَتْ مِنَ الْغَابِرِينَ ﴿٨٣﴾ وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطَرًا
 قَاطِرًا كَيْفَ كَانَ عَذَابَ الْمُجْرِمِينَ ﴿٨٤﴾

ئه مه چواره م چیرۆکه له داستانی پیغه مبه ران، له وه پیش چیرۆکی
 هه زه تی نوح و هوود و صالحی گیرایه وه نه مجار هاته سه داستانی
 هه زه تی لوط و به سه رهاتی له گهل قه وه مه که ی!

هه زه تی لوط کوری مارانه و برازای هه زه تی ئیبراهیم، هر زو
 ئیمانی به هه زه تی ئیبراهیم هیناوه و شوین په یامه که ی که وتوه وه کوو له
 شوینیکی تر دا قورئان ده فرموی: ﴿فَأَمْنٌ لَهُ لُوطٌ، وَقَالَ إِنِّي مُهَاجِرٌ
 إِلَى رَبِّي﴾ العنکبوت/ ٢٦. هه زه تی لوط هاوسه فدی هه زه تی ئیبراهیم
 بووه له گه شه ته کانیدا، له ناو چۆمان (بین النهرین) دا له گه لی بووه، بۆ ولاتی
 مبصر له گه لی چوه، پاشان که گه راوه ته وه بۆ شام له ته کیا بووه، نه مجار
 هه زه تی لوط له رۆژه لاتی ته رده ن له شوینیکی که پی ی ده لێن (سدوم)
 نیشته جی بووه. دانیشته وانی سه دوم نیشی ناشیرین و دور له ره وشتیان
 نه نجام ده دا، له پیش چاوی یه کتری به تا شکر و بی لی پرینگی نه وه نیریا زیان
 ده کرد، چه ته و ریگریون مالو کالایان له کاروان و بازرگانان ده ستاندو
 ریواریان رووت ده کرد نه وه! وه کوو قورئان له شوینیکی تر دا ده فرموی:
 ﴿إِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ الرِّجَالَ، وَتَقْطَعُونَ السَّبِيلَ، وَتَأْتُونَ فِي نَادِيكُمْ

المنكر ﴿العنكبوت/٢٩﴾

حەزرەتی لووط نامۆژگاری کردنو جەلەوگیری لی کردن لەو کردەو
 ناشیرینو بێرەوشتییەیانو ترساندنێ لە عەزابی خوداو تۆلەیی بەسەربرو
 کوشندەیی، بەلام ئەو گومراو سەرلێشیواوانە هیچ گوییان بە نامۆژگاریەکانی
 حەزرەتی لووط نەداو وازیان لە تیربازیو کارە ناشیرینەکانی تریان نەهێناو
 سووربوون لەسەر هەلۆتستی نادروستی خۆیان، حەزرەتی لووط زیاتر پێکێشی
 لی کردنو درێژەیی بە بانگەوازیو نامۆژگاریەکانیدا تا کار گەیشتە ئەوەیی
 ھەرەشەیی بەردەباران کردنو دەرکردنیان لی کرد!!

ههتا رۆژێك كۆمه‌لیك فریشته به‌سهر چه‌زه‌تی نیبراهیم دا تیپه‌ریزو
هه‌واییان پێدا كه نه‌وان له‌ خه‌واده‌ نی‌ردراون بۆ له‌ناویردنی قه‌ومی لوه‌و
بریتی بوون له‌ دانیشته‌وانی (س‌دوم) و (عاموره) چه‌زه‌تی نیبراهیم ترسا كه
چه‌زه‌تی (لوه‌و) پێش له‌گه‌ڵ قه‌ومه‌كه‌ی به‌ر عه‌زابه‌كه‌ بکه‌وێ! فریشته‌كان
دانیایان كرد كه چه‌زه‌تی لوه‌و به‌ر عه‌زابه‌كه‌ ناكه‌وێ و خۆی نه‌وانه‌ی
نیمانیان پێ هه‌ناوه‌ رزگاریان ده‌بێ، هه‌وایی نه‌وه‌شیان پێدا كه نازلبوونی
عه‌ذاب بۆ سه‌ر قه‌ومی لوه‌و به‌پاریکی خه‌وایی به‌و پاشگه‌زبوونه‌وه‌ی تێدا نیه‌.
وه‌كه‌و له‌ شوێنیکی تردا له‌م باره‌وه‌ ده‌فه‌رموێ: ﴿يَا اِبْرَاهِيْمُ اَعْرِضْ عَنْ
هٰذَا، اِنَّهٗ قَدْ جَاءَ اَمْرٌ رَبِّكَ، وَاِنَّهُمْ اٰتِيهِمْ عَذَابٌ غَيْرُ
مَرْذُوٍ﴾ مود/٧٦.

فریشته‌کان له شیوه‌ی پۆله کورپکی تازه پیگه‌یشتووی موو لی نه هاتوو ی
روخسار جوانو شووخ شهنگ هاتن بوون به میوانی مالی حهزره‌تی لووط، که
قهومه‌که‌ی به مه‌یان زانی کوومه‌تیکیان له ته‌هلی (سدوم) هاتن بۆ مالی
حهزره‌تی لووط و داوای ئەو کوومه‌له گه‌نجانه‌یان لی کرد، بۆ نه‌وه‌ی کاری
ناشیرین و نیریازیان له گهل دا بکهن، حهزره‌تی لووط زۆری ههول له گهل دا دان
که واز بیننو دهست درێژی نه‌که‌نه سه‌ر میوانه‌کانی، ته‌نانه‌ت پیشنیاری
نه‌وه‌ی کرد کچه‌کانی خۆیان لی ماره بکاو بیانداتی و واز له میوانه‌کانی
به‌ئین، پی‌ی وابوو که بهم پیشنیاره شهرم ده‌یانگری و واز ده‌هینن، به‌لام رازی
نه‌بوون سوور بوون له سه‌ر داوین پیسی خۆیان و داوای به‌ده‌سته‌وه‌دانی

ميوانه کانيان کرد.

حذر هتي لوط به فرشته کاني گوت - نه شي ده زاني که فرشته -
 نه گمر ۱۱ سه لاتم ببوايه پشتيوانتيکم هه بوايه له سهر تيوه شهرم له گهل دا
 ده کردنو نهم ده هيشته دست دريژي بکهنه سهرتان. وه کوو له شونيني کردا
 ده فمر موي: ﴿لَوْ أَنَّ لِي بِكُمْ قُوَّةٌ أَوْ آوِي إِلَىٰ رُكْنٍ شَدِيدٍ﴾ هود/۸۰.

نيتر فرشته کان حقيقيه تي خويان بو حذر هتي لوط روون کرده وه و
 نه وه يان پي راگه ياند که تهرکي له ناو بردني نهو قهومه سهرلي شيوا وه يان پي
 سپير درا وه له ناويان ده بن!

له لايه کي تره وه دانيشتواني شاره که بهر ده رگاي مالي حذر هتي
 (لوط) يان گرتبو وهولي نه وه يان بو که به زور ميوانه کاني حذر هتي لوط
 بگرنو نيرياز يان له گهل دا نه نجام بدن، له هه موو لايه که موو هير شيان کرده
 سهر مالي حذر هتي لوط، پهروهره گار بينايي کو تر کردنو چاويان نه بينينو
 نه يان زاني بو کو هيرش ده کمن، نه هجار فرشته کان حذر هتي لوط و
 کچه کاني و ژنه که ييان لهو شاره برده دهرو پتيان گوتن به هيرچ جوړيک
 ناوړمه ده نه وه، بو کو ييان فمرمان پي ده کمن بچن بو نهوي، هه موويان
 پا به ندي فرمانه که بوون جگه له ژنه که ي نهو ناوړي دايمه تا بزاني
 دانيشتواني شاره که چييان به سهر دي، چونکه دلي لاي نهوان بو، به کافري
 مابو وه، عه زابه که نهو شي تيکه موو پيچا، نه هجا پهروهره گار بهردي
 سواله تي به سهردا باراندنو خاکو ولا تي ژيهره زه بهر کردنو دارو بهردي به سهر
 يه ک دا دان، بوونه په ندي زه مانه! وه کوو ده لين: ژماره ي نهوانه ي بهم عه زابه
 له ناوچوون هه زار يان زياتر بوون!

ده ي با بزانيان لهم سووره ته دا قورثاني سپروژ چوون نه م داستانه مان بو
 ده گيرپته وه ده فمر موي: ﴿وَلَوْ طَا إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ﴾ نه ي پيغه مبهرا! داستاني
 لوط بو قهومه که ت بگيره وه کاتي به شيويه که ي سهر نه شته گلبي
 به گه له که ي خوي گوت: ﴿أَتَأْتُونَ الْفَاحِشَةَ؟ مَا سَبَقَكُمْ بِهَا مِنْ أَحَدٍ مِنَ
 الْعَالَمِينَ﴾ تهر ي تيوه داناو هشين کرده وه يه که ي وه ها نه نجام ده دن پيش تيوه
 که س نه يکرو وه؟ به لکوو بو خوتان داتان هيناوه، تاواني خوتانو تاواني

نہوانہی چاوتان لی دہ کهن له سمر نپوهیه! کرداری ناشیرینو قیزی لیکراوی نیوه
 پیچه وانہی سروشتی ناده میزاده! تا ئیستا هیچ کس له ناده میزادان پیش
 نیوه نهو کاره ناشیرینهی نه کردووه! ﴿إِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ الرِّجَالَ شَهْوَةً مِنْ دُونِ
 النِّسَاءِ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ مُّسْرِفُونَ﴾ نیوه له ریبازی سروشتی ناده میزاد لاتان
 داوه، نیوه له پاشه وهر! هچنه لای پیاوو کاری سیکیسی خوتان بهو شیوه
 ناشیرینه نه نجام دده دن، وازتان له چونه لای نافرته هیناوه، له پیشه وهر!
 ناچنه لایان، چونه لای نافرته له پیشه وهر! که کاریکی سروشتی بهو جیگای
 هیوای مندالبورنهو خودا بو نهوهی دروست کردووه نیوه پاشگویتان
 خستووه و ماته لتان کردووه، شتی که هوی درژه پیدانی ژبانو مانه وهی
 ره چله کی ناده میزاد به چونه لای نافرته له پیشه وهر! نیوه وازتان لی
 هیناوه، تو ماوی خوتان ده خنه شوینی که بو نهوه ناشی! نایخنه
 شوینی که وه که جیگای سروشتی بهو زهوقی سلیم هزی لی ده کاو بهروبوومی
 هیه وهی درژه پیدانی زنجیره ی ره چله کی ناده میزاده. همر بویه
 هزرتی لوط وتی: نه گمر نیوه هزرتان له کاری سیکیسی به نهوه کچه کانم،
 واته: بو دایینکردنی کاری جینسی و دامرکاندنه وهی هزو ناره زووه کانتان
 ههولی پیداکردنی میینه بدن، نهوه ریبازی سروشتی به! وه کو له شوینیکی
 ترده دهرموئ: ﴿هُؤلَاءِ بَنَاتِي إِنْ كُنْتُمْ فَاعِلِينَ﴾ الحجر/۷۱.

که لیره دا دهرموئ: ﴿إِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ الرِّجَالَ شَهْوَةً﴾ دیاری کردو
 روونکردنه وهیه بو رسته ی پیشو که دهرموئ: ﴿لَتَأْتُونَ الْفَاحِشَةَ﴾ که
 دهرموئ: ﴿مِنْ دُونِ النِّسَاءِ﴾ ناماژه به بو نهوه که نهوان له سنووری
 عقل و سروشت دهرچوونو نهو حکمت و سوودو بهرژه وندیانهی له چونه
 لای نافرته دا هیه وازیان لی هیناوه ته نانهت ناره لیش کاری واکا، هیچ
 گیانه بهرکی بی زویان ههولی نهوه نادا شهوه و ناره زوی خوی له رنگه ی
 ناسروشتی خویه و دامرکینیتیه وه، به لکو و هیزی هزو داخواری له میینه
 کیشی ده کاو ناوخته ی یه کتری ده بز و شهوه و ناره زوی خوی له
 میینه یه کی هاوره گزی خوی دا داده مرکینیتیه وه درژه به مانه وهی گمرا ی

خوځيان دده دهن، نهی نهوه نيه بالندهو خشوځو پيړو نيړو مټ په کانيان ژياني
هاوسري خوځيان به دروستکردني لانهی گونجاو بو گهراننهوه دهست پټي
دهکمن، نهوه تا گيانله بهري وا هديه لهسر تړپه لاکي دار هيلانه دهکا، هي وا
هديه له کونه شاخيک دا لانهو کولانهی خوځي پټکهوه دهنی، يان له ژير
زهوی دا کونو که له بهريک دروست دهکا، يان له نه شکوه و لاکه ندر دا جيگا
شوځني خوځي خوځ دهکا!!!

به لّام تاوانباره کانی قهوصی لووط هیچ مهبهستی تریان نه‌بوو جگه له دامرکاندنوهی شه‌هوه‌تی ناژله ناسایی خویانو له‌زه‌ت بینینیکی بی‌نامانجو بی‌سوود! به‌تموای زیده‌په‌ویان له‌سه‌ریچیکردندا کردو جار له‌دوای جار روژ له‌دوای روژ کاری نیریزیان دووباره و سّی باره کرده‌وه و لیان بو‌ویوه کاریکی سروشتی و عاده‌تی! بۆیه حه‌زه‌تی لووط له‌کو‌تایی نایه‌ته‌که‌دا پّیان ده‌فهرموئ: ﴿بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ مُّسْرِفُونَ﴾ به‌لکو‌و ئیوه به‌ دووباره و سّی باره کردنه‌وهی نهم کاره ناشیرینه قیزلی‌کراوه کاری ناشیرینی ترتان زیده‌په‌ویتان کردووه و لی‌ی په‌شیمان نابنه‌وه و بووه‌ته خوو لی‌تان.

له سورہ تی الشعراء ۱۶۶ دا دہ فرموی: ﴿بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ عَادُونَ﴾.

له سوورەتی النمل / ۵۵ دا دەفرموی: ﴿بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ تَجْهَلُونَ﴾
 تێکرای نایەتەکان ئەوە دەگەیەنن کە ئەوان لە زیندەپرویی شەهوەتەبازیان دا
 هەموو سنوورێکی عەقلو سروشتیان بەزاندوووە زەرەر و زیانی ناکامی کارە
 ناشیرینەکەی خۆیان نازانن و بیر لەوە ناکەنەوه کە ئەو کردەوه
 ناسروشتی یانەیان چەند زیانی بۆ تەندروستی خۆیان هەیە و چەند نەخۆشی
 کوشندە دەخاتەوه! چ دەستدرێژییە کە بۆ سەر گەراو رەچەلەکنو نەخلاقو
 رەوشت.

ناشکراشه که هستکردنو زانینی زبانی کاریک نایبته له مپهرو مانع بو کردنی نمو کاره زیان نامیزه نه گهر نه خلاقو ره وشتی جوانو خودا په سه‌ه‌ه‌ه له‌ناخی کابرادا جله وکیش نه‌بن، به‌لکوو نه‌خلاقى فیطرى و مشتو مال کراو به پهره‌رده‌ی نایینی ده‌ییته له‌مپهرو مانع بو نه‌نجامدانى کارى نایه‌سه‌ه‌ه‌ه.

چونکه نه‌وه‌تا کاری ناشیرینه قیزلیک‌راوی نیریازی له پیشکه‌وتوو‌ترین ولات دا بلاوه، له‌نیوان گهلو کۆمه‌لگایه‌ک دا ته‌شه‌ندی کردوو ده‌کا، که خۆیان به‌پیشه‌نگی جیهان ده‌زانن له زانستو زانیاری‌دا، که‌سانیک ئیستا نه‌و کاره ناشیرینه بی‌زراوه نه‌نجام ده‌ده‌ن که باش باش زیانه‌کانی ده‌زانو هه‌ست به‌زیانی ته‌ندروستی و کۆمه‌لایه‌تی و ئاکامی چاره‌په‌شی خۆیان ده‌که‌ن!

ته‌نانه‌ت دیاره‌دی نیریازی له‌نیو چینی به‌ناو پیشکه‌وتوو روشنبیرو شاره‌ستانیه‌تی سهرده‌م داو له‌و ولاتانه‌ی که خۆیان به‌پیشکه‌وتوو جیهان ده‌زانن ته‌نانه‌ت له‌ناو پێری لیکۆله‌ره‌وه‌و توێژه‌ره‌وه‌ی فەلسفه‌و کۆمه‌لناسی‌دا نه‌نجام ده‌دری، نه‌ی نه‌وه‌ نیه له‌هه‌ندی ولات‌دا هه‌ندی سهرلی‌شیاوو ده‌روون نزم له‌جیاتی ئافره‌ت کوپ ماره‌ ده‌که‌ن!!!

سه‌یر نه‌وه‌یه ئیعلامی جووله‌که‌و ماسۆنیه‌تی جیهانیی بانگه‌شه‌ی نه‌وه ده‌که‌ن که گوايه هۆی سهره‌کی بۆ بلاویونه‌وه‌ی نه‌م دیاره‌ ناشیرینه خۆداپۆشینی ئافره‌ته‌! به‌لام واقعی حال نه‌وه رەت ده‌کاته‌وه نه‌وه‌تا له ولاته‌یه‌که‌گرتوه‌کانی نه‌مه‌ریکا و خۆرئاوا‌دا به‌گشتی له‌گه‌ل نه‌وه‌دا که له‌مه‌هریک نیه له‌به‌رده‌م تیکه‌لاوی ره‌گه‌زی ئافره‌ت و پیاو مه‌وزوعی جینس بووه‌ته شتیک بێ‌یاسا و بێ‌سنوور و مه‌رو به‌رانی! رووت و قووتی ئافره‌تیش زۆر له سنووری عاده‌تی تێپه‌ریوه ده‌توانین ب‌لێین: له‌باره‌ی جینسه‌وه ئاده‌میزادی نه‌و ولاتانه زوربه‌یان هه‌لسو که‌وتیان نا‌ژه‌ل ئاسایه‌و هیچ لی پرینگینه‌وه‌یه‌ک لای نه‌وان له‌گۆڕی نیه؛ که‌چی له‌گه‌ل نه‌وه‌ش‌دا دیاره‌دی نیریازی رێژه‌ی له‌زیادبو‌ندایه‌و دیاره‌یه‌کی به‌رچاوو به‌ربلاوه؛ ته‌نانه‌ت ئافره‌ت‌انیش له‌ناو‌خۆیان (پانپا‌تۆکه) نه‌نجام ده‌ده‌ن؛ ئافره‌ت سواری ئافره‌ت ده‌بی و هه‌زی سی‌کسی خۆیان به‌م رێگه‌ ناسروشتی و نه‌شازه‌ دا‌بین ده‌که‌ن!

که‌سی‌کیش نه‌مه‌ی به‌لاوه سه‌یره‌و قه‌ناعه‌ت ئا‌کا با با‌سی (السلوک الجنسی عند الرجال) و (السلوک الجنسی عند النساء) بخوێنێته‌وه که (کنزی الامریکی) به‌ راپۆرتیک‌ی دوورو درێژ نووسیویه‌تی.^١

^١ في خلال القران ج ٣/ ٥٥٥ به‌شێوه‌ی لی‌وه‌رگرتن.

سەدىر بو ئىم ھەموو نامۇزگارىيۇ ۋە مەيىتە تىگەردەتى ھەزرىتى لووط
 كارى لە قەومە سەرلى شىۋاۋە كەي نە كەرد! ﴿وَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ
 قَالُوا أَخْرِجُوهُمْ مِنْ قَرْيَتِكُمْ إِنَّهُمْ أَنَاسٌ يَتَطَهَّرُونَ﴾ قەومى لووط لە رەلامى
 ئىم نامۇزگارىيەدا ھەيچيان بەدەستەۋە نەما جگە لەۋەي كە گوتىيان: لووط
 شۇنىكەتۈتۈنلى لە شارە كەتتەن دەرەكەن، مەھىلەن ھاۋنشىنىتەن بىكەن، چۈنكە
 ۋادىيەرە ئەۋان كەسانىكەن خۇيان پاكىتو خاۋىن رادە گەرنو خۇيان دەپارزىن لە
 نىريازىي! ھەلبەتە بەگالتەۋە پىيان دەگوتىن ۋە شىۋەيەكى قەشمەرىيۇ
 لاقرىتى پىيان دەگوتىن ئەۋانە كەسانىكەن خۇيان بەخاۋىنى رادە گەرنو ھاۋبەشى
 ئىمە ناكەن لەئەنجامدانى كارى نىريازىي دا!

چۈنكە ئەۋان سەرىبارى ئەۋەي كە ئەۋ تەۋانە گەۋرەنەيان تەنجام دەدا،
 سوۋرىۋون لەسەر بەردەۋام بوون لەسەرى؛ كارەكەي خۇيان بەكارىكى باش
 دەزانى ۋە ھەستىيان بە زەرەرۋ زىيانى تەندروستى ۋە كۆمەلايەتى پەيداۋو لە
 نىريازىي نەدە كەردو بە تاشكراۋ بەبەرچاۋەۋە تەنجاميان دەداۋ شانازىيان پىۋە
 دە كەردو كەسەك خۇي لەۋ كارە دورە پەرىز بەگرتايە گالتەيان پى دە كەردو بە
 نەفامو پاشكەتۈتۈيان ھەلبەت دە كەرد، ئەمەش ئەۋبەرى گومرەۋو
 نوغرىۋوۋونە لەزەلكاۋى تەۋان دا!

سەدەنجامى كار ئەۋەبوو ﴿فَأَنجَيْنَاهُ وَأَهْلَهُ إِلَّا امْرَأَتَهُ كَانَتْ مِنَ
 الْغَابِرِينَ﴾ ئىمە لووطو خاۋوختىزىنى كە ئىمانىيان پى ھىناۋو رزگارمان كەردنو
 قوتارىۋون جگە لە ژنەكەي، ئەۋ ئىمانى نەھىناۋ كەۋتە پىرى لەناۋچۈۋانۋو
 غەزەبەكە ئەۋىشى گەرتەۋە، غەزەبى قىيامەتەشى زۆر سەختو ترسناكە! چۈنكە
 ئىم ژنە بەدەبەختو چارەپەشە سەرىبارى ئەۋەي ئىمانى نەھىناۋ لەسەر ئايىنى
 قەۋمەكەي مەيەۋە، خەلگەشى ھان دەدا بۆ ئەزىزەتەدانى ھەزرىتى لووطو
 جاسۋوسى بەسەرەۋە دە كەردو ھەر مەۋاتىكى بەھاتايە خىرا ۋانەناسەكانى
 ناگادار دە كەردەۋە، بەشىۋەيەكى نەھىنىۋ ناۋو نىشانىكە كە لەئىۋان خۇي
 ئەۋان دا دىيارى كرايو ناگادارى دە كەردنو ھەموو ھەلسو كەۋتىكى ھەزرىتى
 لووطى پى رادە گەياندن!

حزرتی لووط جگہ له خاوو خیزانی خوی کہسی تر نیمانی پی نہ هیئا،
له خیزانه کہشی دا ژنه کهی نیمانی پی نہ هیئا. بے لگش له سمر نه مه
نایه ته کانی سورہ قی (والذاریات) ان که ده فرموی: ﴿فَاَخْرَجْنَا مَنْ كَانَ
فِيهَا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ، فَمَا وَجَدْنَا فِيهَا غَيْرَ بَيْتٍ مِنَ
الْمُسْلِمِينَ﴾ الذاریات/۸۲-۸۳.

واته: کس له قوم کهی نیمانی پی نه هیئا جگہ له مندالو ته هلی مالی
خوی.

جا که لووطو مندالہ کهی له شاره که ده رچوونو لهو ناوچه یه دورو
کو تنه وه ﴿وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطَرًا﴾ بارانیکی سدیرو سه مده مان به سردا
باراندن، بارانیکی ناسایی نا، به لکوو بده بارانمان کردن، وه کوو له
نایه تیکی تردا ده فرموی: ﴿وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ حِجَارَةً مِنْ سِجِّيلٍ
مَنْضُودٍ، مُسَوَّمَةٍ عِنْدَ رَبِّكَ، وَمَا هِيَ مِنَ الظَّالِمِينَ
بَبَعِيدٍ﴾ مود/۸۲-۸۳. یان ده فرموی: ﴿فَجَعَلْنَا عَلَيْهَا سَاقِلَهَا
وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهَا حِجَارَةً مِنْ سِجِّيلٍ﴾ الحجر/۷۴. نهو بده دانهی به سمر
قهومی لووطدا باراندران بریتی بوون له بده ده. سوالت، هه موو به ردیکش
نیشانه کراو بوو، سپی مه یلهو سور بوون.

ده شگونجی نهو بده بارانه زریانو ره شها هلی گرتبنو به سدی دا دابن،
یان پارچه نه یازیک بووین!

که له ناکامی تیگ رووخانی ته ستیره کهو وردو و خاش بوونی پارچه کانی
به هوی هیزی کیشینده وه زهوی بو لای خوی کیشیان ده کا!
﴿فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُجْرِمِينَ﴾ نهی موحه مه ده! هه روا هه موو
که سیگ که بهم چیرۆکانه پهنه نامیزده بی سیر بکه سمره نجامی له خودا
نه ترساوان چونه؟! تی فکر نهوانه ی سووربوون له سمر له خودا یاخی بوونو
به درۆخته وه ی پیغه مبه ران چیمان به سمر هاتو چۆن له ناوچوون!!

به لی بهو جوړه لاپره یه کی تر له میژووی گه لو هۆزی بی تری له خودا
یاخی پیچرایه وهو سهرزه وی له وگه له سته مکاره پاکت کرایه وهو سته مکاران

له‌ناوبرانو چوونه سهرانگوتلکی میژووی چاره‌په‌شانهوه!

بێگومان یاساگر دنی ئیریازی له بهر چهند هۆیه که له‌وانه:

١- زیان گه‌یشتن به ئیش له‌گه‌ڵ کراوه‌که، چونکه زانستی پزیشکی دره‌ی خستوه که نه‌وکه‌سه‌ی له‌پاشه‌وه‌را ده‌چنه لای تووشی نه‌خوشی کوشنده‌ی نایدز ده‌بێ! چونکه په‌روه‌ردگار هیژکی تایبه‌تی له ره‌حه‌می نافرته‌دا دروست کردوه بۆ هه‌لمژینی تۆماوی پیاو! نمو هیژی هه‌لمژینه له (کۆم) دا نه‌یه، که تۆماوه‌که‌ی تی ده‌کری خۆین ژه‌هراوی ده‌کاوه ده‌بیته هۆی په‌یدا بوونی نه‌خوشی!

٢- ره‌وشتی (فاعیل) ه که تێک ده‌داو زیده‌په‌وی ده‌کا له نه‌ه‌جامدانی نمو کاره قیژلیکراوه و خۆی پێ زه‌بت نا‌کری.

٣- ریسوا بوونی فاعیل و مفعول و رسکانی دوژمنایه‌تی ئیوانیان.

٤- ره‌وشتی نافرته تێک ده‌دا، چونکه پیاوان ناچنه لایانو ئاره‌زووی جینسیان دا بین نا‌کری!

٥- که مبه‌ونه‌وی گه‌راو ره‌چه‌له‌ک، چونکه چوونه‌لای نافرته پاشگوێ ده‌خه‌ی و کهم ده‌بیتهوه.^{١٠}

ده‌ریاره‌ی سزادانی ئیریازی زانیانی شرع چهند رایه‌کیان هه‌یه:

١- ئیمانم نه‌بو حه‌نیفه ده‌فه‌رموی ئیریاز ته‌عزیری له‌سه‌ره، چونکه له‌ئیریازی‌دا ره‌چه‌له‌ک تێکه‌لاو نابو و زۆلی لی نا‌که‌وتتهوه.

٢- جه‌ماوه‌ری فوکه‌ها -مالیکی‌یه‌کانو شافعی‌یه‌کانو حه‌نبه‌لیه‌کان- پێیان وایه ده‌بێ هه‌دیان لی ده‌ریکری چونکه په‌روه‌ردگار له قورئاندا سزا که‌ی گران کردوه ده‌بێ وه‌کوو زینا هه‌دیان لی ده‌ریکری چونکه نه‌ویش وه‌کوو زینا وایه.

سزادانی ئیریاز به‌لای مالیکی و رای په‌سه‌ندی حه‌نبه‌لی‌یه‌کان ب‌س‌ده‌باران کردنیانه کوپ بن، واته: ژنیان نه‌هینابی یان پیاو بن، واته: ژنیان هینابی.

^{١٠} ته‌فسیری مه‌نار ج ٢/ ٥٢١ + ته‌فسیری مونیر ج ٨/ ٢٨٥.

چونکه نه‌بوو داوودو نه‌ساتی و تیرمیذی و هی تریش فمرموده‌یه‌کی
 پیغه‌مبهران ریوایه‌ت کردوه فمرموده‌یه‌تی: (مَنْ وَجَدْتُمْهُ يَعْمَلْ عَمَلٌ قَوْمٍ
 لَوْطٍ فَأَقْتُلُوا أَفْعَالَهُ وَافْعُولُ بِهِ) له ریوایه‌تیکی تردا (فَارْجُمُوا الْأَعْلَى
 وَالْأَسْفَلَ) حده‌ی نیربازی به‌لای شافعی‌یه‌وه وه‌کوو حده‌ی زینا وایه نه‌گمر
 ژنی هینابوو به‌رده‌باران ده‌کری، نه‌گمر نه‌ی هینابوو جه‌لده‌ی لی ده‌دری و
 له‌ولایتیش دورره‌ه‌خریته‌وه.

چیرۆکی حه‌زهره‌تی شوعه‌یب دروودی خوای لی بی

وَإِلَىٰ مَدْيَنَ أَخَاهُمْ شُعَيْبًا قَالَ يَنْقُومِ اللَّهُ مَا لَكُمْ مِّنْ إِلَهِ غَيْرُهُ
 قَدْ جَاءَكُمْ بَيِّنَةٌ مِّن رَّبِّكُمْ فَأَوْفُوا الْكَيْلَ وَالْمِيزَانَ وَلَا تَبْخَسُوا
 النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ وَلَا تَفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ بَعْدَ إِصْلَاحِهَا ذَٰلِكُمْ خَيْرٌ
 لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ مُّؤْمِنِينَ ﴿٨٥﴾ وَلَا تَقْعُدُوا بِكُلِّ صِرَاطٍ تُوعِدُونَ
 وَتَصُدُّونَ عَنِ سَبِيلِ اللَّهِ مَن آمَنَ بِهِ وَتَبَغُّوهَا عِوَجًا وَأَذْكُرُوا
 إِذْ كُنْتُمْ قَلِيلًا فَكَثَّرَكُمُ وَانْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَذَابَ الْمُفْسِدِينَ ﴿٨٦﴾
 وَإِن كَانَ طَائِفَةٌ مِّنْكُمْ آمَنُوا بِالَّذِي أُرْسِلْتُ بِهِ وَطَائِفَةٌ لَّمْ يُؤْمِنُوا
 فَاصْبِرُوا حَتَّىٰ يَحْكُمَ اللَّهُ بَيْنَنَا وَهُوَ خَيْرُ الْحَاكِمِينَ ﴿٨٧﴾

نه‌مه داستانی پینجه‌مه له چیرۆکی به‌سهره‌اتی پیغه‌مبهران پاش
 باسکردنی چیرۆکی نوحو هوودو هۆزی شه‌موودو قه‌ومی لوط دیته‌ سهر
 باسکردنی چیرۆکی حه‌زهره‌تی شوعه‌یب له‌گه‌ل قه‌ومه‌که‌ی که دانیشتووی
 مه‌دیه‌ن بوون.

حه‌زهره‌تی شوعه‌یب کورپی (میلیل) کورپی (یشجرا) ه‌یه‌کیکه له

پێغه‌مبهرانی عه‌ره‌ب، به‌چه‌ند سائیک له‌پیش هه‌زهره‌تی موسادا ﷺ نێردراوه، چونکه په‌روه‌ردگار دوا‌به‌دوای باسکردنی چیرۆکی نه‌و پێنج پێغه‌مبهرانه ده‌فهرموێ: ﴿ثُمَّ بَعَثْنَا مِنْ بَعْدِهِم مُّوسَىٰ بِآيَاتِنَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ﴾ الأعراف/ ۱۰۳.

مه‌ديه‌ن یان مه‌دیان: وه‌چه‌و نه‌وه‌ی مه‌ديه‌نی کورێ هه‌زهره‌تی نیبراهیم، ئهم هۆزو گر له‌شاری مه‌ديه‌نی نزیک مه‌عان له‌ رۆژه‌لاتی ئه‌مه‌ده‌ن دا نیشه‌جی بوون، عیباده‌تی غه‌یری خودایان ده‌کرد، ته‌رازووبازیان ده‌کرد، ربه‌و قسناغیان چووک ده‌کرده‌وه، کیلۆو حوققه‌یان سووک ده‌کردن، هه‌زهره‌تی شوعه‌یب جله‌وگیری لی‌کردنو له‌ تۆله‌ستاندنێ خودا ترساندنێ.

وه‌کوو ریه‌وایه‌ت کراوه هه‌زهره‌تی شوعه‌یب زمان پاراوو به‌لگه‌ به‌ده‌ستو قسه‌ زان بووه، ته‌نانه‌ت پێی ده‌گوتری خوتبه‌خوێنی پێغه‌مبهران (خطیب الأنبياء) قه‌ومه‌که‌ی هه‌زهره‌تی شوعه‌یب له‌سه‌ر رێگا داده‌نیشن، بانگه‌شه‌یان دژی په‌یامی هه‌زهره‌تی شوعه‌یب ده‌کرد.

نیبوو عه‌بباس ده‌فهرموێ: له‌سه‌ر رێگادا داده‌نیشن هه‌رکه‌سیک به‌تایه‌ بۆ لایان پێش هه‌موو شتیکی پێیان ده‌گوت: شوعه‌یب درۆزنو وریابن په‌یوه‌ندیتان پێوه نه‌کا له‌ئاینی خۆتان هه‌لتان نه‌گیرته‌وه، ده‌یانگوت: ﴿لَنْ اَتَّبِعْتُمْ شُعَيْبًا اِنْكُمْ اِذَا لَخَسِرُون﴾ الأعراف/ ۹.

زۆریان هه‌ول دا بانگه‌وازی په‌که‌ی هه‌زهره‌تی شوعه‌یب کپ بکه‌نه‌وه، ده‌یانویست زیانی پێ بگه‌یه‌نن، له‌پێش چاوی خه‌لک بێ‌دزی بکه‌ن، به‌لکوو به‌ناشکرا هه‌ره‌شه‌یان لی‌کردو چاویان لی‌سوور کرده‌وه، وه‌کوو قورئان ده‌فهرموێ: ﴿قَالُوا: يَا شُعَيْبُ مَا نَفَقَهُ كَثِيرًا مِّمَّا تَقُولُ وَاِنَّا لَنَرَاكَ فِينَا ضَعِيفًا، وَلَوْلَا رَهْمُكَ لَرَجَمْنَاكَ، وَمَا اَنْتَ عَلَيْنَا بِعَزِيزٍ﴾ هود/ ۹۱. به‌لکوو به‌وه‌نده‌شه‌وه نه‌وه‌ستان، ره‌خنه‌ی نوێژکردنیان لی‌گرت، نه‌و نوێژه‌ی که‌ داویان لی‌ده‌کا جگه‌ له‌ خودا که‌سی تر نه‌په‌رستن، له‌پێوانه‌ کێشان دا عه‌داله‌تکار بن؛ وه‌کوو ده‌فهرموێ: ﴿قَالُوا يَا شُعَيْبُ اَصْلَاتِكَ تَأْمُرُكَ اَنْ تَتْرَكَ مَا يَعْبُدُ اَبَاؤُنَا، اَوْ اَنْ نَفْعَلَ فِيْ اَمْوَالِنَا

مَا نَشَاءُ، إِنَّكَ لَأَنْتَ الْحَلِيمُ الرَّشِيدُ ﴿٨٧﴾

که حه‌زه‌تی شوعه‌یب به نامۆژگاری و قسه‌له‌گه‌ل کردن هه‌موو رینگه‌یه‌کی لی بپینه‌وه و سوورتر بوو له‌سه‌ر بانگه‌وازی کردنیان بۆ ئیمان هێنان به‌خوداو جوانکردنی مامه‌له‌و هه‌لسو که‌وتیان، پیاوماقوولو خاوه‌ن هه‌سلاتو قسه‌ رویشتوو هه‌کانی گه‌له‌که‌ی ته‌واو قه‌لس بوون چیدی خۆیان پی رانه‌گیراو که‌وتنه‌ هه‌ره‌شه‌ لی‌کردنی به‌وه که‌ خۆی ته‌وانه‌ی ئیمانیان پی هێناوه له‌شار ده‌ریان بکه‌نو دووریان بخه‌نه‌وه، حه‌زه‌تی شوعه‌یب سه‌ره‌نشی کردن له‌سه‌ر نه‌م هه‌لو‌سته‌یان پی‌ی گو‌تن: ﴿أَوَلَوْ كُنَّا كَارِهِينَ؟﴾ الاعراف/ ٨٨.

جا که‌ قه‌ومه‌که‌ی هه‌ر سووربوون له‌سه‌ر کوفری خۆیانو په‌ره‌یان به‌به‌ره‌یه‌که‌ی حه‌زه‌تی شوعه‌یب داو به‌گوفتارو کردار نه‌زیه‌تیاو دا خودای مه‌زن به‌بوومه‌له‌ره‌زه‌ له‌ناوی بردنو هه‌موویان دو‌براو بوون ﴿فَكَذَّبُوهُ فَآخَذْتَهُمُ الرِّجْفَةُ، فَأَصْبَحُوا فِي دَارِهِمْ جَاثِمِينَ﴾ العنکبوت/ ٣٧.

پاشان که‌ په‌روه‌ردگار حه‌زه‌تی شوعه‌یبو ته‌وانه‌ی ئیمانیان پی هێنا‌بوو له‌و عه‌زابه‌ رزگاری کردن؛ نه‌مجار ناردی بۆ سه‌ر تاقو گرۆه‌یک که‌ به‌ (أصحاب الأيكة) مه‌شه‌وورن، نه‌مانیش وه‌کوو نه‌هلی مه‌دیه‌ن خودا نه‌ناسو کافر بوون، حه‌زه‌تی شوعه‌یب جله‌وگیری لی‌کردنو داوای لی‌کردن ئیمانی پی به‌ئینن، چهند نامۆژگاری کردن بی‌سوود بوو؛ نه‌ک هه‌ر بپروایان پی نه‌کرد، به‌لکوو تۆمه‌تی درۆزنی و سیه‌ریازی‌شیان دایه‌ پالی بپروایان به‌په‌یامه‌که‌ی نه‌کردو وتیان: تۆیش ئاده‌میزادیکی وه‌کوو ئیمه‌، که‌ی پیاوی وه‌ک تۆی ئاده‌میزاد ده‌بیته‌ پیغه‌مبه‌ر!!

وه‌کوو قورئان له‌م باره‌وه‌ ده‌فرموی: ﴿قَالُوا إِنَّمَا أَنْتَ مِنَ الْمَسْكُرِينَ، وَمَا أَنْتَ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا، وَإِنْ نَظُنُّكَ لَمِنَ الْكَاذِبِينَ﴾ الشعراء/ ١٨٥-١٨٦.

نه‌مجار داوایان له‌ حه‌زه‌تی شوعه‌یب کرد: وتیان: نه‌گه‌ر راست ده‌که‌ی پیغه‌مبه‌ری؟ ده‌ پارچه‌یه‌که‌مان له‌ ئاسمان به‌سه‌ردا به‌ده‌! وێپای نه‌م

تەحەدا یەشیان زیاتر سووریوون لەسەر پشت هەڵکردن لەحەقو راستی، نیتەر
پەرورەدگار بە سزایەکی گرتنی که لە قورئان دا بە (عذاب یوم الظلة) ناوی
براوه! ئەو بوو حەوت رۆژ پەرورەدگار بە تیشکی خۆرەهەلاتی لی گەرم
داهێنان، هەموو کانیارو چۆم سەرچاوەی ناویان وشک بوون! ئەمجار
هەورێکی ناردنە سەر هەموویان لەژێر سێبەری هەورە که کۆبوونەوه، خۆشی
خۆشییان بوو که ئەو هەورە گەرمایی تیشکی خۆری لی کەم کردوونەوه، هەر
ئەو نەهەیان زانی ئەو هەورە ناگری بەسەردا بارانن هەموویانی سووتاندن،
و هەکوو قورئان یاسی دەکا: سزادانەکیان سزادانیکی سامناکو کەم وێنە
بوو، دەفەرموێ: ﴿فَكَذَّبُوهُ فَأَخَذَهُمْ عَذَابُ يَوْمِ الظُّلَّةِ، إِنَّهُ كَانَ
عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ﴾ الشعراء/١٨٩.

ئەمجار با بزانی لێرەدا قورئانی پیرۆز چۆن داستانێ ئەم پیغەمبەرە
ریزدارە تۆمار کردووه؟!

«فەرموێ: ﴿وَإِلَىٰ مَدْيَنَ أَخَاهُمْ شُعَيْبًا﴾ ناردمان بۆ سەر دانیشتوانی
شاری مەدیەن شوعەیب که برایان بوو لە رشتەیی خزمایەتی دا، فەرمانی
پێکردن بە ئەنجامدانی پێنج ئەمر که لە راستی دا دەچنەوه سەر دوو بنەمای
سەرەکی: یەکیەکیان خودا بە گەورە زانیە که خودا پەرستی و داننان بە
یەکتاپەرستی و بپروا بە پیغەمبەراییەتی دەگریتهوه. دووهم دڵنەرمیی و
بەزەیی هاتنەوه بە دروستکراوانی خودا دا ئەمەش وازەیان لە قیلبازی و
ناشووبگێری دەگریتهوه. ئەو ئەمرکانەش ئەمانەن که قورئان دەستیشانیان
دەکا:

١- ﴿قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ﴾ وتی: ئەو گەلو
هۆزە کەم! خودا پەرستی بکەن و جگە لە زاتی پاکی ئەو. کەسی تر بەخودا
مەزانن.. ئەمە بنەمایەکی سەرەکییە لە بانگەوازی هەموو پیغەمبەرێکدا،
شەریعەتی هەموو پیغەمبەرێکرا ئەم حەقیقەتەیان چەسپاندووه و
بانگەوازییان بۆ کردووه.

٢- ﴿قَدْ جَاءَكُمْ بَيِّنَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ﴾ من پیغەمبەرە بۆ سەر ئێو. رەوانە

کراوم، پهروهردگار موعجیزه و به لگه ی به هیزی بۆ ناردوون له سهر راستی پیغه مبهرایه تی من!

ده قه قورنانی یه که جوړی موعجیزه و به لگه که دیاری ناکا - وه کوو هی حه زره تی صالحی دیاری کرد، له شوینه کانی تری قورنات که باسی چیرۆکی حه زره تی شوعه یب ده گیرپه توه، دووباره جوړی موعجیزه ی دراو به شوعه یب دیاری ناکا.

قورنات ههر نه و نه ده ده ستیشان ده کا که حه زره تی شوعه یب موعجیزه ی بۆ قه و مه که ی هی ناوه. راستی پیغه مبهرایه تی خو ی چه سپاندوه و پسی سەلمان دوون که فروستاده ی خودایه بۆ سهر نه وان، که وایی فرمانی چیان پی ده کا له ریکو پیکی نامیری پیوانه و کیشانه یان وه کوو ربه و قسناغ و حوققه و کیلوه گه زو مه تر، گو ی بیسی بن، واز له ناشو و گیران و فیتنه یی به یتنن، واز له چه ته یی و ریکری به یتنن.

بوخاری و موسلیم فەرمووده یه که له نه بوهوره یه وه ریوایه ت ده که ن، ده لی: پیغه مبه ر ﷺ فەرموویه تی: (مَا مِنَ الْأَنْبِيَاءِ نَبِيٌّ إِلَّا أُعْطِيَ مِنْ الْآيَاتِ مَا مِثْلُهَا آمَنَ عَلَيْهِ الْبَشَرُ، وَإِنَّمَا كَانَ الَّذِي أُوتِيَتْ وَحْيًا أَوْحَاهُ اللَّهُ إِلَيَّ فَأَرْجُو أَنْ أَكُونَ أَكْثَرُهُمْ تَابِعًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ).

زومه خشمی ده فەرمو ی: بریک له موعجیزه کانی شوعه یب نه و گۆچانه بوو که دای به موسا، نه و گۆچانه شه ری له گه ل مار ده کرد، ههروه ها به موسای راگه یاند که نه م مهرو بزنانه بیچوویان ده بن ره شو سپیان تیدا ده بن، که بیچوه کانیان بوون ره شو سپی بوون! نه م جوړه حاله تانه موعجیزه بوون بۆ شوعه یب^{١١}.

نیسامی رازی ■ فەرمو ی: نه مه به گو ی ره ی رای موعته زیله کان که پییان وایه موعجیزه پیش پیغه مبهرایه تی پهیدا ناب ی، به لام لای نه هلی سوتنه و جه ماعت ده گونج ی پیش پیغه مبهرایه تی نه و که سه ی ده کر ته پیغه مبه ر موعجیزه ی له سهر ده ست روو بدا به مه ده گوت ری: (ارهاص) ی

^{١١} تفسیر الکشاف ج ١ / ٥٥٩.

پێغه مبه رایه تی له سه ره ئه م شیوه ئه و مو عجیزانه که زومه خشه ری به مو عجیزه ی حه رزه تی شو عه یی داناون ده بن به (اره اصات) بۆ حه رزه تی مو وسه ﷺ.

۳- سێیه م نه رک که فه رمانی پێ کردن نه هیشتنی که و کو وری بوو له نامیری پێوانه و کێشانه یان دا وه کوو ده فه رموی: ﴿فَأَوْفُوا الْكَيْلَ وَالْمِيزَانَ﴾ نامیری پێوانه و کێشانه تان رێکو پێک بکه ن، ته رازوو بازی و حوققه بازی مه که ن، له مامه له و بازرگانی دا فره و قیل و ته له که بازی مه که ن.

ئه هلی مه ده یه ن زۆر حه زیان له فره و قیل بوو له مامه له و بازرگانی دا ربه و قسناغ و مو دیان به جووک ده کرد، گه ز مه تریان کو رت ده کرد وه، حوققه و کیلو و باتمانیان سووک ده کردن. نه گه ر شتیان به فروشتایه به نامیره به جووک و کو رت و سووک ه کان پێیان ده فروشتن؛ نه گه ر شتیان به کرایه به نامیری گه ره و درێژ و قورس بۆ خۆیان ده پێوا، بۆیه حه رزه تی شو عه یب زۆری هه ول دا ئه م دیاره ناشرینه یان له ناودا هه لبگرێ.

۴- مه نه کردنیان له خیانه تکردن له خه لک و مال خواردنی خه لک به ناحق. ئه و هتا په ره و ده گار له سه ر زویانی حه رزه تی شو عه یب ده فه رموی: ﴿وَلَا تَبْخُسُوا النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ﴾ له مال گو پینه وه مامه له و بازرگانی دا له کالای خه لک دامه شکێن و به ناحق عه یبو عاری لی په ida مه که ن، عه یبو له که ی لی په ida مه که ن هه روا مالی خه لک به هه واته مه خۆن، واز له مال زه و ت کردن و دزی و به رتیل و ده رگرتن به یێن، واز له رێگری و چه ته یی و فره و قیل به یێن، مافی خه لک - ماددی و مه عنه یی - پێشێل مه که ن.

۵- مه نه کردنیان له ناشو و بگری و فیتنه جو یی و ده کوو پێی فه رموون: ﴿وَلَا تَفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ بَعْدَ إِصْلَاحِهَا﴾ له زه و ی دا فه ساد بلا و مه که نه وه، پاش نه و ی پیا و چا کو پێغه مبه راز و شو ئه که و تو وانیان هه ولیان دا وه و خه لکیان هێنا وه ته سه ر رێگای خو دا په سه ند و نه خلاق و ره و شتی ئا ده می زادن یان رێکو پێک کرد وه، یاسای کو مه لیان به گو ئه ی په یامی خو دا رێک خسته وه، له به ره ی کشت و کال و پێشه سازی و بازرگانی دا پێشکه و تنیان به ده ست هێنا وه، ئیوه ریه که یان مه که نه وه به خو ری و لا تو یاسا و نێظام تێک مه ده نو

ناشوب بهرپا مه کهن!

﴿ذلکم﴾ نه نجامدانی نهم پینج ئهرکانه - خوداپهرستی و یه کتاپهرستی، پرواکردن به پیغه مبهرایه تی من، ریکو پیک کردنی ئامیری پیوانهو کیشان، وازهینان له به سووک زانینی کالای خه لک، وازهینان له ناشووبو فیتنه گیرپی له سهر زهوی به هه موو جوړه کانیه وه ﴿خیر لکم﴾ بۆ ئیه باشترو به سوودتره. ﴿إن کنتم مؤمنین﴾ ته گهر ئیه ئیمانتان به تاکو ته نیایی خوداو به راستی پیغه مبهراینی و به شهرعو یاسای تۆکمه و بی خه وشو بهزیندوو یونوهی رۆژی قیامه تو پاداشو تۆلهی عادلانه ههیه!

واته: نه نجامدانی نهو کارانه له باره ی مرۆفایه تیه وه، له باره ی سومعهو به ده ستهینانی سوودی مادییه وه بۆ ئیه باشتره له و فرتو قیلو ته له که بازی به تان. چونکه خه لک که بزانی ئیه مامه له دروستو نه مینو عه داله تکارن له هه لسو که و تتان دا زیاتر تیکه لاوتان ده بنو زیاتر مامه له تان له گه له ده کهن، له قیامه تیش دا پاداشی باشو ره زامه ندیی خودا به ده ست ههینن.

ده توانین بلیین ﴿ذلکم﴾ ناماژه بی بۆ پابه ندبون به فرمانو جله و گیرپی به کانی پهروه ردگار، چونکه ناشکرایه پهروه ردگار، جگه له چاکه، فرمان ناکا به هیچی تر، جله و گیریش ههر له خراپه ده کا.

نه مهش به لگه یه کی ناشکرایه، که زانست به ته نیا کیفایه ت ناکا بۆ ئیصلاهی کۆمه ل، به لکوو پیوسته بۆ ئیصلاهی گه لو هۆز، پهروه ردی نایینی هه بی، پهروه ده یه ک بتوانی چینه تو بۆزه کانی کۆمه ل فییری نه خلاقی جوانو په سه ند - وه کوو راستگویی و نه مانه تو عه داله تکاری بیکا، له ره وشتی ناشیرینو لادان له ریگای خراپه بیانگیر پیته وه،، چونکه کاریگیری نایین له سهر دلو ده روون له هه موو شتیکی تر به هیتره!

نه مجار حه زره تی شو عه یب جله و گیرپی له گه له که ی کرد که واز له ریگری و چه ته یی بهینن، جا چ ریگری هیسی بی، یان ریگری مه عنه وی. بیی فرمانوون: ﴿ولا تقعدوا بکل صراط توعدون﴾ له سهر ریگا

دامەنیشن، هەرەشە لە رێبواران بکەن گومرگنو باج لە کاسبکاران بستیئن، هەرەشە کوشتن لەوانە بکەن کە مالو کالای خۆياتان نادەن؛ یان هەرەشە لەوانە بکەن کە دین بۆ لای شووعیب بۆ ئیمان هێنان! مەبنە لەمپەرۆ بەریەست لەبەردەم هاتوچۆی رێبوارانو ئەوانە دین بۆ ئیمان هێنان کە ئیمانیاں هێناوە یان دەیانەوی ئیمان بین بە خوداو بە پیغەمبەرە کە ی ئیو ژوانیاں بکەنەو لە رێبازی حەقو راستی لایان بدەن!

﴿وَتَبْغُونَهَا عِوَجًا﴾ پێتان خۆشەو رێبازی خودا خوارو خێج بکەن! چارو راو پڕویاگەندە بکەن بۆ هەلگیرانەوێ راستیەکان.

بە کورتی حەزرەتی شووعیب لە سێ شت جەلەوگیری لی کردن:

١- رێگری و چەتییی کردن بۆ رووتکردنەوێ رێبواران، باجو گومرگ لی ستاندن بە شیوەی ناپەرەوا.

ب- رێگەگرتن لە تایینی خوداو ژوانکردنەوێ خەلک لە ئیمان هێنان.

ج- هەولدان بۆ ئەوێ رێگای راستی یەزدان بە درۆ دە لەسەر چەواشە کاریو هەلگیرانەوێ راستیەکان، رێگای خودا خوارو خێج بخەنە روو.

تێبینی دەکری کە حەزرەتی شووعیب لە بانگەوازییە کەیدا یە کەمجار گرنگی بە نیصلاخی ناو خوداوە، ئەویش بە رێکتو پێکت کردنی نامیری پێوانەو کێشانەو واز هێنان لە ناشوێگیرێ و فیتنە جۆی ناو خۆ! پاشان هەولێ داوە بە نیصلاخی دەرەکی ئەویش بە لابردنی لەمپەرۆ کۆسپ لەبەردەم بلایوونەوێ تایینو ئیمان هێنانی ئەوانە دین بۆ موسولمان بوون.

ئەمجار دواي ریشە کێش کردنی فەسادو پاککردنەوێ ولات لە کاری نابەجێ، دێتە سەر لایەنە ئیجابیەکان کە پەرورەدگار بۆی فرامەم هێنان، فەرمووی: ﴿وَاذْكُرُوا إِذْ كُنْتُمْ قَلِيلًا فَكُثُرْتُ﴾ نێعمەت و فەضلی خودا بیننەو یادی خۆتان کە پێی بەخشیون، بۆ ئەوێ لە روانگە ی ئەو نێعمەتانەو روو بکەنە خودا پەرسی لە تاوانکردن دوور بکەونەو، بە شێک لەو نێعمەتانە ی ئیو ژمارەتان کەم بێ هێزو توانا بوون، خودا ژمارە ی زۆرکردن و چەو ئەوێ ژۆر لی کەوتەو، بوون بە خاوەنی دەسلەت و توانای

زۆرو زه بهنده! ده شگونجی بلیین: مانای بهم جوهریه: ئیوه هه ژارو نه داراو
بی هیزو توانا بوون؛ خودا به هیزی کردنو مالو سامانی زۆری پیدان. له خودا
بترسن، سه ریچی مه کن! ﴿وانظروا کیف کان عاقبة المفسدين﴾ سهیری
ناکامو سه ره نجامی ناشو یگه یرو موفسیده کانی رابوردوو بکه نو په ندو
عیبه تیان لی وه ریگرن، بیر له ناکامو سه ره نجامی قهومی نووحو عادو
شه موودو قهومی لووط بکه نه وه، پروانن خودا چۆن به فه تاره ی بردن، چۆن
به هۆی فه سادو ناشو یگه یی له سه ر زه وی جو رنه تکردن بۆ له خودا یاخی بوونو
به درۆ خستنه وه ی پیغه مبه ره کانی دوا پرایی کردنو بنبری کردن.

﴿وان کان طائفة منکم آمنوا بالذی أرسلت به﴾ هه رچه نه ده
کۆمه لیک له ئیوه پرواتان کردوه به و په یامه ی که من پیی نیردراوم،
موسولمان بوون ﴿وطائفة لم یؤمنوا﴾ کۆمه لیکیشان ئیماتتان نه هیناوه،
﴿فاصبروا﴾ چاوه پروان بن، بزائن خودا چۆن ئیوانی شه دوو تا قمه ده کاو
ناکامو سه ره نجام چۆن ده بی، چاوه پروان بن ﴿حتى یحکم الله بیننا﴾ هه تا
خودا حوکی ئیوان ئیمه ی خودا په رستو ئیوه ی خوانه ناس ده کا، بزائن
په ره ردگار چۆن حق به سه ر به تال دا سه رده خا، چۆن موسولمانو خودا په رست
به سه ر کوفرو بی دینی دا زال ده کا.

شه مه هه ره شه به بۆ کافرانو ترساندنیه له وه ی که خودا تۆ له یان لی
ده ستینی و نا هیلی ئاوا به سه ریانه وه به چی؛ وه کوو له شو ئینیکی تر دا
ده فهرمو ی ﴿فتربصوا إنا معکم متربصون﴾ التوبة/ ٥٢.

یان دل دانه وه نامۆژگاری به بۆ موسولمانانو هه لئانیانه بۆ خۆراگری و
به رچه سه بی له به را مبه ر تازاردانی مو شریکو خودانه ناسان، تا خودا تۆ له یان
لی ده ستینی و سزای به ئیشیان پی ده تۆشی!!

ده شگونجی: هه ردوو مانا که مه به ست بن: واته: هه ره شه بی له کافرانو
دل دانه وه ی موسولمانان بی. ﴿وهو خیر الحاکمین﴾ خودا با شترین دادو هره و،

دَلَنیابن سەرفرازی و سەركەوتن بۆ خۆداپەرستانە، فەوتان و تێشكان بۆ كافرو
موشریكانە، چونكە حوكمی خۆدا هەمووی حەق و عەدالەتە و زۆڵم و سەستەمی
تێدا نیە!

مەبەست لەم چیرۆكە فەرمان و جەڵەوگیریانە ی تیاندا هاتوون؛
بەتەما كردنی خەلكە بۆ بەهەشت و ترساندنیانە لە ئاگری دۆزەخ بۆ هەلنان و
دەنە دەنە دانیان بۆ تیمان هێنان و كردەوێ چاك، هەركە سێكیش ئەم نایەتانه
بخوێنیتەوه یان بیان بیسی پێویستە فەرمانبەردار بێ و پابەندی فەرمان و
جەڵەوگیریەكان بێ.

بە یارمەتی خۆدا شەوی ١٩٩٧/١١/١٧ لە پاكنووسی ئەم جزمە بوومەوه
لەمائی خۆمان لە سلیمانی / مامۆستانیان لەكاتێك شەڕ لەنیوان پارتی و
یەكێتیی دا لەناوچەیی سێدەكان و چۆمان و دۆلی خانەقاو ئەو دەفەرانه
لەئەویەری توندوتیژی دا بوو.

هەر وانیان حوكمەتی عێراق و ولاتە یەكگرتوووەكان گەشتبوو
ئەویەری توندوتیژی.

پێرستی سه‌ره‌باسه‌كان

لايه‌ره	بابه‌ت
٢٨٧	دیارده‌ی سه‌ره‌ره‌قی موشریکه‌كانو ناویمیدی له‌نیمان هینانیان
٢٩٧	قورئان به‌لگه‌ی راستی پێغه‌مبه‌رایه‌تی جه‌زه‌تی موحه‌مه‌ده <small>ﷺ</small>
٣٠١	گومرایی موشریکه‌كانو نه‌یكردن له‌ خواردنی كوشتییان
٣١١	نمونه‌ی موسولمانی هیدایه‌ت‌دراو و كاهری گومرا
٣١٦	سه‌ره‌ره‌قی موشریكه‌كانو داواكردنیان بۆ پێغه‌مبه‌رایه‌تی
٣٢٠	دابو نه‌ریتی خودا ده‌رباره‌ی ئه‌وانه‌ی ئاماده‌باشییان تێدايه‌ بۆ بره‌وه‌ینانو ئه‌وانه‌ی ئاماده‌نین موسولمان بنو پاداستی هه‌ردوولایان
٣٢٦	ده‌سه‌لاتی سته‌مكاران به‌ هه‌نلیکی تریانداو سه‌رزه‌نشست كردنی كافران له‌ نیمان نه‌هینانیان
٣٣٠	هه‌په‌شه‌ له‌ كافران به‌ ریشه‌كێش كردنیان و ترساننیان به‌ سزای دۆزه‌خ
٣٣٥	دابو نه‌ریتی سه‌رده‌می نه‌فامیی ده‌رباره‌ی كشتوكاڵو به‌روبوومو ئازه‌ئ و منال كوشتن
٣٤٦	به‌لگه‌ی ئاشكرا له‌سه‌ر تواناو ده‌سه‌لاتی خودا
٣٥٧	خواردنه‌مهنی جه‌رام له‌سه‌ر موسولمانانو جه‌رام له‌سه‌ر جه‌له‌كه
٣٦٦	ئێلیدیهای موشریكه‌كان ده‌رباره‌ی هاوه‌ل دانان بۆ خوداو شت جه‌رام بوون لییان
٣٧١	ده‌ راسپارده‌ (الوصایا العشر)
٣٨٢	بۆچی ته‌ورات و قورئان نێردراون
٣٨٨	هه‌په‌شه‌ی تونلو كوژایی بۆ كافره‌كانی مه‌كه‌كه
٣٩٢	سه‌ره‌نجامی كێشه‌و دووبه‌ره‌کی له‌ ناییندا
٣٩٤	پاداشی چاكه‌و خراپه‌
٣٩٦	شوێن كه‌وتنی نایینی ئیبراهیم له‌ یه‌كه‌تاپه‌رستی و عیبادت دا
٤٠٢	جێنشینی ئاده‌میزاد له‌سه‌ر زه‌وی
٤٠٩	شوێنكه‌وتنی قورئان و پابه‌ندبوون به‌ فه‌رمان و جه‌له‌وگیریه‌كانی
٤١٤	سه‌ره‌نجامی به‌درۆخسته‌وه‌ی پێغه‌مبه‌ران له‌دوینادا

٤١٦	سه‌ره‌نجامی کوفرو بی‌ دینی و لی‌کۆ‌لینه‌وه له‌سه‌ر کرده‌وه له‌ رۆژی قیامه‌تدا
٤٢٢	به‌خه‌ش و نیعمه‌ته‌ زۆره‌کانی په‌روه‌ردگار بۆ به‌نده‌کانی
٤٢٥	ری‌زان له‌ ئاده‌میزاد به‌هۆی سوژده‌بردنی فریشته‌ بۆ ئاده‌م و گوهرپوونی شه‌یتان و ده‌کردنی له‌به‌هه‌شت
٤٣٣	سه‌رگورشته‌ی ئاده‌م له‌به‌هه‌شتدا و ده‌رجوونی لێی
٤٤٢	دابینه‌کردنی پێویستی ئاده‌میزاد له‌ دنیاو ترساندنی له‌قیته‌ی شه‌یتان
٤٥٠	شه‌ریعه‌تی موس‌ریکه‌کان لاسایی‌کردنه‌وه‌ی باوک و باپیرانیانه‌، شه‌ریعه‌تی خودا نیگه‌ ناردنه‌ بۆ پێغه‌مبه‌ره‌کانی
٤٥٨	له‌به‌رکردنی پۆساک‌ی جوان و خواردن و خواردنه‌وه‌ی خوش‌مه‌له‌
٤٦٦	بنه‌مای شنه‌ یاساغ کراوه‌کان له‌ ئاده‌میزاد
٤٦٩	ته‌مه‌نی زیانو ده‌سه‌لاتی هه‌موو گه‌لو تاک‌یک
٤٧٢	بانگه‌هوازی پێغه‌مبه‌ران بۆ نه‌ته‌وه‌کانیان
٤٧٤	سه‌ره‌نجامی درۆ و پانۆرامای چوونه‌ ناو دۆزه‌ج له‌لایه‌ن کافره‌کانه‌وه
٤٧٩	سزای بی‌برواییان
٤٨٢	پاداشی موس‌ولمانان و خوداپه‌رستان
٤٨٧	وت و وێژی نیوان به‌هه‌شتی و دۆزه‌خی و نه‌عراقیه‌کان
٤٩٣	گه‌توگۆی نیوان نه‌عراقیه‌کان و دۆزه‌خیه‌کان
٤٩٦	پارانه‌وه‌ و داواکاریی دۆزه‌خیه‌کان له‌ به‌هه‌شتیه‌کان بۆ تۆژی ناوو هه‌ندێ خۆراک
٤٩٩	باسی هه‌ضل و گه‌وره‌یی قورئان به‌سه‌ر ئاده‌میزادداو حال و چۆنیه‌تی کافران له‌ رۆژی قیامه‌تدا
٥٠٣	چه‌سپاندنی خودایه‌تی و په‌روه‌ردگاریه‌تی بۆ زاتی (الله)
٥٠٩	په‌سه‌ندیی نزاو پارانه‌وه‌ له‌خودا و خراپی ناشووبگێریی
٥١٥	باراندنی باران و رواندنی گیاو گز به‌لگه‌ن له‌سه‌ر به‌توانایی خودا و زیندوبوونه‌وه‌ ده‌چه‌سپێتن
٥١٩	جیروکی هه‌زه‌رتی نووح (دروودی خ‌وای له‌سه‌ر بی‌)
٥٢٩	جیروکی هه‌زه‌رتی هوود (دروودی خ‌وای له‌سه‌ر بی‌)
٥٣٧	جیروکی هه‌زه‌رتی صالح (دروودی خ‌وای له‌سه‌ر بی‌)
٥٤٧	جیروکی هه‌زه‌رتی لوط (دروودی خ‌وای له‌سه‌ر بی‌)
٥٥٦	جیروکی هه‌زه‌رتی شوعه‌یب (دروودی خ‌وای له‌سه‌ر بی‌)